

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
"ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ,"
ΣΗΜΕΡΟΝ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΜΕΤ' ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ - ΜΕΛΕΤΗ

*«Καὶ γνῶσεσθε τὴν ἀλήθειαν
καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς»*

Ἰωάν. 8,32

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1971 - 1972

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
ὁμ. τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας
καί πρώην ἐντεταλμένου τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος
καί τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου
καί τῆς Ποιμαντικῆς

**ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ" ΣΗΜΕΡΟΝ**

Συμβολή εἰς τήν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος
μετ' ἀνεκδότων κειμένων

Ἑπόμνημα - μελέτη
ἱστοριοκανονικῆ καί νομικῆ

Πρός
τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα
τὴν Κυβέρνησιν
καί
τὸν Πολιτικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος

Ἐν Ἀθήναις 1971

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ
συγγραφέως

Ἐξεδόθη τό παρὸν ὑπόμνημα-μελέτη εἰς περιωρισμένον
ἀριθμὸν ἀντιτύπων

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
"ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ"
ΣΗΜΕΡΟΝ

Τό ἀντικανονικόν
καί κοσμικόν Δίκαιον καί Πνεῦμα
εἰς τήν Ἑλλαδικήν Ἐκκλησίαν

Μελέτη - 'Υπόμνημα
ιστορική καί νομοκανονική
έξ άφορμής
του έρωτήματος (Δεκεμβρ. 1970)
τῆς "Δ.Ι. Συνόδου τῆς Έκκλ. τῆς 'Ελλάδος"
πρός τό 'Υπουργεῖον Παιδείας
περί τῆς ίσχύος
του 'Αναγκ. Νόμου 214/1967:
"Περί τροποποιήσεως καί συμ-
πληρώσεως του Νόμου 5383/1932
Περί τῶν έκκλ. δικαστηρίων
καί τῆς πρό αὐτῶν διαδικασίας"
(Φ.Ε.Κ. τεύχ. α' άριθ. 220/1967)
υποβαλλομένη

Τῆ Α. Θ. Παναγιόττι

τῶ Οίτουμ. Πατριάρχη

κ. ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ,

καί

τῆ ΚΑΝΟΝΙΚΗ, ΙΕΡΑΡΧΙΑ,

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Είς τήν Α.Μ.

τόν Βασιλέα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ

ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

καί

ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Λόγοι τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς πιστεύοντας:

"καὶ γνῶσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ
ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς"

(Ἰωάν. η' 32)

Ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητάς:

"Ἐντολήν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους"

Ὁ Παῦλος πρὸς Γαλάτας (3, 26)

"Πάντες γάρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστέ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ... Οὐκ ἔστι Ἰουδαῖος οὐδέ Ἕλληνας, οὐκ ἔστι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔστι ἄρρεν καὶ θῆλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἷς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ".

Ὁ Παῦλος πρὸς Φιλιππίους (4, 5)

"Τό ἐπιεικές ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις".

Σκοποὶ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν εἶναι οἱ ἑξῆς...

3. "Νά ἐπιτυχάνωσι διεθνῆ συνεργασίαν ἐπιλύοντες τά διεθνῆ προβλήματα οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἀνθρωπιστικῆς φύσεως, καὶ προάγοντες καὶ ἐνθαρρύνοντες τόν σεβασμόν πρὸς τά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τάς θεμελιώδεις ἐλευθερίας διὰ πάντας, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς, φύλου, γλώσσης καὶ θρησκείας, καί

4. Νά ᾧσι κέντρον διὰ τήν ἐναρμόνισιν τῆς δράσεως τῶν Ἐθνῶν πρὸς ἐπίτευξιν τῶν κοινῶν αὐτῶν σκοπῶν". (Ἐκ τοῦ ἄρθρου 1 Κεφ. Α' τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν). Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἰδρυτικόν μέλος τῶν Ἠν. Ἐθνῶν.

Τῆς ζώσης
"Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος"

12-1-1954
The following information was received from the
Director of the Bureau of the Census on 12-1-54
regarding the status of the Census of 1954
for the State of California. The Census of 1954
was completed on 1-1-55 and the results are
being prepared for publication. The results
will be available in the form of a report
and a series of maps. The report will be
published in the form of a book and will
be available for purchase from the
Government Printing Office. The maps
will be available for purchase from the
Government Printing Office. The results
of the Census of 1954 will be available
in the form of a report and a series of
maps. The report will be published in
the form of a book and will be available
for purchase from the Government Printing
Office. The maps will be available for
purchase from the Government Printing
Office.

To: [Name]

12-1-1954

The Bureau of the Census

The following information was received from the
Director of the Bureau of the Census on 12-1-54
regarding the status of the Census of 1954
for the State of California. The Census of 1954
was completed on 1-1-55 and the results are
being prepared for publication. The results
will be available in the form of a report
and a series of maps. The report will be
published in the form of a book and will
be available for purchase from the
Government Printing Office. The maps
will be available for purchase from the
Government Printing Office. The results
of the Census of 1954 will be available
in the form of a report and a series of
maps. The report will be published in
the form of a book and will be available
for purchase from the Government Printing
Office. The maps will be available for
purchase from the Government Printing
Office.

Μεγαλειότατε,

Εΐδησις δημοσιευθεῖσα εἰς τόν τύπον κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1970⁽¹⁾ καί ἐπιστολή μου περί ταύτης μή δημοσιευθεῖσα, ἔνεκα τῆς ἀδυναμίας τοῦ τύπου νά τήν δημοσεύσῃ, αἰτοῖ ἀφεώρα εἰς θέμα βαρυσήμαντον -τοῦτο εἶναι ἀυταπόδεικτον- ἐθνικῆς πολιτικῆς, ἀναγόμενον εἰς τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἰδοῦ ἡ σοβαρά ἀφορμή τῆς συντάξεως τοῦ ὑπομνήματος τούτου, ἀληθῶς μελέτης, περιλαμβανούσης τοῦτο μὲν εἰσαγωγῆν τοῦτο δέ ἐξέτασιν προβλήματος κανονικοῦ, νομικοῦ καί ἱστορικοῦ, ἔτι δέ καί παραρτήματα περιλαμβάνοντα σημαντικά ἀνείκδοτα κείμενα. - Πρέπει ὅμως καταρχόμενος τοῦ λόγου νά ἐξάρω τὰ ἐπόμενα, ἐρμηνεύοντα τό σπουδαῖον τοῦτο διάβημά μου πρός Ἑμᾶς καί τήν Κυβέρνησιν καί τήν ἀνακοίνωσιν πρός τό Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον καί τόν Πολιτικόν κόσμον τῆς Ἑλλάδος.

Ἑπακουῶν εἰς ἐπιταγήν τῆς θρησκευτικῆς μου συνειδήσεως, ἀλλά καί Θεολογικῆς Ὁρθοδόξου, τῆς συνδεομένης ἀναποφεύκτως καί πρός τήν Ἐθνικήν Ἑλληνικήν, ἔνεκα τῆς ἀγάπης πρός τήν Πατρίδα, ὑποβάλλω τό συνημμένον ὑπόμνημα "περί τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης", ὡς διεμορφώθη αὕτη διά τοῦ πρωτοφανοῦς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, καί δῆ καί τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος. Ἄν. Νόμου

(1) Εἰς τήν ἐφημερίδα "Βῆμα" ὑπό τήν ἐξῆς ἐπιγραφῆν:

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΠΑΡΑΠΕΜΠΕΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ

Ἀπεφασίσθη ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅπως παραπεμφθῆ εἰς δίηνην ὁ Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Χρυσόστομος μέ τήν κατηγορίαν, ὅτι "στερεῖται τῆς ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας". Ἡ ἀπόφασις περί παραπομπῆς τοῦ κ. Χρυσοστόμου εἰς δίηνην ἐλή-

214 / 1967, διότι ὑμεῖς, ἐξ ἐσφαλμένων εἰσηγήσεων, ὑπεγράψατε τοῦτον εἰς ἡμέρας δυσχερεῖς καί διὰ τοῦτο ὑπήρξατε, ἀκουσίως, θῦμα τῶν πεπλανημένων εἰσηγήσεων. Ἐλεύθερος πλέον νῦν ἀπό τῶν δεσμεύσεων τῆς ὑπαλληλικῆς ἰδιότητος, (ὁ συνταγματικός, 1952, χαρακτηρισμός τῶν Καθηγητῶν Ἄνωτ. Ἰδρυμάτων ὡς δημ. ὑπαλλήλων ὑπῆρξεν ἀτυχής), ἀφοῦ μέ τόν νέον (1968) ὄριον ἡλικίας ἐξόδου ἀπό τό Πανεπιστήμιον κατέστην Ὁμότιμος Καθηγητής, θεωρῶ ὅτι δύναμαι νά ὑπηρετήσω τήν ἀλήθειαν καί αὔθις μετά μερίζονος παρρησίας καί τό Ἔθνος μας καί τό Κράτος. Οὕτω δέ δύναμαι νά ἐπιτελέσω καί τό καθήκόν μου πληρέστερον ἢ πρότερον, διότι ἔχω τό δικαίωμα καί τό καθήκον, ὡς θεολόγος καί ὡς δημόσιος ἀνὴρ, ὑπηρετήσας ἐπί 42 ἔτη τό Ἔθνος μου καί τό Ἑλληνικόν Κράτος καί τήν Ἑλληνικήν Ἐκκλησίαν, νά πράξω τοῦτο καί αὔθις, ἀφοῦ μάλιστα πάντοτε

φθῆ κατόπιν πολυῶρων συζητήσεων κατὰ τάς τελευταίας συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί διὰ φήφων 7 ὑπέρ καί 5 κατὰ. Εἰσηγητής τῆς ὑποθέσεως τοῦ μητροπολίτου Γρεβενῶν ἦτο ὁ μητροπολίτης Κασσανδρείας κ. Συνέσιος.

Κατά τήν χθεσινήν συνεδρίασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀνεκυφεν τό πρόβλημα ἐνώπιον τίνος δικαστηρίου θά παραπεμφθῆ ὁ μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Χρυσόστομος. Καί τοῦτο, διότι ὁ ἰσχύων Α.Ν. 214 / 67 περί ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ρητῶς καθορίζει, ὅτι ἀρμόδιον δικαστήριον εἶναι ἡ θμελής ἀριστίνδην Ἱερά Σύνοδος, ἡ ὁποία κρίνει τήν ὑπόθεσιν εἰς πρῶτον καί τελευταῖον βαθμόν. Σήμερον, ἐν τούτοις, δέν ὑφίσταται ἡ ὡς ἄνω θμελής ἀριστίνδην Ἱερά Σύνοδος, ἀλλά δωδεκαμελής διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος, ἡ ὁποία συνεκροτήθη κατὰ τάς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 126 / 1969 Νομοθ. Διατάγματος περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

μέ ειλικρίνειαν καί ἀφοσίωσιν (οἷαν ὀφείλει νά ἔχη ὁ Ἕλληνας ὑπάλληλος καί μάλιστα ὁ ἐκπαιδευτικός καί ὁ ἐπιστήμων) ὑπέρτατα τήν Πατρίδα καί τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

1. Ἡ ἀπόφασις νά συντάξω καί νά ὑποβάλω ὑμῖν τό συνημμένον ὑπόμνημα ἐλήφθη ἔνεκα τῶν ἐπομένων εἰδιωῶν λόγων, οἷτινες ἀσφαλῶς θά ἐκτιμηθῶσιν ὄχι μόνον ὑφ' Ἑμῶν, ὡς ἀποχρῶντες, ἀλλά καί ὑπό τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία φέρει μέν τήν εὐθύνην, ἀλλά δέν εἶχεν τόν χρόνον καί τόν ἀρμόδιον καθ' ἕλην σύμβουλον ὡς Γεω. Διευθυντήν τῶν Θερησκειοματῶν (εἰδιωκῶς συμβαίνει τοῦτο ἀπό τοῦ 1955)⁽²⁾

Οἱ συνοδικοί μητροπολιταί ἀπέφυγον νά προσδιορίσουν τό δικαστήριον, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου παραπέμπουν τόν κ. Χρυσόστομον, ἀλλά ἀπεφάσισαν, ὅπως ὑποβάλουν ἔγγραφον ἐρώτημα πρὸς τό Ἐπιτελεῖον Παιδείας, ἐάν ἰσχύη ὁ Α.Ν. 214/1967 καί ποῖον δικαστήριον εἶναι ἀρμόδιον νά δικάσῃ τάς ἐναντίον ἀρχιερέων διατυπουμένας κατηγορίας.

Ἐξ ἄλλου, ἡ Ἱερά Σύνοδος ὠλοκλήρωσε τήν διατύπωσιν τοῦ τελικοῦ σχεδίου τοῦ Νομ. Διατάγματος περί Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, τό ὁποῖον προβλέπει, μεταξύ ἄλλων, τήν κατάργησιν τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων τοῦ ὡς ἄνω Α.Ν. 214 / 1967 καί τήν δυνατότητα ἀσκήσεως τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως ὑπό τῶν καταδικαζομένων κληρικῶν κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν πρωτοβαθμίων δικαστηρίων.

(2) Ἀρμόδιος καθ' ἕλην σύμβουλος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος γνωρίζει ὄχι μόνον Κανονικόν Δίκαιον καί Νομικά ἀλλά καί Ἐκκλ. Ἱστορίαν καί μάλιστα τῆς Ἑλλάδος κατὰ βάθος καί πλάτος, καί ὁ μετ' ἐπιστήμης χειριζόμε-

2. Ματαίως αγωνισθείς από τοῦ Ἰανουαρίου 1968⁽³⁾, ὅτε ἔλαβον γνῶσιν τοῦ Α.Ν. 214/1967 μέ τήν ἀνωτέρω ἐπιγραφήν, μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ὅτε ἀνέγνωσα εἰς τόν τύπον τό ἀνωτέρω μνημονευθέν ἐρώτημα τῶν διοικούντων τήν Ἐκκλησίαν πρός τήν Κυβέρνησιν περί τοῦ ἐάν ἰσχύη ἢ οὐ ὁ ἐν λόγῳ Ἄν. Νόμος (ἰσχύει ἀλλ' ἔπρεπε, ὡς θά ἴδωμεν, κατωτέρω, νά μήν εἶχε ποτέ ἰσχύση καί νά εἶχε καταργηθῆ ἀντί νά συμπληρωθῆ, διά νά ἐφαρμοσθῆ μέ τήν νῦν σύνθεσιν τοῦ Συνοδ. Διακαστηρίου) ἀναγκάζομαι νῦν, ὑπό τήν ἐπίδρασιν ὠρισμένων γεγονότων καί ὡς εἰδικός καθηγητής περί τά ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, νά ὑποβάλω τό συνημμένον ὑπόμνημα.

3. Ἡ πλέον πρόσφατος ἀφορμή διά τήν ὑποβολήν τοῦ ὑπομνήματος ὑπῆρξεν τό γεγονός, ὅτι ἡ ἐφημερίς "Βῆμα" ἠρνήθη, ἠτιολογημένως ἐξ ἐπόψεως τοῦ ὑφισταμένου περί τύπου νόμου, νά

(2) νος συγγραφικῶς τά σχετιᾶ θέματα. Φυσιῶ τῷ λόγῳ δέον νά εἶναι πανεπιστημιακός κατ' ἀρχήν, ἀλλά καί νά ἔχη πρακτικόν νοῦν καί πολιτικὴν ἀντίληψιν, ὥστε νά κατανοῆ τὰς πολιτικὰς τοποθετήσεις τοῦ Ὑπουργοῦ καί τῆς Κυβερνήσεως. Προέχουν ὁμως τά ἀνωτέρω προηγουμένως μνημονευθέντα προσόντα, διότι εἶναι ἀνάγκη ὄχι μόνον νά παρουσιάξῃ εἰς τήν κυβέρνησιν σχέδια ἐθνικῆς (διακομματικῆς) πολιτικῆς, οἷα ὀφείλει νά ἀσκειῖται, προκειμένου περί τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί νά λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι πρόκειται περί παράγοντος τῆς ζωῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους μέ πανελληνίους, πανορθοδόξους, οἰκουμενικὰς ὑποχρεώσεις καί ἀποστολήν. Πρέπει ν' ἀντιλαμβάνεται τά μεγάλα προβλήματα τοῦ παρόντος καί τοῦς εὐρεῖς οἰκουμηνικούς στόχους τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐν ἐνὶ λόγῳ νά δύναται μέ κῦρος νά λέγῃ πρός τήν Ἐκκλησίαν καί τήν

(3) Τότε τόν εἶδον εἰς τό περιοδικόν "Ἐκκλησία".

δημοσιεύση τήν κατωτέρω ἐπιστολήν, ἡ ὁποία ὀ χ ι μ ὀ -
 ν ο ν θά διεφώτιζε τήν Κυβέρνησιν ἀλλά καί τήν δημοσίαν
 γνώμην. Ὡς γνωστόν ἡ ἐπίσημος ὑπόδειξις περί ἐνημερώσεως
 εἶναι πολύ γνωστή καί εὐπρόσδεκτος - καί μάλιστα ἐπί θέμα-
 τος ἐ ξ ὀ χ ὼ ς ἐ ν δ ι α φ ἑ ρ ο ν τ ο ς τ ῆ ν ἐ θ ν ι -
 κ ῆ ν π ο λ ι τ ι κ ῆ ν - ἐ φ' ὅ σ ο ν ἡ Ἐ κ κ λ η σ ι ᾶ
 ἄ π ο τ ἑ λ ε ῖ , δ ι ᾶ τ ὀ Ἐ θ ν ο ς πολῦτιμον παρά-
 γοντα τοῦ πολιτιστικοῦ βίου, ἔχει δέ καί ὑποχρεώσεις πανελ-
 ληνίους, πανορθόδοξους καί οἰκουμενιάς (πρβλ. Γερ. Κονι-
 δάρη: Ἐκκλησιαστική Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμος Β' Ἀθήναι
 1970, σελ. 320-331). Ἰδοῦ ἡ Ἐπιστολή:

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25ῃ Νοεμβρίου 1970

Πρός

τήν Διεύθυνσιν τῆς Ἐφημερίδος "Βῆμα"

Κύριε Διευθυντά,

Ἐκπληξιν καί θλίψιν μοί προηκάλεσεν ἡ εἴδησις ὅτι ἀ-
 πεφασίσθη ἡ παραπομπή μητροπολίτου εἰς δίκην "ὡς ἀπολέσαν-
 τος τήν ἔξωθεν μαρτυρίαν", ἥτοι ἐπί τῇ βάσει τοῦ πρωτοφα-
 νοῦς εἰς τήν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλ. Ἐκκλησίας Α.Ν. 214/1967,
 νόμου, ἰδρῦοντος ἔντακτον (Συνοδικόν) Ἱεροδικεῖον (4), παρά
 τοῦς Ἱερούς Κανόνας καί, τό τότε ἰσχύον Σύνταγμα (1952). Ἡ
 ἔκπληξις μου ὠφέλιετο εἰς τό γεγονός τῆς σπουδῆς, μεθ' ἧς
 ἐγένετο ἡ παραπομπή, διότι, ὡς ἐγγράφη εἰς τήν ἔγκριτον ἐφ-

(2) Πολιτεῖαν τά κανονικῶς καί συνταγματικῶς πρέποντα καί
 νά βοηθῇ τήν κυβέρνησιν οὐσιαστικῶς ὥστε νά πεῖθῃ τήν δη-
 μοσίαν γνώμην. Ἡ εἰλικρινής καί ἀντικειμενική εἰσήγησις
 ἐπί κρισίμων θεμάτων δεόν νά εἶναι γραπτή καί ὑπεύθυνος.
 Τό ὅτι πολλάκις θά παραμένῃ εἰς τήν σιάν εἶναι φανερόν.

(4) Ἐν καί μόνον διά τοῦς κληρικούς, πρεσβυτέρους καί δια-

ημερίδα σας, "ἡ Ἱερά Σύνοδος ὠλοκλήρωσεν τήν διατύπωσιν τοῦ τελικοῦ σχεδίου τοῦ Νομ. Διατάγματος περί ἐκκλη. δικαστηρίων, τό ὁποῖον προβλέπει, μεταξύ ἄλλων, τήν κατάργησιν τῶν ἰσχυοῦσῶν διατάξεων τοῦ ὡς ἄνω Α. Ν. 214 / 1967 καί τήν δυνατότητα ἀσκήσεως ἐν δίκου μέσου τῆς ἐφέσεως ὑπό τῶν καταδικασθέντων κληρικῶν κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων". Ἐντεῦθεν ὄχι μόνον ἐπικροτῶ ἀπό καρδίας, ἠθικῆς καί ἐπιστήμης, ὅσα εἰς τό χθεσινόν φύλλον λέγει ὁ διακεκριμένος Μητροπολίτης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου κ. Παντελεήμων, ἀλλά καί ἐκφράζω τήν θλίψίν μου διότι γεννᾶται κἄν ζήτημα περί ἐφαρμογῆς τοῦ Α.Ν. 214/1967, ἐφ' ὅσον πρό πολυλοῦ (Φεβρ. 1968) ἡ Θεολογική Σχολή ἐγνωμάτευσεν, διά λόγους κανονικούς, συνταγματικούς καί νομικούς, πρός τήν Ἐκκλησίαν, παμφηφεί καί αὐθορμήτως καί ἐκ καθήκοντος πρός αὐτήν ταύτην τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (δέν ἠξιώθη ἀπαντήσεως) καί τήν Ὀρθοδοξίαν καθόλου, ἐναντίον τοῦ ἐν λόγῳ Ἀν.Νόμου. Τό θέμα ὅμως εἶναι πολύ σοβαρόν καί ἀνάγεται εἰς τά καίρια θέματα ἐθνικῆς πολιτικῆς καί διά τοῦτο θά μέ συγχωρήσητε διά τήν παροῦσαν ἐνόχλησιν καί διά τυχόν μέλλουσαν. Κλείων τήν παροῦσαν ἐνημερωτικὴν ἐπιστολήν θά πρέπει νά εἶπω ὅ,τι πολλάκις ἀπό ἐτῶν διετύπωσα (εἰδικῶς ἀπό τοῦ 1938 πρός τόν Νομ. Συμβ. τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ὁμιλοῦντα εἰς τό Συμβ. Ἐπικρατείας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ τότε Ἀρχι-

(2) ἀφοῦ ὁ Ὑπουργός εἶναι ὁ ὑπεύθυνος.

(4) κόνους καί μοναχοῦς καί ἐν διά τοῦς ἐπισκόπους, ἄνευ δικαιώματος ἐφέσεως.

ἐπισκοπικοῦ, ὅπερ προῦνάλεσεν, ὡς μή ὤφελε, ὁ Χρῦσανθος ὁ ἀπό Τραπεζοῦντος, ἦτοι Ἱεράρχης τοῦ Οἴκ. Θρόνου) ὅτι εἶναι μεγίστη ἡ εὐθύνη τῆς Ἑλλάδος, ὅταν τυχόν δίδῃ κατὰ παραδείγματα εἰς τὰς ἀλλοδαπὰς καὶ τὰς μή Χριστιανικὰς Κυβερνήσεις, ἔνθα ζοῦν ἀπὸ αἰῶνων Ἑλληνικαὶ Ἐκκλησίαι, διὰ τὴν τύχην τῶν ὁποίων ἐνδιαφερόμεθα οἱ Ἕλληνες ἀπολύτως. Ὑπάρχει δὲ πάντοτε τὸ ἐρώτημα: Ἔχουν πάντοτε αἱ Κυβερνήσεις, κοινοβουλευτικαὶ ἢ μή, φίλους λέγοντας αὐταῖς τὴν ἀλήθειαν, ὡς εἶπεν ἡ Θεολ. Σχολὴ τὸ 1968; Δέν θά ἔπρεπε μάλιστα νὰ ἰδρυθῆ παρὰ τοῖς Βασιλεῦσι καὶ τῷ Πρωθυπουργῷ μία θέσις "ἀληθολόγου"; Θά μοῦ εἶπητε ὅτι τοῦτο εἶναι πρωτότυπον. Ἄλλα καὶ τὰ συμβαίνοντα ἐν Ἑλλάδι εἶναι πολλὰ καὶ πρωτότυπα, ὡς ὁ Α.Ν. 214.

Μετά πλείστης τιμῆς,
Γεράσιμος Ι. Κονιδάρης
Καθηγητῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

*
* *

4. Ἄλλα πολὺ σοβαρότερον εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἔνεκα ἀσθενείας, τοῦ τότε (1968) Κοσμητοροῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (κ. Α. Φυτράκη), κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποφασισθείσης ἐπιδόσεως τῆς ἀπὸ 16ης Φεβρουαρίου 1968 (τῆ ἡμετέρα προτάσει) ληφθείσης βαρυσημάντου καὶ ὁμοφώνου ἀποφάσεως, θά ἔλεγον ἀκριβέστερον βαρυσημάντου καὶ ἀύθορμῆτου γνωμοδοτήσεως τῆς Θεολογικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, περὶ τοῦ ἀνωτέρω θέματος, καὶ ἀρνήσεως ἄλλων καθηγητῶν νὰ ἐπιδώσουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὄχι μόνον Ὑμεῖς Μεγαλειότατε, πού εἴσαθε μακρὰν τῆς Πατρίδος, δέν ἐλάβατε ἐγκαίρως γνώσιν

ταύτης, ἀλλ' οὐδέ ἡ Κυβέρνησις, ἐπισήμως (5). Μάτην ἡγωνίσθη νά πείσω τοὺς συναδέλφους νά ζητήσωμεν ἀκρόασιν ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν Παιδείας τὸν καὶ Πρωθυπουργὸν, διὰ νά τῷ ἐπιδώσωμεν τὸ κείμενον, ἀφοῦ οὐδεμία ἀπάντησις ἐκ μέρους τῶν διοικούντων τὴν Ἐκκλησίαν ("Ἀριστίνδην Συνόδου") ἐδύθη εἰς τὴν Σχολήν. Τοῦτο ἐπεβάλλετο, πολλῶ μᾶλλον, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐζήτηε τὴν συνδρομὴν τῶν ἰδρυμάτων εἰς τὸ Κυβερνητικὸν ἔργον. Ὅθεν προέτεινα νά εἴπωμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι εἴμεθα πρόθυμοι, ὡς Σχολή, νά ἐκφέρωμεν γνώμην πρὸ τῆς λήψεως νομοθετικῶν ἢ ἄλλων μέτρων ἀλλὰ ἐπί σχεδίων νόμων ἀναφερομένων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι ἀξιο-

(5) Βεβαίως ὑπάρχει τὸ ἐρώτημα: πῶς συνέβη τοῦτο, ἐφ' ὅσον ὁ ἐπιδύσας εἰς ἀρχιεπισκοπὴν τὸ ὑπόμνημα προκοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Μάριος Σιώτης, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Καθηγητοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ποιμαντικῆς κ. Κ. Μουρατίδου, ἐτύγχανεν ταυτοχρόνως καὶ Γεν. Διευθυντῆς τῶν Ὁρησκευμάτων, Ἄνεπισήμως θά ἔλαβε γνώσιν ἡ Κυβέρνησις ὅταν ἐδημοσιεύθη σχετικὴ εἶδησις εἰς τὸ "Ἔθνος" τῶν ἡμερῶν ἐκεῖνων, καθ' ἃς ἐγένετο ἡ δίκη, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Α.Ν. 214 / 1970, κατὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Προέδρου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰανώβου, καίτοι οὗτος εἶχεν ἀθωωθῆ τῆς ἀποδοθείσης καὶ ἀντικανονικῶς ὑποβληθείσης κατηγορίας, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1 τῆς 4ης Ἀπριλίου 1962 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου δι' ἀρχιερεῖς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου (κανονικοῦ καὶ νομίμου ἴδε ὑπ' ἀριθμ. 894/330 ἔγγραφον τῆς 12ης Ἀπριλίου 1962 πρὸς τὸν Μακαριώτατον πρ. Ἀθηνῶν καὶ β) τοῦ Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος (Μάρτιος 1968). Ἡ ἱστορία δέον νά ἐξιχνιάσῃ τί ἀκριβῶς ἔπραξεν ὁ ἐν λόγῳ, ἐξ ἀπόψεως ὕλης ἀναρμόδιος διὰ τὴν Γεν. Διεύθυνσιν Ὁρησκευμάτων, καθηγητῆς. Ὡσαύτως δέον νά ἐξετασθῇ ποῖαν ἀπάντησιν ἔλαβον ὅταν ἐπέδωκαν οἱ κ.κ.

σημείωτον, ὅτι ὑπάρχει κείμενον ("Πατρίς" Λευκωσίας 24 Μαρ-
 τίου 1968), εἰς τό ὁποῖον λέγονται πράγματα πολύ περίεργα,
 ἐρχόμενα εἰς σύγκρουσιν πρός τά λεχθέντα ἐν μέρους τῶν ἀντι-
 προσώπων τῆς Σχολῆς, τῶν ἐπιδοσάντων εἰς τήν Ἱεραρχίαν
 τό κείμενον τῆς γνωμοδοτήσεως τῆς Σχολῆς. Ἁρνηθεῖς νά μετα-
 σχω τῆς Ἱεραρχίας ἐπιδόσεως τοῦ ἐγγράφου πρός τήν Ἱεραρ-
 χίαν ἐπέμεινα ἀπολύτως νά ἐπιδώσω μεν τό
 κείμενον εἰς τήν ἀσκητικὴν τήν νο-
 μοθετικὴν καὶ ἐκτελεστικὴν ἐξου-
 σίαν Κυβέρνησιν, ἀλλά μάλιστα. Τό κείμενον πα-
 ρατίθεται ἐν Παραρτήματι Ε' τοῦ παρόντος ὑπομνήματος, ὡς ἐδη-
 μοσιεύθη εἰς τό περιοδικόν τοῦ Πατρός Γεωργίου Πυρουνάκη,
 Προβλήματα ἐκκλ. καὶ κοινωνικά, (Ἀπρίλιος - Μάϊος 1967).

5. Ἐνταῦθα πρέπει νά ἐπισημάνωμεν καί ἕτερον ἱστορικόν γε-
 γονός καθ' ὃ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορινθίας κατά Δεκέμβριον
 τοῦ 1967 καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς ὀλίγον βραδύτερον
 προηγήθησαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς (κατά τινες ἡμέρας ὁ τε-
 λευταῖος) ἐν τῇ κρίσει περί τῆς ἀντικανονιότητος τοῦ Ἁν.
 Νόμου 214/1967. Ὁ ἐν λόγω Ἁν. Νόμος ἦτο καὶ ἀντισυνταγματι-
 κός κατά τό μέχρι τῆς 15/11/1968 χρονικόν διάστημα, διότι ἴ-
 σχυε τό Σύνταγμα τοῦ 1952.

Ἐπειδή ὁ Σεβ. Πειραιῶς θέτει μέ βασιικά ἐπιχειρήματα τό
 θέμα τῆς εὐθύνης τῆς Πολιτείας κατά τρόπον ἄξιον τῆς προσο-
 χῆς μας, διά τοῦτο ἀποσπῶμεν τήν 1ην παράγραφον, ἔχουσαν οὕ-
 τω (τό ὅλον κείμενον ἴδε εἰς τό Παράρτημα τοῦ παρόντος). "Ὁ
 ἐν λόγω Νόμος, ὅχι δέν ἀποτελεῖ συμπλήρωσιν τοῦ Νόμου 5383/
 /1932, ἀλλ' οὗτος αὐτόχρημα δολοφονεῖ τόν Νόμον, τόν ὁποῖον
 (5) Καθηγηταί εἰς τήν Ἱεραρχίαν τό ἐν λόγω βαρυσήμαντον ση-
 μείωμα καί τί ἐλέχθη πρός τήν Σχολήν, ὅταν εἶπον ἅτι εἶπον,
 ὡς λεχθέν αὐτοῖς.

ίσχυρίζεται, ὅτι συμπληροῖ. Ἐνταῦθα ὀφείλομεν νά σημειώσωμεν, ὅτι θεωροῦμεν τελείως ἀθώους τοῦ κατασκευάσματος τούτου τοὺς ἡγέτας τῆς Πολιτείας, καὶ διανατεχόμεθα, οὐ μόνον ὑπὸ τῆς βεβαίας ἐλπίδος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς βεβαιότητας πεποιθήσεως, ὅτι, ἐάν καταλλήλως καὶ ἐγναίρως διεφωτίζοντο οὗτοι, ὑπὸ προσώπων ἀληθῶς ἀγαπώντων τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα, ὅχι μόνον ἐπιμελέστατα θά ἀπέφευγον νά διανοήσουν ἐπιδιώξεις φθόνου, μισαδελφίας καὶ κηϊότητος γεμούσας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐμπνευστὴν, ἢ τοὺς ἐμπνευστὰς τοῦ ὅλως ἀπαραδέκτου τούτου Νόμου θά τοὺς ἐχαριτήριζον, ὡς μεγάλους ἐχθροὺς τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐπιβούλους ἅμα τῆς εὐκλείας καὶ δόξης, τῆς μεγάλης καὶ θαυμαστῆς Πατρίδος ἡμῶν".

6. Εὐτυχῶς ἡ ἔγκυρος γνώμη καὶ τοῦ ἑτέρου Σεβ. Μητροπολίτου, τοῦ Κορινθίου κ. Παντελεήμονος, ἐδημόσιεῦθη προσφάτως εἰς τὸ "Ἐῆμα" (24/11/70). Ἴδου αὕτη ὡς ἐκτίθεται εἰς τὸ ἐν λόγῳ δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδος.

ΒΑΣΕΙ "ΑΝΤΙΚΑΝΟΝΙΚΩΝ" ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Η ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀποφασισθείσης ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παραπομπῆς εἰς δίκην τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Χρυσοστόμου μέ τὴν κατηγορίαν ὅτι "στερεῖται οὗτος τῆς ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας" οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν θά συζητήσουν καὶ πάλιν, ἐν συνεδριάσει αὐτῆς, τὰ προκαλούμενα ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Α.Ν. 214/67 προβλήματα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὡς γνωστόν, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατὰ τὴν συνεδρίασιν αὐτῆς τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1968 ὁμοφώνως κατεδίκασε τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 214/67, "διότι δι' αὐτοῦ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἐπὶ τῇ βάσει ἀορίστου κατηγορίας καὶ χωρὶς ν' ἀπαιτεῖται

ὑπαριτιότητος τοῦ κατηγορουμένου ἥτις νά συνιστᾷ τό οὐσιῶδες συστατικόν στοιχεῖον παντός ὑπευθύνου καί ἀξιόπιστου ἀδινημάτος". Ἡ Θεολογική Σχολή ἐξ ἄλλου ὑπεγράμμισεν , ὅτι "ἡ ἐξυγίανσις καί ἡ ἐκκαθάρισις τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς καταργήσεως θεμελιωδῶν θεσμῶν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ἀλλ' ἀντιθέτως διὰ τῆς πλήρους συμμορφώσεως εἰς τάς ἐπιταγὰς αὐτῶν".

Ὁ Μητροπολίτης Κορινθίας κ. Παντελεήμων ἐρωτηθεῖς ὑπό συντάκτου μας διὰ τήν παραπομπήν τοῦ μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Χρυσοστόμου, εἶπε, μεταξύ ἄλλων, τά ἐξῆς:

" Κατ' ἀρχήν οἱ πταίνοντες κληρικοὶ πρέπει νά τιμωρῶνται ἀυστηρότατα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὑποχρεωτικοὶ διὰ τήν Ἐκκλησίαν καί δέν πρέπει νά ἐπηρεάζωνται ἀπό οἰονδήποτε νόμον τῆς Πολιτείας, καθόσον τά πολιτεύματα καί τά καθεστῶτα ἔρχονται καί παρέρχονται, ἀλλά ἡ Ἐκκλησία μένει καί οἱ Νόμοι τῆς, οἱ ἱεροὶ Κανόνες, εἶναι θεοδίδακτοι.

" Εἶναι μεγάλη ἡ ὀδύνη μου ὡς ὀρθοδόξου ἱεράρχου διὰ τήν ἀνακίνησιν τοῦ Α.Ν. 214/1967 καί τοῦ Ν.Δ. ὑπ' ἀριθμ. 344/69, διὰ τοῦ ὁποῦ παρετάθη ἡ ἰσχὺς τοῦ πρώτου. Διὰ τῶν ἀντικανονικῶν αὐτῶν νόμων δυνατόν νά ξεριζώνωνται ἀρχιερεῖς, συγχρόνως ὅμως ξεριζώνονται καί τά θέσμια τῆς Ὁρθοδοξίας καί χάνεται ἡ πίστις εἰς τήν ἀντικειμενικότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης, ὕστερα μάλιστα ἀπό τήν πρωτοφανῆ καταδίην τοῦ Α.Ν. 214/67 ὑπό τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

" Ἡ ἐφαρμογή τοῦ Α.Ν. 214/67 ἐκθέτει τήν Ἐκκλησίαν καί τήν Πατρίδα ἡμῶν πανορθόδοξως, παγχριστιανικῶς καί παγσοσμῶς.

" Ἡ σπουδή ὠρισμένων μητροπολιτῶν, ὅπως παραπέμφουν εἰς δίηνην ἕτερον μητροπολίτην καί διιάσουν αὐτόν ἐπὶ τῇ βά-

σει ἀντικανονικῶν διατάξεων, ἐνῶ ἐπίκειται ἡ δημοσίευσις νέου Νόμου, διὰ τοῦ ὁποίου, ὡς λέγεται, καταργοῦνται αἱ ἀντικανονικαὶ διατάξεις τοῦ Α.Ν. 214/67, μᾶς ἐμβάλλει εἰς πολ-
 λὰς ὑποφίας, αἵτινες πρέπει νὰ διασκιεδαθοῦν ὑπὸ τῆς διοι-
 κούσης 'Εκκλησίας".

7. Παρατρέχων τὸ ζήτημα, διατὶ οἱ συνάδελφοι τῆς Θεολογιῆς δέν ἐξήγαγον τὰ ἐπακόλουθα τ ο ὕ ὀ ρ θ ο ὕ δ ι α β ῆ μ α τ ὅ ς τ ω ν κ α ἰ τ ῆ ς ο ὕ τ ω λ α μ π ρ ῶ ς γ ε ν ο μ ἔ ν η ς τ ο π ο θ ε τ ῆ σ ε ω ς τ ῆ ς Σ χ ο λ ῆ ς ε ἰ ς μ ἰ α ν κ ρ ἰ σ ι μ ο ν ὤ ρ α ν τ ῆ ς 'Ε λ λ η ν ι κ ῆ ς 'Ε κ κ λ η σ ῖ α ς, ἔρχομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν δύο ζητημάτων: τῆς ἐντάξεως τῶν γεγονότων τῶν ἀφορόντων εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην, ἀποικήσασαν διὰ τοῦ Α.Ν. 214/1967, τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτῆς, ἔ κ τ α κ τ α ἰ ε ρ ο δ ι κ ε ῖ α, τοῦτο δέ εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἱστορικῶν εὐ-
 θυνῶν ἔναντι τῆς 'Εκκλησίας, τοῦ "Ἐθνους, 'Υμῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως, τὸ ὁποῖον ὀρθῶς θέτει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολί-
 της Πειραιῶς.

Μεγαλειότατε,

'Αληθῶς ἐν ἀγνοίᾳ ὑμῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως κατ' ἀρχὴν, μέγα πρόβλημα ἐγεννήθη καὶ αὐθις ἐν τῇ 'Ε λ λ η ν ι κ ῆ ς 'Ε κ κ λ η σ ῖ α, ὅτε κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1967 ὑπεγράφατε τυπικῶς, εἰσηγήσει τῆς Κυβερνήσεως, ἐν τῷ μέσῳ τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν καὶ περιστάσεων τοῦ μηνός ἐκεῖνου, τὸν 'Αν. Νόμον 214 περί 'Εκκλ. Διαστηρίων. 'Αναμφιβόλως ἐπρά-
 ξατε τοῦτο καλῇ τῇ πίστει, ἔνεκα ἐφ' ἐνός μὲν τῆς ἐμπιστοσύ-
 νης εἰς ὠρισμένα πρόσωπα, ἀφ' ἐτέρου δέ τῆς ἐλλείψεως ἀπὸ τοῦ 1955 εἰδικωτέρου, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ἀρμοδίου καθ' ὕλην εἰ-
 σηγητοῦ καὶ συμβούλου τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὸ 'Υπουργεῖον Ὁρησκευμάτων καὶ 'Εθνικῆς Παιδείας, ὁ ὁποῖος θά ἔδει νὰ εἰ-

ναι φορέυς ύπεριομματιηῆς, τ. ἔ. 'Εθνικῆς 'Εκκλησιαστικῆς Πολιτικῆς. 'Αληθῶς δέ ὀπισθεν τοῦ γεγονότος τούτου κειῖται τό λυπηρόν γεγονός τῆς ἀνυπαρξίας προγράμματος τοιαύτης πολιτικῆς ἐν μέρους τῆς 'Εκκλησίας καί τῶν κομμάτων καί τῶν Κυβερνήσεων, παρ' αἷς διατηροῦνται ὑπολείμματα παλαιῶν πολιτειακρατικῶν ἀντιλήψεων (1833-1923-26, 1934-40, 1962-1967), περί ὧν πολλάκις ἔγραφεν ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος καί προκάτοχος ἡμῶν ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Γεν. 'Εκκλησιαστικῆς 'Ιστορίας, ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ἱστορικός καί τῆς " 'Εκκλ. 'Ιστορίας " τῆς νεωτέρας 'Ελλάδος καί ὁ χαράσσειν τάς γραμμάς ταύτας (πρβλ. Γερ. Ι. Κονιδάρη: 'Εκκλησιαστική ἱστορία τῆς 'Ελλάδος, τόμος Β', 1970 καί ὑπό ἐκτύπωσιν: Σταθμοί 'Εκκλησιαστικῆς Πολιτικῆς ἀπό τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον, μετ' ἀνειδότων ἐγγράφων (1828-1967).

8. Πέραν τοῦ θεμελιώδους τούτου φαινομένου πρέπει νά ὁμολογηθῆ ὅτι ἦτο δι' 'Υμᾶς καί τήν Κυβέρνησιν λίαν ἐλιυστική ἡ ἰδέα τῆς "ἐξυγιάνσεως" τῆς 'Ελλαδικῆς 'Εκκλησίας, ἰδέας καλλιεργηθείσης ἐπιμόνως παρ' ὀρισμένων κύκλων, κατά τά τελευταῖα ἔτη. 'Εν τούτοις πρέπει νά λεχθῆ, ὅτι τό μ ε τ ρ ι ο π α θ ἔ ς ἔ γ γ ρ α φ ο ν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐπί τοῦ θέματος τοῦ 'Αν. Νόμου 214 ὀρθῶς ἐτοποθέτει καί τό θέμα τοῦτο, ὡς ἀκολούθως:

" Ἐχομεν τήν γνώμην ὅτι ἡ ἐξυγιάνσις καί ἡ ἐκκαθάρισις τῆς 'Εκκλησίας δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ διά τῆς καταργήσεως θεμελιωδῶν θεσμῶν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ἀλλ' ἀντιθέτως διά τῆς πλήρους συμμορφώσεως εἰς τάς ἐπιταγὰς αὐτοῦ. Πέραν συνεπῶς τῆς ἐπιτεύξεως οἰωνδήποτε προσκαίρων στόχων διά τῆς παραμερίσεως τῶν 'Ιερῶν τῆς 'Εκκλησίας Κανόνων προέχει ἡ περιφρούρησις καί διασφάλισις τῆς κανονικῆς τάξεως τῆς 'Εκκλησίας, διότι τά πρόσωπα ἔρχονται καί παρέρχονται, ἀλλ' ἡ 'Εκκλησία μένει εἰς τόν αἰῶνα...".

Ούτε όμως ο χρόνος, ούτε αί περιστάσεις ήσαν κατάλληλοι διά νά τεθῆ θέμα ἐξυγιάνσεως τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τά πρόσωπα δέν διέθετον τό κῦρος τῆς Ἱεραρχίας διά νά θέσουν ζήτημα ἐξυγιάνσεως. Τό ιστορικόν ὅμως τοῦτο θέμα τό ἀφορόν εἰς τά πρόσωπα ἔχει ἀνάγκην εἰδικῆς ἐξετάσεως.

9. Ἐκεῖνο ὅμως τό ὁποῖον εἶναι βασικώτατον καί τό ὁποῖον ἀφορᾷ εἰς τήν παροῦσαν εἰσαγωγήν εἶναι τό τῆς μεθόδου, ὡς θέτει τοῦτο διά βραχέων εἰς τό μετριοπαθές ὑπόμνημά της ἡ Θεολογική Σχολή, αί συζητήσεις τῆς ὁποίας θά ἔδει κάποτε νά δημοσιευθοῦν.

Τό πρόβλημα ἀφορᾷ εἰς τόν βασικόν θεσμόν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τ. ἔ. τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἣτις ὅμως ὑπέρκειται καί τῶν Ἐθνῶν, καί τῶν χρόνων καί τῶν εἰδικωτέρων θεσμῶν, οἵτινες συναποτελοῦσιν τό ὑπεραιωνόβιον τοῦτο Ἰδρυμα, τήν Ἐκκλησίαν ὡς Θεῖον καί ὡς ἀνθρώπινον, ἐν ᾧ, κατά λόγον φυσικόν, ὑπάρχει ὁ συνδυασμός τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀνθρώπινου, φυσικοῦ δικαίου.

10. Ἐντεῦθεν προκύπτει τό ζήτημα τῆς εὐθύνης ἐκείνων, οἵτινες εἰσηγοῦνται τήν τροποποίησιν ἢ ἀνατροπήν τῶν θεσμῶν, οἷος εἶναι τῆς Ἐκκλ. Δικαιοσύνης.

Ὅταν τήν 7ην Δεκεμβρίου 1967 ὑπεγράφετο παρ' Ἑμῶν καί τῆς Κυβερνήσεως ὁ Ἄν. Νόμος 214 (Φ.Ε.Κ., ἀρ. 220 τόμος Α' τῆς 12 Δεκεμβρίου) καί ὑπό τοῦ Ἑπουργοῦ τῆς τότε Στρατιωτικῆς Κυβερνήσεως Κωνστ. Καλαμποικᾶ, Ἄρ ε ο π α γ ἱ τ ο υ Ἑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης τήν 8ην Δεκεμβρίου, αί εὐθῦναι ἀνελαμβάνοντο οὐχί μόνον ὑπό τῶν διοικούντων τήν Ἐκκλησίαν, ἀλλά καί τοῦ ὑπευθύνου συμβούλου τῆς Κυβερνήσεως, ἥς τά νομικά μέλη καί ὁ Ἑπουργός τῆς Παιδείας ἠδύνατο καί ὤφειλον βεβαίως νά προσέξουν τήν λεπτότητα καί τό εὐαίσθητον τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καί νά ἐρωτήσουν, ἐν ἀνάγκῃ, ὄχι μόνον τόν ζῶντα τότε καθηγητήν (ἀείμνηστον) Ἄμ. Ἀλιβιζᾶ-

τον καί τούς καθηγητάς τοῦ Καν. Δικαίου ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ (Κ. Μουρατίδην συντάκτην τοῦ ἐγγράφου τῆς Θεολ. Σχολῆς κατά Φεβρουάριον τοῦ 1968), τόν Καθηγητήν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῆς Νομικῆς (κ. Α. Χριστοφιλλόπουλον) ἔτι δέ καί τόν Καθηγητήν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καί εἰδικώτερον ἐντεταλμένον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος καί τέως ἐντεταλμένον τοῦ Καν. Δικαίου καί τῆς Ποιμαντικῆς (1957-1959/60), τόν καί σημειώνοντα τάς γραμμάς ταύτας. "Ὅθεν ἡ κυρία εὐθύνη διά τήν δημοσίευσιν τοῦ Ἄν. Νόμου, μετά τήν Ἐκκλησίαν (πρβλ. κείμενον συνεντεύξεως ἀρχιεπισκοπῆς τῆς 13ης Μαρτίου 1968 ἐν "Πατρίδι" Λευκωσίας τῆς 24ης τοῦ ἰδίου Μηνός), πίπτει ἐπί τῶν ὤμων ὠρισμένου προσώπου, ὅπερ δέν ὑπηρετεῖ νῦν, ὡς καί ἐπί τῶν Ὑπουργῶν, οἵτινες ἐξεπροσώπουν τότε τό Κράτος (τοῦ Πρωθυπουργοῦ μέχρι τῆς 12/12/1967 κωνσταντίνου Κόλλια, τέως εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ Κωνσταντίνου Καλαμποκιᾶ, Ἀρεοπαγίτου καί Ὑπουργ. Δικαιοσύνης καί τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Θεοφυλάκτου Παπακωνσταντίνου, παραιτηθέντος κατά Ἰούνιον τοῦ 1969). Ἄπαντες ἀνήκουν νῦν εἰς τήν Ἱστορίαν. Καίτοι βεβαίως οἱ δύο νομικοὶ ὄφειλον νά ἐξετάσουν τήν κανονικότητα καί συνταγματικότητα τοῦ Νομοθετήματος, (ἡ ἐκδόσις τῆς ΔΣΤ Συντ. Πράξεως κατά Σεπτέμβριον τοῦ 1968 μαρτυρεῖ ὅτι ἐγένετο σκέψις, ὅτι τό Σύνταγμα τοῦ 1952 δέν ἐπέτρεπεν τάς διατάξεις, αἵτινες περιλαμβάνονται εἰς αὐτήν, δι' ὅ καί ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις τῆς ἐκδόσεως Συνταγματικῆς πράξεως ἀντί νόμου) ἐν τούτοις ἡ εἰδικωτέρα εὐθύνη πίπτει ἐπί τοῦ προσώπου " τοῦ εἰδικοῦ " θεολόγου, τοῦ συμβούλου τοῦ φιλολόγου Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας. Ὁ Σύμβουλος, λοιπόν, τῆς Κυβερνήσεως ἦτο οὐχί ἀπλοῦς ὑπάλληλος (ὁ Γεν. Διευθυντής τῶν Ὁρησκευμάτων), ἦτο καθηγητής τῆς Θεολογίας, ἀλλ' οὐχί ἀρμόδιος, ἐφ' ὅσον κατεῖχε τήν ἔδραν τῆς Εἰσαγωγῆς καί Ἑρμηνείας τῆς Κ. Διαθήκης (.Μ.

Σιώτης). Παρά ταῦτα ἐφ' ὅσον ἐδέχθη προθύμως τὴν θέσιν "ἀρ-
μοδίου", τ.ἔ. Γεν. Διευθυντοῦ τῶν Ὁρησιευμάτων" (ἀνανέωσις
τῆς τριετοῦς Ὁητείας κατὰ Μάϊον τοῦ 1967), ἦτο ὑποχρεωμένος
ἢ νά μονογράφη ἢ νά ὑποβάλῃ ἔκθεσιν ἐναντίον τοῦ βαρυσημάν-
του νομοθετήματος. Ὅπωςδὴποτε δέ ὤφειλε νά μάθῃ τὰ κατ' αὐ-
τό, ἐρωτῶν τοὺς ἀρμοδίους συναδέλφους του. Δέν φαίνεται ὅ-
μως νά τὸ ἐπραξεν. Ὅμως πρέπει ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ νά ἐ-
ξαρθῇ τὸ γεγονός ὡς καὶ ὅ τὸ αὐτό πρό-
σωπον ἐγένετο σύμφηφον εἰς τὴν ὀ-
μόφωνον ἀπόφασιν τῆς Θεολογικῆς
Σχολῆς τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1968⁽⁶⁾
περὶ ὑποβολῆς τοῦ ὑπομνήματος, δι'
οὗ ὑπεδεινύετο, ὅτι διὰ τοῦ ἐν λόγω νομοθετήματος οὐ μόνον
πλήσσονται αἱ θεμελιώδεις ἀρχαί
τοῦ Δικαίου τῆς Ἑκκλησίας, ἀλλὰ
καὶ ἐσχάτη ἀναλύσει δέν ἐπιτυγ-
χάνεται ἡ βασιική ἐπιδίωξις
πολιτείας⁽⁷⁾. (πρβλ. τὸ κείμενον ἐν Ἐπαραρτήματι τοῦ
παρόντος.)

⁽⁶⁾ Εἶχε ταυτοχρόνως 4 ιδιότητες. Ἦτο Καθηγητής, Προϊοσμήτωρ
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιδόσεως
τοῦ ὑπομνήματος καὶ Γεν. Δ/ντῆς Ὁρησιευμάτων, ἦτοι εἶχεν
ἠὺξημένας εὐθύνas. Ἐνταῦθα πρέπει ὅμως νά σημειώσω, ὅτι εἶ-
χεν ἤδη ὑποβάλῃ τὴν παραίτησίν του, ὅτε θά ἤρχιζαν αἱ δί-
και. Φέρει ὅμως οὐσιαστικὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Νό-
μου 214 οὐχὶ ὅμως καὶ τῆς ΛΣΤ' Συν. Πράξεως.

⁽⁷⁾ Τὸ πραγματικὸν ζήτημα ἐάν ἐν προκειμένῳ ἦτο ἐπιδίωξις τῆς
Κυβερνήσεως ἢ τοιαύτη ἐξυγίανσις τῆς Ἑκκλησίας, συνδέεται
πρὸς τὰ ἐρευνητέα ἱστορικὰ ζητήματα: ποῖος πρῶτος συνέλαβε
τὴν ιδέαν τοῦ νομοθετήματος, ποῖον πρόσωπον διεδραμάτισαν οἱ

Εἶναι λυπηρόν δι' ἐμέ, ὄντα ὑποχρεωμένον νά θέσῃ τά τοιαῦτα ζητήματα, ἀλλ' ὑπάρχουν γεγονότα τά ὅποια δέν εἶναι δυνατόν, χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, ν' ἀποσιωπηθοῦν, ὅπως τό γεγονός ὅτι ὁ εἰρημένος ἐπεδίωξεν ἐπιμόνως νά καταλάβῃ τήν θέσιν Γενικοῦ Δ/ντου Ἐργασιασμάτων ⁽⁸⁾.

(7) ἐκκλησιαστικοί ἄνδρες οἱ παρακαθήμενοι εἰς τήν " ἀριστίνδην Σύνοδον " ἀπό τῆς 10/12 Μαΐου 1967 καί ποῖον οἱ Ἐπίσκοποι καί ὁ Γεν. Δ/ντής Ἐργασιασμάτων.

(8) Τά ἀκριβῆ γεγονότα συνδέονται μέ χαρακτηριστικῆς λεπτομερείας, τινάς τῶν ὁποίων ὀφείλω, ἐξ ἀγάπης πρός τήν ἀλήθειαν καί τήν Ἐκκλησίαν, ν' ἀναφέρω. Ἰδοῦ αὐται: α) Ὁ διορισμός του ἐγένετο τήν 26ην Ἰουνίου 1964, ὅτε καί παρητήθη, διά 2 ἐγγράφων πρός τόν Πρωθυπουργόν καί τόν Ἐπίσκοπον Προεδρίας (Δ. Παπασπύρου), ἀπό τήν ὀδηγουμένην εἰς ἀποτυχίαν Ἐπιτροπήν μορφώσεως τοῦ Κλήρου, διά τῆς ἐνδεχομένης ἀναδιοργανώσεως τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν (5η Ἐπιτροπή κατ' οὐσίαν. πρβλ. Γ. Κονιδάρη, Ἱστορία τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς, Ἀθ. 1969, σελ. 117). β) Ὁ διορισμός του ἐγένετο ὑπό τοῦ Λουκιῆ Ἀκρίτα, ὑφυπουργοῦ Παιδείας, (τοῦ Πρωθυπουργοῦ Γεωργ. Παπανδρέου ἀπουσιάζοντος εἰς Ἀμερικῆν). γ) Ὁ Λουκιῆς Ἀκρίτας βουλευτής Ἀττικῆς, ἐπιδιώκων νά γίνῃ Ἀρχιεπίσκοπος καί ἀρχηγός κόμματος παρεμέρισε τά σχέδια Β. Διαταγμάτων, δι' ὧν ἐγένετο δεκτὴ ἡ παραίτησις Βέλλα καί ὁ διορισμός τοῦ γράφοντος, ὡς φορέως διακομματικῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς, τό ἕν τῶν ὁποίων ἔφερε τήν ὑπογραφήν τοῦ Πρωθυπουργοῦ καί Ἐπισκοποῦ Παιδείας καί τήν ἔγκρισιν τοῦ Ἐπισκοποῦ Οἰκονομικῶν κ. Κ. Μητσοτάκη, τό δέ ἕτερον (τῆς 20ης Φεβρ. 1964), καταρτισθέν ὑπό τοῦ προσωπάρχου κ. Κ. Σβορώνου δέν ὑπεγράφη, διά τόν πρόσθετον λόγον -ἐντός τῆς συμβολῆς τοῦ Λ. Ἀκρίτα- ὅτι ὁ καθηγητής

“Οθεν ούδεμία γεννᾶται ἀμφιβολία ὅτι ἀνέλαβεν ἐκουσίως εὐθύνας σοβαράς, καίτοι πρότερον ἐπετιμήθη ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ. ⁽⁹⁾ Οὐδαμῶς δέν ἀπαλάσσεται τῶν εὐθυνῶν του διὰ τῶν παραιτήσεών του, ἐφ’ ὅσον τυχόν δέν μνημονεύονται ἐν αὐταῖς ρητῶς τά θέ-

Βασ. Βέλλας ἀπέσυρε -τῇ προτροπῇ τῶν Ἱπηρεσ. Ἱπουργῶν (Γ. Κουρμούλη -Πρυτάνεως συστήσαντος ἰδιαιτέρως τόν Μ. Σ. εἰς τόν Λ. Ἀκρίταν κ.ἄ. καί τῆς Δικαιοσύνης κ. Σόντη). Σημειωτέον ὅτι ὁ ἀείμνηστος Βέλλας ἠρνήθη πλέον νά παραιτηθῆ. Διὰ τί; (ὑπῆρξε ἐπιστολή μου πρὸς τοῦτον τῆς 26/6/1964). Ὁ Λ. Ἀκρίτας ὡς ὑφυπουργός ἐκράτησε τό Β.Δ. μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ εἰς Ἡν. Πολιτείας, ὅτε καί προέβη ἀστραπιαίως εἰς τόν διορισμόν τοῦ Μ.Σ. Ὅτι ὁ κ. Μ.Σ. εἶχεν ἰσχυράν ὑποστήριξιν ὠρισμένων κύκλων, τῶν ἰσχυροσῶν ὀργανώσεων, οὐδεμία γεννᾶται ἀμφιβολία, ἀφοῦ καί 3ον Β.Δ. τῆς 20ης Ἀπριλίου 1967 δέν κατώρθωσε νά ἴδῃ τό φῶς, καίτοι ἐσχέτιζετο π ρ ὅ ς μ ἦ κ ο μ μ α τ ι κ ῆ ν ἄ λ λ ἄ Ἐ θ ν ι κ ῆ ν ἐκκλ. πολιτικῆν.

⁽⁹⁾ Εἰς τήν ἑφημερίδα "Καθημερινήν" τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1966 ἐδημοσιεύθησαν τά κάτωθι:

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΗΣ 16ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

Σχετικῶς μέ τήν ἔκτακτον σύγκλησιν τῆς Ἱεραρχίας, τήν 16ην Ἰανουαρίου, διηυκρινίσθη ὑπό ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων, ὅτι ὡς θέματα ἔχουν ὀρισθῆ: Συζήτησις ἐπί τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομοσχεδίου, σύνταξις πίνακος ἐκλογίμων καί ἐκλογαί Μητροπολιτῶν. Ὡς παρατηροῦν οἱ ἴδιοι κύκλοι, ἡ δοθεῖσα διευκρίνησις ὑπό τοῦ Ἱπουργοῦ Παιδείας ἐπί τοῦ θέματος τοῦ πίνακος ἐκλογίμων δέν εἶναι ἡ ἐκ τοῦ νόμου προβλεπομένη.

ματα τά τιθέμενα διά τῶν νόμων: α) 4589/1966, β) 'Αν. Νόμων 3/1967, γ) 214/1967 καί δ) τοῦ περί Θεολ. 'Ακαδημίας (Οὐδεμίαν εὐθύνην φέρει διά τό περιεχόμενον τῆς Συντακτικῆς Πράξεως ΛΣΤ' τοῦ Σεπτεμβρίου 1968, ὅτε δέν ὑπηρετεῖ πλέον). Στυγνά εἶναι τά ἐρωτήματα διατί ἐπεδίωξε, διατί ἔμεινεν ἐπί 4 ὅλα ἔτη (1965 'Ιουνίου 26, Αὐγούστου(j) 1968) Γενικός Δ/ντής. Χαρακτηριστικόν εἶναι ὡσαύτως, ὅτι ὁ κ. Μ.Σ., ἀφοῦ παρητήθη κατά Φεβρουάριον (8ην) τοῦ 1967 (ἐπιστολή μου πρὸς αὐτόν περί τῶν εὐθυνῶν του τῆς 26ης Φεβρουαρίου 1967) ἀνεδιωρίσθη (προτάσει τίνων; πρὸς Καλαμποκιᾶν) κατά τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαΐου 1967 διά μίαν τριετίαν (1967 - 1970). Ὅμως παρέμεινεν ἐπί 1 ἔτος. Διατί παρητήθη τόσον ταχέως; Σ η μ ε ι -

(9)

Συγκριτικῶς, τό 'Υπουργεῖον ἔχει τὴν γνώμην, ὅτι ὁ νέος πίναξ θά καταρτισθῆ ὑπὸ τῆς προβλεπομένης ἐκ τοῦ τελευταίου νόμου κοινῆς κληρικολαϊκῆς ἐπιτροπῆς, τὴν ὅποیان ἡ 'Ιεραρχία ἔκρινεν ὡς ἀπαράδεκτον. Ὁ ἴδιος νόμος προβλέπει, ὅπως ἡ πλήρωσις τῶν κενῶν ἐδρῶν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ, ἦτοι τῆς 10ης Νοεμβρίου 1966, γίνῃ ἐκ τοῦ ὑφισταμένου πίνακος, ὅστις συμπληροῦται, κατά τὰς κειμένας διατάξεις, διά τοὺς ἐν τῷ μεταξύ ἀποικτῶντας τά προσόντα.

'Ἡ σύνταξις πίνακος διά τῆς κληρικολαϊκῆς ἐπιτροπῆς προβλέπεται διά τὰς μετὰ τὸν νόμον κενουμένας Μητροπόλεις. Δηλαδή, κατά τὰς ἀπόψεις τῆς 'Ιεραρχίας, αἱ Μητροπόλεις Νικαίας, Ὑδρας, Ζακύνθου, Θηβῶν, Φωκίδος καί Χίου δύνανται νά πληρωθοῦν ἐξ ὑποψηφίων τοῦ παλαιοῦ πίνακος, συμπληρουμένου ὑπὸ τῆς 'Ιεραρχίας, ἡ δέ τοῦ Λαγναδά διὰ τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Ν.Δ. 4589, ὡς ἐκεῖνο προβλέπει, ἐφ' ὅσον τελικᾶ ἤθελεν ὁ θεσμός τῆς κληρικολαϊκῆς ἐπιτροπῆς.

Ὡς πληροφοροῦμεθα ἡ 'Ιεραρχία εἶναι ἀποφασισμένη,

ω τ έ ο ν, ὅ τ ι πρό τοῦ ἀδιορισμοῦ τούτου, Ἰουν. 1967, μοί προτάθη (Λ. Ἀιρίας, Στ. Κωστόπουλος, τῆ συγκαταθέσει Ἀμ. Ἀλιβιζάτου καί Β. Βέλλα) ἀντιπροεδρία τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἣν ἀπέρριψα. Τήν 20ήν Ἀπριλίου 1967 ὑπό τοῦ Ἐπιτροπάρχου Παιδείας Γρ. Κασιμάτη ἐδόθη ἐντολή πρός Χρ. Σολωμονίδην, Γεν.Γραμματέα Ἐπιτροπῆς Παιδείας, νά συντάξῃ Β.Δ. περί ἀποδοχῆς τῆς παραιτήσεως τοῦ Μ.Σ. καί διορισμοῦ τοῦ ὑποσημειωμένου ὡς Γεν. Δ/ντοῦ Ἐπιτροπῆς Παιδείας, ἀλλά δέν ἐπραγματοποιήθη. Δέν εἰσέρχομαι εἰς ἄλλας λεπτομερείας οὐδέ ἐξετάζω τό θέμα ἄν συμβιβάζεται ἡ θέσις τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου πρός θέσιν, ἐξ ἧς δυνατόν νά προῆρχωνται - μ έ ώ ρ ι σ μ έ ν ο ν μ έ τ ρ ο ν ε ὑ θ ύ ν η ς (διότι ἡ ὅλη πολιτική εὐθύνη ἀνήκει βεβαίως εἰς τήν ἐκείστοτε Κυβέρνησιν) - νομοθετήματα ἀντικανονικά καί διά τοῦτο ἀντισυνταγματικά (1952-1968).

(9)

βάσει τῶν ἀνωτέρω, νά προχωρήσῃ εἰς ἐκλογήν διά τάς ἑξ Μητροπόλεις, σύμφωνα μέ τόν νόμον, καί ἐάν τό Ἐπιτροπάρχειον διαφωνῇ νά ὑποβληθῇ ἐρώτημα εἰς τό Νομιόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους.

Πληροφορούμεθα, ἐπίσης ὅτι ἡ Ἱεραρχία μέ τήν εὐκαιρίαν τῆς ἀλλαγῆς τῆς κυβερνήσεως θά θέσῃ ζήτημα εἰς τόν Ἐπιτροπάρχον Παιδείας διά τόν γενικόν διευθυντήν Ἐπιτροπῆς Παιδείας, τοῦ ὁποίου θά ζητήσῃ τήν ἀντικατάστασιν, θεωροῦσα τοῦτον συνυπεύθυνον διά τήν προηγηθεῖσαν διένεξιν μεταξύ Ἐκκλησίας καί Πολιτείας. Π ρ β λ. κ α ί Χ α ν ι ώ τ η, Φῶς εἰς τά Παρασηνία τῆς Ἐκκλ. κρίσεως, 1966.

Βεβαίως ὁ καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἢ τῆς Νομικῆς, ὁ κατέχων τήν Γενικήν Διεύθυνσιν Ἐπιτροπῆς Παιδείας ὑποχρε-

Πρέπει δέ άτυχώς νά προσθέσω, ότι όλίγον βραδύτερον έχειροτέρευσε και ή συνταγματική θέσις τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος (Σύνταγμα 1968 Ν/βρίου 15 διαπίστωση τών έν 'Αθήναις κατά Μάρτιον συνελεθόντων 'Ιεραρχών 1969, πρβλ. περιοδ.'Εκκλησία). Είναι άκρωσ λυπηρόν, ότι τής ούσιαστικής ευθύνης μετέχουσι τά ήδη όνομασθέντα πρόσωπα, άτινα μή δυνάμενα νά προσφέρουν τί τό αξιόλογον διά τήν επίλυσιν τών μεγάλων προβλημάτων τής 'Εκκλησίας επέμεινον νά είναι σύμβουλοι τών Κυβερνήσεων.

11. 'Αλλ'έντός τών θεμάτων, άτινα άνωτέρω έθίξαμεν, ύπάρχουσι δύο εισέτι πρόσ διαπραγματεύσιν, εις τήν παρούσαν εισαγωγήν ζητήματα α) τό τής ευθύνης όλων ήμών τών 'Ελλήνων κυβερνώντων και κυβερνωμένων εναντι τών έν τή 'αλλοδαπή βιούτων 'Ελλήνων και μάλιστα τών 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιών, αιτινες ειτε ζοϋν εντός άλλοδόξων Κρατών, ειτε όπισθεν τοϋ σιδηροϋ Παραπετάσματος, και β) τό τής ευθύνης διά τήν ψήφισιν και εφαρμολήν άντικανονικών νομοθετημάτων. Καί διά τοϋτο δύναται νά τεθῆ τό ζήτημα υπό μορφήν έρωτήσεως: Πώς οιαδήποτε Κυβέρνησις τής 'Ελλάδος δύναται τοιαυτά τινά πράττουσα, συνεργούσης μάλιστα και τής 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος, νά αντιμετωπίση τυχόν άπαίτησιν τών ζένων Κυβερνήσεων νά θεσπίσουν αι Σύνοδοι τών 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιών έν

(9)

ούται γραπτώς και νά παραιτηται εάν ή Κυβέρνησις, έν γνώσει τής άντικανονικότητος και τής άντισυνταγματικότητος, έπιμένη εις τήν ψήφισιν νόμου πάσχοντός κατ'άμφοτερα. 'Η παραμονή καθηγητοϋ τοϋ Πανεπιστημίου παρά τήν διαφωνίαν συνεπάγεται μείζονα ευθύνην δι'αϋτόν παρά διά τήν Κυβέρνησιν, φέρουσαν πολιτικήν ευθύνην, δι'ήν ισχύει ό νόμος περί ευθύνης 'Υπουργών.

ταῖς χώραις των, ὑπό τύπον ἐσωτερικῶν κανονισμῶν, διατάξεων περιλαμβανουσῶν κανόνας ἐκκλ. δικαίου ὁμοίους πρὸς τοὺς εἰσαγομένους ἐν Ἑλλάδι, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἡ ὁποία ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὑποδειγματικὴ ἐξ ἀπόψεως Κανονικοῦ Δικαίου, εἰσάγει τὰς α ἢ β ἀντικανονικὰς διατάξεις;

Οἱ ἐντεῦθεν κίνδυνοι διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἶναι προφανεῖς. Ἐφ' ὅσον δὲν δυνάμεθα, λοιπόν, νὰ ἐμποδίσωμεν τὰ ἀνωτέρω, ἀφοῦ μάλιστα κατ' ἀξιοκρούθησιν ἀπὸ τοῦ 1966 εἰσάγονται κοσμικοῦ χαρακτῆρος διατάξεις εἰς τὴν Ἐκκλ. Νομοθεσίαν τῆς Ἑλλάδος, οὕτω περιερχόμεθα κατ' ἀνάγκην οἱ Ἕλληνες, ἰδίᾳ ἡμῶν ὑπαιτιότητι, εἰς ἀδυναμίαν νὰ βοηθήσωμεν ἀποτελεσματικῶς τὰς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας, πού ἀποτελοῦν κύριον στήριγμα τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ. Εἶναι δέ ἄκρω λυπηρόν ὅτι ἐπιβλαβεῖς καὶ ἐπικίνδυνοι διατάξεις Ἐκκλ. Δικαίου εἰσάγονται παρ' ἡμῖν, διότι τὸ ἐνιαῖον καὶ δὴ καὶ κοσμικὸν πνεῦμα διέπει τὰς διατάξεις ταύτας π.χ. τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 "περὶ ρυθμίσεως ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων". Τοῦτο ἐξεδόθη τὴν 10ην Νοεμβρίου 1966 ἐπὶ Κυβερνήσεως Στεφανοπούλου, ἥτις ὑπῆρξεν τὸ πρῶτον θῦμα τῶν ἐπιδιώξεων παρεκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων καὶ τῆς περιέργου εὐσεβείας των.

Ἄλλ' ἄς ἐξετάσωμεν τὸ δεύτερον ζήτημα τῶν εὐθυνῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ἡ εὐθύνη διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἀντικανονικῶν διατάξεων καὶ κοσμικοῦ πνεύματος:

α) διὰ τῶν διατάξεων τοῦ ἐν λόγω Ν.Δ. τοῦ 1966 ὡς καὶ τῶν ἐπομένων β) διὰ τῶν Α.Ν. 3 καὶ 214 καὶ γ) διὰ τῆς ΛΣΤ' συντακτικῆς πράξεως, δι' ὧν ἐπῆλθεν ἄλλωστε καὶ ἡ ἀλλοίωσις τῆς Κανονικῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας, ἡ ὁποία ἐπεσημάνθη διὰ τοῦ ἀπὸ 24 Φεβρουαρίου 1969 ὑπομνήματος πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν

τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος, καταθέσαντος μάλιστα ἐπισήμως τό κείμενον καί κατά τήν σύσκεψιν τῶν Ἱεραρχῶν κατά Μάρτιον 1969 (ὁ ἀείμνηστος καθηγητής τοῦ Καν. Δικαίου Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος καί ὁ γράφων ἐπεδοικιμάσαμεν ἀπολύτως ὡς ἐπιστημονικῶς καί θεολογικῶς ἀκριβές τό περιεχόμενόν του), δέν μοί φαίνεται νά βαρύνη τόσον τάς Κυβερνήσεις, ὅσον τοὺς κύκλους, οἵτινες παρείλησαν τάς Κυβερνήσεις νά υντάξουν καί νά ἐκδόσουν τά ἐν λόγῳ Νομοθετήματα. Ἀναμφιβόλως ὅμως αἱ πρῶται εὐθῦναι βαρύνουν τήν Ἑκκλησίαν, ἣτις τά ἀπεδέχθη καί τά ἐφήρμοσε, ἐν ὅσῳ μάλιστα ἴσχυεν τό Σύνταγμα τοῦ 1952.

Ἀναμφιβόλως οἱ ἐνάστοτε νομικοὶ Ὑπουργοί, μάλιστα τῆς Δικαιοσύνης καί τῆς Παιδείας, ὡς καί ὁ Πρωθυπουργός, ἐφ' ὅσον εἶναι νομικός, φέρουν εὐθύνην διπλῆν, τυπικὴν καί οὐσιαστικὴν. Τοῦτο δέ εἶναι προφανές διὰ τόν ἐξῆς λόγον, ἐφ' ὅσον εἶχον τήν εὐχέρειαν νά ἐρωτήσουν τάς ἀρμοδίους Σχολάς (10) καί τοὺς καθηγητάς, καί ἂν ἔτι ἡ Ἑκκλησία ἐπέμενεν, γραπτῶς. (11)

(10) Δέν λέγω τό Νομιόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους, διότι δέν ἐρωτᾶται πάντοτε καί διότι δέν ἔχει συνήθως ἀρμόδιον καθ' ἑαυτὴν πρόσωπον ὡς εἰσηγητήν, ἀφοῦ καί αὐτό τό Συμβούλιον Ἐπικρατείας δέν ἠδυνήθη νά ἀντιληφθῆ ὅτι τό ὄριον ἡλικίας εἶναι ἀντικανονικόν, ὡς ἀνῆκον εἰς τάς θεμελιώδεις ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, καίτοι ἐδέχθη τήν ὑπαρξιν τοιούτων.

(11) Εἰς περιπτώσεις τοιούτων σοβαρῶν νομοθετημάτων πρέπει ἡ Κυβέρνησις, ὅταν ἔτι ἐπιμένῃ ἡ Ἑκκλησία, νά ζητῆ ἔγγραφον διατύπωσιν τῆς γνώμης της, ἵνα τήν ἀνακοινώσῃ εἰς τό Κοινobούλιον, ἵνα μή φέρῃ τό Κράτος τήν εὐθύνην. Οἶκοθεν ὅμως νοεῖται ὅτι ἡ Κυβέρνησις πειθομένη παρά τῶν ἰδίων αὐτῆς Συμβούλων γραπτῶς, ὅτι ἡ Ἑκκλησία ζητεῖ ἀντικανονικά καί δῆ καί ἀντισυνταγματικά ἢ ἔτι, ὅπερ καί χειρότερον, προσκυροῦν-

“Οτι διά τοιαύτης φύσεως νομοθετιᾶ μέτρα, δυνάμενα νά ἐπηρεάσουν καί τήν ἐξωτερικήν πολιτικήν τοῦ Κράτους, δέον νά ζητῆται γραπτή εἰσήγησις ἀπό τήν Ἐκκλησίαν καί τόν Γεν. Διευθυντήν εἶναι πρόδηλον, εἰ καί δέν δύναται νά ἀπαλλαγῶν τῆς εὐθύνης οἱ προφασιζόμενοι ἄγνοιαν. Λέγομεν δέ ταῦτα, διότι ἡ παραβίασις π.χ. τῆς συνταγματικῆς ἀρχῆς, “οὐδέμια ποινῆ ἄνευ ἐνοχῆς” δέν εἶναι δυνατή οὔτε κατὰ τό θεῖον οὔτε κατὰ τό ἀνθρώπινον δίκαιον. Εἶναι δέ τραγιόν διά τήν Ἐκκλησίαν καί διά τήν Κυβέρνησιν τό νά ἰσχυρισθῆ ἡ Ἐκκλησία, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ψηφίζει τούς νόμους καί ἡ Ἐκκλησία τούς ἐφαρμόζει. Περὶ τῆς τρομακτικῆς εὐθύνης τῆς Ἐκκλησίας οὐδέν δύ-

(11) τα εἰς αὐτό τό θεῖον, τό φυσικόν δίκαιον, ὅπερ ἔχει εἰς τό βάθος τῶν αἰώνων σαφῆ, κατὰ τήν Ἀγίαν Γραφήν (Ρωμ. 1) καί τούς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, καί θελάν τήν προέλευσιν, ἅτε γεγραμμένον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ὑπ’ αὐτοῦ τούτου τοῦ Θεοῦ, ὀφείλει ν’ ἀρνηθῆ τήν ψήφισιν. Πρβλ. Κ. Κυριαζῆ, Φυσικόν καί Κανονικόν Δίκαιον ἐξ ἀπόψεως Ὁρθοδόξου (τεύχη 2), ἐν Ἀθήναις 1957. Εἶναι ὡσαύτως αὐτονόητον ὅτι οὐδεὶς κατέχων ὑπεύθυνον θέσιν, ὡς εἰδικός, ἀνεξαρτήτως ἂν εἶναι πράγματι τοιοῦτος, δύναται νά ἐπικαλεσθῆ μόνον κυβερνητικήν εὐθύνην καί οὐχί ἰδιικήν του, ἐάν δέν ἔχη σημειώσει μετὰ τῆς ἀναγκαίας μονογραφῆς του καί τήν διαφωνίαν του. Ἄλλ’ ὅταν εἶναι καθηγητής τῆς Θεολογίας καί ψηφίζεται νομοσχέδιον σαφῶς ἀντικανονικόν, καί μάλιστα ἐπιβάλλον ποινῆν ἄνευ ἐνοχῆς, τότε ἡ τοιαύτη διαφωνία του ὀφείλει νά δηλοῦται διά παραιτήσεως μέ πλήρως ἠτιολογημένην ἔκθεσιν, μή δυναμένην ν’ ἀνακληθῆ παρά μόνον ἐάν ἀποσυρθῆ τό νομοσχέδιον.

ναμαι νά προσθέσω πλέον ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐξάγονται ἐν τῆς ἀνωτέρω διατυπώσεως. (12)

12. Ἡ ἀνάλυσις τοῦ θέματος, ἡ ὁποία θά ἀκολουθήσῃ, θέλει ἀναμφιβόλως ἀποδείξει, ὅτι ἔχω δίκαιον ἰσχυριζόμενος, ὅτι ἐάν ὁ Γεν. Διευθυντής τῶν Ἐκκλησιαστικῶν παρητεῖτο εἴτε πρό τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ἑπιβ. Συμβουλίου, ἐάν βεβαίως ἐγνώριζε τοῦτο, εἴτε ἅμα τῇ δημοσιεύσει τοῦ Ἐκκ. Νόμου 214/1967, ὡς εἶχεν ὑποχρέωσιν ὡς πτυχιούχος τῆς Θεολογίας, πολλῶ μᾶλλον, ὅτι εἶχε τήν εὐχέρειαν νά ἐρωτήσῃ τοὺς εἰδικοὺς συναδέλφους του ἢ καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν Σχολήν, ἐάν οὗτος δέν ἠδύνατο νά κρίνῃ ποῖαι εἶναι αἱ ἀντικανονικαὶ διατάξεις - τότε πιθανῶς θά ἦτο ἄλλοιᾶ ἢ ἐξέλιξις. Λέγομεν δέ τοῦτο, διότι μανθάνων μεταξύ ἄλλων πολλῶν - ἐάν δέν ἐγνώριζεν ὡς καθηγητῆς τῆς Κ. Δ. - ὅτι δέν εἶναι δυνατόν οὐδέ εἰς τό κοσμικόν δίκαιον νά ἐπιβάλλεται ποινὴ ἄνευ ἐνοχῆς, θά περιελάμβανε τοῦτο εἰς τὴν παραίτησίν του καὶ θά προῦνάλοι διὰ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Βασιλέα ζήτημα σπουδαῖον, μὴ δυνάμενον νά μείνῃ μυστικόν.

Ὅταν ὁ σημειῶν τὰς γραμμάς ταύτας ἔλαβεν γνῶσιν ἐν τῆς δημοσιεύσεως εἴδησιν περὶ τοῦ νόμου καὶ εἶτα τοῦ κειμένου - καὶ πού ἐφαίνετο, ὅτι ἦτο ἀργά - τότε ἠσθάνθη ἀμέσως τὴν ἀνάγκην, ὡς καθηγητῆς τῆς "Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλ-

(12) Ὅτι διὰ τὴν Ἐκκ. Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὀξέως τεθειμένον τό ζήτημα: τίς συνέλαβεν τὴν ἰδέαν τοῦ νομοθετήματος τοῦ Ἐκκ. Νόμου 214 εἶναι βεβαίως πλέον ἢ φανερόν. Ἐνεκα τούτου ἐνδιαφέρει ἅπαντας τοὺς μὴ φέροντας τὴν τελικὴν εὐθύνην νά ὁμιλήσουν, διὰ ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς κατηγορίας, ὅτι αὐτοὶ συνέλαβον τὴν ἰδέαν ἀντικανονικοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀντισυνταγματικοῦ νόμου, ἰδρύοντος τὰ π ρ ω τ ο φ α ν ἦ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκτακτικὰ ἱεροδικεῖα. Τοῦτο εἶναι ὡσαύτως ἀταπόδεικτον.

λάδος" (13) νά εἰσαγάγη τό ζήτημα (14) εἰς τήν Σχολήν καί νά ἐπιτύχη τήν ὁμόφωνον καί αὐθόρμητον γνωμοδότησιν, πολλῶ

(13) Ὑπό τόν ὀρθόν τοῦτον τίτλον ἴδρυσά τήν ἔδραν εἰς τήν Θεσσαλονίκην τῷ 1946/7 κατά τήν ὑπό νομίμου Ἑλλ. Κυβερνήσεως ἴδρυσιν τῆς Σχολῆς (1945 νόμος 361), εἰς ἣν διωρίσθην τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Γεν. Ἑκκλ. Ἱστορίας. Οὕτω ἠδυνάμην νά λάβω ἐντολήν διδασκαλίας διὰ νά ἐτοιμάσω εἰδικούς νέους ἐπιστήμονας, οἱ ὅποιοι γνωρίζοντες τά πράγματα θά ἠδύναντο νά βοηθήσουν ἀποτελεσματικῶς τήν Ἑκκλησίαν καί τήν Παιδείαν καί τήν ὀρθήν ἐκκλ. πολιτικὴν. Ἐν Θεσσαλονίκη ἐδίδαξα μέχρι τοῦ 1951, ὅτε μετεκλήθην εἰς Ἀθήνας. Μὲ διεδέχθη εἰς τήν δευτέραν ταύτην ἔδραν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιμανδρίτης Πολάκης, ὅστις βραδύτερον ἀνέλαβεν καί τήν πρώτην ἔδραν. Τῆς ἔδρας καθηγητῆς εἶναι νῦν δεύτερος, μετὰ τόν Πολάκην, ὁ κ. Ἀθαν. Γερομιχαλός. Μετακληθεὶς εἰς Ἀθήνας τόν Φεβρ./Μάρτιον 1951 ἀνέλαβον ἀμφότερα τά μαθήματα. Καταργηθεῖσης τῆς ἔδρας τῆς "Ἱστορίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" τῷ 1952 (τίτλος πεπλανημένος) ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν ἀνέλαβον ἐξ ἀγάπης πρὸς τήν Ἑκκλησίαν τήν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος ἀμισθί μέχρι τοῦ 1966, ὅτε, ἐπὶ Στυλ. Ἀλλαμανῆ, ἔλαβον σχετικὴν ἐντολήν διδασκαλίας (1966-1970). Ἡ ἐπανίδρυσις τῆς ἔδρας ὠφείλετο εἰς ἀποδοχὴν προτάσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Πρῶτα ἐντολή τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Γρ. Κασσιμάτη δέν ἐξετελέσθη ὑπὸ τοῦ τότε Διευθυντοῦ τῆς Ἀν. Ἑκπαιδεύσεως Πρίν ν' ἀποχωρήσω λόγῳ τοῦ νέου ὀρίου ἡλικίας εἰσαχθέντος τῷ 1968 (δι' οὓς λόγους θέλω δεῖξει βραδύτερον), κατῶρθωσα ν' ἀναδείξω εἰς τήν ἔδραν ταύτην τόν πρῶτον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ὑφηγητὴν κ. Ἐμμ. Κωνσταντινίδην.

(14) Τὴν ἀγάπην πρὸς τήν Ἱστορίαν καί πρὸς τήν Ἑκκλησίαν γενικῶς καί τήν τῆς Ἑλλάδος μοί ἐνέπνευσαν οἱ διδάσκαλοι

μᾶλλον ὤφειλε καί ἡδύνατο νά τό πράξη ὁ ἔχων ἀναλάβει ἐκουσίως καί ἄνευ ἀνάγκης τήν εὐθύνην τῆς Γεν. Διευθύνσεως Ὁρησκευμάτων. Τό ἀποτέλεσμα θά ἦτο τό αὐτό πρός τό τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1968. Τοιοῦτοτρόπως θά προσέφερεν ἐγκαίρως μίαν βαρυσήμαντον ὑπηρεσίαν ἐξυπηρετοῦσαν καί αὐτόν ἔτι τόν ἀνεύθυνον Βασιλέα. Ἄλλ' εἰς τό κεφάλαιον τῶν εὐθυνῶν τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογίας, οἵτινες ἀναλαμβάνουν πάντοτε ἐκουσίως, ἡ τυχόν προβολή ὡς λόγου ἀποδοχῆς τῆς θέσεως τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ὁρησκευμάτων, τῆς πιέσεως δέν εἶναι μόνον ἀστειδότης, ἀλλά ἐξευτελιστική διά τόν δεχόμενον καί μάλιστα ὅταν προβάλλῃ τόν ἀνωτέρω λόγον ὡς αἰτιολογίαν ὄχι μόνον τῆς ἀποδοχῆς ἀλλά καί ἐν διαφωνίᾳ του παραμονῆς εἰς τήν Γεν. Διεύθυνσιν Ὁρησκευμάτων.

Εἶναι δέ μεγάλη ἡ εὐθύνη, διότι ἀφορᾷ εἰς τό παρόν καί τό μέλλον τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς τῆς σημαντικωτέρας αὐτοκεφάλου ἐν τῶν Ἑλληνικῶν Ἑκκλησιῶν, ὧν ἡγεῖται τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον.

Τό μέγα δέ τοῦτο ζήτημα τῆς εὐθύνης ἔναντι: τῆς Ἑκκλησίας, τοῦ Βασιλέως καί τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἐμπιστεύεται τήν βαρυσήμαντον θέσιν (καί τήν ἐνεπιστεύθη τόν Μαΐου

(14) ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ καί μάλιστα ὁ Χρυσ. Παπαδόπουλος, τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Γεν. Ἑκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί Δ/ντῆς καί καθηγητῆς τοῦ αὐτοῦ μαθήματος ἐν τῇ ἐν λόγῳ Σχολῇ (1914-1923). Οὗτος ἀποχωρήσας, μετὰ τήν ἀνάρρησίν του εἰς τόν ἀρχιεπισκοπικόν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, ἐδώρησε (Μάρτιος 1923) τόν Α' τόμον τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀθῆναι 1920. Τότε μέ προέτρεψε ν' ἀσχοληθῶ περὶ τόν κλάδον τοῦτον, ὄν ἀπό τοῦ 1924 ἐδιδάχθην ἀπό τόν ἄμεσον προιάτοχόν μου ἀειμνηστον Ἀρχιμ. Βασ. Στεφανίδην.

του 1967, ὅτε ἐδέχθη ἀνανέωσιν τῆς τριετίας 1964-1967), γίνε-
ται ἀκόμη μεγαλύτερον, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὄχι μόνον μετέσχε τῆς
ὁμοφώνου γνωμοδοτήσεως τῆς Σχολῆς ἀλλὰ καί ὡς Προκοσμήτωρ
ἐπέδωκεν ταύτην εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν. Ἐάν δὲν ὑπάρχη ἔγ-
γραφος παραίτησις τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1967, ρητῶς μνημονοεῦ-
ουσα ριζικὴν διαφωνίαν κατὰ τὴν ἔκδοσιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ Α.Ν.
214/1967, τότε ἡ εὐθύνη εἶναι, παραλλήλως πρὸς ἐκείνην τῆς
Ἐκκλησίας, μεγάλη, πολλῶ μᾶλλον δὲ ἰσχύει ἡ σκέψις αὕτη, ἀφοῦ
ἐγένετο σύμφηκος εἰς τὴν γνωμοδότησιν τῆς Σχολῆς. Ταύτην
ᾤφειλεν (15), ὡς ἐκ τῆς διπλῆς ἰδιότητός του, νὰ ἐνισχύσῃ διὰ
τῆς αὐθωρεῖ ἀποχωρήσεως.

Ἡ ἔκδοσις δὲ μέ τυχόν μονογραφὴν τοῦ Β.Δ., δι' οὗ ἐφερ-
μόσθη ὁ Νόμος (ἀντισυνταγματικὸς) μέχρι τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ
Νέου Συντάγματος (15 Ν/βρίου 1968), βαρύνει κυρίως τὸν κα-
θηγητὴν τῆς Θεολογίας, Γεν. Δ/ντὴν Ὁρησιευμάτων, ὡς καθ' ὑπό-
θεσιν ἀρμόδιον εἰσηγητὴν, καὶ παραπλευρῶς βεβαίως & τὴν ἐξ ἴσου
ὑπεύθυνον Ἐκκλησίαν (16). Μὴ δὲ εἴπη τις, ὅτι θ' ἀπετέλει
πρᾶξιν ἀπειθαρχίας ἢ τυχόν παραίτησις τοῦ Γεν. Δ/ντοῦ Ὁρη-

(15) Ἡ ἀνεπίσημος ἐκ μέρους τοῦ καθηγητοῦ Γεν. Δ/ντοῦ Ὁρη-
σιευμάτων ἐπίδοσις τῆς γνώμης τῆς Σχολῆς πρὸς τὴν Κυβέρνη-
σιν δὲν ἀπετέλει παραβίασιν τοῦ ἀπορρήτου τῶν Συνεδριῶν τῆς
Σχολῆς, ἀφ' οὗτου τό κείμενον ἐπεδόθη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν
διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ("Ἀριστίνδην"), ἥτις δὲν ἀπήντησεν μέχρι
σήμερον (1970 Δ/βριος), ἀφοῦ ὑπῆρχε ἀπόφασις τῆς Σχολῆς περὶ ἐ-
πιδόσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὑπὸ ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ
τοῦ Κοσμητῆρος κ. Ἀνδρέου Φυτράκη, τοῦ Καθηγητοῦ Κονιδάρη καὶ
τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Καν. Δικαίου κ. Μουρατίδου. Ἀσθενήσαντος
τοῦ πρώτου, καὶ ἀρνηθέντων τῶν παλαιότερων καθηγητῶν νὰ τὸν

(16) Ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς Ἀλιβιζᾶτος μετασχὼν τῆς Ἱε-
ραρχίας τοῦ Δ/βρίου τοῦ 1966 καὶ διαμαρτυρηθεὶς μετ' αὐτῆς

σκευμάτων, δια τήν ύπαρξιν σοβαρᾶς ἀντικανονιότητος εἰς τόν ὑπό ἔκδοσιν νόμον, διότι ἡ τοιαύτη αἰτιολογία εἶναι νομιμῶς καί συνταγματικῶς ἀπαράδεικτος, ἐφ' ὅσον τό ἄρθρον 16 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, ὁμοίον τό 2ον τοῦ 1952, ἐπιτάσσει ρητῶς ὅτι "ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι ἀπαραβίαστος". Εἶναι δέ παραβιάσις τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καί ἡ παραμονή εἰς τήν θέσιν τοῦ Γεν. Δ/ντοῦ Θρησκευμάτων, διότι τό νά μή παραιτηθῆ καί νά μείνῃ εἰς τήν θέσιν τοῦ κατ' οὐσίαν συμβούλου τῆς Κυβερνήσεως, ὅταν αὕτη θεσπίζῃ διατάξεις ἀντικειμέναις εἰς τάς ἐκκλησιαστικάς ἀρχάς, ἐφ' ὧν ἐδράζεται τό Κανονιόν Δίαιον τῆς Ἐκκλησίας, συνεπάγεται εὐθύνην βαρεῖαν καί παράβασιν τῆς συνειδήσεως. Ὅπως δέ ὁ γράφων θά παρεβί-

(15) ἀναπληρώσουν, ἐματαιώθῃ ἡ ἐπίδοσις πρός τήν Κυβέρνησιν τῆς ἱστορικῆς γνωμοδοτήσεως τῆς Σχολῆς.

(16) κατὰ τῆς ἀντικανονιότητος καί τῆς ἀντισυνταγματικότητος τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 δέν φέρει μεγαλύτεραν εὐθύνην. Τοῦναντίον ὁ ἀείμνηστος Καθηγητής Βέλλας διεμαρτυρήθη τῷ 1962 διά τήν ἀπειλουμένην ἔκδοσιν Νόμου περί κηρύξεως τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θεόρονου ἐν Χηρεῖα (1962), ἐάν δέν παρητεῖτο ὁ Ἰάκωβος ὁ Γ'. Εὐρέθη εἰς τήν δυσάρεστον θέσιν νά γράφῃ τό Β.Δ. τῆς ἀποδοχῆς τῆς παραιτήσεως, καίτοι αὕτη δέν ἦτο κανονική καί δέν εἶχε γίνῃ κανονικῶς δεκτὴ ὑπό τῆς Δ. Ἰ. Συνόδου (ὑπάρχουν τά κείμενα), εἰ καί μόνον ἡ Ἱεραρχία ἦτο κατ' ἀκρίβειαν ἀρμοδία νά δεχθῆ τήν παραίτησιν, ἐάν ἦτο κανονική. Εὐθῦναι ὑπάρχουν καί διά τήν Ἐκκλησίαν καί διά τόν ἀείμνηστον Χρυσόστομον τόν Β' (1962) καί διά τήν τριμελῆ ἐπιτροπήν τῆς Δ. Ἰ. Συνόδου καί διά τόν Β. Ἐπίτροπον. Δέν ἔχομεν ἀτυχῶς πλήρη τά πρακτικά τῆς Συνόδου (πρβλ. προσωρινήν ἔκθεσιν εἰς Γερ. Κοινιδάρη, Ἐκκλησ. Ἱστορία Ἑλλάδος, Β' τόμος, σελ. 305 καί Σταθμοί Ἐκκλ. Πολιτικῆς 1971).

αζε τήν θρησκευτικὴν του καὶ Ὁρθόδοξον συνείδησιν καὶ τό καθήκον πρὸς τήν Ἐκκλησίαν καὶ τήν ἐπιστήμην (τῆς ἐκκλ. Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἣν θεραπεύει ἀπὸ τοῦ 1929), οὕτω καὶ σιωπῶν θά παρεβίαζε ὄχι μόνον τὰς ἐκκλησιαστικὰς του ὑποχρεώσεις, μένων εἰς ὑπεύθυνον καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ κρατικῶς θέσιν, συνεπαγομένην εὐθύνην ἐκ τῆς γνώσεως νομοθετημάτων θιγόντων, κατὰ τήν γνώμην τῆς Θεολ. Σχολῆς, τὰ θεμέλια τοῦ Δικαίου τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐθνικὰς. Ἀποτελεῖ δέ καὶ καθήκον πρὸς τό κράτος καὶ τήν Κυβέρνησιν πάντοτε ἡ εἰ - λ ι κ ρ ι ν ἦ ς ε ἰ σ ῆ γ η σ ι ς. (17) Καὶ ἡ ὡς ἄνω τοποθέτησις τῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν ἐδράζεται ἡ μᾶλλον ὀφείλει νά στηρίζεται ὁ ἄσιῶν τὰ καθήκοντα ἐκκλησιαστικοῦ συμβούλου τῆς Κυβερνήσεως, ἰσχύει ἐν προκειμένῳ ἀπολύτως, π ο λ λ ῶ μ ᾶ λ λ ο ν ὅ τ ι δ ι ᾶ τ ο ὕ ᾱ ρ θ ρ ο υ 4 τοῦ Α.Ν.3/1967 ὁ ρ θ ὅ τ α τ α κατηργήθη ἡ θέσις τοῦ Βασ. Ἐπιτρόπου καὶ "τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἀνατίθενται εἰς τόν ἐκείστοτε Γεν. Δ/τὴν Ἐκκλησιαστικῶν ἡ τόν νόμιμον ἀναπληρωτὴν αὐτοῦ". Ὁ ἄσιῶν, λοιπόν, τὰ διπλᾶ καθήκοντα τοῦ τε Γεν. Δ/νοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου παρά τῆ Συνόδῳ, ὅσον καὶ ἂν τὰ τελευταῖα εἶναι σιωπῶδη, ἐφ' ὅσον μάλιστα εἶναι τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Θε-

(17) Οὐδεὶς δύναται νά ἔχη τήν ἀξίωσιν οἱ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ μὴ εἰδικοί εἰς πᾶσαν Κυβέρνησιν νά γνωρίζουν τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ μάλιστα τὰ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ μάλιστα συμβαίνει τό φαινόμενον νά μὴ γνωρίζουν τὰ σχετικὰ οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογίας τῶν μὴ εἰδικῶν κλάδων. Βεβαίως καὶ οἱ τελευταῖοι ὡς καὶ οἱ ἐπίσκοποι γνωρίζουν, ἐφ' ὅσον ἔχουν πτυχίον Θεολογίας, ὅτι οὐδεὶς δύναται ν' ἀφαιρέσῃ τήν ἐπισκοπικὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦς κληρικῶν, ὅπως οὐδεὶς ἐπιτρέπεται νά καταργήσῃ τήν ἔφεσιν καὶ, ὅπερ πολὺ χειρότερον, νά ἐπιβάλλῃ ποινὴν ἄνευ ἔνοχῆς.:::

ολογίας (καί πρέπει νά εἶναι), καί διά τινας ἀπλοῦς ὑπάλλη-
 λος, ὡς ἐνόμιζεν π.χ. ὁ ἀείμνηστος Β. Βέλλας (πεπλανημένως
 βεβαίως), καί ὁ σύμβουλος τῆς Κυβερνήσεως ἐπί τῶν ἐκκλησια-
 στικῶν, ὀφείλει νά ὀρθοτομῇ πάντοτε τήν λόγον τῆς ἀληθεί-
 ας, περί τῶν κατὰ τό Σύνταγμα καί τό Κανονικόν Δίκαιον (γράμ-
 μα καί πνεῦμα) ἀρμονικῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας.
 Πρέπει δέ ὁ εἰρημένος ἐπί πλέον νά γνωρίζη τά πράγματα μετ'
 ἐπιστήμης καί νά ἔχη τό θάρρος νά παραιτηθῇ, ἐφ' ὅσον διαφωνῇ,
 ἐπί μόνον, βεβαίως, τῶν βασικῶν θεμάτων, εἰς
 τά ὅποια ἀναγκασίως συμπίπτουν τά
 ἐκκλησιαστικά καί τά ἐθνικά συμ-
 φέροντα. Ταῦτα ἐκθέτων πρεπόντως ὁ Γεν. Δ/ντής πρέ-
 πει ἐπίσης νά δύναται ν' ἀποδεικνύη ὅτι, ἐκεῖνο τό ὅποιον εἰ-
 σηγεῖται, δέν δύναται νά εἶναι ἀντίθετον πρός τό συμφέρον
 τῆς Κυβερνήσεως. Ἐνεκα τῶν βασικῶν τούτων λόγων αἱ εὐθύνη,
 ἀπό τῆς ἰσχύος τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Α.Ν 3/1967 τοῦ Γεν. Διευ-
 θυντοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν εἶναι μεγαλύτεραι ἐκεῖνων τοῦ Ἐ-
 γκουάρ, πού δέν εἶναι εἰδικός, καί ἐμφανίζονται ὡς παράλλη-
 λοι, ὡς ἐγράφομεν ἀνωτέρω, πρός ἐκεῖνας τῆς διοικήσεως Ἐκ-
 κλησίας. Τάς τελευταίας δέν ἐξετάζομεν.

Ἄλλά καιρός εἶναι νά ἴδωμεν τά εἰδικά σημεῖα τοῦ
 Α.Ν. 214/1967, δι' ὧν καθίσταται φανερόν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὀρ-
 θῶς ἐξεφράσθη, διά τινων τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, καί
 ὀρθῶς ἐπέκρινε καί ἡ Θεολογική Σχολή τοῦ Παν/μίου τήν 16ην
 Φεβρουαρίου 1968, μετριοπαθῶς ἐκφρασθεῖσα, ἀλλά χωρίς νά φθά-
 σῃ καί εἰς τά ἀναγκαῖα συμπεράσματα διά τήν ἐφεξῆς στάσιν
 τῆς καί πρό πάντων χωρίς ἀτυχῶς νά ἐπιδώσῃ ἐπισήμως τό κεί-
 μενον (ὅπερ ἐπέδωσε εἰς τήν Ἀρχιεπισκοπὴν διμελῆς ἐπιτρο-
 πή) εἰς τήν Κυβέρνησιν. Εἰς τήν Θεολογικὴν Σχολὴν δέν ἐδό-
 θη ποτέ γραπτὴ ἐπίσημος ἀπάντησις ὑπὸ τῆς "Ἀριστίνδην Συν-
 ὁδοῦ". Διατί; Ὑπηρετοῦντες διά τῆς παρούσης πραγματείας τήν

ἀλήθειαν, τὴν Ἐπιλησιάν καὶ τὸ Ἔθνος, πάντοτε καὶ κατ' ἀνάγκην ἐξυπηρετοῦμεν α) τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Κυβέρνησιν, διὰ τῆς ἐνημερώσεώς των καὶ β) τὴν δημοσίαν γνώμην ἐπὶ κρισίμου θέματος ἐθνικῆς πολιτικῆς.

Χριστούγεννα τοῦ 1970

Καθηγητῆς Γερ. Ι. Κονιδάρης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΔΑΧΜΗ
 ΤΗΝ ΠΑΛΙΑΙ ΣΥΜΦΩΝ

Ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητάς λέγει:

"λέγω γάρ ὑμῖν ὅτι ἐάν μή περισεύ-
 ση ὑμῶν ἢ δικαιοσύνη πλεον τῶν Γραμμα-
 τέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς
 τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν" (Ματθ. 5,20).

"Ὅθεν ὁ Παῦλος λέγει τοῖς Φιλιπησίοις:
 (1,9) " Καί τοῦτο προσεύχομαι ἵνα ἡ ἀγά-
 πη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καί
 μᾶλλον περισεύει ἐν ἐ-
 πιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθη-
 σει".

" Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ "

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

§1. Είσαγωγικά παρατηρήσεις

Μέ τους ισχυρούς και άνεπαναλήπτους τούτους άφορισμούς του Κυρίου περί Δικαιοσύνης και τους λόγους περί άγάπης του πρώτου μετά τον Ένα, του Θεού Παύλου, θέλω ν' άρχίσω τον λόγον περί θέματος μεγάλου έκκλησιαστικης και έθνικης πολιτικης, οϊον εϊναι τό θέμα τής νομοθετικης ρυθμίσεως τής λειτουργίας τής έκκλησιαστικης Δικαιοσύνης έν Έλλάδι, ως διεμορφώθη διά του Α.Ν. 214/1967. "Οτι ή λεπτομερης έρευνα, ή άντικειμενική και ολως άπροκατάληπτος έκθεσις, δέν αποβλέπει άπλως και μόνον εις τήν ορθως έγκαινισθεισαν προσπάθειαν ένημερώσεως τής δημοσίας γνώμης αλλά και τήν έξυπηρέτησιν τών άληθών συμφερόντων του έθνους και τής Έκκλησίας, προς ά δέον νά ταυτίζωνται εκείνα τής έναστοτε Κυβερνήσεως, εϊναι πρόδηλον και δέν έχει άνάγκην αναπτύξεως.

"Οτι ή Έκκλησία εϊναι βαρυσήμαντος θεσμός και δη και του Έλληνικοϋ έθνους, κειται εντός πάσης άμβιβολίας, διότι ή σημασία και ή μορφή τής Έκκλησίας τής Ελλάδος και τής έν αύτῃ Δικαιοσύνης κέντηται οϋχι μόνον πανελληνιον αλλά και πανορθόδοξον βαρύτητα.

Πρός τάς άπόψεις ταύτας συνδέεται ή πεποίθησις του γραφοντος, οτι ένενα τής σπουδαιότητος του Θεσμοϋ επιβάλλεται ή ένημέρωσις τής δημοσίας γνώμης, διότι τά καιρια θέματα πραγματικως έθνικης πολιτικης πρέπει ν' άπασχολοϋν τους πολίτας, διαφωτιζομένους κατά τρόπον πλήρη και ασφαλῃ.

Έ ένημέρωσις αύτη άποτελεϊ έθνικόν χρέος οχι μόνον τών κυβερνώντων, οϊτινες έν όνόματι του λαοϋ - τουτο εϊναι τό δέον- και προς χάριν του λαοϋ άσκοϋν τήν έξουσίαν, αλλά και τών πολιτών εκείνων, οϊτινες ως έν τής ειδικότητος και θεσεως των γνωρίζουν τά προβλήματα και δη και μετ' έπιστήμης.

Κοινή ἄλλως τε εἶναι ἢ εὐθύνη τῶν κυβερνώντων καί κυβερνωμένων ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐπιβίωσιν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐπιβίωσιν καὶ ἀκμὴν δυνατὴν μόνον διὰ τῆς συνεχοῦς μερίμνης μας, μάλιστα τῶν καιρίων θεσμῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τοῦτο δέ εἶναι τοσοῦτον μάλλον ἐπιβεβλημένον ὅσον ἡ ἐποχὴ μας εἶναι κρίσιμος, δι' ὅλα τὰ ἔθνη, εἰδικώτερον δέ εἶναι κρισιμωτάτη διὰ τὴν ὑπαρξιν τῶν μικρῶν ἐθνῶν, οἷον εἶναι τό ἡμέτερον. Ὅτι εἰς ὥρας σιοτεινάς διὰ τὸν κόσμον, καθ' ἅς τό μέλλον φαίνεται πλήρες κινδύνων, ἢ κοινή εὐθύνη λαοῦ καὶ κυβερνώντων εἶναι μεγίστη, τοῦτο εἶναι ἐξ-ῶφθαλμον-. Ἡ εὐθύνη ὅμως δέν ἀφορᾷ εἰς τὴν διαφύλαξιν τῶν θεσμῶν καὶ δὴ καὶ τῶν βασιγιῶν ἀλωβήτων ἀπό τὰς κινάς ἐπηρείας ἢ τὴν χαλαρότητα τῶν χαρακτήρων, ἀλλὰ καὶ τὴν, κατὰ τό ἐφικτόν, ἐν ἀκμῇ διατήρησιν αὐτῶν, διότι οἱ κρίσιμοι θεσμοὶ συνέχουν καὶ προάγουν τὴν ὑπαρξιν καὶ ἐνότητα τοῦ λαοῦ.

Βαρύς καὶ ἐπιβλητικὸς εἶναι ὁ λόγος περὶ θεσμῶν, διότι ἀφορᾷ εἰς τὰ θεμέλια τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Πρέπει ὅμως ἀσφαλῶς νά γίνῃ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἢ οὐσιαστικῇ διακρίσις μεγάλων καὶ μικρῶν θεσμῶν, ἀλλὰ βασιγιῶν, διότι ἡ διάκρίσις αὕτη βοηθεῖ ἀπολύτως εἰς τὴν ἱεράρχησιν τῆς μερίμνης λαοῦ καὶ Κυβερνήσεων διὰ τὴν διαφύλαξιν καὶ ἀκμὴν αὐτῶν, καίτοι τὰ πάντα ἐξαρτῶνται πρώτιστα πάντων ἐν τῆς ἀλωβήτου διατηρήσεως τῶν μεγάλων θεσμῶν. Ὅτι ὑπό τοιαύτας προϋποθέσεις δύναται νά γίνῃ λόγος καὶ περὶ δημιουργίας καὶ τινων νέων θεσμῶν, τοὺς ὁποίους ἐπιβάλλουν εἰς τὰ ἔθνη αἱ νέαι ἀνάγκαι τῶν καιρῶν, καὶ ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις, μόλις εἶναι ἀνάγκη νά εἴπωμεν. Βεβαίως ὅμως οἱ νέοι θεσμοὶ δέον νά προέλθουν ἀπό τὴν ἐλευθέραν συγκατάθεσιν τοῦ ἔθνους. Ὅτι ὅμως εἶναι ἐκτός πάσης ἀμφιβολίας εἶναι τοῦτο, ὅτι προέχει ἢ περὶ τῶν μεγάλων καὶ βασιγιῶν τοιούτων θεσμῶν στοργὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐν τῷ συνόλῳ του.

“Οτι ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι οἱ δύο μέγιστοι καὶ βασινώτατοι θεσμοὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι τι τό αὐτονόητον καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἡμετέρα σκέψις δέν ἔχει ἀνάγκη οἰασθήποτε ἀναπτύξεως. Ἄλλ’ εὐθύς ἀμέσως δέον νά γίνη ὡσαύτως δεκτὴ ἡ σημαντικὴ διάκρισις, ὅτι ὁ μὲν θεσμὸς τῆς Πολιτείας εἶναι νεώτερος ὁ δέ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τόσον ἀρχαῖος ὅσον καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐλθόντος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅτε εἰς τὴν ἔνδοξον πλὴν ἀτυχῆ γωνίαν τῆς γῆς ταύτης ἦρχεν μία ξένη δύναμις, ἡ Ρώμη, διότι ἡ Ἑλλάς ἦτο πρὸ πολλοῦ Ρωμαϊκῆ ἐπαρχία (146-29 π.Χ). Ποίαν σημασίαν εἶχεν διὰ τὴν ἐν παρακμῇ εὐρισκομένην Ἑλλάδα καὶ τό ἡμέτερον ἔθνος καθόλου ἡ εἰσαγωγή, διάδοσις καὶ ἐπικράτησις (αἰῶνες α-ε΄) τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν χώραν τοῦ μετακλασσινοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὰς ἀνατ. χώρας, αἴτινες ὑπέστησαν μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον εὐεργετικὴν τὴν ροπὴν αὐτοῦ, μαρτυροῦν ἐπαριῶς δύο καίρια γεγονότα τῆς Παγκοσμίου Ἱστορίας:

1ον. “Οτι διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, πρὸ πάντων τῆς τελευταίας, συνετελέσθη μεταβολὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας εἰς Ἑλληνικὴν. Διὰ τῆς Ἐκκλησίας τό Βυζάντιον ἀπέβη τό Ἅγιον Ρωμαϊκόν κράτος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ 2ον ὅτι ἀνεγεννήθη τό Ἑλληνικόν ἔθνος εἰς τρεῖς φάσεις, τὴν πρώτην ἐπὶ Βυζαντινῶν, τὴν δευτέραν ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ τὴν τρίτην κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα. (18)

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος -ὡς "Καθολικὴ Ὁρθόδοξος"- ἐνσωματωθεῖσα εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καὶ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν αὐτοῦ (731-1821) συνέβαλεν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην πνευ-
(18) Ἰδέ Γερ.Κονιδάρη: Αἱ προσφοραὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τό Ἑλληνικόν ἔθνος καὶ ἡ ἐπιβίωσις αὐτῆς. Ἐκδοσις δευτέρα.

Ἐν Ἀθήναις 1962

ματικήν καί ήθικήν δύναμιν ὄχι μόνον εἰς τήν συντήρησιν ἀλλά καί τήν ἀνάστασιν καί ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πρό 150 ἐτῶν (19) Αὕτη ἡ Ὁρθόδοξος Ἑκκλησία ἀποτελεῖ τόν ἰσχυρότερον συνεκτικόν καί ἐνωτικόν θεσμόν καί ἅμα τόν ἀσφαλή καί τόν ζωντανότερον τοῦ συγχρόνου Ἑλληνικοῦ Ἔθνους μετά τῆς μεταγενεστεράς ἀρχαιότητος, ἥτοι τῆς παγκοσμίου περιόδου τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί δι' αὐτοῦ μετά τοῦ ἀρχαίου. Ὁ ἐνωτικός δεσμός παλαιοῦ καί νέου Ἑλληνισμοῦ καί Ἑκκλησίας εἶναι φανερός εἰς πάντα πολίτην τῆς χώρας ταύτης, ἐάν καί μόνον ἀναλογισθῇ τό γεγονός καθ' ὃ ἡ ἄλυσις τῶν ἐπισκοπῶν, ὡς διαδόχων τῶν ἀποστόλων, καί τό δόκτυον τῶν νῦν ὑφισταμένων, σπουδαιοτέρων ἐπισκοπῶν ἔχει τήν ἀρχήν του εἰς τούς χρόνους τοῦ Παύλου, ἥτοι εἰς τήν ἐποχήν καθ' ἣν ἡ Pax Romana ἐξησφάλιζε τήν εἰρηνικήν συμβίωσιν τῶν λαῶν τῆς οἰκουμένης αὐτοκρατορίας. Τότε, ὑπό τήν σκιάν τῆς Ρωμαϊκῆς δυνάμεως, οἱ περί τήν Μεσόγειον κατοικοῦντες λαοί ἀπήλαυον, κατά τό δυνατόν, τῶν ἀγαθῶν τοῦ Ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ (30 π.Χ - 610 μ.Χ μέχρις Ἡρακλείου, ὅτε ἡ Αὐτοκρατορία εἶναι ἑλληνική καί κατὰ τήν γλῶσσαν).

Δέν ὑπάρχει δέ οὐδέμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ ζωντανός δεσμός καί θεσμός, ὃν συνιστᾷ ἡ Ἑλληνική Ἑκκλησία (20), προσέδωκεν βάθος πνευματικόν, ἠθικόν καί καλλιτεχνικόν καί πρό πάντων θρησκευτικόν καί διά τοῦτο διάρκειαν εἰς τήν ἐνότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἐνεκα ἀκριβῶς τῶν σοβαρῶν τούτων λόγων ὀρθότατα ἡ βουλή τῶν Ἑλλήνων τοῦ 1852 ἐξεφράσθη ἐπί τοῦ βαρυσμάντου τούτου θέματος ὡς ἀκολούθως:

Αὕτη τ. ἔ ἡ Ὁρθόδοξος Ἑκκλησία, "διετήρησεν ἐν ταῖς

(19) Γερ. Ἰ. Κονιδάρη: Ἑκκλ. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμος Α' 1960, τόμος Β' 1970

(20) Πρβλ. Γερ. Κονιδάρη: Ἡ Ἑλληνική Ἑκκλησία ὡς πολιτιστική δύναμις ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, Ἀθήναι 1948.

περιπετελαίς τῶν χρόνων τὴν πνευματικὴν καὶ ἐθνικὴν ἐνδότητα τῶν Ἑλλήνων". Ἀληθῶς καμμία ἄλλη δύναμις πρότερον δὲν ἠδυνήθη νά δ ἡ μ ι ο υ ρ γ ἦ σ η καὶ νά δ ι α τ η ρ ἦ σ η τὴν ἐνότητα τῶν Ἑλλήνων καὶ νά σφυρηλατήσῃ τὴν ἑσθὴν ἢ Χριστιανικὴν καὶ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἄλλ' ἡ Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς συνέχουσα δύναμις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶναι θεσμός λεπτός, στηριζόμενος ὄχι ἀπλῶς εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἀρχαίαν ἱεραρχίαν καὶ τάξιν, ὡς καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἀλλὰ πρό πάντων εἰς τὴν ἠθικὴν, τὴν ἀποκορυφουμένην ἐν τῷ Προσώπῳ τοῦ ἰδρυτοῦ της, εἰς τὴν μέχρις αὐτοθυσίας ἀγάπην, ἐξ ἧς καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀντλεῖ συνάμεις καὶ πνεῦμα. Ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἠθικὴ εἶναι ἐν τῷ Χριστιανισμῷ τόσο στενωῶς συνυφασμένοι, ὥστε νά μὴ νοῆται "πίστις ἄνευ ἀγάπης ἐνεργουμένης" (Γαλ. 5, 6 πρβλ καὶ 5, 22, χρηστότης, ἀγαθοσύνη, πίστις"). Εἶναι τόσο πολλά τά χωρία (πρβλ. Α΄ Κορ. 13, 2 ἔνθα ὁ ὕμνος τῆς ἀγάπης), ἐν οἷς ἐξαίρονται αἱ ἀρχαὶ αὗται, ὥστε ν' ἀποτελοῦν κοινόν τόπον διὰ τὸν καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ ἀφάμενον τῶν μαθημάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅθεν θ' ἀπετέλει τραγικόν γεγονός, ἐάν ἀνεζητοῦμεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μόνον τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς δικαιοσύνης. Πολλῷ δέ μᾶλλον ἰσχύει τοῦτο διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, δεδομένου ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς Ὁρθόδοξον κράτος καὶ δέον ν' ἀποτελῇ ὑπόδειγμα ὄχι μόνον ἀπλῶς ἐφαρμογῆς τῶν Ἰ. Κανόνων ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, αἵτινες ὀφείλουσαν νά διαποτίζουσι ὄχι μόνον τὴν περί δικαστηρίων ἐκκ. νομοθεσίαν ἀλλὰ καὶ τὴν κοσμικὴν. Βαρυτάτη δέ εἶναι ἐν προκειμένῳ ἡ εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας ἐν Ἑλλάδι, δεδομένου ὅτι μόνον αὗται ὀφείλουσαν νά στηρίζωσιν ἐν παντί πάσας τὰς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας, οὐχί μόνον τὰς Ἑλληνικάς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας, τὰς διαβιούσας ἐντός ξένων κρατῶν καὶ δὴ

έτεροδόξων ή έχθριων προς τον Χριστιανισμόν. "Άλλως τε ή άρχή της "οίονομίας" έν τῷ Κανονικῷ Δικαίῳ ἔχει τήν πηγήν της είς τό κήρυγμα της άγάπης καί "τό έπιεικές".

*

* *

Έπί τῆ βάσει τῶν θεμελιωδῶν τούτων δεδομένων εἶναι εὔλογον, διατί ὁ ὑποσημειούμενος, ὡς τε Καθηγητής της Γεν. Έκκλ. Ιστορίας καί έντεταλμένος της Έκκλησίας της Ελλάδος καί επί τινα ἔτη έντεταλμένος Καθηγητής τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καί της Ποιμαντικῆς έν τῆ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν(21), κατά τό 1967-68 προϋνάλεσεν έν τῆ Θεολογικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν συζήτησιν περί τοῦ περιεχομένου τοῦ Ἀναγι. Νόμου 214/1967 φέροντος τήν έπιγραφήν "Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 5383/1967 "περί τῶν Έκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί της πρό αὐτῶν διαδικασίας" (Έφημ. Κυβερνήσεως Τεῦχος Α' αριθμός φύλλου 220 της 12-12-1967)(22). Ὁ Νόμος εἶ-

(21) Μετά τήν άποχώρησιν τοῦ άειμνήστου Καθηγητοῦ μου Ἀμίλια Ἀλιβιζάτου (1956) καί τήν επί ἔτος διδασκαλίαν τοῦ κ. Παν. Τρεμέλα (1956-57).

(22) Τό ὅτι ὁ ὑποσημειούμενος (άπό τοῦ 1962) διατελεῖ εἰσέτι (Ἰανουάριος 1971) Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Συνδέσμου Ἑνωμένων Ἑθνῶν άπετέλει ἕνα επί πλέον παράγοντα, διά νά άσχοληθῆ περί τά θεμελιώδη δικαιώματα τοῦ ανθρώπου - κληρικοῦ, δεδομένου μάλιστα, ὅτι τό Κυπριακόν καί ή έξ αὐτοῦ προεληθούσα άπογοήτευσίς της ἑλληνικῆς δημοσίας γνώμης καί ἄλλαι συνθηδέν άπετέλουν πρόσφορον ἔδαφος διά τήν έξαρσιν ένώπιον της δημοσίας γνώμης τοῦ πολλαπλοῦ ἔργου τοῦ Ο.Η.Ε. Παρά ταῦτα ἔπραξα. μετά τοῦ περί έμέ συμβουλίου ὅ,τι ἦτο δυνατόν. Πάντως τό παρόν άποτελεῖ τό σπουδαιότερον, ὅπερ ήδυναμην νά πράξω. Τοῦτο προστίθεται είς τήν στάσιν μου επί ὠρισμένων θεμάτων

χεν υπογραφή από της 7ης Δεκεμβρίου 1967 και υπό του 'Υπουργού της Δικαιοσύνης (ἀρεοπαγίτου Κ.Καλαμποκιά) την 8ην Δεκεμβρίου. Δέν είναι βεβαίως δυνατόν νά γράψω τί ἕναστος τῶν κυρίων συναδέλφων εἶπεν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1968. διότι τοῦτο ἀνάγεται εἰς τά (ἀδημοσίευτα) Πρακτικά τῆς Σχολῆς, τά ὅποια ἀναγκαιῶς θά ἐρευνήσῃ ὁ ἱστορικός τῆς τε 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας καί τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος καί ἔτι τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, διὰ νά σημειώσῃ τάς λεπτομερείας καί διὰ νά κρίνῃ τά πρόσωπα καί τήν τοποθέτησίν των εἰς τούς δυσκόλους χρόνους τῆς 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας. 'Ενταῦθα βεβαίως δυνάμαι ν' ἀναφερθῶ μόνον εἰς τό εὐχάριστον ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς σημαντικῆς συνεδρίας, ἴσως μιᾶς

(22)

ἔθνητικῆς πολιτικῆς, στενῶς συναπτομενων πρὸς τό παρόν ἔργον. 'Αναμφιβόλως ὁμως πηγή τοῦ καιοῦ, ὅπερ ἐκτίθεται ἐν τῇ παρουσίᾳ πραγματείας, ἦτο ὁ Α.Νόμος 3/1967, περί οὗ θά γραφῶσι τά δέοντα καί δῆ καί ὠρισμένα ἐνέργειαι, ἡμέτεραι, πρὸς διαφώτισιν ἐκείνων οἱ ὅποιοι θά ἐκκαλοῦντο νά υπογράψουν τόν ἐν λόγῳ νόμον.

. Εἶχον γράφει τήν παροῦσαν ἀτελῆ σημείωσιν, ὅτε τό Διοικητικόν Συμβούλιον τοῦ 'Ελληνικοῦ Συνδέσμου 'Ην. 'Εθνῶν ἠθέλησεν - ἡ πρωτοβουλία ἀνῆκεν εἰς ὠρισμένα μέλη - νά ἐπέλθῃ ἀλλαγὴ εἰς τό πρόσωπον τοῦ Προέδρου, ἵνα ἄλλο μέλος ἀναλάβῃ τήν προεδρίαν, ἦτοι πρέσβυς ἐπί τιμῇ καί τέως 'Υπουργός τῶν ἐξωτερικῶν, ὡς ἐγγύτερος πρὸς τά θέματα τοῦ Ο.Η.Ε. Φυσιῶς δέν ἠδυνάμην ἐπί τόσον λεπτοῦ ζητήματος ν' ἀρνηθῶ, ἀλλά εἶπον, ὅτι ὡς Καθηγητῆς τῆς Θεολογίας καί ὡς μέλος διεθνῶν ὀργανισμῶν εἶμαι ἐγγύτερος πρὸς τάς ἀρχάς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, αἱ ὅποιοι δυστυχῶς παραβιάζονται. Ἡ παροῦσα προσφορά μου εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἢν ἠδυνάμην νά προσφέρω καί ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἐλ. Συνδέσμου 'Ην. 'Εθνῶν, ὑπερασπίζων τάς ἀρχάς πού ὑπάρχουν καί εἰς τό Βορειοατλαντικόν Σύμφωνον. Τοσαῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος.

τῶν πλέον σημαντικῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1837-1968), ἐφ' ὅσον ἐν αὐτῇ ὑπῆρξεν ὁ μ ό φ ω ν ο ς τ ε λ ι κ ῆ ἄ π ό φ α σ ι ς νά σταλῆ ἔγγραφον πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τῶν σοβαρῶν ἀπόψεων τῆς Σχολῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιμάχου θέματος Ἡ εἰσήγησίς μου ἀνεφέρετο εἰς καίρια σημεῖα τοῦ ἐν λόγῳ Α. Νόμου, ὁ ὁποῖος δέν ἐτροποπολεῖ καὶ δέ, συνεπλήρου τὴν περὶ τῶν ἐκκλ. Δικαστηρίων διαδικασίαν, ὡς ἰσχυρίζετο ὁ συντάκτης αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ (Φ.Ε.Κ. 220 τεύχος Α' 1967)(23), ἀλλ' ὅλως τούναντίον ἀνέτρεπε τὴν Ἑκκλησιαστικὴν Δικαιοσύνην, ἀσφαλῶς ἐν ἀγνοίᾳ τῶν πλείστων μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Βασιλέως, μὴ δυναμένων νά γνωρίζωσιν περὶ τίνος ἀκριβῶς ἐπρόκειτο, ἐλιυσθέντων ὁμως ἀπὸ τὴν ιδεᾶντῆς ἐξυγιάνσεως, ἀνορθώσεως καὶ ἀναγεννήσεως τῆς Ἑκκλησίας, ἥτοι ἰδεῶν καὶ προγραμματικῶν ἀρχῶν, περὶ ὧν πολλὰ μὲν ἐγράφησαν κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον χρόνους ὀλίγιστα δέ ἐπράχθησαν διὰ νά καταστῶσι αἱ ἰδέαι πραγματικότης.

§ 2. Ἰδρυσις καὶ χρόνος διαρκείας καὶ ἀρμοδιότητος τῶν ἐκτάκτων "Συνοδικῶν Δικαστηρίων" (Ἱεροδικείων), ἡ κατὰ παραχώρησιν αὐτῶν λειτουργία τῶν ἐπισκοπικῶν καὶ ἡ κατάργησις τῶν Κανονικῶν καὶ νομίμων δικαστηρίων τοῦ Νόμου 5383/1932. Αἱ ἱστορικαί εὐθῦναι τῶν ἀναλαβόντων τὴν ἔκδοσιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ Ἀν. Νόμου 214, καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Κανονικ. συνθέσεως τῶν Δικαστηρίων (1967-1969).

.. Ὅτι πρόκειται περὶ παραδοξοτάτου Ἀναγκ. Νόμου καὶ δὴ καὶ

(23) Πρβλ. τοὺς νόμους 3 καὶ 214/1967 εἰς τὸ παράρτημα Β τοῦ παρόντος καὶ τὴν γνωμοδότησιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς εἰς Παρ. Ε.

διά τόν λόγον τοῦτον πρωτοφανοῦς εἰς τήν ἱστορίαν τῆς "Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας" εἶναι γεγονός ἐξώφθαλμον εἰς τό περιεχόμενον του (Α.Ν. 214/1967). Ὁ χαρακτηρισμός οὗτος, ὡς καί ἐκεῖνος, δι' οὗ χαρακτηρίζονται τά ἐν λόγῳ δικαστήρια ὡς ἔκτακτα Ἱεροδικεῖα, εἶναι ἀκριβής, διότι πρόκειται περί δικαστηρίων ἀντικαθιστώντων τά τοῦ νόμου 5383/1932, νόμου προελθόντος ἐκ τῆς συμφωνίας Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, ἐμπροσπουμένης ὑπό τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἐφ' ὅσον δέ τά ἐν λόγῳ νέα δικαστήρια δι-κάζουσι τοῦς κληρικοῦς εἰς πρῶτον καί τελευταῖον βαθμόν, τό μέν ἐν τοῦς ἐπισκόπους καί συνοδικούς, τό δέ ἕτερον τοῦς πρεσβυτέρους, διακόνους καί μοναχοῦς, ὡσαύτως εἰς πρῶτον καί τελευταῖον βαθμόν καί δὴ καί ἄνευ ἐνοχῆς, ὡς θά ἴδωμεν, ἔπεται ἀναποδράστως ὅτι πρόκειται περί πρωτοφανῶν δικαστηρίων, ἀνατρεπόντων ὄχι ἀπλῶς τόν νόμον 5383/1932, ἀλλά καί τάς θεμελιώδεις ἀρχάς τοῦ Κανονικοῦ καί αὐτοῦ τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου. Τό γεγονός δέ ὅτι τά ἐπικοπινα δικάσθηρια μόνον κατὰ παραχώρησιν τοῦ Συνοδικοῦ δικαστηρίου, καθίστα μένου διά τοῦ ἐν λόγῳ Ἄν. Νόμου ἁρμοδίου διδνά κλητή, καί δικάζη τοῦς πρεσβυτέρους διακόνους καί μοναχοῦς, ἐπιβεβαιοῖ αὐτό τό ὅποῖον εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι πρόκειται περί νομοθετήματος ἀνατρεπτικοῦ τῆς ἐπί κανονικῶν βάσεων στηριζομένης ἐκκλη. δικαιοσύνης καί ἰδρύσεως ἐκτάκτων Ἱεροδικείων παραλλήλων πρός τά ἔκτακτα στρατοδικεῖα.

2. Καίτοι τό βαρυσήμαντον τοῦτον σημεῖον εἶναι ἐπαρκές διά τήν κρίσιν μας ὡς ὀρθοδόξων Χριστ. θεολόγων, διότι ἐκφέρει ἀλήθειαν αὐταπόδεικτον, ἐν τούτοις ἀποτελεῖ καθῆκον ἡ λεπτομερῆς ἐξέτασις τοῦ Ἄν. Νόμου, ἵνα κατὰ στή φανερόν,

ὅτι ἡ κατ'ἀνάγκην θεμελιώδης ἀλλά βραχεῖα κριτικὴ τοποθέτησις τῆς Θεολ. Σχολῆς ἀποδεικνύεται ἀληθῆς καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας. Τό κείμενον τοῦ νόμου μεῖζον εἰς πείραν ἔρχεται. Σχεδόν δέ ἀνακλύπτουσι ἀβιάστως ἀλήθειαι περί τῆς "ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης", αἱ ὁποῖαι μοι ἐπιτρέπουσι νά ἐπανάλάβω ὅπι καὶ ἐνώπιον τῆς Σχολῆς εἶπον, ὅτι κατελύθη διὰ τὴν λεγομένην "ἐξυγίανσιν" καὶ ὁ Θεῖος καὶ ὁ ἀνθρώπινος νόμος, ἀφοῦ θεσπίζεται ποινὴ ἄνευ ἐνοχῆς (ἄκουσον, ἄκουσον!!) τοῦ κατηγορουμένου, καὶ δικάζεται ἡ φήμη τὴν ὅποῖαν δημιουργοῦν οἱ ἄνθρωποι, συκοφαντοῦντες πολλὰκις ἀθῶους ἀθρώπους. Ἀλλά ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ζητήματα. Ἰσχύοντος τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 (ἄρθρα 1 - 2 περί ἰσχύος τῶν Ἱ. Κανόνων) ἐξεδόθη ὁ Ἀν.Νόμος 214/1967 ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τὸ Συνταγματικόν κείμενον εἰς ὁπερ ἔδει νά στηρίζεται. Ἀλλ'ἀτελής, θά εἶπη τις, ἦτο ἐν τούτῳ ἡ εἰσαγωγή τοῦ προτέρου θεμελιώδους Νόμου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, τ.ἔ τοῦ Ν. 5383/1932 περί ἐκκλ.Δικαστηρίων καὶ τῆς πρό αὐτῶν διαδικασίας. Ὅμως ἐν προκειμένῳ ὁ νόμος εἶναι ἀναγκαστικός. Τό κείμενον ἄρχεται διὰ τῆς φράσεως "προτάσει τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν".

3. Διὰ τοῦ ἄρθρου 7, ἐν συνδυασμῷ πρός τὰ ἄρθρα 9 καὶ 3, ἰδρ ὅ θ η σ α ν δ ι α μ ἱ α ν διετίαν (παράτασις νῦν διὰ τοῦ Ν.Δ. 344/1969) δύο ἐκκλ. συνοδικὰ δικαστήρια (ἐκτακτα) ἐν διὰ τούς πρεσβυτέρους διακόνους καὶ μοναχοὺς (ἄρθρ. 4) καὶ ἐνώσαστύς συνοδικόν, διὰ τούς ἀρχιερεῖς καὶ τούς ἐκ τούτων Συνοδικούς.

4. Διὰ τὸ διάστημα τῆς διετίας (1967 -1969) φυσικῶς ἀνεστάλη, δυνάμει τῆς παρ.2 τοῦ ἄρθρ.9, ἡ ἰσχύς καὶ ἡ λειτουργία τῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου 5383/1932 ἐκκλησιαστικ. δικαστηρίων. Ἰδοὺ μία ἀπόδειξις, ὅτι δέ ν ἐ π ρ ὀ κ ε ι τ ο π ε ρ ῖ τ ρ ο π ο ι ἦ σ ε ω ς καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἐν λόγῳ

νόμου ἀλλά περί καταργήσεως οὐσίας καὶ τύποις τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοπραγμάτων, ἅτινα εἶχον ἰδρυθῆναι, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, κατόπιν διαπραγματεύσεων ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς (εἰσηγητῆς Γ. Παπανδρέου, Δ/ντῆς Ὁρθοδόξων Λ. Φιλιππίδης καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος καὶ ὑπουργὸς δικαιοσύνης Π. Ἐλευθερίου). Σημειωτέον ὅτι τὸν νόμον 5383 συγκείμενον ἐξ ἄρθρων 171 εἶχε ψηφίσει ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία, ἀφοῦ πρότερον ἔτυχεν τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἱεραρχίας. Ὅτι καὶ ὁ εἰρημένος νόμος εἶχεν ἀνάγκην βελτιώσεων, δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ, ἀφοῦ μάλιστα δὲν λύει τὸ ζήτημα τοῦ κατηγόρου, ὁ ὁποῖος δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ δικαστής, ἀλλὰ δὲν χρειάζεται νὰ γίνῃ καμμία σκέψις περὶ τοῦ θέματος, ἐν ὅψει τῶν ἱστορικῶν καὶ τῶν πραγματικῶν δεδομένων, ἅτινα ἐξετάζομεν ἐν προκειμένῳ περὶ τοῦ τί συνέβη ἐν Ἑλλάδι καὶ πῶς συνέβη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη (24).

5. Διὰ τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 9 ὠρίσθη ὅτι ἡ ἀναστολή τῆς λειτουργίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοπραγμάτων τοῦ Νόμου 5383 (ἄρθρον 1) δὲν ἀφεώρα καὶ τὸ ὁλοκληρῶν τὰ ἐπισκοπικὰ δικαστήρια, διότι ὁ Ἀν. Νόμος εἰσάγει μίαν ἐξαίρεσιν, καθ' ἣν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἰσχύος τοῦ ἐν λόγῳ νόμου, καθ' ὃν ἀναστέλλεται ἡ λειτουργία τῶν ἐπισκοπικῶν δικαιοπραγμάτων, δύναται τὸ ἐκκλησιαστικὸν Συνοδ. δικαστήριον νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν λειτουργίαν.

(24) Ὅτι μέσα εἰς τὴν δόξαν τῶν συνθηκῶν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς καὶ τὸ πλῆθος τῶν κυβερνητικῶν ἔργων εἶναι δυνατὸν Βασιλεῖς, Πρωθυπουργοὶ καὶ ὑπουργοὶ νὰ γίνουσι θύματα κακῶν ἢ πεπλανημένων ἢ σκοπίμως παραπλανητικῶν εἰσηγήσεων εἶναι φανερόν. Ἡ εὐθύνη ὅμως διὰ τὴν ἐπιλογὴν εἰδικοῦ καθ' ἑλκὸν προσώπου εἰς ἐκάστην θέσιν βαρύνει πάντοτε τὴν πολιτικὴν ἡγεσίαν καὶ τοὺς ὑπουργούς. Ἐνθυμοῦμαι μέ πόσῃ ἀφέλειαν μοι ὠμίλησεν ὁ ἀρεοπαγίτης Καλαμποκιᾶς ἐπὶ τοῦ θέματος.

γίαν οίουδήποτε ἐκ τῶν ἐπισκοπιῶν διοικητικῶν. Ἡ παράγραφος 2 τοῦ ἄρθρου 9 καθορίζει ρητῶς ὅτι "κατά τόν χρόνον τῆς ἰσχύος" τοῦ Α.Ν. 214 - οὗτος ἰσχύει ἀτυχῶς μέχρι τῆς σήμερον, ἦτοι τοῦ Φεβρ. 1971, ὅτε ἀντιγράφεται τό παρὸν ὑπόμνημα - μελέτη - ἀναστέλλεται ἡ λειτουργία τῶν κατὰ τό ἄρθρον 1 (τοῦ) Ν. 5383/1932 (περί) Ἐκκλησιαστικῶν δικαιοπραξιῶν ἐπισκοπιῶν κατὰ τήν ἐν ἄρθρῳ 4 παράγρ. 1 τοῦ παρόντος, περίπτωσιν".

Εἶναι προφανές ὅτι πρόκειται περί σφάλματος (lapsus calami), διότι ἐξώφθαλμος πρόθεσις τοῦ νομοθέτου ἦτο νά ἀναφερθῆ οὐχί εἰς τήν παράγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 4, ἡ ὁποία καθιερώνει ἔκτακτον ἱεροδικεῖον, ἀλλά εἰς τήν παράγρ. 3 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περί παραπομπῆς εἰς τὰ ἐπισκοπικά διοικητικά. Τό Ἐκκλ. Συνοδικόν διοικητικόν ἀποικτᾶ τό πρῶτον εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας δικαιοπραξία τῆς εἰς πρῶτον καί τελευταῖον βαθμόν κρίσεως κληρικῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς μητροπόλεις τῆς Ἑλλάδος, προφανῶς, διότι ἡ προβλεπομένη ποινή τῆς καθαιρέσεως εἶναι ἀνωτέρα τῆς δικαιοδοσίας ἣν ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι κατὰ τό ἄρθρον 10 τοῦ νόμου 5383/1932 (ἐπίπληξις, ἀργία μέχρι 1 1/2 ἔτους σωματικόν περιορισμόν, ἔκπτωση ἀπό τοῦ ἀξιώματος τ. ἔ. ὄφειλου). Ὅμως, ὡς θά ἴδωμεν, τό ζήτημα τῆς ἐνοχῆς, ὅπερ εἶναι θεμελιῶδες διά τήν ἐπιβολήν οἰασδήποτε ποινῆς, εἶναι λελυμένον κατὰ τόν Α.Ν. 214 κατὰ τρόπον πρωτοφανῆ εἰς τὰ χρονικά τῆς Ἐκκλησίας (ἀλλά καί τῶν κοινῶν ποινικῶν διοικητικῶν), δι' ὃ καί ἡ ποινή τῆς καθαιρέσεως ἢ ἡ ἀφώσις εἶναι σχετικῶς εὐκόλοι.

Εἰς τήν πραγματικότητα τό Ἐκκλ. Συνοδικόν διοικητικόν (ἔκτακτον ἱεροδικεῖον) ἀποικτᾶ δικαιοπραξία, ἅτινα δέν δύναται νά ἔχη ἐφ' ὅσον δέν προηγήθῃ ἡ ἀσκησις τῆς κανονικῆς ἐπισκοπικῆς δικαιοδοσίας ἐναντίον κληρικῶν, ὁ ὁποῖος ἐκρίθη, ὅτι εἶναι ἐνοχος βασικῶν παραπτωμάτων, δι' ὅπερ ἐπιβάλλεται νά ἐπιβληθῇ ποινή ἀνωτέρα

ἐκείνης ἦν δικαιουῖται νά ἐπιβάλη τό ἐπισκοπικόν δικαστήριον, τό ὁποῖον, ἔχον συνείδησιν τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου κληρικου, κρίνει, ὅτι ἐπιβάλλεται, λόγω τῆς ἐνδεχομένως ἐπιβληθησομένης ποινῆς νά κριθῆ ὑπό συλλογικοῦ δικαστηρίου.

Εἰς τήν περίπτωσιν, λοιπόν, τοῦ Α.Ν 214/1967 εὐρισκόμεθα: 1) πρό αὐθαϊρέτου ἀφαιρέσεως τῶν κανονικῶν δικαιωμάτων τῶν Ἐπισκόπων, οἵτινες δικαιουῖνται πάντοτε νά διαζῶσιν εἰς πρῶτον βαθμόν τοὺς ὑπ' αὐτῶν κληρικούς, ὡς φυσικοὶ αὐτῶν δικασταί, καί 2) πρό τοῦ ἀνεπιτρέπτου γεγονότος τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ἱεροῦ κανονικοῦ δικαιώματος, τοῦ χορηγουμένου ὑπό τῶν Ἱ. Κανόνων εἰς τοὺς διαζομένους κληρικούς, νά κρίνωνται εἰς πρῶτον βαθμόν ὑπό τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καί εἰς β' βαθμόν ὑπό Συνοδικοῦ δικαστηρίου, διαζόντος κατ' ἔφεσιν. Ἡ εἰσαγωγή τοιούτων αὐθαϊρέτων ἀποφάσεων καί δικαιοδοσιῶν εἰς τὰ ἐκκλ. δικαστήρια, ἤτοι τῆς ἀστηρότητος τῶν στρατοδικεῶν, εἶναι ἀνήκουστος εἰς τόν χῶρον τῆς Ἐκκλησίας, ἔνθα τό ἐπεινιές τῶν κοσμιῶν δικαστῶν θεμελιούται ἐπὶ τῆς ἀγάπης. Ἄλλ' ὑπάρχει καί ἄλλο τι, ὅπερ δέον ἀναγκάως νά μνημονευθῆ: πρόκειται περί τοῦ ἐξῆς: Τό προφανές τῆς ἐν βίᾳ διατυπώσεως τοῦ ἄρθρου, ὅπερ προκύπτει καί ἀπό τὰς ἀνωτέρω ἐντός εἰσαγωγικῶν, σημειουμένας μικράς παραλείψεις. Πολύ σοβαρότερον ὅμως εἶναι τό σφάλμα ἐτέρου νομοθετήματος, τ.ἔ. τοῦ ὡσαύτως πρωτοφανοῦς, ἐν βίᾳ διατυπωθέντος, τοῦ ἄρθρου τῆς ΛΣΤ Συντακτικῆς πράξεως, ἐκδοθείσης ὀλίγον χρόνον πρό τοῦ Δημοψηφίσματος κατὰ Σ/βριον τοῦ 1968 (δέν ὑπῆρχεν τότε Γεν. Δ/ντῆς Ἐκκλησιᾶς, διότι ὁ κ. Μ. Σιώτης εἶχεν παραιτηθῆ δύο ἔτη πρό τῆς λήξεως τῆς νέας θητείας αὐτοῦ 1967 - 1970). Κατά τό ἄρθρον τοῦτο ἐξέρχονται τῆς Ἱεραρχίας οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι συνεπλήρωσαν 40 ἔτη ἱερωσύνης καί τριακονταετίαν ἐπισκόπου, ἀντί νά διατυπώσῃ τό πρᾶγμα, διά τοῦ "ἐξ ἄντριάκοντα ἀρχιερατείας".

6. Ἐπανερχόμενοι, λοιπόν ἐπὶ τοῦ βαρυσημάντου σημείου ἄρ-

μοδιότητος τῶν δικαστηρίων, Συνόδιοιοῦ διὰ τούς πρεσβυτέρους, διαιόνους καί μοναχοῦς (καί ἐπισκοπιοῦ) σημειοῦμεν, ὅτι διὰ τῆς παραγρ. 3 τοῦ ἄρθρου 4 καθορίζεται ὅτι τό ἐκκλησιαστικόν Συνοδικόν δικαστήριον δύναται δι' ἀποφάσεώς τοῦ νά παραπέμψη ὑποθέσεις πρεσβυτέρων, διαιδόνων καί μοναχῶν εἰς τό κατά τά ἄρθρα 2 - 9 τοῦ νόμου 5383/1932 κατά τόπους ἐπισκοπικά δικαστήρια, ἅτινα καθίστανται ἀρμόδια διὰ τήν ἐκδίκασιν. Διὰ τῆς ὑπογραμμίσεως καί μόνης καθίσταται πρόδηλον, ὅτι ὁ κοσμιός νομοθέτης, καθαρῶτατα κοσμιῶς σιεπτόμενος, εἰσέρχεται εἰς τόν περίβολον τοῦ Ἐκκλ. Δικαίου, νοσφίζεται τά δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας καί θραύων ἀρχαίους θεσμούς διατάσσει ὅ,τι νομίζει σιόπιμον διὰ τήν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην.

β. Δέν τεχνολογῶ τό ὅλον κείμενον εἰς ὅλας του τάς λεπτομερείας, ἀλλά θίγω ἐν τοῖς ἐφεξῆς μόνον καίρια τινά σημεῖα, τῶν περί ὧν ὁ λόγος διατάξεων, τοῦ Α. Νόμου:

1ον) ὅτι ἐμφανίζεται ἡ Πολιτεία, ἔχουσα προφανῶς τήν συγκατάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἔχει αὕτη ἐν Ἑλλάδι σήμερον, ἀποφασίζει αὐθεντικῶς καί κατά τρόπον ἀληθῶς παράδοξον, νά θεωρῆ ἑαυτήν ἀρμόδιαν νά ἀφαιρῆ καί νά δίδῃ ἐξουσίαν εἰς τούς Ἐπισκόπους, διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, κατά τό δοκοῦν!

2ον) νά ἰδρῆ ἐκκλ. δικαστήριον ἔκτακτον καί νά παρέχῃ δικαιώματα ξένα πρός τήν ὑπό τῶν Ἱ. Κανόνων παρεχομένην δικαιοδοσίαν, ἀφοῦ μάλιστα ἡ ἐξουσία τῶν ἐπισκόπων εἶναι πρῶτογενής. Εἰς τήν προκειμένην περίπτωσιν, δυνάμει τοῦ Ἀν. Νόμου, ἀποφασίζεται ὑπό τοῦ κράτους.

3ον) Ἀφαίρεσις τοῦ δικαιώματος τῶν διαζομένων κληρικῶν, ὡσαύτως κατά τούς Ἱ. Κανόνας ἰσχύοντες, νά ἐκκαλοῦν τήν κατ' αὐτῶν ἐπιβληθεῖσαν ποινὴν ἐνώπιον ἀνωτέρου ἐκκλ. δικαστηρίου, ἀφοῦ μάλιστα πρόκειται περί δυνατότητος ἐπιβολῆς ποινῆς κα-

θαιρέσεως άνευ ένοχης(25). Μή ύπάρχοντος δέ τοϋ δικαιώματος τής έφέσεως οϋδείς φυσικά δύναται 4ον) νά γίνη λόγος περί Κανονικης συνηθέσεως τοϋ Συνοδικοϋ δικαστηρίου. 'Αλλά περί αϋτοϋ θά γίνη λόγος κατωτέρω:

(25) Τό ζήτημα τοϋ έκκλητήτου τών έν 'Ελλάδι ιεραρχών ένώπιον τοϋ Οίκ. Πατριάρχου, ώς άνωτάτην έκκλ. άρχήν, οίονεί ώς "Αρειον Πάγον, διέπεται όχι μόνον άπό τόν νόμον 3615 αλλά και τήν έρμηνεύουσαν αϋτό αϋθεντικώς Πατριαρχικήν και Συνοδικήν πρᾶξινη(14ηςΣ/βρίου (έσφαλμένη ή χρονολογία παρά Βαρνάβα Κίτρου: Καταστ. Νομοθεσία, σελ. 56,). 'Εν τοίς κειμένοις τούτοις σαφώς όρίζονται ταϋτα. "Αλλως τε ή άνάθεσις τής Διοικήσεως τών έν 'Ελλάδι Μητροπόλεων τοϋ Οίκ. Πατριαρχείου εις τό άρθρον 1 τοϋ 3615 γίνεται ύπό τόν όρον τής τηρήσεως "των έπ'αϋτων κανονικων δικαιωμάτων" τοϋ Οίκ. Πατριαρχείου (αϋτόθι, σελ. 163), δι' ό και όρίζεται ρητώς (αϋτόθι, σελ. 54), ότι οί έν 'Ελλάδι άρχιερείς κέκτηνται "μόνον τό δικαίωμα τοϋ έκκλητήτου ένώπιον τοϋ Οίκ. Πατριάρχου έν περιπτώσει ποιων άργίας ή καθαιρέσεως ή τινος τοιούτου". "Αλλως τε τοϋτο ισχύει κατά τούς 'Ι. Κανόνες και πρόκειται περί Συνταγματικής έπιταγής (1952), ή όποία θεμελιούται επί τοϋ άρθρου 2 τοϋ Συντάγματος, τό όποϊον ένισχύει τούς 'Ι. Κανόνες, έν οίς ό Θ' και ΙΖ' τής Δ' Οίκ. Συνόδου, ό όποϊος έπιτρέπει προσφυγήν εις τόν Κ/πδλεως (πρβλ. 'Αλιβιζάτου, σελ. 52 και 56, ένθα μνημονεύονται και οί συναφείς Κανόνες. Σχετικώς ίδε τήν πραγματείαν Βλ. Φειδά, 'Ο Θεσμός τής Πενταρχίας τών Πατριαρχών, τόμος Α' 1969, Β' 1970). Θά ήδυνάμεθα νά ειπωμεν, ότι τό διαζευκτικόν ή δι' οϋ καθορίζεται ότι ή προσφυγή κληρικοϋ γίνεται: ή εις τόν "Εξαρχον τής Διοικήσεως ή τόν Κ/πδλεως (έν τοίς ώς άνω μνημονευθεϊσι κανόνσι) κατέστησε τήν λειτουργίαν τής έξαρχείας, ώς έντακτον δικαστήριον, προβληματικήν και ένίσχυσε τήν θέσιν τοϋ Κ/πδλεως,

Τοιουτοτρόπως παρουσιάζεται τό ἀπαράδεικτον, ἐξ ἐπόψεως Καν. Δικαίου τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας, φαινόμενον, καθ' ὃ, ἡ ἀφαιρεθεῖσα αὐθαιρέτως, διά κοσμοιοῦ νόμου, κανονική δικαιοδοσία τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦς κληρικῶν δίδεται οὐχί εἰς Διαρικὴ Κανονικήν Ἱεράν Σύνοδον, συγκροτουμένην κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης, ἀλλ' εἰς τὴν λεγόμενην "Ἀριστίνδην Σύνοδον", ἥτοι σῶμα ἐπισκόπων συγκροτηθέν οὐχί ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχαιοτάτων ἀρχῶν, ἰσχυουσῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἤδη πρό τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ("Πρεσβεῖα Ἀρχιερωσύνης") ἢ τῶν βραδύτερον διαμορφωθέντων, πρωτεῶν τιμῆς τῶν Θρόνων, ἀλλὰ εἰς τὴν κατάκοσμοιοῦ δικαίον (ἀτυχῶς) συγκροτηθεῖσαν Σύνοδον.

Αὕτη "ἡ Σύνοδος", ἡ κατὰ βούλησιν πολιτειακὴν ὅπως αὐθαίρετον ὑφισταμένη καὶ διοικοῦσα τὴν Ἐκκλησίαν, οὐχί ἐν ἑ-τος καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἱεραρχίας ἀλλὰ ὅσον χρόνον θέλει αὕτη ἀπὸ συμφῶγου μετὰ τῆς Πολιτείας (εἰς τὸ κῦρος τῆς ὁποίας καὶ μόνον στηρίζεται, ἐφ' ὅσον τελοῦμεν ὑπὸ στρ. καί τῶν ὀμων περί τύπου, ὅστις ἀντικατέστησε τὴν προληπτικὴν λογοκρισίαν), λαμβάνει τὸ δυνητικὸν δικαίωμα νὰ ἐκχωρῇ δικαιοδοσίαν εἰς τοὺς ἐπισκόπους, ἐάν θέλη. Λέγομεν δέ, ὅτι ἡ δικαιοδοσία αὕτη δίδεται ὑπὸ τῆς λεγομένης "Ἀριστίνδην Συνόδου",

(25) πρό τῆς συντάξεως τοῦ ΚΗ' Κανόνος, δι' οὗ ἐξησφαλίσθη τὸ μέλλον τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου ὡς τοῦ Α' θρόνου τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ ἱστορικὴ ἐρμηνεία, καθ' ἣν ὁ Κ/πόλεως θά ἔδει νὰ παραπέμπῃ τὸν παραπονούμενον εἰς Σύνοδον μείζονα ἐκ πλησιοχώρων ἐπισκόπων χωρεῖ βεβαίως ἐν προκειμένῳ. Ὅμως ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας ἐπέτρεψε νὰ κρίνῃ ὡς δικαστήριον, διαάζον κατ' ἔφεσιν, ἡ Σύνοδος τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου (π.χ. ὑπάρχει κρίσις ἀναφερομένη εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν). Πάντως οἱ Ἱ. Κανόνες ἀποτελοῦν κώδικα ὑπερκειμένον τοῦ αὐτοκεφάλου εἴτε εἶναι συνταγματικῶς κατοχυρωμένοι εἴτε ὄχι.

διότι αὕτη ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν α) τῶν δύο ἐκτάκτων ἱεροδικείων καὶ β) τῆς μετ' ὀλίγον μετασχηματισθείσης Νέας "Διαρκοῦς 'Ιεραῶς Συνόδου" τῆς τριετίας 1969-1972, ἐφ' ὅσον ἐλήφθη μέριμνα ἵνα ὑπὸ τὸ νέον σύστημα (ἄγνωστον καὶ τοῦτο εἰς τὴν 'Αν. 'Εκκλησίαν) διατηρήσῃ τὴν πλειοψηφίαν ἢ ἐν λόγῳ "Ἄριστίνδην" Σύνοδος.

'Ἡ "Ἄριστίνδην" Σύνοδος, ἐκτός τοῦ προεδρεύοντος, εἶχε 8 μέλη (1967-1969).

1) ὁ Πατρῶν Κωνσταντῖνος Πρόεδρος.

2) ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονύσιος, ὅστις ἀντικατεστάθη, ὅταν ἀπέθανε, μετ' ὅν Νικαίας Γεώργιον (1970).

3) ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνός.

4) ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανός.

5) ὁ Εἰθνης 'Αντώνιος.

6) ὁ Κυθήρων Μελέτιος.

7) ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κωνσταντῖνος.

8) ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος.

'Ἡ κρίσις τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου εἶναι ἀνεξέλεγκτος. Χάριν σαφηνείας παραθέτω εἰς παραλλήλους πίνακας τὰ ἰσχύσαντα ἀπὸ τᾶ 1932 'Εκκλησιαστικὰ Δικαστήρια καὶ μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῶν νόμων 3 καὶ 214, ἀμφοτέρων ἐκδοθέντων κατὰ τὸ 1967, ὅτε

'Ἡ νέα Διαρκής Σύνοδος (1969-1972) τοῦ Νομ. Διατάγματος 126/1969 ἔχει μέλη 12.

'Ο 'Αθηνῶν Πρόεδρος.

1) ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιάλειας Γεώργιος, ἀντιπρόεδρος.

2) ὁ Μιτυλήνης 'Ισκιωβος.

3) ὁ 'Ιωαννίνων Σεραφεῖμ.

'Ο Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονύσιος ἀντικαταστάθεις μετὰ τοῦ θανάτου του ὑπὸ τοῦ 11ου.

4) ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος.

5) ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνός.

6) ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανός.

7) ὁ Κίτρους Βαρνάβας (μέχρι 1971).

8) ὁ Εἰθνης 'Αντώνιος.

9) ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κωνσταντῖνος.

10) ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος.

11) ὁ Νικαίας Γεώργιος.

καί ιδρύθησαν τά δύο μοναδικά, δι' ἐκάστην τάξιν κληρικῶν, ἔπιτατα Ἱεροδικεῖα, ἵνα βεβαιωθῶσιν ὅσα ἀνωτέρω ἐλέχθησαν περί τῆς ἀπιστεύτου, διά τόν γνωρίζοντα τό Δίκαιον τῆς Ἁγ. Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διαμορφώσεως τῆς "Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης", ἡ ὁποία, ὡς θά φανῆ καί περαιτέρω, οὔτε Ἐκκλησιαστικός θεσμός εἶναι οὔτε δικαιοσύνη ἐν κανονικῇ συνθέσει καί λειτουργίᾳ.

A. 1932-1967

Ἐκκλ. Δικαστήρια

τοῦ Ν. 5383 (άρθρ.1)

α. Ἐπισκοπικά Δικαστήρια

β. Συνοδικά Δικαστήρια

Πρωτοβάθμιον

Δευτεροβάθμιον

γ. Δικαστήριον διά τούς ἀρχιερεῖς.

Πρωτοβάθμιον

Δευτεροβάθμιον

δ) Τό διά τούς Συνοδικούς Δικαστήριον.

ε) Εἰς ταῦτα, καθ' ἡμᾶς, ὡς εἶδομεν, δεόν νά προστεθῆ κατά τόν Νόμον 3615/1928 καί τήν Πατριαρχικήν καί Συνοδικήν πράξιν τῆς 14ης Σεπτεμβρίου 1928 τό ἐκκλητον πρός τόν Οἶκ. Πατριάρχην. Ταῦτα ἰσχύοντος τοῦ Συντάγματος 1952, καθ' ὃ ἰσχύουν ὅλοι οἱ Ἱεροί Κανόνες.

B. 1967-1971

Ἐπιτατα

Ἐκκλ. Δικαστήρια Α.Ν

214/1967: Ἐπισκοπικῶν

δυσνητικῆ λειτουργία

1. Συνοδικόν δικαστήριον

διά τούς πρεσβυ-

τέρους, διακόνους καί

μοναχοῦς.

1. Συνοδικόν δικαστήριον

δι' ἀρχιερεῖς

καί συνοδικούς

Ἐν τῆς παραθέσεως τῶν καταλόγων τῶν ἰσχυσάντων, ἔναντι τῶν ἰσχυόντων, δικαστηρίων καθίσταται πλέον ἢ προφανές, ὅτι ἔχομεν κατάλυσιν τῶν κανονικῶν ἔκκλ. δικαστηρίων καὶ ἀντι-κατάστασιν αὐτῶν δι' ἑνός ἐκτάκτου ἱεροδικείου, διακάζοντος ὡς τὰ ἔκτακτα στρατοδικεῖα ἐν καιρῷ πολέμου ἢ καταστάσεως Πολιορκίας δι' ἀνεκκλητῶν, ἅτε μὴ ὑποκειμένων εἰς ἔφεσιν, καὶ ἄρα ἀνεξελέγκτων, ἀποφάσεων ἅπαξ διὰ παντός, τοὺς κληρικούς! Ὁμίλησα περὶ εἰσβολῆς κοσμινοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἐκκλ. νομοθεσίαν, ἀλλὰ τὸ ἀκριβές γεγονός εἶναι, ὅτι τὸ κοσμικὸν πνεῦμα εἰσῆλθεν τόσον ἰσχυρῶς εἰς τοὺς κύκλους τῶν παραεκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων καὶ φιλοδόξων κληρικῶν, πολὺ πρότερον τοῦ ἔτους 1967, ὥστε μάλιστα τότε ἐζήτησαν "ἀριστίνδην Σύνοδον" ἐπὶ κοινοβουλευτικῶν Κυβερνήσεων (οἱ Ὑπουργοὶ τῆς τελευταίας δεκαετίας κάτι πρέπει νὰ γνωρίζουν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, πιθανόν δὲ νὰ σώζονται καὶ γραπτὰ κείμενα).⁽²⁶⁾ Πρὸς πραγμάτων τοῦ σχεδίου εὔρον τὴν εὐκαιρίαν μόλις τὸ 1967, ἀφοῦ ἔπεισαν πρόσωπα ὑψηλὰ ἰστάμενα, διὰ νὰ ἐπικρατήσωσιν καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διὰ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἐπὶ καταπατήσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Τὸ δὲ ἐπικρατήσαν διὰ τῶν εὐσεβοφρόνων (τί παράδοξον!) ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κοσμικὸν πνεῦμα (ιδέ ἡμέτερον ἔργον ὑπὸ ἐκτύπωσιν "Σταθμοὶ Ἐκκλησιαστικῆς

⁽²⁶⁾ Εἶναι λυπηρὸν ὅτι οἱ ἀρχιεπίσκοποι, οἱ σημαίνοντες τῶν ἐπισκόπων, οἱ Πρωθυπουργοὶ καὶ οἱ Ὑπουργοὶ δὲν παρουσιάζουσι τὴν τάσιν νὰ γράψωσιν ἀπομνημονεύματα, ἅτινα θ' ἀπετέλουν πολὺτιμον πηγὴν διὰ τὴν Ἐκκλ. Ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Τοῦτο συμβάλλεται εἰς τὴν μὴ κατά πάντα ἀκριβῆ τῶν πραγμάτων γνῶσιν καὶ δικαίαν περὶ τῶν προσώπων κρίσιν. Ἡ ἀπολύτως δικαία κρίσις περὶ τῶν προσώπων θά ἦτο δυνατὴ εἰάν εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα ὄχι μόνον παρατίθενται ἐπίσημα ἔγγραφα ἀλλὰ καὶ ἐπιστολαί, ὥστε νὰ θεμελιούται ἢ τε ἱστορικὴ ἔκθεσις καὶ ἡ κριτικὴ. Βεβαίως θά ἔδει νὰ σημειώνουν τί ὀφείλεται εἰς αὐτοὺς καὶ τί εἰς τοὺς εἰσηγητάς, διότι εἶναι

πολιτινῆς ἀπό τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον") εὔρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ μετασχηματισθῆ εἰς κοσμικοστρατιωτικόν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ -τελολογικῆ ἐρμηνεία δοθεῖσα⁽²⁷⁾ ἔξυγιάνσεως τῆς Ἐκκλησίας", περὶ ἧς ὁμιλεῖ ἡ ΑΣΤ, Συντακτικῆ πράξις τοῦ Σ/βρίου 1968, δι' ἧς παρενάμφθη τὸ κώλυμα τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952. Ἡ παράναμφις ἐνισχύθη μετ' ὀλίγον διὰ τοῦ ἀρθροῦ 136 τοῦ νέου Συντάγματος.

Ἄλλὰ περὶ τῆς τελολογικῆς ἐρμηνείας τῶν νέων Ἐκκλησ. διατάξεων (πρβλ. Ζέπου Π. ἐναρκτηήριον λόγον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀθηνῶν 1970, ὡσαύτως καὶ Βουζῖνα ἐναρκτηήριον μάθημα εἰς τὸ Παν/μιον Ἀθηνῶν), τῶν θεσπισθεισῶν ἀπὸ τοῦ 1966, θὰ γίνῃ λόγος ἐν τέλει τοῦ παρόντος. -

Τὰς σκέψεις ταύτας ἐνέπνευσε τὸ γεγονός τῆς καταργήσεως τῶν δικαστηρίων τοῦ νόμου 5383/1932 καὶ τῆς ἰδρύσεως τῶν 2 ἐκτάκτων Συνοδ. Δικαστηρίων, ἀνά ἓν δι' ἐκάστην τάξιν ἀνωτέρων κληρικῶν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐπιβολῆς βαρυτάτων ποινῶν ἀλλ' ἄνευ ἐνοχῆς, τ.ἔ. ἄνευ τῆς διαπράξεως συγκεκριμένων παραπτωμάτων. Τοῦτο δὲ τὸ γεγονός δέν ἐπιβεβαιοῦται μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συνεντεύξεως τῆς δοθείσης ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν τῇ

(26)

πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἢ τοῦ Ὑπουργοῦ τὸ νὰ υἱοθετήσουν μίαν ὀρθὴν γνώμην τοῦ ἀρμοδίου ὑπηρεσιακοῦ ἢ ἐξωυπηρεσιακοῦ παράγοντος, ἀλλὰ δέν εἶναι ὀρθόν νὰ ἰδιοποιοῦνται τὸ ἐγκρινόμενον ἐφ' ὅσον εἶναι πρότασις ἢ εὐτυχῆς ἔμπνευσις ἄλλου προσώπου. Ἐντεῦθεν ὑπάρχει τὸ θέμα τῆς εὐθύνης τῶν ἀτυχῶν ἐμπνεύσεων, τῆς ἐλλείψεως προγράμματος καὶ μὴ λήψεως ἐγκαίρων ἀποφάσεων. Ἄλλὰ περὶ τούτων εἰς τὸ κείμενον καὶ εἰς τὸ παράρτημα Α', ἔνθα καὶ ἐντίθενται οὐσιώδη στοιχεῖα ἱστορικὰ τῆς τελευταίας 25ετίας.

(27) Ἴδε ἡμετέραν ἐρμηνείαν εἰς τὸ τέλος τῆς παρουσίας μελέτης

13η Μαρτίου 1968⁽²⁷⁾, ὅτε εἰς τὴν ἐρώτησιν δημοσιογράφων ποῖα εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ὑπόστασις τοῦ ἐκκλησι. παραπτώματος, ὅπερ κατεγνώσθη εἰς τοὺς δύο Μητροπολίτας, ἐδόθη ἡ ὀρθὴ ἀπάντησις, ὅτι " δέν ὑπάρχει ", αἴρουσα οὕτω τὴν αἰτιολογίαν τῆς βαρυτάτης καταδίκης! Μεθ' ὅ ὑπεβλήθη ἡ ἐρώτησις: καὶ τί λοιπὸν ἐδικιάσθη; Ἀπάντησις: " ἡ φήμη ". Δέν νομίζω ὅτι χρειάζεται οἶον δῆποτε σχόλιον.

Αἱ ἀνωτέρω διαπιστώσεις, περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐκτάκτων Συνοδικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς καταργήσεως τῆς ἐφέσεως, ἔχουσιν ὠρισμένας ἐπιπτώσεις ἢ ἐπανόλουθα διὰ τὴν κανονικότητα καὶ ἄρα ἐγκυρότητα καὶ ἰσχύν τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐκτάκτων Συνοδικῶν Δικαστηρίων. Ἀλλὰ περὶ τοῦ σημείου τούτου θά γίνῃ λόγος κατωτέρω. Ἐνταῦθα ὅμως πρέπει νά γίνῃ λόγος περὶ ἐτέρων σημείων, ἀφορώντων εἰς τὴν εὐθύνην τῆς "Συνόδου" τῆς κατασταθείσης τὴν 10ην Μαΐου 1967, μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως καὶ τὴν κατ' οὐσίαν κατάλυσιν διὰ τοῦ Ἀν. Νόμου 3/1967 τῆς τε Συνόδου τῆς ἱεραρχίας καὶ τῆς τότε Διαρκοῦς Ἰ. Συνόδου (1966-67) καὶ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν. Περὶ αὐτοτελείας πραγματικῆς τῆς Ἐκκλησίας οὐδεὶς δύναται νά γίνῃ λό-

(27) Φαίνεται ὅτι δέν ἐπετράπη ὑπὸ τῆς τότε ἀσκουμένης λογοκρισίας ἢ δημοσίευσις τῆς ἐν λόγῳ συνεντεύξεως, βεβαίως πολὺ ὀρθῶς. Ὅμως ἡ συνέντευξις ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν ἐν Λευκωσίᾳ ἐκδιδομένην ἔφημερίδα " Πατρίς " εἰς τὸ φύλλον τῆς 24ης Μαρτίου 1968. Ταύτην ἐλάβομεν ὑπ' ὄφιν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος.

γος. (28)

Τρία είναι τὰ ούσιώδη θέματα, ἅτινα ἀνακύπτουσι ἐκ τῆς ἐξετάσεως ταύτης, ἐκτός ἐννοεῖται τοῦ ζητήματος τῶν ιστορικῶν εὐθυνῶν τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἑλλάδος, ἐκτός τῶν διαμαρτυρηθέντων διὰ τὰ γεγονότα. 1ον. Πῶς οἱ ἀναλαβόντες τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας δι' Ἀναγκαστικοῦ Νόμου (3/1967) ἐδέχθησαν τὸν ἐν λόγῳ Ἀναγκ. Νόμον ἀδιαμαρτυρητῶς καὶ τὸν ἐδημοσίευσαν μάλιστα εἰς τὸ ἐπίσημον δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος "Ἐκκλησία", εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 φύλλον του, τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1968 (σελ. 18). Ποῖοι συνειργάσθησαν διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ κειμένου καὶ διατί ἡ Κυβέρνησις τὸ ἐδέχθη δέν γνωρίζομεν. Πρέπει ὅμως νὰ σημειώσωμεν τὸ λυπηρὸν γεγονὸς καθ' ὃ εἰς τὴν ἐν τῇ "Πατρίδι" τῆς Λευκωσίας δημοσιευθεῖσαν γνωστὴν συνέντευξιν ρητῶς λέγεται, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐκδίδει τοὺς νόμους καὶ ἡ Ἐκκλησία τοὺς ἐφαρμόζει. Δέν δύναμαι νὰ σχολιάσω τὴν δήλωσιν ταύτην ἀλλὰ δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι εἰς τὴν μεγίστην εὐθύνην τῶν ὀλίγων ἱεραρχῶν, τῶν λαμβανόντων τὴν ἐξουσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀποδεχομένων τὴν ἔκδοσιν καὶ ἐφαρμογὴν νόμου καταφόρως ἀντικανονικοῦ καὶ ἀντισυνταγματικοῦ, προστίθεται ἡ δευτέρα ἢ ἔτι μεγαλύτερα, ἡ

(28) Ἡ εἰς τὴν σύσκεψιν τῶν Ἱεραρχῶν, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1969, ὅτε ἔλαβον γνῶσιν τοῦ νέου Κατ. Χάρτου τοῦ Ν.Δ. 126/1969 καὶ ὅτε ἀπεστάλησαν οἴκαδε διὰ τρία εἰσέτι ἔτη (1969-1972), ἀνακοίνωσις ὅτι θὰ γίνουσι κανονισμοὶ αὐτοτελεῖς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, δέν δύναται νὰ ἔχη βαρύτητα, διὰ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον δέν λειτουργεῖ ἡ Ἱεραρχία, α) ὡς ἀνώτατον διοικητικὸν σῶμα μέ κανονικὴν καὶ νόμιμον σύνθεσιν (ἡ κανονικὴ σύνθεσις πρέπει νὰ γίνεται νόμιμος καὶ οὐχὶ τὸ ἀντίθετον), καὶ β) ἡ Δ. Σύνοδος, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἱεραρχίας, καὶ κανονικὴν, ἥτοι κατὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης, τότε καὶ μόνον τότε δύνανται νὰ ὑπάρχουν κανονικά, ἐκ ταύτης συγκροτούμενα, ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια.

άναφερομένη εἰς τὴν εὐθύνην ἐκείνων, οἵτινες ἔχοντες πτυχίον Θεολογίας καὶ ἐκκλησιαστικὴν πεῖραν ἀπεδέχθησαν κατ' ἀρχὴν νὰ διακρίνουν κληρικούς. Ἐγγύς δέ εἶναι ἡ σκέψις, ὅτι βεβαίως δὲν θὰ ἐξεδίδετο ὑπ' εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως νόμος, ὅστις δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐφαρμοσθῆ. Ὅτι μάλιστα πρέπει νὰ ὑπῆρχεν ἐκ προτέρου βεβαιότης περὶ ἀποδοχῆς καὶ ἐφαρμογῆς, δὲν ἔχω ἀμφιβολίαν. Μάλιστα χωροῦν καὶ ἄλλαι σκέψεις, ἅς δὲν δύναμαι νὰ διατυπώσω ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ὅτι, βεβαίως, τὴν πρώτην καὶ ἄρα καιρίαν εὐθύνην, δι' ὅλα, φέρουν τὰ μέλη τῆς "ἀριστίνδην Συνόδου" οὐδεὶς δύναται νὰ διατυπώσῃ ἔστω καὶ τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν. Ἡ εὐθύνη δέ γενικώτερον τῆς καταργήσεως τῶν ὑφισταμένων κανονικῶν καὶ νομίμων Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ τῆς ἰδρύσεως τῶν ἐκτάκτων Ἱεροδικείων βαρύνει ἐξ ἴσου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Γεν. Δ/ντὴν. Ἐπισημασθέντων (Μ. Σιώτην), διότι μόνον οἱ δύο οὗτοι παράγοντες εἶναι οἱ ὑπεύθυνοι, ὅπως δὲ δευτερευόντως τὸν τότε Πρωθυπουργὸν Κ. Κόλλιαν ἤτο εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τὸν ἀρεοπαγίτην Κ. Καλαμποκιᾶν, ὡς Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης. Οὗτοι φέρουν τὴν εὐθύνην καὶ ὡς νομικοί. Ὁ τελευταῖος μάλιστα φέρει διπλὴν εὐθύνην, πρῶτον διότι ἀνέλαβε τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ μὴ γνωρίζων τὰ πρόσωπα καὶ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ Κανονικοῦ καὶ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου ἐπέλεξε ἐκ νέου ὡς συνεργάτην τοῦ τὸν παρητημένον Δ/ντὴν, δεύτερον δὲ ἐξέδωκε σχεδὸν διὰ νυκτός⁽²⁹⁾ καὶ συνυπέγραψε τὸν Α.Ν.Νόμον 214, ὑπὸ τὴν νέαν του ιδιότητα τοῦ Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης. Ἡ εὐθύνη τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Παιδείας, ἔχοντος καὶ γαμβρὸν ὑποψήφιον ὑφηγητὴν τῆς Θεολογίας (πρβλ. Βῆμα 25 Ν/μβρίου 1970:

⁽²⁹⁾ ἤτο ἐν γνώσει τῆς ἐγγράφου ἀρνήσεως τοῦ Χρυσοστόμου Β. νὰ παραιτηθῆ; Πρέπει νὰ ἦτο.

Ἡ Θεολογική Σχολή Ἀθηνῶν) εἶναι "ἀσφαλῶς" μικροτέρα ἐνεινῆς τοῦ Γεν. Δ/ντοῦ Ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλ' οὐχ ἦττον σημαντική, διότι ὤφειλε νά ἐρωτήσῃ ἢ τοὺς εἰδικοὺς Καθηγητάς: Ἀλιβιζᾶτον, Μουρατίδην καὶ Κονιδάρην, ἢ ὅπερ καὶ ὀρθότερον τὴν Θεολ. Σχολὴν τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, ὅτε θά ἐλάμβανεν ὡς ἀπάντησιν τὴν εἰς τὸ Παράρτημα Ἐδημοσιευομένην γνωμοδότησιν (ὑπόμνημα μετ' εἰσαγωγικοῦ ἐγγράφου) τῆς Θεολ. Σχολῆς, ἢν ⁽³⁰⁾ ἡμεῖς προειπα-

(30) Ἡ σχετικὴ εἰδησις ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν τύπον (μόνον εἰς τὸ "Ἔθνος"), ὅστις ἐδημοσίευσε τὸ κείμενον πολὺ βραδύτερον. Τὸ ἀναδημοσιεύομεν ἐκ τοῦ περιοδικοῦ "Προβλήματα Ἐκκλησιολογικῶν Κοινωνικῶν" (ὑπὸ Παπαπυρουνάκη, ἀριθ. 15, σελ. 177). Τὸ ἔγγραφο ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ κοσμητεύοντος προκοσμητοροῦ (Σιώτη), διότι ὁ Κοσμητὴρ ἦτο ἀσθενής. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπιδόσεως ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ τελευταίου, τοῦ κ. Κ. Μουρατίδου, τοῦ καὶ συντάκτου τοῦ ὑπομνήματος, καὶ τοῦ σημειοῦντος τὰς γραμμάς ταύτας. Ὅμως δὲν ἠδυνάμην, ἐκ λόγων ἀρχῆς, νά μετὰσχω τῆς ἐπιτροπῆς ἐπιδόσεως εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν, ἐνῶ ἠδυνάμην ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχον νά μετὰσχω τῆς ἐπιτροπῆς διὰ νά ἐπιδώσωμεν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις, ἀνασηματισθεῖσα ἤδη μὲν Πρωθυπουργὸν μετὰ τὴν 13ην Δεκεμβρίου, ἤσκει οὐ μόνον τὴν ἐκτελεστικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Κατέστη ἀτυχῶς ἀδύνατον νά πείσω τοὺς συναδέλφους μου νά πράξωμεν τοῦτο. Ἀγνωστον τυγχάνει μέχρι τοῦδε τί ἔπραξεν ὁ Γεν. Διευθυντὴς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ὅστις, ἐκτελῶν χρῆμα κοσμητοροῦ, ἐπέδωσε τὸ βραχὺ ὑπόμνημα περὶ οὗ ἀνωτέρω. Ἀγνωστος εἶναι καὶ ἡ ἀκριβὴς ἀπάντησις ἡ δοθεῖσα ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ (προφορικῇ). Ὅμως ἡ τεχνολόγησις τῶν λεχθέντων ἐν τῇ συνεντεύξει τῆς 13ης Μαρτίου 1968 ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν παρουσιασθεῖσαν ὑπὸ τῶν δύο συναδέλφων προφορικῇ ἀπάντησιν πρὸς τὴν Σχολὴν ἀπετέλεσε τὸ ἀντικείμενον ἐγγράφου μου πρὸς τὴν Σχολὴν, ἡ ὁποία ἠρνήθη νά τὸ συζητήσῃ. Ἀσφαλὲς εἶναι,

λέσαμεν. Τοῦτο ὑπεβλήθη μόνον εἰς τὴν Σύνοδον (ἦτο "ἡ 'Αριστίνδην") ἀλλ' οὐδεμιᾶς ἔτυχεν ἀπαντήσεως μέχρι σήμερον (1971), καίτοι ἦτο ὁμόφωνον καὶ ἐπεδόθη ἐπισήμως, δι' ἔγγραφου, ὅπερ ἐδημοσιεύθη βραδύτερον καὶ εἰς τὸν τύπον. (31)

Πάντως ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Α.Ν. δέν ἤργησεν (Μάρτιος 1968), διότι ἡ "Ἀριστίνδην Σύνοδος" εἶχεν ἐνδιαφέρον. Τό δεύτερον θέμα, ὅπερ γεννᾶται, ἀφορᾷ εἰς τὴν προσωπικὴν εὐθύνην τῶν δικαστῶν, οἱ ὅποιοι ὄντες ἐπίσκοποι, ὁρισθέντες νὰ τηρῶσι τοῦς Ἱ. Κανόνας, ὅτε προεβιβάσθησαν εἰς τό ὕψιστον λειτούργημα τῆς Ἀρχιερωσύνης, καὶ ἔχοντες ἐπὶ πλέον πτυχίον Θεολογίας, ἐδέχθησαν ν' ἀναλάβωσι καὶ διακρίνωσι δι' ἑνὸς ἀντικανονικοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἀντισυνταγματικοῦ νόμου τοῦς κληρικούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, λησμονήσαντες τὴν ἀρχήν, καὶ τὴν συνταγματικῶς κατωχυρωμένην, φ υ σ ι κ ο ὕ δ ι κ α σ τ ο ὕ. (32)

ὅτι ἡ Σχολή, ἡ ἐκδόσασα τὴν βαρυσήμαντον ἀπόφασίν της, μίαν τῶν σημαντικωτάτων τῆς δεκαετίας, δέν ἐξήγαγε τὰ ἐπακόλουθα αὐτῆς ἢ τῆς μὴ λήψεως ἀπαντήσεως (πλὴν τοῦ γράφοντος). Ὁ Γεν. Δ/ντής τῶν Θρησκευμάτων δέν γνωρίζομεν πότε ἀκριβῶς παρητήθη (ἀπεχώρησε τὸν Αὐγούστον 1968), καίτοι ἡ ἀνανεωθεῖσα θητεία του ἦτο διὰ τρία ἔτη (1967-1970).

(31) Ἡ ἀρχικὴ σκέψις ἦτο νὰ ἐπιδοθῆ ὡς σημείωμα, ἀλλ' ὁ κοσμητεὺς Προκοσμῆτωρ, πρὸς μεγίστην μου εὐχαρίστησιν, ἔγραψεν ἐξ ἰδίας ὁλως πρωτοβουλίας τὸ ὑπ' ἀριθ. 521 ἔγγραφον τῆς 26ης Φεβρουαρίου 1968. Τοῦτο κατεχωρήθη εἰς τὰ Πρακτικά τῆς Σχολῆς.

(32) Ἰβλ. Συνταγματικὰ Δίκαια: Σβώλου-Βλάχου, Κ. Γεωργοπούλου.

οὗτοι προέβησαν καὶ προβαίνουν μέχρι σήμερον εἰς τὴν διεξαγωγὴν δικῶν καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν ἀποφάσεων καταδικαστικῶν, χωρὶς ν' ἀντιμετωπίζουν τὸ ζήτημα τῆς κανονικῆς ἐγκυρότητος αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο συνέχεται ἀπολύτως καὶ πρὸς τὴν συνθέσιν τῶν δικαστηρίων, ἢ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε κανονικῆ καὶ νόμιμος. Ὅθεν ἀνακύπτει φυσικῶς τὸ τρίτον θέμα τὸ τῆς κανονικῆς συνθέσεως τῶν Δικαστηρίων (ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸ ἀντικανονικὸν τῆς καταργήσεως τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων καὶ τῆς ἐφέσεως). Ἡ σύνθεσις δὲ τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς συνθέσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱ. Συνοδοῦ. Ὅθεν εἰς τὴν ἀκόλουθον παράγραφον θὰ συνεξετασθῶσι τὰ ζητήματα ταῦτα, τ. ἔ. τὸ τῶν φυσικῶν δικαστῶν, τὸ τῆς κανονικῆς καὶ νομίμου συνθέσεως τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων, μεθ' οὗ ζητήματος συνδέεται τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῶν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς τελευταίας τριετίας πραγματικῶς λειτουργησάντων συνοδικῶν δικαστηρίων. ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ἀνωτέρω ζήτημα.

γ' Περὶ φυσικῶν δικαστῶν τῶν κληρικῶν καὶ τῆς κανονικῆς συνθέσεως τῶν δικαστηρίων τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ποῖα ἐλείτουργησαν ἐν τῷ 1967 καὶ ἐν ποῖα συνθέσει καὶ ποῖοι ἀνέλαβον τὸ βᾶρος τῆς εὐθύνης καὶ μὴ ἐγκυρότητος (κανονικῆς) τῶν ἐκδοθειῶν ἀποφάσεων καὶ ἄλλα τινὰ θέματα.

1. Ὅτι ὁ φυσικός δικαστής ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ εἶναι ὁ κανονικός καὶ ὅτι ὁ κανονικός δικαστής πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ νόμιμος, οὐδεμία γεννᾶται διὰ τὸν ἐρευνητὴν τοῦ παρόντος θέματος ἀμφιβολία, διότι τοῦτο ὑπαγορεύει ἡ ἀρχὴ τῆς κανονικότητος, ἐφ' ἧς ἐδράζεται ἡ διοίκησις τῆς Ἑκκλησίας. Ὅτι καὶ ἡ συνταγματικὴ ἀποφίς δέον νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία,

ἀλλ' ἢ ἄποφιν αὕτη εἶναι δευτερεύουσα ἔναντι τῆς ὑποχρεώσεως τηρήσεως τῆς κανονικότητος. Λέγομεν δέ ταῦτα, διότι δέν ἰσχύει πάντοτε ἐν Ἑλλάδι τό Κανονικόν νά εἶναι καί συνταγματικόν καί νόμιμον. Τοῦτο συμβαίνει κατ' ἐξοχήν σήμερον, ὅτε, μετὰ τήν 15ην Νοεμβρίου 1968 συγκεκριμένως, ἐχειροτέρευσε νή συνταγματική θέσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον τό νέον Σύνταγμα τοῦ 1968 ἐνισχύει συνταγματικῶς μόνον τοὺς ὀλιγίστους δογματικούς καί λειτουργικούς κανόνας, τ.ἔ. διατάξεις αἰτινες μικράν ἔχουσιν σημασίαν, ὅχι μόνον διότι οἱ πλεῖστοι τῶν κανόνων εἶναι διοικητικοῦ καί δικαστικοῦ - λειτουργικοῦ περιεχομένου, ἀλλά καί διότι οἱ δογματικοῦ καί λειτουργικοῦ περιεχομένου δέν ἔχουν ἀνάγκην συνταγματικῆς προστασίας⁽³³⁾. Ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὑποχρεωμένη, καί δὴ καί ἐκ τοῦ ἐλευθέρως καί ἐκ οὐσίως δοθέντος ὀρκίου τῶν Ἐπισκόπων, νά ἐφαρμόζη τοὺς Ἱ. Κανόνας - εἴτε τό θέλει τό Σύνταγμα εἴτε ὅχι - κεῖται ἐκτός πάσης ἀμφιβολίας. Ὅθεν οὐ-

(33) Ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν ἔχει ἀνάγκην τῆς συνταγματικῆς κατοχυρώσεως τῶν εἰρημένων κανόνων, ἐφ' ὅσον οὗτοι καί ὀλίγοι εἶναι καί κατὰ τό πλεῖστον εἰς τόν ἀποκλειστικόν χῶρον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἀνήκουν, εἶναι ἐκτός ἀμφιβολίας. Τοῦναντίον οἱ πλεῖστοι τῶν Ἱ. Κανόνων ἀναφερόμενοι εἰς τήν Διοίκησιν καί τά ἤθη ἀνήκουν εἰς τό πεδίον ὅπερ φέρει τήν Ἐκκλησίαν εἰς στενήν σχέσιν πρός τήν Πολιτείαν.

Κατά τό Σύνταγμα τοῦ 1952 καί πᾶ προηγούμενα κατοχυροῦντο πάντες οἱ Ἱεροί Κανόνες συνταγματικῶς, ὥστε νά ἀποτελοῦν κοινήν δέσμευσιν τῆς Πολιτείας καί τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παρὰ τῆς νομολογίας παρεισαγωγή εἰς τήν ἐρμηνείαν τοῦ Ἐκκλ. Διαλείου καί τήν ἐφαρμογήν αὐτοῦ τῆς ἰδέας, ὅτι κατοχυροῦντο διά τῶν ἄρθρων 1-2 τοῦ Συν-

δεῖς δύναται νά ὑποχρέωση τόν δικαστήν 'Επίσκοπον νά διαάσῃ παρά τούς 'Ι. Κανόνας καί νά καταπατήσῃ τήν ἀρχήν τῆς Κανονικότητος, δεδομένου μάλιστα ὅτι ἐκτός τῆς διαπράξεως ἀδικίας γεννᾶται καί τό ζήτημα τῆς ἐγκυρότητος τῶν ἐκδοθεισῶν μή κανονικῶν ἀποφάσεων. Καί εἰς τήν περίπτωσιν εἰσέτι τῆς ἄρσεως τῶν σχετικῶν συνταγματικῶν διατάξεων, πάλιν ὁ 'Επίσκοπος εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἀψηφήσῃ τούς κινδύνους καί νά μή δεχθῆν ἡ καταπατήσῃ τούς 'Ι. Κανόνας τῆς 'Εκκλησίας καί δῆ τούς θεμελιώδεις. -

Ὅτι τό θέμα τῶν φυσικῶν ἢ κανονικῶν δικαστῶν τῶν 'Ελλήνων κληρικῶν τῶν ὑποπιπτόντων εἰς π ρ α γ μ α τ ι κ ἄ π α ρ α π τ ῶ μ α τ α εἶναι βαρυσήμαντον διά τήν κανονικότητα καί ἄρα ἐγκυρότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, ἐλέχθη ἤδη, δι' ὃ καί ἀποτελεῖ τήν ἀφετηρίαν τῶν ἐπομένων παρατηρήσεων. 'Αλλ' ἐρωτᾶται: Ποῖος εἶναι λοιπόν εἰς ἐκάστην περίπτωσιν ὁ φυσικός ἢ κανονικός δικαστής; 'Ἡ εἰς τό ἐρώτημα τοῦτο ἀπάντησις εἶναι εὐκολος, δεδομένου ὄντος, ὅτι τό ἐκκλησιαστικόν συνοδικόν δικαστήριον δι κ ι ἄ ζ ε ι εἰς π ρ ῶ τ ο ν β α θ μ ὄ ν τ ἄ ἀ δ ι κ η ῖ μ α τ α ἐκεῖνα τῶν κληρικῶν μέ βαθμόν κατώτερον τοῦ ἐπισκοπικοῦ καί μοναχῶν, δι ἄ τ ἄ ὀ π ο ῖ ἄ τ ὄ ἐ π ι σ κ ο π ι κ ὸ ν δικαστήριον, εἰς ὃ πάντοτε καί ὑποχρεωτικῶς εἰσάγεται ἡ κατ' αὐτῶν κατηγορία, ἐ κ ἡ ρ υ ξ ε ἑ α υ τ ὄ ἀ ν α ρ μ ὸ δ ι ο ν καί παρέπεμψε τούς κατηγορουμένους εἰς τό πρωτοβάθμιον συνοδικόν, διότι ἔκρινεν ὅτι ἡ ἐνδεχομένως ἐπιβλητέα, ὡς ἐκ τῆς βαρύτητος τοῦ παραπτώματος,

τάγματος (1952) μόνον οἱ δογματικοί κανόνες, ἦτο ὅπως πεπλανημένη, δι' ὃ καί οἱ νομικοί, οἱ κοσμικῶς πάντοτε σκεπτόμενοι, ἐπέτυχον νά κατοχυρώσουν τήν ἐρμηνείαν των συνταγματικῶς. 'Ἡ 'Εκκλησία ἀτυχῶς δέν εἰσηκούσθη (1968). Διὰ τί;

ποινή υπερβαίνει κατ'εἶδος (π.χ. ἀπώλεια τῆς ἀρχαιότητος, ὑποβιβασμός, καθάρσεις) ἢ κατὰ ποσόν, (π.χ. ἀργία δύο ἐτῶν) τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ, ἥτις ὡς εἶδομεν (ἀνωτ., σελ. 55 - 56) περιορίζεται ἐντός ὠρισμένων ὁρίων.⁽³⁴⁾ Εἶναι ὁμως τό Συνοδικόν δικαστήριον δευτέρου βαθμοῦ δικαστήριον, καί ὡς τοιοῦτον διακρίνει τὰς ἐφέσεις, κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου. (Ν. 5383 ἄρθρον 18).⁽³⁵⁾

(34) Ὁ Μίλας ἐξετάζων (σ. 659) τό ζήτημα ἐξ ἐπόψεως Βυζαντινοῦ Δικαίου σημειώνει (Τό Ἐκκλησιαστικόν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀν. Ἐκκλησίας, μεταφρ. Μ. Ἀποστολοπούλου, ἐν Ἀθήναις 1907.): "Πᾶσαι αἱ ἐκκλησιαστικαί διαφοραί, ὡς καί πᾶσαι αἱ περί τῆς διοικήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἀνήκουσι τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ δικαστηρίου τοῦ ἀρμοδίου Ἐπισκόπου καί τό μῆστέργον τήν ἀπόφασιν τοῦ ἐπισκόπου μέλος τοῦ κλήρου δύναται νά ἐκκαλέσῃ τήν ὑπόθεσιν εἰς τόν Μητροπολίτην (σημείωσις γράφοντος, εἰς τοὺς Θ' καί ΚΑ' Ἰ. Κανόνας καθιεροῦνται τό μητροπολιτικόν σύστημα τ. ἔ. τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου, ἥτις ἀπετελεῖτο ἐν τοῦ Μητροπολίτου ὡς καί ἐξ' Ἐπισκόπων), καί τελευταῖον εἰς τόν Πατριάρχην, ὡς εἰς ἀνωτάτην δικαστικὴν ἀρχήν". "Ἄκρως ἐνδιαφέροντα εἶναι ὅσα ἐκτίθενται ἐνταῦθα διὰ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἐπισκ. δικαστηρίων ἐπὶ Ἡρακλείου καί τῶν λοιπῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων. Πρβλ. Ἐρμηνείας Βαλασαμῶνος καί Ζωναρά καί τοὺς Ἰ. Κανόνας τῆς ἐν Καρθαγέννῃ εἰς Πηδάλιον: Νέα ἔκδοσις ὑπὸ Παπαδημητρίου. Εἰδικαί φαίνονται μοι αἱ ρυθμίσεις δικαιοδοσίας ἐν Ἀφρικῇ. Πρβλ. Ἑλληνικόν Ἐκκλ. Δίκαιον, Ἀ. Χριστοφιλλοπούλου.

* (Χαλιηδόνος τοῦ 451 καί συναφεῖς)

(35) Πρβλ. κείμενον παρά Ἀμ. Ἀλιβιζάτω. Οἱ Ἰ. Κανόνες σ. 574.

Τό ἐπισκοπικόν δικαστήριον εἶναι ἀρχαῖος καί ἀρχαιότερος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καί δὴ αἰώνος θεσμοδότης. Τῶν μὲν κληρικῶν ἐνάστης ἐπισκοπῆς δικαστῆς εἶναι ὁ οἰκείος "προεστῶς", τ.ἔ. ὁ ἐπίσκοπος (καὶ ὡς ὀνομάζονται ὅλοι οἱ ἐν Ἑλλάδι ἐπίσκοποι μητροπολιταὶ ἀπὸ τοῦ 1922) καί τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκοπικόν δικαστήριον (ἄρθρα 2-9 τοῦ Νόμου 5383)⁽³⁶⁾ τῶν δὲ ἐπισκόπων τὸ πρωτοβάθμιον καί τὸ δευτεροβάθμιον Συνοδικόν Δικαστήριον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Α.Νόμος 214/1967 διὰ τοῦ ἄρθρου 1 καταλύει οὐ μόνον τὰς διατάξεις τοῦ θεμελιώδους διὰ τὸν αἰῶνά μας -παρὰ τὰς ἀτελείας του- διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος νόμου περὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἀλλὰ καί παναρχαίους θεσμούς τοῦ Καν. Δικαίου, ἐξ ὧν ἤρτηται τὸ Κανονικὸν κῦρος τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης, διὰ τοῦτο πᾶσαι αἱ ἀποφάσεις τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου αἰ ἀφορῶσαι εἰς κληρικούς καί μοναχοὺς διαφόρων μητροπόλεων - πρεσβυτέρους, διακόνους καί μοναχοὺς - εἶναι ἄκυροὶ ἔστω καὶ ἂν εἶναι ὀρθαί. Τούναντίον ἀποφάσεις ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων, ἔστω καί ἂν αὗται παρεπέμφθησαν διὰ τῶν παραδόξων διατάξεων εἰς τὸ ἄρμόδιον ἐπισκοπικόν δικαστήριον, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 4 παράγρ. 3 ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὸ ἄρθρον 9 τοῦ αὐτοῦ Α.Νόμου 214/1967, εἶναι κανονικαί καί νόμιμοι, διότι κατὰ τὰς θεμελιώδεις κανονικὰς ἀρχὰς οἱ κληρικοὶ διακρίνονται εἰς πρῶτον βαθμὸν ὑπὸ τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων. (Ὁ Χριστοφιλό-

(36) οἱ ἰσχύοντες διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεροὶ Κανόνες - εἴτε τὸ θέλει τὸ Σύνταγμα εἴτε ὄχι - διακρίνουσι σαφῶς τοὺς ἐπισκόπους ἀπὸ τῶν μητροπολιτῶν, δι' ὅ καὶ ἡ διάκρισις αὕτη δεῖον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

(37) πούλος ὀρθῶς διατυπώνει τό πρᾶγμα πληρέστερον καί ἀκριβέστερον ὡς ἐξῆς: "Τό πρωτοβάθμιον συνοδικόν δικαστήριον διαάζει εἰς πρῶτον βαθμόν τά ἀδικήματα ἐνεῖνα τῶν κληρικῶν μέ βαθμόν κατώτερον τοῦ ἐπισκοπινοῦ καί μοναχῶν, διά τά ὅποια τό ἐπισκοπιόν, εἰς ὃ πάντοτε καί ὑποχρεωτικῶς εἰσάγεται τό πρῶτον ἢ κατ' αὐτῶν κατηγορία, ἐκήρυξεν ἑαυτό ἀναρμόδιον καί παρέπεμφε τούς κατηγορουμένους εἰς τό πρωτοβάθμιον συνοδικόν, διότι ἔκρινεν ὅτι ἡ ἐπιβλητέα ὡς ἐκ τῆς βαρύτητος τοῦ παραπτώματος ποινή ὑπερβαίνει κατ' εἶδος (π.χ. ἀπώλεια ἀρχαιοτήτος, ὑποβιβασμός, καθαίρεσις) ἢ κατά ποσόν (π.χ. ἀργία δύο ἐτῶν) τήν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ, ἥτις, ὡς εἶδομεν (ἀνωτ. Ι), περιορίζεται ἐντός ὠρισμένων ὀρίων. Εἶναι ὅμως καί δευτέρου βαθμοῦ δικαστήριον καί ὡς τοιοῦτο διαάζει τάς ἐφέσεις κατὰ τῶν ἐκκλητῶν ἀποφάσεων τοῦ ἐπισκοπινοῦ δικαστηρίου".

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων εἶναι πλέον ἤφανερά ἡ διαπίστωσις τῆς ἀληθείας ὅτι εὕρισκόμεθα πρό τοῦ σημαντικωτάτου εἰς τήν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος γεγονότος τῆς ἀνατροπῆς τοῦ καλυτέρου καί νεωτέρου, θεμελιώδους δέ διά τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, νόμου περί λειτουργίας τῶν Ἐκκλ. Δικαστηρίων (5383/1932), δι' ὃ καί ἐλέγχεται ὡς ἀνακριβῆς ὄχι μόνον ὁ ἰσχυρισμός ὅτι πρόκειται τάχα περί τροποποιήσεως τοῦ ἐν λόγῳ Νόμου ἀλλά καί ἡ ὅλη ἐπιγραφή τοῦ Α.Ν.214/1967.

Ὅθεν εἶναι ὀρθά ὅσα σημειώνουν πρῶτον ὁ Σεβ. Κορινθίας κ. Παντελεήμων κατὰ τήν 21ην Δεκεμβρίου 1967 εἰς ἔγγραφόν του

(37) Ἑλληνικόν Ἐκκλησιαστικόν Δίκαιον, Ἀθῆναι 1956, τεῦχος Γ', σελ. 57. Πρὸβλ. Ν. 5383/1932 α) ἄρθρ. 12 (τροπ. Ν.Δ. 1714/1942 ἄρθρ. 2 καί ν. 898/1943 ἄρθρ. 4 καί β) ἄρθρ. 17 ἔνθα τροπόλ. Ν.Δ. 1714/1942 ἄρθρ. 4 καί ν. 898/1948 ἄρθρ. 7/ καί γ) ἄρθρ. 132 (τροπ. ν. 898/1943 ἄρθρ. 14).

(ιδέ ΣΤ' παράρτημα) καί δεύτερον, εἰς τό ἀπό τῆς 3-2-1967 ἔγγραφόντου πρὸς τήν Σύνοδον, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Χρυσόστομος λέγων: "Πῶς" ἡ 'Ἐκκλησία" ἠνέχθη καί ἀπεδέχθη νά ἐφαρμόσῃ Νόμον, ὅστις ἀποτολμᾷ, ὄχι ἀπλῶς νά φαλιιδεύῃ, ἀλλά ἀνεπιτρέπτως νά ἀφαιρῇ δικαιώματα, τά ὁποῖα ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀποτελοῦν ὑψηλά καθήκοντα καί ὑποχρεώσεις τῶν ἐπισκοπῶν τῆς 'Ἐκκλησίας, ἔναντι τῶν ὑπ' αὐτοῦς κληρικῶν πρεσβυτέρων, διακόνων καί μοναχῶν; Καί τά καθήκοντα ταῦτα καί αἱ ὑψηλαί ὑποχρεώσεις, αἵτινες ἄριστα καί ἀναμάρτητα ὀνομάζονται 'Ἐξουσίαι 'Ἐπισκοπικαί, εἶναι ἡ Θεόθεν φυσική θέσις αὐτῶν, ὡς δικαστῶν τῶν παραπτωμάτων τῶν ὑπ' αὐτοῦς κληρικῶν. Τό τολμηθὲν εἶναι πρωτόκτιστον· εἶναι ἐκθεμελιωτικόν τῶν κανονικῶν βάθρων τῆς 'Αγιωτάτης 'Ορθοδόξου 'Ἐκκλησίας, - ἣν οὐδενί ἐπιτρέπεται νά ἐμπροτεσταντίξῃ - εἶναι ὑβριστικόν, ἐξουθενωτικόν καί ἀνατρεπτικόν τοῦ 'Ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ· εἶναι πρᾶξις, θά ἐλέγομεν, αἰρετική, τήν ὁποίαν μόνον οἱ εἰσαγωγεῖς ἐν τῷ χώρῳ τῆς 'Ἐκκλησίας, τῆς ἀποβλήτου, κατακρίτου καί ὑπό τοῦ συνόλου τῆς Σεπτῆς 'Ιεραρχίας καταδικασθείσης διδασκαλίας περὶ "Γενικῆς 'Ιερωσύνης", θά διεννοοῦντο καί θά ἐτόλμων νά διαπράξουν. Δέν διαφέρει πολὺ τό τόλμημα τοῦτο, τῆς ἀφαιρέσεως δηλ. ἐκ τῶν 'Ἐπισκοπῶν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῶν κληρικῶν των, ἀπό τοῦ νά διανοηθῇ τις νά ἀφαιρέσῃ ἐκ τῶν 'Ἐπισκοπῶν τό δικαίωμα τοῦ χειροτονεῖν. 'Ἐκ τῶν 'Αποστολικῶν Διαταγῶν εἴμεθα δεδιδαγμένοι, ὅτι εἰς τήν ἀρχαίαν 'Ἐκκλησίαν, ὁ οἰκεῖος 'Ἐπίσκοπος ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτόν κληρικούς καί αὐτήν τήν ποινήν τῆς καθαιρέσεως. 'Ἐρωτῶμεν καί πάλιν, μέ ποῖον Κανονικόν δικαίωμα, ἡ ἐκαστοτε 'Ιερά Σύνοδος δύναται νά εἰσπηδᾷ εἰς ξένην 'Ἐπισκοπὴν, καί νά μεταποιῆται εἰς "ἄλλοτριόεπισκοπον", καί νά κρίνῃ Αὕτη, ὡς πρώτου καί τελευταίου βαθμοῦ δικαστήριον, κληρικούς, οἵτινες "ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ

Ἐπισκόπου των" οὐδέν δύνανται νά ἐπιτελοῦν; Μέχρις ἐσχάτων ἐγνωρίζομεν, ὅτι καί ἀσημάντου περιεχομένου γράμματα ἢ ἔγγραφα, ἀφορῶντα εἰς κληρικούς, ἄτινα ἐν λάθους, εἴτε καί ἠθελημένως κακῶς, εἶχον σταλῆ εἰς τήν Σύνοδον, Αὕτη ἐθεώρει Κανονιόν Αὐτῆς χρέος, νά παραπέμψῃ ταῦτα τοῖς οἰκειοῖς Ἐπισκόποις, ὡς κανονικῶς καί νομίμως ἀρμοδίοις. Εἰς τήν Σύνοδον καί ὑπό τήν Σύνοδον ὑπάγονται οἱ Ἐπίσκοποι καί μόνον, οὐδεμιᾶς Συνόδου, οὐδ' αὐτῆς τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας, δυναμένης νά ἐπέμβῃ εἰς ξένην Ἐπισκοπήν, διά θέματα ἀφορῶντα εἰς τόν ἱερόν κληρόν τῶν δύο τῆς ἱερωσύνης βαθμῶν. Πολύ περισσότερον εἶναι ἀδιανόητον νά ἐπεμβαίνη ὡς πρώτου καί τελευταίου βαθμοῦ δικαστήριον, διά νά διαιῶξῃ παραπτώματα κληρικῶν, ἐπὶ ἀνυποφόρῳ καταπατήσῃ σωρείας Κανονικῶν ἁγιοπατεριτικῶν ἐπιταγῶν, διδουσῶν τήν ἐξουσίαν ταύτην τῷ οἰκειῷ Ἐπισκόπῳ.

Εἶναι λίαν παρήγορον, ὅτι ἡ ἐγκύκλιος, δι' ἧς ἐπέμψθη τοῖς Σεβ. Ἱεράρχαις ὁ ὑφ' ἡμῶν, κατὰ χρέος ἱερόν καί ἅγιον, κριθεῖς Νόμος, δέν ὑπογράφεται ὑφ' ὅλων τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἱεραρχῶν, καί διακρατούμεθα ὑπό τῆς χρηστῆς ἐλπίδος, ὅτι τοῦτο δέν ὀφείλεται εἰς τήν ἐνδημοῦσαν γρίπην, ἀλλ' εἰς διαφωνίαν Κανονικῆν, ἣτις διαφωνία εὐχόμεθα καί προσευχόμεθα νά συνεργήσῃ, ὥστε καί οἱ ὑπογράψαντες ταύτην πέντε Ἅγιοι Συνοδικοί νά συμμερισθοῦν τὰς ἀπόψεις τῶν συμπαρακαθημένων μετ' αὐτῶν ἐτέρων τεσσάρων Συνοδικῶν, διά νά παραδοθῆ εἰς τό πῦρ ὁ Ἀναγκαστικός οὗτος Νόμος, ὅστις, ἐάν μή ἀποθάνῃ, ἀπειλεῖ νά ὀδηγήσῃ τήν Ἐκκλησίαν, μετ' ὀλίγον, εἰς θανάσιμους κινδύνους.

"Ἄς ἐπιτραπῆ ἡμῖν νά μνησθῶμεν τοῦ σημείου ἐκείνου τοῦ φοβεροῦ ὄρκου, τοῦ διδομένου παρά πάντων ἡμῶν, κατὰ τήν ἁγίαν στιγμήν τοῦ Μ. Μηνύματος, δι' οὗ διαβεβαιούμεθα, σὺν ἄλλοις, "ὑπερμαχῆσαι τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας," καί

μετά άκροτάτης ταπεινώσεως, νά τολμήσωμεν ξικλησιν, ένι βαθέων, πρός τούς Σεβ. Συνοδικούς άδελφούς, όπως, άδελφωμένοι, μέ τούς ύπερόχους τής άγάπης δεσμούς, ώς Ίεραρχία, ύπερμαχήσωμεν τών δικαίων τής Ήκικησίας, καί μείνωμεν πιστοί, άχρι θανάτου, είς τάς έν τοίς Ίεροίς Κανόνσι άποτεθησαυρισμένας άγιοπατερικιάς έπιταγάς, ώστε νά έλθωσιν είς τόν χώρον τής τραγικώς δοκιμασθείσης καί δοκιμαζομένης Άγιωτάτης Έλληνικής Ήκικησίας καιροί άναψυχής καί είρήνης καί μεγαλείου".

Είς ταύτα προσθετέα πιθανώς καί άλλα (άν εύρεθοϋν έγγραφα άνεκδοτα ή έπιστολαί) άλλων προσώπων γραφάντων επί τοϋ θέματος. Έν τών κειμένων άτινα γνωρίζομεν τό κείμενον τοϋ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας είναι τό πρώτον (21.12.1967) είς τό όποϊον θίγεται τό βαρυσήμαντον ζήτημα, τό όποϊον μās άπασχολεϊ άπό τής πλευράς τοϋ φυσικοϋ δικαστοϋ τών Κληρικών, τό όποϊον έξετάζομεν έν τῷ παρόντι ύπῆρξε τό τής Θεολογικής Σχολής είναι τό τρίτον έγγραφον. Αύτη έξετάζει άλλην πλευράν τοϋ αύτοϋ θέματος.

Ή Θεολογική Σχολή τοϋ Πανεπιστημίου όρθότατα έξαίρει είς είδικήν παράγραφον τήν φοβεράν πράξιν τής άφαιρέσεως δικαιοδοσίας τοϋ έπισκόπου, σημειοϋσα ίκανά καί βαρυσήμαντα (ΐδε Έπαράρτημα τοϋ παρόντος).

Διά τοϋ Α.Ν. 214 άρθρ. 4, παραγρ. 1. άφαιρείται έν τών Έπισκόπων ή επί τών Ί. Κανόνων στηριζομένη θεμελιώδους σημασίας δικαστική έξουσία αύτῶν επί τών ύπ' αύτούς κληρικῶν καί μοναχῶν". Τό γενικόν συμπέρασμα τής Θεολογικής Σχολής θά ίδωμεν έν τέλει, ότι δικαιολογεϊται πλήρως (παράρτημα Ε΄).

"Ακρως ένδιαφέρον είναι όχι μόνον τό άρθρον 9, περί οϋ ό λό-

γος άνωτέρω - περί τής άναστολής τής λειτουργίας τών δικαστηρίων, αλλά και τό άρθρον 2 τοϋ Ν.Δ. 344/1969, διοϋ παρετάθη ή ίσχύς τοϋ Α.Ν. 214/1967, διότι, ένϋ διά τοϋ Ν.Δ. 126/1969 περί Κατασ. Χάρτου (άρθρον 40) ώρίσθη, ότι "είδιικός νόμος ρυθμίζει τά τής ίδρύσεως συγκροτήσεως, άρμοδιότητος και λειτουργίας τών δικαστηρίων" έν τούτοις παρήλθε περίπου διετία και ό νόμος δέν έξεδόθη. "Οθεν ίσχύει ό 'Αν. Νόμος 214/1967, διότι παρετάθη έπ' άόριστον διά τοϋ Ν.Δ. 344/1969 (13 Νοεμβρίου) έν συνδυασμῶ πρός τό άρθρον 50 τοϋ Κατασ. Χάρτου 1969, έχοντας οϋτω: "Κατά τήν διάρκειαν τής ίσχύος τοϋ παρόντος συγκροτείται 'Εκκλησιαστικόν Συνοδικόν Δικαστήριον διά πρεσβυτέρους, διακόνους και μοναχούς, άρτιζόμενον έν τοϋ Προέδρου αύτοϋ, όστις διορίζεται υπό τής 'Ι.Σ.'Ιερ, έπιλεγόμενος ώς μόνιμον μέλος έν τών έν ένεργεία 'Αρχιερέων τών έχόντων 10ετή τουλάχιστον άρχιερατικήν διακονίαν, έν τών 2 έπομένων αύτῶ κατά τά πρεσβεΐα τής 'Αρχιερωσύνης και έν τών δύο τελευταίων τή τάξει 'Αρχιερέων. 'Εν κωλύματι, άποκλεισμῶ ή έξαιρέσει οΐουδήποτε τακτικοϋ μέλους, τοϋτο άναπληροϋται υπό τοϋ άμέσως έπομένου κατά τά πρεσβεΐα τής 'Αρχιερωσύνης διά τούς τρεΐς πρώτους τακτικούς, και τοϋ άμέσως προηγούμενου διά τούς δύο ύπολοίπους".

Ούσιῶδες εΐναι, ότι ή άρχή τής σ υ γ κ ρ ο τ ή σ ε ω ς τής Δ. 'Ι. Συνόδου, έξ ής προέρχονται τά Συνοδικά Δικαστήρια, εΐναι έ ν τ ε λ ῶ ς ν έ α και όλως διάφορος τής ίσχυσάσης. 'Επειδή δέ ύπάρχει πάντοτε και ίσχύει ώς βασική άρχή, ότι ό φυσικός δικαστής τών κληρικῶν π ρ έ π ε ι ν ά εΐ ν ά ι, ό κατά τούς 'Ι. Κανόνες, ώρισμένος εκάστοτε, ό όποϊος πρέπει νά εΐναι και ό νόμιμος και συνταγματικῶς κατωχυρωμένος, ε π ε τ α ι, ότι έπιβάλλεται ή έξετάσις τοϋ σημείου τούτου έν στενή συναφεία πρός τό ιστορικόν γεγονός τής συνθέ-

σεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων τῶν τελευταίων ἐτῶν. Ἡ συγκριτική ἐξέτασις τοῦ καταλόγου τῶν μελῶν τῶν Δικαστηρίων, ὅτινα θ' ἀπετέλουν τὸ "Καν. Δικαστήριον" πρὸς τὸν κατάλογον τῶν μελῶν τῆς συνθέσεως τῶν ἐν λόγῳ Δικαστηρίων, θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην τοῦτο μὲν νὰ βεβαιώσῃ τὸ ἀληθές τοῦ ἀνωτέρου λόγου, περὶ ἀκυρότητος ὠρισμένων πράξεων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, τοῦτο δὲ νὰ γνωρίζῃ ποῖοι τῶν σεβ. Ἀρχιερέων ἀνέλαβον τὴν τρομερὰν εὐθύνην τῆς κανονικῆς ἀκυρότητος ἀποφάσεων, μάλιστα ὀρθῶν!! Διότι εἶναι ἄκρως λυπηρὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ὑπάρχουν ἀποφάσεις ὀρθαί ἀλλὰ κανονικῶς ἄκυροι!

Ἐσημειώθη ἤδη ἀνωτέρω, εἰς τὰ περὶ φυσικῶν δικαστῶν τῶν πρεσβυτέρων, διακόνων καὶ μοναχῶν, ὅτι εἰς πρῶτον βαθμὸν δικαστῆς εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος καὶ εἰς δεῦτερον βαθμὸν τὸ ἀρμόδιον Συνοδικὸν δικαστήριον. Δεδομένου, δὲ ὅτι ἡ ἔφεσις κατὰ ἐκδοθείσης κατὰ κληρικῶν ἀποφάσεως εἶναι τὸ αὐτὸ νόητον ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ δικαίῳ, ἀφοῦ εἶναι καὶ ἐν τῷ κοσμικῷ, ἔπεται ὅτι ἡ ἀκριβὴς ἐξέτασις τοῦ περὶ φυσικῶν δικαστῶν θέματος ἐπιβάλλεται εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς συνθέσεως τῶν Συνοδικῶν δικαστηρίων. Ἀλλὰ περὶ τούτου θὰ γίνῃ λόγος καὶ εἰς ἄλλην παράγραφον, διότι ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ τῆς κανονικῆς συνθέσεως τῶν Δικαστηρίων. Ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι δικαιοῦται νὰ δικάζῃ ἡ Ἐκκλησία τοὺς Κληρικούς της δι' ἐνὸς σώματος συγκροτουμένου κατ' ἐπιλογὴν τῆς Πολιτείας, εἶναι πλέον ἢ φανερόν, διότι οὐδεὶς Κανὼν ἦτο δυνατόν νὰ γραφῇ καθιερώων τὴν αὐθαίρεσιν εἴτε τῆς Πολιτείας εἴτε τοῦ Πρώτου τῆς Μητροπόλεως, δικάζοντος μάλιστα ἀνεκκλητήτως.

Ὅτι πρόκειται περὶ εἰσαγωγῆς νέας διατάξεως εἰς τὸ δίκαιον τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι προφανές. Τὸ παρά τούς Ἱ. Κανόνας μὲν ἀδικοῦν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, τὸ δικάζον εἰς πρῶτον καὶ τελευταῖον βαθμὸν

τούς ἱερεῖς διακόνους καί μοναχοὺς, ἀποτελεῖται (τό ἄρθρον 1) "ἐκ τοῦ πρώτου, τῆ τάξει συνοδικοῦ συνέδρου, ὡς προέδρου καί τῶν τεσσάρων ἐπομένων αὐτῷ κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης συνέδρων, ὡς τακτικῶν μελῶν. Ἐν κωλύματι, ἀποκλεισμῷ ἢ ἐξαιρέσει οἰουδήποτε τακτικοῦ μέλους ἀναπληροῦται τοῦτο ὑπό τινος τῶν ὑπολοίπων Συνοδικῶν μελῶν, καλουμένων ὑπό τοῦ Προέδρου κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης".

"Ὅτι "τὰ πρεσβεῖα τῆς ἀρχιερωσύνης" τί ἰσχύοντα ἐν Ἑλλάδι μετὰ τῶν ὄρων τοῦ πρώτου "Συνοδικοῦ Τόμου", διὰ τήν συγκρότησιν τῆς Διαριοῦς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελουμένης ἐκ τῆς "Αὐτοκεφάλου Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος", ἧς τὰ ὅρια ἐξικινουῦνται μέχρι καί τῆς Θεσσαλίας (Συν. Τόμοι 1850, 1864 διὰ τήν Ἐπτάνησον καί 1882 διὰ τήν Θεσσαλίαν) καί τῶν ἐν Ἑλλάδι Μητροπόλεων τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου, ἤτοι τῶν Νέων χωρῶν ⁽³⁸⁾ (πλὴν τῆς Κρήτης), ὧν ἡ διοίκησις ἀνετέθη τῇ Αὐτοκεφάλῳ πρὸς καιρόν, διὰ τῆς ἀπὸ 14 Σεπτεμβρίου 1928 πράξεως τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου (ὁ νόμος 3615 παραδόξως ἐξεδόθη πρότερον τὸν Ἰουλ. τοῦ 1928), ἀποτελοῦσι βαρυσήμαντον θεσμὸν ἀρχαιοῦθεν ὑπάρχοντα εἰς τήν Ἐκκλησίαν καθόλου, εἶναι τοῖς καί ἄκρω δακτύλῳ ἀφαμένοις Θεολογίας καί ἱστορικῆς μορφώσεως γνωστόν. "Ὅτι ὅμως ὁ θεσμός οὗτος εἶναι βαρυσήμαντος, διὰ τήν περί φυσικῶν δικαστῶν ἀρχήν, δέν εἶναι πολὺ γνωστόν, διότι ἐνῶ εἶναι κοινός τόπος δέν ἐδόθη ἀφορμὴ νά γίνωσιν σκέψεις ἐπ' αὐτοῦ. Τήν εὐκαιρίαν ταύτην, βεβαίως θλιβεράν, παρέχει ὁ Ἄν. Νόμος 214/1967, ὁ ὁποῖος θραύει τήν ἀρχαίαν ἀρχήν καί μετ' αὐτῆς τήν θεμελιώδη δικαστικὴν ἀρχήν περί φυσικῶν δικαστῶν, ἀρχήν ἐξασφαλίζουσαν τήν καλλιτέραν ἀπονομήν τῆς Δικαιοσύνης, ἡ ὁποία ὡς Χριστιανικὴ ἀπορρέει ὄχι μόνον ἀπὸ τήν ιδέαν τῆς Δικαιοσύνης καί τό "ἐπιει-

(38) Πρβλ. εἰδικὴν μελέτην καθηγ. κ. Βαβούσιου ἐν Θεσσαλονίκῃ 1970.

κές", ἀλλὰ καί τήν ἀγάπην. Ἄλλοίμονον δέ ἐάν ἐπετρέπετο νά δικάζουν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἶναι *a priori* δ υ σ μ ε ν ῶ ς διατεθειμένοι πρὸς τοὺς κατηγορουμένους ἢ ἀρεστοί ἀπλῶς εἰς τήν Πολιτείαν καί τοὺς μετ' αὐτῆς συνεργασθέντας, διὰ νά καταλάβωσιν τήν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπισκόπους. Ἀλλά πρὶν ἢ εἶπω τό πρέπον διά τόν συσχετισμόν τῶν δύο ἐννοιῶν "πρεσβεῖα ἀρχιερωσύνης" καί "φυσικός δικαστής" εἰς τήν Ἐκκλ. Δικαιοσύνην, πρέπει νά σημειώσω, ὅτι ἡ κατάλυσις τῆς ἀρχαίας ἀρχῆς περὶ πρεσβείων τῆς ἀρχιερωσύνης, κατὰ τήν συγκρότησιν τῆς Ἱ. Συνόδου, εἶναι εὐρύτερας σημασίας, διότι 1ον) ἀνεκηρύχθη τῷ 1850 ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία αὐτοκέφαλος (δέν ἀνεγνωρίσθη ἡ μονομερῆς ἀντικανονική ἀνακήρυξις τοῦ 1833, ἡ αὐτογνωμόνως γενομένη) ὑπὸ ὄρους, εἰς δέ τῶν βασικῶν ὄρων ἦτο καί ὁ τῆς τηρήσεως τῆς ἐν λόγῳ ἀρχῆς, καί 2ον) ὅτι κατὰ τό 1928 καθωρίσθη, ὅτι ἡ τήρησις τῆς ἀρχῆς ταύτης θά ἔδεινὰ ὑπόκειται καί εἰς ἕτερον ὄρον, καθ' ὃν, κατὰ τήν συγκρότησιν τῆς Ἱ. Συνόδου, θά ἐναλοῦντο κατὰ τά πρεσβεῖα εἰς ἴσον ἀριθμόν (4-4 ἢ 6-6) ἐν τῶν δύο τμημάτων, περὶ ὧν ἀνωτέρω, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία. (39)

Κατά ταῦτα οἱ "φυσικοὶ δικασταί" τῶν μὲν πρεσβυτέρων καί διακόνων καί μοναχῶν, οἱ δικάζοντες κατ' ἔφεσιν θά ἔδεινὰ εἶναι οἱ τυχαίως ἐν τῇ Δ. Ἱεραρχ. Συνόδῳ παρακαθήμενοι κατὰ τά πρεσβεῖα ἀρχιερωσύνης ἐκ τῆς Παλ. Ἑλλάδος, τ. Ἐ. τῆς Αὐτοκεφάλου, καί ἐκ τοῦ ἐτέρου καταλόγου

(39) Τά κείμενα παρά Κίτρος Βαρνάβα: Καταστ. Νομοθεσία, ἔνθα οἱ Συνοδιοὶ τόμοι, ἡ Πατριαρχική-Συνοδική Πράξις τοῦ 1928 καί ὁ Νόμος 3615/1928. Ἡ Κρήτη ἀποτελεῖ αὐτόνομον Ἐκκλησίαν ὑπὸ τό Οἴκου. Πατριαρχεῖον, ἀλλ' ἡ Δωδεκανήσος, ὑπαγομένη εἰς τό Οἶκ. Π/χεῖον, δέν ἔχει ὡς θά ἔδειμητροπολιτικὴν - ἐπαρχιακὴν - Σύνοδον, ὡς ἡ Κρήτη.

τῶν Ν. Χωρῶν, τῶν δέ ἀρχιερέων τῶν καί συνοδικῶν νόμοις, εἴτε κατὰ τόν χρόνον τῆς διαπράξεως τοῦ ἐκκλ. παραπτώματος (πάντοτε συγκεκριμένου) ἢ τόν χρόνον τῆς διεξαγωγῆς τῆς δίικης. Τοῦτο εἶναι θέμα κρίσιμον, διά τήν κρίσιν μας περί τῆς ἀντικανονικότητος τῶν ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων τῶν "Συνοδικῶν Διασθηρῶν" (ἐκτάκτων Ἱεροδικείων) τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967. Βεβαίως δέν εἶναι ἀνάγκη εἰς τό σημεῖον τοῦτο νά ὑπομνησθῆ καί νά ἐξαρθῆ τό γεγονός, καθ' ὅ πηγῆ τῶν ἀντικανονικοτήτων καί τῆς ἀντισυνταγματικότητος, ἐφ' ὅσον ἴσχυεν τό Σύνταγμα τοῦ 1952, εἶναι ὁ Ἀν. Νόμος 3/1967 ὁ ὁποῖος ἀφοῦ α) ἀπεμάκρυνεν τήν Ἱεραρχίαν ἀπό τήν Διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τά πράγματα,

β) κατέλυσε τήν ὑπάρχουσαν Δ. Σύνοδον τοῦ 1966-7, γ) ἐγκαθίδρυσεν ὡς "Διαρικῆ Σύνοδον" τήν "ἀριστίνδην" λεγομένην (ἐκπροσώπων ἀρεστῶν τῆ Πολιτείας) διά 2 ἔτη καί ἐμέσως διά 5 (1967-1972), δ) ἀπεμάκρυνε τόν Ἀρχιεπίσκοπον Χρυσόστομον τόν Β, ἀρνηθέντα νά παραιτηθῆ πρόφορικῶς καί γραπτῶς καί ε) κατέλυσε τήν ἀρχήν τῆς ὑπάρξεως καταλόγου "Ἐκλογίμων", ἐγκαθίδρυσεν τά νέα "Συνοδικά Διασθηρῶν", ὡς ἔκτακτα Ἱεροδικεῖα, ἤτοι θεσμόν πρωτοφανῆ εἰς τήν Ἀνατολικήν Ἐκκλησίαν!

Ὅθεν ἡ παραβίασις τῆς ἀρχῆς περί φυσικῶν δικαστῶν εἶναι εὐρείας οὐσιαστικῶς χρονικῆς ἐκτάσεως.

Ἀλλά καιρός εἶναι νά ἴδωμεν καί εἰς τά πράγματα, ποῖοι ἀπετέλουν, κατὰ Μάϊον τοῦ 1967, τούς φυσικούς δικαστάς πάντων τῶν κληρικῶν καί ποῖοι ἀνέλαβον τό βάρος τῆς παραβιάσεως τῶν Ἱ. Κανόνων, τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850 καί τῆς ἀρχῆς περί φυσικῶν δικαστῶν καί ἐδίκαναν ἀντικανονικῶς, δυνάμει νόμου σθηριζομένου οὐχί εἰς τό Σύνταγμα οὐδέ εἰς τούς Ἱεροῦς Κανόνας οὐδέ εἰσέτι εἰς τόν νόμον 5383/1932 περί Ἐκκλ. Διασθηρῶν, ἀλλά νόμου σθηριζομένου εἰς τό ἐπαναστατικόν Δίκαιον, ὅπερ εἶναι ἀδύνατον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἶναι δέ πλέον ἢ φανερόν, ὅτι τό Κανονικόν Δίκαιον δέν δύναται νά μεταβληθῆ εἰς ἐπαναστα-

τικόν. Ἐπαναστατικόν Ἐκκλ. Δίκαιον εἶναι τι τό ἀδύνατον, δι' ὃ καί ἡ εὐθύνη τῶν ἐν τῷ μεγάλῳ Πίνακι Β' μνημονευομένων ἀρχιερέων τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" καί τῆς διαδόχου της κ.λπ. εἶναι μεγίστη.

Ὁ Πίναξ Α' ὅστις ἀκολουθεῖ, περιλαμβάνει εἰς μέν τήν α' στήλην τὰς ἰσχυρούσας διατάξεις περί συγκροτήσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐξ ἧς προήρχοντο τὰ Συνοδικὰ Δικαστήρια, ἡ δέ β' στήλη ποῖοι ἦσαν διὰ τό 1966 οἱ Συνοδικοὶ καί ἄρα φυσικοὶ δικασταὶ τῶν κατὰ τό ἐκκλησιαστικόν ἐκεῖνο ἔτος κατηγορουμένων κληρικῶν, ὧν αἱ ὑποθέσεις θά διεβιβάζοντο* ὑπό τῶν ἐπισκοπικῶν εἰς τό Συνοδικόν Δικαστήριον.

* Ἐφ' ὅσον θά συνέτρεχε νόμιμος περίπτωσις συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 5383/1932 περί ἐπισκ. δικαστηρίων.

Κατά τό άρθρον 13
τοῦ νόμου 5383.

Τό Πρωτοβάθμιον συνοδικόν
δικαστήριον συγκροτεῖται ἐν
τοῦ πρώτου τῆ τάξει Συνο-
δικοῦ ὡς Προέδρου καί ἐν
τῶν πέντε συνοδικῶν, ὀρι-
ζομένων διά κλήρου κατά
τὴν πρώτην μετὰ τὴν 1ην
᾽Οκτωβρίου ἐκάστου ἔτους
συνεδρίαν τῆς ᾽Ι. Συνόδου.
(ἐξαγωγή ἐκ κληρωτῆδος πε-
ριλαμβανούσης 11 συνοδικούς
ἐντός τοῦ Προέδρου καί τοῦ
πρώτου τῆ τάξει.
Τά μέλη ταῦτα ἦσαν τά ἐ-
πόμενα:

Διοικοῦσα Σύνοδος τῆς Ἐκκλη-
σίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1966-
1967.

Ἐκ Παλαιᾶς Ἑλλάδος.- Πρό-
εδρος ὁ Χρυσόστομος Ἄρχ/ος Ἀθηνῶν
1) Ἄντιπρόεδρος ὁ Πατρῶν (40)
Κωνσταντῖνος (1945)

2) ὁ Δημητριάδος Δαμασκηνός
(1950).

3) ὁ Μονεμβασίας & Σπάρτης Κυ-
πριανός (1951).

4) ὁ Τρίνηκης & Σταγῶν Διονύσιος
(1951).

5) ὁ Ναυπακτίας καί Εὐρυτανίας
Δαμασκηνός (1952)

6) ὁ Κυθήρων Μελέτιος (1956).
Ν. Χωρῶν (6):

7) ὁ Εἰάνθης Ἀντώνιος (1954).

8) ὁ Ἐλασσόνος Ἰάκωβος (1956).

9) ὁ Ἐλευθερουπόλεως Ἀμβρό-
σιος (1956).

10) ὁ Διδυμοτείχου & Ὀρεστι-
άδος Κων/τῖνος (1957).

11) ὁ Καστορίας Δωρόθεος (1958).

12) ὁ Γρεβενῶν Χρυσόστομος
(1960).

(40) Ὁ προηγούμενος ὁ Πειραιῶς Χρυσόστομος, δέν ἐκλήθη, διότι
κατά Σ/βριον ὅτε καλοῦνται οἱ Συνοδικοί δέν εἶχεν ἀναγνωρι-
σθῆ. Οἱ ἀριθμοί ἐντός () ἀφοροῦν τό ἔτος χειροτονίας των ὡς
ἐπισκόπων

Ο άκολουθών Πίναξ Β' παρουσιάζει είς παραλλήλους στήλας τάς διοικούσας Συνόδους και τούς φυσικούς δικαστάς τών κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατά τήν τριετίαν 1967-1970, συμφώνως πρός τό ίσχύον πρό τών Νόμων 3/1967 και 214/1967 και 126/1969 (νέος Κατασ. Χάρτης καταρτισθείς υπό τῆς Ἀριστίνδην Συνόδου), και τούς πραγματικῶς διαάσαντας.-

Ἐν τοῦ ἀνωτέρου πίνακος καθίσταται φανερόν, ὅτι ἐνῶ ἄλλοι ἦσαν οἱ φυσικοὶ δικασταὶ τῶν κληρικῶν, οἱ ὅποιοι, συμφῶνως πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ τοὺς νόμους τοὺς στηριζομένους εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τὴν συμφωνίαν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας (1932), ἄλλοι ἀνέλαβον τὴν βαρυτάτην εὐθύνην νὰ διασῶσι διὰ τῶν ἐκτάκτων Ἱεροδικεῶν τοὺς κληρικούς (περὶ ὧν ὑπῆρξε φήμη καιῆ, κατὰ τὴν κρίσιν των ὡς κατηγόρων καὶ δικαστῶν), δεχθέντες νὰ διασῶσιν "τὴν φήμην" (ῥ.ῥ.) καὶ οὐχὶ τὰ συγκεκριμένα παραπτώματα. Ἡ ἐπιπλέον κατάλυσις καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ δικασμένου", προκειμένου περὶ τῆς περιπτώσεως ἐνός τῶν δικασθέντων ἐπισκόπων, ἀποτελεῖ κεφάλαιον, ὅπερ δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπεξεργασθῶ ἐν τῷ παρόντι, διότι δέν εἶμαι καὶ εἰδικός. Σημειῶνω ὅμως, ὅτι ἡ ἔρευνα δέον νὰ ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τὸ θέμα τῆς τηρηθείσης "δικονομίας" καὶ τῶν φαιέλλων.-

Συνοφίζων τὰ δεδομένα σημειῶνω, ὅτι ἡ πολλαπλῆ εὐθύνη διὰ τὰς διεξαχθείσας δίκας βαρύνει τοὺς ἐπομένους⁽⁴¹⁾ -κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν, θεολογικὴν καὶ θρησκευτικὴν μου συνείδησιν, ὡς ὀρθοδόξου Θεολόγου. Βεβαίως ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις εἶναι ἀπαραβίαστος καὶ θ' ἀπετέλει παράβασιν καθήκοντος, ἐάν γινωρίζων ὅσα γινωρίζω ὡς ἀρμόδιος καθηγητής, ἀσχολούμενος ἀπὸ δεκαετηρίδων περὶ τὰ θέματα τῆς Ἱστορίας τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Καν. Δικαίου, δέν τὰ κατέγραφον μέ συνείδησιν εὐθύνης εἰς τὸ παρόν ὑπόμνημα-μελέτην, πρὸς τὴν Α.Μ. τόν Βασιλέα, τόν ἀνεύθυνον καὶ μὴ γινωρίζοντα φυσικῶς τὰ σχετικὰ θέματα, τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὅποια φέρει τὴν εὐθύνην, ἀλλ' ἔστερεῖτο ἀρμοδίου καθ' ὕλην εἰσηγητοῦ, καὶ τόν πολιτικόν κόσμον, ὁ ὅποιος ὡσαύτως μὴ σχῶν τὴν φροντίδα νὰ ἔχη ἀπὸ τοῦ 1955 ἀρμόδιον εἰσηγητὴν ἀφῆκεν ἄλλους νὰ τοῦ δίδουν τόν εἰσηγητὴν πού ἤθελον καὶ ὁ ὅποιος φέρει τὴν εὐθύνην διὰ τόν καταρτισμόν - ὡς Γεν. Διευθυντῆς Θρησκευμάτων - τοῦ Νόμου 4589/1966, τοῦ Α.Ν. 3/1967 καὶ τοῦ Α.Ν. 214/1967 καὶ τὴν ἐφαρμογὴν των.

(41) "Ἴδε ἐπομένην σελίδα.

Α' "Επιτακτον Συνοδικόν Δικαστήριον διά τούς 'Αρχιερεῖς (τούς δικασθέντας τό 1968).-

- 1) 'Ο Προεδρεύων τῆς Συνόδου ὁ καί Πρόεδρος τοῦ 'Επιτάκτου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἡ 'Ιεροδικεῖου.
 - 2) 'Ο Πατρῶν Κωνσταντῖνος (Π. 'Ελλάδος) ἀντιπρόεδρος.⁽⁴²⁾
 - 3) 'Ο Τρίκκης καί Σταγῶν Διονύσιος (Π. 'Ελλάδος)
 - 4) 'Ο Ναυπακτίας καί Εὐρυτανίας Δαμασκηνός (Π. 'Ελλάδος)
 - 5) 'Ο Νικοπόλεως καί Πρεβέζης Στυλιανός (Ν. Χωρῶν)
 - 6) 'Ο Εἰθνης 'Αντώνιος (Ν. Χωρῶν)
 - 7) 'Ο Κυθήρων Μελέτιος (Π. 'Ελλάδος)
 - 8) 'Ο Διδυμοτείχου καί 'Ορεστιάδος Κωνσταντῖνος (Ν. Χωρῶν)
 - 9) 'Ο Κασσανδρείας Συνέσιος (Ν. Χωρῶν)
(μέλη τῆς 'Αριστίνδην Συνόδου)
- καί οἱ κληθέντες διά νά γίνῃ δωδεκαμελές τό Δικαστήριον (ἐκτός τοῦ Προέδρου)
- 10) 'Ο Λευκάδος καί 'Ιθάκης Δωρόθεος (ἀντί τοῦ 'Ηλείας Γερμανοῦ)
 - 11) 'Ο Σιδηροκάστρου 'Ιωάννης (νέος)
 - 12) 'Ο 'Αλεξανδρουπόλεως Κωνσταντῖνος (νέος)
 - 13) 'Ο Θηβῶν καί Λεβαδείας Νικόδημος (νέος)

Τόν Εἰθνης, δηλώσαντα ἀσθένειαν, ἀντικατέστησεν ὁ 'Ελασσόνος Σεβαστιανός, πρῶν 'Αρχιγραμματεὺς τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου. 'Η φῆψός του ὑπῆρξεν ἀξιοσημείωτος.

'Ενταῦθα πρέπει νά σημειώσω, ὅτι εἰς τὴν δίκην κατὰ τοῦ πρῶν 'Αθηνῶν Προέδρου 'Αττικῆς καί Μεγαρίδος κ. 'Ιακώβου (ἀθωωθέντος ὑπὸ τοῦ Κανονικοῦ Δικαστηρίου τοῦ 1962 παμφηφεί καί ἀναλαβόντος τὴν προτέραν ἐπίσημον ἔδραν του, μετ' ἀπόφασιν τῆς Δ. 'Ι. Συνόδου τοῦ ἔτους ἐκείνου (καί τῆς 'Ιεραρχίας καί νόμου τῆς Βουλῆς τῶν 'Ελλήνων), ἀντί τοῦ δηλώσαντος ἀσθένειαν Μητροπολίτου Εἰθνης 'Αντωνίου, ἐκλήθη ὁ νεωστὶ χει-

(42) 'Ο Προεδρεύσας τῆς " 'Αριστίνδην Συνόδου" κατὰ τὴν 10-13ην Μαΐου 1967, δυνάμει τοῦ Α.Ν. 3/1967.

ροτονηθείς Σεβαστιανός Μητροπολίτης Ἐλασσόνος, ὁ ὁποῖος καί ὑπῆρξεν ἀθωωτικός, ὡς καί οἱ Μητροπολίται Νικοπόλεως καί Πρεβέζης Στυλιανός καί Κασσανδρείας Συνέσιος. Ὁ ἀσθενήσας (;) Εἰάνθης ἐψήφισεν, ὡς γνωστόν, εἰς τό Συν. Δικαστήριον τοῦ 1962 ὑπέρ τῆς ἀθωότητος τοῦ Ἰακώβου ὡς καί ὁ Νικοπόλεως καί Πρεβέζης. Ὅθεν οἱ εἰρημένοι δέν φέρουσιν εὐθύνην δια τήν κατάλυσιν "τοῦ δεδικοσμένου". Ὅμως κατά τήν δίκην τοῦ Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος ὁ Εἰάνθης μετέσχε τοῦ Δικαστηρίου καί ἐψήφισεν τήν ἔκπτωσιν αὐτοῦ ἀπό τοῦ θρόνου, ἐφαρμόσας τόν Α. Νόμον 214. Ὡσαύτως τοῦ Δικαστηρίου κατά τοῦ Ἰακώβου μετέσχε ὁ νεοεκλεγείς Μητροπολίτης Θηβῶν καί Λεβαδείας Νικόδημος καί οἱ ἄλλοι δύο.

Τό Δικαστήριον, ἡ ἀκριβέστερον τό ἔκτακτον Συνοδικόν Ἱεροδικεῖον, ἀπετελεῖτο κατά τούς Ἱ. Κανόνας ἐκ 12 Ἀρχιερέων καί τοῦ Προέδρου, ἦτοι ἐν συνόλῳ ἐκ 13 μελῶν ἀλλ' ὑπῆρξεν ἡ διαφοροποίησις εἰς τὰς δύο δίκας ὡς πρός τούς δικαστάς, διότι ὁ μὲν Ἰάκωβος κατεδικάσθη ὑπό 10, μέ 3 ἀθωωτικούς, ἀλλά μόνον εἰς ἦτο νέος (ὁ Ἐλασσόνος Σεβαστιανός), κληθείς ἀντί τοῦ Εἰάνθης(43).

Ἡ καταδίκη τοῦ Θεσσαλονίκης ὑπῆρξεν καμψηφεί, ἀδιάφορον ἂν εἶναι, ὡς καί ἡ προηγουμένη, κανονικῶς ἄκυρος, ἐφ' ὅσον τό Δικαστήριον δέν εἶχε κανονικήν σύνθεσιν, ἄτε στηριζόμενον εἰς νόμον ἀντικανονικόν καί ἄρα ἀντισυνταγματικόν καί Σύνοδον ἀντικανονικήν καί δια τόν εὐθύς ἀμέσως σημειούμενον λόγον. Τό θέμα οὐσίας δέν θίγω ἐνταῦθα, δι οὗς λόγους ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης. Ἡ μελέτη τοῦ φακέλλου θ' ἀποδείξη τήν πλάνην εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἀποφάσεις.

Εἶδομεν πῶς ἀπετελέσθη ἡ λεγομένη "Ἀριστίνδην Σύνο-

(43) Τό ὅτι ὁ εἰρημένος ὑπῆρξεν ἀθωωτικός φαίνεται νῦν εἰς τό δημοσιευθέν ἀνέκδοτον κείμενον εἰς τό ἡμ. ἔργον: "Σταθμοί Ἑκκλ. Πολιτικῆς", ἐν Ἀθήναις 1971 σ.176-180. Ὁρθῶς ἠρνήθη νά μετέσχη τοῦ ἀντικανονικοῦ δικαστηρίου τοῦ μή λαβόντος ὑπ' ὄψιν τό δεδικοσμένον, ὁ Εἰάνθης.

δος", ή όποια άπετέλεσε τό κύριον σώμα τοῦ Συνόδιου έντά-
κτου 'Ιεροδικείου, ά λ λ' ε ί ν α ι ά ν ά γ η ν ά π ρ ο -
σ τ ε θ ῆ ὅ τ ι κ α ί ὁ τ ρ ό π ο ς, δ ι' ο ὗ σ υ ν -
ε π λ η ρ ώ θ η, ἵ ν α κ α τ ά τ ο ὕ ς 'Ι. Κ α ν ό ν α ς
ε ί ν α ι δ ω δ ε κ α μ ε λ έ ς, ε ί ν α ι π α ρ ά δ ο ξ ο ς κ α ί π ρ ω -
τ ο φ α ν ή ς ε ί ς τήν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν καί διά τόν πρόσθετον
τοῦτον λόγον άντιανονικός.

'Η π ε ρ ί ε ρ γ ο ς σ ύ ν θ ε σ ι ς τοῦ έντάκτου
Σ υ ν ο δ ι κ ο ὗ σ τ η ρ ί ζ ε τ α ι ε ί ς ε ί δ ι κ ή ν δ ι ά τ α ξ ι ν τοῦ 'Αν.
Νόμου 214/1967, ἥτοι ε ί ς τό ἄ ρ θ ρ ο ν 2 ἔ χ ο ν ο ὗ τ ω :

"Ὡσαύτως κατá τήν διάρκειαν τῆς ίσχύος
τοῦ παρόντος συγκροτεῖται 'Εκκλησιαστι-
κόν Συνοδικόν Δικαστήριον ἐκ τοῦ 'Αρχιε-
πισκόπου 'Αθηνῶν καί πάσης 'Ελλάδος, ὡς
Προέδρου, ἐξ άπάντων τῶν μελῶν τῆς 'Ι.
Συνόδου (σημ. γραφ. τ.έ. "τῆς 'Αριστίνοδην",
ἐξ 8 μελῶν διωρισμένων ἀπό τῆς 10ης Μαΐου
1967) καί τεσσάρων άρχιερέων, ἐπιλεγόμε-
νων, μετά έτέρων τεσσάρων άναπληρώμα-
τικῶν τοιούτων ὑπό τῆς 'Ι. Συνόδου (β λ .
ά .) μ ε τ α ξ ὕ τ ῶ ν έ χ ό ν τ ω ν ἡ -
λ ι κ ί α ν τ ο υ λ ά χ ι σ τ ο ν, π ε -
ν τ ῆ κ ο ν τ α έ τ ῶ ν κ α ί ά ν ά
δ Ὑ ο' έ κ τ ῶ ν έ ν τ ῆ Π α λ α ι ᾶ
κ α ί τ ῆ ν έ ρ ᾶ ' Ε λ λ ά δ ι έ ν έ -
ν ε ρ γ ε ί α ' Α ρ χ ι ε ρ έ ω ν".

"Ὅμως δέον νά λεχθῆ ε ί ς τό σημεῖον τοῦτο, ὅτι έν τῷ νόμῳ
τίθεται ἡ ὀρθή διάταξις, καθ' ἣν "τόν Πρόεδρον άπόντα ἡ κ ω -
λυόμενον άναπληροῖ ὁ έκ τῶν μελῶν τοῦ Δικαστηρίου ἔχων τά
π ρ ε σ β ε ῖ α τ ῆ ς χ ε ι ρ ο τ ο ν ί α ς". Δέν κ ά μ ν ω κ α μ μ ί α ν κ ρ ί σ ι ν έ π ί τ ῆ ς
π ρ ο κ ρ ι μ έ ν η ς ὀ ρ θ ῆ ς δ ι α τ ά ξ ε ω ς, ά λ λ ά χ ρ ο ν ο γ ρ α φ ι κ ῶ ς μ ό ν ο ν σ η -

μειώνω, ὅτι δέν παρέστη ἀνάγκη νά ἐφαρμοσθῆ.

Ἀπομένουσιν ὁμως ὠρισμένοι λεπτομέρειαι, ὡς πρὸς τὴν συγκρότησιν τοῦ Δικαστηρίου, ἐξ ὧν μνημονεύω τὰς ἐξῆς:

Α. α) Ὅτι ὁ Σιδηροκάστρου Ἰωάννης, χειροτονηθεὶς τὴν 7ην Ἰουνίου 1967, κατέλαβε τὸν θρόνον, ἔνεκα τῆς πρωτοφανοῦς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας εἰσαγωγῆς τοῦ ὁρίου ἡλικίας ἐξόδου ἀρχιερέων (νόμος 4589/1966). Ὁ ἀπομακρυνθεὶς Σιδηροκάστρου Βασίλειος ἀπέθανε τὴν 24ην Ἰουνίου 1968, ἤτοι μετὰ ἓν ἔτος.

Ἦτο βαρέως ἀσθενὴς καὶ ὑπῆρξε σφάλμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι δέν εἶχεν ἀπομακρυνθῆ διατῆς ἀποστολῆς ἱατρῶν, ὡς εἶχον συστατήσσει τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1966 εἰς Συνοδικοὺς συνέδρους μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐγγράφου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Δεκεμβρίου 1966. Ἦτο, λοιπόν, ὁ Σιδηροκάστρου Βασίλειος ἐν ζωῇ τὸ 1967 ὅτε, ὅχι μόνον ἐχειροτονήθη ὁ Ἰωάννης, ὅστις κατέλαβε τὸν θρόνον του, ἀλλὰ καὶ ὅτε ἐγένοντο αἱ δίκαι (1968).

β) Ὁ αὐτός "σεβασμιώτατος Σιδηροκάστρου Ἰωάννης" ἦτο μάρτυς τῆς κατηγορίας κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰακώβου τὸ 1962 καὶ θά ἔδει νά μὴ κληθῆ εἰς τὸ Δικαστήριον.

γ) Ἐζητήθη ἡ ἐξαίρεσίς του, ἔνεκα τοῦ σοβαροῦ τούτου λόγου, ἀλλ' οὔτε τὸ δικαστήριον οὔτε ὁ ἴδιος ἐδέχθη τὴν ἐξαίρεσιν. - Οὐδέν σχόλιον.

Β. "Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως Κωνστάντιος", ὁ ἕτερος δικαστής, εἶχε καταλάβει τὸν θρόνον τῇ 8-6-67 τοῦ Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωαννίμ, ὁ ὁποῖος εἰσέτι ὑπάρχει εἰς καλὸν γῆρας. Ὁ Ἰωαννίμ ἀπεμακρύνθη μετὰ τὸ νέον ὄριον ἡλικίας.

Γ. α) Τὰς ἀνακρίσεις κατὰ μὲν τοῦ ἀθωωθέντος τῷ 1962 Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πρ. Ἀθηνῶν Ἰακώβου διεξήγαγεν ὁ "Σεβ. Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτισης κ. Σεβαστιανός", καταλαβὼν τὸν θρόνον τοῦ εἰσέτι ζῶντος Σεβ. Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως κ. Χριστοφόρου, ἀπομακρυνθέντος μετὰ τὸ ὄριον ἡλικίας. Ἡ χειροτονία τοῦ Σεβαστιανοῦ ἐγένετο τὴν

11ην 'Ιουνίου 1967.

β) Τὰς ἀνακρίσεις κατὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης διεξήγαγε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Πολύκαρπος" (τέως Πρωτοσύγγελλος τοῦ Τρίκκης Διονυσίου, μέλους τῆς ἀριστίνδην Συνόδου), χειροτονηθεὶς τὴν 26ην 'Ιουνίου 1967 καὶ καταλαβὼν τὸν θρόνον τοῦ ἀπομακρυνθέντος μετὸ πρωτοφανές εἰς τὴν 'Ανατολικὴν 'Εκκλησίαν ὄριον ἡλικίας, ὅπερ εἰσήχθη καὶ ἐφηρμόσθη τὸ 1966-67. Ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας Μεθόδιος ζῆ εἰσέτι ἐν Κερκύρα

Νεωστί, λοιπόν, ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνθήκας ἐκλεγέντες ὑπὸ "τῆς ἀριστίνδην Συνόδου" ἀρχιερεῖς διεξήγαγον τὸ ἔργον τοῦ ἀνακριτοῦ ἀρχαιοτέρων των ἀρχιερέων. Δέν θά εἰσέλθω εἰς ἄλλας λεπτομερείας τοῦ θέματος τούτου, ἀλλὰ μόνον θά παραπέμψω εἰς τὰ παραρτήματα, ἔνθα δημοσιεύονται δύο βαρυσήματα δημόσια ἔγγραφα (Παράρτημα Δ), τὰ ἐξῆς:

1) Ἡ ἔνστασις, "ἐξώδικος δήλωσις καὶ διαμαρτυρία," ἐπιδοθεῖσα διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ὑποβληθεῖσα ἀρμοδίως. Διὰ ταύτης ἐζήτησεν, ἐπὶ τῇ βάσει νομίμων λόγων, τὴν μὴ ἔκδοσιν τοῦ οἰκείου Β.Δ., τοῦ κυροῦντος τὴν ἄνευ ἐνοχῆς ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ποινὴν τῆς ἐκπτώσεως ἀπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου Θεσσαλονίκης καὶ δηλοῦντος, ὅτι δέν θά παύσῃ νά θεωρῆ ἑαυτὸν ὡς κανονικόν καὶ νόμιμον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης καὶ

2) Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πρώην Ἀθηνῶν Προέδρου Ἀττινῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου, αἰτοῦντος ὡσαύτως τὴν μὴ ἔκδοσιν τοῦ οἰκείου Β.Δ. καὶ δηλοῦντος τὰ αὐτά, δεδομένου μάλιστα, ὅτι κατελύθη; διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐκτάκτου Ἱεροδικείου, ἀρχὴ θεμελιωδестаτή, κυριαρχοῦσα καὶ εἰς τὴν κοσμικὴν δικαιοσύνην, "τοῦ δεδοκασμένου". Τὸ γεγονός δέ ὅτι τὴν ἀθώωσιν του(τῆς

4ης 'Απριλίου 1962) ήκολούθησεν ή έν μέρους τής συνταγματικῶς ὑφισταμένης Πολιτείας ἀποδοχή καί κύρωσις τής προτάσεως τής Δ. 'Ι. Συνόδου τοῦ 1961/62 καί τής 'Ιεραρχίας τοῦ 1963 περί ἀναθέσεως αὐτῶ, ἵνα ποιμαίνη προεδρικῶς τήν ἤν ἐκέ- κτητο πρότερον ἐπαρχίαν 'Αττικῆς καί Μεγαρίδος, ἀπετέλει πρόσθετον σοβαρόν λόγον νά μή ἐκθοθῆ τό Β.Δ., τό κυροῦν ἀ- πόφασιν ἐπιβάλλουσιν ποινήν ἄνευ ἐνοχῆς.

Παρά ταῦτα τά Β.Δ. ἐξεδόθησαν ὑπό ὑπουργοῦ φιλολόγου καί δημοσιογράφου, ἔχοντος Γενιόν Διευθυντήν Ἰθρησκευμάτων τόν κ. Μ. Σιώτην, ξένον πρός τά πράγματα (Κανονικοῦ Δικαίου καί Νομιῆς) καί μέ Γενιόν Γραμματέα ἔντακτον ἐπιμελητήν Πολυτεχνείου, παντελῶς ξένον πρός τήν 'Εκκλησίαν. 'Η μή ἐκ- δοσις τοῦ Β.Δ. ἐπεβάλλετο πολλῶ μᾶλλον, διότι κατελύετο δι' αὐτοῦ ή βασιική ἀρχή τοῦ Δικαίου: περί σεβασμοῦ τοῦ δεδicia- σμένου. (Παράρτημα Δ').

Τά δημόσια ταῦτα ἔγγραφα ἀποτελοῦσιν ἀναγκαιῶς ἀναπό- σπαστον τμήμα τής παρούσης νομοκανονικῆς καί ἱστορικῆς πρα- γματείας.

Περί τῶν νομιῶν καί κανονικῶν ἐπακολούθων τής ἐκδόσε- ως τῶν Β.Δ. δέν δύναμαι νά κάμω λόγον ἐπί τοῦ παρόντος.

Ποῖται εἰδικαί εὐθῦναι ἐντεῦθεν γεννῶνται δέον νά ἐξε- τάσῳσι νομικοί ἱκανοί. 'Ωσαύτως δέν δύναμαι νά κάμω ἐνταῦ- θα λόγον καί πολύ περισσότερον ἀνάλυσιν, ή ὁποία πάντως πρέ- πει νά γίνη εἰς ἄλλην περίστασιν, περί τοῦ βαρυσημάντου θέ- ματος, τό ὁποῖον κατά τινά τρόπον, ἔμμεσον, συνέχεται τό ἡ- μέτερον ὑπό διαπραγμάτευσιν ζήτημα, τής καταργήσεως δῆλον ὅτι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Α. Νόμου 3/1967, τοῦ καταλόγου τῶν πρός 'Αρχιερατείαν ἐκλογίμων. 'Η σύνταξις του ἀπετέλει οὐσιώδη τύπον διά τήν ὀρθήν συνταγματικῶς καί δικαιοῦνικῶς διοίκησιν τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος. Διὰ τ ο ῦ τ ο δέν ἐπετρέπετο ποτέ νά καταργηθῆ. Διατί κατη-

γορήθη; Ποῖοι ἀνέλαβον κατ' οὐσίαν τὴν εὐθύνην καὶ διατὶ ἀπεφάσιζαν τὴν κατάργησιν τῶν ἐπισκοπιῶν δικαστηρίων καὶ τὴν ἐκδίκασιν ὅλων τῶν ὑποθέσεων ὑπὸ τοῦ ἐκτάκτου Ἱεροδικείου, θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν νῦν εἰς τὴν βραχεῖαν ἐξέτασιν τῶν ἀφορώντων εἰς τὸ Συνοδικὸν Δικαστήριον (ἐκτ. Ἱεροδικεῖον) διὰ τοῦς ἱερεῖς, διακόνους καὶ μοναχοὺς, τὰ συγκροτηθέντα δυνάμει τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967.

Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὰ Ἡμερολόγια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔπαυσαν νὰ ἀναγράφουν ἀπὸ τοῦ 1968 τὰ μέλη τῶν δικαστηρίων, δι' ὃ καὶ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ στηριχθῶμεν εἰς τὸν Ἄν. Νόμον 214/1967 καὶ τὰς ἰδιωτικὰς πληροφορίας, ἡ ἀκρίβεια τῶν ὁποίων ἐλπίζομεν νὰ μὴ διορθωθῇ. Ἀλλὰ καὶ τὸ θέμα τῆς εὐθύνης διὰ μὲν τὴν περίοδον τῆς λεγομένης "ἀριστίνδην Συνόδου" ἀφορᾷ κατ' ἀρχὴν ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς, τ' ἀναλαμβάνοντα, παρὰ τοῦς Ἱ. Κανόνας καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Καν. Διακίου, τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας διὰ πολιτικῆς, ὡς εἶδομεν, ἐπεμβάσεως (πρβλ. Κανὸνα Α' τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, Γ' τῆς Ζ' Οἰκουμένης Συνόδου καὶ συναφεῖς), διὰ δὲ τὴν περίοδον τῆς τριετίας τοῦ Νομ. Διακ. 126/1969 (κατ' οὐσίαν πρόκειται περὶ Ἄν. Νόμου) ἀφορᾷ εἰς τοῦς ἱεράρχας τοῦς ἀναλαμβάνοντας νὰ διοικήσουν τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ περιώνυμον Πρακτικὸν τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" τῆς 10ης Μαρτίου 1969, ἐν τῷ ὁποίῳ δὲν σημειοῦται ἡ ὠρα συνεδριάσεως, ἡ ὁποία ἔχει μεγίστην σημασίαν, δεδομένου, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην συνῆλθεν ἡ "Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" εἰς τελευταίαν συνεδρίαν. Ἐνταῦθα κρίνω ἀναγκαῖον νὰ σημειώσω ὅτι εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς "Ἱεραρχίας" τοῦ Μαρτίου 1969 κατετέθη ἔκθεσις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος, ἐπικροτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑποσημειουμένου, πρότερον ἀναγνωσάντος ταύτην καὶ τοῦ ἀειμυκαθηγητοῦ Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, διὰ τὸ

κεφαλαιῶδες ζήτημα τῆς Κανονικῆς Συνθέσεως.(44)

Ἐπὶ τὰς προϋποθέσεις ταύτας σημειοῦμεν τὰ περί τῶν Συνοδικῶν Διασθηρίων τῆς ἐποχῆς τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" καί τῆς νέας, τὰ ἑξῆς:

Β' "Επιτακτικὸν Συνοδικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Διασθηρικὸν ἐκ μελῶν τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" διὰ πρεσβυτέρους, διακόνους καί μοναχοὺς,

ὅπως εἰσελθῶν εἰς τὰ ἀρχαῖα δικαιώματα τῶν ἐπισκόπων καί τῶν προμνημονευθέντων Κανονικῶν Συνοδικῶν Διασθηρίων, ἅτινα ἦσαν Ἐφετεῖα διὰ τοὺς πρεσβυτέρους, διακόνους καί μοναχοὺς καί συγκατελύθησαν μετὰ τῆς Κανονικῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς περιόδου 1966-1967.

(Μάϊος 1967- 15 Μαρτίου 1969)

ὁ Πατρῶν Κωνσταντῖνος Πρόεδρος

ὁ Τρίκηκης Διονύσιος (+1970)

ὁ Πρεβέζης Στυλιανός

ὁ Διδυμοτεῖχου Κωνσταντῖνος

ὁ Κυθήρων Μελέτιος.

Τὸ διασθηρικὸν τοῦτο στηρίζεται εἰς τὸ ἄθρον 1 τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967, ἔχον οὕτω:

"Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος συγκροτεῖται Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν Διασθηρικὸν ἐκ τοῦ πρώτου τῆ τάξει συνοδικοῦ Συνέδρου, ὡς Πρόεδρου, καί τῶν τεσσάρων ἐπομένων αὐτῷ κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς ἀρχιερωσύνης συνοδικῶν Συνέδρων, ὡς τακτικῶν μελῶν. Ἐν κωλύματι, ἀποκλεισμῷ ἢ ἐξαιρέσει οἰουδήποτε τακτικοῦ μέλους, ἀναπληροῦται τοῦτο ὑπὸ τινος τῶν ὑπολοίπων τριῶν Συνοδικῶν μελῶν, καλουμένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς ἀρχιερωσύνης (ἐννο-

(44) Περὶ τούτου θά γίνῃ λόγος εἰς ἄλλην ἔρευναν.

εἶται τῶν μελῶν τῆς "Ἀριστίνδην")".

Ὅθεν ποῖοι ἐκτός τῶν ἀνωτέρω ἐδίκασαν κληρικούς εἶναι ζήτημα πραγματικόν, ὅπερ δέν εἶναι γνωστόν ἡμῖν ἐπισήμως.

Ὁ ἀνωτέρω πίναξ λέγει τόσα πολλά περί τοῦ θέματος: ποῖοι ἦσαν οἱ φυσικοὶ δικασταὶ καί ποῖοι μὴ φυσικοὶ δικασταὶ κατέλαβον τήν θέσιν των, ὥστε νά μὴ παρίσταται ἀνάγκη νά προβῶ εἰς σχετικὴν ἀνάλυσιν.

Ἐν τούτοις τό ζήτημα τῆς νομίμου, συνθέσεως τῶν ἐκτάκτων Συνοδικῶν Δικαστηρίων, μετὰ τήν 10/15 Μαρτίου 1969 εἶναι πολύ σοβαρότερον, ἔνεκα τῶν προβλημάτων, ἅτινα ἐγεννήθησαν διά τό "νόμιμον", διότι περί κανονικῆς συνθέσεως οὐδεὶς λόγος δύναται νά γίνῃ, ἐφ' ὅσον διά τοῦ Ἄν. Νόμου 4589/1966 εἰσήχθη ὁ πρωτοφανῆς θεσμός τοῦ ὀρίου ἡλικίας ἀπόρροια τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος καί ἀφοῦ εἶτα, διά τοῦ Ἄν. Νόμου 3/1967, ὠλοκληρώθη ἡ ἀντικανονικότης τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, δι οὓς λόγους θ' ἀναπτύξωμεν ἄλλοτε.⁽⁴⁵⁾

§ 3. Ἡ σύνθεσις τῶν συνοδικῶν δικαστηρίων μετὰ τήν 10ην Μαρτίου 1969 καί τό ζήτημα τῶν φυσικῶν δικαστῶν καί ἡ ἐπί τῶν ἐκκρεμῶν ὑποθέσεων τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Ἄν. Νόμου 214 διαδικασία.

α) Αἱ ἐκκρεμεῖς ὑποθέσεις κατὰ τήν ἔναρξιν τῆς ἰσχύος τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967.

Τό ζήτημα τοῦτο ἔρχεται νῦν πρῶτον εἰς τήν παροῦσαν παράγραφον, διότι ἀφορᾷ εἰς ἀμφοτέρας τάς ἐποχάς, ἤτοι τήν ἀπό τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1967, ὅτε ἐξεδόθη ὁ Ἄν. Νόμος 214, καί τήν ἀπό τοῦ Φεβρουαρίου 1969, ὅτε ἐξεδόθη ὁ νέος Καταστατικὸς

(45) Ἐπί τοῦ παρόντος ὑπάρχει τό ἀπό 24 Φεβρ. 1969 ἀνέκδοτον κείμενον τοῦ Κορινθίας κ. Παντελεήμονος, ὅπερ εἶναι βαρυσήμαντον καί ὑποστηρίζεται ὑπό τοῦ παρόντος ὑπομνήματος.

Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος," διότι αἱ διατάξεις τοῦ ἐν λόγῳ Ἀν. Νόμου (214) ἐξακολουθοῦσιν ἰσχύουσαι καί μετὰ τήν νέαν σύνθεσιν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου, τήν στηριζομένην εἰς τό περιώνυμον "Πρακτικόν" τῆς 10ης Μαρτίου τῆς (ἀριστίνδην), ἐφ' οὗ ἐδράζεται ἡ "νομιμότης" -οὐχί ἡ κανονικότης- τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου τοῦ 1969-1972.

Θεμελιώδης ἀφετηρία τῆς κριτικῆς τοποθετήσεως ἡμῶν, ἥ-τις ἐκφράζεται διά τῶν ἐπομένων παρατηρήσεων καί σκέψεων εἶ-ναι ὅτι: α) ἡ Ἐκκλησία διοικεῖται διά τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων, εἴτε τό λέγει τό Σύνταγμα (1952) εἴτε ὄχι (1968), β) ὅτι ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρέπει νά εἶ-ναι κανονική καί νόμιμος, διά νά εἶναι κατ'ἀρχήν καί τά ἐξ αὐτῆς συγκροτούμενα ἐπισκοπικά καί συνοδικά δικαστήρια κα-νονικά, γ) ἡ Δ. Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρέ-πει νά συγκροτεῖται "κατά τά πρεσβεῖα τῆς ἀρχιερωσύνης," κατά τόν Συν. Τόμον, διά νά εἶναι καί τά ἐξ αὐτῆς δικαστήρια κανονικά καί βεβαίως καί νόμιμα.

Ἐντεῦθεν ἔπεται, δ) ὅτι πᾶν τό κανο-νικόν πρέπει νά καθίσταται καί νό-μιμον, διότι οἱ μέν Ἱεροί Κανόνες κεῖνται οἱ δέ νόμοι ἀλλάσσουν εὐκόλως.-

Ἐπὶ τὰς προϋποθέσεις ταύτας δεόν νά γίνῃ ἡ ἐξέτασις τῶν ἐπομένων, τῶν ἀφορώντων εἰς τήν ἐφεξῆς λειτουργίαν τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων, εἰς τήν ἀρμοδιότητα τῶν ὁποίων κατά τό ἄρθρον 4 § 1 ὑπάγονται ("Ἐκκλησία", 1968, σ. 19):

"εἰς πρῶτον καί τελευταῖον βα-θμόν τά ὅπου δῆποτε διαπραχθέν-τα ἐκκλησιαστικά παραπτώμα-τα τῶν πρεσβυτέρων, δικόνων καί μοναχῶν", τοῦ δέ δευτέρου τοῦ "διά τούς ἀρχιερεῖς τά παραπτώματα τῶν ἀρχιερέων καί τῶν συνοδικῶν".

Ἄλλ' ἐκεῖνο τό ὁποῖον προκαλεῖ τήν βαθυτάτην

θ λ ἴ ψ ι ν τ ο ὦ χ ρ ι σ τ ι α ν ο ὦ Θ ε ο λ ό γ ο υ ,
 κ α ί β ε β α ί ω ς κ α ί τ ο ὦ ν ο μ ι κ ο ὦ κ α ί
 κ α ν ο ν ο λ ό γ ο υ π ε ρ ι σ σ ό τ ε ρ ο ν , ε ἶ ν α ι τ ο ὗ τ ο , ό τ ι δ υ -
 ν ά μ ε ι τ ῆ ς δ ι α τ ά ξ ε ω ς τ ῆ ς § 2 τ ο ὗ α ὐ τ ο ὗ ώ ς ἄ ν ω ἄ ρ θ ρ ο υ

"έγκριμεῖς ὑποθέσεις, αἱ ἐνώπιον μὲν
 τῶν κατὰ τὸν Νόμον 5383/1932 Ἐπισκο-
 πικῶν καὶ Πρωτοβαθμίων Συνοδικῶν Δι-
 καστηρίων μεταβιβάζονται εἰς τὰ Ἐκ-
 κλησιαστικά Συνοδικὰ Δικαστήρια, αἱ
 ἐνώπιον δὲ τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον
 Πρωτοβαθμίου διὰ τοὺς ἀρχιερεῖς Δι-
 καστηρίου, ὡς καὶ αἱ διὰ τοὺς Συνο-
 δικοὺς τοιοῦτου μεταβιβάζονται εἰς τὸ
 κατὰ τὰ ἄνω συντιθέμενον ἐκκλησιαστικὸν
 διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστήριον".

Ὁ Νομοθέτης, λοιπόν, δέν καταργεῖ μόνον τοὺς φυσικοὺς δικα-
 στὰς τῶν κατηγορουμένων κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ μεταβιβάζει, καθ'
 ὄν τρόπον καὶ ὁ στρατιωτικὸς νόμος, τὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ
 πολλῶν ἀδικημάτων, ὑπαγομένων εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, εἰς
 τὸ ἔκτακτον Ἱεροδικεῖον, τὸ ὁποῖον, ὡς θά ἴδωμεν, ἐπιβάλ-
 λει καὶ ποινὰς ἄνευ ἐνοχῆς καὶ ἄνευ δικαιώματος ἐφέσεως. Πό-
 σον βαρυτάτη εἶναι ἡ εὐθύνη τῶν εἰσηγητῶν τῆς διατάξεως ταύ-
 της καὶ τῶν ἐπισκόπων, τῶν δεχθέντων νά δικάσωσιν κληρικοὺς,
 ἐφ' ὧν δέν κατέστησαν αὐτοὺς Δικαστὰς οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς
 Ἐκκλησίας, εἶναι φανερόν. Διὰ τὰς ἐντεῦθεν προκυπούσας
 κανονικὰς ἀκυρότητας καὶ εὐθύνας θά γίνῃ ὁ λόγος ἐν τέλει
 τοῦ παρόντος ὑπομνήματος.

Ἄλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο ὑφίσταται τὰ ἐπασιόλουθα τῆς ἐμ-
 πλοικῆς, ἥτις ἐδημιουργήθη ἐν τῇ διαμορφώσει τῆς Διοικήσεως
 τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοῦ Ν.Δ. (τ.ἔ. ἀναγκαστικοῦ νόμου)
 126/1969, περί οὗ ἄνωτέρω, νόμου ἐκδοθέντος ἐσπευσμένως, χω-
 ρίς νά ἐρωτηθῇ ἡ "Ἱεραρχία", ἡ ὁποία ἐκλήθη ἀπλῶς νά τὸν

δεχθῆ πανηγυρικῶς, ἀντί, κατὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, νά ἐρωτηθῆ ἐπ' αὐτοῦ καί νά ἐκφέρῃ ἔγκυρον γνώμην.-

Ἄλλὰ πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν τὰ τῆς παρατάσεως τῆς ἰσχύος τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967 μέχρι σήμερον καί τὰ τῶν μεταβατικῶν διατάξεων τοῦ νέου "Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἑκκλησίας", τὴν κανονικότητα τῶν διατάξεων τοῦ ὁποῖου δέν δύναμαι νά δεχθῶ, εἶναι καίριον τόζήτημα, συμφώνως πρὸς τὰς ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης παραγράφου σημειωθείσας προϋποθέσεις, κατὰ πόσον ὑπάρχει κανονικὴ καί νόμιμος "Ἱεραρχία", ἐξ ἧς νά δύνανται νά προέλθουν κανονικά καί νόμιμα ἐκκλησιαστικά δικαστήρια.

β) Ὑπῆρξε κανονικὴ καί νόμιμος σύνθεσις τῆς Ἱεραρχίας κατὰ Φεβρουάριον καί Μάρτιον τοῦ 1969;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι κατηγορηματικὴ καί σαφῶς ἀρνητικὴ, διότι 1ον) ἀπεμακρύνθησαν Ἱεράρχαι μέ τὴν πρωτοφανῆ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑκκλησίαν διάταξιν περὶ ὀρίου ἡλικίας (Ν.Δ. 4589/1966)· 2ον) διὰ τοῦ Ἄν. Νόμου 3/1967 ἀπεμακρύνθη ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Β' δι' ὁμοίας διατάξεως· 3ον) διὰ τοῦ αὐτοῦ Ἄν. Νόμου ἔπαυσε ἐπὶ καιρόν νά λειτουργῆ ἡ Ἱεραρχία, ἣτις θά συνέλθῃ τό 1972, ἂν συνέλθῃ, ἀφοῦ ὁ πανίσχυρος ἐπαναστατικὸς νομοθέτης δύναται νά ἐκδώσῃ νέον νόμον καί ν' ἀναβάλλῃ τὴν σύγκλησιν αὐτῆς ἐπ' ἀόριστον· 4ον) ἐπαύθη ἡ τότε (10 Μαΐου 1967) Διαρκὴς Ἱ. Σύνοδος-ταύτης ἡ θητεία ἔληγε τὴν 30ην Σεπτεμβρίου 1967· 5ον) ἐγκαθιδρύθη θμελής "Ἀριστίνδην" Δ. Σύνοδος· 6ον) ἀφηρέθησαν τὰ δικαιώματα τῆς Ἱεραρχίας καί τῆς Δ.Ι. Συνόδου καί μετεβιβάσθησαν εἰς τὴν "Ἀριστίνδην", ἣτις ἀπετελέσθη ἐκ προσώπων-ιεραρχῶν "κατ' ἐπιλογὴν τῆς Κυβερνήσεως", ὡς λέγει ἔγγραφον τῆς ἰδίας· 7ον) ἐγένοντο "ἐκλογαί" καί χειροτονίαι ἀρχιερέων ὑ-

πό τῆς εἰρημένης "Ἀριστίνδην" Συνόδου", ὄχι μόνον εἰς κενάς ἔδρας (παραιτηθέντων ἢ ἀποβιωσάντων), ἀλλὰ καί εἰς ἔδρας ζώντων ἐπισκόπων· θον) ἐγένετο ἐκλογή καί χειροτονία "ἐπισκόπου Ἀθηνῶν", ἄν καί ἔζη ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Β΄ καί ἠρνήθη προφορικῶς καί γραπτῶς νά παραιτηθῆ· θον) διά τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967 ἀπεμακρύνθησαν δύο μητροπολῖται, ἀντικανονικῶς καί ἀντισυνταγματικῶς καί τά Β.Δ. ἐξεδόθησαν, παρά τὰς διά δικαστικοῦ κλητῆρος ὑποβληθείσας ἐνστάσεις· (ἐξωδίνους διαμαρτυρίας ἴδε εἰς παράρτημα Δ)· 10ον) διά τῆς ΛΣΤ΄ Συντακτικῆς Πράξεως, ὀλίγον πρό τοῦ Δημοψηφίσματος ἐκδοθείσης (Σ/βριος 1968), ἀπεμακρύνθησαν μέ ἄλλην πρωτοφανῆ διάταξιν (40 ἔτη κληρικοῦ καί 30 ἀρχιερέως·) οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Χαλκίδος Γρηγόριος, Ἡλείας Γερμανός, Βερροίας Καλλίνικος καί ἐξελέγησαν ὑπό τῆς ἐν λόγῳ Συνόδου ἄλλοι εἰς τὰς θέσεις τῶν ἀπομακρυνθέντων, ζώντων ἔτι καί νῦν· 11ον) ἰδρύθη θέσις ἀρχιερέως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων μέ ἔδραν (:::) τό Γενικόν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ, εἰς ὅπερ καί ἐγκαθιδρύθη (ἐνθρόνισις εἰς τό Γενικόν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ εἶναι πρωτότυπος) καί μέ δικαιοδοσίαν εἰς ὅλην τήν Ἐπικρατίαν ἤτοι ὅπου ὑπάρχουν στρατόπεδα (πῶς θά τήν χαρακτηρίσωμεν;). Ὁ εἰρημένος ἔχει ψῆφον εἰς τήν Ἱεραρχίαν, ἐξ οὗ γεγονότος ἔπεται, ὅτι καί δι' αὐτοῦ ἐπέρχεται ἀλλοίωσις τῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας.

Εἶναι τόσον μεγάλη ἢ ἀλλοίωσις τῆς κανονικῆς καί νομίμως ὑφισταμένης μέχρι τῆς 10ης Μαΐου 1967 Ἱεραρχίας, ὥστε ὀρθῶς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορινθίας κ. Παντελεήμων καί ἄλλοι ἱεράρχαι, ὡς καί ὁ γράφων, θεωρεῖ ὅτι δέν συνῆλθεν κανονική καί νόμιμος Ἱεραρχία ἐν Ἀθήναις κατά Μάρτιον τοῦ 1969. Ὅθεν οἱ συνελθόντες δέν ἦσαν νομικῶς ἱκανοί νά λάβωσιν νομίμους ἀποφάσεις οὐδέ φυσικῶς κανονικάς. Ὅτι δέν ἦτο νόμιμος κεῖται ἐκτός πάσης ἀμφιβολίας, ὡς θά ἴδωμεν κατωτέρω, διότι εἶχε μέν προηγηθῆ τό Β.Δ. συγκλήσεως αὐτῆς,

ἀλλά δέν ἐλήφθη πρόνοια εἰς τό Ν.Δ. 126/1969 ('Αν. Ν.) νά νομιμοποιηθῆ ἡ συγκληθεῖσα, διά μεταβατικῆς διατάξεως. Ὅθεν ὀρθῶς ὁ ἀείμνηστος Καθηγητής τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καί τῆς Ποιμαντικῆς Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος ἔγραφε τά ἐπόμενα, διά τ ὁ δ ι α ν ε μ η θ έ ν, κ α τ α τ ε θ έ ν καί π ε ρ ι λ η φ θ έ ν εἰς τ ᾶ Π ρ α κ τ ι κ ᾶ, ὑπόμνημα τοῦ Σεβ. Κορινθίας (τό κείμενον δέν ἀπαικρούσθη ὑπό τοῦ παρισταμένου πρώην Καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης). Ἴδού ἡ ἐπιστολή Ἀλιβιζάτου.

Ἐν Ἀθήναις 3 Μαρτίου 1969

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Κορινθίας κ. Παντελεήμονα

Ἀγαπητέ μου Δεσπότη

Θερμότατα εὐχαριστῶ καί συγχαίρω διά τό θαυμάσιον πρὸς τήν Ἱεραρχίαν ὑπόμνημά σας.

Ἐχάρηκα τήν ἀρχιερατικὴν σου συνείδησιν καί τό θάρρος τῆς ρήξεως τῆς φωνῆς ὑπέρ τῆς ἀναξιοπαθούσης Ἐκκλησίας μας ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου.

Εὐχομαι ὁ Κύριος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τόν ὁποῖον ἀποκλειστικῶς ἀνήκει αὕτη, νά τήν φωτίσῃ μέ τέτοιους πυρσούς σάν τόν ἰδιόν σας (καί τόν ὁποῖον ὑπογράφω ἀνεπιφυλάκτως) διά τήν ταχύτεραν ἀνόρθωσιν καί ἀνακαίνισιν εἰς δόξαν Χριστοῦ.

Μέ ἰσχυριτέραν πάντοτε

ἀγάπην

Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος

Ἐδημοσιεύθη εἰς τήν ἐφημερίδα "Ἔθνος".

Συμπέρασμα: Δέν ὑπάρχει κανονική Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί δέν ὑπῆρχεν ὡσαύτως τόν Μάρτιον τοῦ 1969, ὅτε συνῆλθον οἱ Ἱεράρχαι "πα-

νηγυρικῶς" ἐν Ἀθηναίσις. Ἄλλ' ὁ δημιουργηθεὶς νομικός τραγέ-
λαφος ἔχει πολὺ εὐρυτέραν ἔκτασιν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν δύ-
ναται ὁ ἀναγνώστης νὰ ὑποθέσῃ, ἀφοῦ ἀναγνώσῃ τὰ ἀνωτέρω, δι-
ότι ὑπάρχει θέμα τοῦ Πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου τοῦ 1969 "τῆς
ἀριστίνδην Συνόδου" πρὶν ἢ αὕτη παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ. "ἐπαναστα-
κῶ (δι' ἀναγι. νόμου τῆς Ἐπαναστάσεως 3/1967) δικαίῳ" (Παράρτ. Β).
γ) Τινὰ περὶ τοῦ Πρακτικοῦ τῆς Ἀριστίνδην τῆς 10ης Μαρτίου
(ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ τῆς 27ης Φεβρουαρίου) καὶ τὴν κατὰ τὴν
τελευταίαν συνεδρίαν τῶν Ἱεραρχῶν τῆς 10ης Μαρτίου καὶ ἄλλα
τινὰ θέματα. Τὸ ἀνεπισήμως εἰς ἀρμόδιον Κυβερνητικὸν ἐκπρό-
σωπον δοθέν σημείωμα καὶ περὶ τῆς νομικῆς λύσεως, ἐφ' ὅσον
κανονικὴ τακτοποίησις εἶναι, τὸ γε νῦν ἔχον, ἀδύνατος.

Τρία εἶναι τὰ οὐσιώδη σημεῖα -ἱστορικὰ- ἅτινα ἀποτελοῦ-
σι τὴν βάσιν τῶν ἐπομένων παρατηρήσεων.

1ον. Ὅτι τὸ πρακτικὸν τῆς 10ης Μαρτίου, τῆς λεγομένης "Ἀρι-
στινδην Συνόδου," ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ὡς ὑπάρχον τὴν 4ην
πρὸς τὴν 5ην Νοεμβρίου 1969, εἰς ἀνακοινωθέν τῆς Ἀρχιεπισκο-
πῆς.

2ον. Ὅτι τὸ δημοσιευθέν εἰς τὸ περιοδικὸν "Ἐκκλησία" τοῦ
Δεκεμβρίου δὲν ἔχει ὥραν συνεδρίας. Τοῦτο εἶμεθα ὑποχρεωμέ-
νοι νὰ σημειώσωμεν, διότι κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς 9ης
πρωϊνῆς μέχρι περίπου τῆς 2ας μ.μ. συνῆλθεν εἰς τελευταίαν
συνεδρίαν "ἢ Ἱεραρχία", ἢ ὁποία παρουσιάζεται, παρὰ τὸ ὑπό-
μνημα τοῦ Σεβ. Κορινθίας, ὡς πιστεύουσα ὅτι συνεδριάζει ν ο -
μ ἱ μ ω ς κ α ἰ ἄ π ο φ α σ ἰ ζ ε ἰ δια προσεχῆ σύγκλησιν
αὐτῆς.

3ον. Ὅτι τὸ Π ρ α κ τ ι κ ὸ ν τ ῆ ς 10/3/69 ε ὑ ρ ἱ -
σ κ ε τ α ἰ ε ἰ ς ἀ π ὅ λ υ τ ο ν ἀ ν τ ἰ θ ε σ ἰ ν π ρ ὸ ς
τ ὸ μ ε τ ἄ 17 ἡ μ ἑ ρ α ς ἀ π ο σ τ α λ ἑ ἔ γ γ ρ α -
φ ο ν ἑ ρ ῶ τ η μ α τ ῆ ς "Δ. Ἱ. Σ υ ν ὄ δ ο υ" πρὸς τὸ
Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ὀρθὴν ἀπά-
ντησιν (ἴδε ἀμφότερα εἰς τὸ Παράρτημα Ζ').

4ον. Είς ταῦτα δέον νά προστεθῆ καί ἔ ν τ έ τ α ρ τ ο ν ἱ σ τ ο ρ ι κ ὸ ν γ ε γ ο ν ὸ ς, ὅτι τό ζητηθέν κατά τήν συνέλευσιν τῶν Ἱεραρχῶν ἐν Ἀθήναις Πρακτικόν, τό περιέχον τήν πρότασιν πρός τήν "Ἱεραρχίαν" περί τῶν προσώπων, ἅτινα θά ἔδει ν'ἀποτελέσουν τήν Δ. Σύνοδον, καί μνημονευθέν, ὅτι ὑπάρχει -ἄνευ ἡμερομηνίας- ἐνεφανίσθη εἰς τό περιοδικόν "Ἐκκλησία" τόν Δεκέμβριον μέ ἡμερομηνίαν 27 Φεβρουαρίου. Ἀλλά θ'ἀπετέλει παράλειψιν ἀνεπίτρεπτον, ἐάν δέν ἐμνημονεύετο καί ἕτερον ἱστορικόν γεγονός, (5ον) ὁ π έ μ π τ ο ν, καθ'ὅ εἰς τό περιοδικόν "Ἐκκλησία", ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τό ὁποῖον δημοσιεύονται πᾶσαι αἱ ἡμερομηνίαι τῶν συνεδριῶν τῆς Ἀριστίνδην, δέν ἀναφέρονται αἱ συνεδρίαί τῆς ἐν λόγῳ Συνόδου τῆς 27ης Φεβρουαρίου καί τῆς 10ης Μαρτίου 1969. Διατί; Αἱ γνωμοδοτήσεις δύο καθηγητῶν τοῦ Κανονικοῦ καί Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, αἱ δημοσιευθεῖσαι εἰς τό ἐν λόγῳ περιοδικόν μετά τά Πρακτικά κατά Δεκέμβριον τοῦ 1969 μέ τόν ἡχηρόν τίτλον "ἡ φωνή τῶν κειμένων", περιορίζονται μόνον εἰς τό τεθέν ἐρώτημα, ἄν τ. ἔ. ἡ "Ἀριστίνδην Σύνοδος" ε ἶ χ ε τ ὸ δ ι κ α ἰ ὡ μ α (βεβαίως κατά νόμον, διότι τό Καν. Δίκαιον δέν γνωρίζει τοιοῦτόν τι) ν ἄ δ ι ο ρ ἰ σ η τήν διάδοχόν της:::

"Ἐνεκα τοῦ ἀνακύψαντος θέματος καί ἐξ ἀφορμῆς συναντήσεως μέ ἀρμόδιον Κυβερνητικόν πρόσωπον ἐθεώρησα καθῆκόν μου ὡς ἀρμόδιος Καθηγητής, ὅστις ὀφείλει νά λέγη τήν ἀλήθειαν πάντοτε, νά ἐπιδώσω τό ζητηθέν σημείωμα, ἔχον ὡς ἐξῆς:

"Εμπιστευτική Είσηγησης"

Η κατά τήν 17ην Φεβρουαρίου 1969 δημοσίευσις τοῦ Ν.Δ. 126/1969 "περί Καταστ. Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος", καθ' ὄν χρόνον εἶχεν κληθῆ ἡ Ἱεραρχία διὰ Β.Δ. καί ἀνεβλήθη διὰ τήν 1 - 10 Μαρτίου, ἐδημιούργησε νομικήν κατάστασιν περιεργον, ἐφ' ὅσον ἀπό τῆς δημοσιεύσεως (17-2-1969) καί ἐπί 3 ἔτη δέν ἐδικαιοῦτο νά συνέλθῃ ἡ Ἱεραρχία. Δέν ὑπῆρξε δέ ἐν τῷ εἰρημένῳ νόμῳ καμμία θετική διάταξις, ὀρίζουσα ποίαν θέσιν θά ἐλάμβανεν ἡ Πολιτεία ἔναντι τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Ἱεραρχίας, ἡ ὁποία εἶχε τήν ἐντύπωσιν ὅτι συνήρχετο νομίμως ἀλλ' ἀμφέβαλλε διὰ τήν νομιμότητα τῆς ὀρισθείσης τήν 10ην Μαρτίου νέας συνελεύσεως διὰ τόν Νοέμβριον . Διὰ τήν ἀμφιβολίαν ἐγράφη καί τό ἐρώτημα πρὸς τό Νομ. Συμβούλιον τοῦ Κράτους τήν 27ην Μαρτίου 1969. Τό νομοθετικόν κενόν διεπιστώθη μετὰ τήν ἐξέτασιν τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Νομ. Συμβουλίου τοῦ Κράτους (ἔγγραφον πρὸς τήν Σεβ. Ἱεραρχίαν τῆς 29ης Ὀκτωβρίου καί οὐχί δημοσίευμα τοῦ Σεβ. Κορινθίας).

Οὐδέποτε καί μέχρι τῆς 4ης Νοεμβρίου ὑπέθετέ τις, ὅτι εἶχε δοθῆ ἐν χρόνῳ (17 Φεβρ. - 15 Μαρτ.) ἡ δυνατή ἐρμηνεῖα ὅτι ἡ "Ἀριστίνδην Ἱ. Σύνοδος" θά ὤριζε (μᾶλλον θά διώριζε) τήν διάδοχόν της (ἐκκλησιαστικόν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας γενονός), πλὴν τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 6 καί τῶν ἄρθρων 16 καί 10 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τό ἄρθρον 51 παράγρ. 2 περί π ρ ο τ α σ ε ω ς τῆς Ἀριστίνδην πρὸς τήν Ἱεραρχίαν.

Σημαντικὰ γεγονότα:

- α) Περὶ πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου ἐγένετο λόγος εἰς τό ἀνακοινωθέν τῆς 4/5 Νοεμβρίου 1969.
- β) Περὶ πρακτικοῦ τῆς 27ης Φεβρουαρίου γίνεται λόγος τό πρῶτον εἰς τό φύλλον τῆς "Ἐκκλησίας" τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1969.

Τό πρακτικόν τοῦτο ἐδηλώθη εἰς τήν 'Ιεραρχίαν τῆς 5ης Μαρ-
τίου, ὅτι ὑπάρχει, ἀλλά δέν ἐδόθη ἡμερομηνία οὔτε παρουσιά-
σθη.

Π ρ έ π ε ι ν ά ὑ π ά ρ χ ο υ ν ἀ μ φ ό τ ε ρ α εἰς
τό ν κ ώ δ ι κ α δ ι ά ν ά εἶ ν α ι ἔ γ κ υ ρ α.

γ) Εἰς τό περιοδικόν "Ἐκκλησία", ἐπίσημον δελτίον τῆς
'Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σημειοῦται ὅτι τελευταία συν-
εδρία τοῦ μηνός Φεβρουαρίου ἦτο τῆς 18ης καί τελευταία
"τῆς 'Αριστίνδην" ἢ τῆς 13ης Μαρτίου. Οὐδέν περί 27ης Φεβρ.
καί 10ης Μαρτίου ἐγράφη.

δ) Εἰς τήν 'Ιεραρχίαν οὐδέν ἐλέχθη περί τοῦ πρακτικοῦ τῆς
10ης Μαρτίου.

Κατά ταῦτα:

'Επειδή ὑπάρχει τό ἀνυπέρβλητον ἐμπόδιον τοῦ ἐρωτήματος πρὸς
τό Νομ. Συμβούλιον τοῦ Κράτους, τό ἐδραζόμενον ἐπὶ τῆς ἀμφι-
βολίας ἂν ἠδύνατο νά πραγματοποιηθῇ ἢ ἀποφασισθεῖσα νά συγ-
κληθῇ κατὰ τόν Ν/βριον 'Ιεραρχία, οὐδεμία δέ ἀμφιβολία ἐγεννᾶ-
το διά τήν συνεδρίασασαν 'Ιεραρχίαν τοῦ Μαρτίου, ἔπεται ὅτι
εἶναι προβληματικόν τό πρακτικόν τῆς 10ης, τό ἐδραζόμενον ἐπὶ
ἄλλης ἐντελῶς βάσεως:

τ.ἔ ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι "ἢ 'Αριστίνδην" (ἄρθρ. 51 παράγρ. 2,
τοῦ Ν.Δ. 126), δυνάμει τοῦ ἄρθρου 51 παράγρ. 1, ὑπείσθητο
εἰς τά δικαιώματα τῆς 'Ιεραρχίας (ἄρθρον 6 παρ. Α-Ε. καί Η, ΙΑ ἐν
συνδυασμῷ πρὸς τά ἄρθρα 16 καί 10).

Τό ἐρώτημα εἶναι σαφές:

"Αν τήν 10ην Μαρτίου ἢ 'Αριστίνδην" κατέληγεν εἰς τήν τότε
δυνατὴν ἐρμηνείαν, ὅτι αὕτη ἀποκλειστικῶς ἔχει τό δικαίωμα
διορισμοῦ τῆς διαδόχου της, δι' ὃ καί ἔσπευδε πρὸς τοῦτο, πρὸ τῆς
15ης Μαρτίου, διότι ἀκύρως συνεδρίαζεν ἢ 'Ιεραρχία (ἄρθρ. 51
παράγρ. 1), τότε πῶς δύναται νά ἐξηγηθῇ ὅτι οὐδέν ἐλέχθη εἰς
τήν 'Ιεραρχίαν τῆς 10ης Μαρτίου καί πῶς ἠρωτήθη τό Ν. Συμβούλι-

ον τοῦ Κράτους;

Ἐάν τήν 10ην Μαρτίου ὑπό τῶν μελῶν "τῆς Ἀριστίνδην Συνόδου" (46) ἐδόθη ἡ ἐρμηνεία: Ἡ Ἱεραρχία συνεδριάζει παρά τόν νόμον, τότε πολλῶ μᾶλλον θά ἴσχυε τοῦτο διά τόν Νοέμβριον. Τό ἐρώτημα λοιπόν παρεῖληκε.

Διά ταῦτα ἐπιβάλλεται ἡ νομοθετική ἀντιμετώπισις καί δι' ἀσφάλειαν τῶν συναλλαγασομένων Κληρικῶν. Τοῦτο ἀφορᾷ κυρίως τό μέλλον. Τό κανονικόν ζήτημα δέν λύεται, τά νομικά ὅμως ἐπιδέχονται ρυθμισιν καί δή ταχεῖαν. Ἰδού αὕτη.

Σχέδιον νόμου

Περί ρυθμίσεως ἐπειγόντων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Ἄρθρον 1ον

1. Κυροῦται ἀφ' ἧς ἐξεδόθη ἡ σχετική ἀπόφασις τῆς Ἱεραρχίας ἡ κατὰ τήν 5ην Μαρτίου ὑπ' αὐτῆς περί ἐκλογῆς τῶν μελῶν τῆς Δ.Ι. Συνόδου τῆς 116ης Συνοδικῆς περιόδου.

2. Ἡ κατὰ τό ἄρθρον 51 παράγρ. 1 τοῦ Ν.Δ. 126/1969 περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὀριζομένη τριετής ἀναστολή τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱεραρχίας, λογίζεται ἀρξαμένη ἀπό τῆς 11ης Μαρτίου 1969.

Ἄρθρον 2ον

1. Ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος παύει ἡ ἰσχὺς τοῦ Ν. Δ. 344/1969.

2. Ἡ παράγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 50 τοῦ Ν.Δ. 126/1969 ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

"Μέχρι τῆς δημοσιεύσεως νέου εἰδικοῦ νόμου ἰσχύουσι αἱ

(46) Πού εἶχον τήν δύναμιν ν' ἀποτελέσουν καί ἀπετέλεσαν τήν πλειοψηφίαν τῆς ἐπομένης Συνόδου!

περί ἐκκλησιαστικῶν διαστατηρίων διατάξεις τοῦ Νόμου 5383/1932, ὡς ἐτροποποιήθησαν αὐται μέχρι τοῦ 1943. Τά Συνοδικά Διαστατήρια συγκροτοῦνται ἀνεξαρτήτως τῆς συγκροτηθείσης Δ.Ι. Συνόδου κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀρχῆς γινομένης ἀπό τοῦ νῦν πρώτου τῆ τάξει ἀρχιερέως.

3. Ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος παύει ἡ δι' ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 116ης Συνόδ. Περιόδου ἀρξαμένη ἔνορκος ἀνάκρισις κατὰ Ἱεραρχῶν, ἡ προκληθεῖσα κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1969, ἐξ ἀφορμῆς τῆς συζητήσεως περί τῆς Γνωμοδοτήσεως τῆς Ὀλομελείας (ὑπ' ἀριθ. 498/1969 ἀποφάσεως) τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους.

*
* *

Τό ἀνωτέρω ὑπεύθυνον καί ἀκριβές σημεῖωμα περιέχον ὅλην τήν ἀλήθειαν δέν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν.

Ἀναμφιβόλως τό προέχον διά τήν σύνθεσιν τῆς Ἱεραρχίας εἶναι ἡ Κανονιότης αὐτῆς, ἀλλ' ὀρθόν ἦτο νά ὑπάρχη τούλάχιστον "ἡ νομιμότης", ἡ ὁποία ἡδύνατο νά θεραπευθῆ, εἴτε διά τοῦ ΑΝ.Νόμου 344/1969 εἴτε διά τοῦ Α.Νόμου 407. Διατί δέν ἐλήφθη αὐτή ἡ μέριμνα; Ἔμα μήπως γοήτρου;

*

* *

Τό ἀνακινηθέν ζήτημα περί τοῦ ἐν λόγῳ πρακτικοῦ, δι' ἐκθέσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος, ⁽⁴⁷⁾ ἔχοντος σύμφωνον καί τήν ἡμετέραν γνώμην, προὐκάλεσε τήν νέαν ἀπόπειραν λειτουργίας τοῦ ἐκτάκτου Συνοδικοῦ Ἱεροδικείου διά τούς Ἀρχιερεῖς, διότι καί ὁ Σεβ. Πειραιῶς εἶχεν ἐκφράσει σύμφωνον γνώμην. Ἀλλά περί τούτων ἄλλοτε. Ἰδέ παράρτημα Ζ', ἔνθα σημεῖωμα ἡμέτερον, ἀποσταλέν ἀυθορμήτως τῷ Σεβ. Κορινθίας.

Κατά ταῦτα ὑφίστατο ἀμφιβολία περί τοῦ θέματος τῶν ἐν λόγῳ Πρακτικῶν καί δὴ διά τό τῆς 10ης Μαρτίου, δι' ὅ καί κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς κρίσεως, ἔνενα τῆς προσιλήσεως τῶν δύο μητρο-

(47) Ἰδε τό κείμενον εἰς τό Παράρτημα Ζ'.

πολιτῶν εἰς ἀνάκρισιν (ἄλλο σημαντικόν θέμα πρὸς ἐξέτασιν) ἐξεδόθη (ὁ Ἄν. Νόμος) τὸ Ν.Δ 344/1969 ρυθμίζων τὸ θέμα τῆς παρατάσεως τῆς ἰσχύος τοῦ Α.Ν.214/1967 διότι κατὰ τὴν 13ην Δεκεμβρίου 1969 ἔληγεν ἡ διατρία αὐτοῦ, ἥτοι περὶ ἐκτάκτων Ἱεροδικεῶν, καὶ ἐκινδύνευε νὰ προκληθῇ ζήτημα διὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια τοῦ Νόμου 5383/1932!

Ἐπειδὴ διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν Ἐκκλ. Δικαστηρίων καὶ τὴν τρόπον τινὰ νομιμοποίησιν τῆς "Δ. Ἱ. Συνόδου" τοῦ Πρακτικοῦ τῆς "Ἀριστίνδην" τῆς 10ης Μαρτίου 1969, ἦτο ἀπαραίτητος ἡ νομοθετικὴ ρύθμισις διὰ τοῦτο εἵμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ παραθέσωμεν τὰς διατάξεις τοῦ σημαντικοῦ Ν.Δ. (Α.Ν) 344 "Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Ν.Δ. 126/1969 περὶ Καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος".

Τὸ Ἐκκλ. Συνοδικὸν Δικαστήριον (ἐκτακτὸν Ἱεροδικεῖον) διὰ τοὺς πρεσβυτέρους, διακόνους καὶ μοναχοὺς ἐσχηματίσθη δυνάμει νέας διατάξεως τοῦ Ν.Δ. 126, τῆς ἐξῆς:

"Μεταβατικὴ διάταξις"

"Ἄρθρον 50

1. "Μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ κατὰ(τό) ἄρθρον 40 τοῦ παρόντος προβλεπομένου εἰδικοῦ νόμου ⁽⁴⁸⁾ περὶ συγκροτήσεως τῶν ἐκκλ. δικαστηρίων, ἰσχύουσι περὶ τούτων αἱ ἤδη κείμεναι διατάξεις" (δηλαδή ὁ Ἄν. Νόμος 214/1967 καὶ δευτερεύουσαι διατάξεις τοῦ 5383/1932), ὡς τροποποιοῦνται κατὰ τὰ ἐν τῇ ἐπομένῃ παραγράφῳ" (πρβλ. κατωτέρω τὰ περὶ τοῦ Ν.Δ. 344/1969)². Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967 "περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως

(48) Παρῆλθε διατρία καὶ ἡ ἐκδοσις τοῦ νόμου δέν ἐπισπεύδεται. Διατὶ, ἀφοῦ ἔχει ἀποσταλῆ εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1970;

τοῦ Νόμου 5383/1932 "περὶ ἐκκλ. δικαστηρίων καὶ τῆς πρό αὐ-
τῶν διαδικασίας" ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως":

"Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος συγκροτεῖ-
ται Ἐκκλ. Συνοδικὸν Διακαστήριον διὰ πρεσβυτέρους, διακόν-
τους καὶ μοναχοὺς, ἀπαρτιζόμενον ἐκ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ, ὅς-
τις διορίζεται ὑπὸ τῆς Ἱ. Σ. Ἱ. (Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρ-
χίας), ἐπιλεγόμενος ὡς μόνιμον μέλος ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρ-
χιερῶν τῶν ἐχόντων Ἰοετῆ τουλάχιστον ἀρχιερατικὴν διακονίαν,
ἐκ τῶν δύο ἐπομένων αὐτῷ κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης,
καὶ ἐκ τῶν δύο τελευταίων τῆ τάξει Ἀρχιερέων. Ἐν κωλύ-
ματι, ἀποκλεισμῷ ἢ ἐξαιρέσει οἰουδήποτε τριτικοῦ μέλους τοῦ-
το ἀναπληροῦται ὑπὸ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς
Ἀρχιερωσύνης διὰ τοῦ τρεῖς πρώτους τριτικοῦ καὶ τοῦ ἀμέσως
προηγούμενου διὰ τοὺς δύο ὑπολοίπους".

*
* * *

Δυνάμει τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 5I παρετάθη ἡ λή-
ξασα διετία τῆς δυνάμει τοῦ ἄρθρου I τοῦ Ἀν. Ν. 3/1967 ἐγ-
καθιδρυθείσης "Ἀριστ. Συνόδου" μέχρι τῆς 15ης Μαρτίου 1969,
δυνάμει δὲ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἀλλὰ τῆς παρ. 1: "Κατὰ τὴν πρώτην
τριετίαν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως" τοῦ Ν.Δ. 126 "πάσης ἰσχύος ὑπὸ
τούτου καθοριζόμενας ἀρμοδιότητος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱε-
ραρχίας ἀσκειῖ ὡς ἰδίᾳ τοιαύτας ἢ ἐνάσοτε νομίμως καθιδρυ-
μένη Διαρκὴς Ἱ. Σύνοδος, πλήν τῶν ἐν ἄρθρῳ 6 ἐδαφ. ΣΤ' (ἐκ-
λογή ἀρχιεπισκόπου), Ζ' (ἐκδίνασις ἐνστάσεων κατὰ ἀποφάσεων
Δ.Ι.Σ. συνόδου περὶ ἀποχωρήσεως ἀρχιερέων), Θ' (ἐκδίνασις ἐφέσεων
καταδικασθέντων ἀρχιερέων) καὶ ΙΓ' (ἐπιβολή ἀφορισμοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον
4I). Εἶναι προφανές, ὅτι διὰ τῶν διατάξεων τούτων καλύπτε-
ται ἀπολύτως ὁ χρόνος ἀπὸ 10ης Μαΐου 1967 μέχρι τῆς 17ης
Φεβρουαρίου 1972, καθ' ὃν μόνη ἡ "Ἀριστίνδην" καὶ ἡ ταύτης
διάδοχος διοικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀντικανονικῶς

καί ἀντισυνταγματικῶς (49) — ἡ δέ Ἱεραρχία οὐδεμίαν δικαιοδοσίαν ἔχει πλὴν τῆς ἀνωτέρω σημειωθείσης. "Α ρ α κ α - κ ῶ ς σ υ ν ἤ λ θ ε ν τ ὸ ν Μ ἄ ρ τ ι ο ν τ ο ὗ 1969" ἡ Ἱεραρχία".

Βεβαίως ὅμως ἡ "Ἀριστίνδην Σύνοδος" ὤφειλε μέχρι τῆς 15ης Μαρτίου νά διορίσῃ τήν διάδοχόν της καί τοῦτο ἐνεφανίσθη εἰς "τό Πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου 1969", περί οὗ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω. Ἐνεκα τῆς ἀμφισβητήσεως ταύτης καί τῆς ἀνάγκης νά παραταθῇ ἡ ἰσχὺς τοῦ Ἀν.Ν. 214 ἐξεδόθη τό Ν.Δ. 344/τῆς 13ης Νοεμβρίου 1969, δι' οὗ ἐκαλύφθη τό ἐφ' ἐξῆς διάστημα 10 Μαρτίου - Νοεμβρίου 1969, ἥτοι ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ἐνομιζέτο, ὅτι ἡ Νέα Δ. Σύνοδος εἶχε ἐκλεγῆ ὑπό τῆς Ἱεραρχίας τήν 5ην Μαρτίου 1969.

(49) Τό τελευταῖον ἰσχύει μόνον διά τόν χρόνον τῆς ἰσχύος τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952, ἥτοι μέχρι τῆς 15ης Νοεμβρίου 1968, ὅτε ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ τό νέον Σύνταγμα, ὅπερ μόνον τοὺς ὀλιγίστους κανόννας, τοὺς δογματικούς καί τοὺς λειτουργικούς, κατοχυρώνει διά τήν Πολιτείαν συνταγματικῶς, δι' ὅ οἱ ἐν Ἀθήναις συνελθόντες κατά Μάρτιον 1969 Ἱεράρχαι, κατόπιν ἐορτῆς, ἐξεφράσθησαν ὑπέρ τῆς τροποποιήσεως, φυσικά ἐν τῷ μέλλοντι. Εἶναι ἄξιον σημειώσεως, ὅτι δέν ἠλέγχθη, ὡς θά ἔπρεπε, ἡ Δ. Ἱ. Σύνοδος διά τήν μή σύγκλησιν "τῆς Ἱεραρχίας" εἰς ἔκτακτον Σύνοδον, ὅταν εἶδεν, ὅτι οὐδέν κῦρος διέθετε ἐναντι τῆς Κυβερνήσεως, διά νά ἀποτρέψῃ τήν συνταγματικὴν χειροτέρευσιν τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν ἔχει ἀνάγκην τῆς συνταγματικῆς κατοχυρώσεως τῶν ὀλογίστων δογματικοῦ καί λειτουργικοῦ περιεχομένου κανόνων εἶναι φανερόν. Σημασίαν ἔχει ὁ μέγας ἀριθμὸς διοικητικῶν κανόνων, οὓς ὀφείλει νά σέβεται καί ἀναγνωρίζῃ ἡ Πολιτεία εἰς Χριστιανικά καί Ὁρθόδοξα κρήτη, ἅτινα ἔχουσι ἐπικρατοῦσαν τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς.

Θ' ἀρχίσωμεν ἀπό τήν θεμελιώδη διάταξιν, (τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 344) τοῦ ἐν λόγῳ Ν.Δ. τοῦ ἄρθρου 3, τό ὁποῖον ὀρίζει:

"Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἀνατρέχει εἰς τόν χρόνον ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. 126/1969" (πρβλ. "Ἐκκλησίαν" 1979 σελίς 580).

Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ἀναδρομική ἰσχὺς ἀνατρέχει εἰς τήν 17ην Φεβρουαρίου, ὅτε ἐξεδόθη ὁ Καταστατικός Χάρτης.

Τό ἄρθρον 1 τοῦ Ν.Δ. 344/1969 καθορίζει "ὅτι τό ἄρθρον 52 τῶν Ν.Δ. 126 ἀντικαθίσταται, ἀφ' ἧς ἴσχυσε, ὡς ἀκολούθως:

1. Ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος (ἦτοι τοῦ 344/1969) καταργεῖται ὁ Ν. 671/1934 "περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πλὴν τοῦ 37ου ἄρθρου αὐτοῦ, ὅπερ ἀντικατεστάθη μεταγενεστέρως διά τῶν ἄρθρων 2 τοῦ Ν. Διατάγματος τοῦ Ν. 3952/1959 καί ἐν συνεχείᾳ διά τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ Ν.Δ 4589/1966, ὅπερ διατηρῆται ἰσχύον".

2. Καταργεῖται ὡσαύτως πᾶσα ἄλλη διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Ν.Δ.

Τό ἄρθρον 5 τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 ἀφορᾷ τρόπους ἀπομακρύνσεως ἱεραρχῶν ἀσθενούντων.

Τό σημαντικόν ὅμως ἄρθρον εἶναι τό 2ον, ὅπερ ἔχει ὡς ἐξῆς:

"Ἡ ἀληθῆς ἔννοια τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 50 τοῦ Ν.Δ. 126/1969 εἶναι ὅτι μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῶν ὑπό τοῦ ἄρθρου 40 τοῦ ἰδίου Ν.Δ. προβλεπομένου εἰδικοῦ νόμου περί συγκροτήσεως τῶν Ἐκκλ. Δικαστηρίων ἐξακολουθοῦσι περί τούτων ἰσχύοντα πάντα τὰ ὀριζόμενα ὑπό τοῦ Ν.Δ. 214/67, ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη διά τῆς παραγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 50 τοῦ Ν.Δ. 126/69."

Διά τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου καλύπτεται πλήρως ἡ ἰσχὺς τοῦ 214/1967 διά τῆς ἀπαλείψεως κατ' οὐσίαν τῆς φράσεως "αἱ ἤδη κείμεναι διατάξεις". Ὅμως δέν καλύπτεται ὁ διορισμός τοῦ Προέ-

ὑπό τῆς 'Ι. Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας. Κατά τα ὕτα ἤ τε Δ. 'Ι. Σύνοδος καί τὰ Συνοδικά Δι-
 ναστήρια τῆς ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. 126 στηρίζονται εἰς
 τό Πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου 1969, περί οὗ ἐγένετο, ὡς εἴ-
 δομεν, λόγος τό πρῶτον εἰς τό ἀνακοινωθέν τῆς 'Αρχιεπισκο-
 πῆς τῆς 4/5 Νοεμβρίου 1969.

Συμφώνως πρός τάς ἰσχυούσας διατάξεις πρέπει νά ὑπάρ-
 χουν δύο διορισμοί τοῦ προέδρου τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
 διά τούς πρεσβυτέρους, διακόνους καί μοναχοῦς τοῦ

Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν

κ. Κωνσταντίνου Πλατῆ

Ιον) τῆς "Ἀριστίνδην" καί 2ον) τῆς ἐπί τοῦ Πρακτικοῦ
 τῆς 10ης Μαρτίου 1969 στηριζομένης Συνόδου.

Δύο μέλη τῆς 'Ιεραρχίας, κατά τά πρεσβεῖα τῆς ἀρχιε-
 ρωσύνης (τοῦ Πειραιῶς Χρυσοστόμου ἀρνηθέντος)⁽⁵⁰⁾ ἐκλήθησαν
 ὡς δικασταί.

α) ὁ Μυτιλήνης 'Ιάκωβος

β) ὁ 'Ιωαννίνων Σεραφεῖμ

καί οἱ ἐκείστοτε τελευταῖοι τῆς 'Ιεραρχίας

α) ὁ Γόρτυνος Θεόφιλος καί

β) ὁ Τρίκκης Σεραφεῖμ.

'Επειδή δέν ἀναγράφονται εἰς τό 'Ημερολόγιον τά Συνο-
 δικά Δικαστήρια, θά πρέπει νά εὑρεθῇ καί νά καταγραφῇ ποῖ-
 οὶ ἐκείστοτε ἀνέλαβον τήν εὐθύνην τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ 214/1967,
 διότι ἀπόντος τοῦ Μυτιλήνης καί τοῦ 'Ιωαννίνων θά ἔδει νά
 κληθοῦν οἱ ἐπόμενοι.

(50) 'Ἠρνήθη ὀρθότατα κατηγορηματικῶς, καί ἐπέστρεψε τούς
 φακέλλους, διότι δέν ἐπετρέπετο νά ἀναδεχθῇ εὐθύνας ἀντι-
 κειμένας πρός τό Καν. Δίκαιον τῆς 'Εκκλησίας.

§ 4 Ἡ ἀπειλή κατά τῶν Ἱεραρχῶν οἵτινες διά λόγους συνειδήσεως ἀρνοῦνται νά ἐφαρμόσωσι τόν Ἄν. Νόμον 214/1967. Περὶ κατηγορίας, καί διαδικασίας καί περὶ καταργήσεως ὑπὸ τῆς Δ. Συνόδου τῆς ἐπισκοπικῆς δικαιοσύνης.

Ἡ νομοθέτης προβλέπων τὴν δυνατότητα ἀρνήσεως συμμετοχῆς ἀρχιερέων εἰς τὰ Συνοδικὰ Δικαστήρια (ἐπιτακτὰ Ἱεροδικεῖα) ἐθέσπισε διατάξεις (ἄρθρον 5), ἐπαγομένας αὐστηράς κυρώσεις εἰς τοὺς ἀρνούμενους "ἄνευ λόγου ἀνωτέρως βίας ἢ ἀποχωρῶντος δεδικοιολογημένου ἀνυπερβλήτου κωλύματος, τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν διὰ τοῦ παρόντος ἀνατιθεμένων αὐτοῖς καθηκόντων", "οἵτινες θά ἔδει νά τιμωροῦνται ποινικῶς μὲν ἐπὶ παραβάσει καθήκοντος, πειθαρχικῶς δέ δι' ἀποφάσεως τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἀργίας μέχρι τριῶν μηνῶν μετὰ ἢ ἄνευ κρατήσεως τῶν ἀποδοχῶν των".

Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως ταύτης δέν ἔχομεν ἀριβεῖς πληροφορίας πλὴν μιᾶς (περὶ ἧς ἀνωτέρω), διότι ἀσφαλῶς ἔχῳρει ἄρνησις διὰ λόγους θρησκευτικῆς - ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιερατικῆς συνειδήσεως τῆς συμμετοχῆς εἰς ἐκκλ. δικαστήριον, τὸ ὁποῖον κατὰ παράβασιν τοῦ θείου καί τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου θά ἐδίκαζε κληρικούς εἰς πρῶτον καί τελευταῖον βαθμόν, ἐπιβάλλον ποινὴν ἄνευ ἐνοχῆς.

Αἱ πληροφορίες, λοιπόν, (αἱ δημοσιευθεῖσαι ἀνωτέρω) περὶ τῶν προσώπων εἶναι κατὰ Ἰούνιον 1971 αἱ ἴδιαι. (51)

(51) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. $\frac{1663}{673}$ ἀποφάσεως αὐτῆς ἢ νεᾶ "Δ. Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" (ἡ διορισθεῖσα μὲ τὸ πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου ἢ ἡ ἐκλεγεῖσα τὴν 5ην Μαρτίου 1969;) τὴν 27-3-69, ἡμέραν καθ' ἣν ἀπέστειλεν τὸ ἐρώτημα πρὸς τὸ Νομικόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους ἐάν ἡδύνατο νά συνεδριάσῃ ἐφεξῆς

Πρόεδρος ὁ Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνος

Ἀντιπρόεδρος ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος

Μέλη: ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ

καὶ οἱ δύο νῦν

τελευταῖοι κατὰ

τά πρεσβεῖα

ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλουπόλεως Θεόφιλος

καὶ ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Σεραφεῖμ.

Ἴσως ἐκλήθησαν κατὰ καιρούς ὁ Μαρωνεῖας Τιμόθεος, ἐπόμενος τῇ τάξει τοῦ Ἰωαννίνων ἐν ἀπουσίᾳ τῶν προηγουμένων, ὁ Ἡλείας Ἀθανάσιος, καταλαβὼν τὸν θρόνον τοῦ Ἡλείας Γερμανοῦ, ἀπομακρυνθέντος δυνάμει τοῦ ἀκύρου Β.Δ, τοῦ στηριζομένου εἰς ΔΣΤ Ἑσταντικὴν πράξιν, ἧς ἡ φραστικὴ διατύπωσις εἶναι πεπλανημένη (40 καὶ 30 καὶ=70 καὶ 25 ἐτῶν, ἥτοι εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν ἐπιτρέπεται ἡ χειροτονία εἰς Διάκονον), διότι οἱ ἀπομακρυνόμενοι θά ἔδει νὰ εἶναι 95 ἐτῶν. Ἐκλήθη ἄρα γε ποτέ καὶ ὁ Παραμυθίας Παῦλος, ὁ καταλαβὼν τὸν θρόνον τοῦ παραιτηθέντος Τίτου;

2. Ἀξιοσημεῖωτοι εἶναι αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 6 καὶ 7, διότι α) ἡ Σύνοδος καθίσταται κατὰ τὴν γοροσ παντός κληρικοῦ, περὶ οὗ ἔλαβε "καθ' οἷον δὲ ποτε τρόπον εἶδησιν περὶ ἐκκλησιαστικοῦ τινος παραπτώματος, διαπραχθέντος ὑπὸ κληρικοῦ ἢ μοναχοῦ", καὶ διότι β) "ὕποχρεοῦται ὅπως προβῆ, ἄνευ ἀναβολῆς, εἰς τὴν πειθαρχικὴν δίκωξιν, παραγγέλλουσα ἀνδύρισιν, διενεργουμένην ὑπὸ τινος τῶν ἀρχιερέων ἢ πρεσβυτέρων καὶ ἐξάγουσα τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον Δικαστήριον, ἐφ' ὅσον ἤθελε αὕτη κρίνει, ὅτι συντρέχει λόγος πρὸς κατηγορίαν".

ἡ Διαρ. Σύνοδος, ἐφ' ὅσον ὑφίσταντο αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 5I τοῦ Ν.Δ. (Α.Ν.) I26/I969), διώριζεν, ἀντὶ τῆς Ἱεραρχίας, τὸν Πατρῶν Κωνσταντῖνον, ἐκ νέου Πρόεδρον, τοῦ ἐκτάκτου Ἱεροδικείου.

Διά τῆς διατάξεως ταύτης ολοκληροῦται ἡ ἐπέμβασις τῆς ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐυλεγείσης "Ἀριστίνδην Συνόδου" καὶ τῆς ὑπὸ ταύτης διορισθείσης διαδόχου αὐτῆς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπισκόπου καὶ καταλύεται καὶ αὐθις ὁ φυσικὸς δυναστής.

Καὶ ἡ διάταξις τῆς παραγρ. 2 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἔχει τὴν αὐτὴν βάσιν, διότι κατὰ τὴν διάταξιν "ἕναστος ἀρχιερεὺς λαμβάνων γυνῶσιν παραπτώματος κληρικοῦ τινος ἢ μοναχοῦ, ὑποχρεοῦται ὅπως ἀμελλητὶ ἀναγγεῖλῃ τοῦτο εἰς τὴν 'Ι. Σύνοδον", ἡ ὁποία, προσθέτομεν ἡμεῖς, ἐρμηνεύοντες τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προηγουμένης παραγράφου, κατεστάθη μόνη ἀρμοδίαν εἶναι δικαιοσύνης τῶν κληρικῶν πάσης τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι ἐν προκειμένῳ ἀξιοσημεῖον ὡσαύτως, ὅτι ἡ παργ. I τοῦ ἄρθρου 7 καθορίζει, ὅτι διὰ τὴν ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιαστικῶν Συνοδικῶν δικαστηρίων διαδικασίαν τηρεῖται κατ' ἀναλογίαν ἡ ἐνώπιον τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων διαδικασία τῶν ἄρθρων II8 - I24 τοῦ Νόμου 5383/1932, ἀλλὰ ἐν τῇ οὐσίᾳ καταργεῖται ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου II8, καθ' ἣν "ἀναγιγνώσκειται ἡ μήνυσις ἢ ἡ ἐντολὴ τοῦ μητροπολίτου πρὸς εἰσαγωγήν εἰς δίκην", ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει ὁ τελευταῖος τὸ δικαίωμα νὰ διδάσῃ πρῶτος καὶ νὰ κρίνῃ τὸν κληρικόν τῆς ἐπισκοπικῆς αὐτοῦ δικαιοδοσίας, ἀλλὰ ἡ παρά τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας διορισθεῖσα Σύνοδος "ἀριστίνδην" καὶ ἡ ὑπὸ ταύτης διορισθεῖσα, οἱ δὲ ἐπίσκοποι καθίστανται ἀπλᾶ ὄργανα πληροφοριῶν τῆς Συνόδου!

'Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὴν ἀποκορύφωσιν τῆς καταλύσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης διὰ τῆς καταργήσεως I) τῆς ἐφέσεως, 2) τῆς ἐφέσεως τῶν ἤδη κατ' ἀρχὴν ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων καὶ 3) τῆς ἐπιβολῆς ποινῆς ἀνευ ἐνοχῆς. Θ' ἀρχίσω ἀπὸ

τό τελευταῖον.

§ 5 Ἡ ἐπιβολή ποινῆς ἄνευ ἐνοχῆς καί τό ἐφεύρημα τῆς ἔξωθεν μαρτυρίας καί ἡ ἀντικανονικότης καί ἡ ἀντισυνταγματικότης τοῦ Ἀν. Νόμου 214/ 1967.

Ι. Ἡ ἐπιβολή ποινῆς ἄνευ ἐνοχῆς.

Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 ἀποκορυφώνει τήν ἐπιβολήν στρατιωτικοῦ πνεύματος, οἷον ἐκ καταστάσεως πολιορκίας, εἰς τό Ἐκκλησιαστικόν Δίκαιον καί ἀυθαιρεσίαν εἰς τήν διαδικασίαν, ἀφοῦ δέν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν οὔτε τό "δεδικασμένον". Ἴδου ἡ διάταξις.

"Κληρικοί, ἀποδεδειγμένως ἀπολέσαντες τήν ἔξωθεν καλήν μαρτυρίαν καί τό ἀπαραίτητον κῦρος, κηρύσσονται ἔκπτωτοι ἀπό τῆς θέσεως (•) αὐτῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, εἰς τό ὁποῖον παραπέμπει τήν ὑπόθεσιν ἡ Ἱ. Σύνοδος κατόπιν ἀποφάσεως αὐτῆς, λαμβανομένης διά φανεράς καί ἠτιολογημένης ψηφοφορίας τοῦ ἀρμοδίου Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου κατὰ τόν αὐτόν τρόπον ἐκδίδοντος τήν ἀπόφασιν αὐτοῦ". Ἡ ὀρθή κατ' ἀρχήν ἐφαρμογή τῆς φανεράς ψηφοφορίας δυνατόν νά ἔχη ἐνταῦθα τήν ἔννοιαν, ὅτι δέν θά εἶναι δυνατόν νά ἀποφύγη τόν ἔλεγχον τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ ἔχοντος τό γενικόν πρόσταγμα εἰς τήν "ἐκκαθάρισιν" τῆς Ἐκκλησίας ὁ συνοδικός δικαστής.

"Ὅτι ἡ διάταξις αὕτη περί τῆς ἔξωθεν μαρτυρίας εἶναι τρομακτική μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἀμέσου ἐφαρμογῆς της εἰς τοὺς δύο ἀρχιερεῖς, περί ὧν ὁ λόγος κατωτέρω. Ἀλλά πρό τούτου ἄς ἐξετάσωμεν τήν προέλευσιν καί τήν σημασίαν αὐτῆς τῆς πρωτοφανοῦς διατάξεως, ἡ ὁποία θά ἦτο δυνατόν νά χαρακτηρισθῇ ὡς σατανικόν ἐφεύρημα (•), τό ὁποῖον ἦτο δυνατόν, ἐφ' ὅσον τήν νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἀνέλαβον ἄνδρες μὴ γνωρίζοντες τὰ ἐκκλη-

σιαστικά καὶ μὴ ἔχοντες εἰσηγητὴν καθ' ἕλην ἀρμόδιον (Γεν. Διευθυντῆς πάντοτε ἀπὸ τοῦ 1964 ὁ Καθηγητῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης Μ.Σ.), κατελύθη ἡ Ἱεραρχία καὶ ἡ Διαρκὴς Σύνοδος (ΑΝ. 3/1967), ὑπάρχει δὲ ἔτι τε ὁ Στρατιωτικὸς Νόμος, τὴν δὲ λογοκρισίαν διεδέχθη ὁ αὐστηρὸς Νόμος περὶ Τύπου.

Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰ πράγματα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν "Ἐξωθεν καλὴν μαρτυρίαν". Ὅτι ἴδωμεν εὐθύς κατωτέρω τὸ χωρίον τῆς Κ.Δ. (Α' Τιμ. 3, I καὶ 7), ἐξ οὗ ἐλήφθη ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967, διάταξις πρωτοφανῆς εἰς τὴν Ἑκκλησίαν, ἐφ' ὅσον δὲν ἀφορᾷ εἰς συγκεκριμένον παράπτωμα τοῦ κληρικοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν θέσπισιν π ο ι ν ῆ ς ἄ ν ε υ ἐ ν ο χ ῆ ς τ ο ῦ κ α τ η γ ο ρ ο υ μ ἐ ν ο υ, ὁ ὁποῖος δύναται ἄριστα νὰ ἔχη συκοφαντηθῆ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἢ ἀνδρῶν ἐπιπολαίων ἢ κ α ι ἀ ν δ ρ ῶ ν ἐ π ι θ υ μ ο ῦ ν τ ω ν ν ἄ ἀ π ο μ α κ ρ ῦ ν ω σ ι ν αὐτόν ἐκ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου, ἵνα καταλάβῃ τὸν θρόνον τοῦτον ὁ ἐκλειτὸς των. Ἡ Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία γνωρίζει πολλάς περιπτώσεις τοιοῦτων ἐπιθυμιῶν χριστιανῶν κατ' ὄνομα, Φαρισαίων δὲ πράγματι, διούσης ἰσχύει τὸ οὐαί τοῦ Κυρίου. Ἄλλ' ἄς ἐξετάσωμεν τὸ χωρίον καὶ τὴν ἐρμηνείαν του. Ὁ Παῦλος, γράφων πρὸς τὸν Τιμόθεον περὶ τῶν λαϊκῶν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ γίνωσι κληρικοί, λέγει τὰ ἐξῆς (Α' Τιμ. 3, I καὶ 6-7):

"Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφθεῖς εἰς κρῖμα ἐμπέση τοῦ διαβόλου. Δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἑξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὄνειδισμόν ἐμπέση καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου".

Εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ λόγος ἐνταῦθα ἀφορᾷ εἰς τὰ προσόντα τῶν λαϊκῶν, οἱ ὁποῖοι θέλουσι ν ἄ ε ἶ ν α ι ὑ π ο φ ῆ ῖ ο ι κληρικοί, διότι πρέπει πράγματι νὰ

ἔχουν "ἀγαθὴν φήμην", ἢ ὁποῖα ἐξετάζεται ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, μὴ ὄντος ὑποχρεωμένου νὰ δώσῃ λόγον, διατὶ δέν χειροτονεῖ λαϊκόν τινα εἰς κληρικόν, ἔστω καὶ ἂν ἔχῃ ὅλα τὰ τυπικὰ προσόντα καὶ ἔχῃ ὑποβάλει τὰ σχετικὰ ἔγγραφα του εἰς τὴν ἐπισκοπὴν. Ὁ οἰκεῖος ἐπίσκοπος ἔχει τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα νὰ δηλώσῃ ὅτι ἔχει "πνευματικούς λόγους" νὰ μὴ τὸν χειροτονήσῃ. Οὐδεὶς κανὼν καὶ οὐδεὶς νόμος ὑποχρεώνει τὸν ἐπίσκοπον νὰ εἴπῃ τοὺς πνευματικούς λόγους, οὐς ἔχει διὰ νὰ μὴ χειροτονήσῃ λαϊκόν τινα ἐπιθυμοῦντα νὰ γίνῃ κληρικός.

Ἄλλὰ καὶ λογικὸν εἶναι νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ἡ Ἐκκλησία, διὰ τοῦ ἐπισκόπου, πάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ βίου τοῦ ὑποψηφίου κληρικοῦ. Ἀφ' ἧς ὁμως γίνῃ ὁ λαϊκὸς κληρικός, διαχειροτονίας, πρέπει νὰ ὑποπέσῃ εἰς συγκεκριμένα παραπτώματα, ἅτινα θὰ ἔχουσιν ὡς συνέπειαν τὴν ἀπώλειαν τῆς "ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας," ἣν εἶχεν ὁ κληρικός, ὅταν ἦτο λαϊκός. Ὅτι τὰ πράγματα ἔχουσιν οὕτω, μαρτυρεῖται ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἱστορίας τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ἔτι δέ καὶ τῶν διατάξεων τοῦ ΚΑ' κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω, δι' ὃ καὶ οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία ἢ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Νομοθεσία ἐθέσπισεν τοιαύτην διάταξιν οἷα ἢ τοῦ ἀνωτέρου Νόμου 214/1967. Αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός εἶναι ἀποφασιστικόν καὶ εὐνόητον, διότι δέν ἦτο δυνατόν ἢ Ἐκκλησία οὐδέ ἢ Πολιτεία νὰ εἰσάγῃ διὰ ταξιν εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον ἐπιβάλλον οὐσαν ποινὴν ἄνευ ἐνοχῆς. Ὅτι ἡ Ἐκκλησία τὰ περὶ τῆς ἔξωθεν μαρτυρίας οὕτως ἠρμήνευσεν εἶναι φανερόν εἰς τὸν γνώστην τοῦ Ἐκκλ. Δικαίου, δι' ὃ καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολή, τῇ ἡμετέρᾳ προτάσει, ἀνέθεσε τὴν διατύπωσιν τῆς γνώμης τῆς (ἐπιβολή ποινῆς ἄνευ ἐνοχῆς) εἰς τὸν Καθηγητὴν τοῦ Καν. Δικαίου κ. Κ. Μουρατίδην.

Ἡ Ἐκκλησία καθόλου διά τῆς πράξεως αὐτῆς, περί ἧς ἄνω-
τέρω, ἠρμήνευσε τοὺς λόγους τοῦ Παύλου αὐθεντικῶς καὶ ὀρθῶς.
Ὁ γνωστός κανονολόγος Μίλας (τό Ἐκκλησιαστικόν Δίκαιον τῆς
Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, μεταφρ. Ἀποστολοπούλου,
σελ. 364) ἐξήτασε διά μακρῶν τό θέμα τοῦτο, ἀναγόμενον εἰς
τὰ προσόντα τῶν ὑποψηφίων κληρι-
κῶν. Ταῦτα καθώρισεν ἡ Ἀποστολική καὶ Ἀρχαία Καθολι-
κή Ἐκκλησία ἔνθα καὶ οἱ Ἱ. Κανόνες καὶ οἱ Νόμοι διετύ-
πωσαν διά κανόνων δικαίου. Ὁ Μίλας διαιρεῖ ταῦτα εἰς θε-
μελιώδη (βάπτισμα, ἄρρεν, ἀρτιμέλεια κλπ.) καὶ ψυχικά καὶ
φυσικά, ἥτοι πνευματικά καὶ ἡθικά. Μετά ταῦτα, ἐξετάζων τὰ
προσόντα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ὑποψηφίου (σελ. 370) καὶ τὰ προ-
σόντα τῆς ἀγαθῆς ὑπολήψεως (σελ. 372-376) αὐτοῦ, ὀρθότατα
προκειμένου περὶ τοῦ τελευταίου κάμνει λόγον περὶ
τῶν προσόντων τοῦ ὑποψηφίου "ὡς ἀτόμου", ζῶντος ἐν τῇ κοι-
νωνίᾳ, διότι δεόν περὶ τε τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ οἰκογενει-
ακοῦ αὐτοῦ βίου νά μή ἐγεῖρεται οὐδεμίαν
μέμφιν ἢ κατηγορίαν, δυναμένην προκαλέσθαι
τὴν δημιουργίαν ὑποψίας τινός περὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ ὑπολή-
ψεως. Ἀναπτύσσων ὀρθῶς ὁ Μίλας τὰς ἀντιλήψεις τῆς Ἐκκλη-
σίας τῆς Κ. Διαθήκης περὶ τοῦ ἀνεπιλήπτου οἰκογενειακοῦ βί-
ου, προστίθεται ἐν αὐτοῖς καὶ τὰ περὶ ἀνεπιλήπτου κοινωνι-
κοῦ βίου, ἵνα ἡ ἀγαθὴ ἢ ὑπόληψις τοῦ ὑποψηφίου. Ἡ ἀπώ-
λεια τῆς ἀγαθῆς ὑπολήψεως βεβαίως δέν δύναται νά στηρίζεται
εἰς φήμας, ἀλλ' εἰς ὀρισμένον ὑπό-
τῶν Κανόνων προβλεπόμενα παρα-
πτώματα, ἅτινα εἴτε ἀποτελοῦσι βάρεια ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικά ἢ
ἄλλα, συγκεκριμένα πάντως, παραπτώματα (ἄρνησις πίστεως, φαρ-
μακία, μαντεία, σιμωνία, φόρος, κλοπή, τοκογλυφία, ἐπιορκία
ἀκρωτηριασμός, πορνεία καὶ μοιχεία), ἅτινα καθόλου κωλύου-
σιν ὀρθῶς τὴν χειροτονίαν λαϊκῶν ἀνθρώπων κηλιδωμένων, οἵτινες
καθ' οἷονδῆποτε τρόπον ἐκηλίδωσαν ἑαυτοὺς οἰψδῆποτε σωματικῶ

ἀμαρτήματι, ὁδηγήσαν εἰς σιανδαλισμόν ἄλλων" (ἰδέ σελ. 376, ἔνθα παραπομπά εἰς τοῦς ἱεροῦς κανόνας).

Ἡ ἀπόλεια, λοιπόν, "τῆς ἕξωθεν καλῆς μαρτυρίας" καί "τοῦ ἀπαραιτήτου κύρου" δέον νά εἶναι τό ἐπαπόδουθον συγκεκριμένου παραπτώματος τοῦ προσώπου τοῦ κληρικοῦ⁽⁵²⁾. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά εἰσέλθω εἰς ἄλλας λεπτομερείας, οὐδέ εἰς τό θέμα τῆς κρατούσης συνταγματικῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν διά νόμου μεταγενεστέρου τῆς πράξεως δέν δύναται νά καταστή αὕτη ἀξιόποινος, οὐδέ νά ἐπιβληθῇ ποινή βαρυτέρα τῆς πρό τῆς τελέσεως αὐτῆς ἀπειλουμένης, διότι ἡ ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς, τῆς θεσπιζομένης ὑπό τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ ἰσχύοντος μέχρι Νοεμβρίου 1968 Συντάγματος τοῦ 1952, ὑπό τό κράτος τοῦ ὁποίου ἐξεδόθη καί ἐφηρμόσθη ὁ Ἄν. Νόμος 214, δέν ἀφορᾷ εὐθέως τό ἡμέτερον θέμα, ἐφ' ὅσον δέν ὑπάρχει ἀδίκημα, δι' ὅπερ ἐπαπειλεῖται ποινή, ἀλλά φήμη, ἡ ὁποία δυνατόν νά εἶναι ἀληθῆς, ὅτε δέον νά ἐρευνηθῇ ἐξονυχιστικῶς διά ν' ἀνευρεθῇ τό παράπτωμα, ὅπερ διέπραξεν ὁ κατηγορούμενος διά νά ἀπολέσῃ τήν ἕξωθεν μαρτυρίαν, ἀλλά καί νά μή εἶναι ἀληθῆς, ὅπερ χειρότερον, ὅποτε θά εἶναι συκοφαντία. Τό πταῖσμα ἡ ἐκκλησιαστικόν ἀδίκημα πρέπει νά εἶναι πάντοτε συγκεκριμένον, πολλῶ

(52) Τονίζομεν τοῦτο, διότι, καθ' ἃ γνωρίζομεν εἰς τάς κατά τῶν ἐπισκόπων μαρτυρίας, ὄχι μόνον δέν γίνεται λόγος περί τοῦ δεδισμένου (οὔτε ὑπό τοῦ ἀνακριτοῦ οὔτε καί ὑπό τῶν μαρτύρων τῆς κατηγορίας), ἀλλά οὐδέ περί τῆς βασιμότητος τῶν φημῶν. Μάλιστα τινες ἐκφράζουσ ἀμβιβολίας περί τούτων καί ὁμως φρονοῦν, ὅτι ἔπρεπε εἶτε νά παραιτηθοῦν οἱ ἐν λόγῳ ἐπισκοποί, εἶτε νά τοῦς ἐπιβληθῇ ἡ ἀπομάκρυνσις. Περὶ τοῦ Νόμου 214/1967 οὐδεὶς λόγος. Μὲ συνέχει ὁδύνη δι' ὅσα γνωρίζω καί ἀνέγνωσα ἐν σχέσει πρὸς τάς φήμας καί τήν ἔλλειψιν ἐλέγχου τῆς δυνατότητος συκοφαντίας τοῦ κατηγορουμένου ὑπὸ ἐχθρῶν του, ἢ τῶν ὀρεγομένων τῆς ἐπισκοπῆς του.

μᾶλλον δέ ἰσχύει τοῦτο ὅσφ εἰς τήν διατύπωσιν τοῦ ἄρθρου τοῦτου, τοῦ πρωτοφανοῦς εἰς τήν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, ὑπάρχει καί ἡ λέξις "ἀποδεδειγμένως". Τήν ἐρμηνείαν ὅμως, ἣτις ἐδόθη κατά τήν ἐφαρμογήν τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως, θά πρέπει νά θεωρήσωμεν ὡς τήν ἀρίστην δυνατήν. Ἡ ἐξέτασις ὅμως αὐτή φυσικῶς θά εἶναι ἀτελής, διότι δέν εἶναι δυνατόν νά ἔχωμεν πλήρη τήν εἰκόνα τῶν δικῶν, αἵτινες ἐγένοντο ἢ ἐκείνων αἵτινες ἤρξαντο δι' ἀνακρίσεως ἀλλά δέν ἐπερατώθησαν (1968-1971), παρά μόνον τῶν δύο μητροπολιτῶν, οἱ ὅποιοι ἐδικιάσθησαν καί κατεδικιάσθησαν κατά Μάρτιον τοῦ 1868, ὅτε καί συνεκροτήθη, ὡς συνεκροτήθη, τό "Ἐκτακτον Συνοδικόν Δικαστήριον, ἀντικανονικόν ὅπωςδήποτε, ἔνεκα τῆς μή κανονικῆς συνθέσεως αὐτοῦ καί ὀλίγον ἀπέχον τῆς παρασυναγωγῆς, ἣτις ἀποτελεῖ ἀδίκημα". Καίτοι δέ τό σημεῖον τοῦτο χρήζει εἰδικῆς μελέτης, ὅμως πρέπει νά λεχθῆ ὅτι πολλά στοιχεῖα εἶναι γνωστά καί πρό πάντων ἡ θεμελιώδης ὁμολογία τοῦ προεδρεύσαντος τοῦ δικαστηρίου, ἐξ ὧν μνημονεύομεν (ἐκτός ὠρισμένων ἐγγράφων, περί ὧν κατωτέρω καί εἰς τά παραρτήματα Δ-ΣΤ)⁽⁵³⁾ 1ον) "ὅτι δέν ὑπῆρχε ἀντικειμενική ὑπόστασις τοῦ ἐγκλήματος, δι' ὅπερ ἐδικιάσθησαν οἱ δύο μητροπολιταί". 2ον) ὅτι ἐδικιάσθη ἡ φήμη. 3ον) ὅτι τοῦ δικαστηρίου μετέσχε καί τις μάρτυς τῆς κατηγορίας (1962 ὁ Σιδηροκάστρου Ἰωάννης), δι' ἣν ἠθώθη

(53) Τά στοιχεῖα αὐτά λαμβάνομεν ἀπό τήν ἐφημερίδα "Πατρίς" τῆς Λευκωσίας τῆς 24ης Μαρτίου 1968, εἰς ἣν ἐδημοσιεύθη συνέντευξις πρὸς τοὺς "Ἕλληνας καί ξένους δημοσιογράφους, δοθεῖσα ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ προεδρεύσαντος τοῦ Δικαστηρίου, τήν 13ην Μαρτίου 1968. Ἡ συνέντευξις δέν διεφεύσθη. Ἡ ἐν Ἀθήναις δημοσίευσις αὐτῆς δέν ἐπετράπη. Ἀναμφιβόλως εἶχε δίκαιον ἡ λογοκρισία ἀπαγορεύουσα τήν δημοσίευσιν. Τό διατιοῦ τοῦ παρόντος.

ὁ εἶς τῶν κατηγορουμένων μητροπολιτῶν (53). Ἀλλά πέραν τῶν ὁμολογιῶν τούτων πρέπει νά μνημονευθῆ καί τό γεγονός τό συνιστοῦν ὡσαύτως ὁμολογίαν, ἐν προκειμένῳ, τήν 4ην) ἔμμεσον ὁμολογίαν, περί τοῦ ὅτι ὁ Ἄν. Νόμος ἦτο καί εἶναι ἀντικανονικός, διότι αὐτό σημαίνει ἡ ἔλλειψις ἀπαντήσεως εἰς τό ἔγγραφον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, δι' οὗ αὕτη χαρακτηρίζει τόν νόμον ὡς πλήττοντα τά θεμέλια τοῦ Δικαίου τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι γεγονός ἀποδεικνύον, ὅτι δέν δύναται νά ἀποκρουσθῆ αὕτη ἡ θέσις. Σημειωτέον, ὅτι εἰς τήν συνέντευξιν τῆς 13ης Μαρτίου 1968 ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν, τήν δημοσιευθεῖσαν εἰς τό ἔξωτεριον (54) εἰς τό σχετικόν ἐρώτημα τῶν δημοσιογράφων ἐδόθη ἡ ἀπάντησις, ὅτι δέν ἐστάλη ἀπαντητικόν ἔγγραφον, διότι δέν συνεδρίαζε τό Δικαστήριον. Ἀλλ' εἶναι γνωστόν, ὅτι τό ἔγγραφον δέν ἀπηυθύνθη εἰς τό Δικαστήριον, ἀλλ' εἰς τήν Σύνοδον. Ἄν ἐπεκτείνομαι εἰς τήν ἔρευναν τοῦ σημείου τούτου, διότι πρέπει νά σημειώσω ἄλλα πλέον οὐσιώδη, ἅτινα εἶναι γνωστά καί ἐκ τῆς συνεντεύξεως (ὁμολογιῶν), διά νά ἴδωμεν ποία ἔννοια ἐδόθη εἰς τήν φράσιν τοῦ νόμου "ἀποδεδειγμένως". Ὡς 5η) ὁμολογία δέον νά θεωρηθῆ ἡ κατάλυσις "τοῦ δεδικασμένου" (55), διότι

(53) Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος πρῶν Ἀθηνῶν Πρόεδρος Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος κ. Ἰάκωβος ἠθώθη τήν 4ην Ἀπριλίου 1962. Μετά τό 1962 ἀνέγνωσα τήν ἀπόφασιν τοῦ βουλευματος, ὅπερ ἐξεδόθη παμφηφεί. Ἐνεκα τούτου καί τῶν πληροφοριῶν ἅς παρέχει τό τέλος τῆς ἀποφάσεως, περί τοῦ μακροῦ χρόνου ἀγνώσεως τοῦ σκεπτικοῦ ἐνώπιον τῆς Συνόδου ἐθεώρησα ὡς καθήκόν μου νά διευκρινήσω ταύτην εἰς τό ἔργον "Σταθμοί Ἐκκλ. πολιτικῆς κ.λ.π.", Ἀθήναι 1970-1, ἔνθα καί τά ἐπίσημα κείμενα.

(54) Εἰς τήν "Πατρίδα" τῆς Λευκωσίας τῆς 24ης Μαρτίου 1968, περί ἧς ἀνωτέρω. Τό κείμενον τοῦτο εἶναι πολύ σπουδαῖον διά τήν ἱστορίαν καί πρέπει νά δημοσιευθῆ.

(55) Ὁμιλοῦμεν περί ὁμολογίας, διότι εἰς τήν ἀνωτέρω συνέντευξιν εἰς σχετικῆν ἐρώτησιν ὁ προεδρεύσας τοῦ ἐκτάκτου Ἱεροδικείου (ἐπιστημονικός χαρακτηρισμός ἐπί τῇ βάσει τῶν ἄρθρων 4 παραγρ. 1 καί 2, 8, 7 παράγρ. 3) λέγει, ὅτι εἶναι ἄσχε-

είναι γνωστόν, ὅτι ἀποδοθείσης ψευδοῦς κατηγορίας κατά τοῦ Μαναριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν (ἀπό 25 Ἰανουαρίου 1962, ὅτε ἠναγκάσθη εἰς παραίτησιν, πρώην Ἀθηνῶν) τὸ κανονικόν καὶ νόμιμον Ἐκκλ. Συνοδικόν Δικαστήριον τοῦ Νόμου 5383 τοῦ 1932, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. Ι/1962 ἀποφάσεως αὐτοῦ, ἠθώσεν ἀνεγνωσά τά ἐπίσημα κείμενα - παμφηφεί τόν κατηγορηθέντα ἄδικως, μεθ' ὅ δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱεραρχίας ἐκυρώθη ἡ ὁμόφωνος πρότασις τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου περὶ ἀναλήψεως ἐκ νέου τῆς διοικήσεως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, ἣν ἐκλήθη, κατά τά ἀνέκαθεν ἰσχύοντα ἐν τῇ Ἀνατολῇ νά κυβερνήσῃ "προεδρικῶς". Ὁ τίτλος ὁ δοθείς "Πρόεδρος Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος" προστεθεὶς εἰς τόν "πρώην Ἀθηνῶν" ἐκυρώθη διὰ νόμου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων (Ν.Δ. 4562/1966, ἄρθρον 16). (56)

Δέν γεννᾶται, λοιπόν, οὐδέ κατ' ἑλάχιστη ἀμφιβολία, ὅτι πρόκειται περὶ καταλύσεως τοῦ δεδικοσμένου. Εἶναι δέ ἄξιον πολλῆς μελέτης καὶ ἐρεῦνης τὸ γεγονός καθ' ὃ μητροπολίτης ἀνακριτῆς οὐδέν εἶπεν ἐπὶ τοῦ βαρυσημάντου θέματος εἰς τοὺς ἐρωτωμένους μάρτυρας τῆς κατηγορίας καὶ τῆς ὑπερασπίσεως, κα-

τον τὸ δεδικοσμένον πρὸς τὴν νέαν δίκην, ἐνῶ δέν εἶναι ἄσχετον, ἐφ' ὅσον ὁ δικασθεὶς, δι' ὠρισμένον παράπτωμα μὴ πιθανολογηθέν, ἠθώσθη. Παρῆλθον δέ ἔκτοτε ἔτη 6 (1962-1968), ἀπολαύει δέ τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ ποιμνίου του, εἰς ὅπερ περιελαμβάνετο καὶ ὁ ἱερεὺς τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Τατοῦ. Ἀξιοσημείωτον εἶναι, ὅτι μάρτυρες ὑπερασπίσεως εἰς τὴν νέαν Δίκην ὑπῆρξαν ἐκ τῆς περιφέρειας αὐτοῦ καὶ ἐκτός αὐτῆς ἀξιόλογοι καὶ ἔγκυροι (21), ἐνῶ οἱ κατ' αὐτοῦ (10) μόνον ἐξ Ἀθηνῶν. (56) Ἴδε ἅπαντα τά κείμενα εἰς Γ. Κονιδάρη: Σταθμοὶ Ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον. Ἀθῆναι 1971.

τά τήν δίκην τοῦ 1968. Τό ζήτημα ἔθιξαν οἱ μάρτυρες τῆς ὑπερασπίσεως. Οὐδεὶς δέ τῶν μαρτύρων τῆς κατηγορίας (ΙΟ), ἐξ ὧν 2 κατηγορεῖται τῆς Νομιμῆς, γνωρίζοντες τά πράγματα (καί ἕτερος εἷς νομικός, ἦτο ὁ τέως εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ φρουρός τοῦ Νόμου) ἔθιξαν τὸ βαρυσήμαντον τοῦτο γεγονός. Ὡσαύτως οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἔθιξε τὸ ζήτημα τῆς τυχόν συκοφαντίας, οὐδέ τὸ πρωτοφανές τοῦ νόμου. Ἀλλὰ διὰ τὴν συνάφειαν τοῦ λόγου πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι καί πρότερον ἐγένετο ἐν μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἡ βαρυτάτη παράλειψις, ὅτι ὄχι μόνον δέν ἐξετάσθη, πρὸ τῆς ἀνακρίσεως, ἦτοι πρὸ τῆς 25ης Ἰανουαρίου 1962, ἡ ἐν τῆς πείρας τῆς Ἐκκλησίας προεληθοῦσα ρητὴ καὶ σοφὴ διάταξις τοῦ ΚΑ' κ α ν ὄ ν ο ς τῆς Δ' (57) ἐν Χαλιηδόνι Οἴκουμ. Συνόδου, τῆς μεγίστης τῶν Συνόδων τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας (451), ἀλλ' οὐδέ μετὰ τὴν 4ην Ἀπριλίου 1962, ὅτε ἠθωώθη ὁ ψευδῶς κατηγορηθεὶς ἀρχιεπίσκοπος. Ὅθεν εὐλόγως θ' ἀνέμενε τις, ὅτι ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς λεγομένης "ἐξυγιάνσεως" θὰ ἐξετάζετο ὁ φά κ ε λ λ ο ς τ ο ῦ κ α τ η γ ο ρ ο υ κ λ η ρ ι κ ο ῦ. Ἀλλὰ περὶ τοῦ τοῦ ο ὄ δ ε ἷ ς ἐ γ έ ν ε τ ο λ ό γ ο ς (1962-1971). Μεγίστη, λοιπόν, ἡ εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν μὴ ἐφαρμογὴν τοῦ εἰρημένου κανόνος, μάλιστα μετὰ τὴν 13ην Μαΐου 1967, ὅ-

57) Παραθέτω τὸν συντομώτερον κανόνα, διότι ἐδημοσίευσά τοὺς ἄλλους εἰς τὸ ἔργον μου, "Σταθμοὶ ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς ἀπὸ τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον", Ἀθῆναι 1971 (Παράρτημα Α)

* Ὁ κανὼν ἔχει οὕτως:

"Ἐξεταστέοι οἱ κατήγοροι ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν.

"Κληρικούς ἢ λαϊκούς, κατηγοροῦντας ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν, ἀπλῶς καὶ ἀδοκιμάστως μὴ προσδέχεσθαι εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴ πρότερον ἐξετασθῆναι αὐτῶν ἢ ὑπόληψις". Συναφεῖς Ἀποδ. Οἴκουμ. στ', Καρθαγένης η', κζ', ρλγ, ρλζ', ρλη'. Παρά Ἀμ. Ἀλιβιζάτῳ, σελ. 56 κ.έ.

τε έξηγγέλησαν τά "περί έξυγιάνσεως". (58) 'Αλλά πρέπει νά προστεθῶσιν καί ἄλλα γνωστά στοιχεῖα ἐκ τῆς δίκης, χωρίς νά θιγῆ τó ζήτημα περί τῶν νέων κατηγόρων, οἱ ὁποῖοι έδίκασαν "τὴν φήμην" τοῦ ἀθωωθέντος πρό 6 έτῶν.

2. 'Από τά δεδομένα στοιχεῖα τῆς δίκης[†] τοῦ πρώτου καί τοῦ δευτέρου κατηγορουμένου (τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος) (59) δέον νά μνημονευθῶσιν ὅσα εἶναι ἀντικειμενικά καί λίαν γνωστά:

α) 'Η αἰφνιδίως έξαγγελθεῖσα κατηγορία κατά τῶν ἐν λόγῳ μητροπολιτῶν έγένετο ὑπό μελῶν τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου"

58) Τό θέμα τῆς έξυγιάνσεως διά νά διαλευκανθῆ πλήρως θά έδει νά έξετασθῆ ἰδίῳ ἀπό τά πρακτικά τῆς Δ.Ι.Συνόδου ἀπό τοῦ 1962, διότι τότε έτέθη τó ζήτημα τῆς ὑπολήψεως τοῦ κατηγόρου.

Βεβαίως ὁ γράφων τάς γραμμάς ταύτας δέν δέχεται, ὅτι ἡ έξυγιάνσις τῆς 'Εκκλησίας δύναται νά γίνῃ διά μέτρων μὴ κανονικῶν ἢ, ὡς ἀφελῶς ἰσχυρίζονται τινες, διά νόμου "έπαναστατικῶ διακίῳ" ἐν δεδομένου. 'Ο γράφων ἴσταται ὀπισθεν τοῦ ὑπομνήματος τῆς Θεολ. Σχολῆς καί θεωρεῖ, ὅτι ὑπέχουσιν εὐθύνην εἰδικήν οἱ ἀναλαμβάνοντες ὄχι ἀπλῶς τὴν διοίκησιν τῆς 'Εκκλησίας αὐθαίρετως διά συνδρομῆς τῆς πολιτικῆς έξουσίας (Κανῶν 30 τῶν 'Αγ. 'Αποστόλων καί Γ' τῆς Ζ' Οἰουμενικῆς Συνόδου), ἀλλά καί διακίζοντες κληρικούς, ὧν δέν εἶναι οἱ φυσικοὶ δικασταί κατά τά εἰρημένα (πρβλ. Χριστοφιλοπούλου, 'Εκκλ. Δίκαιον, 1956, τεῦχος Γ', σελ. 40 έξῆς).

Τό τιθέμενον ἐνταῦθα ζήτημα προκύπτει ἐκ τῶν γεγονότων καί εἶναι διά τοῦτο σπουδαιότατον. "Ὅθεν δέον νά ἀπασχολήσῃ νομικούς καί κανόνολόγους.

(59) 'Εν προκειμένῳ δέον νά μνημονευθῆ τó έγγραφον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, ἡ ὁποία ὑπενθύμισεν, ὅτι ὁμοφώνως ἀνειήρυξεν τόν ἐν λόγῳ ἱεράρχην "έπίτιμον διδάκτορα τῆς Θεολογίας", μετέχοντος ὡς καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς τοῦ Προέδρου τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου (πρβλ. τó κεῖμενον εἰς τά παράρτημα Ε' ἔνθα καί τó έγγραφον τῆς Θεολ. Σχολῆς 'Αθηνῶν).

(ποίων ακριβώς είναι άγνωστο), ή όποια καί άπετέλεσεν τόν πυρήνα τοϋ έντάκτου Συνοδ. Δικαστηρίου.

β) 'Η "Άριστίλδην Σύνοδος" συνεπλήρωσεν, ώς είδομεν, δωδεκαμελής Συν. Δικαστήριο, κατά τάς διατάξεις τοϋ νόμου τής Πολιτείας, ή όποια διά τοϋ Νόμου 3/1967 έδωκεν τοίς έπισκόποις τοίς άρεστοίς αύτῆ τήν ένκλησιαστικήν έξουσίαν.

γ) "Ότι ανεξαρτήτως τοϋ "άνυποστάτου" τής κατηγορίας (άνω -τέρω όμολογία) κατά τό διάστημα 10 μηνών πρό τής δίκης ('Απρίλιος 1967 - Μάρτιος 1968) οϋδέν έγράφη έν τῷ τύπῳ δικαιολογοϋν τήν αίφνιδίαν άπαγγελίαν κατηγορίας, διότι έτέλει ή χώρα υπό στρατιωτικόν νόμον καί λογοκρισίαν.

δ) 'Η κατηγορήσασα άρχή (μέλη τής "Άριστίλδην Συνοδου") προσεκάλεσε 10 'Αθηναίους ώς μάρτυρας τής κατηγορίας, αλλά δύο έξ αύτῶν μετεβλήθησαν είς μάρτυρας τής υπερασπίσεως (καθηγητής Ν. Τωμαδάκης καί 'Αγγελής, πρόεδρος τοϋ διωρισμένου Δ. Σ. τοϋ Διηγορικοϋ Συλλόγου 'Αθηνῶν), δι' ό καί είς άναπλήρωσιν αύτῶν έκλήθησαν οί 2 καθηγηταί τής Νομικής, Γ. Ράμμος καί 'Α. Τσιριντάνης. 'Ο κατηγορηθείς Μακαριώτατος άρχιεπίσκοπος πρώην 'Αθηνῶν Πρόεδρος 'Αττικής καί Μεγαρίδος προέτεινε καί αύτός 4 καθηγητάς ('Αμ. 'Αλιβιζάτον, όμότιμον καθηγητήν τοϋ Καν. Δικαίου καί τής Ποιμαντικής, Βασ. Βέλλα, τακτικόν καθηγητήν τής Π.Δ. καί πρώην Πρύτανιν τοϋ Πανεπιστημίου καί Γεν. Γραμματέα τ. 'Υπ. Π. καί Γεν. Διευθυντήν τής 'Απ. Διακονίας καί Γεν. Διευθυντήν τῶν Θρησκευμάτων, Λ. Φιλιππίδην, Διευθυντήν τῶν Θρησκευμάτων - 1929 - 1939 - καί πρώην Πρύτανιν, καί Γερ. Κονιδάρην, τακτικόν καθηγητήν τής Γενικής 'Εκκλ. 'Ιστορίας, τής 'Εκκλ. 'Ιστορίας τής 'Ελλάδος καί πρώην τοϋ Καν. Δικαίου καί τής Ποιμαντικής)⁽⁶⁰⁾, αλλά καί δημάρχους

(60) 'Ήσαν άρμόδια καθ' ύλην πρόσωπα.

καὶ ἐξέχοντας μάρτυρας ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ⁽⁶¹⁾ οἱ ὅποιοι κάλλιον παντός ἄλλου ἠδύναντο νά μαρτυρήσωσι περὶ τῆς φήμης αὐτοῦ, ἤτοι τῆς παραδόξου κατηγορίας, ἣ ὅποια τῷ ἀπηγγέλθη ἐν τῷ μέσῳ ἡρέμου ἀτμοσφαιρας αἰφνιδίως καὶ ἔξ ἔτη, τό τονίζομεν, μετὰ τὴν ἀθώωσιν.

5) Οὕτω τό σύνολον τῶν μαρτύρων ὑπερασπίσεως ἀνῆλθεν εἰς 21, ἐνῶ τῶν μαρτύρων κατηγορίας εἰς 10, ἐξ ὧν δύο κατηγορηταί τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς (Σταματᾶκος καί Βουρβέρης), εἰς τέως Διευθυντής τῆς Βιβλιοθήκης (Ε. Φωτιάδης), εἰς δημοσιογράφος (Π. Ἀθανασιάδης), εἰς ἐκ Θεσσαλονίκης (Ε. Θεοδώρου) καὶ ὁ τέως Γεν. Γραμματεὺς τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἑργατῶν τῆς Ἑλλάδος (Δ. Μακρῆς) ^(61α) οὐδεὶς, λοιπόν, ἐκ τῆς ἐπαρχίας τοῦ κατηγορουμένου.

Δέν δυνάμεθα, κατὰ λόγον φυσικόν, νά κρίνωμεν τελικῶς περὶ τοῦ θέματος τῶν καθ' ἕνα στα τῶν κατηγοριῶν οὐδέ περὶ ἄλλων στοιχείων τῆς δίκης (περὶ τῆς τύχης τῶν ἐνοστάσεων, τῆς ἀπολογίας κλπ.), διότι ταῦτα δέν μᾶς εἶναι γνωστά, ἀλλά δυνάμεθα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκτεθέντων στοιχείων, νά εἴπωμεν, ὅτι "ἡ κατηγορία" στηρίζεται εἰς πρωτοφανῆ εἰς τὴν Ἄν. Ἐκκλησίαν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967 (καὶ εἰς τὰ ἄνωτέρω ἐκτεθέντα) καὶ κατηγορίαν μὴ "στοιχειοθετοῦσαν" ἐκκλησιαστικόν παράπτωμα, διότι τοιοῦτον δέν ὑπάρχει κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ ὑπευθύνου τῆς κατηγορίας. Ἐἶναι δέ σημαντικόν, ὅτι δέν ἐξητάσθη καθόλου παρά μόνον ὑπὸ μαρτύρων τῆς ὑπερασπίσεως, ὅτι εἶναι δυνατόν 4-5 ἄτομα νά ἐξυφάνωσιν εὐκόλως συκοφαντίαν κατὰ ἐπισκόπου, νά εἴπωσιν ἐν συνεχείᾳ, ὅτι ἀπώλεσε "τὴν ἑξωθεν καλὴν μαρτυρίαν", καὶ νά κηρυχθῇ ὁ ἐπίσκοπος ἔκπτωτος τοῦ θρόνου καὶ νά ἐκλεγῇ ἄλλος

(61) Ἐκ Κηφισίας (πρῶην ὑπουργός 1, πρῶην Δήμαρχος 1, δικηγόρος 1 ἐξέχων), ἐκ Μεγάρων, ἐκ Μάνδρας κ.λ.π. (61α) ἴδε καὶ σ. 122.

φίλος των εἰς τόν θρόνον του, Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι δύνατη, ἐφ' ὅσον ἤρκεσε καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν ἢ κλησὶς ὠρισμένων μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίσθησαν π.χ., ὅτι θά ἀπηρεῖτο, ὡς εἶπε νομικός τις, μακρὰ καὶ διονυχιστικὴ ἔρευνα διὰ τόν θόρυβον καὶ τὸ σκάνδαλον, διὰ νὰ διαλυθοῦν αἱ ἐντυπώσεις εἰς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ εἶναι γνωστόν, ὅτι τὸ πόρισμα εἶναι 135 σελίδες εἰς τὸ ἀρμόδιον, κατὰ τοὺς ἰ. κανόνας καὶ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, Συνοδικὸν Δικαστήριον. Ἐπὶ ἡμέρας δέ ἀνεγιγνώσκειτο πρὶν νὰ ἐκδοθῇ τὸ βούλευμα. Ὅτι θά ἔδει νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἀπαραίτητος κατὰ τοὺς θελοὺς καὶ ἰ. κανόνας καὶ τὴν μακρὰν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἔξωθεν μαρτυρία, εἶναι θέμα γνωστόν, ἀλλὰ εἶναι ἔργον τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν νὰ ἐπιβάλλουν τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων. Εἶναι δέ καὶ τῷ ἀκρῷ δακτύλῳ ἀφαμένῳ τοῦ Ἐκκλ. Δικαίου γνωστόν, ὅτι οἱ ἰ. κανόνες δέν λέγουν τοιοῦτόν τι, ὡς εἶδομεν, ἢ ὅτι ἡ ἀποκατάστασις ὑπὸ τοῦ νόμου ἔχει ὄλως τυπικὴν σημασίαν, ἐνῶ ὡς γνωστόν, ἐγένεν αὕτη μετὰ τὴν ἐκδοσὶν ἀθωωτικῆς βουλεύματος. Τὸ λεχθέν, ὅτι δέν προηγήθη τῆς ἀποκαταστάσεως ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας κατ' ἀληθῆ ἔννοιαν ἡ ἀπαραίτητος λεπτομερὴς καὶ διεξονυχιστικὴ ἔρευνα, εἶναι ἀναληθές.

Ὁ γνωρίζων ἐπακριβῶς τὴν θλιβεράν ἱστορίαν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967 καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος, ὑπὲρ οὗ ἐμαρτύρησαν 14 ἔναντι 7 (δέν κάμνω οὐδεμίαν σύγκρισιν τῶν μαρτύρων κατηγορίας καὶ ὑπερασπίσεως), δέν δύναται παρά νὰ αἰσθανθῇ ὀδύνην δι' ὅλα ὅσα ὀργανώθησαν ἀπὸ τοῦ 1955 (62), ὅτε ἤρξατο ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ

(62) Ἐκτοτε ἤρχισεν ἡ ὑπόνομευσις τῆς Ἱεραρχίας καὶ ὁ ἐξουτελισμὸς αὐτῆς "ὡς ἐπισήμου Ἐκκλησίας".

προγράμματος αλώσεως τῆς 'Εκκλησίας ὑπό τῶν παρεκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων καί τῶν ὑποστηρικτῶν των. Ἐνταῦθα δεόν νά κάμω οὐσιώδεις τινάς παρατηρήσεις.

Λέγω, λοιπόν, ὅτι οὔτε ἡ 'Ιεραρχία(63)οὔτε οἱ ἀρχιεπίσκοποι οὔτε τά 'Ανάκτορα καί ὁ πολιτικός κόσμος καί δῆ καί οἱ ὑπουργοί τῆς Παιδείας ἀντελήφθησαν τό κοσμικόν πνεῦμα " τῶν εὐσεβῶν " καί τούς στόχους αὐτῶν: α) τῶν Ἀρχιεπισκοπικῶν θρόνων β) Γενικήν Δ/σιν Ὁρησκευμάτων. Εἰς μόνον ὑπουργός ἐξέφυγε ἀπό τά δίκτυα εἰς δύο στάδια (1962-3 καί τόν 'Απρίλιον τοῦ 1967), ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά. Ἡ εἰσβολή κοσμικοῦ πνεύματος, ἀρξαμένη ἀπό τοῦ 1962 εἰδικώτερον - καί ἡ 'Εκκλησία πληρῶνει τήν ὑποχώρησίν της κατά τήν 25ην 'Ιανουαρίου 1962, ὅτε ὁ 'Ιάκωβος ὁ Γ' ἐξήναγκάσθη εἰς παραίτησιν (ὁ ἀείμνηστος Β. Βέλλας δέν ἠδύνατο νά βοηθήσῃ τόν εὐφυᾶ ὑπουργόν)-ἔφθασε τό κορύφωμά της, ὅτε, μετά τήν κατάληψιν τῆς Γενικῆς Δ/σεως Ὁρησκευμάτων δι' ἀναρμοδίου καθ' ὕλην προσώπου, ἀρεστοῦ εἰς τάς ὀργανώσεις (ἐπί Γεωργ. Παπανδρέου, ὄντος ἐν Ἀμερικῇ, καί Λουκῆ Ἀκρίτα ὑφυπουργοῦ τῶν Ὁρησκευμάτων καί Ἐθνικῆς Παιδείας 26 'Ιουνίου 1964), συνετελέσθη βασικῶς (ἕνεκα σφαλμάτων τῆς τε 'Ιεραρχίας⁽⁶⁴⁾ καί τῶν

(63) 'Ικανός ἀριθμός 'Ιεραρχῶν "ἔκαμνε", κατά τό δῆ λεγόμενον, "πολιτικῆν" ἔναντι τῶν ὀργανώσεων, αἱ ὁποῖαι διέθετον ἀφωσιωμένον ἀλλά μικρόν ἀριθμόν 'Ιεραρχῶν, οἵτινες ἀπετέλεσαν τήν "ἀριστίνδην Σύνοδον" τόν Μάϊον τοῦ 1967.

"Ἴδε σχετικῶς τό φυλλάδιον Ι.Χανιώτου: Φῶς εἰς τά παρασηνία τῆς ἐκκλ. κρίσεως κ.λ.π., Σ/βριος τοῦ 1966.

(64) Ὅταν κατά Δεκέμβριον τοῦ 1966 συνέταξα τό σχέδιον ἐγγράφου ὁρθῆς πολιτικῆς τῆς 'Ιεραρχίας, τό συνοδευτικόν τοῦ ὑπομνήματος αὐτῆς κατά τοῦ νόμου 4589 - ἀντικανονικοῦ καί ἀντισυνταγματικοῦ - ὑπέδειξα εἰς τήν Ἐπιτροπήν τῆς 'Ιεραρχίας, ὅτι ὄχι μόνον θά ἔδει νά κάμῃ ἐκλογάς τόν 'Ιανουάριον,

'Αρχιεπισκόπων καὶ ἐμμονῆς εἰς τὸ μεταθετόν) κατὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Νόμου 4589/1966, ἐν τῷ μέσῳ ὀξυτάτης κρίσεως εἰς τὰς σχέσεις 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας. Διὰ τούτου εἰσήγετο τὸ ὄριον ἡλικίας, ἥτοι πρωτοφανῆς διάταξις εἰς τὴν 'Εκκλησίαν. 'Επακόλουθον τούτου ὑπῆρξεν, ὅτι, μετὰ τὸν τορπιλλισμόν τοῦ νέου σχεδίου καταστατικοῦ Χάρτου καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς 'Ιεραρχίας τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1966, ἔτι δέ τὴν μὴ σύγκλησιν τῆς 'Ιεραρχίας τὴν 16ην 'Ιανουαρίου, διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν μητροπολιτικῶν ἐδρῶν (65), νὰ εὐρεθῇ ἡ 'Εκκλησία τὴν 20-4-67 εἰς τὸ ἔλεος τῶν ὀργανώσεων.

Ὁ θεὸν τό ν νόμον 4589 / 1966 (66) ἡ -
 κ ο λ ο ὗ θ η σ α ν ο ἰ ' Α ν . Ν ό μ ο ι 3 / 1 9 6 7 ,
 2 1 4 / 1 9 6 7 , ἡ Δ Σ Τ ' Σ υ ν τ α κ τ ι κ ῆ π ρ ᾶ -
 ξ ι ς τ ο ὗ Σ ε π τ ε μ β ρ ῖ ο υ τ ο ὗ 1 9 6 8 (ἀ π ό
 τῆς 26ης 'Ιουνίου 1964-Αὐγούστου τοῦ 1968 ἡ γενικὴ Δ/σις Ἐρη-

ἀλλά καὶ νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν καὶ τὰς διατάξεις περὶ ἀπομακρύνσεως τοῦ ἀσθενοῦς Σιδηροκάστρου Βασιλείου, δι' ἀποστολῆς καθηγητῶν τῆς 'Ιατρικῆς, ἐφ' ὅσον τυχόν δέν ἤθελε παραιτηθῆ. Ἀτυχῶς τὰ παριστάμενα κατὰ τὴν συζήτησιν μέλη τῆς Διαρκιοῦς 'Ι. Συνόδου οὐδέν ἔπραξαν.

(65) Ἐφ' ὅσον τὴν Γενικὴν Δ/σιν Ἐρησιευμάτων διηύθυνε τὸ φιλικόν πρός τὰς ὀργανώσεις πρόσωπον καὶ 2 'Ιεράρχαι ἐνδιεφέροντο διὰ τὸ μεταθετόν, τὴν Γενικὴν Γραμματεῖαν τοῦ Ὑπουργείου κατεῖχεν νομιμῶς, συνδεδεμένος πρός αὐτούς, ἐπέκειντο δέ αἱ ἐκλογαὶ τῆς 28ης Μαΐου 1967, ὑπῆρχε δέ καὶ ὑπόσχεσις πολιτικὴ διὰ τὸ μεταθετόν, πάντα κατέστησαν δυνατὰ εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβωσι τὴν 'Εκκλησίαν.

Ὁ γέρον ἀρχιεπίσκοπος δέν ἠδύνατο νὰ ἡγηθῆ, ἀτυχῶς, τῆς 'Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς κρισίμους τούτους καιρούς.

(66) Ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὡς καὶ τὰ ἀνάκτορα καὶ οἱ πρωθυπουργοὶ καὶ ἡ 'Ιεραρχία καὶ τέλος ἡ

σιευμάτων εις χειρας του καθηγητου της Κ. Διαθήκης, ὅστις παρητήθη 2 ἔτη πρό της λήξεως της δευτέρας τριετοῦς θητείας του, διατί;) καί εἶτα τόν Φεβρουάριον τοῦ 1969 τό Ν.Δ. 126/1969, περί καταστατικοῦ Χάρτου της Ἐκκλησίας, ἐν ἀγνοίᾳ της Ἱεραρχίας.

Ἡ ἱστορική αὕτη παρένθεσις κατέστη ἀναπόφευκτος πρός ἐξήγησιν τῶν γεγονότων, ἅ τ ι γ α σ υ ν δ ε ο ν τ α ι ἀ ν α π ο σ π ά σ τ ω ς π ρ ό ς τ ή ν ὑ π ο χ ώ ρ η σ ι ν τ ή ς Ἐ κ κ λ η σ ί α ς κ α τ ᾰ τ ή ν 25 η ν Ἰ α ν ο υ α ρ ί ο υ 1962 καί τήν ἄνοδον εἰς τόν θρόνον τοῦ γηραιοῦ καί φυσικῶς μῆ ἱκανοῦ πλέον, ἔνεκα τούτου, νά διοικησῆ ἐν ὥρᾳ κρίσεως, ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου τοῦ Β:(67) Ὁ-

στρατιωτική κίνησις της 21ης Ἀπριλίου 1967 ὑπῆρξαν τά θύματα τῶν παρεκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων. Μάτην ἐγράψαμεν εἰς τόν τύπον καί ἀνετυπώσαμεν εἰς τό φυλλάδιον τοῦ Ἰ. Χανιώτου τόν Σεπτέμβριον τοῦ 1966 (Φῶς εἰς τά παρασηνία της Ἐκκλησιαστικῆς κρίσεως) περί τῶν ἐπικειμένων. Ὁκτώ ὅλους μῆνας πρό τοῦ Ἀπριλίου 1967 καθωρίζοντο τά ὀνόματα τῶν Συνοδικῶν της Ἀριστίνοδην τοῦ Μαΐου τοῦ 1967 (πρβλ. σελ. 17 τοῦ ὡς ἄνω ἔργου).

(67) Ἐνταῦθα πρέπει ν' ἀποκαλύψω, ὅτι τῷ εἶχον ἀποστείλει, διά τοῦ ἐμπιστευτικοῦ πρωτοκόλλου της Ἀρχιεπισκοπῆς, ὅξεϊαν ἐπιστολήν, διότι κινούμενος ὑπό τοῦ Τρίκκης Διονυσίου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἰθύνων νοῦς εἰς ὅλην τήν περίοδον 1959-1969 εἰς τήν δρᾶσιν τῶν παρεκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων καί της "Ἀριστίνοδην Συνόδου" (πρβλ. Χανιώτου, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 17), ἐπέδρασεν εἰς τόν διορισμόν τοῦ Μ. Σιώτου τόν Ἰούνιον τοῦ 1964 καί τόν τορπιλλισμόν της ἰδικῆς μου προσπαθείας διά τήν ἐφαρμογήν διακομματικῆς ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς.

μως πρέπει νά λεχθῆ, ὅτι ἡ προφορική καί γραπτή ἄρνησίς του νά παραιτηθῆ (9 Μαΐου 1967) ὑπῆρξεν πρᾶξις ἀξιοσημείωτος διὰ τήν Ἐκκλησίαν, ὡς καί ὁ τρόπος καθ' ὃν ἔγραφε τό κείμενον.

* * *

Ἡ γυνῶσις, λοιπόν, ἐν μεγάλῳ μέτρῳ, τῶν φανελλῶν τῶν δύο περιπτώσεων μοί ἐπιτρέπει τήν κρίσιν, ὅτι ἐνῶ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἰ. κανόνων καί τῶν νόμων, τῶν στηριζομένων ἐπί τοῦ Συντάγματος (5383/1932) τοῦ 1952, παρά τόν θόρυβον ἐπετεύχθη ἡ ἔκδοσις, ἔστω καί ἐκ τῶν ὑστέρων (4 Ἀπριλίου 1962), ἤτοι μετὰ τόν ἐξαναγκασμόν εἰς παραίτησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἡ π α μ ψ η φ ε ἰ ἄ θ ὡ σ ι ς (πρότερον ἀτυχῶς ἐγένετο ἐκλογή ἀρχιεπισκόπου τοῦ Χρυσοστόμου τοῦ Β΄), ἐν τούτοις δέν ὠφελήθη ἡ Ἐκκλησία. Μετά (6) ὅλα ἔτη, τῷ 1968, καί ἐν-

Φυσικά δέν ἀπετόλμησεν ἀπάντησιν. Κατά τόν Δεκέμβριον τοῦ 1966 ὀρισθεῖς σύμβουλος τῆς Ἱεραρχίας καί λαβῶν παρ' αὐτοῦ ἔγγραφον εὐχαριστήριον (πρβλ. Πρακτικά εἰς περιοδ. "Ἐκκλησία" 1967) ἦλθον εἰς ἐπαφήν πρὸς αὐτόν καί ἤκουσα παράπονα τόσον κατ' ἐμοῦ ὅσον καί κατά τοῦ Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου, διότι ἔμαθεν ὅτι ἠθέλομεν νά παραιτηθῆ. Ἐδῶκα ἐξηγήσεις τινάς καί ἐτόνισα πόσον δύσκολος θά ἦτο ἡ διαδοχή του. Δέν ἐπέισθη ἀπολύτως οὐδέ ὅτι θ' ἀπετέλει σφάλμα ἡ ἀποστολή εἰς τό Ὑπουργεῖον τῶν στοιχείων, διὰ τήν ἔκδοσιν τῶν Β.Δ. περί ὀρίου ἡλικίας τῶν Ἱεραρχῶν. Ἐντεῦθεν δύναται νά ἐρμηνευθῆ ἡ μετὰ δυσχερείας συμφωνία του πρὸς τόν ὑπουργόν Παιδείας κ. Γρηγ. Κασιμάτην (μετὰ τήν 3ην Ἀπριλίου τοῦ 1967, ὅτε ὠρίσθη ἡ Κυβέρνησις Κανελλοπούλου) περί διορισμοῦ μου ὡς Γεν. Δ/ντοῦ Θερησκευμάτων. Ἡ ἐντολή πάντως ἐδόθη εἰς τόν Γεν. Γραμματέα κ. Χ. Σολωμονίδην τήν 20ην Ἀπριλίου 1967. Ἦτο πλέον ἀργά (πρβλ. Γ. Κονιδάρη, Ἱστορία τῆς Ριζαρέϊου Ἐκκλ. Σχολῆς, 1969, σ. 128).

τός ὀλίγων ἡμερῶν μετὰ βραχεῖαν δίνην ἐπεβλήθη, χωρίς νά διαπιστωθῆ ἔνοχη, ἢ ποινή τῆς ἐκπτώσεως ἀπό τοῦ θρόνου ὄχι μόνον εἰς τόν Μητροπολίτην Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος, ἀλλά καί τόν Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, παρά τάς 14 ὑπέρ αὐτοῦ μαρτυρίας, αἵτινες φυσικῶς ἀπέκρουον τάς φήμας. Οἱ Θρόνοι ἀμφοτέρων κατελήφθησαν ἀμέσως ὑπό μελῶν τῆς "Ζωῆς".

"Τό δεδικασμένον" τοῦ πρώτου καί ἡ θαρραλέα δήλωσις τοῦ δευτέρου, ὅτι δέν ἐμήνυσε τούς συκοφάντας του, συμφώνως πρός τήν χριστιανικήν ἐπιταγήν, νά μή καταφεύγῃ εἰς τά κοσμικά δικαστήρια (μακρά ἀνοικτή ἐπιστολή πρός τήν "Βραδυνήν" τῆς 4ης Νοεμβρίου 1967), εἰς οὐδέν ὠφέλησαν. Ἡ ἀρμοδιότης τῶν προσώπων τῶν μαρτύρων τῆς ὑπερασπίσεως δέν ἐλήφθη ὡσαύτως ὑπ' ὄψιν, ἀλλ' ἐλήφθη τούναντίον ὡς βάσις τῆς ἀποφάσεως τῆς καταδίκης ἢ ἀμφιβολία τῶν μαρτύρων τῆς κατηγορίας περί τῆς ἀληθείας τῶν φημῶν. Μνημονευτέα δήλωσις ἄλλου μάρτυρος, εἰπόντος "δέν ἀποκλείεται νά εἶναι ἀθῶος" ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰάκωβος.

Ἀλλά θ' ἀπετέλει παράλειψιν ἀσυγχώρητον ἐάν δέν διετύπουν τήν γνώμην, ὅτι θά ἔδει, σὺν τῇ δημοσιεύσει τῶν ἀποφάσεων τοῦ κανονικοῦ καί νομίμου Δικαστηρίου, τοῦ ἀθώωσαντος τήν 4ην Ἀπριλίου 1962 π α μ ψ η φ ε ἰ (μετέχοντος τοῦ Γερμανοῦ Μαντινείας, ὡς Προέδρου, καί τοῦ Ἐλευθερουπόλεως Ἀμβροσίου, τοῦ πρώτου οὐχί εὐμενῶς διατεθειμένου πρός τόν Ἀρχιεπίσκοπον Ἰάκωβον), καί τῶν κατὰ τόν ἐξαναγκασμόν πρός παραίτησιν καί τά κατὰ τήν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ (1962-1966) νά γίνῃ καί ἡ δημοσίευσις τῶν κειμένων τῶν μαρτυρ. καταθέσεων. ἦτοι: α) τῶν μαρτυριῶν καταθέσεων ὄχι μόνον τῶν μαρτύρων ὑπερασπίσεως ἀλλά πρό πάντων τῶν μαρτύρων κατηγορίας αὐτῶν, διά νά ἐπιβληθῆ ποινή ἄνευ ἔνοχης. Θά συγκατετίθεντο ἄράγε οἱ κ.κ. μάρτυρες τῆς κατηγορίας νά δημοσιευθοῦν αἱ καταθέσεις των;

β) Αἱ ἀπολογίαι τῶν "κατηγορουμένων"

γ) Αἱ διά δικαστικοῦ κλητῆρος ἐπιδοδοθεῖσαι ἐνστάσεις

αὐτῶν ἀρμοδίως διὰ τὴν μὴ ἔκδοσιν τῶν διαταγμάτων, αἵτινες ἀποτελοῦν ἔγγραφα βαρυσήμαντα, μὴ ληφθέντα ὑπ' ὄψιν παρά τὴν νομικὴν αὐτῶν σημασίαν.

Δέν ὑπάρχει δέ οὐδεμία ἀμφιβολία, διὰ τὴν συνείδησίν μου ὡς ὀρθοδόξου Θεολόγου, διδάξαντος Καν. Δίκαιον καὶ διατελέσαντος γραμματέως, τμηματάρχου καὶ διευθυντοῦ Β' τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ὅτι τὰ Β.Δ. τοῦ 1968 (Μάρτιος) περί ἀπομακρύνσεως τῶν δύο Ἀρχιερέων δέν ἔπρεπε νά ἐκδοθοῦν, ἄτε ὄντα ἀντικανονικά καὶ διὰ τοῦτο ἀντισυνταγματικά (ἰδέ Δ' παράρτημα καὶ ἔκθεσιν νομικοῦ περί τῆς ἀντισυνταγματικότητος εὐθύς ἀμέσως). Ὁ τότε Γενικός Διευθυντής τῶν Θρησκευμάτων ὤφειλε νά ἀποτρέψῃ τόν Ὑπουργόν ν' ἀναλάβῃ τοιαύτην εὐθύνην, μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἐνστάσεων - ἐξωδίκιων δηλώσεων καὶ διαμαρτυριῶν - καὶ ὁ ἴδιος ὄχι μόνον νά μὴ μονογράψῃ ἀλλὰ καὶ νά ἀπομακρυνθῇ ἀμέσως, ἐφ' ὅσον εἶναι θεολόγος.

II Ἡ ἀντικανονικότης καὶ ἀντισυνταγματικότης ἔχει ὡς ἐξῆς: Ὅτι ὁ Ἀν. Νόμος 214/1967 εἶναι ἀντικανονικός καὶ ἔνενα τούτου ἀντισυνταγματικός, οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν, διότι κατὰ τὴν ἔκδοσιν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἴσχυεν τό Σύνταγμα τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1952, καθ' ὃ ἴσχυον ὅλοι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, οἱ ἰσχύοντες ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ, καθ' ὃ μέρος οὗτοι δέν ἔχουσι περιέλθει εἰς ἀχρησίαν. Φυσικῶς τῷ λόγῳ τὰ περί Συνόδων, Δικαστικῆς ἐξουσίας κ.λ.π. εἶναι θεμελιώδη, δι' ὃ καὶ οἱ ἀποτελέσαντες τὴν "Ἀριστίνδην Σύνοδον" ἐθεώρησαν ὑποχρέωσιν των, ἀδιάφορον κατὰ τινα τρόπον (τό εἶδομεν ἀνωτέρω), νά συμπληρώσωσιν τό "Συνοδικόν Δικαστήριον", ἐφ' ὅσον ἦσαν 9, διὰ 3 εἰσέτι Ἱεραρχῶν.

A. Τό ζήτημα τῆς ἀντικανονικότητος πραγματεύεται διὰ βραχέων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορινθίας κ. Παντελεήμων, συντάκτης τοῦ χρησιμωτάτου ἐγχειριδίου κλειδός τῶν Ἱ.Κανόνων, εἰς τό ἐπόμενο ἐγγραφον καὶ εἰς ἓν σημείωμα.

α) Το άποσταλέν άρμοδίως έγγραφον ύπ'άριθ. 1194, τήν 26ην 'Ιουνίου 1970 έχει ως έξής:

'Ιερά Μητρόπολις Κορινθίας

"'Η 'Ορθόδοξος κατ' 'Ανατολάς 'Εκκλησία, διοικεΐται υπό τών 'Ιερών Κανόνων, οΐτινες είναι ύποχρεωτικοί δι' αύτήν.

Δυστυχώς είς τήν πατρίδα ήμών Ίσχυσαν ένίοτε Νόμοι άντιτιθέμενοι πρός τούς 'Ιερούς Κανόνας καί πρός τό δίκαιον τής 'Εκκλησίας.

Είς τών νόμων αύτών επ'έσχάτων υπήρξεν καί ο 214/1967 άνανεωθείς διά τοϋ 344/1969 καί ήδη ίσχύων. Περί τής άντιανονιιότητος τοϋ Νόμου 214/67 άντετάχθη όμοφώνως ή Θεολογική Σχολή τοϋ Πανεπιστημίου 'Αθηνών, είποϋσα σύν τοίς άλλοις τό βαρύτατον, ότι δηλαδή ο Νόμος 214/1967 "πλήττει τάς θεμελιώδεις αρχάς τοϋ δικαίου τής 'Εκκλησίας". Τοϋτο έγράφη είς τό ύπ'άριθμ. 521/26.2.68 έγγραφον τής Θεολογικής Σχολής πρός τόν Μακαριώτατον 'Αρχιεπίσκοπον.

'Ο έν λόγω Νόμος ίσχύσας, ως μή ώφελεν, άσχέτως τών άποτελεσμάτων τά όποΐα έσχεν, τό όλιγώτερον θά καταδικασθῆ όπωσδήποτε έν τῇ 'Εκκλησιαστικῇ 'Ιστορία καί έν τῇ 'Ιστορία τοϋ Δικαίου τής 'Ελληνικής 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, καθ' ότι υπήρξεν πρωτοφανής, άφήσας καταπλήνιτους τούς γνωρίζοντας τάς 'Ιεράς Πατερικής Παραδόσεις τής 'Εκκλησίας καί τής 'Ορθοδοξίας καί τό Κανονικόν Δίκαιον καί τούς πονούντας τήν 'Εκκλησίαν. Δυστυχώς "τό καλόν οϋκ έστι καλόν εάν μή καλώς γένηται".

"'Ηδη κ., πάντοτε επί τῷ καθεστῶτι ότι δέν καταρθώθη νά διοικῆται ή 'Εκκλησία ήμῶν μόνον διά τών 'Ιε-

ρῶν Κανόνων παρακαλοῦμεν ἐν πολλῷ πόνῳ διὰ τε τὴν Ἑκκλησίαν καὶ τὴν προσφιλή Πατρίδα ἡμῶν περί τῶν κάτωθι:

Μετά τὴν ἀπό μακροῦ ἰσχύν τοῦ Συντάγματος τοῦ 1968,

Μετά τὴν ἰσχύν τοῦ Νόμου 133/1969 παρέχοντος δικαίωμα ἐφέσεως,

Μετά τὴν δημοσίευσιν εἰς τό ὑπ' ἀριθμ. 112 τεῦχος Α' φύλλον ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Νόμου δυνάμει τοῦ ὁποίου ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀναθεώρησιν αἱ ἀποφάσεις τῶν Στρατοδικειῶν.

1/ Νά καταργηθῇ πάραυτα ἡ ἰσχὺς τοῦ Νόμου 344/1969

2/ Νά καταρτισθῇ νέος Νόμος περί Ἑκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης μέ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν τὴν συμφωνίαν του καὶ συμπόρευσιν μετά τῶν Ἱερῶν Κανόνων δικαίωμα Ἐφέσεως τῶν καταδικασθέντων Κληρικῶν.

Τέλος ἐπιπροσθέτως παρακαλοῦμεν ἵνα, ὡς μὴ ἔχουσα πλέον κανένα λόγον, σταματήσῃ ἡ ἰσχὺς τῆς ἀποκεφαλίσεως τῆς Ἱεραρχίας, ἡ καθιερωθεῖσα διὰ μίαν ὀλόκληρον τριετίαν διὰ τοῦ ἄρθρου 51 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 126/1968.

Ἐπί τοῦ τελευταίου ἰδιαιτέρως, παρά τὰς διαφωνίας ἡμῶν πρὸς τόν Μακαριώτατον Προκαθήμενον, ἀδυνατοῦμεν νά παραδεχθῶμεν ὅτι οὗτος δέν δύναται νά διοικήσῃ τὴν Ἑκκλησίαν διὰ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ διὰ Νόμων συμφώνων πρὸς τοὺς Ἱερούς Κανόνας καὶ ὅτι ἔχει ἀνάγκη ὅπως διοικῇ αὐτὴν ἄνευ τῆς ὑπευθύνου Ἱεραρχίας καὶ δι' ἐπιβαλλομένων Ἀναγκαστικῶν Νόμων.

Μετά τιμῆς καὶ εὐχῶν

Ὁ Μητροπολίτης ὁ Κορινθίας Παντελεήμων

Τό παρόν ἀπεστάλη εἰς τόν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως

καὶ τοὺς κ. κ. Ἀντιπροέδρους τῆς Κυβερνήσεως

κ. κ. Ὑπουργούς τῆς Κυβερνήσεως

κ. κ. Ὑπουργούς τῆς Κυβερνήσεως

β) Το σημείωμα έχει ως εξής:

"Ο νόμος 214/1967 συντρίβεται υπό τῶν 'Ιερῶν Κανόνων" (καί τῆς γνώμης τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν).

'Η ὑπ' ἀριθμ. 521/26./2/1968 παμφηφεί ληφθεῖσα καταπελτινὴ ἀπόφασις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καί ἀποσταλεῖσα πρὸς τόν 'Αρχιεπίσκοπον κ. 'Ιερώνυμον λέγει ὁρθῶς.

1/ Διὰ τοῦ ἄρθρου 8 ἐπιβάλλεται ποινὴ ἐπὶ τῇ βάσει ἀορίστου κατηγορίας, χωρὶς νά ὑπάρχη ὑπαιτιότης τοῦ κατηγορουμένου.

2/ Καταργεῖται ἡ ὑπό τῶν ἱερῶν κανόνων προβλεπομένη ἐκκλητος προσφυγή κ.λ.π.

'Ωσαύτως ἀναφέρεται ὅτι "πλήσονται θεμελιώδεις ἀρχαί τοῦ δικαίου τῆς 'Εκκλησίας"

3). 'Ο νόμος αὐτός εὐρίσκεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τόν ΣΤ' (6) τοῦ Θεοφίλου 'Αλεξανδρείας, ὅστις 'Ιερός Κανὼν ἔχει Οἰκουμενικόν κῆρος, διότι ἔχει ἐπικυρωθῆ ὑπό τῆς Πενθ. Οἰκουμενικῆς Συνόδου. 'Ο 'Ιερός κανὼν λέγει. Δέν πρέπει νά προσέχωμεν εἰς τάς ματαίας διαβολάς καί εἰς τοὺς ψιθυρισμούς καί καθαιρῶμεν ἐκ τῶν κηολογιῶν αὐτῶν μόνον, τοὺς κληρικούς. Πρβλ. καί ΣΤ' (6) Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

4). 'Ο ἴδιος αὐτός νόμος 214 ἀποκλείει τοὺς κατηγοροῦντες, τὴν εὐθύνην τῶν κατηγορῶν, τάς προϋποθέσεις τῶν μαρτύρων καί τόσα ἄλλα διὰ τὰ ὁποῖα ὁμιλοῦν οἱ ἱεροὶ κανόνες ΕΑ' (61) 'Αποστολικός, ΚΑ'(21) Δ' Οἰκουμενικῆς καί ἄλλοι 8 Κανόνες τῆς ἐν Κερθαγένῃ Συνόδου, καί εἰσάγει τάς δίνας χωρὶς κατηγοροῦν ὑπεύθυνον, χωρὶς τάς προϋποθέσεις τῶν μαρτύρων κ.λ.π.

5). Καταργεῖ τὴν ταυτοπάθειαν κατὰ τὴν ὁποίαν: ὁ κατὰ Κληρικῶν κατηγορῶν ὑπογράφει ἔγγραφον ταυτοπαθείας, δηλαδή ὅτι δέχεται νά πάθῃ τυχόν συκοφαντῶν, ὅτι θά ἐπάθαιεν ὁ κατηγορούμενος ΣΤ' (6) Β' Οἰκουμενικῆς. Καταργεῖ ἐπίσης τοὺς κατωτέρω 'Ιερούς Κανόνες κατὰ τοὺς ὁποίους.

I/ 'Επίσκοπος δέν ἐπιβάλλεται τῆς 'Επισκοπῆς πρὶν ἢ πε-

ρατωθῆ πλήρως ἢ δι' αὐτόν δίκη. ΣΤ' (96) Συνόδου Καρθαγένης.

2) Καθαίρεσις Κληρικοῦ γίνεται μετὰ ἀπόδειξιν τῆς κατηγορίας παρά ἀξιοπίστων μαρτύρων. Θ' (9) Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.

3) Ἐπίσκοπος οὐκ ἐμβάλλεται τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ εἰμῆ κατ' ὅπιν δίκης συμφώνου πρὸς τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας. Α' Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

4) Κατήγοροι κατὰ Κληρικῶν κατηγοροῦντες αὐτοὺς διὰ πολ- λά παραπτώματα ἐάν ἀποτύχουν νὰ ἀποδείξουν ἔστω καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ γίνωνται δεκτοὶ καὶ ἕτεροι, αἱ ὑπόλοιποι κατηγορίαι, ἀλλὰ νὰ καταρρέουν. ΡΛΘ' (139) Καρθαγένης (ἢ ΡΛ').

5) Κατήγοροι καὶ μάρτυρες κατὰ Κληρικῶν πρέπει νὰ γίνωνται δεκτοί: οἱ εὐηπόληπτοι καὶ ἀδιάβλητοι καὶ οὐχὶ οἱ ἀνυπόληπτοι. Σχετικοὶ Ἱεροὶ Κανόνες εἶναι οἱ κατωτέρω:

ΕΑ' (61) Ἀποστολ., ΟΔ' (74) Ἀποστολ., ΚΑ' (21) Δ' Οἰκου- μενικῆς, Η' (8) Καρθαγένης, ΡΛΗ' (138) Καρθαγένης, ΡΜ' (140) Καρ- θαγένης, ΡΛΖ' (137) Καρθαγένης ΚΖ' καὶ ΚΗ' (27 καὶ 28).

6) Ὅλα ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ διὰ τοῦ Νόμου 214 καταργοῦνται. Πῶς νὰ τό χαρακτηρίση κανεῖς; καὶ πῶς θὰ ἴμποροῦμε μετὰ ταῦτα νὰ ὀνομαζώμεθα Ὁρθόδοξοι; ὅταν ἡ ἐνδίδωξις Ἐπισκόπου ἐν τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ οὐ γίνεται εἰ μὴ συμφώνως πρὸς τοὺς Ἱεροῦς κανόνων (1^{ος} Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας), τοὺς ὁποίους ἡμεῖς παραβαίνομεν; Ἡ ὑπὸ τοῦ Νόμου καταργουμένη ἐκκλητος προσφυγή γίνεται πρὸς τὸν ἀνώτερον, ἦτοι πρὸς τὸν Μητροπολίτην, τὸν Πατριάρχην ἢ ἀνώτερον ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ἢ μετὰ ἀνώτατον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον γίνεται πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

7) Ἡ κατάργησις τῆς ἐκκλητίου προσφυγῆς ἔρχεται εἰς φοβερὰν σύγκρουσιν πρὸς κάθε ἔννοϊαν καὶ Νόμον δικαίου καὶ πρὸς τοὺς κατωτέρω Ἱεροῦς Κανόνας: Θ' (9) Α' Οἰκουμ., ΙΖ' (17) Δ' Οἰκουμ., Γ' (3) καὶ Δ' (4) Σαρδικιῆς, ΙΔ' (14) Σαρδικιῆς, ΙΕ' (15) Ἀντιοχεί-

ας, ΙΕ' (15) Καρθ... ΛΣΤ' (36) Καρθαγ... ΕΒ' (62) Καρθαγ... ΡΕ' (105) Καρθαγ... ΡΛΔ' (134) Καρθαγ..., Α(Ι) 'Επιστολή Συνόδου Καρθαγένης πρὸς Πάπαν Βονιφάτιον, Δ' (4) Θεοφίλου 'Αλεξανδρείας.

8) Σχόλια εἰς τὰ ἐντεθέντα ἐνταῦθα δέν χρειάζονται, διότι ὅσα ἐγράφησαν δύνανται νά πείσουν καί τόν πλέον ἀδαῆ ὅτι ὄχι ἀπλῶς κατεφρονήθησαν καί κατεπατήθησαν οἱ 'Ιεροί Κανόνες, ἀλλά ἐξ αὐτῶν οἱ ἀφορῶντες εἰς τήν Δικαιοσύνην ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ, πραγματιῶς ἀνεσκολοπίσθησαν.

9) Ποῦ βαδίζομεν ὁμῶς; Ποῦ πηγαίνομεν ὡς ὀρθόδοξος 'Εκκλησία; Διατί τόση μυωπία; μέχρι πότε θά κυριαρχοῦν τὰ πάθη, τὰ μίση, οἱ διωγμοί, ἡ ἀμβλύτης; Τί θά γράψῃ δι' ἡμᾶς ἡ 'Ιστορία αὔριον; Τί θά ἰσχυρισθῶμεν εἰς τούς 'Ορθόδοξους μας; Τί θά ἀπαντῶμεν καί τί θά λέγωμεν καί τί θά εἴπωμεν καί τί θά δικαιολογηθῶμεν, ὅταν θά καταντήσωμεν ὥστε νά μετρῶνται οἱ παπᾶδες εἰς τὰ δάκτυλα; Διότι πόσοι θά εἶναι οἱ ἀνόητοι νά ἱερωθοῦν, γνωρίζοντες ὅτι.....εὐσυνειδήτως ἐλειτούργησαν, ἐπαναλειτούργησαν, λειτουργοῦν καί δυνατόν νά ξαναλειτουργήσουν ΕΚΤΑΚΤΑ ΙΕΡΟΔΙΚΕΙΑ ἐπί ἀπολύτῳ καταφρονήσει τῶν 'Ιερῶν τῆς 'Εκκλησίας Κανόνων κ.λ.π. ;

Δέν λέγομεν νά μή τιμωρῶνται καί νά μή καθαιρῶνται οἱ κακοί κληρικοί. 'Επιμένομεν ὁμῶς μυριάκις λέγοντες ὅτι οὐδεὶς ἔχει τό δικαίωμα νά παραβιάζῃ τούς 'Ιερούς Κανόνες καί ὅτι οἱ τυχόν κακοί κληρικοί ἔχουν ἀναφαίρετον τήν ἀπαίτησιν νά τιμωροῦνται, νά καταδιμάζωνται ἀνόμη καί νά καθαιροῦνται, ἀλλά συμφῶνως πρὸς τούς 'Ιερούς Κανόνες.

'Υπάρχουν ἐντός ἀπό τὰς ἀναφερθείσας καί ἄλλαι καταπατήσεις πολλῶν θεμελιωδῶν 'Ιερῶν Κανόνων καθῶς καί τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850 εἰςτά δύο καίρια σημεῖα αὐτοῦ".-

Β) 'Επί τοῦ θέματος τῆς νομιμότητος παρατηρήθησαν τὰ ἐπόμενα, εἰς τὴν ὑπεράσπισιν ἑνὸς τῶν κατηγορηθέντων. "Τό Δικαστήριον δέν θέλει εἶσθαι νόμιμον ἂν ἡ καθιστῶσα τοῦτο δὲ ἀταξίς νόμου εἶναι ἀνίσχυρος, ἀνίσχυρος δέ θέλει εἶσθαι ἐάν προσκυροῦν, πρὸς συνταγματικὰς διατάξεις, τοιαύτη δέ περίπτωσις συντρέχει ἐν προκειμένῳ. Κατὰ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος "Δικαστιναὶ Ἐπιτροπαὶ καὶ ἔντακτα Δικαστήρια ὑφ' οἷονδῆποτε ὄνομα δέν ἐπιτρέπεται νὰ συσταθῶσι". - Ἡ Συνταγματικὴ αὕτη διάταξις φέρεται ἀνασταλεῖσα διὰ τοῦ ἄρθρου I τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 280 (1967) Βασ. Δ/τος (ΦΕΚ α. 58), στηριζομένου εἰς τὸν νόμον ΔΕΘ" περί καταστάσεως πολιορκίας", ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀνισχύρου (πλέον) τοῦ ἐν λόγῳ Βασ. Δ/τος, λόγῳ μὴ τηρήσεως τῶν ἐν τῷ νόμῳ ὀριζομένων ὅρων ἰσχύος αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀληθινήν τούτου ἔνοιαν, σαφῶς συναγομένην ἐκ τοῦ διὰ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἐπιδιωχθέντος σκοποῦ (ὃν ἄλλως τε ἀποκαλύπτει καὶ τὸ εἰς τὸ αὐτὸ φύλλον τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως δημοσιευθέν Βσ. Διάταγμα 281 "περί συστάσεως ἐντάκτων τοπικῶν στρατοδικειῶν"), ἡ ἀναστολή δέν ἐντείνεται ἐπὶ τῶν τακτικῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων. "Ὅτι τὰ κατὰ τὸν νόμον 5383/1932 ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια εἶναι "Δικαστήρια" καὶ δὴ "τακτικὰ", ἔχει κριθῆ ἤδη ἀπὸ μακροῦ παρά τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας (ἀπόφ. 2279/1953 κ. ἄ.)." Ἡδη, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ διὰ τοῦ νόμου ἐκείνου τεθεσπισμένου Συνοδικοῦ δι' ἀρχιερεῖς δικαστηρίου διὰ τοῦ ρηθέντος Ἄν. Ν. 214/1967 συνιστᾶται "κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος" (νόμου) ἕτερον δικαστήριον", διὰ δέ τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἡ διάρκεια τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ὀρίζεται εἰς δύο ἔτη. Οὕτω ἰδρύεται δικαστήριον περιορισμένης χρονικῆς διάρκειας, ὅπερ ὡς ἐκ τούτου προφανῆ ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦ "ἐντάκτου". -

"Ὅθεν ἡ περί συστάσεως αὐτοῦ διάταξις προσκυρούσα εἰς τὸ ρηθέν ἄρθρον 8 τοῦ Συντάγματος εἶναι ἀνίσχυρος, καὶ ἐπο-

μένως τό δι' αὐτῆς συσταθέν "δικαστήριον" οὔτε "δικαστήριον" οὔτε νόμιμον" δύναται νά θεωρηθῆ. - Δέν δύναται δέ νά ὑποστηριχθῆ ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ Συντάγματος εἴτε κατηρηγῆθη, εἴτε τελεῖ ἐν ἀναστολῇ (τοιαύτη ὅμως ὥστε ν' ἀποκλείεται περιορισμός τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀναστολῆς σύμφωνα πρὸς τόν δι' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενον - πολιτικόν - σκοπόν), δυνάμει "συντακτικῆς πράξεως" (καί δή τῆς ὡς Β' δημοσιευθεῖσης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως), διότι μετὰ τὴν αὐτοδέσμευσί - μ ε υ σ ι ν τῆς ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 προελθούσης "Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως" (αὐτοδέσμευσιν ἔργῳ μὲν δηλωθεῖσαν διὰ τῆς κατὰ τάς διατάξεις τοῦ Συντάγματος ὀρκωμοσίας αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, λόγῳ δέ διὰ τῆς ἀρχικῆς δημοσίας ἐξαγγελίας (διαγγέλματος) τοῦ προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὄντος ἀρχηγοῦ τῆς ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως προελθούσης ἐξουσίας, περί διατηρήσεως ἐν ἰσχύϊ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 μέχρι τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος ἐτέρου Συντάγματος, ἐγκρινομένου ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ δημοψηφίσματος, ἢ περί "συντακτικῆς ἐξουσίας" τῆς Κυβερνήσεως πρᾶξις εἶναι ἀνίσχυρος, ἀνίσχυροι δέ, ἐπομένως, εἶναι καί πᾶσαι αἱ "συντακτικαὶ πράξεις" τῆς Κυβερνήσεως, ἐφ' ὅσον ἀντιτίθενται πρὸς κειμένας συνταγματικὰς πράξεις".

*

* *

Εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην περί τῆς ἀντικανονικότητος καὶ τῆς ἐλλείψεως νομιμότητος δέον νά προστεθῶσιν εἰδικώτεραι ἀπόψεις περί τοῦ συνταγματικοῦ θέματος.

. Ἡ Συνταγματικὴ ἀποφίς ἐκτίθεται εἰς τό ἐπόμενον σημεῖωμα διακεκριμένου νομοδιδασκάλου καὶ διακεκριμένων νομικῶν, ἀποφαινομένων καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς νομιμότητος. Αἱ ἀπόψεις ἐτέθησαν ὑπ' ὄψει τοῦ Δικαστηρίου (ἐκτάντου Ἱεροδωκείου).

1. "Ἄνίσχυρος ὅμως καί ἀντισυνταγματική εἶναι καί ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ αὐτοῦ ἀν.ν. 214/1967, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ τε περί παραπομπῆς μου ἐνώπιον τοῦ "ἐκτάκτου ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου" ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί ἡ περαιτέρω ἐναντίον ἡμῶν ἐνέργεια: διεξαγωγή "ἀνακρίσεως", διατύπωσις "κατηγορίας" περί τοῦ θεσπιζομένου νέου λόγου ἐπιβολῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποινῆς τῆς "ἐκπτώσεως" καί - ἐπιχειμένη - δίκη ἐπὶ αὐτῇ. Διττῶς δέ: α/λόγῳ ἀντιθέσεως πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Συντάγματος καί β/λόγῳ ἀντιθέσεως πρὸς τὸ ἄρθ. 2 τοῦ Συντάγματος - διατάξεων ὧν οὐδέ "τυπική" ἐγένετο ποτέ ἀναστολή. Εἰδικιώτερον:

I. Κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ Συντάγματος

"Ἄδίκημα δέν ὑπάρχει, οὐδέ ποινὴ ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ἰσχύοντος πρὸ τῆς τελέσεως τῆς πράξεως. Βαρυτέρα ποινὴ οὐδέποτε ἐπιβάλλεται μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς πράξεως. Ἡ συνταγματικὴ αὕτη διάταξις ἐπιβεβαιοῖ καί ἐπαναλαμβάνει, μετὰ τοῦ κύρους τοῦ "συνταγματικοῦ κανόνος", γενικωτάτην ἀρχὴν Δικαίου, κατάνησιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἅτε ἀποτελοῦσαν β - σ - ι - ν καί θ - ε - μ - ε - λ - ι - ο - ν πάσης κοινωνίας δικαίου, ἀρχὴν τὴν ὁποίαν καί ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν (ὁ μετὰ Χριστόν μέγιστος τῶν διδασκάλων τῆς τοῦ Χριστοῦ πίστεως καί ἀληθῶς θεμελιωτῆς ἐκείνου ὅπερ σήμερον διαγιγνώσκειται ὡς "ἐλληνοχριστιανικός πολιτισμός", οὔτινος ἡ πραγμάτωσις ἀποτελεῖ τὸν στόχον πάσης δημοσίας ἐκδηλώσεως, κατὰ τὰς πλειστάκτις ἐπαναλαμβανόμενας διακηρύξεις τῆς Κυβερνήσεως τῆς προελθούσης ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς 21.4.1967) τ ρ ί ς ἔγνω νά διακηρύξῃ ἐν τῇ "Πρὸς Ῥωμαίους" ἐπιστολῇ αὐτοῦ: "Οὗ γάρ οὐκ ἔστι νόμος, οὐδέ παράβασις" (4.15), " ἁμαρτία δέ οὐκ ἔλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου" (5.13), καί " χωρὶς γάρ νόμου ἁμαρτία νεκρά" (7,8). Ἐν προκειμένῳ καί ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ νεαροῦ ἀν. νόμου 214/67 ΔΕΝ προσδιορίζει καὶ τὴν " ἐν-

νοϊαν ἢ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐγκλήματος καθ'οὔ ἐπιβάλλει τὴν ἐν αὐτῇ μνημονευομένην ποινὴν τῆς ἐκπτώσεως, ἀλλ' ἀναφέρεται εἰς ἐνδεχομένας ἀντιλήψεις ἀτόμων ἀπροσδιορίστων καὶ ἀσχέτων πρὸς τὸν κληρικόν ἢ τὰς πράξεις ἢ παραλείψεις αὐτοῦ, προφανές εἶναι, ἔν τε τῆς γραμματικῆς αὐτῆς διατυπώσεως ΚΑΙ ἐν τοῦ μόνου δυναμένου νὰ συμβαδίσῃ μετ' αὐτῆς νοήματος, ὅτι αὕτη ἀπειλεῖ νολασμόν ἔνεκα π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ ς κ α τ α σ τ ᾶ σ ε ω ς π ρ ο ὕ π α ρ χ ο ὕ σ η ς. Τοῦτο δηλοῦται κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα οἰανδήποτε ἐναντίαν ἐκδοχὴν διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἀορίστου: ".....ἀπολέσαντες....."

"Παρ' οὐδενός δύναται ν' ἀμφισβητηθῆ ὅτι ἡ ἀντίληψις, τὴν ὁποῖαν ἔχει ἀόριστος..." "ὁ μ ᾶ ς ἀ ν θ ρ ῶ π ω ν," ἦν νοεῖ προδήλως ὁ νόμος διὰ τῆς πρωτοφανοῦς (ὡς στοιχείου ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ καθ'οὔ ἀπειλεῖται ποινὴ) ἐκφράσεως "ἔξωθεν καλῆ μαρτυρία", περὶ τοῦ κ Ὑ ρ ο υ ς κληρικοῦ ΔΕΝ ΑΠΕΤΕΛΕΣΕ ΠΟΤΕ "ἀδίκημα" οἰασδήποτε φύσεως. Θεσπίζεται, ἄρα, τοῦτο τό ΠΡΩΤΟΝ διὰ τοῦ Νόμου 214/1967 καὶ ἀφορᾷ εἰς τό ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ἦτοι εἰς προγενέστερον τῆς θεσπίσεως τῆς διατάξεως χρόνον.

Οὕτως ὅμως - καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ (τουλάχιστον) δυνάμει τῆς διατάξεως ἀπαγγέλεται κατηγορία ΧΩΡΙΣ προσδιορισμοῦ ΡΗΤΟΥ ὅτι ἡ ἔκπτωση τῆς ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας καὶ τοῦ ἀπαραιτήτου κύρους" ἐπῆλθε μετὰ τὴν θέσπισιν τοῦ ἀν.ν. 214 (1967) τούτου - ἡ διάταξις τελεῖ εἰς προφανῆ ἀντίθεσιν πρὸς τε τό ἄρθρον 7 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ΚΑΙ πρὸς τὸν ἴσην ἰσχύον (δυνάμει τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Συντάγματος) ἔχοντα προρρηθέντα ἀποστολικόν κανόνα καὶ εἶναι, διὰ τοῦτο ἀνίσχυρος καὶ ἀνεπίδεκτος ἐφαρμογῆς.

2. - Ἀλλά καὶ πρὸς τό ἄρθρον 2 τοῦ Συντάγματος προσκρούει ἡ αὐτὴ διάταξις. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ συνταγματικὴν διάταξιν "Ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπᾶστος ἡνωμένη δογ-

ματικῶς μετά τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης καί πάσης ἄλλης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐνεῖναι τούς τε ἱερούς ἀποστολικούς καί συνοδικούς κανόνας καί τάς ἱεράς παραδόσεις".

Ἔως δέ ἔχει παγίως κριθῆ ὑπό τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας διά πολλῶν ἀποφάσεών του (βλ. προσφάτως ἀποφ. 609-612 ἔτους 1967), "... ὁ κοινός νομοθέτης, κατά τό πνεῦμα τοῦ ἄρθρου 2 παρ. I τοῦ Συντάγματος, δέν δύναται διά τῶν ἐπιφερομένων ὑπ' αὐτοῦ τροποποιήσεων νά χωρήσῃ καί μέχρι θεμελιώδους μεταβολῆς βασικῶν διοικητικῶν θεσμῶν, καθιερωμένων παγίως ἀπό μακροῦ ἐντός τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας". Τοιοῦτοι κανόνες θεμελιοῦντες "βασιικούς διοικητικούς θεσμούς" ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ὄψει τοῦ ἐν προκειμένῳ ἐνδιαφέροντος θέματος τῆς διώξεως κληρικοῦ, ἔνεκα ἐκκλησιαστικοῦ παραπτώματος ὑφίστανται ΠΟΛΛΟΙ, ἐξ ὧν ἀπορρέουσι δύο γενικαί βασικαί ἀρχαί: α) ὅτι ἡ δίωξις κληρικοῦ ὡς ἄνω, δύναται νά χωρήσῃ μόνον ἐν ὑπάρξει συγκεκριμένου κατηγόρου καί δῆ ἔχοντος ἥθος ἀνεπίληπτον, καί β) ὅτι ἡ κατάγνωσις ἐνοχῆς καί ποινῆς ἀπαιτεῖ πλήρη ἀπόδειξιν περί τῆς συνιστώσης τό ἔγκλημα διαγωγῆς (ὑπάρξεως ἢ παραλείψεως) τοῦ ἐγκυαλουμένου κληρικοῦ.

Οὕτω, ὡς πρός τήν (α): Διαταγαί τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων, Β' 49,1 Διδασκαλία Ἀποστόλων II 49.2, Ἀποστολικός Κανὼν ΟΔ', Κανὼν 6 Β' Οἰκουμ. Συνόδου, - Κανὼν 9 Θεοφ. Ἀλεξ.- Ἔως πρός τήν (β) Διαταγαί Ἀγ. Ἀποστόλων Β' 47.3, Ἀποστολικοί Κανόνες ΑΒ' καί ΕΑ', Συνοδικοί Κανόνες 2 τῆς Οἰκουμ. 6 τῆς Β' Οἰκουμ. Κανὼν 9 Νοεκαίσι. Πρβλ. συναφῶς Κ. ΡΑΛΛΗ, "Ποιν. Δίκ. τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολ. Ἐκκλησίας", σ. 534 ἐπ., Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ", Σύστημα τοῦ Ἐκκλ. Δικαίου", τ. Γ', σ. 720 ἐπ., Σ. ΤΡΩΙΑΝΟΥ", Ἡ ἐκκλησ. δικονομία μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουστινιανοῦ, σ. 60 ἐπ. - Ἀμφότεροι ὅμως οἱ θεμελιώδεις οὔτοι θεσμοί τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν δικαίου ἔχοντες τήν διά τοῦ

ἄρθρου 2 τοῦ Συντάγματος ἐπηξημένην ἰσχύν, ἀνατρέπονται διὰ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ ἀν. ν. 214/67. Ὁ μὲν θεσμός τῆς ὑπάρξεως κατηγοροῦ, διότι τοῦτον, κατὰ τὴν διάταξιν ἀντικαθιστᾷ "ἡ ἔξωθεν καλὴ μαρτυρία" (ἦτοι ὁ ἀπρόσωπος, ἀόριστος, ἀνεύθυνος, ἀνεπίδεικτος ἐλέγχου ψ ἴ θ υ ρ ο ς)* ὁ δὲ θεσμός τοῦ ἐλέγχου τῆς κατηγορίας, διότι κατὰ τὴν διάταξιν ἀντικειμένου ἐλέγχου δὲν ἀποτελεῖ πλέον κ α τ η γ ο ρ ῖ α τις περί παραπτώματος (οἶον, κατὰ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΝ, ἔνθ' ἀνωτέρω, σελ. 101, ἀποτελεῖ "... πᾶσα ἄδικος καὶ ἐπίμεμπτος σ υ μ - π ε ρ ι φ ο ρ ᾶ, στρεφομένη κατὰ κανόνος δικαίου " ἀφορῶντος τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔννομον τάξιν, ὑπ' αὐτοῦ "κολαζομένη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κηρυχθέντος ἐνόχου διαπράξεως αὐτῆς"), ἀλλ' ἡ ἄ σ χ ε τ ο ς πρὸς οἰανδήποτε συμπεριφορὰν τοῦ κληρικοῦ - ἀφοῦ ΔΕΝ προϋποτίθεται ἡ ἔρευνα περί τῆς ἀ λ η θ ε ῖ - α ς ἢ μ ῆ τ α ὕ τ η ς - ἀντίληψις ἢν ἔχει ἀ ό ρ ι - σ τ ό ς τις κύκλος ἀνθρώπων, περί οὗ πάλιν θά μαρτυρήσει ἔ τ ε ρ ο ς ἐξ ἴσου ἀόριστος κύκλος "μαρτύρων! Οὕτῃ διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ ἀν. νόμου 214/67 προσκρούει πρὸς τοὺς ἄνω κανόνας καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Συντάγματος, οὗ λόγου ἔνεκα εἶναι ἀνίσχυρος καὶ ἀνεπίδεικτος ἐφαρμογῆς, ἐπαγομένου ἀνισχύρου καὶ μὴ νομίμου πάσης ἐπὶ τῆς διατάξεως ταύτης στηριζομένης περαιτέρω ἐνεργείας!

* * *

*Αναθεωρῶν καὶ συμπληρῶν τὴν ἀνωτέρω (σελ. 126) ἐντεθεῖσαν γνώμην μου περί τοῦ θέματος τῆς οὐσίας τῆς δίκης προσθέτω, ὅτι ἐκτός τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967, ὃν δημοσιεύω εἰς τὸ παράρτημα Β' καὶ τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων, αἵτινες εἶναι φυσικὰ ἀντίθετοι, δέον νά δημοσιευθῇ καὶ ἡ ἀπολογία τῶν κατηγορηθέντων ὑπὸ τῆς Ἀριστίνδην Συνόδου, ἡ ὁποία ἐχρησιμοποίησεν ὡς κατηγορητήριον τὴν φράσιν τοῦ νόμου καὶ ὄχι πραγματικὸν μηνυτήν. Εἰς τὴν ἀπολογίαν του ὁ Μακ. Ἀρχ/πος κ. Ἰάκωβος δίδει πλήρη ἀπάντησιν εἰς τοὺς μάρτυρας κατηγορίας (εἰς τῶν ὁποίων μετεβλήθη εἰς μάρτυρα ὑπερασπίσεως). Ἐκ ταύτης ἀποσπῶ τὰ ἐξῆς ὀρθότατα:

"ἄνευ ὁμῶς πλήρους καί τελείας ἀποδείξεως τῶν κατ' αὐτοῦ διαδοθέντων, θά ἦτο βαρύτατα ἄδικος οἰαδήποτε δῶξις μου".

Δέν εἶναι ἐπιτετραμένον νά συγκινηῖται, λοιπόν, εἰς ἀληθῆς διάκονος τῆς δικαιοσύνης, ἐκ τοῦ οἰουδήποτε δημοσιογραφικοῦ θορύβου, "ἐάν μή ὑπάρξη ἡ πλήρης καί τελεία ἀπόδειξις τῶν διαδιδόμενων" εἰς σβάρος οἰουδήποτε.

Ἐκ τῶν δώδεκα λοιπόν μαρτυριῶν - ἄν εἶναι δυνατόν νά χαρακτηρισθοῦν μαρτυρίαι, καθ' ὅσον εἶναι ἀπλῶς μόνον σιέψεις καί κρίσεις - μόνον αἱ δύο, τῶν κ.κ. Τωμαδάκη καί Ἀγγελῆ, δύνανται νά ἔχουν ἀξίαν ἀντικειμενικήν, διότι αἱ κρίσεις τῶν ὑπολοίπων δέκα κυρίων, ἔχουν σημασίαν μόνον δι' αὐτούς τούτους, οἵτινες τὰς ἐξέφερον.

Ὁφείλω, ἐάν μή νά διαμαρτυρηθῶ, πάντως νά ἐκφράσω τό βαθύτατον παράπονόν μου, διότι εἰς τόν πρός τόν Σεβασμιώτατον Ἀνακριτὴν ἔγγραφόν της, ἡ Ἱερά Σύνοδος, περιέλαβεν ἀνακρίβειαν σοβαρώτατην, σημειώσασα ὅτι λόγῳ τοῦ ὅτι, πρό καί μετὰ τὴν ἐκλογὴν μου, ὡς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος, προεκλήθη δυσμενής, διὰ τὴν Ἑλλησίαν καί ἐμέ, ἀπήχησις, παρά τῇ κοινῇ γνώμῃ καί ἰσχυρὰ ἠθικῇ πίεσις, "ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἦ νά γινάσθη Ἄυτη νά ὑποβάλη τὴν παραίτησιν Ἄυτης ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου". Τό ποιοῦτον εἶναι ἀνακριβέστατον. Ὑποβάλλω ὧδε ἀντίγραφον τῆς παραιτήσεώς μου, ⁽⁶⁸⁾ ἐξ οὗ σαφῶς καταφαίνεται, ὅτι δέν παρητήθην ἐξ αἰτίας τοῦ θορύβου ἀλλά ἐξ αἰτίας τοῦ κινδύνου, ὃν ἐπέσει-

(68) Πρβλ. τό κείμενον καί πάντα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα εἰς τὰ παραρτήματα Α.Β.Γ. τοῦ ἔργου μου: Σταθμοὶ Ἑκκλ. Πολιτικῆς ἀπὸ τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον, σελ. 140 καί ἐξῆς

σεν ἡ Πολιτεία, ὅτι διὰ Νόμου, ὃν εἶχεν ἔτοιμον, πρὸς κατά-
 θεσιν εἰς τὴν Βουλὴν, θὰ ἔδιδεν εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα, καί
 τότε καί εἰς τὸ μέλλον, νά κηρύσση ἐν χηρείᾳ κατὰ τὴν βου-
 λὴν της, τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον. "Ὁχι λοιπὸν διὰ τὸν
 θόρυβον, ἀλλ' ἵνα μὴ παράσχω τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν Πολιτείαν,
 ἀναμίξεώς της "εἰς τὴν ἐσωτερικὴν σύστασιν καὶ διοίκησιν
 τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν ἀνάμιξιν ὡς ἐκτός τοῦ κανονικοῦ
 συστήματος διοικήσεως, τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκομένην, θεωρῶ
 καταστρεπτικὴν καὶ ὀλεθρίαν διὰ τὸ κῦρος καὶ τὴν κανονικὴν
 αὐτοτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν ἠγάπησα μέχρι λα-
 τρείας καὶ ὑπηρετήσα πιστῶς καὶ ἐν ἀφοσιώσει, ἐπὶ 44 συνα-
 πτά ἔτη. Θυσιάζω καὶ σφαγιάζω ἑμαυτὸν καὶ ρίπτομαι εἰς τὴν
 θάλασσαν, χάριν τῆς κανονικῆς διοικήσεως καὶ ζωῆς τῆς Ἐκ-
 κλησίας.... μέ τὴν διάπυρον εὐχὴν ὅπως ἡ Πολιτεία, μὴ τολ-
 μήσῃ ποτέ νά ἐπέμβῃ εἰς τὰ ἐσωτερικά τῆς "Ἐκκλησίας" (68^α).

Ἄλλὰ καιρὸς εἶναι νά ἔλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν τε-
 λευταίων σοβαρωτάτων θεμάτων τῆς παρουσίας μελέτης-ὑπομνή-
 ματος, περὶ τῆς καταργήσεως τῆς ἐφέσεως καὶ τοῦ ἀληθοῦς σιο-
 ποῦ τοῦ νόμου 214/1967, ἵνα δημιουργηθῇ σαφήνεια καὶ ὡς πρὸς
 τὸν τελικὸν σιοπὸν τῆς παρουσίας ἐρεύνης, ἡ ὁποία καταστοχά-
 ζεται τὴν ἀποκατάστασιν Κανονικῆς τάξεως τουλάχιστον
 εἰς τὸν τομέα τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλ. Δικαιοσύνης διὰ
 νά σταματήσῃ τὸ καιρὸν τῶν κανονικῶν ἀκυροτήτων.

(68^α)

Εἰς τὸ παράρτημα ΣΤ', τοῦ παρόντος περιέχονται πλεῖστοι
 κριτικαὶ παρατηρήσεις εἰς ἀρκετὰ θέματα τῆς ἀντικανονικότη-
 τος καὶ ἀντισυνταγματικότητος τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967.

§ 6. Ἡ κατάργησις τῆς ἐφέσεως καί ὁ σκοπός τοῦ Νόμου 214/1967 ἦτοι περί τῆς τελολογικῆς ἐρμηνείας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Νομοθεσίας τῶν ἐτῶν 1966-1969.

α) Ἀφῆνα τήν ἐξέτασιν τῆς διατάξεως τῆς παραγρ. 3 τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Α. Νόμου 214/1967, περί καταργήσεως τῶν ἐφέσεων, πρωτοφανῆ καί ταύτην εἰς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, τελευταίαν, διά νά συνδέσω τήν διαπραγματεύσιν ταύτης πρός τόν σκοπόν τοῦ ἐν λόγῳ νόμου. Ὅμως κατά τόν χρόνον τῆς ἐπεξεργασίας τοῦ παρόντος ὑπομνήματος - μελέτης ἐδημοσιεύθησαν α) εἰς τήν "Ἐφημερίδα τῶν Ἑλλήνων Νομικῶν", ἔτος 37ον, τεύχος 8, τῶν μηνῶν Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 1970, σελ. 689 ἐξ. (μηνιαίαν ἔγκυρον δικαστικὴν ἔκδοσιν), τά κατά τήν ἐπίσημον ὑποδοχὴν τοῦ συναδέλφου καί ἀκαδημαῖου κ. Π. Ζέπου εἰς τήν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, ἐν ἧ γίνεται λόγος περί τῆς "Λογικῆς καί τῆς Ἐρμηνείας τοῦ Δικαίου" (σελ. 693 ἔξ), καί β) ὁ εἰσιτήριοις Λόγος τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου κ. Ἐμμ. Βουζικά, ἀπαγγελθεὶς ὀλίγον πρότερον (τήν 20ήν Νοεμβρίου), ἦτοι πραγματεῖαι ἀμέσως ἀπτόμεναι τοῦ βαρυσημάντου θέματος τῆς τελολογικῆς ἐρμηνείας τῶν νόμων, θέματος μὴ τιθεμένου μὲν εὐθέως εἰς τήν διατύπωσιν τῶν νόμων 3/1967 καί 214/1967 ἀλλὰ βραδύτερον, κατά τήν διατύπωσιν καί ἔκδοσιν τῆς Συντακτικῆς Πράξεως ΛΣΤ' τοῦ Σεπτεμβρίου 1968, ἦτοι ὀλίγας ἡμέρας πρός τοῦ δημοψηφίσματος, διά τῆς φράσεως "τήν ὑφισταμένην ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην ἐξυγιάνσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος".

"Ότι διά τῆς τελευταίας ταύτης νομοθετικῆς πράξεως, ἀποσκοπούσης εἰς τό νά παρακαμφθῆ τό ἄρθρον 2 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 καί νά διατηρηθῆ ἐν ἰσχύϊ μέχρι τέλους τῆς ἐποχῆς τῆς μὴ ἐφαρμογῆς τοῦ Συντάγματος τοῦ 1968 (ἄρθρον 136 παρ. 2), δέν εὐρισκόμεθα πρό μέτρου ὑγιοῦς, εἶναι πλέον ἢ φανερόν, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω. Ἐξυγιάνσις ἀντικανονική εἶναι ἀνεπίτρεπτος. "Ὅθεν ὀρθῶς ἡ Θεολογική Σχολή, ὁμοφώνως, ἀπεφήναντο, ὅτι "ἐξυγιάνσις καί ἐκκαθάρισις τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ διά τῆς καταργήσεως θεμελιωδῶν δομῶν τοῦ Καν. Δικαίου, ἀλλ' ἀντιθέτως διά τῆς πλήρους συμμορφώσεως εἰς τάς ἐπιταγὰς αὐτῶν. Πέρα συνεπῶς τῆς ἐπιτεύξεως οἷων δῆποτε προσκείρω στόχων, διά τῆς παραμερίσεως τῶν Ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων, προέχει ἡ περιφρούρησις καί διασφάλισις τῆς Κανονικῆς Τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι τά πρόσωπα ἔρχονται καί παρέρχονται, ἀλλ' οἱ θεσμοί τῆς Ἐκκλησίας μένουσιν εἰς τόν αἰῶνα". Τοῦτο τονίζει εἰς τήν τελευταίαν παράγραφον καί ἡ Θεολογική Σχολή, ἀλλά τό τέλος τοῦ ἐγγράφου δέν ἐδημοσιεύθη, ἔγγραφον δέ ἡμέτερον (ιδεὲ παράρτημα Ε ἔνθα ἡ ὑπό ἡμερομ. 1ης Δεκεμβρίου 1969 πρός τήν Σχολήν περί χορηγήσεως ἀντιγράφου τοῦ ἐγγράφου τῆς Θεολ. Σχολῆς τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1968), ἔμεινεν ἀναπάντητον ὥστε δέν δύναμαι νά τό παραθέσω νῦν, ἂν καί μοί ἐδηλώθη, ὅτι δύναμαι νά λάβω γνῶσιν τοῦ κειμένου ἀναγινώσκων τά Πρακτικά. Παραθέτω εἰς τό παράρτημα ἀμφοτέρω καί ἐπαφίεμαι εἰς τήν κρίσιν τοῦ ἀναγνώστου. Πολλοί σιέφεις δύνανται νά γίνουν ἐπὶ τῆς στάσεως τῆς Θεολ. Σχολῆς μετὰ τήν 16ην Φεβρουαρίου 1968. β) "Ὅθεν ἐπανέρχομαι εἰς τό ὑπό κρίσιν θέμα, ἵνα ἐκθέσω τά τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν ἐφέσεων καί τήν

τελλολογιήν έρμηνείαν τοῦ 'Αν. Νόμου 214/1967. γ) Παραθέτω τήν διάταξιν τοῦ άρθρου 7 § 3 τοῦ έν λόγω Νόμου περί καταργήσεως τῆς έφέσεως έν αντιπαραβολή πρός τήν παρεμφερή διάταξιν Συντακτικῆς Πράξεως, άφορώσης τό προσωπιόν τῶν 'Ανωτάτων Σχολῶν, διότι άμφότεραι διέπονται υπό κοσμιουῦ, τοῦτ' αὐτό στρατιωτικοῦ πνεύματος.:

'Αν. Νόμος 214, άρθρ. 7/3 Συντακτικῆ Πράξις ΙΑ. άρθρ. 9 2.
 "Κατά τῶν αποφάσεων τῶν διά τοῦ "Κατά τῶν πρός έφαρμογήν τῆς παρόντος ίδρυομένων δικαστηρίων παρούσης ένδιδομένων έντελε- οὐδέν ένδικον μέσον έπιτρέπεται, τά δέ βάσει τοῦ νόμου 5383/1932 άσκηθέντα άχρι τοῦδε καταγοῦνται, κατά τῶν καθ' ὧν ήσκήθησαν καθισταμένων τελε- σιδίμων".
 ..188 τῆς 31ης 'Οκτωβρίου 1967, τεῦχος α').

Θά άπετέλει περιττολογίαν ή άσκησις κριτικῆς περί τῆς διατάξε-
 ως, δι' ἧς κατηργήθη ή έφεσις, διότι ή κατάργησις δέν πλήττει
 μόνον τήν άρχήν τῆς δικαιοσύνης καθόλου αλλά καί θεμελιώδη άρ-
 χήν τοῦ Καν. Δικαίου καί τοῦ νόμου 5383 (πρβλ. Α. Χριστοφιλο-
 πούλου, "Ελλ. 'Εγκλ. Δίκαιον, έξ έπόψεως ίσχύος τοῦ δικαίου έν
 'Ελλάδι, μέχρι τοῦ 'Αν. Νόμου 214/1967, τεῦχος Γ' σελ. 74, εύ-
 ρύτερον παρά Μίλας, ένθ. άνωτ., σελ. 160, 673 έξ., 705 έξ.).⁽⁶⁹⁾

'Αλλ' ένεῖνο τό όποῖον προκαλεῖ είς τόν θεολόγον καί ιστορικόν
 έρευνητήν βαθυτάτην όδύνην - γράφω ταῦτα έχων ύπ' όφει μου τήν
 διάταξιν § 1 τοῦ άρθρου 16 τοῦ ίσχύοντος Συντάγματος, καθ' ήν
 "ή έλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως είναι άπαραίτητος "
 -έν συνδυασμῷ πρός τάς διατάξεις τοῦ άρθρου 9 τοῦ αὐτοῦ κει-
 μένου, - είναι ή κατάργησις τῶν κατά τήν δημοσίευσιν τοῦ νό-
 μου άσκηθεισῶν προσφυγῶν κατά τῶν αποφά-
 σεων κανονικῶν καί νομίμων δι-
 καστηρίων. Διά τῆς καταργήσεως ταύτης καί τῆς θετι-

(69). Είναι, φρονοῦμεν φανερόν, ότι ή κατάργησις τῆς έφέ-
 σεως θά άπήλασε τήν "Αριστίνδην Σύνοδον" άπό τάς ένδεχο-
 μένας δυσარέστους συνεπειάς, διότι τό Δικαστήριον τό όποῖ-
 ον θά άπεφαίνετο έπ' αὐτῆς θά άπετελεῖτο άναγκαιώς έξ άλλων
 ίεραρχῶν έντός τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς Δ. Συνόδου. 'Η έφε-
 σις θ' άπῆτει χρόνον καί άρα άναβολήν τῆς πληρώσεως
 τῶν διά τοῦ 214 κενουμένων μητροπολιτικῶν έδρῶν. 'Ητο διά
 τήν "Αριστίνδην Σύνοδον" έπεῖγον τό θέμα πληρώσεως τῶν έ-
 δρῶν, αίτινες θά ένενούντο. Τοῦτο καί συνέβη.

κῆς διατάξεως " τῶν ἀποφάσεων- ἐννοεῖται πρωτοδίκων - καθι-
σταμένων τελεσιδίκων " εἰσάγεται διάταξις καί πνεῦμα εἰς τήν
'Εκκλ. Δικαιοσύνην ἀπιστεύτως πρωτοφανῆ εἰς τήν 'Εκκλησίαν,
ξένα παντελῶς πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἶναι τό-
ση ἡ θλιψίς τοῦ γράφοντος καί διὰ τήν διάταξιν ταύτην, ὥ-
στε νά μή δύναται νά γράψῃ τι πλέον παρά μόνον νά σημειώσῃ,
ὅτι ὁ φόβος τοῦ σχόντος τήν πρωτοβουλίαν τῆς εἰσαγωγῆς τῶν
διατάξεων, μή τυχόν ἀναθεωρηθοῦν αἱ ἀποφάσεις τοῦ 'Εκτά -
του 'Ιεροδικείου καί ματαιωθῆ ὁ ἀπώτερος σκοπός τοῦ νόμου,
ὥστε νά φθάσῃ εἰς εἰσαγωγὴν ἀρχῶν διεπομένων ὑπὸ τοῦ στρα-
τιωτικοῦ πνεύματος (καταστάσεως πολιουρίας).

γ) Ὅθεν ἔρχομαι νῦν εἰς ἐξέτασιν τῆς τελολογιῆς ἐρμηνείας
τοῦ νόμου 214/1967. Ὅτι δέν πρόκειται περὶ νόμου ἀπο-
βλέποντος εἰς τήν ἐξυγιάνσιν τῆς 'Εκκλησίας, εἶναι ἤδη ἐν
τῶν ἐπιτεθέντων φανερόν. Ἄλλ' ἢ πεποιθήσεις αὕτη τοῦ γράφον-
τος ἐνισχύεται ἀπολύτως τοῦτο μὲν ἀπὸ τήν σκέψιν τῆς Θεο-
λογικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ὀρθῶς τονίζει ὅσα εἶδομεν, τοῦτο
δέ ἀπὸ τὰ πράγματα, ἥτοι ἀπὸ τήν ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων
εἰς τοὺς μητροπολίτας. Ἀφῆνων κατὰ μέρος τὸ ζήτημα κατὰ
πόσον εἶχον οἱ ἀναλαβόντες τήν ἐφαρμογὴν ἐπίσκοποι τὸ ἐκ-
κλησιαστικὸν ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ κῦρος ⁽⁷⁰⁾ διὰ νά προβοῦν εἰς "ἐκ-
καθάρισιν", ἐφ' ὅσον ἀπετέλουν " σύνοδον ἐξ ἐκλεκτῶν τῆς πο-
λιτείας", ἡ ὁποία τοὺς ἐπέλεξε, κατὰ τήν ρητὴν δήλωσιν πε-
ριεχομένην εἰς ἔγγραφον τῆς 'Ι. Συνόδου (ἀριστίνδην), καί
παραμερίζων τήν σκέψιν μου, τήν προκίπτουσαν ἐν τῆς γνώσεως
τῶν 'Ι. Κανόνων (30ῦς 'Αγ. Ἀποστόλων καί 3ῦς-τῆς Ζ' Οἰκουμένη -
κῆς Συνόδου) καί τῶν ἐντεῦθεν προκίπτουσῶν εὐθυνῶν, ὡς καί
ἐκείνων, αἵτινες ἀνακίπτουσιν ἐν τῶν γεγονότων, ἅτινα ἐξε-
θέσαμεν ἐνταῦθα (περὶ φυσικῶν δικαστῶν), περιορίζομαι
εἰς τὰς ἐξῆς διαπιστώσεις: Ἐάν ἡ κυρία πρόθεσις τοῦ σχόν-
τος τήν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ 'Αν. Νόμου ἦτο "ἡ ἐξ-
(70). Ἐχω πάντοτε ὑπ' ὄψιν μου τὰς ἐκλογὰς ἐπιτροπῶν τῆς
'Ιεραρχίας π.χ. τῶν ἐπισκόπων τῆς Κληρικολαϊκῆς ἐπιτρο-
πῆς τοῦ Νόμου 4243/1962.

υγιάνσις" καί "ἐκκαθάρισις", θά ἔδει αὕτη νά περιλάβῃ ἀναγκά-
 ως καί τὰς σοβαράς περιπτώσεις, αἵτινες εἶναι γνωσταί γενι-
 κώτερον: ἐννοῶ: 1^ο τήν περίπτωσιν τοῦ κληρικοῦ ἐκείνου, ὅ-
 στις τηλεγραφικῶς ὑπέβαλε μήνυσιν τῷ 1962, ἣτις καί ἐξεδι-
 κάσθη καί ὁ κατηγορούμενος ἠθώθη: διά βουλεύματος παμφη-
 φεί. Ἡ βαρυτάτη παράλειψις τῆς Ἐκκλησίας, καί τότε καί τώ-
 ρα, ἦτο ἡ μή ἐξέτασις τοῦ φακέλλου τοῦ ἐν λόγῳ κληρικοῦ. Τήν
 ἐξέτασιν ἀπέφυγεν ἡ Ἐκκλησία ἐπί Χρυσοστόμου τοῦ Β' καί με-
 τά τήν 21-4-67. Διατί; 2^ο περίπτωσις γνωστή εἶναι ἐκείνη, ἡ
 ὁποία ἀφεῶρα εἰς τόν ποτέ ἀντιπρόεδρον τῆς "Ἀριστίνδην Συνό-
 δου," περί οὗ ἔγραψε διαπρεπῆς ἱεράρχης σχετικῶς. Περὶ τῆς ἐ-
 πιστολῆς του ἱκανά κατετέθησαν ὑπό τε τοῦ καθηγητ. Τρεμπέλα
 καί τοῦ γράφοντος, ἅτε ἀναγνωσάντων ταύτην. Ταῦτα δέ λέ-
 γομεν ὅχι διότι θέλομεν νά πιστεύσωμεν ὅσα θρυλοῦνται περί
 τοῦ α' ἢ β' προσώπου κληρικοῦ, ἀλλά διά νά εἴπωμεν ὅτι ἡ ἴση
 μεταχείρισις ἐπέβαλλε αὐτό. Ἡ λογική λέγει, ὅτι ἐφ' ὅσον πα-
 ρεθεωρήθη ἀπόφασις ἀρμοδίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου καί κατε-
 πατήθη τό δεδικασμένον μετά 6 ὅλα ἔτη, πολλῶ μᾶλλον ἐπεβάλ-
 λετο, ἵνα οἱ ζηλωταί κληρικοί ἐπιλαμβάνωνται τῆς περιπτώσε-
 ως τῆς μεταγενεστέρως ἀναφορᾶς ἱεράρχου (τοῦ 1964;), ἵνα μή
 εἴπωμεν καί ἄλλων περιπτώσεων μνημονευομένων εἰς κυκλοφο-
 ροῦντα φυλλάδια. Δέν θά ἀναφέρωμεν δέ τό ζήτημα τῆς παραβά-
 σεως τῶν Ἱ. Κανόνων 30^ο τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καί ζουτῆς Ζ'
 Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κανόνων ἐπαγομένων καθαίρεσιν εἰς τοῦς
 πράγματι πταίνοντας ἱεράρχας, διότι εἶναι συγκεκριμένον παρά-
 πτωμα ἡ διά τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας κατάληψις τῆς Ἐκκλησίας,
 οὐχί ἀπλῶς μιᾶς ἐπισκοπῆς. Μήπως δέ δέν εἶναι καί ἰδιώνυμον
 τό ἀδίκημα τῆς ἐκδικάσεως ὑποθέσεων, δι' ἅς κατά τὰ κανονικῶς
 ἰσχύοντα ὑπάρχουσιν ἄλλοι κανονικοί δικασταί;

Ἀποκλείοντες, λοιπόν, ὡς κύριον σκοπὸν τοῦ Ἄν. Νόμου 214/
 1967 τήν "ἐξυγιάνσιν καί ἐκκαθάρισιν τῆς Ἐκκλησίας", διότι

οὐδείς ἱεράρχης ἐπιτρέπεται νά θέλῃ νά παραβιάσῃ τοὺς Ἱερ. Κανόνας, διακάζων καὶ καταδικάζων κληρικούς, οἵτινες δέν ὑπάρχονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του, κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας, τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Ἀν. Ἐκκλησίας, καταλήγω εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὴν τελολογικὴν ἑρμηνείαν τοῦ εἰρημένου νομοθετήματος ὀφείλων ἀναζητήσω εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀπὸ τοῦ 1966/1967 νόμων καὶ οὐχὶ μόνον εἰς τὸν Ἀναγκ. Νόμον 214/1967. Ἡ ἱστορικὴ πραγματικότης ἐπιβάλλει νά εἴπωμεν, ὅτι, ἀφ' ὅτου ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν τὸ σχέδιον περὶ καταλήψεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐλήφθησαν διάφορα μέτρα τείνοντα εἰς ἓνα κύριον σκοπὸν, τὴν ἀλλοίωσιν τῆς κανονικῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας, διὰ πολιτικῆς ἐπεμβάσεως, προδιδούσης κοσμικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι πλέον ἢ φανερόν εἰς τὴν νομοθεσίαν, ἣν ἐπηρεάσαν αἱ παραεκκλησιαστικαὶ ὀργανώσεις, ἀφ' ὅτου εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ὠρισμένον πρόσωπον. Εἶναι τόσον ἐξώφθαλμον τοῦτο, ὥστε νά φαίνεται μοι εὐκόλον νά τὰ παρουσιάσω ἀκριβῶς διὰ τῶν ἐπομένων.

1ον) Εἰσαγωγή τοῦ ὀρίου ἡλικίας ἐξόδου διὰ τοὺς ἱεράρχας, ἥτοι διατάξεως πρωτοφανοῦς εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀντίδρασις τῆς Ἐκκλησίας εἰς οὐδέν ὠφέλησε. Ἡ δὲ ἰσχυρὰ ἐκφραζομένη ἀρτία τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 ἐφηρμόσθη παρά τὸ ὑπόμνημα τῆς Ἱεραρχίας, τὸ δημοσιευθέν εἰς τὴν "Ἐκκλησίαν" τοῦ 1967. Τὸ ὄριον ἡλικίας ὠρίσθη εἰς 80. Διὰ τοῦ ὀρίου ἀπεμακρύνθησαν οἱ ἐξῆς ἱεράρχαι:

- 1) ὁ Ἀλεξανδουπόλεως Ἰωαννῆμ
- 2) ὁ Φλωρίνης Βασίλειος (+1969)
- 3) ὁ Σιδηροκάστρου Βασίλειος (+1968)
- 4) ὁ Κερκύρας Μεθόδιος
- 5) ὁ Ἐδέσσης Διονύσιος (+1968)
- 6) ὁ Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς Χριστοφόρος.

2ον) Ἀφοῦ α) διὰ τοῦ ἀρθροῦ 4 & 1 τοῦ Ἀν. Νόμου 3/1967

έμειώθησαν τὰ μέλη τῆς 'Ι. Συνόδου ἀπὸ 12 εἰς 8 (διατρί, ἡ ἀπάντησις οὐχὶ τοῦ παρόντος), β) διὰ τῆς & 2 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἐπαύθη ἡ Διατριβὴ 'Ι. Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος τῆς 112ης Συνοδικῆς περιόδου καὶ διωρίσθη "Ἄριστίνδην Σύνοδος", ἀποτελεσθεῖσα ἐκ φίλων τῶν ὀργανώσεων (8), γ) διὰ τοῦ ἄρθρου 2&1 αἱ ἀρμοδιότητες τῆς 'Ι. Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας (κεῖμενον παρά Κίτρου Βαρνάβα, σελ. 364 ἐξ) περιῆλθον εἰς τὴν "Ἄριστίνδην", ἥς ἡ θητεία παρετάθη μέχρι τῆς 15ης Μαρτίου 1969, δ) ἀφοῦ ἐπανῆλθον ἐν ἰσχύϊ αἱ διατάξεις τοῦ 'Αν. Νόμου 1493/1938 αἱ ὀρίζουσαι τὸ ⁽⁷¹⁾τριπρόσωπον ε) ἀφοῦ ὡσαύτως διὰ τοῦ ἄρθρου 3 & 1 ἐπεξετάθη ἡ περὶ ὀρίου ἡλικίας διάταξις τοῦ νόμου 4589/1966 καὶ ἐπὶ τοῦ 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν Χρυσόστομου τοῦ Β', ἀρνηθέντος νὰ παραιτηθῆ προφορικῶς καὶ γραπτῶς, ὄρισθη στ) ὅτι "ἐκλόγιμοι" κατὰ τὴν Συνοδικὴν περίοδον τῆς Ἄριστίνδην Συνόδου εἶναι πάντες οἱ Ἕλληνες τὸ γένος κληρικὸί τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, οἱ ἔχοντες τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων ἀπαιτούμενα προσόντα. Οὕτως ἐγένετο ἡ ἐκλογή νέου ἀρχιεπισκόπου.

3ον) Ἡ τελευταία αὐτὴ βαρυσήμαντος διάταξις τοῦ 'Αν. Νόμου 3/1967,

(71) Πρόκειται περὶ 'Αν. Νόμου τῆς Διευτατορίας Μεταξῆ, ἡ ὁποία, ἐπιτυχοῦσα τὴν "ἀκύρωσιν" τῆς ἐκλογῆς τοῦ μὴ ἄρεστοῦ αὐτῆ Δαμασκηνοῦ, κατώρθωσε, μετ' ἀπειλὴν συγκροτήσεως "Ἄριστίνδην" Συνόδου (ἄρθρ. 3), τὴν "ἐκλογὴν" τοῦ Χρυσάνθου ὡς Ἀρχιεπισκόπου, ἀφοῦ βεβαίως κατήργησε τὴν 'Ιεραρχίαν. Ἡ 'Εκκλησία ἀποκατέστησε τὸν 'Ιούλιον τοῦ 1941 τὸν κανονικὸν καὶ νόμιμον ἀρχιεπίσκοπον Δαμασκηνὸν καὶ ἔδειξεν ἐπιείκειαν πρὸς τὸν Χρῦσανθον, διότι δέν τὸν καθήρεσε. "Ὅταν ἐπεχειρήθη ἡ ἐκλογή του μετ' τὸν θάνατον τοῦ Δαμασκηνοῦ (20 Μαΐου 1949) ὁ εὐθύς ἀμέσως ἐκλεγείς διὰ μεγάλης πλειοψηφίας Σπυρίδων ἐπέτρεψε αὐτῷ νὰ ὑπογράψῃ "πρῶην 'Αθηνῶν", διὰ νὰ λαμβάνῃ σύνταξιν. Ἀπέθανεν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους

καταργούσα τόν κ α τ ά λ ο γ ο ν τ ῶ ν έ κ λ ο -
 γ ί μ ω ν , ήνοιγε τόν δρόμον διά τήν έπισιοποποίησιν μελῶν
 τῶν-έκκλ. ὀργανώσεων καί παραμερισμόν τῶν ἄλλων κληρικῶν
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἀναγραφομένων εἰς τόν κ α -
 τ ά λ ο γ ο ν τ ῶ ν έ κ λ ο γ ί μ ω ν . Δέν ἔχει τις παρά νά ἀναγνώσῃ τās
 διατάξεις τῶν ἄρθρων 18 - 20 τοῦ Ν. Δ. 671/1943 περί Κα-
 ταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τās ἀνο-
 λουθησάσας διατάξεις μέχρι καί τῆς ¹⁸⁴1965 πράξεως τοῦ Ἰπουρ-
 γικοῦ Συμβουλίου, διά νά ἀντιληφθῇ τήν σπουδαιότητα τοῦ θέ-
 ματος τοῦ καταλόγου έκλογίμων, ἐξασφαλίζοντος δικαιοσύνην
 εἰς τούς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου.

— Ἐπί τῇ βάσει, λοιπόν, τῶν διατάξεων τούτων, ἀνατρεπόν-
 των διά τρίτην φοράν, τό Ἐκκλ. Καν. Καθεστῶς τῆς Ἑλ-
 λάδος, τό ὁποῖον κατεκτήθη μετά ἀπό πολλοῦς ἀγῶνας (1833 -
 1923)⁽⁷²⁾, ἐγναθιδρύθη ἡ θμελής "ἀριστίνδην" Ἱ. Σύνοδος ὑπό
 τήν προεδρίαν τοῦ Πατρῶν Κωσταντίνου, ἀφοῦ ἀπεμακρύνθη⁽⁷³⁾ ὁ

(72) Αἱ μετά τό 1923 σημαντικαί ἐπεμβάσεις τῆς Πολιτείας εἰς
 τήν Ἐκκλησίαν ὑπῆρξαν αἱ ἐξῆς: 1) τῆς Δικτατορίας τοῦ
 Παγιάλου (1925/6), 2) τῆς Δικτατορίας τοῦ Μεταξᾶ (1936 - 8/9).
 Τῷ 1962 παραιτηθέντος τοῦ Ἰακώβου, ἵνα μή γίνῃ ἐπέμβασις
 τῆς Πολιτείας, ἡ Ἐκκλησία εἰσῆλθεν εἰς μόνιμον κρίσιν, ἐνε-
 να τοῦ μεταθετοῦ καί τῆς ἐπιρραῆς τῶν παραεκκλησιαστικῶν ὀρ-
 γανώσεων. Ἡ Πολιτειακή ἐπέμβασις τοῦ Ν. Δ. 4589/1966 (10
 Ν/βρίου) προητοίμασε τά ἐπόμενα.

(73) Κατεβλήθη μεγάλη προσπάθεια νά πεισθῇ ὁ Ἀθηνῶν Χρυ-
 σόστομος ὁ Β' νά παραιτηθῇ. Ἡ ἄρνησίς του ὑπῆρξεν ὀριστι-
 κή τήν 9ην Μαΐου 1967, δι' ὅτῃν 10ην Μαΐου ἐδημοσιεύθη ὁ
 Ἄν. Νόμος 3/1967, ὅστις παρεσιευάζετο διά τῆς συνεργασίας
 τριῶν προσώπων κατ' ἀρχήν (Ἰπουργός Παιδείας Καλαμποικιάς,
 Γεν. Δ/ντής Μ. Σιώτης...), εἰ καί ἀρχαί αὐτοῦ βεβαιοῦνται

ἀρνηθείς νά παραιτηθῆ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος ὁ Β'. Ὅθεν δυνάμει τοῦ νόμου 3/1967 - ἐκηρύχθη ὁ θρόνος αὐτοῦ ἐν χηρείᾳ. Οὕτω οἱ προθυμοποιηθέντες νά ἀναλάβωσιν τήν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ἀντί τῆς κανονικῆς καί νομίμου καί συνταγματικῆς Ἱ. Συνόδου καί ἀντί τῆς Ἱεραρχίας, ἐξέλεξαν ἄλλον εἰς τήν θέσιν του διά φανεράς, ὡς φαίνεται ψηφοφορίας. Δέν εἰσέρχομαι εἰς λεπτομερείας. Τοιοῦτοτρόπως ἡ νομική ὁδός διά τήν ἀλλοίωσιν τῆς κανονικῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας.

4ον) Σφόδρα δέ διευκολύνθη τό ἔργον τοῦτο, διότι ἡ ματαίωσις τῆς συγκλήσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τήν 16ην Ἰανουαρίου 1967, ὅτε ἐπρόκειτο νά πληρωθοῦν κανονικῶς αἱ κεναί ἔδραι, ἐπέτρεψε τήν ὑπό τὰς ὡς ἄνω συνθήκας ἐκλογήν ὑπό τῆς "ἀριστίνδην" νέων μητροπολιτῶν εἰς τὰς κενὰς μητροπολιτικὰς ἔδρας:

1) Χίου	5) Φωκίδος
2) Λαγκαδᾶ (νέα ἔδρα)	6) Θηβῶν καί Λεβαδείας
3) Ὑδρας καί Σπετσῶν	7) Νικαίας κ. ἄ.
4) Ζακύνθου	

Οὕτω κατὰ Μάϊον τοῦ 1967 ἦτο δυνατόν νά πληρωθῶσιν 13 μητρ. ἔδραι. Πράγματι ἐπληρώθησαν ὑπό τῆς νέας Συνόδου αἱ 13 μητρ. ἔδραι καί ἡ τῶν Ἀθηνῶν διά τῶν ἐπομένων, χειροτονηθέντων μέχρι τῆς 27ης Ἰουνίου (13 Μαΐου - 27 Ἰουνίου): ὑπάρχουσαι πολλά ἔτη πρότερον (ἐπί ὑπουργίας Γρηγ. Κασιμάτη, ὅστις ἠρνήθη νά υἱοθετήσῃ ἐπέμβασιν ὑπερῶρισμένου προσώπου). Ὁ Πατρῶν Κωνταντῖνος (Πλατῆς) ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τήν "Ζωήν" ὅτι πρότερον ἐζητεῖτο ἀπό τούς πολιτικούς ἡγέτας, ἰ. ἔ. "ἀριστίνδην" Σύνοδος, τό θεωρῶ βέβαιον. Κάτι πρέπει νά γνωρίζουσι περί τούτου ὁ πρῶην ὑπουργός Παιδείας κ. Ἀλλαμανῆς, ὁ καθηγητής Π.Μ., ὁ Μ. Σιώτης κ.λ.π.

1) ὁ Ἀθηνῶν	8) Χίου ὁ Χρυσόστομος
2) Νικαλαῖα ὁ Γεώργιος πρῶην βοηθός ἐπισκ. ἐν Κύπρῳ.	9) Ἐδέσσης ὁ Καλλίνικος(β)
3) Σιδηροκάστρου ὁ Ἰωάννη(γ)	10) Φλωρίνης καὶ Πρεσπῶν καὶ Ἐορδαίας ὁ Αὐγουστῖνος
4) Θηβῶν ὁ Νικόδημος	11) Κερκύρας καὶ Παξῶν Πολύκαρπος
5) Ἀλεξανδρουπόλεως ὁ Κωνσταντῖος	12) Ὑδρας καὶ Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης ὁ Ἱερόθεος.
6) Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς ὁ Σεβαστιανός	13) Λαγκαδᾶ ὁ Σπυρίδων
7) Φωκίδος ὁ Χρυσόστομος, πρῶην βοηθός τοῦ Ἀθηνῶν	14) Ζακύνθου ὁ Ἀπόστολος.

Εἰς τοὺς ἀνωτέρω δέον νὰ προστεθῶσιν οἱ 15ος) ὁ Ἐλασσόνος Σεβαστιανός, ἀντικαταστήσας τὸν παραιτηθέντα, ἄγνωστον ὑπό ποίας συνθήκας, Ἐλασσόνος Ἰάκωβον, 16ος) ὁ Δημητριάδος Ἠλίας, ἀντικαταστήσας τὸν ἄγνωστον ὑπό ποίας συνθήκας παραιτηθέντα Δημητριάδος κ. Δαμασκητόν καὶ 17ος) ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφανείων Κωνσταντῖνος (δ) εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παραιτηθέντος, ἄγνωστον διατῆ, Κυρίλλου (1968). Κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ τελευταίου (17ου) μητροπολίτου, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1968, εὕρισκετο ἐν λειτουργίᾳ τὸ ἔκτακτον Ἱεροδικεῖον τοῦ Ἀν. Νόμου 214, διὰ τοῦ ὁποίου ἐ-

(α) Τοποτηρητῆς τῆς νέας ἔδρας ἦτο ὁ Προκόπιος Μητρ. Ὑδρας (1965)

(β) Ἀδελφός ἐνός (Διδυμοτείχου Κωνσταντίνου Πούλου) τῆς ἐν τῇ Ἱ. Συνόδου ἀπὸ τῆς 10ης Μαΐου 1967 ἐγκαθιδρυθείσης ὁμάδος τῶν Ἱεραρχῶν. Πρβλ. ἄρθρον τοῦ Βεντήρη εἰς "Βραδυνήν".

(γ) Μάρτυς τῆς κατηγορίας κατὰ τοῦ Ἰακώβου τῷ 1962 καὶ δικαστῆς τὸ 1968. Βλέπε κατωτέρω.

(δ) Ἦτο μάρτυς τῆς κατηγορίας κατὰ τοῦ Ἰακώβου τῷ 1962. Ἀνήκει εἰς τὰ θέματα τὰ ἐρευνητέα ἢ μαρτυρία αὐτοῦ.

κ ε ν ώ θ η σ α ν δύο κύριαι ἔδραι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος: 18) τῆς Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, διὰ τῆς κηρύξεως ἐκπτώτου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πρώην Ἀθηνῶν Προέδρου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου καὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ βοηθοῦ ἐπισκόπου Βρεσθένης κ. Δημητρίου, μὴ ἀποδεχθέντος, καὶ τῆς νέας ἐκλογῆς τοῦ Νικοδήμου (14-4-68) καὶ 19) τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τῆς χειροτονίας τοῦ ἱεροκήρυκος Λεωνίδου , ἀφοῦ ἐκηρύχθη ἔκπτωτος ὁ Παντελεήμων ὑπὸ ἐκτάκτου Ἱεροδικοῦ (2/14/ 1967). 5ον) Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειώσω ἱστορικὰ τινὰ στοιχεῖα; α) ὅτι ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος πρώην Ἀθηνῶν Πρόεδρος Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος δὲν ἔλαβε ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δικαστηρίου μέχρι τῆς σήμερον, β) ὅτι τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα. Πρὸς τὰ γεγονότα ταῦτα συνδέονται καὶ ἕτερα βαρυσήμαντα, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀμφισβήτησιν τοῦ τε κανονικοῦ καὶ νομίμου κύρους τῶν ὁπωσδήποτε ἀκύρων ἀποφάσεων τοῦ " Συνοδικοῦ Δικαστηρίου δι' ἄρχιερεῖς" (ἐκτάκτου Ἱεροδικοῦ), 6ον) εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης δὲν ἀνεγνώρισεν τὸν καταλαβόντα τὸν θρόνον τοῦ ἀκύρως κηρυχθέντος ἐκπτώτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος. Εἶχε δὲ ἀρμοδιότητα νὰ τὸ πράξη , διότι ἀνήκει ἡ Ἱ. Μ. Θεσσαλονίκης εἰς τὰς νέας χώρας , τὰς διεπομένας ὑπὸ τοῦ Ν.Δ.3615/1928 καὶ ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως τῆς 14ης Σεπτεμβρίου 1928. 7ον) Τὸ αὐτὸ ἰσχύει, ὡς φαίνεται, καὶ δι' ἄλλους καὶ διὰ τὸν καταλαβόντα τὸν θρόνον τοῦ Ἀττικῆς Ἰακώβου, θρόνον ὃν ἠρνήθη νὰ δεχθῆ , ὁρθῶς, ὁ βοηθὸς ἐπίσκοπος Βρεσθένης Δημήτριος (σπουδάζων ἐν Ἀμερικῇ). Ἀμφότεροι οἱ Μητροπολῖται Θεσσαλονίκης καὶ Ἀττικῆς ἐκοινοποίησαν πρὸς τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐνστάσεις, θεμελιούσας τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ἐπὶ λόγων κανονικῶν καὶ νομίμων

καί 2 ἐκ τοῦ " Σωτήρος " εἶναι ἀ ρ κ ε τ ή , δ ι α ν ἄ β ε β α ι ὡ σ η τό γεγονός ὅτι ἔπαυσεν, διὰ τῆς καταργήσεως τοῦ καταλόγου, ἡ ἴση μεταχείρησις τῶν κληρικῶν. Ἐντός ὅμως τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ 1968 παρητήθησαν ἕτεροι δύο μητροπολίται, ἄγνωστον διατί: ὁ Λαρίσης καί Πλαταμῶνος καὶ Ἰάκωβος καί ὁ Λευκάδος καί Ἰθάκης Δωρόθεος. Ὁ τελευταῖος ὅμως εἶναι γνωστόν, ὅτι ἦτο καί εἶναι φίλος τῶν " ἐκκλησιαστικῶν " ὀργανώσεων καί ἐδέχθη προθύμως, ὡς εἶδομεν, νά διατάσσῃ τούς δύο μητροπολίτας. Εἰς τήν θέσιν των ἐξελέγησαν ὡς Λευκάδος μέν ὁ Νικηφόρος (21ος μητροπολίτης) καί ὡς Λαρίσης ὁ Θεολόγος (22ος), ἀφοῦ ἄλλος κληρικός ἠρνήθη. Ἀποβιῶσαντος δέ τοῦ μητροπολίτου Καρυστίας καί Σκύρου Χρυσοστόμου ἐξελέγη ὑπό τῆς "ἀριστινῶν" ὁ Σεραφεῖμ (23ος). Ἄλλά καί πάλιν ἡ πλειοψηφία (23+9 τῆς ἀριστινῶν Συνόδου=32) δέν κατέστη ἀσφαλῆς. Ὅθεν ἐλήφθη νέον μέτρον ἀποτελοῦν ἀποκορύφωσιν τοῦ κοσμοῦ πνεύματος, ὅπερ εἰσήλασε εἰς τήν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μέ τήν βοήθειαν τῶν "εὐσεβιστικῶν-ἀγιαστικῶν ὀργανώσεων", αἱ ὁποῖαι συνεδύσαν τήν "εὐσέβειαν" καί τήν πολιτικήν δυνάμειν. 9ον) Ὀλίγας δὲ ἡμέρας πρό τοῦ δημοψηφίσματος ἐδημοσιεύθη, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἡ ΔΣΤ " Συντακτικὴ Πρᾶξις " (Σεπτέμβριος 1968), δι' ἧς ὠρίζετο ὅτι ἀπεμακρύνοντο οἱ 3 Μητροπολίται ὡς συμπληρώσαντες 40ετῆ ὑπηρεσίαν κληρικοῦ καί 30 ἀρχιερέως! Διατί ἡ διατύπωσις εἶναι ἐσφαλμένη εἶναι φανερόν. Διότι ὁ νομοθέτης θά ἔδει νά γράψῃ, "ἐξ ὧν 30 ἀρχιερέως", διότι ὡς ἔχει ἡ Συντ. Πρᾶξις εἶναι ἀνεφάρμοστος. Οὕτως ἀπεμακρύνθησαν οἱ Μητροπολίται Γρηγόριος Χαλκίδος (γέρων καί ἀσθενής, ὅστις θά ἠδύνατο νά ἀπομακρυνθῆ διὰ τῆς ἀποστολῆς λατρῶν, ἐάν δέν ἠθελε νά παραιτηθῆ διὰ λόγους ὑγείας), ὁ Ἡλεῖας Γερμανός & ὁ Βερροίας Καλλίνικος, ἀμφότεροι ἔχοντες καλῶς εἰς τήν ὑγείαν των. Οὕτως ἐχειροτονήθησαν τρεῖς νέοι, Χαλ-

κιδος Νικόλαος, Βερροίας καί Ναούσης Παῦλος καί 'Ηλείας 'Αθανάσιος (23ος, 24ος, καί 25ος). 'Ηκολούθησε μετά ταῦτα ἡ παραίτησις, ἄγνωστον διά πολλοὺς λόγους, τοῦ Τίτου, μητροπολίτου Παραμυθίας καί Φιλιατῶν, καί ἡ χειροτονία τοῦ Παύλου, ἀνήκοντος, ὡς λέγεται, εἰς τὴν ὀργάνωσιν ὁ " Σωτήρ " (26ος). 'Αποβιωσάντων τῶν μητροπολιτῶν Γόρτυνος Εὐσταθίου καί Τρικινῆς Διονυσίου ἐξελέγησαν ὑπὸ τῆς Συνόδου τοῦ Πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου 1969, κατὰ Μάϊον τοῦ 1970, ὡς Γόρτυνος ὁ Θεόφιλος (μετά πολλὰς συζητήσεις ἐναντίον τοῦ 1ου πλειοψηφήσαντος 'Αμβροσίου Πλατῆ "μή προκριθέντος") καί Τρικινῆς καί Σταγῶν ὁ Σεραφεῖμ, κληρικὸς μέ ὑπηρεσίαν 4 1/2 ἐτῶν (27ος καί 28ος).

Παρά ταῦτα ἡ πλειοψηφία ἐπὶ 69 -37 (28-9-37) φαίνεται νά ἐθεωρήθη ὡς ἐπισφαλής, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν δίκην 'Ιακώβου παρουσιάσθησαν 3 διαφωνοῦντες, ἐξ' ὧν ὁ εἷς νέος (ὁ 'Ελασσόνος). "Ὅθεν ἡ 'Ιεραρχία ἐστάλη οἷκαδὲ μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1972.

Καταληφθέντος δὲ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος τοῦ Σπάρτης Κυπριανοῦ ὑπὸ τοῦ νέου ὀρίου ἡλικίας (72, τὸ κοσμικὸν πνεῦμα εἶναι θαυμαστὸν) καί ἀπομακρυνθέντος ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Συνόδου τοῦ Πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου ὁ 29ος μητροπολίτης 'Ιερόθεος. "Ὅθεν ἡ τελολογικὴ ἐρμηνεία τῶν νομοθετημάτων προκύπτει ἐκ τῶν γεγονότων, διότι, ἐάν ἐπρόκειτο " περὶ ἐξυγιάνσεως ", θά ἐλαμβάνετο ἕν ὀρθὸν μέτρον, ἡ ἐξονυχιστικὴ ἔρευνα κατηγοριῶν συγκεκριμένων μέ ὑπευθύνους μηνυτάς.

'Η 'Εκκλ. Δικαιοσύνη, λοιπόν, ἡ διά τοῦ Νόμου 214/1967 διαμορφωθείσα ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι εἰσήλθον εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν διατάξεων τοῦ Ν.Δ .4589/1966 (ὀρίου ἡλικίας ἀρχιερέων) μέχρι τῆς ΛΣΤ' Συντακτικῆς Πράξεως, παρουσιάζεται ὡς ἀντικειμένη ὄχι ἀπλῶς πρὸς τὸ Κανονικὸν ἀλλὰ καί τὸ ἀνθρώπινον Δίκαιον.

Εἰς τὴν κρίσιν ταύτην ἄγομαι ἐκ τῶν γεγονότων, ἅτινα εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα: 1ον) ὅτι πᾶσαι αἱ ἀποφάσεις αἱ στηριζόμεναι εἰς τὸν Ἄν. Νόμον 214/1967 εἶναι κανονικῶς ἄκυροι, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ὀρθαί, ἐκτός ἐάν ἐξεδόθησαν ὑπὸ ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ Νόμου 5383/1932, ἔστω καὶ κατὰ τρόπον περιεργον καὶ κανονικῶς ἀπαρξιδεκτον, ὡς εἶδομεν (ἄρθρον 9 & 2 ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἄρθρον 4 & 3 καὶ τὰ συναφῆ τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967)

Ἐξ ἴσου βαρυσήμαντον εἶναι καὶ τὸ δεύτερον οὐσιῶδες πόρισμα τῆς παρουσίας νομοκανονικῆς ἐρεῦνης.

2ον) ὅτι συνεπελά τουτου δέν ὑπάρχει κανονικὴ σύνθεσις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑκκλ. τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἧς ἐξεδόθησαν τὰ Β.Δ. περὶ ἀπομακρύνσεως τῶν Ἱεραρχῶν μέ ὄριον ἡλικίας, τὸ 80ον τοῦ Νόμου 4589/1966. Ὅτι ἐσχηματίσθη ὁμως πλειοψηφία ὑπὲρ τοῦ νέου καθεστῶτος, θεωρουμένη πιθανώτατα ὡς ἐπισημλής, ἀποτελεῖ γεγονὸς ἀποφασιστικὸν διὰ τὴν τελολογικὴν ἐρμηνείαν τοῦ νέου Ἑκκλ. Ποινικοῦ Δικαίου.

Πόσον ἐπλήγη τὸ, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ διαμορφωθέν δίκαιον μαρτυροῦν τὰ γεγονότα καὶ ἡσύγκρισιστῶν ἀνωτέρω νόμων πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τὰς κρατούσας περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου. Παραθέτω, λοιπόν, ἐνταῦθα δύο σημεῖα τῶν σημαντικῶν μελετῶν εἰσιτηρίων λόγων τῶν συναδέλφων Βουζῖνα εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν καὶ Π. Ζέπου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν (20 καὶ 27 Μαρτίου 1970). Ὁ Βουζῖνας λέγει ὀρθῶς (σελ. 1420-1423 τοῦ "Νομ. Βήματος"): "Εἰς τὸν ἀκριβῆ διαχωρισμὸν τοῦ θεοῦ

ἀπό τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου προβαίνει ὁ Ἰησοῦς ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐπί τοῦ ὄρους ὁμιλίᾳ, λέγων, ὅτι "ἐάν μή περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν" (Ματθ. 5,20).

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ὄρος "δικαιοσύνη" δέν ταυτίζεται πρὸς τὴν ἐν στενῇ, νομικῇ ἐννοίᾳ δικαιοσύνην, ἀλλ' εἶναι πολὺ εὐρύτερος ταύτης, ταυτιζόμενος πρὸς τὴν "καθόλου ἀρετὴν" (74). Σημαίνει δηλαδὴ, τὴν "δικαιοσύνην" ἐν τῇ εὐρείᾳ τοῦ ὄρου ἐννοίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπαντᾷ οὗτος ἤδη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐλληνικῇ ρήσει: "ἐν δέ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετῇ ἴστιν" (75).

Ἡ "δικαιοσύνη", δηλαδὴ, ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ ἐννοίᾳ ταυτίζεται πρὸς τὴν τήρησιν τοῦ θείου δικαίου - τῆς δικαιοσύ-

(74). Οὕτω Χ ρ υ σ ὀ σ τ ο μ ο ς, Ὁμιλία ιε' εἰς Ματθ. ε' 20 (Migne, P.G. 57,244): "Ἐνταῦθα δικαιοσύνην τὴν πᾶσαν ἀρετὴν λέγει... καὶ πολλαχοῦ δέ ἀλλαχοῦ τοῦτο τό ὄνομα ἐκ τῆς ἀρετῆς τῆς καθόλου κείμενον εὔροι τις ἄν", εἰς Ματθ. ε' 6 (= "μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην"): "Ποίαν δικαιοσύνην; Ἡ τὴν καθόλου φησὶν ἀρετὴν ἢ τὴν μερικὴν ταύτην τὴν ἀπ' ἐναντίας τῇ πλεονεξίᾳ κειμένην" (Migne ἔ.ά. 227) καὶ εἰς Ματθ. ε' 10 (= "μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης"): "Τουτέστι τῆς ἀρετῆς ἕνεκεν". Ὁμοίως Ζ ι γ α β η ν ὀ ς ἔ.ά. -σημ. 14-εἰς Ματθ. ε' 10. (Migne, P.G. 129,196): "Δικαιοσύνην δέ νῦν, καθόλου πᾶσαν ἀρετὴν ὠνόμασεν". Βλ. καὶ Τ ρ ε μ π έ λ α ν, ἔ.ά. -σημ. 14-σελ. 83, σημ. 6 ἀριθ. 3, σελ. 85 σημ. 10 ἀριθ. 2, σελ. 92 σημ. 20 ἀριθ. 2.

(75) Βλ. ἰδίᾳ Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ ο υ ς, Ἠθικά Νικομάχεια 1129 b 30. Πρβλ. H i r z e l, Themis, Dike und Verwandtes, 1966, σελ. 173 καὶ τὰς παρ' αὐτῷ (σημ. 2-3) παραπομπὰς.

νης τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγεται, ὡσαύτως, τό θεῖον δίκαιον (76)- καί καταλαμβάνει οὐ μόνον τάς σχέσεις πρὸς τόν πλησίον -ἤ- τοι πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους-, τ.ἔ. τήν ἐν στενῇ νομιῇ ἐννοία δικαιοσύνην, τήν ἀριστοτέλειον "δικαιοσύνην πρὸς ἕ- τερον" (77), ἢ ὅποια "ἀποδίδει ἐνὶ ἐκάστω τό προσῆιον" (78) (*suum cuique tribuit* (79), ἀλλά καί τάς σχέσεις πρὸς τόν Θεόν, ἤτοι τήν "εὐσέβειαν" (80) ἢ "ὀσιότητα" (81)- τήν "δικαιοσύνην περί Θεοῦς", ὡς ὀρίζει αὐτήν ὁ Πλάτων (82), ὡς καί τά καθήκοντα πρὸς ἑαυτόν, τήν "δικαιοσύνην" πρὸς ἑαυτόν, ὅ ἐστι τήν "σωφροσύνην" ἐν τῇ πλατωνικῇ ἐν- νοίᾳ. (83) (84).

(76). Βλ. κατωτ. σημ. 145 (92).

(77). Ἀριστοτέλους, Ἠθικά Νικομάχεια 1130a 3.

(78). Πλάτωνος, Πολιτικός 295 Ε. Πρβλ. καί Πλά- τωνος, Πολιτεία 332 C: "ὅτι τοῦτ'εἶη δίκαιον, τό προ- σῆιον ἐκάστω ἀποδιδόναι".

(79). **Dig. 1, 1, 10 pr.** (Οὐλπιανός): **Ius est constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi** = Βασ. 2, 1 10: "Δικαιοσύνη ἐστὶ σταθερά βούλησις καί διηνεικῆς ἐκά- στω τό ἴδιον ἀπονέμουσα δίκαιον".

(80-81). Πρβλ. Ζήνωνα παρά Διογ. Λαερτ. VII 119: "εἶ- ναί τε τήν εὐσέβειαν ἀπιστήμην θεῶν θεραπείας... ὀσίους τε γάρ εἶναι καί δικαίους πρὸς τό θεῖον".

(82). Ὅροι 413 A.

(83). Πρβλ. Παῦλον, Τίτ. α' 8: "(Δεῖ γάρ τόν ἐπίσκοπον ... εἶναι...) σῶφρονα, δίκαιον, ὀσιον", ἔνθα ὁ ἀπόστολος νοεῖ "διά μέν τοῦ σῶφρονα τά εἰς ἑαυτόν καθήκοντα, διά δέ τόν δίκαιον τά πρὸς ἀνθρώπους καί διά τοῦ ὀσιον τά πρὸς τόν Θεόν" (Τρεμπέλας, ἔ. ἄ. -σημ. 2-Β', 1956, σελ. 430, σημ. 8 ἀριθ. 3), ἤτοι ὅ,τι ἐν Τίτ. β' 12 νοεῖται διά τῆς φράσεως "σωφρόνως καί δικαίως καί εὐσεβῶς". Πρβλ. ἐπίσης

Διά τόν λόγον τοῦτον ἢ μή τήρησις τῆς "δικαιοσύνης" ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ ἢ -ὄπερ τό αὐτό- τοῦ θείου νόμου χαρακτη-

τ ό ν α ύ τ ό ν, Ἐφεσ. δ' 25: "ἐν δικαιοσύνῃ καί ὁσιότητι", Α' Θεσσαλ. β' 10: "ὁσίως καί δικαίως".

Εἰς πλεῖστα ὅμως ἕτερα χωρία τῆς Καινῆς Διαθήκης ὁ ὅρος "δικαιοσύνη" χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερομένη εὐρεία ἐννοίᾳ. Βλ. λ.χ., ἐκτός τῶν ἀνωτ. σημ. 126 χωρίων, καί Α' Ἰωάνν. 10: "Πᾶς ὁ μή ποιῶν τήν δικαιοσύνην οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ" (Τ ρ ε μ π έ λ α ς ἔ.ἄ. Γ' σελ. 490 σημ. 10 ἀριθ. 3), ὡς καί κατωτ. σημ. 137-138 (85-86).

Ὡσαύτως ἐν τῇ περιλαμβανούσῃ πάσας τάς ἀρετάς εὐρεία ἐννοίᾳ χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος "δικαιοσύνη" καί ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ὡς λ.χ. ἐν Σοφ. Σολ. 8, 7, βλ. σχετικῶς Βέλλαν, Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τοῦ βιβλίου τῆς Σοφίας Σολομῶντος, Ἐπίσημοι λόγοι Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Β', 1961, σελ. 81 σημ. 8 καί τὰ αὐτόθι χωρία τῆς Παλ. Διαθήκης, πρβλ. Χαστούπη ν, Ἡ παρ' ἀρχαίοις Ἑβραίοις καί Ἕλλησι διάφορος θεώρησις τῶν ἐν τῇ θρησκείᾳ καί τῇ φιλοσοφίᾳ προβλημάτων, Ἐπίσημοι λόγοι Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ΙΒ' 1968, σελ. 127 ἐπ., ὡς καί εἰς χωριστόν τεῦχος, 1968, σελ. 26 ἐπ.

Ὡς ταυτόσημος δέ πρός τήν προμνησθεῖσαν εὐρεῖαν ἐννοίαν τῆς "δικαιοσύνης" χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος "δίκαιον" (*ius*) ἐν **Dig. 1, 1, 10§ 2** (Οὐλπιανός): *Iuris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere* = Βασ. 2, 1, 10) καί συνεπῶς δέν εἶναι ὀρθόν τό ὑποστηριζόμενον (Lüb t o w ἐν *Zeit Sav. St.* 66 (1948) σελ. 526) ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑπάρχει σύγχυσις δικαίου καί ἠθικῆς. Οὕτως ὀρθῶς ἐνόησε τό χωρίον ὁ σχολιαστής εἰς **Dig.** αὐτ. = Βασ. 2, 1, 10 σχόλ. 2: "...οὐδέν ἄλλο νόμος (*ius*) ἢ δικαιοσύνη καί... ἢ δικαιοσύνη νόμος ἐστίν ἐς αὐτόν".

ρίζεται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ οὐ μόνον ὡς "ἀδικία" ἢ "ἀνομία", ἀλλὰ καί ὡς "ἁμαρτία"(85) διὰ τὸν αὐτόν δέ λόγον καί οἱ (84). Ἡ "δικαιοσύνη" ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ ἐννοία ταυτίζεται πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν "ἀλήθειαν" ἐν τῇ εὐαγγελικῇ ἐννοίᾳ, καθ' ἣν ἡ "ἀλήθεια" ταυτίζεται πρὸς τὸν "νόμον" ἢ "λόγον τοῦ Θεοῦ". "Ὁ λόγος ὁ σὸς -λέγει ὁ Ἰησοῦς διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πατρός- ἀληθεία ἐστὶ" ('Ιωάνν. ιζ'17). Βλ. καί 'Ιωάνν. ιδ'6: "Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ", ὡς καὶ ἀπόστολον Π α Ὡ λ ο ν, Ρωμ. β'8, ἔνθα ἡ "ἀλήθεια" ἀντιτίθεται πρὸς τὴν "ἀδικίαν": "ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δέ τῇ ἀδικίᾳ" καὶ τὴν σχετικὴν τῆς περιουσίας ταύτης ἐρμηνείαν τοῦ Ζ ι γ α β η ν ο Ὡ (ἔ.ἀ. -σημ. 2-,σελ. 25): "ἦγουν... ἀπειθοῦσι μὲν τῷ καλῷ, τῇ ἀρετῇ, τῷ Θεῷ πειθομένοις δέ ἐκουσίως τῷ κακῷ, τῇ ἁμαρτίᾳ...". Πρβλ. καί Θ ω μ ᾱ τ ο Ὡ Ἀ κ ι ν ἄ τ ο υ, Σούμμα θεολογικῆ (μετάφρ. I. Κ α ρ μ ῆ ρ η, Α', 1935, XVI 5 σελ. 278 ἐπ., **Thielicke**, **Theologische Ethik** II 1, 1955, ἀριθ. 369 σελ. 121, **Schulze**, ἔ.ἀ. σελ. 16: "Ἡ ἐν τῇ θεολογίᾳ ἐννοία τῆς ἀληθείας χαρακτηρίζεται διὰ τῆς σχέσεως πρὸς τὴν πραγματικότητα τοῦ Θεοῦ, ὡς τῆς πραγματικότητος ἐκείνης, ἣτις συμπίπτει πρὸς τὴν ἀλήθειαν".

Ὅθεν τὴν "δικαιοσύνην" ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ ἐννοίᾳ ἤτοι τὸν θεῖον νόμον- νοεῖ ὁ Ἰησοῦς, λέγων ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου, ὅτι "ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ" ('Ιωάνν. ιη' 37), προκαλέσας τὸ περίφημον ἐρώτημα τοῦ Πιλάτου: "τί ἔστιν ἀλήθεια;" ('Ιωάνν. ιη' 38).

(85). "Πᾶσα ἁμαρτία ἀδικία ἐστὶ" (Α' Ἰωάνν. ε'17), "καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία" (Α' Ἰωάνν. γ'4). "Ἄμαρτία" σημαίνει ὁ ὄρος "ἀδικία" καὶ ἐν Ρωμ. β'8 (ἀνωτ. σημ. 136)(84), βλ. Τ ρ ε μ π ἑ λ α ν ἔ.ἀ. -σημ. 2 -σελ. 51, σημ.8 ἀριθ. 2, Ζ ι

τηροῦντες τὴν δικαιοσύνην ἐν εὐρείᾳ ταύτῃ ἐννοίᾳ - δηλαδή τὸν θεῖον νόμον- καλοῦνται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ οὐ μόνον "δίκαιοι" -τ.ἔ. "δίκαιοι" πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς ἑαυτούς- ἀλλὰ καὶ "ἀγαθοί", ἤτοι ἐνάρετοι, οἱ δὲ μὴ τηροῦντες αὐτὴν οὐ μόνον "ἄνομοι", ἀλλὰ καὶ "ἀμαρτωλοὶ" ἢ "πονηροὶ" (85α).

Λέγων λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πρὸς τήρησιν τοῦ θεοῦ δικαίου ἀπαιτεῖται, ὅπως ἡ "δικαιοσύνη" σας -τ.ἔ. ἡ ἀρετὴ σας καθόλου (86)- εἶναι περισσοτέρα τῆς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων (87), νοεῖ οὐ μόνον, ὅτι τὸ θεῖον δίκαιον, ἀποτείνόμενον πρὸς τὸν "ἔσω ἄνθρωπον" (88), ἀπαιτεῖ τὴν "ἐκ

γ α β η ν ὄ ν ἔ.ἀ. Ἐν δὲ Ἰωάνν. ιστ'8 ("περὶ ἀμαρτίας καὶ δικαιοσύνης") ὁ ὅρος "δικαιοσύνη" χρησιμοποιοεῖται ὡς ἀντίθετος τοῦ ὅρου "ἀμαρτία" (βλ. Τ ρ ε μ π έ λ α ν ἔ.ἀ. -σημ. 39- σελ. 565 σημ. 8 ἀριθ. 4).

(85α). Βλ. λ.χ. Ματθ. θ'13: "οὐ γάρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν", Α' Ἰωάνν. δ' 18: "Καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σφύζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;", Ματθ. κε' 22: "δοῦλε ἀγαθέ" ἐν συνδ. πρὸς Ματθ. κε' 26: "δοῦλε πονηρέ", Α' Τιμ. α' 9-10: "δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ ...", Ἰωάνν. ε' 29: "Οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες... οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες".

(86) Βλ. ἀνωτ. σημ. 126(74).

(87) "... περισσεύση... πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων" (Ματθ.ε' 20).

(88) Πρβλ. Ρωμ. ζ' 22: "συνήδομαι γάρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον".

καθαρᾶς καρδίας καί συνειδήσεως ἀγαθῆς" τήρησιν αὐτοῦ (89) (90), ἀλλ' ἐπιπροσθέτως καί προεχόντως νοεῖ τοῦτο: ὅτι τό θεῖον δίκαιον ἔχει εὐρύτερον, πολλάκις δέ καί ἄλλοῖον τοῦ ἀνθρώπινου δικαίου περιεχόμενον.

Ὡς ἐκ τούτου δέ πρὸς τήρησιν τοῦ θείου δικαίου δέν ἀρνεῖ ἡ τήρησις ἐνός *minimum* ἐπιταγῶν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀρνεῖται τό ἀνθρώπινον δίκαιον (91) (ὡς ἔπραττον οἱ Φαρισαῖοι (89) Α' Τιμόθ. α' 5. Πρβλ. καί Ματθ. ε' 28: "ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ").

Ὁ θεῖος νόμος εἶναι ἐτερόνομος ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς θέσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, συνάμα ὅμως εἶναι καί αὐτόνομος ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι δέον νά ὑπακούη τις εἰς αὐτόν ἐξ ἀγαθῆς συνειδήσεως (πρβλ. Μιχαήλ, Εἰσαγωγή εἰς τό Δίκαιον, 1966, σελ. 29 ἐπ., *Thielicke, Theologische Ethik I*, 1951, ἀριθ. 102 ἐπ., σελ. 35 ἐπ., *Schulze*, ἔ.ἀ. σελ. 169).

(90) Ἐνῶ οἱ Φαρισαῖοι -λέγει ὁ Ἰησοῦς- "τοῖς χεῖλεσι μόνον καί τῷ στόματι τιμοῦν" τόν Θεόν, "ἡ δέ καρδία των πόρρω ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ" (Ματθ. ιε' 8). διό "ἔξωθεν μὲν φαίνονται τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ εἰσι μεστοί ὑποκρίσεως καί ἀνομίας" (Ματθ. ιγ' 28), "πάντα δέ τά ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τό θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις" (Ματθ. ιγ' 5), ἢ -ὡς θά ἔλεγεν ὁ Πλάτων (Πολιτεία 361 Α)- διαπράττουν τὴν "ἐσχάτην ἀδικίαν τοῦ δοκεῖν δικαίους ὄντας μὴ ὄντας".

(91) Πρβλ. Χρυσόστομον, Ὁμιλία ιγ' εἰς Ρωμ. ζ' 22-23: "...καί γυναιξί χρῆσθαι πλείοσι οὐκ ἐκώλυεν (*scil.* ὁ μωσαϊκός νόμος)... καί τοσαύτη ἦν ἡ συγκατάβασις, ὡς καί ἐλάττω ὁ φυσικός διηγόρευσε νόμος, τόν γραπτὸν ἀπαιτεῖν. Ὁ μὲν γάρ τῆς φύσεως νόμος ἔνα ἄνδρα μιᾷ γυναικί ὁμιλεῖν ἐκέλευεν ὅπερ καί ὁ Χριστός δήλως ἔλεγεν, ὅτι "ὁ ποιήσας ἐξ ἀρχῆς ἄρσεν καί θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς". Ὁ δέ Μωϋσέως νόμος οὔτε τὴν μὲν ἐμβαλεῖν, τὴν δέ ἀντεισάγειν ἐκώλυεν οὔτε δύο κατὰ ταύτόν ἔχει ἀπηγόρευσε. Χωρὶς δέ τούτου καί ἕτερα πλείονα τῶν ἐν τῷ νόμῳ (*scil.* τῷ μω-

οι, οί οποῖοι -ταυτίζοντες σχεδόν ὀλοσχερῶς θεῖον καί ἀνθρώπινον δίκαιον (92) - ἄφινον, ὡς λέγει ὁ Ἰησοῦς, "τά σαῖνῶ νόμῳ) τούς πρό τούτου κατορθωκότας ἴδοι τις ἂν τῷ τῆς φύσεως πεπαιδευμένους νόμῳ".

Πρβλ. ἐπίσης *K ü c h e n h o f f, Naturrecht und Christentum*, 1948, σελ. 82: "Ἡθική καί δίκαιον διακρίνονται πρός τούτοις διά τό δίκαιον τῆς ἀγάπης καί διά τούτου, ὅτι τό δίκαιον ἀνάγει εἰς ὑποχρεωτικούς καί δὴ εἰς ἐξαναγκαστούς διά τήν ἀνθρωπίνην συμπεριφορᾶν κανόνας μόνον ἐν ἐλάχιστον τμήμα (ἐν *minimum*) ἠθικῶν ἀρχῶν", *H ä r i n g*, ἔ.ἀ. -σημ. 14-II, ἡ' ἔκδ. 1967, σελ. 114.

(92) Τήν ὑπό τῶν γραμματέων καί Φαρισαίων πλήρη σχεδόν ταύτισιν θείου καί ἀνθρωπίνου δικαίου ὑπογραμμίζει καί ὁ ἀπόστολος Π α ῦ λ ο ς, λέγων (Ρωμ. ι' 3) ὅτι οὗτοι "ἀγνοοῦντες τήν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην -ἀγνοοῦντες, δηλαδή, τόν θεῖον νόμον-, καί τήν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στήσαι-τ.ἔ. ζητοῦντες νά στήσουν εἰς τήν θέσιν τοῦ θείου νόμου τήν ἰδικήν των δικαιοσύνην (τήν ἐν "ἐν νόμῳ" ἢ "ἐκ τοῦ νόμου" ἢ "διά νόμου δικαιοσύνην", ὡς λέγει οὗτος ἐν Φιλιπ. γ' 6 καί 9, Γαλ. β' 21), ἦτοι τόν ἀνθρώπινον νόμον-, τῇ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν", ἢ "εἰς νόμον δικαιοσύνης (*scil.* τοῦ Θεοῦ) οὐκ ἔφθασαν" (Ρωμ. θ' 31)- ὁ ἐστι δέν ὑπετάγησαν, δέν ἔφθασαν εἰς τόν θεῖον νόμον, Πρβλ. *Bring, Christus und das Gesetz (Die Bedeutung des Gesetzes des Alten Testaments nach Paulus und sein Glauben an Christus)*, 1969, σελ. 6 ἐπ.

Οὗτος ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος, διά τόν ὅποιον ὁ ἀπόστολος Π α ῦ λ ο ς λέγει ὅτι "τέλος νόμου Χριστός" (Ρωμ. ι' 4) ὅτι, δηλαδή, ὁ Χ ρ ι σ τ ό ς εἶναι τό τέλος τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, ὡς οὗτος ὑπό τῶν γραμματέων καί Φαρισαίων κακῶς ἠρμηνεύετο, ταυτιζόμενος σχεδόν ὀλοσχερῶς ὑπ' αὐτῶν πρός

βαρύτερα τοῦ (θείου) νόμου") (93), ἀλλ' ἀπαιτεῖται νά τηρῆ τις πολλῶ πλείονα ἀπό τά ἐπιβαλλόμενα ὑπό τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου (94).

τόν ἀνθρώπινον νόμον. Πρβλ. *B r i n g* ἔ.ά. σελ. 43: "...τέλος τοῦ ὑπό τῶν Ἰουδαίων ἀνακριβῶς νοουμένου νόμου (τῆς δικαιοσύνης τοῦ νόμου)" *S t u h l m a c h e r, Gerechtigkeits Gottes bei Paulus*, β' ἔκδ. 1966, σελ. 93.

Διά τόν αὐτόν ἐπίσης λόγον ὁ ἀπόστολος Π α ὺ λ ο ς λέγει (Γαλάτ. β' 16, Ρωμ. γ' 20), ὅτι ὁ ἄνθρωπος "οὐ δικαιούται -ἦτοι δέν καθίσταται δίκαιος- ἐξ ἔργων νόμου", ἐκ τῆς τηρήσεως, δηλαδή, τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, ὡς οὗτος ὑπό τῶν γραμματέων καί Φαρισαίων καιῶς ἠρμηνεύετο ἢ -ὅπερ σχεδόν τό αὐτό- ἐκ τῆς τηρήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου-, ἀλλ' ἀντιθέτως "δικαιούται" ἐκ τῆς τηρήσεως τοῦ "νόμου τοῦ Χριστοῦ" (βλ. ἄνωτ. σημ. 2), τοῦ "νόμου τοῦ Εὐαγγελίου" (Φιλιπ. α' 27, βλ. καί Α' Πέτρ. δ' 17), τοῦ "νόμου τῆς πίστεως" (Ρωμ. γ' 27). Πρβλ. *S ö h n g e n, Gesetz und Evangelium*, 1957, σελ. 102 ἐπ.

(93) Ματθ. κγ' 23· πρό παντός δέ τήν ψυχὴν αὐτοῦ, τήν ἀγάπην πρός τόν πλησίον· ἐνῶ "καί ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κακεῖνα μὴ ἀφιέναι" (Ματθ. κγ' 23).

(94) Οὕτω Χ ρ υ σ ό σ τ ο μ ο ς, Ὁμιλία ιε' εἰς Ματθ. ε' 20 (*Migne, P.G. 57,244 ἐπ. ἐπ.*). Διό καί εἰς σχόλιον ἐπὶ τοῦ Πανδέκτου, περιλαμβάνον ὁμιλίαν τοῦ ἱεροῦ Χ ρ υ σ ο σ τ ό μ ο υ, ἀναφέρεται ὅτι: "οὐ γάρ κατὰ τούτους σε μέλλει κρίνειν ὁ Θεός τούς νόμους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ -δέν θά σέ κρίνη, δηλαδή, κατὰ τήν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Θεός κατὰ τούς ἀνθρωπίνους νόμους, ἀλλά καθ' οὓς αὐτός ἔθηκε" (σχόλιον 3 εἰς *Dig. 48, 5, 43* = Βασ. 60, 37, 44, I. Ζέπου, Βασιλικὰ 5, 678, *Heimbach 5, 742*). Πρβλ. καί Ἀντισθενή παρά

Ἐπί τοῦ βαρυσημάντου θέματος "Λογική καί ἐρμηνεία τοῦ Δικαίου" ὁ συνάδελφος καθηγητής κ. Παναγιώτης Ζέπος, εἰς τόν εἰσιτήριοιον αὐτοῦ λόγον εἰς τήν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ("Ἴδε Ἐφημ. Ἑλλήνων Νομιῶν, ἔτος 37ον, Νοεμβρίος-Δεκεμβρίος 1970, τεῦχος 8ον, σελ. 1970 καί ἐξῆς) παρατηρεῖ τά ἐξῆς ἀξιοσημείωτα:

"Κατά τήν διαιώνισιν ταύτην τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου καί τοῦ δόγματος αὐτοῦ ἡ κλασική Λογική, ὡς κύριον ὄργανον τῆς ἐρμηνευτικῆς μεθόδου, ἐπλουτίσθη ἀναντιρρήτως καί μέ νέα στοιχεῖα. Ἡ Χριστιανική οὕτω κοσμοθεωρία, ἀκολουθοῦσα διά τοῦ ἀποστόλου Παύλου τήν ἀρχαίαν φιλοσοφικήν γραμμήν, ἐθεώρησε μέν τόν Νόμον, τόν Μωσαϊκόν Νόμον, ὡς ἀπλοῦν μέσον πρός ἀναζήτησιν τοῦ τελικοῦ τῆς Δικαιοσύνης σκοποῦ, ἀνήγαγε δέ τήν Χριστιανικήν Ἀγάπην εἰς ἰδέαν παρισσον τῆς ἰδέας τῆς ἐπιεικειῆς. Ἦν εὐωτέρα δέ Θεολογική ἐρμηνευτική, μετ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἐξ ἀποκαλύψεως στοιχείου καί τῆς λεγομένης "ἀλληγορικῆς" μεθόδου, ἐβάδισε τόν αὐτόν ὡς καί ἡ ἐρμηνευτική τοῦ Δικαίου δρόμον τῆς κλασικῆς Λογικῆς μέ τήν εὐρεΐαν χρῆσιν τῶν κανόνων αὐτῆς. Δίκαιον καί Θεολογία εἶναι πράγματι ἀμφοτέραι ἐπιστῆμαι κα-

Διογ. Λαερτ. VI 11: "καί τόν σοφόν οὐ κατά τούς κειμένους νόμους πολιτεύεσθαι, ἀλλά κατά τόν τῆς ἀρετῆς". Πρβλ. ἐπίσης Ράμμο, ἔ.ἀ. 101 ἐπ. : "Ἡ ἀποστολή καί τό νόημα τῆς ἀπονομῆς τῆς Θείας Δικαιοσύνης δέν περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τήν πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας καί τοῦ σκοποῦ τοῦ δικαίου καί εἰς τήν ἐφαρμογήν τῶν κανόνων τοῦ δικαίου, ἀλλά ἐντείνεται πολύ πέραν αὐτῶν", Brunner ἔ.ἀ. σελ.153.

(Κατά τήν ἐκτύπωσιν τοῦ παρόντος ὑπομνήματος ἐδημοσιεύθη καί ἡ χρήσιμος μελέτη τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Μ. Φαράντου: Ἡ Δικαιοσύνη κατά τήν Ἰουδαιοχριστιανικήν καί ἀρχαιοελληνικήν παράδοσιν. Θεσσαλονίκη 1971. Γ.Ι.Κ).-

νονιστιναί. "Οθεν κατ'ανάγκην ἡ ἔρμηνεία τῶν κειμένων ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστημῶν τούτων ἔγινε καὶ γίνεται μέ τήν αὐτήν μέθοδον λογισμοῦ. Ἡ κλασικὴ Λογικὴ ἐξυπηρέτησεν ἀμφοτέρας τὸ δὲ Δίκαιον πρέπει νά ὁμολογηθῆ, ὅτι οὐχί σπανίως ἐπλουτίσθη διὰ στοιχείων ἄτινα διεπλάσθησαν εἰς τήν Θεολογικὴν ἔρμηνευτικὴν, οἷαι αἱ περίφημοι "σειραί" (Catenae) ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδέα τῆς "οἰκονομίας", ἥτοι τῆς ἐπιεικιοῦς ἐφαρμογῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων εἰς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν ἢ ἔτι καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων, ἥτις κατὰ τρόπον ἐμπληκτικόν, γεννηθεῖσα ἐνωρίς εἰς τὸ Βυζάντιον, προσέλαβε τυπικὴν ἐκδήλωσιν μέ τὰς γνωστάς σημαντικωτάτας συνεπείας εἰς τὸ Ἀγγλικόν Δίκαιον, ὅπου βεβαίως ἀνεξαρτήτως πάσης ρωμαϊκῆς ἢ βυζαντινῆς ἐπιρροῆς, ἐθεμελιώθη ἡ ἀρμοδιότης τῶν δικαστηρίων τῆς Ἐπιεικίαις ἀρχικῶς ὑπὸ Θεολόγον Λόρδον Καγιελλάριον.⁽⁹⁵⁾

(95) Διὰ τήν ἔρμηνείαν ὑπὸ τήν θεολογικὴν ἐπιστήμην βλ. λ.χ. Fr. Torm, *Hermeneutik des Neuen Testaments*, 1930, E. Fuchs, *Hermeneutik*, γ' ἔκδ., 1963, J. D. Smart, *The Interpretation of Scripture*, 1961, L. Berkhof, *Principles of Biblical Interpretation*, 1966, παρ' οἷς καὶ βιβλιογραφία, ὡς καὶ λέξ. ἔρμηνεία κ.λ.π. ἐν G. Kittel, *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, II, 1935. Πρβλ. καὶ Π. Ζέπου, Ἡ Χριστιανικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τήν ἔρμηνείαν τοῦ δικαίου, "Πρακτικὰ Ἀ' Συνεδρίου Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ", 1956, σελ. 129 ἐπ., Ὁ Παῦλος ὡς ἐργάτης τοῦ Δικαίου, "Ἀρχεῖον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου", 15, 1951-1952, σελ. 227 ἐπ., Κ. Τριανταφυλλοπούλου, Ἑλληνικαὶ νομικαὶ ἰδέαι ἐν τῷ βυζαντινῷ ποινικῷ δικαίῳ, "Ἀρχεῖον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου", 16, 1953, σελ. 151 ἐπ. Γενικώτερον βλ. Fr. Wieacker, *Privatrechtsgechichte der Neuzeit*, β' ἔκδ. 1967, § 4, σελ. 71 ἐπ.

Ἡ τοιαύτη εἰσβολή χριστιανικῶν ἰδεῶν εἰς τό θέμα τῆς ἔρμηνείας τοῦ Δικαίου προσέλαβε τήν τελείωσιν αὐτῆς εἰς τήν Δύσιν μὲν ὑπό τήν ἐπιβολήν τῆς λεγομένης σχολαστικῆς φιλοσοφίας εἰς τήν Ἀνατολήν δέ μέ τήν ἀναγνώρισιν χριστιανικῶν ἀντιλήψεων πρὸς ἐπιεικესτέραν ἔρμηνείαν ἢ ἐφαρμογήν τοῦ Δικαίου.

Παρέθεσα τά ἀνωτέρω ἀποσπάσματα ἐκ τῶν λίαν ἐπικαίρων λόγων τῶν δύο διακεκριμένων νομικῶν συναδέλφων ἐν καθηγεσία διὰ νά θεμελιώσω, ὅσα μέ τήν λογικὴν μέθοδον ἐξήγαγον συμπεράσματα ἐκ τῆς συνολικῆς θεωρήσεως τῶν νόμων 4589/1966, 3/1967, 214/1967, 320/1968, 126/1969 καί 344/1969, διῶν εἰσῆχθησαν κοσμικαὶ διατάξεις, αἵτινες ἐπέφερον ἀλλοίωσιν τῆς κανονικῆς καί νομίμου καί συνταγματικῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας, ἐξ ἧς προέρχονται τά δικαστήρια, καί τῆς κανονικῆς συνθέσεως ὡσαύτως τῶν ἐκτάκτων Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967, οὗτινος ἡ ἰσχὺς παρετάθη διὰ τῶν Ν.Δ. 344/1969 (κατ'οὐσίαν ἀναγκ. νόμου) μέχρι τῆς σήμερον. Διὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐν λόγῳ ἐκτάκτων δικαστηρίων, ἅτινα δικάζουσιν εἰς πρῶτον καί τελευταῖον βαθμόν κληρικοῦς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατελύθησαν τά κανονικά δικαστήρια καί οἱ κανόνες δικαίου, οἱ ἰσχύοντες καί εἰς τά κοσμικά δικαστήρια.

Εἶχον, λοιπόν, δίκαιον, ὅταν ὁμιλῶν εἰς τήν Θεολογικὴν Σχολήν-ὑπάρχει εἰς τά Πρακτικά - ἐξέφρασα τήν γνώμην ὅτι "κατελύθη ὁ θεῖος καί ἀνθρώπινος νόμος."

Τά συμπεράσματα εἶναι κρυσταλίνης διαυγείας.

α. Ἐλλοιώθη ἡ Κανονικὴ καί νόμιμος καί συνταγματικὴ σύνθεσις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὥστε νά μή δύναται νά συνέλθῃ καί ἐκδώσῃ κανονικὰς ἀποφάσεις.

β. "Ενεκα τούτου καί ἔνεκα εἰδιεικῶς τῶν 'Αν. Νόμων 3/1967 καί πρό πάντων 214/1967 δέν ὑπάρχουσι κανονικά ἐκκλ. δικαστήρια, ἵκανά νά λάβωσι κανονικάς ἀποφάσεις.

γ. "Ενεκα τούτου πᾶσαι αἱ ἀποφάσεις αἱ ληφθεῖσαι ὑπό τῶν δύο ἐκτάκτων ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων εἶναι ἄκυροι, ἔστω καί ἂν εἶναι ὀρθαί, πλὴν ἐκείνων τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων τῶν κανονικῶν καί νομίμων Ἱεραρχῶν. Τοῦτο ἐπιτείνεται ἐκ τῆς καταργήσεως τῶν ἐφέσεων καί τῆς ἐπιβολῆς ποινῶν ἄνευ ἐνοχῆς.

Κατά τήν ἐκτύπωσιν τοῦ παρόντος ὑπομνήματος μελέτης ἐδημοσιεύθη ἀξιόλογος μελέτη τοῦ κ. Θεοδ. Θεοδώρου Δικηγόρου (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Ἀρχείου Ἐκκλησιαστικοῦ καί Κανονικοῦ Δικαίου" Ἀθῆναι 1971 σελίς 6) καταλήγουσα εἰς συμπεράσματα ἐνισχύοντα τάς θέσεις ἡμῶν, διὰ προσθέτων ἀκυροτήτων.

Ἡ ἐπιγγραφή τῆς μελέτης εἶναι "Ἡ ἀνέκκλητος Ἐκκλησιαστική Δίκη ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας καί τόν νόμον."

Τά συμπεράσματα ἔχουν ὡς ἐξ ἧς :

"Συμπεραίνοντες δηλαδή λέγομεν ὅτι: α) αἱ διατάξεις τοῦ Α.Ν. 214/1967, ὡς ἠθέλησεν αὐτός ρητῶς ὁ νομοθέτης διὰ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 9 εἶναι διαβατικά, διετοῦς μόνον ἰσχύος καί ἤδη ἔχουν παύσει ἰσχύουσα ἢ β) οὔτε ρητῶς, ἀλλ' οὔτε καί σιωπηρῶς κατηργήθη ἡ παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ ἀνωτέρω Α. Νόμου, γ) τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Ν.Δ. 344/1969 ἀφ' ἑνός μὲν περιέχει ἐρμηνευτικὴν διάταξιν ἄλλου νόμου (τοῦ 126/1969) καί οὕτω δέν εἶναι δυνατόν νά καταργήσῃ τάς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 214, συνεπῶς καί τήν τοῦ ἄρθρου 9 αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δέ ἀντιφάσκει πρὸς ἑαυτὸ διότι καί ἐάν θεωρηθῇ (ὅπερ ἀδύνατον) ὅτι παρατείνει τήν ἰσχύν τῶν διατάξεων τοῦ Α.Ν. 214 ἤθελε συγχρόνως θεωρηθῇ ὅτι παρατείνει αὐτομάτως καί τήν ἰσχύν τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ

τ ο υ, διὰ τοῦ ὁποίου ὁμως ρητῶς ὁ νομοθέτης ἠθέλησε τὰς λοιπὰς διατάξεις διεικοῦς μόνον ἰσχύος καί συνεπῶς πάλιν καταργεῖται ἡ ἰσχύς τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων. Οὕτως ἢ ἄλλως δηλαδὴ ὁ Α.Ν. 214/1967 ἔχει παύσει νά ἰσχύῃ.

Ἐν τούτοις ἡ Ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις ἐξακολουθεῖ ἐφαρμοζουσα νόμον μὴ ἰσχύοντα δημιουργοῦσα τοιουτοτρόπως ἀκυρότητας. Τό ὀρθόν δέ εἶναι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὑπὸ ἄρθρου 40 τοῦ Ν.Δ. 126/1969 προβλεπομένου εἰδικοῦ νόμου νά ἐφαρμόζη τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 5383/1932, ὡς ἰσχύοντος κατὰ τὴν βούλησιν καί τοῦ νομοθέτου τοῦ Α.Ν. 214, συγχρόνως δέ νά προβῆ εἰς ἐπανεκδικιάσιν τῶν μετὰ τὴν παύσιν τῆς ἰσχύος τοῦ ἀνωτέρω Α.Ν. νόμου διεξαχθεῖσιν ἀκύρως δικῶν. Ἐν πάσῃ δέ περιπτώσει δέν πρέπει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις, παραβλέπουσα τόν διαβατικόν χαρακτῆρα τόν ὁποῖον ἠθέλησεν ὁ νομοθέτης διὰ τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 214, νά ἐξακολουθῆ νά ἔχη κατηρημένον τόν δεύτερον βαθμόν δικαιοδοσίας. Διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι κατὰ τὸ ἰσχύον ἐν Ἑλλάδι δικαίον οἱ ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας περιλαμβανόμενοι καί ρυθμιζόμενοι κανόνες δικαίου ἐν γένει, οἵτινες ἀφορῶσι Κληρικούς καί Μοναχοὺς, συγκείμενοι ἐκ νομοθετικῶν ἐπιταγῶν τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί λειτουργοῦντες ἐν ὄφει τοῦ δημοσίου συμφέροντος ὑπὸ ἰδιότητα νομοθετικῶν διατάξεων τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας ἰσχύουν ἔναντι πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι βιούντων Κληρικῶν καί Μοναχῶν."

Ἐάν, ὅπερ φαίνεται οὐχί ἀπίθανον, δέν ἰσχύει ὁ Ἄν. Νόμος 214/1967, τότε εἰς τάς ὀπωσθήποτε κανονικάς καί συνταγματικάς μέχρι 15 Ν/βρίου 1968 τελευταίας ἀκύρους ἀποφάσεις τῶν Δικαστηρίων τοῦ ἀναγκαστικοῦ νόμου τότε προστίθενται ἀπλῶς νέα ἀκυρότητες.

Πάντως ἡ ἀναθεώρησις πασῶν τῶν δικῶν εἶναι καθήκον ἀναπόφευκτον καί ἐπεῖγον τῆς Ἑκκλησίας καί τῆς Πολιτείας. Διά τήν εὐθύνην τῶν δικαστῶν οὐ τοῦ παρόντος. Τό θέμα τοῦτο εἶναι πρῶτον ἐπιστημονικόν καί ἔπειτα πρακτικόν.

Μεγαλειότατε,

Ἐξέθεσα πρὸς τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα, τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος, μὲ πᾶσαν δυνατὴν ἀκρίβειαν, τὰ κατὰ τὸν Ἀν. Νόμον 214/1967, ὁ ὁποῖος ἔχει πρωτοφανές εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας περιεχόμενον καὶ ἔβλαψε καὶ βλάπτει ὄχι μόνον τὴν Ἐκκλησίαν ἀλλὰ καὶ τὸ Ἔθνος καὶ τὸ Κράτος, τὰ ὅποια δυσφημεῖ εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Ὅθεν εἶναι φανερόν διατί εἶπον καὶ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὡς θεράπων τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἑλλαδικῆς θὰ παρεβίαζον, ὡς ἔγραφα ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος ὑπομνήματος - μελέτης, τὴν συνείδησίν μου, ἐὰν δέν ἔγραφον ταύτην. Ὑπηρετῶ τὴν Ἱστορικὴν ἀλήθειαν - καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀναπόφευκτος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ σωτηριώδης διὰ τὸ Ἑλληνικόν Ἔθνος - δέν ἠδυνάμην, κατ' ἀνάγκην, νὰ λάβω ὑπ' ὄψιν μου τὸν ὑφιστάμενον περὶ "Τύπου" νόμον. Βεβαίως ὑπῆρξε παρήγορον δὲ ἐμὲ στήριγμα ὄχι μόνον ἡ συνταγματικὴ διάταξις περὶ Ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐκείνοτε ἀπευθυνθεῖσαι πρὸς τοὺς πολίτας, ἐκκλησίαις πρὸς παροχὴν πληροφοριῶν καὶ γνωμῶν περὶ τοῦ ἐκείνοτε πρακτικῶς σιοπίμου καὶ ἐθνικῶς συμφέροντος. Ὅμως, ἐν ὄψει τῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία εἶναι πολλὰκις πικρά καὶ ἐνίοτε σκληρά καὶ ἀδυσώπητος, δέν ἔγραφα τὰ πάντα, ὅσα γνωρίζω καὶ ὅσα σκέπτομαι, περὶ τῆς πατρίδος, ἡ ὁποία ἔχει τὸ προνόμιον νὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν τραγικὴν πλὴν ἔνδοξον αὐτὴν γωνίαν τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι ἐν Χριστοῦ τέκνον τοῦ Παύλου, τοῦ πρώτου μετὰ τὸν Ἐνα, τοῦ Ἀποστόλου ὄχι ἀπλῶς τῶν Ἐθνῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκεῖνος ὁ μέγας ὑπενθυμίζει ἡμῖν, ὅτι ὀφείλομεν ὅλοι, οἱ γνωρίζοντες τὴν Χριστιανικὴν ἀλήθειαν, νὰ προκινδυνεύωμεν, ἐν ἀνάγκῃ, ὑπερασπιζόμενοι ταύτην. Ἡ ἀλήθεια τῶν ἐξαισίων λόγων τοῦ ποιητοῦ Κάλβου "θ ἔ λ ε ι ἄ ρ ε τ ῆ ν κ α ι τ ὸ λ μ η ν ἡ Ἐ-

λευθερία" ἐπραγματοποιήθησαν πρό πολλοῦ, κατά τρόπον μοναδικόν ὑπ' ἐκείνου τοῦ Πρώτου καί Μεγίστου καί μή δυναμένου νά ἔχη δεύτερον, τόν Ἀπόστολον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί δὴ καί κατά τρόπον ἀνεπανάληπτον. "Ὅθεν οἱ ταπεινοὶ θερμαίνοντες τῆς Ἰστορίας τῆς Ἑκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καί τοῦ Ἀποστόλου του τοῦ Θεοῦ Παύλου, ὀφείλουν νά μή λησμονοῦν ποτέ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος, γράφων πρός τοὺς Κορινθίους, εἶπεν πρό 1900 καί πλέον ἐτῶν "ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως" (Β' Κορ. 1,12) καί εἶτα προσέθεσε μέ δύναμιν μοναδικήν, διότι αὕτη ἦτο ἡ μαρτυρία του. "Δέν δίδομεν σέ κανένα καμμίαν ἀφορμὴν προσκόμενος διὰ νά μή δυσφημισθῇ ἡ ὑπηρεσία μας, ἀλλὰ σάν ὑπηρετῆται τοῦ Θεοῦ συσταίνομε τοὺς ἑαυτοὺς μας σέ ὅλα διὰ τῆς μεγάλης ὑπομονῆς μας, σέ θλίψεις, σέ ταλαιπωρίες, σέ στερήσεις, σέ μαστιγώσεις, σέ φυλακίσεις, σέ ταραχές, σέ κόπους, σέ ἀγρυπνίες καί πεῖναν μέ ἀγνωστὰ, σύνεσιν, μακροθυμίαν καί καλωσύνην, μέ πνεῦμα ἅγιον, μέ ἀγάπην χωρὶς ὑπόκρισιν, μέ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας καί μέ δύναμιν Θεοῦ, μέ τὰ ὀπλά τῆς δικαιοσύνης, τὰ ἐπιθετικὰ καί ἀμυντικὰ, σέ τιμὴν καί ἀτίμωσιν, σέ δυσφημήσεις καί ἐπαίνους, σάν λαοπλάνοι καί ὅμως ἀληθινοί, σάν ἄγνωστοι καί ὅμως πολὺ γνωστοί, σάν νά πεθαίναμε καί ὅμως ζοῦμεν, σάν τιμωρούμενοι καί ὅμως μή θανατούμενοι, σάν λυπημένοι καί ὅμως πάντοτε χαρούμενοι, σάν πτωχοὶ καί ὅμως κἀνοντες πολλοὺς πλουσίους, σάν νά μή ἔχωμεν τίποτε καί ὅμως κατέχομεν τὰ πάντα" (πρβλ. καί Ρωμ. 5,3 καί Β' Κορ. 11, 21 Φιλ. 1,21 ἐ).⁽⁹⁶⁾

(96) Τὸ τεμάχιον τοῦτο τῆς Β' Κορ. 6,1-10 ἐλήφθη ἀπὸ τὴν μεμετάφρασιν τῆς Κ.Δ. τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας, ἣν ἐφιλοτέχνησαν οἱ Καθηγηταὶ Β. Βέλλας, Ε. Ἀντωνιάδης, Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος καί ὁ γράφων.

Ἡ ἀλήθεια, τὴν ὁποῖαν ὀφείλομεν νὰ προβάλωμεν πάντοτε, παρ' οἰαδήποτε ἐμπόδια, προσιδόματα καὶ κινδύνους, ἐπιβάλλει νὰ εἴπωμεν ἄνευ περιφράσεων, "ὅτι ὁ Ἄν. Νόμος 214/1967 καταστρέφει ὄχι μόνον τὴν θείαν καὶ ἄρα τὴν κατὰ τοὺς Ἱεροὺς κανόνας Δικαιοσύνην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρωπίνην". Ἡ ὁμόφωνος καταδίκη τοῦ Ἄν. Νόμου 214 ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν λέγει κατ' οὐσίαν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν μὲ λίαν μετριοπαθῆ τρόπον.-

Τὸ σὺμπέρασμα αὐτῆς τῆς ἐρεῦνης εἶναι πλέον ἢ σαφές.

Ἐφ' ὅσον διὰ λόγους κανονικοῦς καὶ συνταγματικοῦς πᾶσαι αἱ ἀποφάσεις αἰληφθεῖσαι ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ ὅλως κοσμικοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967 εἶναι ὁπωσδήποτε κανονικῶς ἄκυροι, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ὀρθαί, ἔπεται ἀναντιρρήτως, ὅτι δὲν ἀρνεῖ ἀπλῶς ἢ κατάργησις τοῦ Ἀναγκ. τούτου Νόμου ἀλλὰ καὶ ἰσχυρίζεται, ὅτι πᾶσαι εἶναι τοῦλάχιστον ἀναθεωρητέαι ἐνώπιον Κανονικοῦ Δικαστηρίου τοῦ Νόμου 5383/1932.

Μεγαλειότατε

Εἰλικρινῶς, λυποῦμαι βαθύτατα, διότι ἠναγκάσθην, ἀπὸ αἴσθημα εὐθύνης, ὡς καθηγητῆς τῆς Γενικῆς Ἑκκλ. Ἱστορίας καὶ πρώην ἐντεταλμένος τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ποιμαντικῆς ὡς καὶ τῆς Ἑκκλ. Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ γράψω τὴν παροῦσαν πραγματείαν καὶ νὰ ὑποβάλω ὑμῖν καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον, ὄχι ἀπλῶς διὰ νὰ μάθητε τί συνέβη εἰς τὴν Ἑκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ποῖοι εἶναι οἱ ὑπεύθυνοι τῆς εἰσαγωγῆς διατάξεων ἀντικανονικῶν καὶ ἀντι-

συνταγματικῶν (μέχρι τῆς 15ης Ν/βρίου 1968 διὰ τὸ τελευ-
 ταῖον) - ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπισημάνω τὴν ἀνάγκην ἀποικαταστάσεως
τῆς Κανονικῆς Τάξεως καὶ τοῦ Δικαίου ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ τῆς
Ἑλλάδος. Διὰ τῆς ἀποικαταστάσεως, καὶ δι' ἄλλων μέτρων, θὰ
 εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ λόγος περὶ πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀ-
 ναγεννήσεως ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ ταύτῃ, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι
 ὄχι μόνον πηγὴ καὶ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τῆς
 Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ ὑπόδειγμα εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ τὴν λα-
 τρείαν, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἠθικὴν, ἡ ὁποία ἔχει θεμέλιον τὴν ἀ-
 γάπην τὴν ἐν Χριστῷ, μεθ' ἧς ἀναποσπᾶστως συνδέεται τὸ ἀληθές
 ἐκκλησιαστικόν φρόνημα (ὅπερ δὲν ἔχουσιν αἱ ὀργανώσεις). Ἄ-
 ρ α π ᾱ σ α ι α ἰ ἀ ν τ ι κ α ν ο ν ι κ α ἰ δ ι α -
 τ ᾱ ξ ε ι ς δ ῆ ο ν ν ᾱ κ α τ α ρ γ η θ ῶ σ ι
 κ α ἰ α ἰ δ ῖ κ α ι ν ᾱ ἑ φ ε σ ι β λ η θ ῶ σ ι ν
 ε ἰ ς κ α ν ο ν ι κ ᾱ κ α ἰ ν ὅ μ ι μ α δ ι κ α σ τ ῆ
 ρ ι α .

Ἰούνιος 1971

Μετὰ σεβασμοῦ

Καθηγητῆς Γερ. Ι. Κονιδάρης

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Ο Ν

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ

ΔΙΑΤΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΕΝ ΣΥΜΦΕΡΕΙ
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Μεα
Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Σ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ
ΚΑΙ ΤΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1971

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΕ

Ἄξι. Κύριοι Πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ τρομακτικαὶ συνέπειαι τῆς Πολιτειοκρατίας ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον καὶ μάλιστα αἱ ἐκ τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967 μεῖωθησαν ὄχι μόνον νὰ ἐξαγάγω τὰ ἀκριβῆ συμπεράσματα ἐπὶ τῶν δύο τελευταίων πραγματειῶν μου: α') Σταθμοὶ Ἑκκλησιολογικῆς Πολιτικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον. Ἄθῆναι 1970/1 καὶ β') Ἑκκλησιαστικὴ Δικαιοσύνη ἐν Ἑλλάδι σήμερον (1971), ἥτοι ἐν τῇ μετά χειῖρας πραγματείᾳ, ἀλλὰ καὶ νὰ γράψω τό παρόν ἐπίμετρον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ πράγματι μίαν νέαν **"ΕΚΚΛΗΣΙΝ"**

πρὸς τὴν Ὑ.Μεγαλειότητα καὶ ὑμᾶς τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας, ὡς ἀσχοῦντας ἐνάστοτετὴν νομοθετικὴν καὶ ἐπιτελεστικὴν ἐξουσίαν, μετὰ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, διὰ μίαν νέαν πολιτικὴν, συμφωνίας Ἑκκλησίας καὶ Πολιτείας, διότι αὕτη, καὶ μόνον, αὕτη συμφέρει τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἑκκλησίαν του καὶ τὴν ἐνάστοτε Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Ἀφιερῶσας τεσσαράκοντα τρία ὅλα ἔτη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους, τῆς Ἑκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἐκθεσίων τῆς Ἱστορίας καὶ τῶν προβλημάτων τῆς Ἑκκλησίας καὶ δὴ καὶ τῆς Ἑλλαδικῆς, νομίζω ὅτι ἔχω ὄχι ἀπλῶς τὸ διναίωμα, γράφων τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον, τὴν βασιζομένην εἰς τὰ ἀκριβῆ συμπεράσματα τῆς Ἱστορικῆς ἐπιστήμης καὶ καὶ πείρας, ἀλλὰ καὶ τὸ καθῆκον νὰ διακηρύξω τὰς ἀληθείας πού ἐγνώρισα ἀπὸ τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας δοκιμασίας, τὰς προελθού-

ιας από αυτήν τήν διακήρυξιν, αλλά καί ν' ἀπευθύνω ὑ-
ι ἴν τήν παροῦσαν νέαν ἔκκλησιν.

Ὀκτώμβριος 1971

Καθηγητής ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Ο Ν

Ἄ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ό τ η ς κ α ί ἀ λ ή θ ε ι α
 ἐ ν τ ῆ Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Ἱ σ τ ο ρ ί α
 τ ῆ ς Ἐ λ ε υ θ έ ρ α ς Ἐ λ λ ά δ ο ς,
 κ α ί τ ο ὦ π α ρ ό ν τ ο ς

(Ἡ Πολιτειοκρατία ἐν Ἑλλάδι καί τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.)

1. Ἡ προσπάθεια δι' ἀντικειμενικότητα σημαίνει καταβολήν διανοητικῶν καί ψυχολογικῶν δυνάμεων, ἵνα λάβῃ ὁ γράφων τήν ἀναγκαίαν στάσιν καί ἀπόστασιν ἀπό τῶν συγχρόνων γεγονότων, ψυχολογικῶν συνδέσμων καί ροπῶν καί προσωπιῶν τάσεων καί ἀπαλλαγῆν, κατὰ τό δυνατόν, ἀπό τῶν δεσμῶν πρός τό περιβάλλον καί τὰ βαθέως ἐνίοτε τό θυμικόν τῶν ἀνθρώπων συγκλονίζοντα συναισθήματα. Ἄλλά δέν ἀρκεῖ μόνον ἡ ἠρωϊκή αὕτη προσπάθεια, ἦν τόσον ἐπιτυχῶς καί ὑποδειγματικῶς ἐπέτυχεν ἕνας Θεουκυδίδης, ἀλλά καί ἡ ἀπόκτησις τῆς δυνάμεως πρός μεταφοράν εἰς τόν χρόνον καθ' ὃν συνέβησαν τὰ γεγονότα, καί ἐν νηφαλιότητι ἀνεύρεσιν τῶν αἰτίων καί αἰτιατῶν αὐτῶν, ἥτοι τήν ἀπόκτησιν τῶν κριτηρίων, ἐφ' ὧν θά στηριχθῆ ἡ ἀσφαλῆς κρίσις περὶ τῶν γεγονότων τούτων.

Εἰς τήν Ἱστορίαν τήν σύγχρονον, οἰουδήποτε πεδίου, αἱ δυσχερεῖαι δέν εἶναι μόνον αἱ ἀνωτέρω διαγραφεῖσαι, ἀλλά καί ἄλλαι, προερχόμεναι ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι δέν εἶναι πᾶσαι αἱ πηγαί προσιταί, δι' ὃ καί ἡ ἱστορικῆ ἀλήθεια εἶναι πολλάκις δυσθῆρατος καί ἔνεκα τούτου καί ἡ ἀκριβῆς τελικῆ κρίσις, μετὰ τήν κατὰ τό δυνατόν σύνδεσιν τῶν μεταβολῶν (τῆς ἐξελίξεως), τῆς ὄψεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν προκειμένῳ, τῶν ἐκκλ. πραγμάτων τοῦ παρόντος, κατὰ τήν ἀρχήν τοῦ αἰτίου καί αἰτιατοῦ.

Παρά τὰς μεγάλας ταύτας δυσχερεῖας ὁ ἱστορικός τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ὁ ζῶν τήν δισχιλιετῆ ἱστορίαν τῆς μαρτυρικῆς ταύτης Ἐκκλησίας, εἰς τὰς κρίσιμους δια τήν πολιτικῆν καί πολιτιστικῆν Ἱστορίαν γεωπολιτικῆς τῆς Ἀνατολῆς (ἀπό τοῦ ἀπωτάτου βορρᾶ μέχρι τῶν περιοχῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου), περιοχᾶς συγκρούσεων Ἀνατολῆς καί Δύσεως, ἀλλά καί προσπαθειῶν πρός εἰρήνην, νά μή δύναται ν' ἀποφύγῃ

ἀπό τό νά ἐκθέσῃ τήν σύγχρονον ἱστορίαν ἔστω εἰς μίαν προσωρινήν ἔκθεσιν. Ἡ προσωρινή ἔκθεσις ἀπό τῆς σκοπιᾶς τῆς ἱστορίας ἀποβλέπει εἰς τήν ἀκριβεστέραν κατὰ τό δυνατόν γνῶσιν τῆς ἀκριβοῦς θέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἑκκλησίας ἐν τῇ περιοχῇ καί ἐν τῷ σκοτεινῷ παρόντι, τήν ἐποχὴν δῆλον ὅτι τοῦ διαστήματος καί τῆς τεχνικῆς καί ἐπιστήμης καί τῶν ἐκ τούτων συνεπειῶν τῆς κοσμικοποιήσεως τοῦ βίου καί τῆς ἀβεβαιότητος διὰ τό μέλλον τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας καί ἀξιοπρεπείας καί ἠθικῆς.

2. Εἰς δύο τελευταίας συγγραφάς "τὴν Ἑκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος", Τόμος Β', Ἀθήναι 1970 (ἴδε Προλεγόμενα καί Ἐπιλεγόμενα) καί τὴν μόλις κυκλοφορηθεῖσαν πραγματείαν, τὴν φέρουσιν τὸν τίτλον "Σ τ α θ μ ο ἰ Ἑ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ ς Π ο λ ι τ ι κ ῆ ς ἐ ν Ἑ λ λ ά δ ι ἀ π ό τ ο ὦ Κ α π ο δ ι σ τ ρ ί ο υ μ έ χ ρ ι σ ῆ μ ε ρ ο ν" καί μέ τόν λ ί α ν ο ὄ σ ι α σ τ ι κ ό ν ὑ π ό τ ι τ λ ο ν" μ ί α β ρ α χ ε ῖ α ἐ π ι σ κ ό π η σ ι ς - ἱ σ τ ο ρ ί α καί δ ε ο ν τ ο λ ο γ ί α", προσεπάθησα, ἵνα ἀπό τῆς διαφόρου σκοπιᾶς, ἐνατέρου τῶν θεμάτων, νά δώσω ἀντικειμενικὴν εἰκόνα τῆς σειρᾶς τῶν μεταβολῶν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἵτιου καί αἰτιατοῦ, καί νά καθορίσω μέ ἀντικειμενικότητα τὴν ἀκριβῆ θέσιν τῆς κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνικῆς Ἑκκλησίας, τῆς Ἑλλαδικῆς, ἵνα συναγάγω ὀρθά, ἐξ ἀπόψεως προοπτικῆς, συμπεράσματα καί ἀπόψεις διὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς κατὰ τό πλήρες δυσχερεῶν παρόν καί τό μέλλον, ἐν ᾧ καλεῖται νά διαδραματίσῃ, μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, σπουδαιότατον πρότυπον εἰς τὴν διάσωσιν καί δὴ καί τῆς φυσιογνωμίας καί ἀκμῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, εἰς μίαν ἠνωμένην, ἀλλὰ καί διηρημένην Εὐρώπην καί εἰς τὰ ἠνωμένα, ἀλλὰ καί βαθύτατα διηρημένα καί τεταραγμένα Ἔθνη τῆς Οἰκουμένης τοῦ παρόντος.

Εἰς τὴν εἰλικρινῆ προσπάθειαν δι' ἀντικειμενικότητα, ἥτοι παρουσίασιν τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας, ἐσημείωσα ὄχι μόνον τὰς δυσχερείας τοῦ ἐγχειρήματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκην δημοσιεύσεως τῶν ἀρχείων καὶ ἀπομνημονευμάτων, δι' ὃ καὶ εἰς κρίσιμα θέματα ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὰς πηγάς, τὰ δημοσιεύματα - τὰ κυριώτατα - ὅσα μοί ἦσαν προσιτά καὶ διὰ τοῦτο ἀνεθεώρησα ὄχι μόνον κρατούσας ἀπόψεις (π.χ. τοῦ Καποδιστρίου), ἀλλ' ἀνεθεώρησα καὶ ἡμετέρας (1938), διότι ὁ ἐπιστήμων ἱστορικός ὀφείλει νὰ ἀναθεωρῇ καὶ τὰ ἴδια αὐτοῦ δημοσιεύματα. Λαμβάνω δέ ἐν τῇ προσπαθείᾳ ἀντικειμενικότητος σχετικὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν γεγονότων καὶ τῶν προσώπων, μ ε ν η φ α λ ι ὀ τ η τ α, ἢ ὁποῖα συγκρατεῖ τὸ θυμιὸν καὶ καθαρίζει τὸν νοῦν, ὥστε νὰ ἐκθέτῃ τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν, ὡς αὕτη τουλάχιστον ἀνακύπτει ἐκ τῶν γνωστῶν δημοσιευμάτων καὶ τῶν ἀνεκδότων πηγῶν.

Ἐν τῇ προσπαθείᾳ ταύτῃ, δι' ἀντικειμενικότητα καὶ ἐξυπηρέτησιν τῆς ἀληθείας τῆς Ἑκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἐνόμισα ὅτι ἐπεβάλλετο, 1ον) ὄχι μόνον νὰ ἐκθέσω μὲ πᾶσαν δυνατὴν ἀκρίβειαν, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, τὰ εἰς τὸ πρῶτον ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα ἀναφερόμενα (Δαμασκηνοῦ - Χρυσάνθου, 1938 - 1941) καὶ τὴν ἀναμφιβόλως καὶ ἀναντιρρήτως τρομακτικὴν καὶ ἐθνικῶς ἐπιζημίαν ἐπέμβασιν τῆς Πολιτείας (τῆς Δικτατορίας Ἰ. Μεταξᾶ) εἰς τὴν Ἑκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ ἐξάρω εἶτα, τὴν τραγικὴν διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀλήθειαν, ὅτι δύο διαπρεπεῖς ἄνδρες, ὁ Χρῦσανθος καὶ ὁ Μεταξᾶς, καὶ δὴ καὶ ἱστορικαὶ προσωπικότητες, ἐλησμόνησαν τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἑαυτῶν Ἱστορίαν καὶ τὰς ἐθνικὰς ὑπηρεσίας κατὰ μίαν ζοφεράν περίοδον τῆς Εὐρώπης, ἐν ἣ ἐτίθετο εἰς κίνδυνον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος), ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τὸ 2ον) ἀρχιεπισκοπικὸν Ἰανῶβου τοῦ Γ', 1962). Λυποῦμαι βαθέως, διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἶπω, ὅτι ὑπῆρξε βαρὺ σφάλμα τῆς Ἑκκλησίας, ὅτι ἐφάνη ἐπιεικὴς ἡ Ἑκκλησία τῆς 1945, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ἀνεγνωρῶσθησαν, ὡς ἐκ περισσοῦ, αἱ ἀποφάσεις τῆς Μείζονος Συνόδου (1941)

ὑπό τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καί δέν καθήρσε τότε, ἤτοι τῷ 1946 τόν Χρῦσανθον, διά τήν βαρυτάτην πρᾶξιν, ἦν ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Ἔθνους ἔπραξε καί μέ τό νά προσβεβαιωθῆ τήν Δικτατορίαν τῆς 4ης Αὐγούστου (1936) τοῦ Ἰωαν. Μεταξᾶ διά νά γίνῃ ἀρχιεπίσκοπος. Λέγω ὅτι τά σφάλματά του ὑπῆρξαν βαρυτάτα, διότι· α) ἀναμφιβόλως παρώθησε τούς τρεῖς Ἱεράρχας (Σάμου Εἰρηναῖον, Φθιώτιδος Ἀμβρόσιον καί Μυτιλήνης Ἰάκωβον) ἐν συνεργασίᾳ μετά τοῦ Θ. Νικολοῦδη (ὑπουργοῦ Τύπου καί δὴ καί ἐν τῇ οἰκίᾳ του) νά προσφύγουν εἰς τό Συμβούλιον Ἐπικρατείας (παρά τήν Ἀγ. Γραφήν καί τήν Κανονικήν τάξιν), διά τήν συντελεσμένην πνευματικῶς ἐκλογήν τοῦ Δαμασκηνοῦ, β) Ἐπιτευχθέντος τούτου παρώθησε τήν Κυβέρνησιν νά ἐκδώσῃ τόν Ἀν. Νόμον 1493/1938, δι' οὗ ἀφῆρεθῆ τό δικαίωμα τῆς Ἱεραρχίας νά ἐκλέγῃ τούς Ἀρχ/πους καί ἐπισκόπους (κακῶς λεγομένους Μητροπολίτας)· γ) Ἐπαναστήγαγε τό τριπρόσωπον διά τήν ἐκλογήν ἀρχιερέων· δ) Διά νά ἐπιτύχῃ τήν "ἐκλογήν του" καί τρομοκρατήσῃ τήν Σύνοδον ἠπέιλει διά τοῦ ἄρθρου 3, ὁ Δικτάτωρ καί ὁ ὀπισθεν αὐτοῦ ἱστάμενος Χρῦσανθος, ὅτι ἐάν δέν συντελεσθῆ ἡ νέα (ἀντικανονική καί ἀντισυνταγματική) ἐκλογή, θά συνεκρότῃ "ἀριστίνδην Σύνοδον", ἤτοι ἐν τῶν ἰδικῶν του φίλων καί τῶν φίλων τῆς δικτατορίας Μεταξᾶ, διά νά κάμῃ τήν ἐκλογήν του. Πράγματι ἐτρομοκρατήθη ἡ Σύνοδος (ἐπεισόδιον Σπυρίδωνος Ἀρτης). Ἡ βαρυτάτη εὐθύνη του προκύπτει καί ἐν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἦτο διακεκριμένος Ἱεράρχης τοῦ οἴκου. Ἐρόνου καί μάλιστα ἀνὴρ ὁ ὁποῖος προσέφερε πολλά εἰς τόν Πόντον - Τραπεζοῦντα καί ὡς συνεργάτης τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καί κατ' ἀκολουθίαν δέν ἐπετρέπετο ποτέ ν' ἀμαυρώσῃ τό ἴδιον λαμπρόν παρελθόν καί νά παράσῃ διά τῆς Πολιτειακῆς ἐπεμβάσεως κακόν παράδειγμα εἰς τὰς ἄλλοεθνεῖς καί μή χριστ. Κυβερνήσεις, ἐν αἷς διαβιοῦν αἱ Ἑλλην. Ἐκκλησίαι. Δέν λέγω περισσότερα καί ὅσα σκέπτομαι εἰς τό σημεῖον τοῦτο. Ἡ

ἐπιείκεια τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ Χρυσάνθου τὴν ἔβλαφε ὅπως ἔβλαφε τὸ Ἔθνος καὶ τὸ Κράτος. Τὸ ὀλιγώτερον πού ἔπρεπε νά κάμῃ ἢ Ἐκκλησία ἦτο νά τὸν ἐπιτιμήσῃ δημοσίᾳ.

2ον Ἐν τῇ προσπάθειᾳ τῆς ἐξακριβώσεως τῆς ἀντικειμενικῆς ἀληθείας, ὡς πρὸς τὸ δεύτερον ἀρχιεπισκοπικόν ζήτημα καὶ τὴν ταραχώδη δεκαετίαν (1960 - 1970), ἐνόμισα πρέπον ὄχι μόνον νά ἐκθέσω ἄγνωστα παρασκήνια, μὴ δυνάμενα νά διαφευσθοῦν (τά ἀνέκδοτα τῆς ἱστορίας⁽⁹⁷⁾) ἀλλὰ καὶ δημοσιεύσω τὸ πρῶτον βαρυσημάτων ἀνεκδότους πηγὰς, φωτιζούσας τὴν ἀλήθειαν (Πρβλ. Παραρτήματα τοῦ ἔργου "περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Πολιτικῆς" καὶ ἐρμηνεύοντα τὸ ἐκκλησιαστικόν παρόν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τρόπον ἀληθῶς ἔξοχον. Τὰ ἔγγραφα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν διὰ βουλευμάτων τῆς 4ης Ἀπριλίου 1962 παμφηφεί ἀθώωσιν τοῦ Ἰακώβου τοῦ Γ' κλείουν μὲ ἓνα βαρυσήμαντον ἱστορικὸν κείμενον καὶ δὴ ἰδιόγραφον τοῦ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, ὑπηρετοῦντος μετὰ πάσης εἰλικρινείας τὴν ἀλήθειαν, περὶ τοῦ προσώπου τὸ ὁποῖον ὀρθῶς ἐξέλεξεν ἡ Ἱεραρχία ὡς ἀρχιεπίσκοπον, ἀφοῦ ἐπὶ 24 ὅλα ἔτη, ἐν οἷς καὶ τὰ ἄξια πολλοῦ ἐπαίνου δι' αὐτόν τῆς Κατοχῆς, ἐπόμηνεν ἐπιτυχῶς τὴν νέαν μητρόπολιν Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος (1936 - 1961) καὶ τοῦ ὁποίου καὶ δυνάμεις ἐστέρησαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία εἶχε τὴν ἀτυχίαν νά χάσῃ καὶ ἄλλους καὶ πρότερον, ἔνεκα θανάτου τούτων δύο ἐξαιρετῶν Ἱεράρχων ὑποψηφίους ἀρχιεπισκόπους (Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀγαθόνιον καὶ Μεσσηνίας Χρυσόστομον).

Ἡ κρίσις ἡμῶν βασίζεται εἰς κείμενα καὶ τὴν γνῶσιν τῶν πηγῶν, τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων τῆς τελευταίας 50ετίας

(97) Ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὰ ἀνέκδοτα τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Προκοπίου.

καί τας Εὐαγγελικὰς ἀρχὰς τοῦ Καν. Δικαίου.

3ον) Γνωρίζοντες τὴν Ἱστορίαν ταύτην, ὅσον ἦτο τοῦτο δυνατόν, καί ἀποτυχόντες εἰς τὰς προσπάθειάς διὰ μίαν διανομοματικὴν, τ. ἔ. ἐθνικὴν, καί ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Κανονικοῦ καί Συνταγματικοῦ Δικαίου (καί τῶν ἀνθρωπίνων εἰσέτι) στηριζομένην ἐσωτερικὴν καί ἐξωτερικὴν καί ὠλοκληρωμένην Ἐκκλησιαστικὴν Πολιτικὴν, ἣ ὁποία ἐφαίνετο δυνατὴ (τὴν 20ην Ἀπριλίου 1967) (Πρβλ. Γερ. Ι. Κονιδάρη, Ἱστορία τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησ. Σχολῆς, 1969, σελ. 128), ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ παρακολουθῆσωμεν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἐμπορούμενοι, τὰ ἐκκλησιαστικὰ γεγονότα τὰ ἀκολουθήσαντα τὴν 21 - 4 - 1967 καί δὴτὰ ἀπὸ τῆς 10ης Μαΐου 1967 καί ἐξῆς λαβόντα χώραν.

Τὸ βαθύ αἶσθημα εὐθύνης, ὡς ἀρμοδίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν Καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος (ἣ ἔδρα ἔκτακτος αὐτοτελῆς ἐπανιδρύθη τῷ 1966, ὅτε ἔλαβον ἐντολὴν διδασκαλίας μέχρι πληρώσεως τῆς ἔδρας-ἀνανέωσις νομιμῶς περιττὴ κατὰ Μάϊον 1970), μέ ὤθησεν ἀναποτρέπτως εἰς τὴν συγγραφὴν καί τῆς παρούσης πραγματείας - ὑπομνήματος - ἀποβλέπων ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὸ νὰ ὑποβοηθῆσω νὰ παύσῃ τὸ καιὸν (πρβλ. τελευταίαν σελίδα παραρτήματος Η', ἔνθα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πειραιῶς κ. Χρυσόστομον.) - εἰς τὸ ὁποῖον καί αὖθις ἀνακλύπτει τὸ νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὴν Πολιτειοκρατίαν ἐν Ἑλλάδι καί νὰ προβάλη ὡς ἐθνικὴ-ἐλληνικὴ ἀνάγκη ὅχι μόνον νὰ ὑπάρχῃ ἀλλὰ καί νὰ ἀντικατασταθῇ - ὑπάρχουν συγκεκριμένα σχέδια ἀπὸ τοῦ 1963 - ἀπὸ τὴν συμφωνίαν Ἐκκλησίας καί Πολιτείας.

* *

*

Ἡ Πολιτειοκρατεία, κρατήσασα κατὰ διαστήματα, ὅχι μόνον δέν ὠφέλησε τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καί τὴν ἔβλαψε, ἐφ' ὅσον δέν ἐπελύθησαν τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς παράγοντος κοινωνικοῦ, ἐθνικοῦ καί πολιτιστικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους (μόρφωσις τοῦ κλήρου καί

είδιων στελεχών της Έκκλησίας της Ελλάδος, οίκοномиκή εύρωστία αὐτῆς διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν ἀποστολῶν της, Καταστ. Χάρτης διὰ συμφωνίας Έκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ Έκκλ. Δικαιοσύνης βελτίωσις καὶ τελειοποιήσις τῆς Ἀπ. Διακονίας, ἀνάπτυξις).— Ἡ Πολιτειοκρατία ὅταν ἐξεδηλώθη (1833 - 1923 κ. λ. π.) ἰσχυρὰ ἔβλαπεν ὄχι μόνον τὴν Έκκλησίαν ἀλλὰ καὶ τὸ Ἔθνος καὶ φυσικῶς δέν προήγαγε τὰ συμφέροντα ἀμφοτέρων, ἔβλαψε δέ τὰς Κυβερνήσεις, αἱ ὁποῖαι εἴτε εἶχον τὸν διαριῆ πονοκέφαλον τοῦ Έκκλησιαστικοῦ, εἴτε ἐδημιούργουν ζήτημα διὰ τὸ Κράτος καὶ τὴν ὁμαλήν πολιτικὴν ζωὴν.⁽⁹⁸⁾ Ἀλλὰ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο

(98) Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θέλω νά ἐξάρω μίαν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία θά ἐπιβεβαιωθῆ ὄχι μόνον ἀπὸ τινὰ παραδείγματα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα θά προκύψουν ἀπὸ μίαν ὀρθὴν πρότασιν τοῦ φίλου καὶ μέ ἐκκλ. φρόνημα Ἱεράρχου Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας, ὁ ὁποῖος ζητεῖ νά γραφῆ ἡ ἱστορία τῶν Πολιτειανῶν ἐπεμβάσεων. Πρόκειται περὶ τῆς ἀνωτέρω σημειωθείσης ἀληθείας, ὅτι δηλαδὴ ὄχι μόνον ἔβλαπεν ἡ Πολιτειοκρατία διὰ τῆς μὴ ἐπιλύσεως τῶν καιρῶν ἐκκλ. προβλημάτων, ἀλλὰ καὶ ἔβλαπτε τὰς Κυβερνήσεις, αἱ ὁποῖαι τὴν ἤσκησαν, εἴτε ἀρνητικῶς εἴτε θετικῶς. Παραδείγματα α) τὰ Σιμωνιανά τοῦ 1874, ὅτε καθρέθησαν Ἱεράρχαι καὶ ἐτιμωρήθησαν ὑπουργοί, β) τὸ 1920, ὅτε δέν ἐφρόντισε διὰ τὴν κανονικὴν λύσιν τοῦ ἐκκλ. ζητήματος, πού προέκυψε ἀπὸ τὸ ἀνάθεμα τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, γ) ἀπὸ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἐκκλ. καθεστῶτος ὑπὸ τοῦ Θ. Παγιάλου, δ) ἀπὸ τὸ ἀρχιεπισκοπικόν ζήτημα Δαμασκηνοῦ - Χρυσάνθου, ὅτε ἔγινεν ἡ Δικτατορία ὄργανον φιλοδόξου κληρικοῦ, ε) ἀπὸ τὸ ἀρχιεπισκοπικόν ζήτημα Ἰακώβου τοῦ Γ', ὅτε οἱ μωροφιλόδοξοι κληρικοὶ εἰς τὰς παραεκκλησιαστικὰς ὀργανώσεις μέ τὸν θόρυβόν των παρέσυραν τὸ Κράτος καὶ τὴν Έκκλησίαν (πρῶτοι ὑπεύθυνοι αἱ ὀργανώσεις καὶ ὁ Τύπος, εἴτα ἡ Ἄ' Σύνοδος", οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι πού ἐπῆγαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον

αίσθάνομαι τήν ἀνάγκην νά προσθέσω, ὅτι ἡ Πολιτειοκρατία ἦτο δυνατόν νά βλάψῃ περισσότερο τόν Ἑλληνισμόν, ὑπεύθυνον καί

καί ὁ Βασ. Ἐπίτροπος καί ὁ Γεν. Διευθυντής Ἐπισημασμάτων καί τελευταία ἡ Κυβέρνησις, διότι αὕτη δέν ἠδύνατο νά στηριχθῇ εἰς τούς δύο τελευταίους καί τήν Δ. Σύνοδον, ὁ δέ ἀρχιεπίσκοπος καί εἰς τήν Σύνοδον καί τούς παρεπιδημοῦντας Ἱεράρχας). Ὅτι ἡ Ἑκκλησία καί τό Ἔθνος ἐδυσφημήσθησαν καί ἡ Κυβέρνησις ὑπέφερεν ἀπό ἓν ἐπιπλέον ζήτημα, εἶναι ἐντός ἀμφιβολίας. Ἡ Ἑκκλησία ἐξαναγκασθεῖσα νά ἐκλέξῃ ἓνα γέροντα, ἐξ οὗ καί αἱ κρίσεις Ἑκκλησίας καί Πολιτείας 1962 - 1967, ὁ νόμος 4589/1866, ὁ ὁποῖος προητοίμασε τό μέλλον, εὐρέθη ἐν ἀδυναμίᾳ νά ὑπερασπίσῃ ἑαυτήν

Κύριοι Πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς Ἑλλάδος.

Ἐναντιβόλως δέν σᾶς ὠφελεῖ ἡ Πολιτειοκρατία, ἡ ὁποία μεγεθύνει τά προβλήματα ἢ καί τά ἀφήνει ἅλυστα καί δημιουργεῖ κρίσεις εἰς τάς σχέσεις Ἑκκλησίας καί Πολιτείας. Γνωρίζω ὅτι ἡ ψυχὴ τῆς πολιτικῆς κεῖται εἰς τήν προσπάθειαν ἐξομαλύνσεως διὰ συμβιβασμῶν, πού ἐνίοτε εἶναι ἀνεπίτρεπτοι, ἀλλά προσωρινῶς χρήσιμοι διὰ τήν παραμονήν εἰς τήν ἐξουσίαν τοῦ Ὑπουργοῦ καί τῆς Κυβερνήσεως καί τήν χρησιμοποίησιν "βολικῶν" ἀνθρώπων. Τά ἀληθῆ ὅμως συμφέροντα τῆς Ἑκκλησίας, τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καί κατ'ἀκολουθίαν τῆς Κυβερνήσεως, συμπίπτουν εἰς τήν ἀνάγκην τῆς διαπραγματικῶν μέτρων διὰ μὲν ὁμορφώσεως πολιτικῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς, βασιζομένης α) εἰς τούς Ἱ. Κανόνας β) εἰς τό Σύνταγμα τοῦ 1952, ὅπερ ἦτο καλλίτερον διὰ τήν Ἑκκλησίαν, ἐρμηνευόμενον αὐθεντικῶς ἀπό τό ἄρθρον 1 τοῦ Ν. Δ. 671/1943 (ἀτυχῶς κατοχικοῦ), καί γ) εἰς τήν "συμφωνίαν" Ἑκκλησίας καί Πολιτείας, συμφωνῶντες πρὸς τόν ὄρον τῆς ΣΤ' Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐπιδιώκοντες αὐτήν

διά τὰ εὐγενῆ ὑπολείμματα τῆς Ἀρχαίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου μέ ἐπί κεφαλῆς τόν Οἰκουμενικόν Θρόνον. Ἄς εὐχαριστήσωμεν τόν Θεόν, ὅτι δέν ἐπέτρεψε νά συμβοῦν εἰς τόν Ἑλληνικό ν Χριστιανισμόν χειρότερα ἀπό ὅ-

τήν διευθέτησιν εἶναι βέβαιον, ὅτι θά ἔχετε κ.κ. Πολιτικοί ἡγέται τῆς Ἑλλάδος, ὀλιγώτερος πονοκεφάλους καί θά προκαλεῖτε ὀλιγώτερα ζητήματα εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί τό ἔθνος καί εἰς τήν καθημερινήν σας κυβερνητικήν ἐργασίαν καί τήν ὁμαλήν διακυβέρνησιν τῆς χώρας. Ἴδετε ἀπό τήν Ἱστορίαν πόσον ἔχω δίκαιον καί ποῖα μεγάλα ζητήματα προεκάλεσαν αἱ δικτατορίαι. Τό ὑπόμνημα τοῦτο δεῖ νύ εἶ ἤ μᾶλλον ἀποδεικνύει περὶ τράνω, ποῖον κίνδυνον ἀπεφύγατε μή δεχθέντες νά κάμετε ἀριστίνδην Σύνοδον, πού ἐζητεῖτο καί ἀπό σᾶς (1961 - 1966), ἀλλά καί πόσον καιόν π.χ. ἐνάματε εἰς ἑαυτούς μέ τό Ν.Δ. 4589, ὅταν ἐδέχθητε τόν τορπιλλισμόν τῆς συνελεύσεως τῆς Ἱεραρχίας τόν Ἰανουάριον τοῦ 1967. Βεβαίως τό μεγαλύτερον τό ἀποφύγατε, διότι δέν εἶναι πάντοτε εὐκόλον ὑπό καθεστῶς τῆς Κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας, ἐάν ἔχετε καταλλήλους καί ἀρμοδίους καθ' ὕλην συμβούλους, νά γίνετε ὄργανα μωροφιλοδόξων κληρικῶν. Ἴδετε εἰς τήν παροῦσαν μελέτην, ποῖα ζητήματα προκαλεῖ διά τήν Ἐκκλησίαν καί τό ἔθνος ὁ Ἄν. Νόμος 214/1967 τῆς Κυβερνήσεως Κ. Κόλλια, ἥτοι πῶς τήν ἔπαθον ὁ Εἰσαγγελεύς τοῦ Ἀρείου Πάγου καί εἰς Ἀρεοπαγίτης. Ἀλλά εἶναι τόσον ἐξώφθαλμος ἡ ἀλήθεια, ὅτι δέν συμφέρει εἰς τήν Ἑλλάδα καί ἐπομένως τήν Ἐκκλησίαν καί ὑμᾶς τούς πολιτικούς ἡ Πολιτειοκρατία, ὥστε νά περιπτεύη νά εἶπω τι πλέον τῶν ὧσων εἶπον.

σα συνέβησαν και τά οποῖα ἤσαν δυνατά ἐξ ἰδιότητος μας ὑπαιτιότητος. Αἱ πολιτικαί ἐπεμβάσεις εἰς τήν Ἐκκλησίαν καθιστοῦν ταῦτα τά χειρότερα δυνατά.

Ἐντεῦθεν και ἀπό τῆς σκοπιᾶς τῶν ἀποτελεσμάτων (π.χ. τῶν δύο ἀρχιεπισκοπιῶν ζητημάτων) δύναται ὁ ἀναγνώστης, ὁ πολιτικός ἀνὴρ, ὁ ὑπεύθυνος διὰ τό μέλλον τοῦ Ἔθνους, και ὁ ἐκκλησιαστικός ἀνὴρ, ὁ ὑπεύθυνος διὰ τό μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς και Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά και ὁ ἀπλοῦς πολίτης, νά κρινῆ μέ ἀντικειμενικότητα τάς ἐπικρίσεις προσώπων, ἐνίοτε πρόσφιλῶν τῷ γράφοντι, ἅτινα ὑπό τήν ροπήν διαφόρων παραγόντων εἴτε ἤσκησαν ἠθελημένην πολιτειοκρατικὴν πολιτικὴν εἴτε παρεσύρθησαν εἰς τοιαύτην, σχεδόν ἀκουσίως. Ἄγωνα ἀγῶνες διεξήχθησαν ἐν προκειμένῳ πρὸς ἱκανοποίησιν εἴτε προσωπικῶν ἀντιλήψεων (π.χ. τοῦ Φαρμακίδου), εἴτε φιλοδοξιῶν εἴτε πρὸς ἱκανοποίησιν παραγόντων ξένων πρὸς τήν Ἐκκλησίαν και τά ἀληθῆ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους και τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας και τήν πανορθόδοξον, πανελλήνιον και οἰκουμενικὴν αὐτῆς ἀποστολήν.

Εἰς τά φωτεινά σημεῖα ὀλίγα - ἀτυχῶς - τά οποῖα προξενοῦν χαράν εἰς τόν θεράποντα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἀναμφιβόλως ἀνήκουν τά ἔργα τοῦ Γερμανοῦ Καλλιγᾶ († 1897), τοῦ Μελετίου (1918 - 1920), τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου και τῶν Ἀλιβιζάτου, Παπανδρέου, Φιλιππίδου (1923 - 1930, 1932), ἐπὶ δέ τῆς Κατοχῆς, κατὰ τήν Κατοχήν και μετὰ τήν ἀπελευθέρωσιν και τόν Συμμοριτοπόλεμον τά ἔργα τῶν ἀρχιεπισκόπων Δαμασκηνοῦ και Σπυρίδωνος (1941 - 1956) και τῶν καθηγητῶν Καρμίρη και Φυτράκη. Ἀτυχῶς ὅμως ἡ τελευταία 15ετία (1955 - 1970) ἔχει νά παρουσιάσῃ δύο κυρίως φωτεινά σημεῖα, τήν ψήφισιν τοῦ Νόμου 4243/1962, ὃν ἐψήφισαν

πᾶσαι αἱ μερίδες τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, καί τόν ἐξ αὐτῆς προελθόντα Καταστατικόν Χάρτην (Ἵπουργία Γρ. Κασσιμάτη), ἀτυχῶς μὴ κυρωθέντα. Ἄλλ' ἀναμφιβόλως τοῦτο τό καιόν ἠκολούθησεν ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἐκθέτομεν εἰς τήν παροῦσαν πραγματείαν - ὑπόμνημα, πού σημαίνει ὀπισθοδρόμησιν καί νέαν πολιτειοκρατίαν, ἀδύνατον, θά ἔλεγον ἐπί τῶν χρόνων τῆς παλαιότερας Πολιτειοκρατίας (1833 - 1923, 1925, 1936 - 41, 1962 - 6). Καί εἰς τοῦτο τό γεγονός ἄς προστεθῇ τό ἐπόμενον, ὅπερ εἶναι δυνατόν νά εἶναι ἀληθῆς παρηγορία, διά τόν πολιτικόν κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ὅτι εἶχε κατ' ἀρχήν συμφωνηθῆ ἀπό τοῦ Δεκεμβρίου 1966 μέχρι τοῦ Μαρτίου τοῦ 1967⁽⁹⁹⁾ νά ὑπάρξῃ διακομματική ἐθνική πολιτική ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἐπιτυχανομένης δέ τῆς ἀκυρώσεως τοῦ Νόμου τοῦ ἐπιβάλλοντος ποινήν ἄνευ ἐνοχῆς, ἥτοι τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967,⁽¹⁰⁰⁾ θά πρέπει μέ τήν ἐλευθερίαν νά πιστευθῇ ὡς ἀναπόφευκτος καί ἀναγκαιοτάτη ἡ ἐπιταγή διαμορφώσεως ἐθνικῆς (διακομματικῆς), ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς. Ἡ διαμόρφωσις ταύτης ἀποτελεῖ τό παρήγορον γεγονός διά τήν Ἑλλάδα καί θ' ἀφορᾷ εἰς τήν οὐσιαστικήν συμβολήν τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τῆς Ἑλλάδος ἐν συνεργασίᾳ αὐτῆς μετά τῆς Ἐκκλησίας

(99) Ἡ ἐπιστολή μου πρὸς τόν τότε Πρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Δημ. Παπασπύρου ἐδημοσιεύθη εἰς τήν Ἱστορίαν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, ἣν ἐξέδωκα τό 1969 (σελ. 128 ἐξ.).

(100) Ἡ ἡμετέρα προτάσει ὁμόφωνος κατὰ τήν 16ην Φεβρουαρίου 1968 γενομένη ὑπό τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καταδίκη τοῦ νόμου τούτου, λίαν μετριοπαθῶς ἐκφρασθεῖσα, ἀποδεικνύει περιτράνως πόσον δίκαιον ἔχω δι' ὅσα ἔγραφα καί γράφω ἐν τῷ παρόντι. Ἡ Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πράττει τό αὐτό κατὰ τρόπον ἔμμεσον, γράφουσα περί τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος (ἰδέ ἔγγραφα ἐν παραρτήματι Δ' τοῦ παρόντος)

καί τήν Θεολογικήν Σχολήν(διά τινων ἐν τῶν καθηγητῶν αὐτῆς), εἰς τήν ἀναθεώρησιν τόν νόμον περί Ἐκκλησίας τῶν ἐτῶν 1923, 1932, 1962 (Νόμος 4243/1962). Ἡ Κληρικολαϊκή Ἐπιτροπή τοῦ 1962/3 (ὑπουργία Γρηγ. Κασιμάτη), ἥς τό ἔργον, ἦτο ὁ νέος Καταστατικός Χάρτης,⁽¹⁰¹⁾ δέν ἐκυρώθη, ἀπετέλει νέαν ἀπαρχήν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας Βενιζέλου, Ἀλιβιζάτου - Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου (1914, 1923, 1932) Φιλιππίδου, ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νά συνεχισθῆ τήν 20ην Ἀπριλίου 1967. Ἡ πολιτική αὕτη πρέπει νά γίνῃ πραγματικότης διά τῆς συνεργασίας Πολιτείας ἐλευθέρως καί Ἐκκλησίας ἐλευθέρως ἐν ἐλευθέρῳ δημοκρατικῷ πολιτεύματι, χάριν τῆς ἐνόητος καί πνευματικῆς προαγωγῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καί τῆς διαφυλάξεως τῆς ἀποστολικῆς αὐτοῦ παραδόσεως καί τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς μεγάλης ἑλληνοχριστιανικῆς κληρονομίας.

Μεγαλειότατε καί

ἐκκλησιαστικοί καί πολιτικοί ἄνδρες
τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἐϋθύνη ὑμῶν εἶναι μεγίστη
διά τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος καί
τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς εἰς τόν
νεώτερον κόσμον. Μόνον
διά τῆς συνεργασίας Ἐκκλησίας καί
Πολιτείας ἐν ἐλευθερίᾳ(δυνατῆ
ἐν τῇ κοινοβουλευτικῇ δημοκρατίᾳ
καί μόνον) εἶναι δυνατόν ὄχι

(101) Τό γεγονός τοῦτο καί τό εἰς τήν ὑποσημείωσιν 99 ἀναφερόμενον πρέπει νά ἀποτελοῦν διά τόν πολιτικόν κόσμον καί διά τόν γράφοντα παρήγορον μήνυμα ἐν τῶν πραγμάτων προερχομένην καί ἐλπιδοφόρον διά τό μέλλον.

μόνον να ἐκκαθαρισθῆ τό πα-
 ρελθόν ἀλλά καί να δημιουργη-
 θῶσιν αἱ προϋποθέσεις πραγμα-
 τικῆς, πνευματικῆς καί ἠθικῆς
 ἀναγεννήσεως καί κατ' ἀκολου-
 θίαν ἀκμῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος.

Λουτράκι. Ὀκτώβριος 1971.

Τῆς ὑμετέρας Μεγαλειότητος
 ἀφωσιωμένος Πολίτης

Καθηγητής Γερ. Κονιδάρης

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Τ Α

εἰς

τὴν μελέτην — ὑπόμνημα

"Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι "Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης"
σήμερον"

Τεκμηρίωσις εἰς ἐπίσημα ἐκδεδομένα

καὶ ἀνέκδοτα κείμενα

ἐν οἷς βεβαιοῦται ἡ ἀλλοίωσις

τῆς κανονικῆς συνθέσεως

τῆς Ἱεραρχίας καὶ Δ. Συνόδου

ἐξ ὧν προέρχονται τὰ

Ἐκκλησιαστικά

Δικαστήρια.

Ἰδε Πίνακα Παραρτημάτων
εἰς τὸν ἐν τέλει τοῦ παρόντος
ὑπομνήματος πίνακα τῶν
Περιεχομένων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

Πηγαί και Βιβλιογραφία
και εισαγωγικόν ιστορικόν
σημείωμα.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- α. Σημείωμα εισαγωγικόν περί τῆς βιβλιογραφίας
σελ. 201
- β. Ἱστορικά στοιχεῖα καί παρατηρήσεις μελέτης
περί Ἑπιλ. Δικαιοσύνης ἐν Ἑλλάδι
σελ. 205

Παράρτημα Α΄

Πηγαί καί βιβλιογραφία,

Σημείωμα εἰσαγωγικόν περί τῶν ἱστορικῶν στοι-
χειῶν περί τῆς Ἑκκλ. Ἱστορίας τῆς νεωτέρας Ἑλ-
λάδος (1945 - 1971), πρὸς κατανόησιν τῶν ἐπιπτώ-
σεων ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς Ἑκκλ. Δικαιοσύνης
ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ ἔτη

1967 - 1971

Α΄

Αἱ μετὰ τὸν πόλεμον (1945) ταραχώδεις δεκαετίαι χαρα-
κτηρίζονται ἀπὸ τὴν ἔντονον δραῖσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ
θρησκευτικῶν, πράγματι δέ παραεκκλησιαστικῶν, ὀργανώσεων
αἵτινες θορυβοῦσαι, διὰ τε τοῦ τύπου καὶ τῶν ἰδίων δημοσι-
ογραφικῶν ὀργάνων, κατῴρθωσαν νὰ ἐπηρεάξωσι τὴν Ἱεραρχίαν,
τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπισκό-
πων. Ἀπὸ τῶν Ἀνακτόρων μέχρι τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ
τελευταίου ὑπουργοῦ καὶ ἀνωτέρου ὑπαλλήλου ἠσκειτο πίεσις
ὑπὸ τούτων διὰ διαφόρων τρόπων. Ἡ συγιέντρωσις τοῦ ὕλικου
διὰ τὸν ἀπαρτισμὸν τῆς ἀληθοῦς ταύτης ἱστορίας εἶναι δυσ-
χερής. Ἐν τούτοις, ὑπάρχουσιν ἀξιόλογα ἔργα, προπαρασκευ-
αστικά τῆς συγγραφῆς τῆς ἱστορίας τῶν φερομένων ὡς εὐσεβι-
στικῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων, ἅτινα θά ἔδει ν' ἀποτελέσω-
σι τὴν βάσιν τῆς ἱστορικῆς μελέτης, διότι αὕτη θά λάβῃ
δευτερευόντως ὑπ' ὄψιν τὰ περιοδικὰ τῶν ὀργανώσεων, διότι
εἰς ταῦτα ὑπάρχει βεβαίως ὕλικόν χρησίμον, ἀλλὰ τοῦτο εἶ-
ναι κατ' ἐπιλογὴν καὶ ἠλεγμένον ὑπὸ τό πρῖσμα κατὰ πόσον
συμφέρει εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἢ δημοσίευσιν τοῦ ὕλικου ὅλου
π.χ. τῶν τοποθετήσεων ἔναντι τῆς Ἑκκλησίας, τῆς Πολιτείας,
τῶν Ὑπουργῶν, τῶν Ἱεραρχῶν καὶ τῆς Κοινωνίας. Ὁ λόγος πε-
ρὶ εὐσεβείας δέν θά μᾶς ἀπασχολήσῃ ἀλλὰ μόνον τὰ γεγονότα

τά ἀφορῶντα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν (Ὁ ἀείμνηστος Θεόκλητος ὁ Α' ὠμίλει εἰς τὸν καιρὸν του, καθ' ἃ παραδίδεται, περί εὐσεβοῦς φλυαρίας, εἰς δέ τοὺς χρόνους μας θά ἦτο προτιμότερος ὁ χαρακτηρισμὸς "φλυαρία περί εὐσεβείας"). Διὰ μίαν πλήρη μελέτην δεόν νά ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν:

1) Τά Πρακτικά τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ 1945-46, ὅτε ἐξεναγκάσθη εἰς παραίτησιν ὁ ἀείμνηστος Καθηγητῆς καὶ Ἀρχιμανδρίτης Εὐάγγελος Ἀντωνιάδης (1882-1962), διότι δέν ἠδύνατο νά ὑποφέρει τὰς κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεις "εὐσεβῶν" νέων, ἀλλά καὶ ὠρίμων. Οὗτος ὑπέφερεν ἰσχυρῶς ἀπὸ ζαχαρώδη διαβήτην καὶ χάριν τῆς ὑγείας του ἀπεμακρύνθη εἰς ἡλικίαν 64 ἐτῶν εἰς Μπογιάτι. Ὑπάρχουσιν κείμενα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος βαρυσήμαντα. Περί τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρός ἶδε ἡμετέραν εἰσήγησιν εἰς τὸν τόμον τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς ἡμετέρας Κοσμητείας (1957-1958), ἔνθα καὶ ἡ βιογραφία του ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλ. Ἰωαννίδου. Ὁ τόμος ἀφιερῶθη αὐτῷ ὑπὸ τῆς Θεολ. Σχολῆς δι' ὁμοφώνου ἀποφάσεως αὐτῆς, προτάσει τοῦ ἀειμνήστου Βασ. Βέλλα καὶ τοῦ γράφοντος.

2) Πρωτοπορειαικὴ ἐργασία διὰ τὴν κατανόησιν τῶν δραματικῶν ἐξελίξεων τῆς ληξάσης δεκαετίας ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἀνωτέρω παράγοντας δεόν νά θεωρηθῇ ἡ μελέτη τοῦ Νικ. Λούβαρη, φιλελευθέρου Θεολόγου καθηγητοῦ τῆς Κ. Διαθήκης καὶ τῆς Ὁρθοεικολογίας, ὑπὸ τὸν τίτλον "**Die Kirche Griechenlands im 20 en Jahrhundert**". Αὕτη δέν ἐδημοσιεύθη ἀτυχῶς καὶ ἑλληνιστί, ὡς ἐπιβάλλεται, οὐδέ ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ Maczewski Christoph, **Die Zoi-Bewegung Griechenlands. Ein Beitrag in Tradition-Problem der Ostkirche. Vandenhoeck und Ruprecht in Göttingen 1970**. Τὸ κοσμικὸν πνεῦμα τὸ διέπον τὰς ὀργανώσεις

καί τό ὁποῖον φαίνεται καθαρά εἰς τε τήν νομοθεσίαν ἀπό τοῦ 1966 (νόμος 4589) καί ἐκείνων ἀπό τοῦ 1967 καί διατρανοῦται εἰς τήν ἐκμετάλλευσιν τῆς πολιτικῆς Δυνάμεως εἶναι ἄγνωστον εἰς τοὺς πολλούς. Ἀλλά περί τούτου θά γίνῃ λόγος εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν.

3) Τοῦ Ἀρχιμ. Χρίστ. Καλύβα, ἱεροκήρυκος Χαλκίδος, "Ἐτσι σπουδάζουν οἱ Πτωχοί".

4) Τοῦ αὐτοῦ: Φῶς ἢ Φωτιά, Ἀθήναι 1956.

5) Τοῦ αὐτοῦ: Χωρίς μάσκα, Ἀθήναι 1957.

6) Βραχυτάτη ἀπάντησις κ. Τρεμπέλα.

7) Διάφορα δημοσιεύματα ἀναφερόμενα εἰς τήν διαίρεσιν τῆς ὀργανώσεως "Ζωή" καί τόν σχηματισμόν τῆς νέας ὀργανώσεως "Ὁ Σωτήρ" περί τό 1960. Ἀτυχῶς δέν ἔχουν γραφῆ ἔλα, διότι εἶναι γνωστά μέν πολλά ἐκ προφορικῶν διηγήσεων (ὑπῆρξε διαθήκη τοῦ Σεραφεῖμ Παπανώστα ὀρίζουσα ὡς διάδοχον τόν πατέρα Μαστρογιαννόπουλον, ἀλλ' αὕτη ἀπεκρύβη ὑπό τῶν γερόντων τῶν διοικούντων τόν Σύλλογον). Σχετικαί εἶναι ἀρκεταί ἐγκύκλιοι τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Χρυσοστόμου, παλαιοῦ θαυμαστοῦ τῆς ὀργανώσεως, εἰπόντος εἰς τοὺς ἐσχάτους καιρούς "Ἰδοὺ ἄρτι βλέπω." "Ἐχω νῦν εἰς χεῖράς μου προχειρῶς τά ἐξῆς σχετικὰ κείμενα: α) Ὑπ' ἀριθμ. 936 τῆς 21ης Νοεμβρίου 1970 ἔγγραφον τοῦ ἐν λόγω Ἱεράρχου πρὸς τήν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (σ. 4) β) Ἀνοικτήν ἐπιστολήν πρὸς τόν πρῶν ἡγέτην τῆς ὀργανώσεως ἀπό 12 Ἰανουαρίου 1971 (σ. 7), γ) Ἐγκύκλιον ὑπ' ἀριθμ. 1045 τῆς 3ης Φεβρ. 1971 πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δι' ἧς ἀποστέλλονται τά δύο ὡς ἄνω κείμενα.

8) Τά κείμενα τά ἀφορῶντα εἰς τόν ἐξαναγκασμόν πρὸς παραίτησιν τοῦ Ἱακώβου τοῦ Γ' εἶναι πολύτιμα καί πρέπει νά δημοσιευθοῦν. Ἐδημοσιεύθησαν εἰς τήν ὑπ' ἀριθμ. 11 μελέτην 1971.

9) Ἱ. Χανιώτου: Φῶς εἰς τά παρασικήνια τῆς Ἐκκλησι-

αστικής κρίσεως, ή αλήθης ιστορία τής τελευταίας δεκαετίας (1955 - 1965). Τό ἔργον ἐξεδόθη τόν Σεπτέμβριον τοῦ 1966 ἐν μέσῳ τής ὀξείας κρίσεως, καρπός τής ὁποίας εἶναι ὁ νόμος 4589/1966 (παρά Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτζάτῳ, " Κατάστατική νομοθεσία;" ἐν σελ. 353). Τό "Φῶς εἰς τά παρασιήνια" προλέγει τήν συγκρότησιν τής 'Αριστίνδην Συνόδου τοῦ νόμου 3 τής 10ης Μαΐου 1967. Συνέβαλον εἰς τήν δημοσίευσιν καί διά τής παραθέσεως δημοσιευμάτων καί ἐπιστολῶν μου ἐν παραρτήματι τής μελέτης.

10) Γερασίμου Ι. Κονιδάρη: 'Εικλ. 'Ιστορία τής Ἑλλάδος, τόμος Β', 'Αθήναι 1970, ἐξικνουμένη μέχρι τοῦ 1966/7, ὅτε ἠρήθη νά παραιτηθῇ γραπτῶς καί προφορικῶς ὁ Χρυσόστομος ὁ Β' (+1968). Τό ἔργον εἶναι σημαντικόν καί διά τό ἀρχιεπισκοπικόν τοῦ 1962 ('Ιακώβου τοῦ Γ'). 'Ο ἐξαναγκασμός εἰς παραίτησιν τοῦ 'Ιακώβου τοῦ Γ' ὑπῆρξεν ή ή πρώτη μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ διπλοῦ σιοποῦ τῶν ὀργανώσεων: ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀρχ/που καί ἐκλογή τοῦ ἰδικοῦ των. Τό τελευταῖον δέν τό ἐπέτυχον τότε, ἀλλ' ή ἐκλογή τοῦ γέροντος Χρυσοστόμου Β' (Χατζησταύρου ἴδε "Ποῖος εἶναι ποῖος" 1965, σελ. 641) ἄγοντος τό 82ον ἔτος τής ἡλικίας του, ἀπετέλεσε τήν μή χείρονα δι' αὐτοῦς λύσιν, τήν λίαν εὐπρόσδεκτον, διότι ὁ ἀρχιεπίσκοπος θά ἔδει, ἐφ' ὅσον δέν ἦτο ὁ ἐπιθυμητός τῶν ὀργανώσεων, νά εἶναι πρόσωπον εὐάλωτον καί ὑποκύπτων κατά τό δυνατόν εἰς τάς ἀξιώσεις τοῦ νά εἶναι αἱ ὀργανώσεις " ή 'Εκκλησία" ἐντός "τῆς ἐπισήμου 'Εκκλησίας;" ὡς ἀρέσκονται νά γράφουν οἱ θεράποντες τῶν ὀργανώσεων.

11) 'Η ἤδη δημοσιευθεῖσα πραγματεία ὑπό τόν τίτλον "Σταθμός 'Εκκλησιαστικῆς Πολιτικῆς ἀπό τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον (1966 - 7)" μετ' ἀνεκδότων κειμένων.

12) Είς ταῦτα προσθετέα ἡ μετὰ χειῖρας μελέτη - ὑπό-
μνημα περί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης ἐν Ἑλλάδι - καί
τά ποτε ἐκδοθησόμενα ἐν τῶν Πρακτικῶν τῶν δικῶν 1962 καί
1968.

Β'

Ἰστορικὰ στοιχεῖα καί πα-
ρατηρήσεις χρήσιμοι διὰ τήν
κατανόησιν τῆς παρούσης με-
λέτης περί Ἐκκλησιαστικῆς
Δικαιοσύνης ἐν Ἑλλάδι.

Αἱ παραεκκλησιαστικά ὀργανώσεις καί οἱ φιλόδοξοι
κληρικοί εἶχον ἀπό τοῦ 1955 δύο στόχους πρὸς κατάληψιν
τῆς Ἐκκλησίας: 1ον) τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον καί ὅ-
σους θρόνους ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσουν διὰ προσώπων προσ-
κειμένων εἰς αὐτούς καί 2ον) τὴν Γεν. Διεύθυνσιν Ὁρη-
σκευμάτων τοῦ Ἑπιτοκίου Ὁρησκευμάτων καί Ἑθν. Παιδείας,
ἐφ' ὅσον ὁ Γεν. Δ/τῆς Ὁρησκευμάτων εἶναι ὁ κύριος συμ-
βουλος τῆς Κυβερνήσεως (ὁ Βασ. Ἐπίτροπος ἦτο σικιά κατὰ
νόμον, ἀπὸ τοῦ 1923 ἄνευ γραφείου καί ἄνευ διαρκοῦς ἐπι-
κοινωνίας πρὸς τὸν Ἑπιτοκίον. Κατηργήθη τὸ 1967 καί χρέη
αὐτοῦ ἐκπληροῖ ὁ Γεν. Δ/τῆς Ὁρησκευμάτων). Ὁ καθηγητῆς
Ἄλιβιζᾶτος (πρβλ. βιογραφίαν του ὑπὸ Γερ. Κονιδάρη 1969,
ἔνθα τὰ χρονολογικὰ στοιχεῖα) ἀσικῶν γενικωτέραν ἐπιρροήν
δέν ἠθέλησε ν' ἀσκήσῃ τὴν ἣν ἠδύνατο ἐπιρροήν ἀπὸ τοῦ
1964, ὅτε ὁ Βασ. Βέλλας ἀπέσυρε κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1964
κρυφά τὴν παραίτησιν του, δοθεῖσαν τὴν 24ην Δεκεμ-
βρίου 1963 (συμφώνως πρὸς τὴν δήλωσιν του τοῦ Νοεμβρίου
τοῦ 1963 ὅτε συνωδεύετο ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἄλιβιζᾶτου,
πρὸς Γεώργιον Παπανδρέου διὰ τοῦ Εὐαγγ. Παπανούτσου, Γεν.
Γραμματέως). Σημειῶ ὅτι ὁ ἀείμνηστος Β. Βέλλας δέν ἔδιδε
ἐκ νέου τὴν παραίτησιν του παρά τὴν κατηγορηματικὴν καί
ἀυθόρμητον δήλωσιν του καί πρὸς ἄλλους καί πρὸς ἐμέ κατὰ
τὸν αὐτὸν μῆνα καί πρὸ τῶν ἐκλογῶν τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ
1964. -Οὕτω α) τὸ βασιλικὸν διάταγμα τὸ ὑπογεγραμμένον

υπό τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τοῦ καί Ὑπουργοῦ Παιδείας, Γεωργίου Παπανδρέου καί τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν Κων, Μητσotάκη, 24 - 27 Δεκεμβρίου 1963, ἡχρηστεύθη, τό δέ δευτερον σχέδιον Β.Δ. (προσωπάρχης Κ Σβορώνος) ὡσαύτως ἡχρηστεύθη, ἀλλ' αὐτήν τήν φοράν υπό τοῦ φίλου τῶν παραεκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων(ἀριστεροῦ) Λ. Ἀκριτά, ἐπιχειροῦντος τήν προετοιμασίαν ἰδρύσεως Κόμματος τοῦ ἐν Ἀττικῇ, συνδεομένου ἀτυχῶς διά φιλίας μέ τόν Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτον καί τόν Γεώργιον Κουρμούλην, ὑπηρεσιακόν Ὑπουργόν ἀπό τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1963 μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1964, καί τοὺς καθηγητάς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐν οἷς ὁ Μ. Σιώτης, φιλικῶς διακεείμενος πρός τάς ἐκκλησιαστικάς ὀργανώσεις καί τόν ἐνεργοῦντα ἐξόνόματος αὐτῶν σχετικῶς μητροπολ. Τρίκκης Διονύσιον (+ 1970). Ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος ἀγαπῶν σφόδρα τόν Β. Βέλλαν (ὁ Ἀλιβιζᾶτος) ἐνίσχυσε τοῦτον εἰς τήν ἀνεπίτρεπτον στάσιν του ἔναντι ἐμοῦ. Κατά τό διάστημα Φεβρ. - Ἰουνίου 1964 μοί προτάθη ὑπό Στ. Κωστοπούλου (Ὑπ. ἐξωτερικῶν) καί εἶτα τοῦ Λ. Ἀκριτά, νά μετάσχω ὡς ἀντιπρόεδρος τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς (Ἀλιβιζᾶτος, Κονιδάρης, Βέλλας), ἡ ὁποία θά συνεβούλευε τόν Ὑπουργόν ἐπί τῶν ἐκκλησιαστικῶν, διότι εἶχε λάβει ὁ Λ. Ἀκριτάς τήν ἀπόφασιν νά διορίσῃ τόν Μ. Σιώτην Γεν. Δ/τήν (26 Ἰουνίου 1964-30 Ἀπρ./Μάϊος 1967- Αὐγ. 1968). Τοῦτο ἔπραξεν, ὅταν ὁ Πρωθυπουργός ἦτο εἰς Ἀμερικὴν (26 Ἰουνίου 1964). Ἡ πο πολύτιμος διά τήν ἐκκλ. πολιτικήν τῶν Κυβερνήσεων ἀνωτάτη κρατική θέσις τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ Ὁρησκευμάτων, κατωτέρα τῆς τοῦ τακτικοῦ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς δόλωμα διά τήν προσέλκυνσιν φιλοδόξων καθηγητῶν - εἶχε καί κάποιον ἐπίδομα - ὑπό τε τῶν Ἀρχιεπισκόπων καί τῶν παραεκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων. Αὕτη ἡ θέσις, καί τοῦ Γεν. Δ/τοῦ τῆς Ἀπ. Διακονίας καί ἡ τοῦ Βασ.

Ἐπιτρόπου, διδόμεναι εἰς τοὺς καθηγητὰς τῆς Θεολογίας, διήρουν φυσικῶς τὴν Σχολὴν εἰς ἣν πάντοτε ὑφίσταντο (ἀπὸ τοῦ 1939 εἰδικώτερον) καθηγηταὶ φιλικῶς διακειμένοι ἢ μετέχοντες τῶν ὀργανώσεων. Ἀπὸ τὰ πλέον λυπηρὰ γεγονότα ἦτο αὐτὴ ἡ διαίρεσις, ἣτις παρέλυε τὴν ἐπίδρασιν, ἣν ἡδύνατο ν' ἀσκήσῃ ἡ Σχολὴ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐξ ἄλλου οἱ Ὑπουργοὶ Παιδείας συνεννοούμενοι μετὰ τοῦ ἐκαστοῦ ἀρχιεπισκόπου περὶ τοῦ προσώπου, ὅπερ ἐσκέπτοντο νὰ διορίσουν ὡς Γεν. Διευθυντὴν τῶν Ὁρησκευμάτων - ἐπρόκειτο ἀπὸ τοῦ 1955 περὶ ἀναθέσεως εἰς καθηγητὴν τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου καθηκόντων Γεν. Διευθυντοῦ - ἔφθανον μέχρι τοῦ σημείου ἀληθοῦς ἀπαλλοτριώσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ Κράτους ἐπὶ μιᾶς ἐν αὐτῷ βαρυσημάντου θέσεως, ἐνὸς συμβούλου, ὁ ὁποῖος θὰ ἔδει νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ βοηθῇ ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἀσκήσιν ὀρθῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι Ἐθνικὴ καὶ διὰ τοῦτο διακομματικὴ, ὅχι διότι θὰ βασίζεται εἰς συμβιβασμοὺς ἐπὶ θεμάτων ἀρχῆς - ἄλλωστε ἀνεπιτρέπτους διὰ τοὺς ἐπιστήμονας καὶ τοὺς πολιτικοὺς Ὑπουργοὺς καὶ Γεν. Διευθυντὰς - ἀλλὰ διότι θὰ ἔχη ὡς βᾶσεις: 1ον) τὴν συνταγματικὴν, περὶ ἰσχύος τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἀρχὴν, δεσμευτικὴν διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν καὶ 2ον) τό καλῶς νοούμενον συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν ὀργανισμῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας (Πρβλ. Προλεγόμενα καὶ ἐπιλεγόμενα τοῦ Β' Τόμου τῆς Ἐκκλ. ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1970).

Ἐνῶ τοιαῦτα ἔδει νὰ κρατῶσιν ἀρχαί ἐν τούτοις ἐκυρίαρχει ἡ μικροπολιτικὴ, ἣν καλῶς ἐγνώριζον νὰ ἐκμεταλλεύωνται αἱ ὀργανώσεις, αἵτινες ἐπέδρων ἐπὶ τε τῶν Ὑπουργῶν καὶ τῶν Ἀρχιεπισκόπων, οἵτινες ἤκουον εὐμενῶς τὴν εἰσήγησιν τῶν Ὑπουργῶν καὶ τῶν ὀργανώσεων διὰ τό πρόσω-

πον τό όποϊον θά ἔδει νά καταλάβη τήν Γεν. Διεύθυνσιν Ὁρη-
σκευμάτων. Οἱ Ὑπουργοί ἐν ἀγνοίᾳ τῶν προσώπων καί τῶν πραγ-
μάτων δρῶντες -πλήν ἑνός τοῦ Γρηγ. Κασσιμάτη- ἐσκέπτοντο ὅτι
θά ἦτο χρήσιμον εἰς αὐτούς νά τοποθετήσουν ἄνδρα φίλον -κα-
θηγητήν τοῦ Πανεπιστημίου, πού νά εἶναι ἀρεστός εἰς τόν Ἀρ-
χιεπίσκοπον καί "βολικός", σπανίως δέ ἢ οὐδόλως ἐνδιεφέρον-
το νά ἔχουν καθηγητήν τοῦ Πανεπιστημίου γνωρίζοντα τά πρό-
σωπα καί τά πράγματα μετ' ἐπιστήμης. Δέν εἶναι καθόλου παρά-
δοξον τό γεγονός, ὅτι πρό τινων ἐτῶν ἠναγκάσθη νά εἶπω εἰς
Ὑπουργόν Παιδείας, ὅτι ὁ Γεν. Διευθυντής Ὁρησκευμάτων θά ἦτο
δυσχερές νά μάθη ἔστω καί ἐντός δεκαετίας Ἑκκλ. Ἱστορίαν τῆς
Ἑλλάδος καί τά νομοκανονικά θέματα.

Ὅτι τά πράγματα ἔχουν οὕτω μαρτυρεῖται ἀπό τά γεγονότα,
καθ' ἃ μετὰ τόν Β' Παγκόσμιον πόλεμον δέν κατέστη δυνατόν (ἰ-
διαιτέρως μετὰ τόν συμμαριτοπόλεμον) καί ἔτι ἀκριβέστερον
μετὰ τό 1955, ὅτε ἐπανιδρύθη ἡ Γεν. Διεύθυνσις Ὁρησκευμάτων,
νά ἐπιλυθοῦν τά τρία θεμελιωδέστατα προβλήματα τῆς Ἑκκλ. Ἱ-
στορίας τῆς Ἑλλάδος: α) τῆς μορφώσεως καί ἀξιοπρεποῦς συντηρι-
σεως τοῦ κλήρου καί εἰδιων στελεχῶν τῆς Ἑκκλ. Ἱστορίας, β) τοῦ
Καταστατικοῦ Χάρτου, ρυθμίζοντος τάς κανονικάς σχέσεις τῆς
Ἑκκλ. Ἱστορίας πρὸς τήν Πολιτείαν καί τήν διοίκησιν αὐτῆς, ὡς ἐμ-
φανίζεται εἰς τούς συνοδικούς τόμους περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας
τῆς Ἑκκλ. Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος (1850, 1866 καί 1882) καί γ) τῆς
τῆς Ἑκκλ. Δικαιοσύνης, διά νά μήν ἀναφέρωμεν τήν ὀριστικὴν
διαμόρφωσιν τῶν οἰκονομικῶν πόρων καί τῆς Ἀποστολικῆς Δια-
κονίας. Ἀλλά περὶ τῶν εἰδιων εὐθυνῶν τῶν διαχειρισθέντων
θέματα Ἑκκλ. πολιτικῆς θά πρέπη νά γίνῃ εἰδιός λόγος εἰς
συγγραφὴν ἔχουσαν ἀποικλειστικῶς ὡς θέμα τά πρόσωπα καί τάς
εὐθύναι τῶν.

Ἄλλ' ἀπό τό ἔτος 1955 ἄρχεται ἡ ἐπιρροή τῶν παραεκκλ. Ἱ-
στορικῶν ὀργανώσεων ἐπὶ τῆς "διαμορφώσεως" Ἑκκλ. Ἱστορικῆς πο-

λιτικιῆς. Τοῦ γεγονότος τούτου προηγήθη ἡ δραστηριότης τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας Κ. Γεωργούλη, ὅστις ἐπεδίωξεν, ἵνα ἡ Γεν. Διεύθυνσις τῶν Ὁρησκευμάτων παραδοθῆ εἰς φίλον τῶν ὀργανώσεων, ἐνῶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σπυρίδων ὑπεστήριζε τόν συμπατριώτην του Β. Ἰωαννίδην, ὅστις θά τόν ἤκουεν. Εὑρίσκει σύμφωνον εἰς τοῦτο τόν Κ. Γεωργούλην. Καί ἀπεμακρύνθη μέν ὁ κίνδυνος διὰ τήν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ὁ Σπυρίδων, ἔχων σύμφωνον τήν γνώμην τῶν ἀνθρώπων τῶν ὀργανώσεων, ἔδωκε προσωρινήν λύσιν (πρβλ. Χανιώτου: Φῶς εἰς τά παρρασιήνια κλπ. σελ. 8), μετά δέ τόν θάνατον του ὁ Δωρόθεος ὑπεχρέωσεν τήν Κυβέρνησιν νά ζητήσῃ τήν παραίτησιν τοῦ Γ. Δ/τοῦ, καθηγητοῦ τῆς Πατρολογίας, καί νά τοποθετήσῃ τόν φίλον τῶν ὀργανώσεων Β. Ἰωαννίδην, ὅστις εἶχε τό προνόμιον νά μή γνωρίζῃ τά πράγματα καί νά εἶναι φίλος τῶν ὀργανώσεων! Χάρις εἰς τήν ἀπόφασιν τοῦ καθηγητοῦ Κασιμάτη, ὑπουργοῦ Παιδείας, ἀπεμακρύνθη βιαίως ὁ Ἰωαννίδης καί ἀπανατοποθετήθη ὁ Βέλλας (1962 - 4), περί οὗ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω. Τοῦτον διεδέχθη ὁ Μ. Σιώτης (1964 - 1968).

Ἀποφασιστικόν, λοιπόν, πρόσωπον διεδραμάτισαν αἱ ὀργανώσεις, αἱ ὁποῖαι εἶχον πολιτικήν καί ἐνδιεφέροντο νά ἔχουν "ἀνθρωπόν των" ὡς Γεν. Διευθυντήν, εἰ δυνατόν μή εἰδικόν καί μή ἰανόν, ὥστε νά τόν διευθύνουν, κατὰ τό δυνατόν, ἐνῶ τά κόμματα καί ἡ Ἐκκλησία δέν εἶχον πρόγραμμα καί ἔδρων ἐμπειρικῶς. Ἐκπρόσωπος τῶν ὀργανώσεων ἐπιδρῶν ἐπὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Β' (1962 - 1967) καί τῶν Ὑπουργῶν Παιδείας (ὑπῆρχε μέθοδος ἀλάνθαστος ἀμέσου δράσεως, ἐπίσκεψις εἰς τόν Ὑπουργόν ἅμα τῇ ὀρκωμοσίᾳ του), ὑπῆρξεν εἰδικῶς ὁ Τρίνικης καί Σταγῶν Διονύσιος, μέλος τῆς μετὰ ταῦτα "ἀριστίνδην" Συνόδου 1967-70. Ἡδὴ πρότερον ραγδαίως οὗτος ἐπέτυχε, τῇ συμπράξει τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος (1949 - 56), ὅτε ἰδρῦθη καί αὐθις ἡ Γεν. Διεύθυνσις Ὁρησκευμάτων, νά διορι-

σθη ὡς Γεν.Δ/ντῆς ὁ Πατρολόγος καθηγητῆς (1955-1956), ὅστις ἀπεμακρύνθη τῆ ἀξιώσει τοῦ Δωροθέου(1956-57), ὅστις καί προέτεινε ὡς διάδοχόν του τόν ἀειμνηστον καθηγητὴν τῆς Θεολογίας Βασ. Ἰωαννίδην (Ἰαν. 1957), τῆς Καιν. Διαθήκης μελετητὴν, ἀλλὰ καλόν διδάσκαλον, φίλον ἐνίων καθηγητῶν, φίλα διακειμένων πρὸς τὰς ὀργανώσεις." Ἐμεινε μέχρι τοῦ Ἰαν.1962 ἤτοι μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Θεοκλήτου Β. Ὁ Γρηγ.Κασιμάτης, ἐπιτυχῶν ν' ἀπαλλαγῆ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἀνωτέρω παραγόντων, διώρισε τόν Β. Βέλλαν(Ἰαν1962παραιτηθέντα δὲς τόν Δεκέμβριον τοῦ 1963 καί 1964 κ.λ.π)περὶ οὗ ἀνωτέρω. Τόν διεδέχθη ὁ καθηγητῆς τῆς Κ. Διαθήκης (26-6-1964) Μ. Σιώτης (30 Ἀπρ. 1967, Μᾶϊος 1967-Αὐγ. 1968) ὑποβαλὼν τὴν παραίτησίν του ὅχι μόνον τὴν 8ην Φεβρ. 1967, ἀλλὰ μετὰ τόν διορισμόν του ἐπὶ τριετείῃ θητείᾳ 1967-1970* παρέμεινε μέχρι 15 Αὐγούστου 1968, ἤτοι 1 ἔτος καί τινὰς μῆνας* διατί; Μόνος ὁ Βασ. Βέλλας, λοιπόν, μὴ εἰδικὸς καί μὴ δυνάμιενος, λόγῳ ἀδυνατοῦ χαρακτῆρος καί μὴ βαθείας γνώσεως τῶν νομοκανονικῶν ἀρχῶν καί ζητημάτων, νὰ βοηθήσῃ ἀποτελεσματικῶς τόν Ἰπουργόν, ἔφερε τὴν εὐθύνην διὰ τὴν μὴ λύσιν τῶν τριῶν θεμάτων. Ἀναμφιβόλως ὁ Β. Βέλλας(1962-4) διαπρεπῆς ἐρμηνευτῆς τῆς Π. Διαθήκης καί ἀφωσιωμένον τέκνον τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ ἧς ἀνήλωσε πολλὰς δυνάμεις, ἐν αἷς τὰς περισσοτέρας εἰς Ἀπ. Διακονίαν καί τὴν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς, ἔνεκα ἀνωτέρω μνημονευθέντων λόγων, δέν ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ τόν Ἰπουργόν εἰς τό πρῶτον μέγα ζήτημα, ὅπερ ἀνέκυψεν τότε, τό κρῖσιμον, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου Γ' τῆν 25ην Ἰανουαρίου 1962. Ὡς γνωστόν, καλῶς ὠργα-νωμένη ἐκστρατεία τοῦ τύπου καί τῶν παραεκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων, συντελούσης καί τῆς ἀποδεικτικῆς τῆς Ἱεραρχίας, συνέβαλεν, ὥστε ν' ἀξιωθῆ καί νὰ ὑποβληθῆ τὴν 25ην Ἰανουαρίου 1962 ἡ παραίτησις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου τοῦ Γ', πρὸ τοῦ τέλους τῶν ἀρξαμένων ἀνακρίσεων καί χωρὶς νὰ γίνῃ

ποτέ μέχρι σήμερα (1962-70) ὁ ἔλεγχος τοῦ φανέλλου τοῦ ὑποβαλόντος τηλεγραφικὴν μήνυσιν. Ἡ παμφηφελ ἁ θ ὠ σ ι ς ἤλθεν ἐκ τῶν ὑστέρων ('Απρίλιον 1962), ὅτε ἦτο πλέον ἀργά, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνον ἐτραυματίσθη, ἀλλὰ καὶ ἔχασεν Ἀρχιεπισκοπὸν ἱκανόν. Πᾶν ὅ,τι ἐπηκολούθησεν ὑπῆρξεν ἀπόδοτον τῆς ὑποχωρήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν τὰ τρία κύρια ζητήματα δέν ἐλύθησαν ὡς ἤρμοζεν. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἐμειώθησαν τὰ προσόντα τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν δι' ἄλλην μίαν φοράν μετὰ τὸ 1958, ὅτε κατηργήθησαν, ἐπὶ τῆ προτάσει τῶν δύο Σχολῶν, τὰ Κατώτερα Ἐκκλ. Φροντιστήρια τὰ Θεολογικὰ καὶ ἰδρύθησαν νέαι παπαδοποιητικαὶ μηχαναὶ καὶ δέν ἐβελτώθη ἡ Ἐκκλ. Δικαιοσύνη, ἀλλὰ κατελύθη καὶ ἡ ὑπάρχουσα.

Ἀποτελεῖ δέ ἀξιὸν ἰδιαιτέρας σημειώσεως τὸ γεγονός, ὅτι ἐνῶ ὁ Ἰακώβος ὁ Γ' παρητήθη, χάριν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἵνα μὴ πραγματοποιηθῆ ἡ ἀπειληθεῖσα ἐπέμβασις τῆς Πολιτείας - ὑπεύθυνοι, διότι δέν παρητήθησαν πρό τοῦ Ἰακώβου, διὰ νὰ ἀποτρέψουν τὴν ἐπέμβασιν ἦσαν ὁ Βασ. Ἐπίτροπος καὶ ὁ Γεν. Δ/ντῆς Ἐκκλ. Φροντιστηρίων - ὅμως εὐρέθησαν κληρικοί, οἵτινες ἐπεδίωξαν καὶ ἐπέτυχον τὴν πολιτειακὴν ἐπέμβασιν ἐπὶ βλάβῃ τοῦ Βασιλέως, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν ἡ εὐθύνη διὰ τὴν μὴ ἐπίλυσιν τῶν ἐκκλ. ζητημάτων καὶ τὴν χειροτέρευσιν καὶ τῆς συνταγματικῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνήκει κατὰ τὴν τελευταίαν 25ετίαν α) εἰς τὴν Ἱεραρχίαν, β) τοὺς Ἀρχιεπισκόπους ποὺ ἔναμον πολιτικὴν (πλὴν τοῦ Ἰακώβου τοῦ Γ'), γ) τοὺς καθηγητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, μετὰ τὸ 1955, τοὺς ἀναλαβόντας τὴν Γεν. Διεύθυνσιν Ἐκκλ. Φροντιστηρίων καὶ τοὺς Ὑπουργούς. Οἱ τελευταῖοι φέρουν μικροτέραν εὐθύνην τῶν προηγουμένων, οἱ ὅποιοι ὑποτίθεται, ὅτι προθυμοποιοῦμεν οἱ νὰ ἀναλάβουν τὴν Γεν. Διεύθυνσιν Ἐκκλ. Φροντιστηρίων ἐγνώριζον Καν. Δίκαιον, Ἐκκλ. Ἱστορίαν καὶ εἶχον πρακτικὸν νοῦν καὶ θέλησιν νὰ βοηθήσουν τὴν Ἐκκλησίαν.

αν και ὄχι τὰς ὀργανώσεις και δέν ἦσαν ἀπλῶς μωροφιλοδοξοι και φιλοχρήματοι. Οἱ Ὑπουργοί φέρουν σοβαράν εὐθύνην, ὅταν γνωρίζουν νομικά και ὅταν ἐπιλέγουν τοὺς συνεργάτας των. Ἡ εὐθύνη ἢ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ἐγγράφων, τῶν νόμων και τῶν διαταγμάτων εἶναι βεβαίως τυπική ἀλλά και οὐσιαστική, ὅμως ἐνίοτε οὐχί ἐν τοῖς πράγμασιν. Πηγαί τῶν δυσχερειῶν τῆς Ἐκκλησίας εἰδικώτερον εἶναι 1) ἡ ἀποστολή ἀνευ ἀντικαταστάσεως ("διὰ τὰ καθ' ἑμᾶς") τῆς παραιτήσεως τοῦ Ἰακώβου (πρβλ. Γερ. Κονιδάρη: Ἐκκλ. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμος Β', Ἀθῆναι 1970. Τοῦ αὐτοῦ: Σταθμοί Ἐκκλ. Πολιτικῆς ἀπὸ τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον (σελίς 166-167) - εἰ και οὐχί κανονική, ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων, 2) ὁ τορπιλλισμός τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ 1963/4, 3) ὁ τορπιλλισμός τῆς συγκληθεύσεως διὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1967 Ἱεραρχίας και 4) ὁ Ἀν. Νόμος 3 μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὁποίου, ἡ ἔκδοσις 214/1967 ἦτο εὐκολος. Μεγίστην εὐθύνην δι' ἀμφοτέρους φέρει ὁ Γεν. Διευθυντής τῶν Ὀρθοκρυμάτων (1964-1968), ὁ και ὑπεύθυνος διὰ τὸν Νόμον 4589/1966.

Σημείωσις: Εἰς τὰς πηγὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς τελευταίας δεκαετίας, περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος Ἀ παραρτήματος προσθετέα δύο πολυγραφημένα κείμενα α) τῶν ἀποχωρησθέντων ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν τῆς "Ζωῆς" και ἀποτελεσάντων τὴν ὀργάνωσιν "Ὁ Σωτήρ" (σελ. 4) και β) ἡ ἀπάντησις τῆς ὀργανώσεως "Ζωή" (σελ. 11). Ἀμφοτέρα τὰ κείμενα εἶναι τοῦ 1960. Χαρακτηριστικόν εἶναι, ὅτι εἰς ἀμφοτέρα τὰ σημαντικὰ κείμενα δέν ὑπάρχει ἡ λέξις Ἐκκλησία.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Β´

"Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ" Νομοθεσία,
 δι' ἧς εἰσήχθησαν κοσμικαὶ διατάξεις καὶ ἠλλοιωθῆ
 ἡ κανονικὴ σύνθεσις τῆς Ἱεραρχίας
 καὶ τῆς διαρκοῦς Συνόδου
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 καὶ ἰδρύθησαν
 τὰ ἔκτακτα Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια
 ἐπιβάλλοντα ποινὴν ἄνευ
 ἐνοχῆς καὶ κατηγορήθησαν
 κατ' οὐσίαν τὰ
 ἐπισκοπικά
 καὶ ἡ ἔφεσις

(Ἐναγκαστικοὶ νόμοι 3/1967, 214/1967 κ.λ.π.)

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- I. 'Ο 'Αναγκαστικός Νόμος 3/1967, δι' οὗ α) ἀνεστάλη ἡ λειτουργία τῆς 'Ιεραρχίας, β) κατηργήθη ἡ ὑπάρχουσα Δ. Σύνοδος τῆς 112 συνοδ. περιόδου, γ) ἐγκαθιδρύθη ἡ " 'Αριστίνδην Σύνοδος", δ) ἀνέλαβε τὴν δικαιοδοσίαν ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων ἡ 'Αριστίνδην, ε) κατηργήθη ὁ κατάλογος ἐκλογίμων (προστίθεται καὶ τὸ ἄρθρο 4 τοῦ Ν.Δ. 4589/1966). σελ. 215-218 .
- II. 'Αναγκαστικός νόμος 214/1967 "περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ νόμου 5383/1932" "περὶ ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρό αὐτῶν διαδικασίας", δι' οὗ κατηργήθησαν κατ' οὐσίαν τὰ ἐπισκοπικά δικαστήρια, καὶ ἰδρύθησαν 2 ἔκτακτα ἐκκλ. συνοδικὰ δικαστήρια, ἓν διὰ τοὺς ἐπισκόπους καὶ συνοδικούς καὶ ἓν διὰ τοὺς πρεσβυτέρους, διακόνους καὶ μοναχοὺς, δικάζοντα εἰς πρῶτον καὶ τελευταῖον βαθμὸν & ἐπιβάλλοντα ποινὴν ἄνευ ἐνοχῆς. σελ. 219-223
- III. Διατάξεις ἐκ τοῦ Νομ. Διατάγματος 126 (ἀν. ν.) τοῦ 1969 περὶ καταστ. Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, σχετικαί πρὸς τὰ 'Εκκλησιαστικά Δικαστήρια καὶ τροποποιήσεις τοῦ ἀνωτέρω 'Αν. Νόμου. σελ. 225-228
- IV. Ν.Δ. (ἀν. ν.) 344/1969 περὶ παρατάσεως τῆς ἰσχύος τοῦ 'Αν. νόμου 214/1967. σελ. 229-230 .
- V. Ν.Δ. (ἀν. ν.) 320/1968 περὶ Μητροπολίτου τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. σελ. 231

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ'ΑΡΙΘ. 3/1967

Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως διατάξεών τινων
 τοῦ ὑπ'ἀριθ. 671/1943 Νόμου "περί Καταστατικοῦ Χάρτου
 τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος".*

(Φ.Ε.Κ. 67Α'/10-5-1967)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ἑπιχειρηματικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασί-
 σαμεν καί διατάσσομεν:

"Ἄρθρον 1.

1. Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συγκρο-
 τεῖται καθ'ἐκάστην Συνοδικήν περίοδον καί σύγκριται ἐν τοῦ
 Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος, ὡς Προέδρου, καί
 ὀκτώ συνέδρων Μητροπολιτῶν. Ἐκ τούτων ἐκάστοτε οἱ τέσσαρες
 (4) λαμβάνονται ἐν τῶν ἐχόντων Μητροπόλεις τῆς αὐτοκεφάλου
 Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τήν σειράν τῶν πρεσβείων τῆς
 Ἀρχιερωσύνης, καί οἱ ἕτεροι τέσσαρες (4) κατὰ τόν αὐτόν τρό-
 πον ἐν τῶν ἐχόντων ἐν Ἑλλάδι Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ
 Θρόνου τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ Νόμῳ 3615/1928.

2. Ἡ θητεία τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῦς Συνόδου τῆς κατὰ τήν
 δημοσίευσιν τοῦ παρόντος 112ης Συνοδικῆς Περιόδου (1966-1967)
 λήγει ἄμα τῇ δημοσιεύσει τοῦ παρόντος, ἀντ'αὐτῆς δέ συγκρο-
 τεῖται, κατὰ παρέκκλισιν τῶν ἐν τῇ προηγουμένη παραγράφῳ ὀ-
 ριζομένων, Ἱερά Σύνοδος ἀριστίνδην, ἧς ἡ θητεία λήγει τήν
 30ην-9-1967. Διά Β. Διατάγματος, ἐκδιδομένου τῆς προτάσει τοῦ
 ἐπί τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καί Ἐργασιαστικῶν Ἑπιχειρηματικοῦ, ἡ θη-
 τεία αὐτῆς δύναται νά παραταθῇ διά μίαν εἰσέτι Συνοδικήν πε-
 ρίοδον. Τά μέλη τῆς ἀριστίνδην Συνόδου ὀρισθήσονται διά Β.
 Διατάγματος, ἐκδιδομένου ὡσαύτως τῇ προτάσει τοῦ ἐπί τῆς

* Τό κείμενον παρά Βαρνάβα Τζωρτζιάτῳ: Καταστ. Νομοθεσία, σελ.

Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ.*

3. Κωλυομένου ὅπωςδῆποτε τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, προεδρεύει αὐτῆς ὁ Ἀντιπρόεδρος καὶ τούτου κωλυομένου ὁ ἐκ τῶν παρόντων ἔχων τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης. Ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς, κωλύματος ἢ παραιτήσεως Ἀρχιερέως τινός ἐκ τῶν κληθέντων πρὸς συγκιρέτησιν τῆς ἀριστίνδην Συνόδου, καλεῖται κατὰ τὰ ἐν τῇ παραγράφῳ 2 τοῦ παρόντος ὀριζόμενα ἕτερος Ἀρχιερεύς.

Ἄρθρον 2.

1. Ἡ κατὰ τὰ ἄρθρα 15-17 τοῦ ὑπ'ἀριθ. 671/1943 Α. Νόμου, ὡς ταῦτα ἐτροποποιήθησαν μεταγενεστέρως, ἀρμοδιότης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περὶ ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τῶν Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περιέρχεται ἐφεξῆς εἰς τὴν Διαρικὴ Ἱεράν Σύνοδον. Ἡ ἐκλογή διενεργεῖται κατὰ τὰ ἐν ἐδαφίῳ 1 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Α. Νόμου 39/1936, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἐν ταῖς παραγράφοις 9 - 14 τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Α. Νόμου 1493/1938 ὀριζόμενα. Ἐιλόγιμοι κατὰ τὴν Συνοδικὴν Περίοδον τῆς ἀριστίνδην Συνόδου εἶναι πάντες οἱ Ἕλληνες τὸ γένος κληρικοὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἱ ἔχοντες τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἀπαιτούμενα προσόντα.

2. Προταθέντες ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου θεωροῦνται οἱ τρεῖς πρῶτοι λαβόντες μεγαλύτερον ἢ οἱ λοιποὶ ἀριθμὸν ψήφων.

3. Ἡ ἐν τῇ παραγράφῳ 14 τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Α. Νόμου 1493/1938 μνημονευομένη διαβεβαίωσις ἐνώπιον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως ἀντικαθίσταται διὰ τῆς ἐν ἄρθρῳ 1 τοῦ Α. Νόμου 326/1945 διαλαμβανομένης.

* Σχετικῶς ἐξεδόθη τὸ ὑπ'ἀριθ. 291/11-5-1967 Β. Διάταγμα (Φ.Ε.Κ. 68Α'/11-5-1967).

Άρθρον 3.

1. Ἡ διάταξις τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος 4589/1966 καταργεῖται, ἐφαρμόζονται δέ καί ἐπί τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν τά περί τῶν Μητροπολιτῶν καί Βοηθῶν Ἐπισκόπων ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ καί Νόμῳ ὀριζόμενα.

2. Ἄμα τῇ ἐκδόσει τοῦ ἐν τῷ ὡς ἄνω ἄρθρῳ καί Νόμῳ προβλεπομένου Β. Διατάγματος, ἡ Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν εὐρίσκειται ἐν χρεΐα, καθήκοντα δέ Τοποτηρητοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί τήν Προεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀναλαμβάνει ὁ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἔχων τα πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης.

Άρθρον 4.

Ἡ θέσις τοῦ κατὰ τό ἄρθρον 11 τοῦ Α. Νόμου 671/1943, ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη ὑπό τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Α. Νόμου 1963/1944 καί τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ ἀπό 16/17 Δεκεμβρίου 1959 Β. Διατάγματος, Κυβερνητικοῦ παρά τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Ἐπιτρόπου καταργεῖται, τά καθήκοντα δέ αὐτοῦ ἀνατίθενται εἰς τόν ἐκάστοτε Γενικόν Διευθυντήν Ὀρησκευμάτων τοῦ Ἑπιτελείου Ἑθνικῆς Παιδείας καί Ὀρησκευμάτων ἢ τόν νόμιμον ἀναπληρωτήν αὐτοῦ. Διευθυντής Ὀρησκευμάτων ἐν τῷ Ἑπιτελείῳ Ὀρησκευμάτων καί Ἑθνικῆς Παιδείας ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος διορίζεται πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἢ Θεσσαλονίκης ἢ ἄλλης ὁμοταγοῦς ἀνεγνωρισμένης Σχολῆς κειτημένος διδαντορικόν δίπλωμα Θεολογίας, προτιμωμένων τῶν ἐχόντων καί διετεῖς σπουδᾶς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ.

Άρθρον 5.

Πᾶσα προγενεστέρα διάταξις, ἀντιτιθεμένη εἰς τά ἐν τῷ παρόντι Νόμῳ ὀριζόμενα καταργεῖται.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπό τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τήν Ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Μαΐου 1967

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Β.

Τό Ὑπουργικόν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος
ΚΩΝΣΤ. ΚΟΛΛΙΑΣ

Τά Μέλη

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΓΚΟΥΡΑΣ, ΛΕΩΝ. ΡΟΖΑΚΗΣ, ΚΩΝ. ΚΑ-
ΛΑΜΠΟΚΙΑΣ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Π.
ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ, ΙΩΑΝ. ΤΣΑΝΤΙΛΑΣ, ΑΛΕΞ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, ΑΘ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Γ.
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ, ΣΠ. ΛΙΖΑΡΔΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ.

Ἐθεωρήθη καί ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Μαΐου 1967

Ὁ ἐπί τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός
ΛΕΩΝ. ΡΟΖΑΚΗΣ

* * *

Τό ἄρθρον 4 τοῦ Ν.Δ. 4589/1966, δι' οὗ εἰσήχθη τό πρῶτον
εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καθόλου ὄριον ἡλικίας ἐξόδου
τῶν μητροπολιτῶν, οὗτινος καί ἐξηρέθη ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθη-
ἔχει ὡς ἐξῆς: (Ἡ ἐξαίρεσις κατηργήθη διά τοῦ ὡς ἄνω Ἀν. Νό-
μου 3, ἄρθρ. 3).

"Οἱ Μητροπολίται καί οἱ Βοηθοί Ἐπίσκοποι ἀποχωροῦσιν αὐτοδι-
καίως ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν* ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ὄγδοη-
κοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν** ἐκδιδομένου Β.Δ./τος προτάσει
τοῦ ἐπί τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων ὑπουργοῦ. Ὡς
πρός τήν βεβαίωσιν τῆς ἡλικίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τῶν μητρο-
πολιτῶν καί τῶν βοηθῶν ἐπισκόπων ἐφαρμογήν ἔχουσιν αἱ ἐνά-
στοτε ἐν ἰσχύϊ διατάξεις τῆς νομοθεσίας περί ἀποχωρήσεως λό-
γῳ ὀρίου ἡλικίας τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν" (Φ.
Ἐφ. Κυβερν. τεύχος Α τῆς 10/11/1966 καί παρά Βαρνάβα
Τζωρτζάτῳ, ἔνθα ἀνωτ., σ. 354).

* Οἱ μητροπολιτικοὶ θρόνοι μετεβλήθησαν εἰς θέσεις καί ὑπηρε-
σίαν. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ἐλλείπουν αἱ ὑπογραφαί τῶν ὑ-
πουργῶν κ.κ. Στ. Παττακοῦ καί Πουλατζᾶ.

** Τώρα εἰσήχθη τόν 72ον.

II

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 214*

Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 5383/1932 "περί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρό αὐτῶν διαδικασίας".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ἐπιτελείου Συμβουλίου, ἀπεφασίσασαμεν καί διατάσσομεν:

"Ἄρθρον 1.

Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος συγκροτεῖται Ἐκκλησιαστικόν Συνοδικόν Δικαστήριον ἐκ τοῦ πρώτου τῆ τάξει συνοδικοῦ Συνέδρου, ὡς Προέδρου, καί τῶν τεσσάρων ἐπομένων αὐτῷ, κατά τά πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης, Συνοδικῶν Συνέδρων, ὡς τακτικῶν μελῶν. Ἐν κωλύματι, ἀποκλεισμῷ ἢ ἐξαιρέσει οἰουδήποτε τακτικοῦ μέλους, ἀναπληροῦται τοῦτο ὑπό τινος τῶν ὑπολοίπων τριῶν Συνοδικῶν Μελῶν, καλουμένων ὑπό τοῦ Προέδρου, κατά τά πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης.

"Ἄρθρον 2.

Ὡσαύτως κατά τήν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος συγκροτεῖται Ἐκκλησιαστικόν Συνοδικόν διά τούς Ἀρχιερεῖς Δικαστήριον ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος, ὡς Προέδρου, ἐξ ἀπάντων τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί τεσσάρων Ἀρχιερέων, ἐπιλεγομένων, μετὰ ἐτέρων τεσσάρων ἀναπλη-

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τεύχος Α, ἄρθρ. φύλλου 220 τῆς 12 Δεκεμβρίου 1967.

ρωματιῶν τοιούτων ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μεταξύ τῶν ἐχόντων ἡλικίαν τουλάχιστον πεντήκοντα ἐτῶν καί ἀνά δύο ἐκ τῶν ἐν Παλαιᾷ καί Νέῃ Ἑλλάδι ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων. Τόν Ἀρχιεπίσκοπον ἀπόντα ἢ κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Διαικαστηρίου ἔχων τὰ Πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης.

Ἄρθρον 3.

1. Καθήκοντα γραμματέων τῶν ἐν ἄρθρ. 1 καί 2 τοῦ παρόντος Διαικαστηρίων ἀνατίθενται δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς ἀγάμους κληρικούς ἐκ τῶν ὑπηρετούντων παρά τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

2. Τά ὡς ἄνω Διαικαστήρια συνεδριάζουσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἄρθρον 4.

1. Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ μὲν ὡς ἄνω Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Διαικαστηρίου (ἄρθρον 1) ὑπάγονται εἰς πρῶτον καί τελευταῖον βαθμόν τὰ ὅπουδήποτε διαπραχθέντα ἐκκλησιαστικά παραπτώματα τῶν πρεσβυτέρων, διακόνων καί μοναχῶν, τοῦ δέ ὡς ἄνω Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Διαικαστηρίου διὰ τούς Ἀρχιερεῖς τὰ παραπτώματα τῶν Ἀρχιερέων καί τῶν Συνοδικῶν.

2. Αἱ ἐγκριμεῖς ὑποθέσεις, αἱ ἐνώπιον μὲν τῶν κατὰ τόν Νόμον 5383/1932 Ἐπισκοπικῶν καί Πρωτοβαθμίων Συνοδικῶν Διαικαστηρίων μεταβιβάζονται εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά Συνοδικά Διαικαστήρια, αἱ ἐνώπιον δέ τοῦ κατὰ τόν αὐτόν νόμον Πρωτοβαθμίου διὰ τούς Ἀρχιερεῖς Διαικαστηρίου, ὡς καί αἱ διὰ τούς Συνοδικούς τοιούτου, μεταβιβάζονται εἰς τό κατὰ τὰ ἄνω συντιθέμενον Ἐκκλησιαστικόν Συνοδικόν διὰ τούς Ἀρχιερεῖς Διαικαστήριον.

3. Τό Ἐκκλησιαστικόν Συνοδικόν Διαικαστήριον δύναται δι'

ἀποφάσεώς του, νά παραπέμφη ὑποθέσεις κατὰ πρεσβυτέρων, διακόνων καί μοναχῶν εἰς τὰ κατὰ τὰ ἄρθρα 2 - 9 τοῦ νόμου 5383/1932 κατὰ τόπους Ἐπισκοπικά Δικαστήρια, ἅτινα καθίστανται ἀρμόδια διὰ τήν ἐκδίκασιν.

Ἄρθρον 5.

Ἄρχιερεῖς, ἀρνούμενοι ἄνευ λόγου ἀνωτέρας βίας, ἢ ἀποκρῶντος δεδικοιολογημένου ἀνυπερβλήτου κωλύματος, τήν ἐπιτέλεσιν τῶν διὰ τοῦ παρόντος ἀνατιθεμένων αὐτοῖς καθηκόντων, τιμωροῦνται ποινικῶς μέν ἐπί παραβάσει καθήκοντος, πειθαρχικῶς δέ, δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἀργίας μέχρι τριῶν μηνῶν, μετὰ ἢ ἄνευ στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν των.

Ἄρθρον 6.

1. Ἡ Ἱερά Σύνοδος, λαβοῦσα καθ' οἷονδῆποτε τρόπον εἴδησιν περί ἐκκλησιαστικοῦ τινος παραπτώματος, διαπραχθέντος ὑπό κληρικοῦ ἢ μοναχοῦ, ὑποχρεοῦται ὅπως προβῆ, ἄνευ ἀναβολῆς, εἰς τήν πειθαρχικὴν δίωξιν, παραγγέλλουσα ἀνάκρισιν, διενεργουμένην ὑπό τινος τῶν Ἀρχιερέων ἢ πρεσβυτέρων καί εἰσάγουσα τήν ὑπόθεσιν εἰς τό ἀρμόδιον Δικαστήριον, ἐφ' ὅσον ἤθελεν αὕτη κρίνει, ὅτι συντρέχει λόγος πρὸς κατηγορίαν.

2. Ἐκαστος Ἀρχιερεὺς, λαμβάνων γινῶσιν παραπτώματος κληρικοῦ τινος ἢ μοναχοῦ, ὑποχρεοῦται, ὅπως ἀμελλητί ἀναγγεῖλη τοῦτο εἰς τήν Ἱεράν Σύνοδον.

Ἄρθρον 7.

1. Διὰ τήν ἐνώπιον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων συζήτησιν τηρεῖται κατ' ἀναλογίαν ἢ ἐνώπιον τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων διαδικασία τῶν ἁρθρῶν 118 - 124 τοῦ ν. 5383/1932.

2. "Απασαι αἱ ἀποφάσεις τῶν κατὰ τόν παρόντα νόμον Δικαστηρίων, λαμβάνονται διά φανεράς καί ἠτιολογημένης ψηφοφορίας. Ἐν ἰσοψηφίᾳ ὑπερισχύει ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου.

3. Κατά τῶν ἀποφάσεων τῶν διά τοῦ παρόντος ἰδρυομένων Δικαστηρίων οὐδέν ἔνδικον μέσον ἐπιτρέπεται, τά δέ βάσει τοῦ ν. 5383/1932 ἀσκηθέντα ἄχρι τοῦδε καταργοῦνται, τῶν καθ' ὧν ἠσκήθησαν ἀποφάσεων καθισταμένων τελεσιδίδιων.

"Ἀρθρον 8.

Κληρινοί, ἀποδεδειγμένως ἀπολέσαντες τήν ἔξωθεν καλήν μαρτυρίαν καί τό ἀπαραίτητον κῦρος, κηρύσσονται ἔκπτωτοι ἀπό τῆς θέσεως αὐτῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, εἰς τό ὅποῖον παραπέμπει τήν ὑπόθεσιν ἡ Ἱερά Σύνοδος, κατόπιν ἀποφάσεως αὐτῆς, λαμβανομένης διά φανεράς καί ἠτιολογημένης ψηφοφορίας, τοῦ ἀρμοδίου Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου κατὰ τόν αὐτόν τρόπον ἐκδιδόντος τήν ἀπόφασιν αὐτοῦ.

"Ἀρθρον 9.

1. Κατά τά λοιπά ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ νόμου 5383/1932 ἐφ' ὅσον αὗται δέν τροποποιοῦνται ὑπό τοῦ παρόντος.

2. Κατά τόν χρόνον τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος νόμου ἀναστέλλεται ἡ λειτουργία τῶν κατ' ἄρθρον 1 ν. 5383/1932 Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, πλήν τῶν Ἐπισκοπιῶν, κατά τήν ἐν ἄρθρῳ 4 παρ. 1 τοῦ παρόντος περίπτωσιν.

3. Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπό τῆς δημοσιεύσεώς

του εις την Έφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί παύει μετά πάροδον δύο ἐτῶν, ἐξαιρουμένων τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ παρόντος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1967

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Β.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΩΝΣΤ. ΚΟΛΛΙΑΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΓΡ. ΣΠΑΝΤΙΔΑΚΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΚΩΝ. ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΑΣ, ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ, Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΥΛ. ΤΟΤΟΜΗΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΙΩΑΝ. ΤΣΑΝΤΙΛΑΣ, ΑΛΕΞ. ΜΑΤΘΑΙΟΣ, ΕΥΣΤΑΘ. ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ, ΑΘ. Ν. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ΓΕΩΡΓ. ΖΩΙΤΑΚΗΣ, ΣΠ. ΔΙΖΑΡΔΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΙΡΗΣ.

Ἐθεωρήθη καί ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Δεκεμβρίου 1967

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝΣΤ. ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΑΣ

III

Ἐν τοῦ Νομοθετικοῦ Διάταγματος
126/1969 "περὶ καταστατικοῦ Χάρτου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
(Φ.Ε.Κ. τεῦχος Α' ἀριθ. 27 τῆς 17-2-1969)*

Μεταβατικαὶ Διατάξεις

" Ἀρθρον 50

" Ἀρθρον 51

" Ἀρθρον 53

* Πρβλ. καὶ περιοδικόν "Ἐκκλησία" 1ης Μαρτίου 1969, ἀριθ. 5,
σελ 86 - 87.

1. Μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ κατ' ἄρθρον 40 τοῦ παρόντος προβλεπομένου εἰδικοῦ νόμου περί συγκροτήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ἰσχύουσι περί τούτων αἱ ἤδη κείμεναι διατάξεις, ὡς τροποποιοῦνται κατὰ τὰ ἐν τῇ ἐπομένῃ παραγράφῳ

2. Τό ἄρθρον 1 τοῦ Α.Ν. 214/1967 "περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τοῦ νόμου 5383/1932 "περί τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καί τῆς πρό αὐτῶν διαδικασίας" ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

"Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος συγκροτεῖται Ἐκκλησιαστικόν Συνοδικόν Δικαστήριον διά πρεσβυτέρους, διακόνους καί μοναχοῦς, ἀπαρτιζόμενον ἐν τοῦ Προέδρου αὐτοῦ, ὅστις διορίζεται ὑπό τῆς Ι.Σ.Ι., ἐπιλεγόμενος ὡς μόνιμον μέλος ἐν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων τῶν ἐχόντων 10ετῆ τοῦλάχιστον ἀρχιερατικῆν διακονίαν, ἐν τῶν 2 ἐπομένων αὐτῷ κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης καί ἐν τῶν δύο τελευταίων τῇ τάξει Ἀρχιερέων. Ἐν κωλύματι, ἀποκλεισμῷ ἢ ἐξαιρέσει οἰουδήποτε τακτικοῦ μέλους, τοῦτο ἀναπληροῦται ὑπό τοῦ ἀμέσως ἐπομένου κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης διά τοὺς τρεῖς πρώτους τακτικούς, καί τοῦ ἀμέσως προηγουμένου διά τοὺς δύο ὑπολοίπους".

"Άρθρον 51.

1. Κατά τήν πρώτην τριετίαν ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, πάσας τάς ὑπό τούτου καθοριζομένας ἀρμοδιότητας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἀσκειῖ ὡς ἰδίας τοιαύτας ἢ ἐνάστοτε νομίμως καθιδρυμένη Δ.Ι.Σ, πλὴν τῶν ἐν ἄρθρῳ 6 ἐδάφ. ΣΤ, Ζ, Θ, ΙΓ ὀριζομένων.

2. Ἡ θητεία τῆς βάσει τῶν διατάξεων τοῦ Α.Ν. 3/1967⁴ πε-

ρί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως διατάξεων τινων τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 671/1943 Νόμου περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καθιδρυθείσης ἀριστίνδην Συνόδου παρατείνεται ἀπό τῆς λήξεώς της καί μέχρι τῆς 15 - 3 - 1969.

3. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῶν διά τοῦ παρόντος νόμου προβλεπομένων Β. Διαταγμάτων ἢ ἀποφάσεων τῆς Ι.Σ.Ι, καί τῆς ἐπί τῆ βάσει τούτων συγκροτήσεως τῶν συλλογικῶν Ὀργάνων τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν Ὀργανισμῶν αὐτῆς, ἐξακολουθοῦσιν ἐφαρμοζόμεναι αἱ μέχρι τοῦδε κείμεναι Διατάξεις, καί λειτουργοῦντα βάσει τούτων τά ὑφιστάμενα συλλογικά Ὀργανα.

4. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῶν βάσει τοῦ παρόντος νόμου σχετικῶν πράξεων περί τῆς θέσεως καί καταστάσεως ἐν γένει τοῦ πάσης κατηγορίας προσωπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν Ὀργανισμῶν αὐτῆς, ἐξακολουθοῦσιν ἐφαρμοζόμεναι ἐπί τούτου αἱ μέχρι τοῦδε ἰσχύουσαι σχετικαί διατάξεις.

"Ἄρθρον 53.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως πλὴν τῶν παραγράφων 6 ἕως 8 τοῦ ἄρθρου 38 τοῦ παρόντος, ὧν ἡ ἰσχὺς ἄρχεται ἀπὸ 15-11-1968 καί τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 50, ἥστινος ἡ ἰσχὺς ἄρχεται ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας τῆς διά τοῦ Α.Ν. 3/67 καθιδρυθείσης ἀριστίνδην Συνόδου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Φεβρουαρίου 1969

Ἐν Ὄνόματι τοῦ Βασιλέως

Ὁ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΓΕΩΡΓ. ΖΩΪΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΗΜ. ΠΑΤΙΔΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, Π. ΠΙΠΙΝΕΛΗΣ, ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥ-
ΛΟΣ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝ-
ΤΙΝΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥ-
ΠΡΑΙΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ.
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΓΕΩΡΓ. ΒΑΛΛΗΣ

Εθεωρήθη καί έτέθη ή μεγάλη του Κράτους σφραγίς

Έν Αθήναις τῆ 15 Φεβρουαρίου 1969

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ν.Δ. (άν. νόμος) ύπ' άριθ. 344/1969 περί παρατάσεως τής ίσχύος του 'Αναγκ. Ν. 214/1967 (Φ.Ε.Κ.τ.Α. σελ. 1718)

*
* *

Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως του Ν. Δ. 126/69 περί Καταστατικού Χάρτου τής 'Ενκλησίας τής 'Ελλάδος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του 'Ημετέρου 'Υπουργικού Συμβουλίου, άπεφασίσαμεν καί διατάσσομεν:

"Άρθρον 1.

Τό άρθρον 52 του Ν.Δ. 126)69 "περί Καταστατικού Χάρτου τής 'Ενκλησίας τής 'Ελλάδος", άντιναθίσταται άφ'ής ίσχυσεν ώς άκολούθως:

1. 'Από τής ένάρξεως τής ίσχύος του παρόντος καταργείται ό Ν. 671/43 "περί Καταστατικού Χάρτου τής 'Ενκλησίας τής 'Ελλάδος" πλήν του 37ου άρθρου αύτου όπερ ώς άντικατεστάθη μεταγενεστέρως διά του άρθρου 2 του Ν. 3952/59 καί έν συνεχείά διά του άρθρου 5 του Ν.Δ. 4589/66 διατηρείται ίσχύον.

2. Καταργείται ώσαύτως πᾶσα ἄλλη διάταξις άντικειμένη είς τάς διατάξεις του παρόντος Ν.Δ)τος.

"Άρθρον 2.

'Η άληθής έννοια τής παραγράφου 1 του άρθρου 50 του Ν.Δ. 126/69 είναι ότι, μέχρι τής δημοσιεύσεως του ύπό του άρθρου 40 του ίδίου Ν.Δ. προβλεπομένου είδικου νόμου περί συγ-

κροτήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων ἐξακολουθοῦσι περὶ τούτων ἰσχύοντα πάντα τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ Α.Ν. 214/67 ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη διὰ τῆς 2ας παραγράφου τοῦ ἄρθρου 50 τοῦ Ν.Δ. 126/69.

Ἄρθρον 3.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἀνατρέχει εἰς τὸν χρόνον ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. 126/69.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Νοεμβρίου 1969

Ἐν Ὄνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΪΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΩΤΟΥΠΟΥΡΓΟΣ

Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α΄

ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β΄

ΔΗΜ. ΠΑΤΙΑΝΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΝΙΚ. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΙΩΑΝ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ, ΕΜΜΑΝ. ΦΘΕΝΑΚΗΣ, ΙΩΑΝ. ΠΑΠΑΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΓΕΩΡΓ. ΒΑΛΛΗΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Νοεμβρίου 1969

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀναγκαστικὸς Νόμος ὑπ'ἀριθμ. 320/1968*

"Περὶ συμπληρώσεως τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθροῦ 53 τοῦ Α.Ν. 833/1937 περὶ στελέχους ἐφέδρων ἀξιωματικῶν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ."

Κωνσταντῖνος

Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

"Ἄρθρον 1

1. Ἐν τέλει τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἀρθροῦ 53 τοῦ ὑπ'ἀριθμ. 833/1937 Α.Ν., ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη μεταγενεστέρως "περὶ στελέχους ἐφέδρων ἀξιωματικῶν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ", προστίθεται ἐδάφιον ἔχον οὕτω:

"Συνιστᾶται θέσις Ἀρχιερέως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἐπὶ βαθμῷ Ὑποστρατήγου.

Διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἀπονέμεται βαθμὸς Ὑποστρατήγου εἰς Μητροπολίτην ἐπὶ τούτῳ ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὰ περὶ ἐκλογῆς Μητροπολιτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὀριζόμενα ἢ εἰς ἐν ἐνεργεῖα Μητροπολίτην, ὅστις τοποθετεῖται ὡς Ἀρχιερεὺς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

2. Ὁ Ἀρχιερεὺς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα οἷα καὶ οἱ λοιποὶ Μητροπολιταί, συμμετέχων εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας, καλούμενος ὡς μέλος τῆς διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν.

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τῆς 16 Μαρτίου 1968, τεύχος πρῶτον, ἀριθμ. φύλλου 56, σελ. 450, καὶ περιοδ. "Ἐκκλησία" 1968, σελ. 156-7.

3. Διά βασιλικοῦ Διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ἑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, καθορίζονται αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Ἀρχιερέως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ὡς καὶ πᾶσα ἑτέρα λεπτομέρεια.

Ἄρθρον 2.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχειται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Μαρτίου 1968

ἐν ὄνόματι τοῦ Βασιλέως

Ὁ ἀντιβασιλεὺς

Γεώργιος Ζωΐτσῆς

τὸ Ἑπουργικὸν Συμβούλιον

ὁ Πρόεδρος

ὁ ἀντιπρόεδρος

Γαδόπουλος

Στ. Παττακός

Τὰ μέλη

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Μαρτίου 1968

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ἑπουργός

Κων. Καλαμποκιᾶς.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Γ´

Συντακτική Πράξις ΛΣΤ´

τοῦ Σεπτεμβρίου 1968

"περί χρόνου ἀποχωρήσεως μητροπο-
λιτῶν καί ὑποχρεωτικῆς
ἐν Μοναῖς διαβιώσεως
σχολαζόντων".

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ)
(ἀριθ. 229)
ΛΣΤ' ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΠΡΑΞΙΣ

Περὶ χρόνου ἀποχωρήσεως Μητροπολιτῶν ἐκ τῆς θέσεως καὶ ὑποχρεωτικῆς ἐν Μοναῖς διαβιώσεως Σχολαζόντων.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Λαβόν ὑπ' ὄψιν:

1. Τὴν ὑπὸ στοιχεῖον Α') 1967 Συντακτικὴν Πράξιν "περὶ ἀσκήσεως τῆς Συντακτικῆς καὶ Νομοθετικῆς ἐξουσίας κλπ."
2. Τὴν ὑφισταμένην ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην ἐξυγιάνσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποφασίζει:

"Ἀρθρον 1.

Ἀρχιερεῖς κατέχοντες τὴν θέσιν Μητροπολίτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἀποχωροῦσιν αὐτοδικαίως ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, ἐφ' ὅσον συνεπλήρωσαν τεσσαρακονταετρίαν ἐν τῇ ἱερῶσύνῃ καὶ τριάκονταετρίαν ἐν τῷ βαθμῷ τοῦ Ἐπισκόπου.

"Ἀρθρον 2.

Ἀρχιερεῖς μὴ κατέχοντες θέσιν Μητροπολίτου (σχολάζοντες), ἐφ' ὅσον, ἀπώλεσαν τὴν ἔξωθεν καλὴν μαρτυρίαν καὶ τὸ ἀπαραίτητον κῦρος, δύνανται μετὰ πρότασιν τοῦ Ἑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Ἑπουργικοῦ Συμβουλίου, λαμβανομένης μετὰ γνώμην τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, νὰ ὑποχρεωθῶσι πρὸς διαβίωσιν, εἰς τὴν ὑπὸ τούτου ὀριζομένην ἐν τῇ χώρᾳ Μονήν.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς της εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1968

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α'
ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β'
ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν.ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛ.Γ.ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑ-
ΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟ -
ΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, Ι.
ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, ΙΟΥΛ.Μ.ΕΥΛΑΜ -
ΠΙΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Σημείωσις

Ἐδημοσιεύθη τήν 28ην Σεπτεμβρίου 1968 εἰς δέ τό πε-
ριοδικόν "Ἐκκλησία " εἰς τό φύλλον τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1968
καί ἐν σελίδι 583 ἄνευ σχολίων τοῦ ἐπισήμου τούτου ὀργάνου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.-

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Δ'

'Ανέκδοτα κείμενα
'Εξώδιχοι Δηλώσεις καί Διαμαρτυ-
ρίαι τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν
Θεσσαλονίκης κυρίου Παντελεήμονος
καί τοῦ
Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου
πρ. 'Αθηνῶν Προέδρου 'Αττικῆς
καί Μεγαρίδος
Κυρίου 'Ιακώβου

Σημείωσις

Αί έν λόγω έξώδικοι δηλώσεις καί διαμαρτυρίαι έπιδοθεΐσαι διά δικαστικοῦ κλητῆρος δημοσιεύονται ένταῦθα κατά χρονολογικήν σειράν.

Οί Μητροπολίται ὡς κανονικοί καί νόμιμοι ζητοῦσι τήν μή ἔκδοσιν ἀντικανονικῶν καί διά τοῦτο ἀντισυνταγματικῶν Βασ. Διαταγμάτων.

ΕΞΩΔΙΚΟΣ ΔΗΛΩΣΙΣ ΜΕΤΑ ΔΙΑΜΑΤΥΡΙΑΣ

Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

ΠΡΟΣ

Τόν Κον 'Υπουργόν Θρησκευμάτων καί 'Εθνικῆς
Παιδείας.

ΥΟΤΝΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ

- 1) Πρός τήν Α.Θ.Π τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρ-
χην Κον κ. 'Αθηναγόραν.
- 2) Α.Ε. 'Αντιβασιλέα Κον Γεώργιον Ζωΐτάκη

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ διαμαρτύρομαι
ἐνώπιον Θεοῦ καί τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου διά τήν λίαν ἄδικον
καί ἄγαν ἀντιανονικὴν καταδικαστικὴν κατ'έμοῦ ἀπόφασιν.

Κύριε 'Υπουργέ,

'Επί τῆς κατ'έμοῦ κατ' τήν 28/2/1968 ληφθείσης ἀποφάσεως
ὑπό τοῦ Εἰδικοῦ καί νεοπαγοῦς δι' 'Αρχιερεῖς 'Εκκλησιαστικοῦ
Συνοδικοῦ Διαστηρίου, παρά τούς Θείους καί 'Ιερούς Κανόνας
τῆς 'Ανατολικῆς 'Ορθοδόξου τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας καί παρά
τούς ἠύξημένης συνταγματικῆς ἰσχύος νόμους, τούς ρυθμίζοντας
τήν Αὐτοκέφαλον 'Εκκλησίαν τῆς 'Ελλάδος, δηλῶ 'Υμῖν τά ἀκό-
λουθα:

'Ο Α.Ν. 214/1967 εἶναι ἀντισυνταγματικός, καθ'ὅτι παρα-
βιάζει εὐθέως τό ἄρθρον 2 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος τοῦ 1952,
δυναμει τοῦ ὁποῦ ἀναγνωρίζεται ὑπό τῆς πολιτείας τῆ 'Εκ-
κλησίᾳ τό δικαίωμα καί καθήκον νά τηρῆ αὕτη ἀπαρασαλεύτως
τούς τε ἱερούς, ἀποστολικούς καί συνοδικούς κανόνας καί τάς
ἱερᾶς παραδόσεις.

"'Η 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία τῆς 'Ελλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τόν
Κύριον ἡμῶν 'Ιησοῦν Χριστόν ὑπάρχει ἀναποσπάστως, ἡνωμένη δο-
γματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγ. καί πάσης ἄλλης

ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐνεῖναι, τοὺς τε ἱεροὺς ἀποστολικοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις" (Σύνταγμα "Ἀρθρ. 2 §1). Δοθέντος ὅτι οἱ τούτους κανόνας τῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνονται ὁ ΣΤ΄ Κανὼν τῆς Β΄ καὶ ΚΑ΄ τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδων, οἵτινες Ἱεροὶ Κανόνες ρυθμίζοντες εἶδον κῶς τὸν τρόπον ἐγκλήσεως καὶ στοιχειοθετήσεως κατηγορίας κατὰ ἱεράρχου, δὲν εἶναι δυνατόν εἰς τὴν Πολιτείαν δι' ἀπλοῦ νόμου καὶ κατὰ παράβασιν πάντων τῶν Ἱερῶν Κανόνων, οἵτινες ἀποτελοῦν θετὸν δίκαιον ἡύξημένης συνταγματικῆς ἰσχύος, νὰ τροποποιῆ, μεταρρυθμίξῃ ἢ καταργῇ τούτους.

Ἡ ἀντισυνταγματικότης τοῦ ἐν λόγῳ νόμου ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω παρατιθεμένων ἐν τῇ παρουσίᾳ

Οἱ ἀπὸ αἰώνων διέποντες τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἵτινες ἐγένοντο σεβαστοὶ καὶ ὑπὸ ἑτεροθρήσκων ἀκόμη πολεμίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, διέπλασαν δίκαιον τὸ ὁποῖον ρυθμίζει πλὴν τῶν ἄλλων καὶ τὸν τρόπον κρίσεως ὑποπεσόντων εἰς ἐκκλησιαστικὸν ἀδίκημα λειτουργῶν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ἀρχιερέων. Οὕτω ἐδημιουργήθησαν ἐκκλησιαστικὰ δικάσθηρια, ἅτινα καὶ γίνονται δεκτὰ ὡς ἀρμόδια διὰ νὰ κρίνουν κατηγορούμενον Ἀρχιερέα. Ἡ σύνθεσις, ἡ ἀρμοδιότης καὶ οἱ δικονομικοὶ κανόνες, οἵτινες διέπουν ταῦτα εἶναι γνωστοὶ καὶ τηροῦνται παγίως ἐπὶ σειράν αἰώνων. Φεῦ ὅμως ἐπέπρωτο ἤδη, νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἡ ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν, τὰ "Ἐκτακτὰ αὐτῆς Στρατοδικεῖα" καὶ νὰ στερηθῶ, Ἱεράρχης ὢν ἐπὶ μίαν τεσσαρακονταετίαν, τοῦ φυσικοῦ ἐμοῦ δικαστοῦ. Οὗτος εἶναι δι' ἐμέ, κατὰ τοὺς θελοὺς καὶ ἱεροὺς Κανόνας μόνον Σύνοδοι καὶ Δικαστήρια, συγκείμενα ἐξ ὅλων τῶν ἐπισκόπων εἴτε ἐκ διοικούντων σωμάτων κατὰ τὸ Σύνταγματιον (Πατρ. Κων/πόλεως μέχρι 1860) ἢ κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης,

ώς συμβαίνει ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ρητὴν ἀξίωσιν τοῦ Συνοδικοῦ Ἔθμου τοῦ 1850, δι' οὗ κατέστη ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία Αὐτοκέφαλος. Ὡστε καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου παραβιάζεται ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 2 τοῦ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντος Συντάγματος.

Τοιαύτη σύνθεσις Ἐκτεκτικού Δικαστηρίου ἵνα δικάσῃ Ἀρχιερέα, διακονήσαντα ἐπὶ τεσσαρακονταπενταετίαν, οὐδέποτε ἐπαρουσιάσθη εἰς τὰ χρονικά τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς συστάσεώς της ἕως σήμερον, δηλονότι τοῦ διορισμοῦ τῆς λεγομένης Ἀριστίνδην Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς μόνης γενομένης δίχα τῆς γνώμης τῆς Ἐκκλησίας, ἐπαυξανομένης διὰ τεσσάρων Ἀρχιερέων ἐκ τῶν ὑπὲρ τὰ πενήκοντα ἔτη γεγονότων.

Ὡσαύτως δὲν παραλείπω νὰ διαμαρτυρηθῶ καὶ διὰ τὴν γενομένην εἰς βάρος μου κατὰφωρον παραβίασιν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων καὶ δικονομικῶν κανόνων, οἵτινες ἀπὸ αἰώνων ἔχουν ἀναγνωρισθῆ ὡς ἀπαραίτητα ἐχέγγυα οἰουδήποτε κατηγορουμένου διὰ τήνστοιχειώδη ὑπεράσπισιν του.

Ἐπειδὴ συνετάγη κατ' ἐμοῦ πόρισμα τοῦ ἀνακριτοῦ, τοῦ ὁποίου οὐδέποτε ἔλαβον γνῶσιν, εἰμὴ μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπολογίας μου καὶ τοῦτο κατόπιν εἰδικῆς ἐρωτήσεώς μου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ἀντισυνταγματικοῦ νόμου θεσπισθεῖσα κατάργησις τῆς ἀρχῆς τῆς ὑπάρξεως δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας εἰς οὐδὲν ἄλλο ἄγει, εἰμὴ μόνον εἰς τὴν ἐκ τῶν προτέρων καταδικην μου διότι, ἄς μοι ἐπιτραπῆ νὰ εἶπω, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία εἰς οὐδένα ἀναγνωρίζει τὸ ἀλάθητον, οὐδ' ἐν προκειμένῳ εἰς τὴν Ἀριστίνδην νεοπαγῆ Σύνοδον, ἥτις παισιουμένη ὑπὸ τεσσάρων Ἀρχιερέων ἀπετέλεσε τὸ εἰς πρῶτον καὶ τελευταῖον βαθμὸν δικάσαν με δικαστήριον. Ἡ παράβασις τῆς ἀρχῆς τῆς ὑπάρξεως τῶν δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας θεσπισθεῖσα διὰ τοῦ Α.Ν. 214/1967, τυγχάνει καὶ αὕτη ἀντισυνταγματικὴ ἀντιβαίνουσα εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 2 καὶ 8 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, δοθέντος ὅτι τὸ ἀναφαίρετον καὶ ἱερόν δικαίωμα τῆς ἐφέσεως εἰς μείζονα Σύνοδον, ἐθεσπίσθη ὑπὸ τῶν

ΙΒ΄ καὶ ΙΔ΄ Κανόνων Ἀντιοχείας καὶ δὲν δύναται νὰ καταργηθῆ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ ἀπλοῦ νόμου. Ἔχει δὲ τὸ κείμενον τῶν ὡς ἄνω Κανόνων ὡς ἀκολουθῶς:

"Ἐἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καθαιρεθεὶς, πρεσβύτερος ἢ διακονος, ἢ καὶ ἐπίσκοπος ὑπὸ Συνόδου, ἐνοχλήσαι τολμήσειε τὰς βασιλέως ἀκοάς, δεῖον ἐπὶ μερίζονα ἐπισκόπων Σύνοδον τρέπεσθαι, καὶ ἃ νομίζει δίκαια ἔχειν προσαναφέρειν πλειοσιν ἐπισκόποις, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐξέτασιν τε καὶ ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι....." ΙΒ΄ Ἀντιοχείας.

"Ἐἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι κρίνοιτο, ἔπειτα συμβαλή περὶ αὐτοῦ διαφωνεῖν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, τῶν μὲν ἀθῶον τὸν κρινόμενον ἀποφαινόντων, τῶν δὲ ἔνοχον ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς πάσης ἀμφισβητήσεως, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ, τὸν τῆς Μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινάς, τοὺς ἐπικρινούοντας καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσοντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον...." ΙΔ΄ Ἀντιοχείας.—

"Ἄλλωστε ὁ θεσμός τῆς ἐφέσεως, ὡς γίνεται δεκτόν παρ' ἡμῖν, ἀνήκει εἰς τὰς θεμελιώδεις διατάξεις τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Πλέον τῶν ὡς ἄνω διὰ τοῦ Α.Ν. 214/67 πειρᾶται ἡ στοιχειοθετησις νεοφανοῦς ἐκκλησιαστικοῦ ἀδικήματος διὰ τοὺς φερόντας τὸν τρίτον τῆς Ἱερωσύνης βαθμὸν (ἐπισκόπους). Ἐπὶ τούτοις ἐπεστράτευσθη ὁ Ἅγιος Παῦλος ἵνα ἐπιμελῶς ἀποκρυβῆ εἰς τοὺς ἀγίους τούτου λόγους ἡ μικρότης τῶν καιρῶν μας καὶ πᾶν πάντῃ πραγματικῶς, νομικῶς καὶ κανονικῶς ἀστήρικτον παύσεως, διαρισμοῦ καὶ ἀναρριχίσεως μητροπολιτῶν κατ' ἀρέσκειαν τῶν ἀντιεκκλησιαστικῶς δρώντων ἐσμῶν. Διότι τί ἄλλο ἐκτός τῆς ἀπολύτου αὐθαιρεσίας ἐπικροτεῖ ὁ ὡς ἄνω Α.Ν. 214/67 διὰ τῆς παραπομπῆς εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον τῶν ἀρχιερέων λόγῳ ἀπωλείας τῆς καλῆς ἔξωθεν μαρτυρίας;

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔλλειψις καλῆς ἔξωθεν μαρτυρίας οὐδαμοῦ τῶν ἱερῶν κανόνων, οὐδ' αὐτῆς τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀναφέρεται ὡς παράπτωμα, ἐπάγον ποινάς, ἐφ' ᾧ καὶ δέν προβλέπεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ποινή διὰ τοιαύτην ἔλλειψιν. Κατὰ συνέπειαν οὐδ' ἀπώλεια καλῆς ἔξωθεν μαρτυρίας δύναται νὰ ὑπάρχη ἄνευ ἀντι-στοίχου παραπτώματος.

Παλαιότατον ἀξίωμα τοῦ Δικαίου εἶναι ἡ ἀρχή: *nullum crimen nulla poena sine lege* ἤτοι οὐδέν ἀδίκημα, οὐδεμία ποινή ἄνευ νόμου. Ἡ ἀρχὴ αὕτη κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῆς πεπολιτισμένης ἀνθρωπότητας ἀπὸ ἔτους 1215 διὰ τῆς *Magna Charta Liberarum* τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἀκτῆμονος καὶ υἱοθετηθεῖσα ὑπὸ πάντων τῶν Συνταγμάτων τῶν ἐν πολιτισμῷ βίουσῶν χωρῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῶν πρώτων προσωρινῶν πολιτευμάτων καὶ τῶν ἐπισήμων συνταγμάτων, ἀπέβη βασικὸν ἀτομικὸν δικαίωμα περιβληθὲν ηὐξημένην ἰσχύν διὰ τοῦ ἀρθρ. 7 τοῦ ἐν ἰσχύει συντάγματος τοῦ 1952 τὸ ὁποῖον ἔχει οὕτω:

"Ἀδίκημα δέν ὑπάρχει, οὐδέ ποινὴ ἐπιβάλλεται, ἄνευ νόμου ἰσχύοντος πρὸ τῆς τελέσεως πράξεως. Βαρυτέρα ποινὴ οὐδέποτε ἐπιβάλλεται μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς πράξεως".

Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀναγράφει καὶ τὸ ἀρθρ. II παρ. 2 τῆς Παγκοσμίου Διακηρύξεως Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων τῆς 10/12/1948 καὶ τὸ ἀρθρ. 7 παρ. I τῆς Συμβάσεως Προστασίας Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, ὑπογραφείσης εἰς τὴν Ρώμην τὴν 4 Νοεμβρίου 1950.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη σημαίνει ὅτι ἀποκλείεται ἡ ἀναδρομικὴ ἰσχὺς νόμου θεμελιούντος ἢ ἐπαυξάνοντος τὸ ἀξιοποινόν, ἤτοι ὅτι δέν ὑπάρχει ἀδίκημα οὐδέ ποινὴ ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ἰσχύοντος πρὸ τῆς τελέσεως τῆς πράξεως. Ἀνάγεται δ' αὕτη εἰς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, τονίζοντα ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ὅτι δέν δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὅτι ὑπάρχει παράβασις καὶ παρανομία καὶ ἄρα οὐδέ ἐνοχὴ ἀξιοποίνου πράξεως,

ἔάν μή ὑπάρχη νόμος· "οὐ γάρ οὐκ ἔστι νόμος, οὐδέ παράβασις" (Δ. 15). Καί παρανατιῶν (Ε. 13) λέγει: "Ἄμαρτια οὐκ ἔλλογεῖται, μή ὄντος νόμου". Ἴνα ὑπάρχη ἄρα ἀξιόποινος πρᾶξις, πρέπει νά ὑπάρχη νόμος καθορίζων αὐτήν· τότε δύναται νά ὑπάρχη καί ποι νή. Ταύτην ἀκριβῶς καθώρισαν οἱ Πατέρες ὀρβσαντες τά παραπτῶματα καί τὰς ποινὰς αὐτῶν καί δῶσαντες εἰς τήν ἀλήθειαν καί θεωροῦσαν ταύτην συστηματικὴν διατύπωσιν εἰς κανόνας, περιλαμβάνοντας ἀξιόποινον πρᾶξιν καί ποινήν.

Ἐπειδὴ ἀπεστερήθην ὅπως ἀντισυνταγματικῶς καί ἀντικανονικῶς, ὡς ἀναλυτικώτατα ἀνέφερον τοῦ φυσικοῦ μου δίκαστοῦ δηλονότι τῆς τε κανονικῶς καί νομίμου συνθέσεως τοῦ πρωτοβαθμοῦ Ἐκκλησοῦ Συνοδοῦ δικ/ρίου καί τοῦ δευτ/μοῦ τοιοῦτου, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ζητήσω συνδρομήν ἀπὸ τῆς πράξεως καί τοῦ ἔθους τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί νά κάνω χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τοῦ Ἐκκληστοῦ πρὸς τὸ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Τῆς περιπτώσεώς μου μή δυναμένης νά παραλληλισθῇ μετέτερας αἰτήσεις Ἐκκληστοῦ, διότι εἰς τὰς προηγηθεῖσας περιπτώσεις οἱ αἰτοῦντες δέν εἶχον ἀποστερηθῆ παρανόμως καί ἀντικανονικῶς τῶν δικαιωμάτων των, ἤτοι τῆς ἐφέσεως τῆς εἰς πρῶτον βαθμόν ἐκδοθείσης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως. Ἐπομένως τὸ δικαίωμα εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τοῦ Ἐκκληστοῦ παρίστατο ὡς μή ἀνεκτός πλεονασμός, δικαιοδοσίας. Εἰς τήν περίπτωσίν μου ὁμως ἡ καταφυγή μου εἰς τήν χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τοῦ Ἐκκληστοῦ εἶναι ἡ μοναδική ἀπομείνασα ὁδὸς ἵνα διασωθῇ τὸ Ἐκκλησιαστικόν κῦρος καί ἡ ἀποφυγή παγκαιστοῦ προηγουμένου αὐθαιρεσιῶν.

Ὅθεν ἡ τήρησις τῶν ἱερῶν κανόνων, τῆς παραδόσεως, τοῦ ἔθους καί τοῦ ἡθους, ἐν φόβῳ Θεοῦ πάντοτε, ἐπιβάλλει εἰς ἐμέ, Ἀρχιερεῖα ὄντα, νά μή ὀρρωδήσω πρὸ τῶν διωκτῶν καί νά χωρήσω εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τήν ἀποκατάστασιν τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κατάλαλος, ὁ συκοφάντης καί ταπεινός ἱεροκα-

τήγορος τοῦ τύπου τῶν ὑβρισάντων καὶ συκοφαντησάντων με ἀντιμετωπίζονται διὰ τῆς σιγῆς καὶ τῆς περιφρόνησεως. Οἱ βασιζόμενοι ὁμως εἰς τὰς οὕτω χαλκνευθείσας ἀβασίλους κατηγορίας καὶ προβαίνοντες εἰς τὴν δῶξίν μου ἀντιμετωπίζονται μόνον διὰ τῆς δικαστικῆς μου δικαιώσεως.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ πατρίδι μου διὰ τοῦ Α.Ν.214/1967, ὡς διεξοδικώτατα ἀνέφερον, ἀπεστερήθη τῶν δυνατοτήτων ὑπερασπίσεώς μου, ἄρα δικαστικῆς δικαιώσεως, εὐρίσκομαι ὑποχρεωμένος ὡς Ἱεράρχης δοκιμαζομένης Ἐκκλησίας νά σιεφθῶ καὶ προσφυγὴν εἰς τὸ Δικαστήριον Προστασίας τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἐπειδὴ λόγῳ τῆς ἀπαραδέκτου διατάξεως τοῦ ἄρθρου 7 παρ 3 Α.Ν.214/1967, ἤτοι τῆς ἐξαντλήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας εἰς πρῶτον καὶ τελευταῖον βαθμὸν, καταναλοῦται αὐτόχρημα ἡ δικαιοδοσία τῶν δικαστηρίων τῆς χώρας, ἧς τυγχάνω ὑπήκοος καὶ τίθεται εἰς ἐνέργειαν κατ' ἄρθρον 26 τῆς ἀπὸ 4/11/1950 ἐν Ρώμῃ ὑπογραφείσης διεθνοῦς Συμβάσεως Προστασίας τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, ἡ ἀρμοδιότης διεθνῶν δικαστηρίων.

Κηδόμενος τοῦ σχήματος καὶ ἀξιώματός μου θεωρῶ ὅτι δημιουργεῖται δι' ἐμέ ὑποχρέωσις προσφυγῆς, ἐάν πάντα τὰ ὡς ἄνω δέν ἤθελον γίνεαι δεκτά, εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐπιτροπὴν καὶ εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν Δικαστήριον τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, διὰ κατάδηλον παραβίασιν τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 7 τῆς ὡς ἄνω διεθνοῦς Συμβάσεως Προστασίας Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, ἰσχυροῦσης ὡς ἐσωτερικὸν ἑλληνικὸν θετὸν δίκαιον.

Κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο "Οὐδεὶς δύναται νά καταδικασθῇ διὰ πρᾶξιν ἢ παράλειψιν, ἡ ὅποια καθ' ἣν στιγμὴν διεπράχθη, δέν ἀπετέλει ἀδίκημα συμφώνως πρὸς τὸ ἐθνικὸν ἢ διεθνὲς δίκαιον"

Ἡ ὁδὸς αὕτη τοῦ διεθνοῦς δικαστηρίου ἀποτελεῖ τὸ ὑστατον, πλὴν ἀναγκαῖον, καταφύγιον διασώσεως τοῦ δικαίου τῆς

Ἐκκλησίας καὶ ἐμοῦ.

Κατὰ τὴν διακονίαν μου ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ πατρίδος μου ἀντεπεξῆλθον ἀγωνιζόμενος τοὺς βαρβάρους ναζὶ Γερμανοὺς κατακτητάς, τοὺς Βουλγάρους ἀφανιστάς τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, τοὺς ἀθέους γενιτσάρους κομμουνιστάς πάντοτε εἰς τὴν ἀριτικὴν καὶ μαρτυρικὴν Βόρειον Ἑλλάδα, μηδέποτε φανταζόμενος ὅτι ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐχρησιμοποιεῖ συκοφαντίας καὶ ὕβρεις γνωστῶν καιοπίστων καὶ ἀναξιόπιστων ἐντύπων διὰ νὰ μέ διώξη

Δ Ι Α Τ Α Υ Τ Α

ΕΞΑΙΤΟΥΜΑΙ : α) Ὅπως ἀνασταλῆ ἡ ἔκδοσις Βασιλικοῦ Διατάγματος κυροῦντος ποινὴν εἰς ἀνύπαρτον ἀδίκημα καὶ ἄνευ ἐνοχῆς καὶ δυνάμει νόμου ἀντικανονικοῦ καὶ ἀντισυνταγματικοῦ.

β) Ὅπως ἀποσταλῆ ὁ φάκελλος εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι καταργηθέντος τοῦ θεσμοῦ τοῦ Ἐκκλησίου (Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου) μόνη ἀρμοδία ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ μου Ἀρχὴ εἶναι ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, Πρῶτος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, μητρόπολις τῆς ὁποίας εἶναι καὶ ἡ Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης.

Διὰ τὴν τεσσαρακονταπενταετῆ, ἐν φόβῳ Θεοῦ πάντοτε, ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν μου, ἔχω τὸ μέτωπον ὑψηλὰ καὶ τὴν συνείδησιν ἡσυχον, βέβαιος ὅτι διὰ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτοῦ πλειονότητι, καὶ τὰς ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης κανονικῶς διοικουμένας ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ἡ ταπεινότης μου εἶμαι καὶ θὰ εἶμαι, παρά τὴν ὡς ἀνωτέρω ἄδικον ἀντικανονικὴν καταδικαστικὴν κατὰ ἐμοῦ ἀπόφασιν, ἐφ' ὅρου ζωῆς μου, Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

Ἀρμόδιος δικαστικὸς κλητῆρ ἐπιδότω νομίμως τὴν παροῦσαν πρὸς τὸν πρὸς ὃν αὕτη.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29ῃ Φεβρουαρίου 1968
ὁ διατελῶν κανονικὸς καὶ νόμιμος
μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Παντελεήμων

Σημείωσις :

Ὁ Παναγ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων ἀπηύθυνε τὴν 4ην Μαρτίου 1968 κανονικὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχην (σελ. δακτυλογραφημένα 12), ἐφ' ὅσον ἐν Ἑλλάδι κατηγγήθη ἡ ἔφεσις καὶ ἰσχύει ὁ νόμος 3615/1928 καὶ ἡ ἀπὸ 14 Σ/βρίου 1928 Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ πράξις περὶ τῶν Μητροπολιτῶν τῶν Νέων Χωρῶν.

Τὸ κείμενον εἶναι ἄκρω ἐνδιαφέρον.

ΕΞΩΔΙΚΟΣ ΔΗΛΩΣΙΣ ΜΕΤΑ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πρ. Ἀθηνῶν Προέδρου,
Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰακώβου

Πρὸς

Τὸν κ. Ὑπουργόν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας
Κοινοποιουμένη

- 1) Πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν Ἀντιβασιλέα κ. Γεώργιον Ζωϊτάκη.
- 2) Τὴν Α. Ε. τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Γεώργιον Παπα -
παδόπουλον.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆ -
ρος ἡμῶν διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Προκαθημένων
τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ Χριστινικοῦ Κό -
σμου διὰ τὴν ἀδικίαν καὶ ἀπολύτως ἀντικανονικὴν καὶ διὰ τοῦτο
ἀντισυνταγματικὴν κατ' ἔμοῦ ἀπόφασιν τοῦ Δικαστηρίου τοῦ Α.Ν.
214/1967 τῆς 6ης Μαρτίου 1968.

Ἐπὶ τῆς κατ' ἔμοῦ, κατὰ τὴν 6ην Μαρτίου ἐ.ἔ. , ληφθείσης
ἀποφάσεως τοῦ εἰδικοῦ καὶ ἀγνώστου εἰς τὸ Δίκαιον τῆς Ἀνα -
τολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δι' Ἀρχιερεῖς Ἐκκλησιαστικοῦ
Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, τοῦ συγκροτηθέντος παρὰ τοὺς Θεούς
καὶ Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ,
κυρουμένους δὲ διὰ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος καὶ
παρὰ τοῦ ἠῤῥημένης συνταγματικῆς ἰσχύος νόμου 671/1943 , τοῦ
ρυθμίζοντος τὰ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ
τάς ἐπιτάγας τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850, δι' οὗ κατέστη ἡ Ἐκ -
κλησία τῆς Ἑλλάδος Αὐτοκέφαλος ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι θὰ συγκρο -
τῆ Σύνοδον διοικοῦσαν κατὰ τὰ Πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης, δη -
λῶ Ὑμῖν τὰ ἑξῆς:

- 1) Παρεβιάσθη διὰ τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως τὸ δεδυνασμένον
ὑπερ εἶναι ἀρχὴ τῆς πολιτικῆς δικονομίας καὶ τῆς Ἐκκλησιασ -
τικῆς (πρ.βλ. Ἱ. Κανόνες κ.λ.π. 1949 Ἀμ. Ἀλιβιζάτου σελ .

611 κατ' Χριστοφιλοπούλου 'Ελληνικόν 'Εκκλησιαστικόν Δίκαιον
 τεύχος 3ον 'Αθήναι 1956 σελ. 76-8) ἀπαράβατος ἐφ' ὅσον διὰ τῆς
 ὑπ' ἀριθμ. 1/894 τῆς 1ης 'Απρ. 1962 ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου κα-
 τὰ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 5383/1932 (ψηφισθέντος τῆ συμφω-
 νία 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ ἰσχύοντος ἐπὶ 36 ἔτη) Συνο-
 δικοῦ Δικαστηρίου καὶ συγκροτηθέντος κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς
 'Αρχιερωσύνης, διότι ἐνῶ διὰ τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης ἐκηρύχθη
 ἀθῶος τῆς ἀποδοθείσης μοι τότε ψευδοῦς καὶ συνοφαντικῆς κα-
 τηγορίας καὶ διὰ μεταγενεστέρας ἀποφάσεως τῆς ἐν λόγῳ κανο-
 νικῆς καὶ νομίμου καὶ διὰ τοῦτο Συνταγματικῆς 'Ιερᾶς Συνόδου,
 ἀπεφασίσθη ἵνα ἀναλάβω τὴν διαπολιμασίν τῆς 'Ιερᾶς Μητροπό-
 λεως 'Αττικῆς καὶ Μεγαρίδος ὡς Μητροπολίτης ὑπὸ τὸν τίτλον
 "Ἀρχιεπίσκοπος πρώην 'Αθηνῶν Πρόεδρος 'Αττικῆς καὶ Μεγαρίδος,"
 εἶτα δὲ διὰ τῆς ἀπὸ 4ης Φεβρουαρίου 1963 ἀποφάσεως τῆς 'Ιε-
 ραρχίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἡ ὁποία κατὰ τοὺς 'Ιε-
 ροὺς Κανόνας διοικεῖ καὶ ἐκλέγει τοὺς 'Αρχιερεῖς (Κανὼν Γ'
 τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου), προὔταθη εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἵ-
 να ἡ διαληφθεῖσα ἀπόφασις τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου κυρωθῇ νομοθε-
 τικῶς, πράγματι δὲ , διὰ τοῦ Ν.Δ.4562 ('Αριθ.Φ.Ε.Κ.Α.210 τῆς
 15ης 'Οκτωβρίου 1966)" ἄρθρον 16, ψηφισθέντος ὑπὸ τῆς Βουλῆς
 ἀπεικατεστάθην καὶ νομίμως, κατὰ τὴν ὁμόφωνον θέλησιν τῆς 'Ιε-
 ραρχίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος εἰς τὴν 'Ιερὰν Μητροπό-
 λιν 'Αττικῆς καὶ Μεγαρίδος ἀπὸ τοῦ 1962 μὲν ἐκκλησιαστικῶς
 ἀπὸ τοῦ 1966 καὶ διὰ Νόμου, ἐν τούτοις εἰσῆχθη εἰς δίκην
 καὶ κατεδικάσθη δι' ἀνύπαρκτον πλέον ἀδίκημα, οὕτω δὲ , τὸ
 πρῶτον εἰς τὴν 'Ανατολικὴν 'Εκκλησίαν ἀθωωθείς ὑπὸ ἀρμοδίου
 Συνοδικοῦ Δικαστηρίου εἰσῆχθη εἰς δίκην καὶ κατεδικάσθη, ἀ-
 δίκως, ἀντικανονικῶς καὶ ἀντισυνταγματικῶς, διότι οὐδέποτε ἠ-
 κούσθη οὐδέ εἶναι δυνατόν νά νοηθῇ εἰς τὰ πολιτικά δικαστή-
 ρια νά δικασθῇ ἐν νέου πρόσωπον κηρυχθέν δι' ὁμοφώνου Βουλευ-
 ματος ἀρμοδίου Δικαστηρίου μετὰ 6 ἔτη δι' ἀδίκημα ἀνύπαρκτον.

2) 'Επί πλέον ὁ Α.Ν.214/1967 εἶναι ἀντισυνταγματικός ἐφ' ὅσον ἐξ ἀντικειμένου ἐξεταζόμενος παραβιάζει εὐθέως τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος, δυνάμει τοῦ ὁποῦ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῆς Πολιτείας τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον νὰ τηρῆ αὕτη "ἀ πα ρ α σ α λ ε ὕ τ ω ς τ ο ῦ ς Ἱε ρ ο ῦ ς Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς Κανόνας καὶ τὰς Ἱερὰς Παραδόσεις". Δοθέντος δέ, ὅτι εἰς τοὺς Ἱερούς Κανόνας περιλαμβάνονται οἱ Κανόνες ΣΤ' τῆς Β' καὶ ΚΑ' τῆς Δ' Οἰκουμένης. Συνόδου, μάλιστα ἠύξημένης ἰσχύος, ἅτε ψηφισθέντες ὑπὸ Οἰκουμ. Συνόδου, οἵτινες Ἱ. Κανόνες ρυθμίζοντες εἰδικῶς τὸν τρόπον ἐγκλήσεως καὶ στοιχειοθετήσεως κατηγορίας κατὰ Ἱεράρχου, δέν εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν Πολιτείαν, δι' ἀπλοῦ νόμου καὶ κατὰ παράβασιν πάντων τῶν Ἱ. Κανόνων, οἵτινες ἀποτελοῦν θετὸν δίκαιον, ἠύξημένης συνταγματικῆς ἰσχύος, νὰ τροποποιῆ, μεταρρυθμίξῃ ἢ καταργῆ τοῦτους.

Ἡ ἀντικανονικότης ὅμως τοῦ ἐν λόγῳ Νόμου καὶ ἄρα ἀντισυνταγματικότης ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων.

3) Οἱ ἀνεκὰθεν ἰσχύοντες εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν Ἱεροὶ Κανόνες τῶν Οἰκουμ. Συνόδων, οἵτινες οὐ μόνον ἐγένοντο σεβαστοὶ καὶ ὑπὸ ἐτεροθρήσκων ἀκόμη καὶ πολεμίων Κρατῶν, διεμόρφωσαν δίκαιον, τὸ ὁποῖον ρυθμίζει ἀποφασιστικῶς καὶ σαφῶς καὶ κατὰ τρόπον ἀκριβῆ τὴν κρίσιν κληρικῶν ὑποπεσόντων εἰς ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα. Οὕτω ἐδημιουργήθησαν ἐκκλ. δικαστήρια, ἐν οἷς τὸ Ἐπισκοπικόν, ὅπερ τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου καταργεῖται διὰ τοῦ ἐν λόγῳ Α.Ν.214/67 ἐπίσης δέ καταργεῖται ἄλλα ἐκκλ. δικαστήρια, ἀρμόδια διὰ νὰ κρίνουν κατηγορουμένους Ἀρχιερεῖς.

Ἡ σύνθεσις, ἡ ἀρμοδιότης καὶ οἱ δικονομικοὶ κανόνες τῶν ἐν λόγῳ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων εἶναι γνωστοὶ καὶ τηροῦνται παγίως ἐπὶ σειράν αἰώνων.

“Οθεν είναι άπιστευτον, ότι ήδύνατο ή ‘Εκκλησία τής ‘Ελλάδος ή διεπομένη συνταγματικώς μέν υπό του άρθρου 2 του Συντάγματος, όπερ δεσμεύει τήν Πολιτεία και υπό του Συνοδικου Τόμου του 1850 και των Νόμων 671/1943 και του 5383/1932 ν’άποικτήση ούτως είπειν, έκτακτα ‘Ιεροδικεΐα και ούτω να στερήση τους κληρικούς καθόλου και τους ‘Αρχιερεΐς είδιδικώς των φυσικων αυτών Δικαστων, ήτοι των ‘Επισκοπων και των Κανονικων Συνοδικων Δικαστηριων. Φυσικοί δε Δικασταί των ‘Αρχιερέων ήσαν και είναι έν μέν τῷ Πατριαρχεΐῳ Κωνσταντινουπόλεως μέχρι του 1860 οι κατά τό Συνταγματικον καλούμενοι είς τήν Σύνοδον ‘Αρχιερεΐς, ή κατά τά Πρεσβεΐα τής ‘Αρχιερωσύνης, ως συμβάλνει έν ‘Ελλάδι, κατά τήν ρητήν αξίωσιν, ως είδομεν, του Συνοδικου Τόμου του 1850.

“Οθεν και έξ’αυτου του λόγου παραβιάζεται ή διάταξις του άρθρου 2 του Συντάγματος.

Τοιαύτη σύνθεσις έκτάκτου Δικαστηριου, ίνα δικάση ‘Αρχιερέα επί 35ετία και πλέον ‘Αρχιερατεύοντα Θεοφιλώς τήν έπαρχίαν αυτου, ουδέποτε παρουσιάσθη είς τά χρονικά τής ‘Ανατολικής ‘Εκκλησίας, από τής ίδρύσεως αυτης μέχρι σήμερα. Τό πρωτοφανές δε του έκτάκτου τούτου Δικαστηριου, φαίνεται και έν του γεγονότος, ότι συνεκροτήθη έν τής διωρισμένης ούχι υπό τής ‘Εκκλησίας άριστινδην Συνόδου, έπηυξημένης διά τεσσάρων αρχιερέων, μέ τό πρωτοφανές είς τήν ‘Εκκλ. ‘Ιστορία και τό Κανονικόν Δίκαιον μόνον προσόν, ότι είναι ήλικίας άνω των 50 έτων.

“Οθεν και έννεκα του λόγου τούτου ή κατ’έμου ληφθεΐσα τήν 6ην Μαρτίου 1968 απόφασις είναι όπωσδήποτε άντικανονική και διά τουτο άντισυνταγματική και άκυρος.

4) Διαμαρτυρόμενος διά ταυτα δηλώ ώσαύτως, ότι διαμαρτύρομαι και διά τήν γενομένην είς βάρος μου άνεπίτρεπτον

παραβίασιν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου καί δικονομικῶν κανόνων, οἵτινες ἀπό αἰώνων ἀναγνωρίζονται ὡς ἀπαραίτητοι διὰ τὴν διασφάλισιν τῆς ἀπονομῆς δικαίου εἰς κατηγορούμενον (ἐν προκειμένῳ δὲ δὲν ὑπάρχει οὔτε κατηγορία, οὔτε κατηγορος) ὅστις πρέπει νὰ δύναται ἀσφαλῶς νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν τιμὴν του.

Διαμαρτύρομαι δέ, διότι τὸ κατ'ἐμοῦ πόρισμα οὐ μόνον συνετάγη παρὰ τὰς ὑφισταμένας μαρτυρικὰς καταθέσεις, ἀλλὰ καί παρὰ τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 5383/1932, ὅστις ἀπαιτεῖ τὴν ὑπαρξίν γεγονότων, ἀναφερομένων εἰς συγκεκριμένον παράπτωμα τοῦ κληρικοῦ, ὅπερ δὲν κατηγορήθη εἰς ἐμέ, ἅτε τῆς "ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας" μὴ ἀποτελούσης παράπτωμα, ἀλλὰ προσόν διὰ τὸν λαϊκὸν ὑποψήφιον κληρικόν, δι'ὃ σὺδέποτε ἐθεωρήθη εἰς τὸ Δίκαιον τῆς Ἀνατολ. Ἐκκλησίας ὅτι ὑπάρχει τοιοῦτον παράπτωμα, λογικῶς δὲ δὲν ἠδύνατο ν'ἀποτελέσῃ τοιοῦτον, διότι ὁ κληρικὸς ὑποπίπτει εἰς ὠρισμένα ἀδικήματα, ἐγὼ δὲ ἀθωωθείς ἀπὸ συνοφαντικῆς κατηγορίας καί ἀποκατασταθεὶς εἰς τὸν θρόνον μου ἀπὸ βετίας καί πλέον εἰς οὐδέν παράπτωμα ὑπέπεσα ποτέ.

5) Ἐπειδὴ δὲ καί ἡ ὑπὸ τοῦ προφανῶς ἀντικανονικοῦ καί διὰ τοῦτο ἀντισυνταγματικοῦ νόμου 214/1967 θεσπισθεῖσα ἀρχὴ τῆς καταργήσεως τῆς ὑπάρξεως δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας εἰς οὐδέν ἄλλο ἄγει, εἰμὴ μόνον εἰς τὴν ἐκ προτέρου καταδίκην καί ἀθῶν ἀκόμη, ὡς συμβάλει μὲ τὸν ὑπογράφοντα, ἔπεται ὅτι καί ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου ὁ ἐν λόγῳ Νόμος εἶναι ἀνάντικανονικὸς καί ἄρα ἀντισυνταγματικὸς, ὡς ἀντιτιθέμενος εὐθέως κατὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 καί 8 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος, δοθέντος μάλιστα ὅτι εἶναι ἀναφάρετον καί ἱερὸν τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως εἰς μελζονα Σύνοδον, ἡ ὅποια ἐθεσπίσθη ἀπὸ πολλῶν αἰώνων διὰ τῶν Κανόνων ΙΒ' καί ΙΔ' τῆς Ἀντιοχείας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐν λόγῳ Κανόνες ἐκυρώθησαν ὑπὸ τοῦ Β' Κανόνος τῆς Πενθέκτης Οἰκουμένης -

της Συνόδου τοῦ ἔτους 690-91 ἔπεται, ὅτι εἶναι ἠύξημένης ἰσχύος καὶ συνταγματικῶς κατωχυρωμένοι, ὡς ἀναφερόμενοι εἰς θεμελιώδη καὶ διεθνῶς ἀνεγνωρισμένον θεσμόν τῆς ἐφέσεως, δεκτόν ὑπὸ τῆς Ἐκκλ. Δικονομίας καὶ τῆς πολιτικῆς.

6) Διαμαρτυρόμενος καὶ διὰ τὴν παραβίασιν ταύτην στοιχειῶδων κανόνων τοῦ Δικαίου διαμαρτύρομαι καὶ θεωρῶ διὰ τοῦτο ἄκυρον τὴν κατ' ἐμοῦ ἀπόφασιν, ἐφ' ὅσον πειρᾶται, δυνάμει Νόμου ἀντικανονικοῦ καὶ ἀντισυνταγματικοῦ, νὰ στοιχειοθετήσῃ νέον καὶ ἄγνωστον ἀδίκημα, εἷς τε τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄρα ἄνευ ἐνοχῆς, ἥτις μόνον διὰ προσωπικὸν ἀδίκημα εἶναι νοητὴ.

7) Ἀλλὰ διαμαρτύρομαι καὶ διὰ τὴν παραβίασιν καὶ ἑτέρου στοιχειώδους Κανόνος Δικαίου, ὅπερ ὁ ἀείμνηστος Γ. Μπαλῆς εἰς τὸν Προεδρικὸν Λόγον ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν ἐξῆρε καὶ καθώρισεν ἐπιγραμματικῶς ὡς ἐξῆς:

" Ὁ νόμος ρυθμίζει τὸ μέλλον ", διότι τὸ ἄρθρο 7 τοῦ Συντάγματος ἐπιτάσσει σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς.

" Ἀδίκημα δὲν ὑπάρχει, οὐδέ ποινὴ ἐπιβάλλεται, ἄνευ νόμου ἰσχύοντος πρὸ τῆς τελέσεως τῆς πράξεως. Βαρυτέρα ποινὴ οὐδέποτε ἐπιβάλλεται μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς πράξεως ".

Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀναγράφει καὶ τὸ ἄρθρον ΓΤ παρ. 2 τῆς Παγκοσμίου Διακηρύξεως ἀνθρώπων Δικαιωμάτων τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1948 καὶ τὸ ἄρθρον 7 παρ. Ι τῆς Συμβάσεως Προστασίας Δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου τῆς ὑπογραφείσης καὶ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐν Ρώμῃ τὴν 14ην Ν/βρίου - 1970.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἢ συνταγματικὴ καὶ ὁ Κανὼν Διεθνοῦς Δικαίου, εἶναι λοιπὸν ἀπαραβίαστος.

“Οθεν και αν υπήρχε αδίκημα, όπερ δέν υπάρχει έν προκει-
 μένω, άπεκλείετο και άποκλείεται ή άναδρομική ίσχύς και έπι-
 βολή ποινής και έπί τή βάσει του άντισυνταγματικού νόμου, δι’
 ού κατά τινα τρόπον θεμελιούται και έπαυξάνεται τό άξιόποι-
 νον μή ύάρξαντος άδικήματος. Διότι και αν ήθελε εΐναι κανο-
 νικός και συνταγματικός ό νόμος 214/1967, πάλιν εΐναι άδύνα-
 τος και άνεπίτρεπτος ή έφαρμογή του έπί ύποθέσεως κριθείσης
 έν τώ παρελθόντι τελεσιδίκως και καταστάσης άμετακλήτου δι’
 άποφάσεως άρμοδίου Έγκλησιαστικού Δικαστηρίου.

8) “Οθεν έπειδή έν τή Πατρίδι μου διά του Α.Ν.214/67, ώς άνέφε-
 ρον διεξοδικώς άπεστερήθην τών δυνατοτήτων ύπερασπίσεώς μου
 και έρα δικαστικής δικαιώσεως, εύρίσκομαι ύποχρεωμένος ώς Έ-
 εράρχης, δοκιμαζομένης Έγκλησίας, έχων μάλιστα τό δεδικασμέ-
 νον, να σκεφθώ και ένδεχομένην προσφυγήν εις τό Δικαστήριον
 Προστασίας τών Δικαιωμάτων του άνθρώπου.

Έπειδή λόγω τής άπαραδέκτου διατάξεως του άρθρου 7 παρ
 3 Α.Ν.214/1967, ήτοι τής έξαντλήσεως τής έσωτερικής Έγκλη-
 σιαστικής Δικαιοδοσίας εις πρώτον και τελευταϊον βαθμόν, κα-
 ταναλοΐται αυτόχρημα ή δικαιοδοσία τών Δικαστηρίων τής Χώρας,
 ής τυγχάνω ύπήκοος και τίθεται εις ένέργειαν κατ’άρθρον 26
 τής από 4-11-1950 έν Ρώμη ύπογραφείσης διεθνούς Συμβάσεως
 Προστασίας τών Δικαιωμάτων του Άνθρώπου, ή άρμοδιότης διεθ-
 νών δικαστηρίων.

Έπειδή κηδόμενος του σχήματος και του άξιώματός μου ,
 δι’ό και δημιουργεΐται ύποχρέωσις προσφυγής, άν πάντα τά ως
 άνω δέν ήθελον γίνει δεκτά, εις τήν Εύρωπαϊκήν Έπιτροπήν
 και εις τό Εύρωπαϊκόν Δικαστήριον τών Δικαιωμάτων του άν-
 θρώπου, διά κατάδηλον παραβίασιν τής διατάξεως του άρθρου 7
 τής ως άνω Διεθνούς Συμβάσεως Προστασίας Άνθρωπίνων Δικαιω-
 μάτων, ίσχυούσης ως έσωτερικόν έλληνικόν θετόν δίκαιον. Κατά
 τό άρθρον τουτο " Ούδεις δύναται να καταδικασθῆ διά πράξιν ή

παράλειψιν, ἢ ὅποια, καθ' ἣν στιγμὴν διεπράχθη, δὲν ἀποτελεῖ ἀδίκημα συμφώνως πρὸς τὸ ἐθνικὸν ἢ διεθνὲς δίκαιον".

Ἐπειδὴ ἡ ὁδὸς αὕτη τοῦ διεθνοῦς δικαστηρίου ἀποτελεῖ τὸ ὕστατον, πλὴν ἀναγκαῖον, καταφύγιον διασώσεως τοῦ δικαίου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐμοῦ.

Δ Ι Α Τ Α Υ Τ Α

ΕΞΑΙΤΟΥΜΑΙ : Ὅπως ἀνασταλῆ ἡ ἔκδοσις Βασιλικοῦ Διατάγματος κυροῦντος ποινὴν εἰς ἀνύπαρκτον ἀδίκημα καὶ ἄνευ ἐνοχῆς καὶ δυνάμει νόμου ἀντικανονικοῦ καὶ ἀντισυνταγματικοῦ .

Διὰ τὴν πεντηκονταετῆ καὶ πλέον ἐν φόβῳ Θεοῦ πάντοτε ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν μου, ἔχω τὸ μέτωπον ὑψηλὰ καὶ τὴν συνείδησιν ἡσυχον, βέβαιος ὅτι διὰ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτοῦ πλειονότητι, καὶ τὰς ἀπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης κανονικῶς διοικουμένας Ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ἡ ταπεινότης μου εἶμαι καὶ θὰ εἶμαι, παρὰ τὴν ὡς ἀνωτέρω ἄδικον καὶ ἀντικανονικὴν καταδικαστικὴν κατ' ἐμοῦ ἀπόφασιν, ἐφ' ὄρου ζωῆς μου, Ἀρχιεπίσκοπος πρώην Ἀθηνῶν Πρόεδρος Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος.

Ἀρμόδιος δικαστικὸς κλητῆρ ἐπιδότω νομίμως τὴν παροῦσαν πρὸς τὸν πρὸς ὃν αὕτη.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 7ῃ Μαρτίου 1968

(ὑπογρ.) Ὁ διατελῶν κανονικὸς καὶ νόμιμος Ἀρχιεπίσκοπος πρώην Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΙΑΚΩΒΟΣ.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Ε'

'Ανέκδοτα κείμενα

"Εγγραφα τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν

τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

καὶ Θεσσαλονίκης

Περί τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967

Τό περιεχόμενον

- α) Τό ἔγγραφον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν περί τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967. Ἀναδημοσίευσις ἀπό τό περιοδικόν Προβλήματα ἔκκλησιαστικά.
- β) Τό ἔγγραφον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ἀνέκδοτον) ἀναφέρεται εἰς τόν Σεβ. Μητροπολίτην κ. Παντελεήμονα.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Η ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἄριθ. Πρωτ. 521.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26ῃ Φεβρουαρίου 1968.

Πρὸς τον Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον.

Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐνταῦθα

Μακαριώτατε,

Ἀποφάσει τῆς ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. συνεδρίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὑποβάλλομεν ὕμῖν εὐλαβῶς τὸ συνημμένον σημείωμα. δι' οὗ ἐκφράζονται αἱ ἀπόψεις τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ἐπὶ τοῦ Α.Ν.214)1967 "περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας" καὶ παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ λάβητε γνῶσιν τούτου.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Ο ΚΟΣΜΗΤΩΡ κ.ἀ.α.

Μ. ΣΙΩΤΗΣ

"Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐν τῇ βαθυτάτῃ συναισθήσει τοῦ χρέους της ὅπως συμπαρασταθῆ καὶ συμβάλῃ εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀνορθώσεως καὶ ἀναγεννήσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦθ' ὅπερ συνιστᾷ καὶ πρωταρχικὴν ἐπιδίωξιν τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ἔχει τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλλῃ ὑπὸ τὴν κρίσιν Αὐτῆς τὰς ἀκολούθους παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 214 τῆς 12.12.1967 "περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 5383)1932 "Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας", δεδομένου μάλιστα, ὅτι αἱ κυριώτεραι διατάξεις τούτου δυσκόλως ἐναρμονίζονται πρὸς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας οὕτω:

1) Διὰ τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ ἀνωτέρω Ἀναγι. Νόμου ἐπιβάλλεται ποινή ἐπὶ τῇ βάζει ἀορίστου κατηγορίας καὶ χωρὶς ν'ἀπαιτῆται ὑπαρξίς ὑπαιτιότητος τοῦ κατηγορουμένου, ἥτις νὰ συνιστᾷ οὐσιῶδες συστατικόν στοιχεῖον παντός ὑπευθύνου καὶ ἀξιολοίμου ἀδικήματος.

2) Διὰ τοῦ ἄρθρου 7 παρ. 3 καταργεῖται τὸ ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων (ἔγκλητον), ἥτοι τὸ δικαίωμα τῶν καταδικαζομένων κληρικῶν ὅπως προσβάλλουν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου εἰς ἀνώτερον τοιοῦτον, δεδομένου ὅτι δια τῆς ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 1 Ν. 5383)1932 Ἐγκλησιαστικῶν Δικαστηρίων τὰ διὰ τοῦ Α.Ν. 214 ἄρθρ. 1 καὶ 2 συγκροτούμενα δικαστήρια διαζοῦν ἀνεκκλητήτως εἰς τὸν πρῶτον τ.ἔ. καὶ ἔσχατον ταῦτοχρόνως βαθμόν, τοῦθ' ὅπερ προϋποθέτει τὸ μὴ δυνάμενον βασίμως νὰ ὑποστηριχθῆ ἀλάθητον αὐτῶν.

3) Διὰ τοῦ Α.Ν. 214 ἄρθρ. 4 παρ. 1 ἀφαιρεῖται ἐκ τῶν Ἐπισκόπων ἢ ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων στηριζομένη θεμελιώδους σημασίας δικαστικὴ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦς κληρικῶν καὶ μοναχῶν.

Ὡς εἶναι σαφές διὰ τῶν ἀνωτέρω οὐ μόνον πλήσσουνται θεμελιώδεις ἀρχαί τοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει δέν ἐπιτυγχάνεται ἡ βασικὴ ἐπιδίωξις τῆς Πολιτείας ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ἐμπεδωσις δηλονότι ἐν τῇ συνειδήσει τῶν πιστῶν τῆς ὀρθότητος τῶν καταβαλλομένων προαπαθειῶν καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὴν ἐπιτευξίν τῆς πλήρους ἐνότητος καὶ συμπαραστάσεως εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ δύναται νὰ ἔχουν λίαν θλιβεράς ἐπιπτώσεις εἰς τὸ ἐγγύς ἢ ἀπώτερον μέλλον διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐχομεν τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἐξυγίανσις καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ καταργήσεως θεμελιωδῶν θεσμῶν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἀλλ' ἀντιθέτως διὰ τῆς πλήρους συμμορφώσεως εἰς τὰς ἐπιταγὰς αὐτῶν. Πέραν συνεπῶς

τῆς ἐπιτεύξεως οἰωνδήποτε προσκαίρων στόχων διὰ τῆς παραμε-
 ρίσεως τῶν Ἱερῶν Κανόνων προέχει ἢ περιφρούρησις καί δια-
 σφάλισις τῆς κανονικῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι τὰ πρόσωπα ἔρ-
 χονται καί παρέρχονται, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία μένει εἰς τόν αἰῶνα.
 Πιστεύομεν ἀπολύτως, ὅτι ἡ βαρυσήμαντος προκήρυξις τοῦ κ.
 Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, καθ' ἣν ἡ ἐξυγίανσις καί ἡ ἐκκα-
 θάρισις τοῦ πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ δέν εἶναι δυνατόν νά συν-
 τελεσθοῦν ἐπί τῆ βάσει διαδόσεων καί φημῶν, ἀλλά διὰ κριτηρί-
 ων ἀντικειμενικῶν καί τῆς ἀπονομῆς ἀληθοῦς δικαιοσύνης, ἰσχύ-
 ει πολλῶ μάλλον διὰ τήν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, οἱ θε-
 σμοί τῆς ὁποίας συνιστοῦν τό πολυτιμώτερον θησαυρόν τοῦ Ἐθ-
 νους.

διατελοῦμεν.....κ.λ.π.

ὁ Κοσμήτωρ κ.ἀ. Μ. Σιώτης.

Ἐνεκοινώθη εἰς τήν συνεδρίαν τῆς 15ης Μαρτίου 1968, ὅτε
 καί οἱ ἐπιδόσαντες τήν γνωμοδότησιν μέ τό ἀνωτέρω ἔγγραφον
 καθηγηταί (κ.Μ.Σιώτης, προκοσμήτωρ καί Κ. Μουρατίδης) ἀνε-
 κοίνωσαν, ὅτι τοῖς ἐλέχθη, ὅτι ἦλθε τρόπον τινά, πολύ ἀργά
 ἢ παρέμβασις τῆς Σχολῆς: Ἐπάρχουν εἰς τό ἔγγραφόν μου σχό-
 λια (μακρά) μή συζητηθέντα. Ἡ πρότασις μου νά γίνῃ τό ἀνωτέ-
 ρω διάβημα, οὔσα γραπτή, καταχωρίσθη εἰς τό Πρακτικόν τῆς 6ης
 Φεβρ. 1968, ὅτε καί ἐγένετο ἡ συζήτησις καί ἐλήφθη ἡ ὁμόφω-
 νος ἀπόφασις νά γραφῇ καί νά ἐπιδιοθῇ τό σημεῖωμα εἰς τήν Ἀρ-
 χιεπισκοπήν διὰ τήν Σύνοδον.-

Γ.Ι.Κ.

Σχετικόν ἔγγραφον ἡμέτερον μεταγενέστερον.

Πρός

τήν Κοσμητείαν

τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πα-
νεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ε Ν Τ Α Υ Θ Α

Κύριε Κοσμητορ,

Ἔχω τήν τιμήν νά γνωρίσω Ὑμῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐννοίᾳ παλαι-
οτέρας ἐγκυκλίου τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως βοηθήσωμεν αὐτήν εἰς
τό ἔργον της, αἰτοῦμαι ὅπως μοί χορηγήσετε ἀντίγραφον τῆς ὁ-
μοφώνου γνωματεύσεως τῆς ἡμετέρας σχολῆς περί τοῦ Α.Ν. 214/
1967, ἐφ' ὅσον ἡ ἐν λόγῳ βαρυσήμαντος γνωμάτευσις δέν ὑπεβλή-
θη εἰς τήν Κυβέρνησιν, ἣτις ἐπί τοῦ παρόντος ἀσκεῖ τήν νομο-
θετικὴν ἔξουσίαν.

Ἡ αἴτησίς μου προὐκλήθη ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ
Α.Ν.214/1967 παρετάθη διά τοῦ Ν.Δ.344/1969 ἀπό τῆς λήξεως τοῦ
διαλειφθέντος Α.Ν., ἥτοι ἀπό τῆς 7ης Δεκεμβρίου 1969, διότι
προφανῶς ἡ Κυβέρνησις δέν γνωρίζει ἐπισήμως τήν βασικὴν διά
τά Ἐκκλησιαστικά Δικαστήρια γνώμην τῆς Σχολῆς.

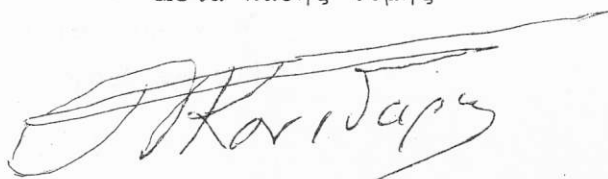
Ἐπειδὴ ἡ Σχολή ἠρνήθη νά ἐκτελέσῃ νῦν, τήν ἐν καιρῷ λη-
φθεῖσαν, ἀλλά ἐκ λόγων τυχαίων μή ὑποβληθεῖσαν τῇ Κυβερνήσει
βαρυσήμαντο νῶς ἄνω ἀπόφασιν, ἡ ὁποία εἶναι χρήσιμος εἰς
τήν Ἐκκλησίαν καί τό Κράτος τῆς σήμερον καί κατ' ἀκολουθίαν εἰς
τήν Κυβέρνησιν, μάλιστα κατά τήν παροῦσαν ὥραν, ἔχω τήν τιμήν
νά παραναλέσω Ὑμᾶς, ὅπως μοί χορηγήσητε ἀντίγραφον, ἵνα ὑπο-
βάλω τοῦτο ἱεραρχικῶς εἰς τόν Ὑπουργόν τῆς Παιδείας, διότι
θεωρῶ καθῆκον μου πρός τήν Ἐκκλησίαν καί τήν Πατρίδα, ὡς ἀρ-
μόδιος καθηγητής τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος
καί ὡς μέλος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Θά μέ ἤλεγχεν ἡ Ὁρθόδοξος καί πατριωτι-

κή μου συνείδησις, εάν δέν ἔπραττον τό καθήκον τοῦτο, ἀφοῦ μάλιστα ἡ Σχολή εἶχεν ἀποφασίσει νά ἐπιδώσῃ τήν γνώμην της ἐπί τοῦ βαρυσημάντου θέματος, ἐκωλύθη δέ νά πράξῃ τοῦτο ἐξ ὄλως τυχαίου γεγονότος.

Τό θέμα εἶναι θέμα ἀρχῆς καί οὐχί προσωπικόν.

Μετά πάσης τιμῆς

Καθηγητής Γεράσιμος Ι. Κονιδάρης

Τό ἀντίγραφον δέν ἐχορηγήθη, ἀλλ' ἄγνωστον πῶς ἐδημοσιεύθη εἰς τόν τύπον (περιοδικόν τοῦ Πατρός Γεωργ. Πυρουνάκη).

*

* *

Ἐκολουθεῖ τό ἔγγραφον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀναφερόμενον ὀρθῶς βεβαίως εἰς τό προσωπικόν θέμα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, ἀλλά ἐμμέσως καί εἰς τόν Ἄν. Νόμου 214/1967.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

'Εν Θεσ/κη τῇ 22 'Ιανουαρίου 1968

Πρός

Τὴν ΑΕ. τόν 'Υπουργόν

'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσημαμάτων

Κύριον Θεοφύλακτον Παπακωνσταντίνου

Α Θ Η Ν Α Σ

Οἱ καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἔχοντες ἐν τῇ ἀποστολῇ αὐτῶν καὶ τό ἔργον τῆς ὑπερασπίσεως τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας κατὰ ἐνδεχομένων διαβολῶν, συνεισκέφημεν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς παραπομπῆς τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης εἰς τό ἀρμόδιον ἐκκλησιαστικόν δικαστήριον ἐπὶ τῇ βάσει ἐκδοθέντος σχετικοῦ Α.Ν.

Οἱ καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ ἄλλοτε ἐπανελημμένως ἐπελήφθησαν παρομοίων θεμάτων, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐν τῇ περιπτώσει τῆς ἐναντίου τοῦ νῦν προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου, τότε δέ μέλους τῆς Σχολῆς, καταγγελίας ἐπὶ καιοδοξία. Ἐπιλαμβάνομεθα δέ τοῦ ἔργου τούτου ἐν τῷ παρόντι βάσει τῆς γραμμῆς τῆς κυβερνήσεως, τὴν ὁποῖαν πρό διημέρου καθώρισεν ὁ πρόεδρος αὐτῆς, εἰπὼν· "εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπολυτρώσωμεν τόν κοινωνικόν ὀργανισμόν ἀπὸ τὰ δεσμὰ αὐτῆς τῆς φαύλου νοοτροπίας διαβολῆς!"

Ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης τυγχάνει ἐπίτιμος διδάκτωρ τῆς Σχολῆς ἡμῶν εἰς ἀναγνώρισιν τῆς οἰκουμενικῆς αὐτοῦ προβολῆς καὶ τοῦ ποιμαντικοῦ αὐτοῦ ἔργου. Ὡς ἐκ τούτου οἱ καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς δέν δύνανται νὰ μείνουν ἀ-

διάφοροι ἐν τῇ προκειμένη περιπτώσει.

Οὐδέν πραγματικόν γεγονός γνωρίζομεν ἐπιβεβαιοῦν τό βási-
μον τῶν κατ'αὐτοῦ κατηγοριῶν, τὰς δέ σχετικὰς φήμας περί τοῦ ἀν-
τιθέτου διαδοθείσας ἀπό τινων ἐτῶν δι' ἀνωνύμων λιβέλλων καί διὰ
μιᾶς ἀναξιοπίστου ἐφημερίδος, θεωροῦμεν ἀστηρίκτους καί συκο-
φαντικὰς, πολλῶ μᾶλλον καθ' ὅσον γνωρίζομεν πλείστας περιπτώ-
σεις καθ' ἃς οὗτος ἔλαβε τὰ ὑπό τῶν ἱερῶν κανόνων προβλεπόμενα
ἀύστηρά μέτρα ἐναντίον κληρικῶν ἀκατονομάστου διαγωγῆς.

Ἐπειδή αἱ φῆμαι κατεσιευάσθησαν οὐχί ὑπό τοῦ ποιμνίου αὐ-
τοῦ ἀλλ' ἔξωθεν πιθανῶς ὑπό προσώπων ὑπηρεσιακῶς δυσηρεστημένων,
ἔτυχον δέ ἐκμεταλλεύσεως ὑπό κύκλων ἀποσκοπούντων εἰς τήν ὑπο-
νόμουςιν τῆς Ἑκκλησίας καί τοῦ κοινωνικοῦ καθεσιῶτος, φρονοῦ-
μεν ὅτι αὐταιδέν συνιστοῦν ἀπώλειαν τῆς "ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας" καί ὅτ
ἐνδεχομένη καταδίκη αὐτοῦ ἄνευ τῆς ὑπό τῶν ἱερῶν κανόνων καθο-
ριζομένης διαδικασίας θά προκαλέσῃ μεγαλυτέραν ζημίαν παρά ὠφέ-
λειαν εἰς τήν Ἑκκλησίαν.

Ἐποβάλλοντες ὑμῖν τήν γνώμην ταύτην διατελοῦμεν μετά σε-
βασμοῦ

Οἱ καθηγηταί

Σημείωσις:

Δέν γνωρίζω ἐάν ὑπῆρξεν ἀπάντησις.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Σ Τ '

Κριτική τοῦ Ἐν. Νόμου 214/1967
ὡς ἀντιανονικοῦ καὶ ἀντι-
συνταγματικοῦ τῶν σεβασμιωτάτων
Μητροπολιτῶν κ. Χρυσοστόμου Πειραιῶς
Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος
καὶ
Κορινθίας κ. Παντελεήμονος

Ἄνεκδοτα κείμενα.

ΠΕΝΤΕ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Αί κριτικάί γινόμεναι δι'έγγράφων άνεκ-
δότην έμφανίζονται ένταϋθα κατά χρονο-
λογικήν σειράν.

1η τοϋ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ.
Παντελεήμονος κατά Δ/βριον τοϋ 1967, ή-
τοι άμα τή έκδόσει τοϋ 'Αν. Νόμου 214/
1967.

2α τοϋ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιώς κατά
Φεβρουάριον τοϋ 1968 καί όλίγας ήμέρας
πρό τής άποφάσεως τής Θεολογ. Σχολής τοϋ
Πανεπιστημίου 'Αθηνών.

3η τοϋ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ.
Παντελεήμονος.

4η Δύο είσέτι έγγραφα τοϋ Μητρ. Κοριν-
θίας κ. Παντελεήμονος.

'Αριθ. Πρωτ. 2333

'Εν Κορίνθῳ, τῇ 21ῃ Δεκεμβρίου 1967

Πρὸς

Τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ.κ. Ἱερώνυμον.

'Αθήνας

Μακαριώτατε

Ἐπιτρέφατέ μοι ὅπως, ἐν συνεχείᾳ τῆς προσωπικῆς ἐπισκέ-
φώς μου τῇ 15ῃ τρέχοντος καθ' ἣν ηὐχαρίστησα Ὑμᾶς διὰ τὴν
παρασχεθεῖσαν ἄδειαν τελέσεως τῆς πανηγυρικῆς θ. λειτουργίας
ἐν τῷ ἐορτάζοντι Ἱερῷ Ναῷ Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀρεως, καθ' ἣν
ἐπίσκοψιν εἶχον ὡσαύτως τὴν εὐκαιρίαν ὅπως εἶπω εἰς ὑμᾶς ἵνα
δεόντως καὶ ταχέως φροντίσητε, ὥστε νὰ ἀρθῇ ὁ διχασμὸς, ὁ ὁ-
ποῖος ὑφίσταται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν, ἐπανέρχομαι καὶ αὖθις
ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Α.Ν.214/12-12-
-67 περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων.

Ταπεινῶς φρονῶ, Μακαριώτατε, ὅτι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ
τό ἐξ αὐτῶν ἀπορρέον δίκαιον, εἶναι ἱκανοὶ νὰ διοικήσουν τὴν
Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀποδίδουν τὴν δικαιοσύνην εἰς τοὺς κληρι-
κούς πρωτίστως ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς πιστούς. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει
ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἀφίσταται τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ πρό παντός
ἢ Ἑλληνικῆ Ἐκκλησίας ἢ ὅποια ἔχει ηὐξημένας ὑποχρεώσεις ὡς
πρὸς τὴν κανονικότητα καὶ πρᾶξεώς της, ἔναντι τῆς ὅλης Ἀγί-
ας Ὁρθοδοξίας. Τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγένοντο Νόμοι ὑπὸ τῆς Πολι-
τείας, ἐχούσης καλὴν πρόθεσιν μὲν, ἀλλὰ μὴ ἀντιλαμβανομένης
ἀριούντως τὴν λεπτότητα τῆς θέσεως τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς
Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐγένοντο Νόμοι, λέγω, εἰς
βάρος τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅπερ εἶ-
χεν ἤδη δυσμενῆ ἀντίκτυπον εἰς Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον, καὶ
δυνατὸν, μίμησις ἐτέρων, καὶ δὴ ἐχθρικῶς διακειμένων πρὸς τὴν

Ἐκκλησιαστικῶν Πολιτειῶν, διὰ Νόμου παρεμβάσεων τῇ Ἐκκλησίᾳ νά φθείρουν τήντε ὑπόστασιν τῆς Ὁρθοδοξίας καί νά δημιουργήσουν ρήγματα, ἅτινα θά καταστήσουν ἀνυπερβλήτους τὰς διαστάσεις μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων, μάλιστα εἰς ἐποχὴν ὅποτε καταβάλλεται τόση προσπάθεια δημιουργίας φιλίας καί πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους.

Μακαριώτατε, ἐπιτρέψατέ μοι νά ὑπογραμμίσω ὅτι ἔχετε ηὐξημένας εὐθύνας ὑμεῖς ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καί σᾶς παρακαλῶ θερμῶς πρῶτον ἐν ὀνόματι τῆς ἀδυναμίας τοῦ Ὁρθοδοξίας καί δεύτερον ἐξ' αἰτίας τοῦ γεγονότος ὅτι ὀρθότατα ἐξεδηλώσατε ἐπισήμως εἰς τό ἐφ' ὑμῶν κυκλοφορῆσαν "Σχέδιον Ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" "σελ. 114, τὴν γνώμην σας περὶ τελείου χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῆς Πολιτείας, ὅπως μὴ ἐπηρρεάζησθε ἐξ' οὐδενός Νόμου εἰμὴ μόνον ἐκ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τῶν κεκυρωμένων Ἱ Συνόδων, ἐστὲ δέ βέβαιος ὅτι καί ἡ Ὁρθοδοξία θά δοξασθῇ, καί ὑμεῖς προσωπικῶς μετ' αὐτῆς, ἄλλως δυστυχῶς θέλει συμβῆ τό ἀντίθετον.

Ἐπὶ τοῦ προκαταφερθέντος Σχεδίου ὑμῶν ἐλπίζω νά δυνηθῶ νά ὑποβάλω καί τὰς ταπεινάς κρίσεις μου ἀπορροεούσας θεῖα βοήθεια, ἐκ τῆς μελέτης, σχετικῶς, τῶν Ἱ τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων.

Ἐν Χριστῷ ἐλάχιστος ἀδελφός

ὁ Κορινθίος Παντελεήμων

Αρ. πρωτ. 50

Ἐν Πειραιεῖ, τῆ 3ῃ Φεβρουαρ. 1968

Πρὸς

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 Ε Ἴ ς Ἀ θ ῆ ν α ς

Ἔχομεν τὴν τιμὴν, διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ἐγγράφου, νὰ γνωρίσωμεν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ὅτι ἐλάβομεν τὸ πολυγραφημένον ἀντίγραφον τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 214 Ἀναγκαστικοῦ Νόμου "Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 5383/1932 "Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρό αὐτῶν διαδικασίας", τὸν πεμφθέντα, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 1499 ἀπὸ 18.Ι.1968 ἐγκυκλίου Ὑμῶν, καὶ ἐπιμελέστατα ἐμελετήσαμεν αὐτόν, ὃν τεχνολογοῦντες, σημειοῦμεν:

I- Ὁ ἐν λόγῳ Νόμος, ὃχι δὲν ἀποτελεῖ συμπλήρωσιν τοῦ Νόμου 5383/1932, ἀλλ' οὗτος αὐτόχρημα δολοφονεῖ τὸν Νόμον, τὸν ὁποῖον ἰσχυρίζεται, ὅτι συμπληροῖ. Ἐνταῦθα, ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι θεωροῦμεν τελείως ἀθῶους τοῦ κατασκευάσματος τοῦτου τοὺς ἡγέτας τῆς Πολιτείας, καὶ διακατεχόμεθα οὐ μόνον ὑπὸ τῆς βεβαίας ἐλπίδος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς βεβαιοτάτης πεποιθήσεως, ὅτι, ἐὰν καταλήλως καὶ ἐγκαίρως διεφωτίζοντο οὗτοι, ὑπὸ προσώπων, ἀληθῶς ἀγαπώντων τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα, ὃχι μόνον ἐπιμελέστατα θὰ ἀπέφευγον νὰ διακονήσουν ἐπιδιώξεις φθόνου, μισαδελφίας καὶ κακότητος γεμούσας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐμπνευστήν, ἢ τοὺς ἐμπνευστὰς τοῦ ὅλως ἀπαραδέκτου τούτου Νόμου θὰ τοὺς ἐχαρακτήριζον, ὡς μεγάλους ἐχθροὺς τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ

καί ἐπιβούλους ἅμα τῆς εὐκλείας καί δόξης , τῆς μεγάλης καί θαυμαστῆς Πατρῆδος ἡμῶν.

2- Ὁ ἐν λόγῳ Νόμος δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς κατασκευάσμα , πλήσσον καί ἀνατρέπον, ἐκ βάθρων, τήν χρεωστικὴν καί κατὰ τρόπον ἀπροσωπώληπτον ἀπονομήν τῆς δικαιοσύνης, ἀλλά βλασφημεῖ βαναύσως κατὰ τῶν θειοτάτων, ἱερωτάτων καί ἀγιωτάτων τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων, οἵτινες ἱερώτατοι Κανόνες, ὑπερτι καί ἄλλο, τόν τρόπον καί τήν ἀποδεικτικὴν διαδικασίαν τῆς ἐνοχῆς ἢ τῆς ἀθώσεως τῶν κατηγορουμένων κληρικῶν, ἔχουν διαρρυθμίσει, κατὰ τρόπον, ὄντως ἀξιοθαύμαστον, καί ἔχουν ὑπογραμμίσαι τήν θεοφιλεῖ διαδικασίαν, ἣτις, ἐκαστοτε, πρέπει νά ἀκολουθῆται, καί ἡ ὁποία διαδικασία, πολλαπλῶς κανονικῶς καταχωρωμένη, ἀνταποκρίνεται εἰς τήν φωνήν τοῦ Παναγίου Θεοῦ, τήν εἰποῦσαν, εἰς τόν Ἅγιον Δανιήλ, ὅταν ἐπρόκειτο νά προβῆ εἰς τήν λεπτήν δίκην καί κρίσιν τῆς ἀγνῆς Σωσάνης, ἡ ὁποία εἶχε βοῶσαν κατ' αὐτῆς τήν ἔξωθεν μαρτυρίαν, τῶν πρεσβυτέρων μάλιστα τοῦ Ἰσραήλ: "Ἀθῶν καί δίκαιον οὐκ ἀποιτενεῖς". Ἐάν ἐπρόκειτο ὁ ἀνὴρ τῶν ὑψηλῶν "ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ πνεύματος", νά ἠκολούθει παρόμοιον Νόμον, πρὸς τόν ὑφ' ἡμῶν μετ' ὀδύνης, ἀλλά καί δικαιοσύνης κρινόμενον, καί δὴ τό ἄρθρον θ' αὐτοῦ, θά ἔδει νά καταδικάσῃ τήν ἀγνήν Σωσάναν, ἣτις εἶχεν ἀπολέσει" τήν ἔξωθεν καλήν μαρτυρίαν καί τό ἀπαραίτητον κῦρος".

3- Ποῖος ἐκ τῶν Ἄγιωτάτων καί πελωρίων Πατέρων, τῶν ἀποτελεσάντων τοὺς πολυφώτους ἀστέρας τοῦ νοητοῦ στερεώματος τῆς Ἐκκλησίας, τὰ πάγχρυσά στόματα τοῦ λόγου, τοὺς θεηγόρους ὀπλίτας τῆς παρατάξεως τοῦ Κυρίου, εἶχε τήν ἔξωθεν καλήν μαρτυρίαν ἀτραυματίστον, ὅταν ἐκτός τοῦ πλήθους, καί αὐτοκράτορες καί αὐτοκράτειραι, εἰσέτι, ἀπέδωκαν εἰς αὐτοὺς βδελυρὰς χοϊνότητας καί ἐνασχολήσεις σαρκικὰς, ὥστε νά ἀναγκασθοῦν οὗτοι, πολλάνικς, νά εἶπουν τό ὑπέροχον ἐκεῖνο:

" 'Αποδύσατέ μου τό σῶμα καί εὐρήσατε τήν νέκρωσιν τῶν μελῶν μου"; "Ἅγιοι ἀδελφοί, μνήσθητε τῆς τρομερᾶς ἕξωθεν μαρτυρίας τῆς καταδικάσεως τόν Κύριον καί χαρακτηρισάσης Αὐτόν" ὡς ἔνοχον θανάτου", τῆς προτιμησάσης τόν Βαραβᾶν ἀντ' Αὐτοῦ. Καί διὰ νά ἔλθω εἰς τήν σύγχρονον ἐποχήν, μνήσθητε φρικτῶν συκοφαντικῶν φημῶν κακοβούλων καί κακοψύχων ἀνθρώπων, οἵτινες οὐδενός τῶν Ἐπισκόπων ἔχουν φεισθῆ, ἀλλά γραπτῶς, ἐπωνύμως, τά βδελυρώτερα τῶν παθῶν ἔχουν ἀποδώσει εἰς τούς κατ' ἡμέρας μας κυκλοῦντας τό Πανάγιον Θυσιαστήριον καί τήν ὑψηλὴν Ἐπισκοπικὴν τιμὴν ἔχοντας. Ἐάν ἐπρόκειτο τοῦ 8 ἄρθρου, τοῦ κρινομένου Νόμου, ἡ ἐφαρμογὴ ἀναδρομικῶς νά χρησιμοποιηθῆ, κατὰ τοῦ νεοφανοῦς Ἁγίου Νεκταρίου τοῦ Θαυματουργοῦ, Ἐπισκόπου Πενταπόλεως, διωχθέντος ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐν ἡμέραις τοῦ ὑπεραιωνοβίου Πατριάρχου Σωφρονίου, ὑπὸ τό βάρος διαπράξεως, δῆθεν, πορνειῶν καί ἀσελγείων, τῆς κακουργίας ταύτης ἀνανεωθεύσης ἐν τῇ ἐν ἣ ἐν ὀσιότητι καί ἀσκήσει βίου διῆγεν Ἱερᾷ Μονῇ, ἔνθα, κατόπιν καταγγελίας μητρος, κατηγορησάσης τόν Ἅγιον, ὡς ἀφαιρέτην τοῦ πολυτίμου θησαυροῦ τῆς τιμῆς τῆς θυγατρος της, μετέβη ὁ τότε Εἰσαγγελεύς Πειραιῶς καί ἐβυθομέτησε τό φρέαρ τῆς Ἱ. Μονῆς, διὰ νά ἀνεύρη εἰς τόν πυθμένα αὐτοῦ τόν καρπὸν τῶν ἀνυπάρκτων σαρκινῶν σχέσεων τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου ἀνδρός, μετὰ τῆς κόρης, τῆς καταγγειλασάσης τόν Ἅγιον καί Θαυματουργόν Ἀσκητὴν καί Ἱεράρχην, ὡς διαφθορέα, μητρος τότε θὰ ἔπρεπε νά ἀνακληθῆ ἢ ἀνακήρυξις καί ἀναγνώρισις αὐτοῦ ὡς Ἁγίου.

4-Τὸ περί οὗ πρόκειται ἄρθρον, εἶναι ἀποστροφῆς ἄξιον, καί προδίδει κατασκευαστήν, ὅστις οὐδέ εἰδωολάτρου συνείδησιν διαθέτει, καθ' ὅσον ἔχει οὕτως διατυπωθῆ, ὥστε νά ἔχωμεν ἐξησφαλισμένην" τὴν λῆψιν τοῦ ζητουμένου", ἥτοι τὴν ἡθικὴν θανάτωσιν ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν, καί τὴν ἐκ τοῦ χώρου τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας ἐκπαραθύρωσιν αὐτῶν, ἵνα, τηρουμένων τῶν ἀ-

ναλογιῶν, ἔχωμεν πραγμάτων τῆς ἀγιογραφικῆς ρήσεως: "...δεῦτε καὶ ἀποιτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατὰσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ", τοὔτέστι τὴν Ἐπισκοπὴν αὐτοῦ.

5-Διερωτώμεθα, πῶς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, διδάσκαλος πανεπιστημιακός ὑπάρξας τοῦ θείου τῆς Ἐκκλησίας δικαίου, ἠνέχθη καὶ ἀπεδέχθη νὰ ἐφαρμόσῃ Νόμον, ὅστις ἀποτολμᾷ, ὄχι ἀπλῶς νὰ φαλιιδεύῃ, ἀλλὰ ἀνεπιτρέπτως νὰ ἀφαιρῇ δικαιώματα, τὰ ὅποια ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀποτελοῦν ὑψηλά καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας, ἔναντι τῶν ὑπ' αὐτοὺς κληρικῶν πρεσβυτέρων, διακόνων καὶ μοναχῶν. Καί τὰ καθήκοντα ταῦτα καὶ αἱ ὑψηλαὶ ὑποχρεώσεις, αἵτινες ἄριστα καὶ ἀναμάρτητα ὀνομάζονται Ἐξουσίαι Ἐπισκοπικαί, εἶναι ἡ Θεόθεν φυσικὴ θέσις αὐτῶν, ὡς διαστῶν τῶν παραπτωμάτων τῶν ὑπ' αὐτοὺς κληρικῶν. Τὸ τολμηθὲν εἶναι πρωτόκτιστον εἶναι ἐκθεμελιωτικόν τῶν Κανονικῶν βᾶθρων τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, -- ἦν οὐδενὶ ἐπιτρέπεται νὰ ἐμπροτεσταντίξῃ--; εἶναι ὑβριστικόν, ἐξουθενωτικόν καὶ ἀνατρεπτικόν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ· εἶναι πρᾶξις θά ἐλέγομεν, αἰρετικὴ, τὴν ὁποῖαν μόνον οἱ εἰσαγωγεῖς ἐν τῷ χώρῳ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀποβλήτου, κατακρίτου καὶ ὑπὸ τοῦ συνόλου τῆς Σεπτικῆς Ἱεραρχίας καταδικασθείσης διδασκαλί-
 λίας περὶ "Γενικῆς Ἱερωσύνης", θά διενοοῦντο καὶ θά ἐτόλμων νὰ διαπράξουν. Δέν διαφέρει πολὺ τὸ τόλμημα τοῦτο, τῆς ἀφαιρέσεως δηλ. ἐν τῶν Ἐπισκόπων τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῶν κληρικῶν των, ἀπὸ τοῦ νὰ διανοηθῇ τι τις νὰ ἀφαιρέσῃ ἐν τῶν Ἐπισκόπων τὸ δικαίωμα τοῦ χειροτονεῖν. Ἐν τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν εἴμεθα δεδιδαγμένοι, ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ὁ οἰκεῖος Ἐπίσκοπος ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτόν κληρικούς καὶ αὐτὴν τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως. Ἐρωτῶμεν καὶ πάλιν, μέ ποῦτον κανονικόν δικαίωμα, ἢ ἐνίσταται Ἱερά Σύνοδος δύναται νὰ εἰσπῆδῃ εἰς τὴν ξένην Ἐπισκοπὴν, καὶ νὰ μεταποιῆται εἰς "ἀλλοτριεπίσκοπον", καὶ νὰ κρίνῃ Αὐτὴ, ὡς πρώτου καὶ τελευταί-

ου βαθμοῦ δικαστήριον, κληρικούς, οἵτινες "ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου των" οὐδέν δύναται νά ἐπιτελοῦν. Μέχρις ἐσχάτων, ἐγνωρίζομεν, ὅτι καί ἀσημάντου περιεχομένου γράμματα ἢ ἔγγραφα, ἀφορῶντα εἰς κληρικούς, ἅτινα ἐκ λάθους, εἴτε καί ἠθελημένως κακῶς, εἶχον σταλῆ εἰς τήν Σύνοδον. Αὕτη ἐθεώρει Κανονικόν Αὐτῆς χρέος, νά παραπέμψῃ ταῦτα τοῖς οἰκείοις Ἐπισκόποις, ὡς Κανονικῶς καί νομίμως ἀρμοδίοις. Εἰς τήν Σύνοδον καί ὑπό τήν Σύνοδον ὑπάγονται οἱ Ἐπίσκοποι καί μόνον, οὐδε μιᾶς Συνόδου οὐδ' αὐτῆς τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας, δυναμένης νά ἐπέμβῃ εἰς ξένην Ἐπισκοπὴν, διὰ θέματα ἀφορῶντα εἰς τόν ἱερόν κλῆρον τῶν δύο τῆς ἱερωσύνης βαθμῶν. Πολύ περισσότερον εἶναι ἀδιανόητον νά ἐπεμβαίῃ ὡς πρώτου καί τελευταίου βαθμοῦ δικαστήριον, διὰ νά διηγάσῃ παραπτώματα κληρικῶν, ἐπὶ ἀνυποπόρῳ καταπατήσῃ σωρείας Κανονικῶν ἀγιοπατεριῶν ἐπιταγῶν, διδουσῶν τήν ἐξουσίαν ταύτην τῷ οἰκείῳ Ἐπισκόπῳ.

Εἶναι λίαν παρήγορον, ὅτι ἡ ἐγκύκλιος, δι' ἧς ἐπέμφθη τοῖς Σεβ. Ἱεράρχαις ὁ ὑφ' ἡμῶν, κατὰ χρέος ἱερόν καί ἅγιον, κριθεὶς Νόμος, δέν ὑπογράφεται ὑφ' ὄλων τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἱεραρχῶν, καί διακρατούμεθα ὑπό τῆς χρηστῆς ἐλπίδος, ὅτι τοῦτο δέν ὀφείλεται εἰς τήν ἐνδημοῦσαν γρίππην, ἀλλ' εἰς διαφωνίαν Κανονικήν, ἣτις διαφωνία εὐχόμεθα καί προσευχόμεθα νά συνεργήσῃ, ὥστε καί οἱ ὑπογράψαντες ταύτην πέντε Ἁγιοὶ Συνοδικοὶ νά συμερισθοῦν τὰς ἀπόψεις τῶν συμπαραναθημένων μετ' αὐτῶν ἐτέρων τσσαρῶν Συνοδικῶν, διὰ νά παραδοθῆ εἰς τὸ πῦρ ὁ Ἄναγκαστικὸς οὗτος Νόμος, ὅστις, ἐάν μὴ ἀποθάνῃ, ἀπειλεῖ νά ὀδηγήσῃ τήν Ἑκκλησίαν, μετ' ὀλίγον, εἰς θανασίμους κινδύνους.

"Ἄς ἐπιτραπῆ ἡμῖν, νά μνησθῶμεν τοῦ σημείου ἐκείνου τοῦ φοβεροῦ ὄρκου, τοῦ διδομένου παρὰ πάντων ἡμῶν, κατὰ τήν ἁγίαν στιγμήν τοῦ Μ. Μηνύματος, δι' οὗ διαβεβαιούμεθα, σὺν ἄλλοις, "ὑπερμαχῆσαι τῶν δικαίων τῆς Ἑκκλησίας", καί μετὰ ἀνυποτάτης ταπεινώσεως, νά τολμήσωμεν ἔκκλησιν, ἐκ βαθέων, πρὸς τοὺς Σεβ.

Συνοδικικούς ἀδελφούς ὅπως ἀδελφωμένοι, μέ τούς ὑπερόχους τῆς ἀγάπης δεσμούς, ὡς Ἱεραρχία, ὑπερμαχήσωμεν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, καί μείνωμεν πιστοί, ἄχρι θανάτου, εἰς τάς ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι ἀποτεθησαυρισμένας ἀγιοπατερικὰς ἐπιταγὰς, ὥστε νά ἔλθωσιν εἰς τό χῶρον τῆς τραγιῶς δοκιμασθείσης καί δοκιμαζομένης Ἀγιωτάτης Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καιροί ἀναφυχῆς καί εἰρήνης καί μεγαλείου, εἰς τήν ὥραν μάλιστα, καθ' ἣν, καί αὐτή ἡ Πολιτεία, διά τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως αὐτῆς, κηρύγματα εἰρήνης καί λήθης τοῦ παρελθόντος, δι' ἐγκυκλίων καί μηνυμάτων, ὑπόσχεται, ὑποδεικνύει καί ἐπιττάσει.

Ἄγιοι ἀδελφοί, ἀγαπήσωμεν ἀληθῶς ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν...

Ἐπί τούτοις, διατελοῦμεν, μετά βαθείας ἀδελφικῆς ἀγάπης καί τιμῆς.

Ο ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Κ ο ι ν ο π ο ι ῆ σ ε ι ς

1 - Πρός τούς σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας τῆς Ἐπικρατείας.

2 - Πρός τούς ἀξιοτίμους κ.κ. Καθηγητάς τῶν Θεολογιῶν Σχολῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καί Θεσσαλονίκης.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Ζ´

Ἀπάντησις εἰς τὸ ἄρθρον "ἐπὶ τοῦ Νόμου 214/1967
περὶ Ἑκκλ. Δικαστηρίων" τὸ δημοσιευθέν εἰς τὴν
"Ἑκκλησίαν" 1968 (σελ. 180).

" Ὑμεῖς ἐστέ οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον
τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν"
(Λουκᾶ, 16, 15)

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ 214/1967 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Ἐπειδή, διά τοῦ, ἐν τῷ π' ἀριθ. 8/1968 φύλλῳ τῆς "Ἐκκλησίας", ἀρθροῦ ἐπὶ τοῦ Α.Ν. 214/67 κατεβλήθη προσπάθεια ἐμφανίσεως τοῦ ἐν λόγῳ Νόμου ὡς συνταγματικοῦ καὶ κανονικοῦ, δίκαιον εἶναι, ὅπως σημειωθῶσι τὰ κάτωθι, χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου καὶ εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀντισυνταγματικότητος καὶ ἀντικανονικότητος τοῦ Νόμου τούτου.

1. Κατὰ τὸ ἀρθρον 2 τοῦ Συντάγματος, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν ἔχουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπαστῶς ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς καὶ πάσης ἄλλῃς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐνεῖναι, τοὺς τε ἱερούς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις", βάσει δὲ τοῦ ἀρθροῦ τούτου ὁ Α.Ν. 214 εἶναι ἀντισυνταγματικὸς διὰ τὰς, ἐπὶ παραβάσει ἱερῶν Κανόνων, θεσπισθείσας ὑπ' αὐτοῦ διατάξεις, ὡς θὰ ἀποδειχθῇ κατωτέρω, παρά τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ ὑπὸ τὸ στοιχεῖον I ἀρθρογράφου, ὅτι ἀπόφασις τῆς ἐπαναστάσεως ἔχει ρητῶς ἀναστείλει ὠρισμένα ἀρθρα τοῦ Συντάγματος, ἐξ οὗ παύουσιν νὰ ἔχωσιν ἰσχύν τὰ ἀρθρα 7 καὶ 8 τοῦ Συντάγματος. Διότι καὶ ἡ πλήρης ἀναστολή τῆς ἰσχύος τῶν ἀρθρων τούτων, ἂν γίνῃ δεκτὴ, δέν σώζει τὴν συνταγματικότητα καὶ κανονικότητα τοῦ Α.Ν. 214, ἐφ' ὅσον διατηρεῖται ἐν ἰσχύϊ τὸ ἀρθρον 2 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ὀρίζει καὶ δέχεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τηρεῖ ἀπαρασαλεύτως τοὺς τε ἱερούς Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς Κανόνας καὶ τὰς Ἱεράς Παραδόσεις, κατ' ἀκολουθίαν δὲ τὰ τῆς δίκης τῶν κληρικῶν διεξάγονται πάντοτε βάσει τοῦ Κανονικοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Δικαίου ἐρειδομένου " ἀπαρασαλεύτως" ἐπὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι, σὺν ἄλλοις

καί ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ ὁμολογία ὅτι, κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Α.Ν.214 /67, τὰ Συνοδικὰ Διοικητικὰ διατάσσουσι "πάντα τὰ ὁπουδήποτε διαπραχθέντα ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα" ἔρχεται ὡς ἐν ἐπί πλέον στοιχεῖον τῆς ἀντισυνταγματικότητος τοῦ Νόμου. Διότι, κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, φυσικῶς καί πρῶτος διοικητῆς τῶν κληρικῶν Πρεσβυτέρων ἢ Διακόνων καί τῶν Μοναχῶν, εἶναι ὁ οἰκτιρῶν αὐτῶν Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Ἐπίσκοπος εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοικησιοδοσίαν τοῦ ὁποῦ διεπράχθη παράπτωμα ἐκκλησιαστικόν ὑφ' οἰουδήποτε ξένου κληρικοῦ.

2. Εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι εἰς τὸν Α.Ν. 214 δέν ἔχει δοθῆ ἀναδρομικὴ ἰσχὺς, τὸ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρον ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Νόμος δέν διώκει τοὺς κληρικοὺς τοὺς ἀπολέσαντας μὲν τὸ κῆρος αὐτῶν πρό τῆς ἐκδόσεως τοῦ Νόμου ἐπανακλήσαντος δ' αὐτὸ σήμερον, ὅποτε καί ἐξακολουθοῦσι διατηροῦντες αὐτὸ καί συνεπῶς, κατὰ τὸν Νόμον, δέν εἶναι ἐξεταστέοι καί ἔπιπτοι ἐν τῆς ἦν κατέχουσιν οὗτοι θέσεως, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας, διατηρητέοι εἰς αὐτήν". Καί ἐρωτῶμεν. Διατί τ' ἀνωτέρω δέν ἐφηρμόσθησαν κατὰ τὴν δίκην τοῦ ἐν Βορείου Ἑλλάδος Ἀρχιερέως, περὶ τοῦ ὁποῦ τὰ ἐν τῷ κατ' αὐτοῦ φακέλλῳ ἐπίσημα διοικητικὰ στοιχεῖα μαρτυροῦσι καί ἀποδεικνύουσιν ὅτι, οὐ μόνον οὗτος οὐδέποτε ἀπώλεσεν εἰς τὸ παρελθόν τὴν καλὴν ἔξωθεν αὐτοῦ μαρτυρίαν καί τὸ κῆρος αὐτοῦ, ἀλλὰ, τουναντίον, ἔχει ταῦτα σήμερον ἠύξημένα ἀφ' ἧς ἡ ρ ξ α τ ο ἢ κατ' αὐτοῦ δ ἰ ω ξ ι ς; "Ἄν δέ εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο δοθῆ ἀπάντησις ὅτι, βάσει ἀδιασείστων στοιχείων ἀπολέσθησαν ἢ καλὴ ἔξωθεν μαρτυρία καί τὸ κῆρος καί ἐξεδόθη ἢ καταδιοικητικὴ κατ' αὐτοῦ ἀπόφασις, διατί τῶν στοιχείων τούτων δέν ἔλαβε γ ν ῶ σ ι ν ὁ κατηγορούμενος εἰς τὸν ὁποῖον δέν ἐδόθη οὐδ' αὐτό τὸ πόρισμα τοῦ ἀ ν α κ ρ ι τ ο ῦ, τὸ ὁποῖον, παρά τὰ ἐπανειλημμένα ἐρωτήματα τοῦ κατηγορουμένου, ἀπεκρίβη ὑπ' αὐτοῦ, μέ τὴν ἀπάντησιν ὅ τ ι δ ἔ ν ὑ π ἄ ρ χ ε ι π ὅ ρ ι σ μ α καί μόνον ἀνεγνώσθη τοῦτο εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐν τῷ

Διαστηρίψ πρό τῆς ἐ ν ἄ ρ ξ ε ω ς τ ῆ ς π ρ ο φ ο ρ ι -
 κ ῆ ς ἀπολογίας του καί κατόπιν διαμαρτυριῶν αὐτοῦ ὅτι δέν
 ἔλαβε γνῶσιν τοῦ πορίσματος; Διότι, ὡς ἀνωτέρω(σελ. 276 τέλος)
 γράφεται, τ ἄ ε ἰ ς τ ῆ ν δ ι ἄ θ ε σ ι ν τοῦ κατηγο-
 ρουμένου τεθέντα στοιχεῖα μόνον τήν ἀ π ὡ λ ε ι α ν τῆς κα-
 λῆς μαρτυρίας καί τοῦ ἀπαραιτήτου κύρους δέν ἠδυνήθησαν νά ἀ-
 ποδείξωσιν. Ἀναπόφευκτον ἐνταῦθα ἔρχεται καί τό ἐρώτημα: μή-
 πως δι' ὁμοίους λόγους α) δέν ἐτηρήθη τό ἄρθρον 143 τοῦ Κατα-
 στατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ν.671/43, καθ' ὃ
 "πρό τῆς διενεργείας τῶν ἀνακρίσεων, ὁ κατηγορούμενος Ἀρχιε-
 ρεύς προσιαλεῖται ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρός παροχήν πληρο-
 φοριῶν", β) συνεστήθη εἰς τόν ἀνακριτήν "ἡ ἀπλή ἔξακριβωσις
 τῆς ἐξ ἀντικειμένου καί μόνον ὑπάρξεως τοῦ γεγονότος τῆς ἀ-
 πωλείας τῆς ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας καί τοῦ ἀπαραιτήτου κύ-
 ρους, ἄνευ ἐπειτάσεως τῆς ἀνακρίσεως ἐπί τῶν διά τῶν δημοσι-
 ευμάτων διατυπουμένων κατηγοριῶν" καί γ) δέν ἐπεδόθη εἰς τόν
 καταδικασθέντα Ἀρχιερέα τό ὑπ' αὐτοῦ αἰτηθέν ἀντίγραφον τῆς
 καταδικαστικῆς ἀποφάσεως;

3. Ὅρθά καί δίκαια ὅσα γενικά περί τῆς καλῆς ἔξωθεν μα-
 ρτυρίας παρατάσσονται ἐν τῷ ὑπό κρίσιν ἄρθρῳ. Δύνανται ὅμως
 νά χρησιμοποιηθῶσι ταῦτα διά τήν καταδίηνην τοῦ ἐκ Βορείου Ἑλ-
 λάδος καταδικασθέντος Ἀρχιερέως; Ἀπεδείχθη οὗτος ἐκ τῶν ἀ-
 νακρίσεων καί τῆς ὅλης ἐρεύνης καί διαδικασίας "διά τῆς προ-
 τέρας αὐτοῦ διαγωγῆς ἀξιοκαταφρόνητος καί ἀφορμή σιανδάλου
 εἰς τό ποίμνιον αὐτοῦ"; " Κατεγνώσθη οὗτος διά τοῦ φαύλην πο-
 λιτείαν"; " Ἄν δέ εἰς τήν ἐρώτησιν ταύτην ἡ ἀπάντησις εἶναι κα-
 ταφατική, δέν ἐπιβάλλεται, ὅπως " ἡ π ο λ ι τ ε ί α καί
 ἡ δ ι α γ ω γ ῆ " αὕτη γραφή εἰς τά πρακτικά καί τήν ἀπό-
 φασιν τῆς δίκης, κ ο ι ν ο π ο ι η θ ῆ ῖ δέ καί τῷ κα-
 τ α δ ι κ α σ θ ἔ ν τ ι; Ἀπεδείχθη ὅτι οὗτος δέν εἶναι ἀ-
 ν ε π ἰ λ η π τ ο ς καί ἀ ν ἔ γ κ λ η τ ο ς "; Ἀσφαλῶς
 ὄχι. Διότι πᾶν τουναντίον ἐκ τοῦ φαιέλλου ἐξάγεται. Τοῦ φα-

κέλλου, σημειωτέον, ὁ ὁποῖος ἐτέθη ὑπ' ὄψιν τοῦ κατηγορουμένου καὶ βάσει τοῦ ὁποίου ὁ καταδικασθεὶς ἐποιήσατο τὴν ἀπολογία του. Ὁ εἰς ὃν τό ἄρθρον καταχρηστικῶς ἀναφέρεται I. Εὐταξίας ἀπαιτεῖ διαπίστωσιν " π ρ ο τ έ ρ α ς δ ι α γ ω γ ῆ ς " ἵνα θεωρηθῆ εἰς κληρικὸς "ἀξιοκαταφρόνητος καὶ ἀφορμὴ σκανδάλου". Ὁ καταδικασθεὶς ὅμως 'Αρχιερεὺς, μέχρι τῆς αἰφνιδίου καὶ ἀπροσδοκήτου παραπομπῆς αὐτοῦ εἰς δίκην ἦτο " διὰ τὴν προτέραν αὐτοῦ διαγωγὴν", οὐχί "ἀξιοκαταφρόνητος", ἀλλ' ἄξιος σεβασμοῦ καὶ ἐπαίνων καὶ ἀγάπης καὶ τιμῆς, ὡς μαρτυροῦσι καὶ γραπτὰ στοιχεῖα, π α λ α ι ἄ κ α ἰ λ ί α ν π ρ ὀ σ φ α τ α, τινὰ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἐπίσημα, φέροντα τὴν ὑπογραφὴν τοῦ σημερινοῦ προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐφ' ὅσον δέ μετ' ἐμφάσεως τονίζεται ἐν τῷ ἄρθρῳ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀνεπιλήπτου, οὐχί ἐν τῇ ὀρθῇ αὐτῶν ἐννοίᾳ λαμβανομένων, ὡς ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη καταδικαστικὴ ἀπόφασις μαρτυρεῖ, παρατάσσονται δέ καὶ χωρία παλαιῶν ἐρμηνευτῶν καὶ διδασκάλων, διατί παραλείπονται τὰ ἐπὶ τοῦ ἀνεπιλήπτου καὶ τοῦ ἀνεγιλήτου χωρία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Θεοδώρου, ἵνα περιορισθῶμεν μόνον εἰς αὐτούς; Ἐκ τούτων, ὁ πρῶτος διδάκει " τὸ ἀνεγιλήτον λέγεται, ὅταν μηδέν μέχρι καταγνώσεως ἦ πεπραγμένον" ὁ δεῦτερος " μηδεμίαν πρόφασιν μέμφεως παρέχειν διηκίαν", προλαμβάνων δέ συγχύσεις καὶ καταχρήσεις, τὴν ἐξῆς ποιεῖται, ὡς πρὸς τὸ ἀνεπίληπτον, ἐρμηνευτικὴν διάκρισιν "διὰ τὸ ἀνεπίληπτον οὐ τὸ ἀσυκοφάντητον λέγει". Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἡ ὅλη ἱστορία καὶ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας οὐδόλως, οὐδαμοῦ μαρτυρεῖ ὅτι τὸ ἀνεπίληπτον σημαίνει καὶ ἀσυκοφάντητον.*

* Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀκριβῶς καὶ ἐπαρκῶς διαφωτίζει τὰ πράγματα ἐν τῷ λαμπρῷ αὐτοῦ ἔργῳ " Ὑπόμνημα εἰς τὰς Ἐπιστολάς " (Τόμος Β' σελ. 358-360) ὁ ἀγναθεὶς ἐν τῷ ἄρθρῳ Καθηγητῆς Παναγιώτης Τρεμπέλας. Καὶ ὁ πρότερος αὐτοῦ βίος νά μὴ ὑπόκειται εἰς μομφήν " ἵνα μὴ ὀνειδίζεται φαύλην πολιτείαν", Ζιγαβηνός.

4. Ἀπορία γεννᾶται ἐκ τῆς πλήρους σιγῆς τοῦ ἄρθρου περὶ ὅσα οἱ ἱεροὶ κανόνες ὀρίζουσιν εἰς προστασίαν τῶν συνοφαντουμένων καὶ ὑβριζομένων ἢ ἀδίκως διωκομένων κληρικῶν, οἵτινες οὐδόλως θεωροῦνται ὡς ἀπολέσαντες τὴν καλὴν ἔξωθεν μαρτυρίαν καὶ τὸ ἀπαραίτητον κῆρυξ, λόγῳ ἀδίκων κατ' αὐτῶν συνοφαντικῶν καὶ ὑβριστικῶν ἐπιθέσεων. Ἐπὶ τούτου παρατίθενται, ἐκ τῶν πολλῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι ἀναφερομένων τὰ ἐξῆς:

"Ἐπειδὴ πολλοὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν συγχεῖν καὶ ἀνατρέπειν βουλόμενοι, φιλέχθρωσ καὶ συνοφαντικῶσ αἰτίας τινὰς κατὰ τῶν οἰκονομούντων τάς ἐκκλησίας ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων συμπλάττουσιν, οὐδὲν ἕτερον ἢ χραίνεῖν τάς τῶν Ἱερέων ὑπολήψεις καὶ παραχὰς τῶν εἰρηνευόντων λαῶν κατασκευάζειν ἐπιχειροῦντες, ἤρεσε τῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδραμόντων Ἐπισκόπων, μὴ ἀνεξετάστωσ προσίεσθαι τοὺς κατηγοροῦσ, μηδὲ πᾶσιν ἐπιτρέπειν τάς κατηγορίας ποιεῖσθαι κατὰ τῶν οἰκονομούντων τάς Ἐκκλησίας, μηδὲ μὴ πάντας ἀποκλείειν... Εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν εἶη τὸ ἐπιφερόμενον ἔγκλημα τῷ Ἐπισκόπῳ, τότε δοκιμάζεσθαι χρὴ τῶν κατηγορούντων τὰ πρόσωπα" (ΣΤ. τῆς Β. Οἰκουμ.). Κληρικούς ἢ λαϊκούς, κατηγοροῦντασ ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν, ἀπλῶσ καὶ ἀδοκιμάστωσ μὴ προσδέχεσθαι εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴ πρότερον ἐξετασθεῖη αὐτῶν ἢ ὑπόληψις" (ΚΑ. τῆς Δ. Οἰκουμ.). "Εἰσὶ πολλοὶ οὐκ ἀγαθῆσ ἀνατροφῆσ, οἵτινες ἠγοῦνται τοὺς πατέρας καὶ Ἐπισκόπους, ὡσ ἔτυχεν, ὀφείλουν ἐνάγεσθαι τοὺς τοιοῦτοὺσ οὐδεῖ προσδέχεσθαι" (Η. Καρθ.). "Ἐξετασθῶσι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων" (ΝΘ

Καρθαγ.). "Περὶ Ἰακώβ χρή ζητῆσαι, εἰ ἀναγνώστης ὢν, ἐγγιληματι πορνείας ὑπεύθυνος ἐδείχθη καὶ παρά τῶν πρεσβυτέρων ἐβλήθη, εἶτα κειρομένηται, οὗτος ἐμβαλλέσθω, ἀ κ ρ ι β ο ὦ ς ἐ ξ ε τ ᾶ σ ε ω ς γ ε ν ο μ ῆ ν η ς κ α ἰ μ ῆ μ ὀ ν ο ν ἐ κ ψ υ θ ι ρ ι σ μ ῶ ν ἢ κ α κ ο λ ο γ ι ῶ ν ὑ π ο ψ ῖ α ς εἰς αὐτόν γενομένης. Εἰ δέ μή εὐρεθείη ὑπεύθυνος, μ ε ν ἔ τ ω ἐ ν τ ῶ κ λ ῆ ρ ω οὐ γάρ δεῖ ταῖς ματαίαις διαβολαῖς προσέχειν" (ΣΤ'. Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας).

"Ἐπειδὴ Ἰέραξ τόν δε, ὡσαεὶ ἐπὶ πορνείᾳ διαβαλλόμενον, οὐκ ὀφείλειν λέγει ἐν τῷ κλήρῳ εἶναι, ὁ δέ Ἐπίσκοπος Ἀπόλων δι' ἰσχυρίσατο τηνιαυῖτα μηδένα κατήγορον ἐν μέσῳ ἐληλυθέναι κατ' αὐτοῦ, ἐξεταζέσθω καὶ οὗτος· καὶ εἰ μὲν κατήγορος τις ἀναφύεται πίστεως ἄξιος καὶ τό ἔγκλημα ἀποδεικνύεται φερομένων ἀξιόπιστων μαρτύρων, τῆς ἐκκλησίας ἐμβαλλέσθω· εἰ δέ τοῦ κλήρου ἄξιός ἐστι καὶ ἐπίσω προσύνη μαρτυρεῖται, μ ε ν ἔ τ ω ἐ ν τ ο ὕ τ ω" (Θ'. Θεοφίλου).

"Ἐπίσκοπον κατηγορηθέντα παρά ἀξιόπιστων ἀνθρώπων...." (ΟΔ'. Ἀποστολ)... "Ἐν τῷ τῶν Ἐπισκόπων δικαστηρίῳ, ἐὰν διαβέβληται τό πρόσωπον τοῦ κατηγόρου, μή προσδεχθῆ εἰς κατηγορίαν" (ΚΖ'. Καρθαγ. Ἀλιβιζάτου σ. 239).

Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀνόμη καθ' ἣν, ὁ λόκληρον τό πλήρωμα μιᾶς ἐπισκοπῆς, ἀδικαιολογήτως καταφέρεται κατὰ τοῦ κληρωθέντος τῆ Ἐπισκοπῆ Ἐπισκόπου καὶ φθάνει νά ἀρνηται, ὅπως δεχθῆ αὐτόν, ὁ οὕτως ἀποδοκιμαζόμενος Ἐπίσκοπος

κατ' οὐδέν θεωρεῖται ὑπεύθυνος διὰ τὰς τοιαύτας ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ λογίζεται ὡς ἐν ἀπολύτῳ κανονικῇ τάξει διατελῶν, ἐφ' ὅσον οὐδέν τό μεμπτόν κατ' αὐτοῦ καταγιγνώσκειται.

"Εἰ τις χειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος, μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ, τοῦτον ἀφωρισμένον τυγχάνειν, ἕως ἄν καταδέξηται. Ὡσαύτως καὶ Πρεσβύτερος καὶ Διάκονος. Εἰ δέ ἀπελθὼν, μὴ δεχθεῖν, οὐ παρά τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀλλὰ παρά τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτός μὲν ἔστω Ἐπίσκοπος, ὁ δέ κληρὸς τῆς πόλεως ἀφοριζέσθω. Ὅτι τοιοῦτου λαοῦ ἀνυποτάκτου παιδευταὶ οὐκ ἐγένοντο". (ΛΣΤ. Ἀποστ. ΙΗ' Ἀντιοχ.)⁽¹⁾

Σημείωσις: Ὁ Σεβ. Θεσσαλονίκης παραλαμβάνει τό κείμενον τοῦ ΛΣΤ' Καν. τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων ἐκ τοῦ βιβλ. Αλιβιζάτου σελ. 144, ἐνθ μνημονεύονται καὶ οἱ συναφεῖς Ἀντιοχ. ΙΖ' Κρθ. ΛΘ. Ἀκολοῦθε ἢ ὑποσημείωσις τοῦ κειμένου τοῦ σεβασμιωτάτου.

(1) Τὰ αὐτὰ ἐξεδηλώθησαν καὶ κατὰ τοῦ Ἀγίου Πατρὸς Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ, κατὰ τοῦ ὁποῦ ἀντέδρασε ἀποφασιστικῶς ἢ ἐν Θεσσαλονίκῃ μεγάλη καὶ ἰσχυρά μερίς τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, ὥστε δὲν ἠδυνήθη οὗτος, μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, νὰ ἀποβιβασθῆ εἰς Θεσσαλονίκην, ἠναγκάσθη δέ νὰ παραμείνῃ ὡς ἐμπερίστατος ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν νῆσον Λῆμνον, χωρὶς νὰ χάσῃ δι' αὐτό τὴν καλὴν μαρτυρίαν καὶ τό κῆρος καὶ νὰ τιμωρηθῆ ὑπὸ "Συνόδου".

5. Ἡ ἀναφορά τοῦ ἄρθρου εἰς τόν Θ. Κανόνα τῆς Α. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τόν Θ. ἐν Νεοκαισαρείᾳ, τόν Στ. τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, τήν ἐπιστολήν τῆς Γ. Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρός τήν ἐν Παμφυλίᾳ Σύνοδον, τόν ΜΒ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καί τούς σχολιαστάς αὐτῶν, οὐ μόνον δέν ὠφελεῖ τό ἄρθρον, ὡς ἄσχετος πρός τό περί καλῆς ἔξωθεν μαρτυρίας θέμα ἀλλά καί μαρτυρεῖ προσπάθειαν ἀποδόσεως εἰς τούς Ἱ. Κανόνας καί τά σχόλια ἐννοίας ἀνυπάρκτου καί ξένης πρός τά πράγματα, εἰς δικαιολογίαν τῆς ἀντικανονικῆς καί δίχα τῶν ἀπαιτουμένων κανονικῶν στοιχείων, ἐφαρμογῆς τῆς περί ἀπωλείας τῆς καλῆς ἔξωθεν μαρτυρίας καί τοῦ ἀπαραιτήτου κύρους τῶν κληρικῶν, διατάξεως τοῦ νόμου 214/67. Διότι οὐδαμοῦ ἐν τοῖς ἀνωτέρω Κανόσι καί σχολίοις τονίζεται ἢ καί ἀπλῶς ἀναφέρεται, ὅτι ὁ ἀπλῶς ὑβριζόμενος καί συκοφαντούμενος κληρικός εἶναι ἄξιος τιμωρίας καί ποινῆς βαρυτάτης, ὡς ἀπολέσας ἐν τούτων τήν καλήν μαρτυρίαν καί τό κῆρος, ἅτινα κατὰ τήν Ἀγίαν Γραφήν καί τούς Ἱ. Κανόνας, ἀπόλλυνται μόνον ἐξ ἔργων καί βίου καί κακῆς πολιτείας καί διαγωγῆς. Ὁ Θ. Κανὼν τῆς Α. Οἰκουμ. Συνόδου ὁμιλεῖ περί πρεσβυτέρων ὁμολογησάντων ἁμαρτήματα κωλυτικὰ τῆς ἱερωσύνης, διά τά ὅποια κακῶς οὗτοι ἐχειροτονήθησαν καί δέον ὅπως τιμωρηθῶσιν "Ἐἴ τινες ἀνεξετάστως προήχθησαν πρεσβύτεροι, ἢ ἀνακρινόμενοι ὠμολόγησαν τά ἁμαρτήματα αὐτοῖς καί, ὁμολογησάντων αὐτῶν, παρά κανόνα κινούμενοι οἱ ἄνθρωποι τοῖς τοιοῦτοις χεῖρα ἐπιτεθείησιν, τούτους ὁ κανὼν οὐ προσίεται· τό γάρ ἀνεπίληπτον ἐκδικεῖ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία" συνδέεται μετὰ τῶν προηγουμένων φράσεων καί εἶναι δικαιολογητικόν τῆς ἐν αὐταῖς ὀριζομένης ποινῆς δι' ὁμολογημένα ἢ κατ' ἐπέκτασιν, ἀποδεδεῖγμένα ἁμαρτήματα,

εἶναι εὐνόητον καί λίαν αὐθαίρετος καί ἄδικος ἢ ἀπομώ-
 νωσις τῆς φράσεως ταύτης ἀπό τοῦ Κα-
 νόνος καί τῆς κυρίας ἐννοίας αὐτοῦ, εἰς δικαιολογίαν ἐπιβολῆς ποινῆς
 εἰς ἅς περιπτώσεις δέν ὑπάρχει ἀποδεδειγμένον ἀμάρτημα, ἀλλά
 μόνον ὕβρεις καί συκοφαντίαι, προερχόμεναι ἐν προσώπων καιο-
 πίστων καί ἀναξιόπιστων ἢ ἀμφιβόλου καί ὑπόπτου ὑπολήψεως, τά
 ὅποια λίαν αὐστηρῶς κρίνουσιν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες. Τά αὐτά ἐ-
 κτίθενται καί ὑπό τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ οὐχί εὐστόχως ἀναφερομέ-
 νων σχολιαστῶν ἐξ ὧν ὁ Ζωναρᾶς, ἀκριβῶς καί εὐκρινῶς σχολιά-
 ζων τόν Κανόνα, θέλει τοὺς εἰς Ἱερωσύνην προαγομένους ἀνε-
 πιλήπτους καί καθαρύοντασ αἰ-
 τιαμάτων κωλυόντων ἱεραῖσθαι, διά τήν ἐξα-
 κρίβωσιν τῶν ὁποίων δέσιν, ὅπως ἐξετάζεται ὁ βίος καί ἡ διαγω-
 γή αὐτῶν". Ὁ δέ Βαλσαμών, ἔτι σαφέστερον λέγει "διαφορά εἰ-
 σί τά κωλύοντα τήν Ἱερωσύνην, μεθ' ὧν
 ἔστι καί ἡ πορνεία· εἰ οὖν κατὰ κριθῆ τις πορ-
 νεύειαν ἢ μαρτηνίαν, κἄν τε πρό τοῦ ἱερωθῆναι, κἄν
 τε μετά ταῦτα, καθαιρεῖται. Ὅθεν φησὶν ὁ κανὼν, τόν ἀνεξε-
 τάστως ἱερωθέντα, ἢ καί ἐξομολογησάμενον μὲν πρό τῆς χειρο-
 τονίας τό ἀμάρτημα παρά δέ κανόνας χειροτονηθέντα μὴ ὠφελεῖ-
 σθαι ἐν τῆς χειροτονίας, ἀλλά μετὰ διάγνωσιν κα-
 θαιρεῖσθαι". Εἰς ταῦτα προστίθησιν καί ὁ Ἀριστηνός τά ἐξῆς
 "Οἱ ἀνεξετάστως χειροτονούμενοι, εἰ ἐξῆς ἐλέγχοιντο ὅτι· ἢ-
 μαρτον ὄντως, πεπαύσθωσαν. Ἐάν γάρ ἀμαρτή-
 σασ τις διέλαθε, καί ἀνεξετάστως εἰς
 Ἐπισκόπου ἢ Πρεσβυτέρου βαθμόν προήχθη, ἐάν μετά τήν χειρο-
 τονίαν ἐλέγχοιτο ὅτι ἢ μαρτε, τῆς ἱερω-
 σύνης παυθήσεται". Περὶ αἰτιαμάτων, λοιπόν, τοῦ-
 τέστιν ἀμαρτιῶν κωλυουσῶν τήν Ἱερωσύνην, ὁμιλοῦσιν
 ὅτε κανὼν καί οἱ σχολιασταί, οὐδεμίαν δέν δύνανται ταῦτα νά
 ἔχωσιν σχέσιν μέ τήν περί καλῆς ἔξωθεν μαρτυρίας ἐ-
 φεύρεσιν καί τήν ἀντικανονικήν ταύτης χρήσιν, τοῦ Νό-

μου 214, δι' ὧν ἐπεδιώχθη ἡ ἄγαν ἀντικανονική κατὰ τοῦ ἐκ Βορείου Ἑλλάδος Ἀρχιερέως καταδικαστική ἀπόφασις.

Ἡ ἀπλή παραπομπή ἀνευ παραθέσεως χωρῶν, εἰς τόν Θ'. Κανόνα τῆς Νεοκαισαρείας Συνόδου, εἶναι δεδικαιολογημένη ὡς μή συμφέρουσα εἰς τόν ἀρθρογράφον. Διότι, οὐ μόνον ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ ὁ λόγος γίνεται περὶ ἀμαρτίας μίξεως σαρκικῆς Πρεσβυτέρου ὁμολογοῦντος ὅτι ἤμαρτε πρό τῆς χειροτονίας, ὁπότε ἐπιβάλλεται καθαίρεισις, ἀλλὰ καί ὀρίζεται ὑπό τῆς Συνόδου, ὅπως, "ἂν αὐτός μή ὁμολογῇ ἐλεχθη ἢ ναι δέ φανερωῶς μή δυνηθη", αὐτός νά ἔχη τήν ἐξουσίαν ὅπως πράττη κατὰ συνείδησιν, δηλαδή ἢ νά ἀσιγῇ τήν Ἱερωσύνην ἢ νά παύσῃ ἀσικῶν αὐτήν. Διότι εἶναι "κρεῖττον τά ἀμαρτήματα ἀνεκδίμητα καταλιμπάνεσθαι ἢ τινάς ἀναίτιως: κολάζεσθαι". Ἀξιωματώτος ἐνταῦθα ἡ ἐξῆς τοῦ Βαλσαμῶνος, ὡς πρός τόν ἔλεγχον τοῦ ἀματήματος, ἐξήγησις "Φασίν οἱ πατέρες τόν τοιοῦτον ὡς αὐτοτελῶς ἐξομολογησάμενον (τήν πορνείαν), τῆς ἱερουργίας παυθῆναι. Ἐάν δέ μήτε ὁμολογήσῃ μήτε ἐλεγχθη φανερωῶς, οὐδ' ὀπωσοῦν παρασαλευθήσεται, ἀλλά παρ' αὐτῷ ἐξουσία τοῦ ἱερουργεῖν ἢ παύσασθαι, πρός τό οἴκειον συνειδός"... "Προσέθεντο δέ οἱ Πατέρες τόν φανερόν ἔλεγχον διὰ τόν μηδένα καθαιρεῖσθαι, εἰ μή διὰ φανερωῶν ἀποδείξεων, ἡγουν διὰ καταθέσεως μαρτύρων πέντε ὁμνυόντων". Κατηγορεῖται, κατὰ τόν Κανόνα, Ἱερεύς διὰ συγκεκριμένον ἀμάρτημα πορνείας καί, τοῦ Ἱερέως ἀρνούμενου, ὅπως ὁμολογήσῃ τοῦτο, γίνεται ὑπό τῆς Ἐκκλησίας ἔλεγχος, ἀδυνάτου δέ καθισταμένης τῆς δι' ἐλέγχου φανερωῶς ἀποδείξεως τῆς ἀμαρτίας, ὁ κατηγορούμενος "οὐδ' ὀπωσοῦν παρασαλεύεται". Τί ἔχουσιν ἐπί τούτου νά εἴπωσιν οἱ καταδικάσαντες Ἀρχιερεῖα ὡς ἀπολέσαντα τήν ἔξωθεν καλήν μαρτυρίαν καί τό κῆρος αὐτοῦ, ἐπί

μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι οὗτος, διὰ λόγους χριστιανικῆς ἀνωτερότητος καί τό ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας καθαρὸν πάντοτε τοῦ ἤθους καί τῆς ὅλης δαιγωγῆς αὐτοῦ, δέ ν ἐ μ ἦ ν υ σ ε ν ε ἰ ς τ ἄ κ ο σ μ ι κ ἄ δ ι κ α σ τ ῆ ρ ι α ὑβριστάς τινὰς καί συκοφάντας αὐτοῦ; Πῶς δέ ἐξηγητέα καί ἡ πρὸς τὸν ἀνακριτὴν τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἐντολή, ὅπως ἀπλῶς οὗτος "ἐξακριβώσῃ τὴν ἐξ ἀντικειμένου καί μόνον ὑπαρξιν τοῦ γεγονότος τῆς ἀπωλείας τῆς ἐξῶθεν καλῆς μαρτυρίας καί τοῦ ἀπαραιτήτου κύρους, ἄ ν ε υ ἐ π ε κ τ ἄ σ ε ω ς τ ῆ ς ἀ ν α κ ρ ῖ σ ε ω ς ἐ π ἰ τ ῶ ν δ ι ἄ τ ῶ ν δ η μ ο σ ι ε υ μ ἄ τ ω ν δ ι α τ υ π ο υ μ ἔ ν ω ν κ α τ η γ ο ρ ῖ ῶ ν; Πόθεν ἐπέισθη τό Δικαστήριον ὅτι ὁ ἀντικανονικῶς καταδικασθεὶς Ἀρχιερεὺς ἦτο ἔνοχος "αἰτιαμάτων κωλύόντων ἱερᾶσθαι" ἢ καί, ἀπλῶς, ἐπιβαλλόντων κανονικῶς τὴν βαρυτάτην ποινὴν τῆς ἐκπτώσεως τοῦ θρόνου, ἄνευ "ἐξετάσεως τοῦ βίου καί τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ;" Πῶς δέ ἐξετιμῆθη ἡ ἀξία τῶν ἐνόρκων μαρτυρικῶν καταθέσεων, ἐξ ὧν ἡ πλειονότης, ἐν ἧ καί καταθέσεις μαρτύρων κατηγορίας, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου κατηγορηθεὶς Ἀρχιερεὺς, οὐδέποτε ἀπώλεσε τὴν καλὴν μαρτυρίαν καί τό κῦρος, ἀλλά, τουναντίον, ἔσχε ταῦτα ἠὺξημένα ἀπὸ τῆς ἐνάργεως τῆς διώξεως; καί πῶς ἐκρίθη ἡ μεγάλη διαφορά τῆς ποιότητος μεταξύ τῶν μαρτύρων τῆς κατηγορίας καί τῆς ὑπερασπίσεως, ἐξ ὧν οἱ δεῦτεροι, προσωπικότητες ἐγγυώμεναι, ἀπὸ τε θέσεως καί προσωπικῆς ἀξίας, καταφανῶς καί ἀναμφισβητήτως, τό ἀξιόπιστον αὐτῶν;

Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καί διὰ τὴν, ἐ π ι ζ ῆ μ ι ο ν ε ἰ ς τ ὸ ἄ ρ θ ρ ο ν, προσφυγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς Γ' Οἰκουμ. Συνόδου, πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ Σύνοδον, ἣτις ἐπιστολὴ ὡσαύτως ὀμιλεῖ α) περὶ ἀ κ ρ ῖ β ο ῦ ς δ ι α σ κ ῆ ψ ε ω ς ἐ π ἰ τ ῶ ν π ρ ἄ ξ ε ω ν τ ῶ ν λ α χ ὄ ν τ ω ν ἱ ε ρ ᾶ σ θ α ι καί β) ἀπονομῆς, κ α τ ἄ τ ῆ ν φ ι λ α ν -

θρωπίαν καί δι' ἔλεος, τοῦ τῆς ἐπισκοπῆς ὀνόματος καί τῆς ἐπισκοπικῆς τιμῆς καί κοινοῦνίας εἰς τόν Ἐπίσκοπον Παμφυλίας Εὐστάθιον, ὁ ὁποῖος, μήτε κανονικῶς καθαιρεθεῖς, μηδέ ἐπί ἀτόποις τισιν κατηγορηθεῖς, ἀλλά "περιστάσεσιν ἐμπεπτωκός, διά μικροφυχίαν καί ἀπραγμοσύνην, ἐγγράφως παρητήσατο τήν Ἐπισκοπήν, εἰς ἣν ἄλλοις κειροτόνητο". Ἀνεξήγητος εἶναι καί ἡ ἐξ ἴσου ἐπιζήμιος παραπομπή εἰς τόν ΜΒ. Κανόνα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ὡς μηδόλως δικαιολογοῦσα τά ἤδη ὑπό τοῦ Συνοδικικοῦ Διοικητικοῦ πραχθέντα, διότι ὁ Κανὼν τιμωρεῖ διά καθαιρέσεως τόν "κύβοις σχολάζοντα καί μέθαις" Ἐπίσκοπον ἢ Διάκονον", τοῦ ὁποῦ τήν καθαίρεσιν ὁ Βλάσταρης, δικαιολογῶν, γράφει "οἱ τοῦ κλήρου πάσης ἀρετῆς ἀρχέτυπον τῷ Δήμῳ περιειμένοι μή ὅτι διδαχθῆ καί νουθεσίᾳ, ἀλλά τῷ ἀνεπιλήπτῳ τῆς ἀγωγῆς μάλιστα εἰς ἀρετῆς ἀσκησιν παρακαλεῖν αὐτούς ὑπόχρεοι καθεστήμασιν, οὐ μὴν ἐπαλείφειν πρὸς ἀμαρτίας τῷ ἡμελημένῳ βιῶναι". Ἐνταῦθα ὑποβάλλεται, κατ' ἀνάγκην, τί ἐρώτημα: Ἀπεδείχθη ἐξ εἰδικῆς τῶν πραγμάτων ἐρεύνης ὅτι ὁ ἐκ Βορείου Ἑλλάδος καταδικασθεῖς Ἀρχιερεὺς ἔπαυσε νά ἔχη "ἀγωγῆν ἀνεπιλήπτου" καί εἶναι "ὁ βίος αὐτοῦ ἡμελημένος", ὥστε νά ὠθῆται δι' αὐτοῦ τὸ κοινόν εἰς ἀμαρτίας; Ἐξ ἴσου ἀνωφελῆς εἶναι, καί ἡ ἀναφορά εἰς τόν ΣΤ. Κανόνα τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, τόν ὁποῖον ἡμεῖς ἀλλαχοῦ ὑπὲρ τῶν ἀπόψεων ἡμῶν ἐπιναλοῦμεθα καί ὁ ὁποῖος, διά τήν περίπτωσιν ἐπιβολῆς ποινῆς, ὀρίζει "περὶ Ἰακώβ χρηζτηῆσαι, εἰ ἀναγνώστης ὢν, ἐγκλήματι πορνείας ὑπεύθυνος ἐδείχθη καί παρά τῶν πρεσβυτέρων ἐξεβλήθη, εἶτα κειροτόνηται, οὗτος ἐμβαλλέσθω, ἀκριβοῦς ἐξετάσεως γενομένης, καί μή μόνον ἐκ ψιθυρισμῶν ἢ κηκολογιῶν ὑποψίας εἰς

αὐτόν γενομένης. Εἰ δέ μή εὐρεθείη ὑπεύθυνος, μενέτω ἐν τῷ κλήρω· οὐ γάρ δεῖ ταῖς ματαίαις διαβολαῖς προσέχειν". Ἀξιοσημείωτον ἐνταῦθα ὅτι ὁ Βαλσαμών τὰς καιολογίας ὀνομάζει "λοιδορίας φανεράς".

6. Ἐκεῖνο, ὅπερ καθίστησι τὸν Α.Ν. 214/67 ἄκρως ἀντικανονικόν, κατὰ συνέπειαν δέ καί ἀντισυνταγματικόν, εἶναι ἢ ὑπ' αὐτοῦ κατάργησις τοῦ ἱεροῦ τῶν καταδικαζομένων κληρικῶν δικαίωματος πρὸς ἐκκλήσιν, ἢ, κατὰ τὸν Ν. 5383/32 ἔφεσιν, εἶναι δέ εὐνόητος ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον οὐδέ λέξις ἐγγράφη, ἐν τῷ ὑπό κρίσιν ἄρθρῳ περὶ τοῦ σοβαρωτάτου τούτου κανονικοῦ ζητήματος. Ἡ κατάργησις τῶν Δευτεροβαθμίων Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων ἐνώπιον τῶν ὁποίων, ὡς "μειζόνων Συνόδων", δικαιούται καί δύναται πᾶς εἰς πρῶτον βαθμὸν δικαζόμενος κληρικός νά προσφύγη, εἶναι καταπάτησις ρητῶν καί οὐσιωδῶν κανονικῶν διατάξεων πρωτοφανῆς καί σιανδαλώδης, ἀνοίγουσα θύραν πολλῶν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν πειρασμῶν καί κινδύνων, μαρτυροῦσα δέ ἀπόφασιν περὶ καταδίησις ἐκ προτέρων εἰλημμένην καί μέτρον πρὸς ἀποκλεισμόν προσαγωγῆς συντριπτικῶν κατὰ τῆς πρώτης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως στοιχείων, ἐπιβαλλόντων τὴν ἀθώωσιν τοῦ καταδικασθέντος κληρικοῦ. Τὰ τοῦ δικαίωματος ἐκκλήσεως ὀρίζουσιν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες διὰ τῶν κάτωθι:

"Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καθαιρεθείς Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, ἢ Ἐπίσκοπος ὑπὸ Συνόδου, ἐνοχλῆσαι τολμήσειε τὰς Βασιλέως ἀκοάς, δέον ἐπίμειζονα ἐπισκόπων σύνοδον τρέπεσθαι καί, ἄνομίζει δίκαια ἔχειν, προσαναφέρειν πλείοσιν Ἐπισκόποις καί τὴν παρ' αὐτῶν ἐξέτασιν τε καί ἐπίκρισιν ἐκδέχασθαι" (ΙΒ. Ἐκκλ. Καν. 10. Ἀντιοχείας). Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκκλήσεως ἀναγνωρί-

ζετα ι και ὑπό τοῦ ΙΕ΄ Κανόνος τῆς ἐν Κ α ρ θ α γ έ ν η
Σ υ ν ό δ ο υ, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται καί εἰς τό δυνατόν τῆς ἐ-
πιβολῆς ποινῶν κατά τῶν πρωτοβαθμίως διασάντων, εἰς περί-
πτωσιν καθ' ἣν οὔτοι ἔκριναν οὐχί δικαίως.

"Καί τοῦτο ἤρρεσεν, ὥστε ἀπό οἰωνδήποτε διαστώων ἐκκλη-
σιαστικῶν ἐπί ἄλλους διαστάς ἐκκλησιαστικούς ἔχοντας μείζο-
να τήν αὐθεντίαν, ἐκκλητος γένηται, μηδέν βλάπτειν τούτους
ῶν ἡ ψῆφος λύεται, ἐάν ἐλεχθῆναι μή δυνηθῶσιν, ἢ κατ' ἔχθραν,
ἢ κατὰ προσπάθειαν δεδικαιέναι, ἢ τινι χάριτι ὑποφθαρήναι."
Τήν αὐτήν ἀναγνώρισιν περιέχει καί ὁ Δ΄ τῆς Ἀντιοχείας, καθ'
ὄν "εἴ τις Ἐπίσκοπος ὑπό Συνόδου καθαιρεθεῖς τολμήσειέ τι
πρᾶξαι τῆς λειτουργίας... μηκέτι ἐξόν εἶναι αὐτῷ, μ η δ έ
έ ν έ τ έ ρ α Σ υ ν ό δ ω έ λ π ί δ α ἀ π ο κ α τ α -
σ τ ά σ ε ω ς, μ ή τ ε ἀ π ο λ ο γ ί α ς χ ώ ρ α ν ἔ-
χ ε ι ν... "Πλήν τῶν ἀνωτέρω, δέον, ὅπως ἡ ἐκκλησις ἰσχύη πάν-
τοτε εἰς τά καθ' ἡμᾶς καί διά τούς ἐξῆς, περί τήν καταδίικην ἐ-
πισιόπων, σοβαρούς κανονικοῦς λόγους: ὅτι, κατά τούς ἱερούς
κανόνας, οἱ Ἐπίσκοποι δικάζονται "πρῶ-
τον μέν ἐπί τῶν τῆς ἐπαρχίας πάν-
ντων ἐπισιόπων" (ΣΤ΄ τῆς Β΄ Οἰουμ.) καί μόνον
"έ ν ἀ ν ά γ η η", δι κ ά ζ ο ν τ α ι " π ρ ῶ τ ο ν" ὑ-
πό "δ ῶ δ ε κ α τ ο υ λ ά χ ι σ τ ο ν Ἐ π ι σ ι ό π ω ν"
(ΙΒ΄ Καρθαγ.), τοῦθ' ὅπερ, ἐπιβάλλει πολύ περισσότερον τήν ἰ-
σχύν τοῦ θεσμοῦ τῆς μείζονος Συνόδου, τοῦ Δευτεροβαθμίου δη-
λαδῆ διασστηρίου, ἐφ' ὅσον, ἐν τῇ πράξει τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος, οἱ Ἐπίσκοποι δικάζονται "πρῶτον" οὐχί ὑπό πάντων
τῶν Ἐπισιόπων αὐτῆς ὡς οἱ Ἰ. Κανόνες, ὀρίζουσιν, ἀλλ' ὑπό
δῶδεκα μόνον. Σημειωτέον ὅτι, κατά τόν ΙΕ΄ Κανόνα τῆς ἐν Ἀν-
τιοχείᾳ Συνόδου εἰς μίαν μόνον περίπτωσιν ἀποκλείεται ἡ ἐκκλησις
καί, κατ' ἀκολουθίαν, τό Δευτεροβάθμιον Διασστήριον, ὅταν εἰς
τό "πρῶτον" διιάσῃ " π ά ν τ ε ς ο ἱ τ ῆ ς Ἐ π α ο -

χί α ς 'Επίσκοποι" καί "πάντες σύμφωνοι μίαν ἐξενέγκωσι ψῆφον." (1).

Ἀλλ'ὁ κανὼν οὗτος ἀπώλεσε τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, ἐν τῶν μεταγενεστέρων κανόνων Δ' καὶ Ε'. τῆς ἐν Σαρδιῆ Συνόδου (2) καθ' οὓς καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας καταδίηνη Ἐπισκό-

(1) Δέν εἶναι ἀδικαιολόγητον, ἐν σχέσει πρὸς τὸν κανόνα τοῦτον, τὸ ἐρώτημα μήπως κατ' αὐθαίρετον ἐρμηνείαν αὐτοῦ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κανόνων Δ' καὶ Ε'. τῆς ἐν Σαρδιῆ Συνόδου, ἡ καταδικαστικὴ κατὰ τοῦ ἐν Βορείου Ἑλλάδος Ἀρχιερέως ἀπόφασις ἐλήφθη παμφηφεί, ἵνα δικαιολογηθῇ ἡ ἀδικαιολόγητος καὶ ἀντικανονικὴ κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς Ἐκκλησίας; Διότι τὸ "παμφηφεί" τοῦ ΙΕ'. Κανόνος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, ἀναφέρεται εἰς ἀπόφασιν πάντων τῶν τῆς Ἐπαρχίας Ἐπισκόπων, τουτέστιν, ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἐξήκοντα ἕξ καὶ οὐχὶ τῶν δεκατριῶν. (Σ.Γ.Ι.Κ. τὸ θέμα τῆς ἀντικανονικῆς ὁπσοδήποτε συνθέσεως δέν θίγεται ἐν τῇ ὁρθῇ κατὰ τὰ λοιπὰ ἀπαντήσεται ταύτη).

(2) "Ἐάν τις Ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ τῇ κρίσει τῶν Ἐπισκόπων τῶν ἐν γειτνία τυγχανόντων, καὶ φάσῃ πάλιν εἰς αὐτῶν ἀπολογίᾳ πρᾶγμα ἐπιβάλλειν, μή πρότερον εἰς τὴν καθέδραν αὐτοῦ ἔτερου ὑποκαταστῆναι ἐάν μή ὁ τῆς Ρώμης Ἐπίσκοπος ἐπιγνούς, περὶ τοῦτου ὄρον ἐξενέγκῃ". "Ἦρεσεν, ἴν' εἴ τις ἐπίσκοπος καταγγελθῆ, καὶ συνανθρωπισθέντες οἱ Ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας τῆς αὐτῆς, τοῦ βαθμοῦ αὐτόν ἀποκινήσωσι, καὶ ὅς περ ἐκκαλεσάμενος καταφύγῃ ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον καὶ βουληθεῖη αὐτοῦ διακοῦσαι, δίκαιόν τε εἶναι νομίση ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, γράφειν τούτοις τοῖς ἐπισκόποις καταδιώξῃ τοῖς ἀγχιστεύουσι τῇ Ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς

που, ὁ καταδικασθεὶς δικαιούται νά ἐκκαλέσῃ δῖς τὴν ἀπόφασιν ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ὡς Πρώτου τῶν, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐνεῖνας, ὑπ' αὐτόν Ἐκκλησιῶν, ἐξ ὧν, ἱκανὸς ἀριθμὸς ὑπήχθη τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως. Ὅτι δέ ἡ ἐν δευτέρῳ βαθμῷ κρίσις εἶναι ρητῶς ἐν τῷ Κανονικῷ τῆς Ἐκκλησίας Δικαίῳ καθιερωμένη, μηδεμιᾶς χωρούσης ἀντιρρήσεως, μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐν τῷ ΙΔ φ Κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου λεπτομέρεια καθ' ἣν, ἀκόμη καὶ ὅταν πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐπαρχίας μετέχωσι τῆς δίκης, δέν συμφωνοῦσι δέ πάντες εἰς μίαν ἀπόφασιν, ἐπὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ οὐ, τοῦ κατηγορουμένου, "ὁ τῆς Μητροπόλεως Ἐπίσκοπος ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου Ἐπαρχίας μετακαλεῖται ἐτέρους τινάς, τοὺς ἐπικρινοῦντας καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσοντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς Ἐπαρχίας τό παριστάμενον". Βάσει τῶν ἀνωτέρω ἰ. Κανόνων, ἐν συναρτήσῃ καὶ πρὸς τοὺς Ἰ. Κανόνας Δ. καὶ Ε. τῆς ἐν Σαρδιῆ Συνόδου, ἐπικυρωθείσης καὶ ὑπὸ τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὡς Πρῶτος τῆς Προκαθημένης Ἐκκλησίας, ἐν ταῖς ἀνά τὴν Οἰκουμένην Ὁρθοδόξοις τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιαίαι

καὶ μετὰ ἀκριβεῖας ἔκαστα διερευνήσωσι καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πίστιν, ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξενέγκωσιν. Εἰ δέ τις ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τό πρᾶγμα ἀκοουσθῆναι, καὶ τῆ δεήσει τῆ ἑαυτοῦ τόν Ρωμαίων Ἐπίσκοπον κρίνειν δόξῃ, ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ πρεσβυτέρους ἀποστείλοι, ἵνα ἢ ἐν τῆ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου, ὅπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάσῃ καὶ ὀρίσῃ δεῖν, ἀποσταλῆναι τοὺς μετὰ τῶν Ἐπισκόπων κρινοῦντας, ἔχοντάς τέ τὴν αὐθεντίαν τούτου (τοῦ Ρώμης) παρ' οὗ ἀπεστάλησαν· καὶ τοῦτο θετέον".

πλήν τῆς εἰδιικῆς κανονικῆς αὐτοῦ δικαιοδοσίας ἐν ταῖς ὑπ' αὐτόν Ἐκκλησίαις, ἔχει τὴν ἐξουσίαν τοῦ δέχεσθαι ἐκκλησίες καὶ κρίνειν συνοδικῶς ἐπὶ πάσης, ὑφ' οἰουδήποτε, ἀθετήσεως καὶ καταστρατηγήσεως τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Ἐπικουρικῶς ἐν κατακλείδι, παρατίθενται α) σχετικόν μέρος τοῦ **ΚΖ' 45Τ** (8796) Κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καθ' ὃ ἐπὶ κατηγορουμένου Ἐπισκόπου "τὴν Ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι π ρ ό τ ῆ ς ἐ κ β ά σ ε ω ς τοῦ κατ' αὐτόν πράγματος, οὐδενὶ Χριστιανῶ δύναται δοκεῖν"· καὶ β) ὁ **ΙΣΤ' Κανών** τῆς Πρωτοδευτέρου Συνόδου, καθ' ὃν "μηδενὶ τρόπῳ Ἐπίσκοπον καταστῆναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἧς ὁ προεστὼς ζῆ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ συνίσταται τιμῇ" εἰ μὴ αὐτός ἐκὼν τὴν Ἐπισκοπὴν παραιτήσηται. Χρὴ γὰρ πρότερον τὴν αἰτίαν τοῦ μέλλοντος τῆς Ἐπισκοπῆς ἐκδιώκεσθαι, κανονικῶς ἐξεταζομένην, εἰς πέρας ἄγεσθαι".⁽¹⁾ Σημειωτέον ἐν ταῦθα ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω σοβαροτάτου θέματος τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου 214 καταργήσεως τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀναφαιρέτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δικαιώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐγκαίρως καὶ ἐν ὀλομελείᾳ καὶ παμφεΐ, ἔσπευσε δι' ἐγγράφου ἱστορικοῦ πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον, μηδὲν ληφθέντος ὑπ' ὄψιν, νά προλάβῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄκρως ἀντικανονικοῦ τούτου Νόμου, ὡς "πλήττοντος θεμελειώδεις ἀρχὰς τοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας".

7. Ἡ ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ ἄρθρου παραγράφῳ ἐπιθεμένη ἔννοια τῆς ἐν τῷ Α.Ν. 214/67 χρησιμοποιουμένης φράσεως "ἔξωθεν καλῆς μαρτυρίας" εἶναι τόσον αὐθαίρετος καὶ

(1) Τὰ χωρία τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ Πηδαλίου τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου, ὡς δυσσευρέτου διὰ τοὺς πολλοὺς τοῦ Συντάγματος τῶν Ι.Κ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ.

ἰ δ ι ο τ ε λ ῆ ς, ὥστε νά μή χρειάζονται πολλαπλᾶ διά τήν ἀπόδειξιν τῆς ὑπερβολῆς, δι' ἧς πιέζεται ἡ ἀληθείς τοῦ ἀποστολικοῦ χωρίου ἔννοια εἰς ἐξαγωγήν ἔννοιας ξένης πρός τό χωρίον καί ἐξυηρητιῆς τῶν σιοπῶν τοῦ ἄρθρου.⁽¹⁾ Κατά τόν ἀρθρογράφον, δέν ἔχει ἀξίαν ἡ περί τῆς καλῆς μαρτυρίας τοῦ κληρικουῦ πληροφορία καί γνώμη καί κρίσις "τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν περισσότερον θρησκευομένων Χριστιανῶν", τῶν αὐτοπτῶν δηλονότι καί αὐτηκόων μαρτύρων, τῶν καλῶς εἰδόντων τήν ἀλήθειαν καί τά πράγματα, ὅσων ἔχει ἡ τῆς "εὐρείας τοῦ λαοῦ μάζης, τῆς ὁποίας καί π λ α τ ὑ τ ε ρ α καί κατά νόνα ἄ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ῶ τ ε ρ α εἶναι τά κριτήρια. . . ." "Ἄξιός, κατά ταῦτα προσοχῆς καί ἐντιμῆσεως καί ὁ "ἐκ τῆς εὐρείας τοῦ λαοῦ μάζης" Ἄθηναῖός, ὁ μηδόλως γιγνώσκων προσωπιῶς τόν δίκαιον Ἄριστείδην, φηφίσας δέ τόν ἐξοστρακισμόν αὐτοῦ, ἐπί μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι δέν ἤρεσκεν εἰς

(1) Ὁ Καθηγητής κ. Π. Τρεμπέλας, τήν ὀρθήν τῶν ἀποστολικῶν χωρίων ἀποδίδων ἔννοιαν, ἐξηγεῖ σαφῶς ὅτι ὁ λόγος στρέφεται περί τοὺς ἀπίστους ἐκείνους οἱ ὅποιοι, γνωρίζοντες τόν πρότερον βίον τοῦ ποτέ, ἐθνικοῦ ἢ Ἰουδαίου, Ἐπισκόπου, θά ἠδύναντο νά δυσχεράνωσι τό ἐπισιοπικόν ἔργον αὐτοῦ καί νά δημιουργήσωσι δι' αὐτόν πειρασμούς καί πνευματικούς κινδύνους, ὑπομιμνήσκοντες πρότερον βίον ὑποκείμενον εἰς μομφήν καί ἀποκαλύπτοντες ἁμαρτίας καί πράξεις αὐτοῦ ἐπιμέμπτους. Καθ' ἡμᾶς ἀναμφιβόλως ταῦτα ἰσχύουσιν ἐν συνεχείᾳ καί σήμερον καί πάντοτε, ἀλλά μόνον ἐν τῇ ἀληθείᾳ τοῦ ἀποστολικοῦ χωρίου ἔννοια, περί ἧς παλαιοί καί νέοι συγγραφεῖς ὁμιλοῦσιν, ὅτι, δηλαδή ἡ ἔλλειψις καλῆς μαρτυρίας ἔχει βάσιν πάντοτε βίον ἐπιλήψιμον, ἔργα καί πράξεις καί γεγονότα, διαγωγὴν κακὴν καί κατεγνωσμένην φαύλην πολιτείαν.

αὐτόν νά ἀκούῃ χαρακτηριζόμενον τόν Ἄριστείδην ὡς δίκαιον! Κατά τό ἄρθρον, ἐπί ζητημάτων οὕτως ἱερῶν καί σοβαρῶν, ὡς τό ὑπ' ὄψιν, τόν λόγον ἔχουσι κυρίως, οὐχί τά ἔχοντα προσωπιήν γνῶσιν καί ἀντίληψιν ἀξιόπιστα τέκνα τῆς Ἑκκλησίας, ἀλλ' οἱ ξένοι, οἱ μακράν, ὁ λαός ὁ μή γινώσκων, ἔστιν ὅτε δέ καί περιφρονῶν καί καταπατῶν τόν Νόμον, οἱ ἄνθρωποι οἱ θρησκευτικῶς ἀδιάφοροι, ἀκόμη καί οἱ ἐχθρικῶς πρὸς τήν θρησκείαν καί τούς λειτουργούς αὐτῆς διακειμένοι, οἱ κληρικοί οἱ δι' ἀναξιότητα τιμωρημένοι, ἢ τεθειμένοι εἰς τό περιθώριον, οἱ κακὸπιστοὶ καί ἀναξιόπιστοὶ καί ἐμβιασταὶ δημοσιογράφοι καί οἱ ἐξαύτων παμπόνηροι χριστοκάπηλοι καί χριστέμποροι, οἱ ἐμεταλλευταὶ τῶν ἱερῶν καί τῶν ὁσίων, οἱ ὑποκριταὶ οἱ πάντοτε θορυβοῦντες εἰς βάρος ἄλλων, ἀκόμη καί ἀγίων, ἵνα ἀποσπάσωσι τήν κοινήν γνώμην ἀπό τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀνομιῶν, ἄλλαις λέξεσιν, "ὁ κόσμος", ἢ μετὰ τοῦ ὁποίου φιλία, κατὰ τήν Ἀγίαν Γραφήν, ἔχθρα πρὸς τόν θεόν καθίσταται, ὁ κόσμος, ὁ ὁποῖος, κατὰ τήν πληροφορίαν τοῦ Κυρίου, ἀντιπαθεῖ καί ἀποστρέφεται, πολλάκις δέ καί μισεῖ καί διώκει τούς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ καί τούς ἀξιόλους λειτουργούς τοῦ Ἰησοῦ. "Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, εἶπεν ὁ Κύριος, γινώσκετε ὅτι ἐμέ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηεν. Εἰ ἐν τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τό ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δέ ἐν τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐν τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος". Δέν ἀρνοῦσιν, εἰς διδασκαλίαν καί παραδειγματισμόν, ὅσα ἀπετολμήθησαν, ἀνά τούς αἰῶνας, εἰς βάρος πολυαρίθμου φάλαγγος Ἀγίων τῆς Ἑκκλησίας καί ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν διωγμοὶ κατὰ τῶν Ἑκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ καί τῶν λειτουργῶν καί τῶν λαϊκῶν μελῶν αὐτῶν εἰς τὰς γνωστάς ἀθέους καί ἀπίστους κοινωνίας καί χώρας; Εἶναι δέ ἐπιτρεπτόν, ὅπως ἀγνοηθῶσιν ὅσα σχετικὰ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τούς μαθητάς Αὐτοῦ, ἐν οἷς τά "εἰ ἐμέ ἐδίωξαν καί ὑμᾶς διώ-

ξουσι", "ἔνεκεν ἐμοῦ καί διὰ τό ὄνομα μου ὄνειδίσουσιν ὑ-
 μᾶς οἱ ἄνθρωποι καί μισήσουσιν ὑμᾶς καί ἐμβαλοῦσι τό ὄνομα
 ὑμῶν ὡς πονηρόν καί εἴπωσι πᾶν πονηρόν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευ-
 δόμενοι " καί "οὐαί ὑμῖν ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ
 ἄνθρωποι;" Εἶναι θλιβερόν ὅτι, τό πρῶτον, ἐν τῇ μακρᾷ ἱστο-
 ρίᾳ τῆς Ἑκκλησίας, θεωρεῖται ἡ συ-
 κιοφαντία καί ἡ ὑβρις στοιχεῖον
 κατατηγορίας καί ἐπιβολῆς ποινῆς
 βαρυτάτης, ὡς εἶναι ἡ ἔκπτωσης Ἀρχιερέως ἀπό τοῦ
 θρόνου αὐτοῦ, κατά κληρικῶν ἀμέμπτου βίου καί διακονίας ἐν
 πᾶσι θεαρέστου καί πιστῆς, ἐπί μόνῃ τῷ λόγῳ ὅτι οὗτοι δέν
 ἀνταπέδωκαν εἰς τούς ὑβριστάς καί συκοφάντας αὐτῶν τά ἴσα,
 μηνύοντες αὐτούς εἰς τά κοσμικά Δικαστήρια καί ἀπαιτοῦντες
 τήν τιμωρίαν αὐτῶν. Τοῦτο εἶναι ἀθέτησις καί ἀνατροπή κυ-
 ριακῶν ἐντολῶν καί χριστιανικῶν ἀρχῶν, καθ' ἅς δέον, ὅπως
 πολιτεύηται ὁ χριστιανός καί δῆ ὁ κληρικός, πολύ δέ περισ-
 σότερον ὁ ἐκ τῶν μοναχῶν προερχόμενος, ὁ ὁποῖος πρό τῆς
 κουρᾶς αὐτοῦ ἔμπροσθεν τῆς Ὁραίας Πύλης τοῦ Ἰ. Ναοῦ, σὺν
 τοῖς ἄλλοις, καθομολογεῖ ὅτι "θά ὑπομένη καί θά ἀνέχηται
 ὑβριζόμενος καί χλευαζόμενος, ὄνειδιζόμενος καί διωκόμενος
 καί πολλοῖς ἄλλοις περιηγόμενος λυπηροῖς, οἷς ἡ κατά Θεόν
 ζωὴ χαριζομένηται". Διότι ὁ Κύριος ῥητῶς ἐντέλλεται "ἀγα-
 πᾶτε τούς ἐχθρούς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τούς καταρωμένους ὑμᾶς,
 ἄφετε αὐτοῖς, καλῶς ποιεῖτε τούς μισοῦντας ὑμᾶς καί προ-
 σεύχεσθε ὑπέρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καί διωκόντων ὑμᾶς. Ἐ-
 άν γάρ ἀγαπήσητε τούς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθόν ἔχετε;
 Οὐχί καί οἱ τελῶναι τό αὐτό ποιοῦσι;" Διὰ τόν ἄνθρωπον τοῦ
 Θεοῦ, ἐν μόνον δύναται νά δικαιο-
 λογήσῃ διαμαρτυρίαν καί ἀντί-
 δρασιν, ἡ κατ' αὐτοῦ ἐξ ὑβρισις
 καί συκιοφαντία ὡς ἀπίστου ἢ ἀ-
 θεοῦ ἢ αἱρετικοῦ καί τοῦτο, ὅ-
 ταν ἡ συκιοφαντία καί ἡ ὑβρις

π ρ ο έ ρ χ ω ν τ α ι έ κ " π ρ ο β α τ ο σ χ ή μ ω ν λ ύ κ ω ν", ἀ ν θ ρ ώ π ω ν ὑ π ο κ ρ ι τ ῶ ν, "καπηλευομένων τὰ ἱερά καὶ τὰ ὄσια, ἐχόντων μόρφωσιν εὐσεβείας, τήν δέ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένων!"

8) Ὡς πρὸς τό, ἐν τῇ τελευταίᾳ παραγράφῳ τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρου, ὁμολογούμενον ὅτι "ὁ νομοθέτης ἀσφαλῶς δέν ἐχρησιμοποίησε καὶ δέν ἔθηκε τήν λέξιν ἔξωθεν τυχαίως", οὔδε μία ἀντίρρησις. Διότι, ἀναμφιβόλως, ἡ λέξις ἔξωθεν ἐτέθη μόνον καὶ μόνον διὰ τήν πλήρη "ελλειψιν ἐπιβαρυντικῶν στοιχείων εἰς βάρος τοῦ ἐκ Βορείου Ἑλλάδος καταδικασθέντος Ἀρχιερέως καὶ ἦτο ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς τὸ ἔξωθεν καὶ τήν καλὴν μαρτυρίαν, οὐχί ἐν ἣ ἐννοίᾳ θέλουσι ταῦτα ὁ "Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες καὶ τό κανονικόν ἐν γένει Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλ' εἰς ἣν, ἀπαράδεκτον καὶ πρωτοφανῆ, ἔννοϊαν προσέφυγον καταχρηστικῶς οἱ ἀποφασίσαντες τήν, ὅπως δῆποτε, ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ τοῦ ἐν λόγῳ Ἀρχιερέως.

9) Δικαίαν, ἐν τέλει, θεωροῦντες τήν ἐπάνοδον εἰς τήν πρώτην παράγραφον τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἄρθρου, σημειοῦμεν καὶ τὰ δε: Ἀναγνωρίζεται ἐν αὐτῇ "ἡ μεγάλη δυσχέρεια τῆς καθάρσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον ἐκ τοῦ πληθωρισμοῦ τῶν ἐκτοξευομένων κατὰ κληρικῶν κατηγοριῶν, πολλαί ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι ὅλως ἄδικοι καὶ συκοφαντικαί· δεύτερον, ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ὅλη διαδικασία τοῦ καθαρμοῦ δέον νά γίνη ὄχι μόνον κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὀριζόμενα. Τρίτος λόγος εἶναι ὅτι ἡ κάθαρσις αὕτη πρέπει νά γίνη μετ' αὐστηρότητος μέν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ ἀπολύτου καὶ ἀδιαβλήτου ἀμεροληψίας. Διότι ἐκτός τῆς καθάρσεως, ἡ ὁποία ἦτο ἀνάγκη νά γίνη θά

πρέπει νά ἀναστηλωθῆ καί ἡ ἐμπι-
στοσύνη τοῦ λαοῦ ἐπί τήν ἀκε-
ραιότητα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δι-
καιοσύνης".

Ἐπειδή ὅμως ταῦτα ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν πρός τινα πράγματα, ἐπ' ἐσχάτων λαβόντα χώραν, παρακαλοῦμεν τόν ἀρθρογράφον, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως, μετά στοιχείων καί τῆς ἀναγκαιούσης ἀκριβείας, πληροφορήσῃ τούς ἀναγνώστας τῆς "Ἐκκλησίας", ἅν, ὅσα ἐν τῇ μνησθείσῃ πρώτῃ παραγράφῳ τοῦ ἀρθρου αὐτοῦ ἐξετέθησαν, ἐλήφθησαν ὑπ' ὄφιν καί ἀφηρμόσθησαν, ὡς ἔδει, κατὰ τήν δίκην καί καταδί-
κην τοῦ ἐν Βορείου Ἑλλάδος Ἀρχιερέως τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου.

(Ἀνέκδοτος ἀπάντησις, μή δημοσιευθεῖσα ὑπό τῆς "Ἐκκλησίας")

Παντελεήμων*

* Πρόκειται περί τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεή-
μονος.

'Αριθμ. Πρωτ. 1270

'Εν Κορίνθῳ τῇ 6 'Ιουνίου 1970

Πρός

τὴν 'Ιεράν Σύνοδον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος
Εἰς 'Αθήνας

'Εξ ἀφορμῆς κομπορημοσύνης θρησκευτικοῦ τινος φύλλου εἰς τὴν ἔκδοσίν του, τοῦ παρελθόντος μηνός Μαΐου περί τῆς δῆθεν ἐπιτευχθείσης καθάρσεως ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ, εὐσεβάστως ὑποβάλλομεν τὰς κάτωθι σιέψεις καί τὰ πορίσματα ἡμῶν, ἐρεϊδόμενα ἀκραδάντως ἐπὶ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων.

'Η λεγομένη κάθαρσις διενεργήθη διὰ τοῦ Α.Ν.214/1967 ὅστις, λήξας κατὰ τόν Δεκέμβριον 1969, ἀνανεώθη διὰ τοῦ Α.Ν. 344/1969 καί εἰσέτι ἰσχύει.

'Αλλ' ἔχει ἤδη διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ Τύπου γραφῆ ὅτι, δι' ἀντικανονικῶν ἐνεργειῶν, ὡς ἐν προκειμένῳ, καί ἡ κληθεῖσα κάθαρσις γενομένων ἐπὶ παραβάσει τῶν 'Ιερῶν Κανόνων ὀδηγοῦν τὴν 'Εκκλησίαν ὄχι εἰς τὴν ἀνόρθωσιν, ἀλλ' εἰς τό χάος.

Καί εἶναι ἀντικανονική ἡ λεγομένη κάθαρσις, διότι ὁ Νόμος 214/67 εἶναι ἀντικανονικώτατος ἐπὶ πλέον δέ ἡ ὁμόφωνος διατύπωσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 521/26.2.68 ἐγγράφου αὐτῆς πρὸς τόν Μακαριώτατον διετύπωσε τὰ ἑξῆς:

"Διὰ τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ Α.Ν. 214/67 ἐπιβάλλεται ποινὴ ἐπὶ τῇ βάσει ἀορίστου κατηγορίας καί χωρὶς νά ἀπαιτῆται ὑπαρξίς ὑπαιτιότητος τοῦ κατηγορουμένου, ἥτις νά συνιστᾷ τό οὐσιῶδες συστατικόν στοιχεῖον παντός ὑπευθύνου καί ἀξιοποίνου ἀδικήματος".

" Διά τοῦ ἄρθρου 7 παράγρ. 3 τοῦ Α.Ν. 214/67 καταργεῖται τό ἐπί τῶν Ἱερῶν Κανόνων "Ἐκκλητον", ἤτοι τό δικαίωμα τῶν καταδικαζομένων κληρικῶν, ὅπως προσβάλλουν τήν ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου εἰς ἀνώτερον τοιοῦτον δεδομένου ὅτι διά τῆς ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῶν κατὰ τό ἄρθρον 1/Ν 5383/1932 Ἑκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων τά διά τοῦ Α.Ν. 214/ἄρθρον 1 καί 2 συγκροτούμενα Δικαστήρια δικάζουν ἀνεκκλητήως εἰς τόν πρῶτον τ.ἔ. καί ἔσχατον ταυτοχρόνως βαθμόν, τοῦθ' ὅπερ προϋποθέτει τό μή δυνάμενον βασίμως νά ὑποστηριχθῆ ἀλάθητον αὐτῶν".

"Διά τοῦ Α.Ν. 214/67, ἄρθρον 4 παργ. 1, ἀφαιρεῖται ἐκ τῶν Ἐπισκόπων ἡ ἐπί τῶν Ἱερῶν Κανόνων στηριζομένη θεμελιώδους σημασίας δικαστική ἐξουσία αὐτῶν ἐπί τῶν ὑπ' αὐτοῦς κληρικῶν καί μοναχῶν!"

"Ὡς εἶναι σαφές διά τῶν ἀνωτέρω, ο ὄ μ ο ν ο ν π λ ῆ σ ο ο ν τ α ι θεμελιώδεις ἀρχαί τοῦ δικαίου τῆς Ἐκκλησίας, καί ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει, δέν ἐπιτυγχάνεται ἡ βασική ἐπιδίωξις τῆς Πολιτείας ὡς πρός τήν Ἑκκλησίαν, ἡ ἐμπέδωσις δηλονότι ἐν τῇ συνειδήσει τῶν πιστῶν τῆς ὀρθότητος τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν καί δι' αὐτῶν εἰς τήν ἐπίτευξιν τῆς πλήρους ἐνότητος καί συμπαραστάσεως εἰς τό ἔργον τῆς Ἑκκλησίας, ἀλλά καί δύνανται νά ἔχουν λίαν θλιβεράς ἐπιπτώσεις εἰς τό ἐγγύς ἢ ἀπώτερον μέλλον διά τήν ἐνότητα τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος".

"Ἐχομεν τήν γνώμην ὅτι ἡ ἐξυγίανσις καί ἡ ἐκκάθαρσις τῆς Ἑκκλησίας δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῆ διά τῆς καταργήσεως θεμελιωδῶν θεσμῶν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ἀλλά ἀντιθέτως διά τῆς πλήρους συμμορφώσεως εἰς τὰς ἐπιταγὰς αὐτῶν. Πέραν συνεπῶς τῆς ἐπιτεύξεως οἰωνδήποτε προσηαίρων στόχων διά τῆς παραμερίσεως τῶν Ἱερῶν τῆς Ἑκκλησίας Κανόνων, προέχει ἡ περιφρούρησις καί διασφάλισις τῆς Κανονι-

κῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι τὰ πρόσωπα ἔρχονται καί παρέρχονται ἀλλ' ἢ Ἐκκλησία μένει εἰς τόν αἰῶνα!"

"Πιστεύομεν ἀπολύτως ὅτι ἡ βαρυσήμαντος προκήρυξις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, καθ' ἣν ἡ ἐξυγίανσις καί ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ πολιτειακοῦ Ὄργανισμοῦ δέν εἶναι δυνατόν νά συντελεσθοῦν ἐπί τῆ βάσει διαδόσεων καί φημῶν, ἀλλά διά κριτηρίων ἀντικειμενικῶν καί τῆς ἀπονομῆς τῆς ἀληθοῦς δικαιοσύνης, ἰσχύει πολλῶ μᾶλλον διά τήν Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, οἱ θεσμοί τῆς ὁποίας συνιστοῦν τόν πολυτιμώτατον θησαυρόν τοῦ "Ἐθνους".

Προσέτι ὁ Νόμος 214/67 ἀνανεωθεῖς διά τοῦ Α.Ν.344/69 καί ἔτι ἰσχύων, συντρίβεται ἀπό τῶν Ἱερῶν Κανόνων διότι εὐρίσκεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρός τόν ΣΤ (6) τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, ὅστις Ἱερός Κανὼν ἔχει Οἰκουμενικόν κῦρος, διότι ἔχει ἐπικυρωθῆ ὑπό τῆς Πενθοἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὁ Ἱερός Κανὼν λέγει. Δέν πρέπει νά προσέχωμεν εἰς τάς ματαίας διαβολάς καί εἰς τοὺς ψιθυρισμούς καί νά καθαιρῶμεν ἐκ τῶν κηλογιῶν αὐτῶν μόνον, τοὺς κληρικούς. (Πρβλ. καί ΣΤ (6) Α' οἰκουμενικῆς Συνόδου).

Ὁ ἴδιος αὐτός Νόμος 214 ἀποκλείει τοὺς κατηγόρους, τήν εὐθύνην τῶν κατηγόρων, τάς προϋποθέσεις τῶν μαρτύρων καί τόσα ἄλλα διά τὰ ὁποῖα ὁμιλοῦν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ΕΑ (61) Ἀποστολικός, ΚΑ (21) Δ' Οἰκουμενικῆς καί ἄλλοι 8 Κανόνες τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καί εἰσάγει τάς δίνας χωρίς κατήγορον υπεύθυνον, χωρίς τάς προϋποθέσεις τῶν μαρτύρων κλπ.

Καταργεῖ τήν ταυτοπάθειαν κατά τήν ὁποίαν: Ὁ κατά Κληρικοῦ κατήγορος ὑπογράφει ἔγγραφον ταυτοπαθείας, δηλαδή ὅτι δέχεται νά πάθῃ τυχόν συκοφαντῶν, ὅτι θά ἐπάθαινε ὁ κατηγορούμενος (ΣΤ (6) Β' Οἰκουμενικῆς). Καταργεῖ ἐπίσης τοὺς κατωτέρω Ἱεροὺς Κανόνας κατά τοὺς ὁποίους.

Ἐπίσκοπος δέν ἐμβάλλεται τῆς Ἐπισκοπῆς πρὶν ἢ περατωθῆ πληρῶς ἡ δὲ αὐτόν δίκη ΣΤ (96) Συνόδου Καρθαγένης.

Καθαίρεσις κληρικοῦ γίνεται μετὰ ἀποδείξιν τῆς κατηγορίας παρὰ ἀξιοπίστων μαρτύρων Θ (9) Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.

Ἐπίσκοπος οὐκ ἐμβάλλεται τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ εἰμῆ κατόπιν δίκης συμφώνου πρὸς τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας (Α' Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας).

Κατηγοροὶ κατὰ Κληρικῶν κατηγοροῦντες αὐτοὺς διὰ πολλά παραπτώματα εἰάν ἀποτύχουν νὰ ἀποδείξουν ἔστω καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ γίνωνται δεκταὶ καὶ ἕτεροι, αἱ ὑπόλοιποι κατηγοροῦνται, ἀλλὰ νὰ καταρρέωσι. ΡΛΘ (139) Καρθαγένης.

Κατηγοροὶ καὶ μάρτυρες κατὰ Κληρικῶν πρέπει νὰ γίνωνται δεκτοὶ οἱ εὐπόλητοι, οἱ ἀδιάβλητοι καὶ οὐχὶ οἱ ἀνυπόλητοι. Σχετικοὶ Ἱεροὶ Κανόνες εἶναι οἱ κατωτέρω:

ΕΑ (61) Ἀποστολ. ΟΔ (74) Ἀποστολ. ΚΑ (21) Δ Οἰκουμένης, Η (8) Καρθαγένης ΡΛΗ (138) Καρθαγένης, ΡΜ (140) Καρθαγένης, ΡΛΖ (137) Καρθαγένης ΚΖ καὶ ΚΗ (27) καὶ (28) Καρθαγένης.

Ὅλα ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ διὰ τοῦ Νόμου 214 καταργοῦνται. Πῶς νὰ τὰ χαρακτηρίσῃ κανεὶς; καὶ πῶς θὰ ἴμμοροῦμεν μετὰ ταῦτα νὰ ὀνομαζώμεθα Ὁρθόδοξοι; Ὅταν ἡ ἐκδίωξις Ἐπισκόπου ἐξ Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ οὐ γίνεται εἰ μὴ μόνον συμφώνως πρὸς τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας (Α) Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Ἡ ὑπό τοῦ Νόμου καταργουμένη ἔκκλητος προσφυγή γίνεται πρὸς τὸν ἀνώτερον, ἤτοι πρὸς τὸν Μητροπολίτην, τὸν Πατριάρχην ἢ ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικόν Δικαστήριον, ἢ μετὰ τὸ ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικόν Δικαστήριον γίνεται πρὸς τὸν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην.

Ἡ κατάργησις τῆς ἐκκλητίου προσφυγῆς ἔρχεται εἰς φοβερὰν σύγκρουσιν πρὸς κἀθε ἔννοιαν καὶ Νόμον Δικαίου καὶ πρὸς

τούς κατωτέρω Ἱεροῦς Κανόνας:

⊙ (9) Δ' Οἰκουμενικῆς ΙΖ (17) Δ' Οἰκουμενικῆς Γ. (3) καί Δ (4) Σαρδικῆς ΙΔ (14) Σαρδικῆς, ΙΕ (15) Ἀντιοχείας ΙΕ' (15) Καρθαγένης, ΛΕΤ' (36) Καρθαγένης, ΕΒ (62) Καρθαγένης, ΡΕ (105) Καρθαγένης, ΡΛΘ (114) Καρθαγένης, Α (1) Ἐπιστολή Συνόδου Καρθαγένης πρὸς Πάπαν Βονιφάτιον, Α' καί Δ (4) Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.

Ἡ ἐπανάστασις δημιουργεῖ Δίκαιον, ἀλλ' οὐδέποτε δημιουργεῖ Κανονικόν Δίκαιον.

Σχόλια εἰς τὰ ἐκτεθέντα ἐνταῦθα δέν χρειάζονται διότι ὅσα ἐγράφησαν δύνανται νά πείσουν καί τόν πλέον ἀδαῆ ὅτι ὄχι ἀπλῶς κατεφρονήθησαν καί κατεπατήθησαν οἱ Ἱεροί Κανόνες, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν οἱ ἀφορῶντες εἰς τήν δικαιοσύνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πραγματικῶς ἀνεσολοπίσθησαν.

Ὡς γίνεται εὐκολώτατα ἀντιληπτόν, ἐπί παραβάσει εὐαρίθμων Ἱερῶν Κανόνων, ἰδρύθη ἐλειτούργησεν καί λειτουργεῖ Ἐκτακτον Ἱεροδικεῖον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, διὰ τήν περίφημον κήθαρσιν, παρ' ὅτι οἱ Ἱεροί Κανόνες εἶναι ὑποχρεωτικοί διὰ τήν Ἐκκλησίαν καί εἴτε τό θέλουν οἱ Νόμοι εἴτε ὄχι πρέπει νά τοῦς σεβώμεθα καί νά τοῦς τηρῶμεν πάντες, Σύνοδοι, Ἀρχιεπίσκοποι, Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι καί πιστοί.

Ἡ διατυμπανισθεῖσα κήθαρσις τῆς Ἐκκλησίας, ἐπί καταφῶρῃ παραβάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, εἶναι πρᾶξις τόσον ἀπεχθῆς ὡς ἡ πρᾶξις ἐκείνου ὁ ὁποῖος κλέπτει καί ληστεύει τοῦς συνανθρώπους του ἐπί τῷ σιοπῶ καί τῇ δικαιολογίᾳ νά ἐξασκήσῃ ἐλεημοσύνην ἐν τοῦ προϊόν- τῆς κλοπῆς αὐτοῦ. Καθ' ἡμᾶς ὁ σιοπός δέν ἀγιάζει τά μέσα. Αὐτό εἶναι Ἰησουϊτικόν καί ἀπόβλητον.

Μή νομισθῆ ὅτι εἴμεθα κατὰ τῆς καθάρσεως ἐν τῇ Ἐκ-

κλησίᾳ. Ἐἴμεθα ὑπέρ τῆς ἀληθοῦς καθάρσεως, ἣτις θά ἐρείδε-
ται εἰς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ θά διενεργεῖται κατὰ τρό-
πον ἴσον καὶ ἄτεγκτον πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις, διότι
φρονοῦμεν ὅτι ἡ κληθεῖσα κάθαρσις σὺν ταῖς ἄλλοις ἐπέδειξε
καὶ μονομέρειαν, ὅπως μονομερῶς ἐγένοντο καὶ γίνονται αἱ
πράξεις τῆς ἐκλογῆς Ἐπισκόπων καταφώρως μονομερῶς, ὥστε τε-
λευταίως, ὡς γνωστόν, τό γεγονός αὐτό εἶχεν ἀντίτυπον καὶ
εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Ἱεράν Σύνοδον, πολλάκις δέ ἀπησχόλη-
σε καὶ τὸν ἡμερήσιον τύπον.

Ἄλλ' ἐντὸς τούτου αἱ ἐπιπτώσεις τῆς παραβιάσεως τῶν Ἱε-
ρῶν Κανόνων θά φαίνονται περισσότερο σὺν τῷ χρόνῳ, ἥδη δέ
μία τρομακτικὴ ἐπίπτωσις εἶναι ἡ πτώσις εἰς τό κενόν τῆς
πρό καιροῦ θερμῆς ἐκκλησίσεως τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου
κ. Ἱερωνύμου πρὸς τοὺς νέους διὰ νά προσέλθουν εἰς τὰς τά-
ξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν λόγῳ ἐκκλη-
σεως ὑπῆρξαν τόσον πενιχρά, ὥστε ἀποτέλεσμα τῆς πενιχρότη-
τος ἦτο ἡ ψήφισις τοῦ γνωστοῦ Νόμου διὰ τοῦ ὁποίου θά χει-
ροτονηθῶσιν εἰς παραμεθορίους περιοχάς καὶ εἰς ὄρεινάς καὶ
δυσβάτους περιοχάς τῆς Ἑλλάδος, ἱερεῖς ἄνευ γραμματικῶν
γνώσεων μέ ἀπλοῦν ἀπολυτήριον Δημοτικοῦ Σχολείου.

Τό τραγικώτερον εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν εἶναι
τό ὅτι ἐδέχθησαν τὸν ἐν λόγῳ Νόμον τῆς χειροτονίας ἀποφοί-
των Δημοτικοῦ Σχολείου ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι κατὰ τό παρελθόν
εἶχον ἐπικρίνει ὀρθῶς τὴν τοιαύτην μείωσιν τῶν προσόντων.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς καθάρσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐ-
χρειάζετο μεγάλη προσοχή καὶ οὐχί τυχαία σύνεσις διότι ἡ
Ἐκκλησία εἶναι κατὰ τὸ πολύ λεπτὸν, χρειάζεται δέ λεπτότη-
τας εὐελίκτους καὶ ἰσχυροτάτας χειῖρας, ὥστε νά ἐπιτελεσθῇ
διὰ καταλληλοτάτων χειρισμῶν, τό δυνατόν καλύτερον, πειστι-
κώτερον καὶ περισσότερο ἀδιάβλητον ἀποτέλεσμα.

Δυστυχῶς, μὴ τηρηθείσης τῆς σαφοῦς ἀρχῆς "τό καλὸν οὐκ

ἔστι καλόν ἔάν μή καλῶς γένηται, "ἢ κάθαρσις τῆς Ἐκκλησίας ἔλαβε τόν χαρακτηρισμόν "δῆθεν κάθαρσις" καί τοῦτο εἶναι καί θά εἶναι ἕξ ἀεί εἰς βάρος τῶν διαχειρισμένων τάς τύχας τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας παρά τήν κομπορημοσύνην τοῦ Θρησκευτικοῦ Περιοδικοῦ, τό ὅποιον ἔάν εἶχε τήν ἐλαχίστην ἐπίγνωσιν εὐθύνης καί ὀλιγίστην ἀγάπην πρός τά ὀρθόδοξα θέσμια, θά τήν ἀπέφευγεν ἐπιμελῶς.

Πολύ θλιβόμεθα, διότι ἀνεμένομεν ἀπό τήν παροῦσαν Ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν πολλήν σταθεράν καί ὀρθοδόξως ἀνερχομένην Ἐκκλησίαν, εἶχε δέ ὅλα τά μέσα, ὥστε νά διοικηθῆ νά δράσῃ καί νά ἀνθίσῃ πραγματικά ἡ Ἐκκλησία, χωρίς παραβιάσιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί καταστρατήγησιν τῶν Ἀγίων παραδόσεων της.

Ἐν Χριστῷ ἐλάχιστος ἀδελφός

Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

'Αριθμ. Πρωτ. 1949

'Εν Κορίνθῳ τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1970

Πρός

τὴν 'Ιερὰν Σύνοδον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος
'Α θ ή ν α ς

'Απαντητικῶς τῷ ὑπ'ἀριθμ. 5244/2974/17.9.70 καὶ ἐπὶ ἀποδείξει ὑμετέρῳ ἐγγράφῳ, ἐν ᾧ ἐπὶ χαρακτηρισμένων " ὡς ἀνεπιτρέπτων παρατηρήσεων εἰς βάρος τῆς 'Εκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης εἰς τὰς ὑπ'ἀριθμ. 1643/29.7.70 καὶ 1648/29.7.70 καταγγελίας ἡμῶν" διαβιβάζεται παράκλησις, ἵνα ἅμα τῇ λήφει ἀναφερόμεν ἐγγράφῳ τὰς συγκεκριμένας περιπτώσεις ἃς ὑπονοοῦμεν γράφοντες ὅτι ἐξηντλήθη πᾶσα αὐστηρότης ἐναντίον μὴ ἡμετέρων ἐνῶ ἀντιθέτως ἐξηντλήθη πᾶσα ἐπιείκεια ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων "ἀναφερόμεν εὐσεβᾶτως τὰ κατωτέρω:

1/ Παραβλέπομεν ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀπαντήσῃ τὸν καταφόρως συντρίφαντα τοὺς 'Ιεροὺς Κανόνας Α.Ν. 214/67 καὶ τὸν ὡς μὴ ὄφελε δόντα ἐπιμήκυνσιν ζωῆς εἰς αὐτόν Α.Ν. 344/69, περὶ τοῦ ὁποίου Ν.Δ.214, ἡ εἰσέτι ἀναπάντητος ὑπὸ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου ὑπ'ἀριθμ. 521/26.2.68 ὁμόφωνος ἀπόφασις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, μεταξύ πλείστων ὄσων ἐν προκειμένῳ, τονίζει καὶ τὰ κάτωθι τρομακτικά,

α) Διὰ τοῦ Α.Ν. 214/67 "ἐπιβάλλεται ποινή ἐπὶ τῇ βάσει ἀορίστου κατηγορίας καὶ χωρὶς νά ἀπαιτῆται ὑπαριτότητα τοῦ κατηγορουμένου, ἥτις νά συνιστᾷ τό οὐτιῶδες συστατικόν στοιχεῖον παντός ὑπευθύνου καὶ ἀξιοποίνου ἀδικήματος".

β)" Καταργεῖται τό ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων ἔκκλητον ἡ-

τοι τό διναιώμα τῶν καταδιναιζομένων κληριῶν ὅπως προσβά-
λουν τήν ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου εἰς ἀνώτε-
ρον τοιοῦτον",

γ) "Ἀφαιρεῖται ἐκ τῶν Ἐπισκόπων ἡ ἐπί τῶν Ἱερῶν Κα-
νόνων στηριζομένη θεμελιώδους σημασίας δικαστικὴ ἐξουσία
αὐτῶν ἐπί τῶν ὑπ' αὐτοῦς κληριῶν καί μοναχῶν".

δ) "Πλήσσονται θεμελιώδεις ἀρχαί τοῦ Διναιίου τῆς Ἐκ-
κλησίας" καί ἀκόμη ὅτι,

ε) "Ταῦτα δύνανται νά ἔχουν θλιβεράς ἐπιπτώσεις εἰς
τό ἐγγύς ἢ ἀπώτερον μέλλον διὰ τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος καί τέλος ὅτι,

ς) "Οἱ καταπατηθέντες θεσμοί τῆς Ἐκκλησίας" συνιστοῦν
τόν πολυτιμώτερον θησαυρόν τοῦ Ἔθνους",

2) Παραβλέπομεν τό τί ἐφ' ὄλων τῶν γενομένων κατὰ τήν
διαρρεύσαν τριετίαν λέγει καί ἐκφράζεται ἡ κοινή γνώμη,
διὰ τήν παραβίασιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων.

Τά ἀνωτέρω δέν εἶναι ἄσχετα μέ τό ὑφ' ἡμῶν γραφέν διὰ
τό ὅποῖον ζητοῦνται αἱ ἐξηγήσεις, καί πρὶν ἢ ἀπαντήσωμεν
εἰς τό ἀπαιτούμενον ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, θά ἠθέλομεν νά
διευκρινίσωμεν, ὅτι διὰ τοῦ γραφέντος ὑφ' ἡμῶν δέν ἐννοοῦ-
μεν μόνον τά ἀποτελέσματα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων,
ἤτοι μόνας τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, ἀλλά καί τήν διαδικασίαν,
τόν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἀνακρίσεων, τά πρόσωπα τά
διεξαγαγόντα τὰς ἀνακρίσεις κ.λ.π. διότι π.χ. ἐγράψαμεν κα-
τά τό παρελθόν, δημοσίως ἀσιοῦντες ἔλεγχον, ὅστις τόσον πι-
κραίνει πολλούς, ὅτι "οἱ νέοι Ἐπίσκοποι συνήθως προερχό-
μενοι ἐκ τῶν παρεκκλησιαστικῶν Ὀργανώσεων" καθίστανται εἰς
ὄλας τὰς περιπτώσεις ἀνακριταί" ὡς ἐάν δέν ὑπάρχουν καί ἄλ-
λοι ὥστε ἀμερολήπτως νά πράξουν ταῦτα καί νά πιστευθοῦν ὅ-
τι ἀμερολήπτως ἐνεργοῦν.

3/ Ἦδη ἐρχόμενοι εἰς τό ἀπαιτούμενον, καί χωρίς νά ἀ-
ποιόπτωμεν, τά μὴ ἄλλως τε ἀποκοπτόμενα, ἐκ τῶν προαναγε-

γραμμένων ένταϋθα, διευκρινίζομεν ότι:

α/ Ένω κατεδικάσθη,ή άδιαβλήτως δεδυνασμένη περίπτωσις τοϋ πρώην Έθηνών Έακώβου άντικανονικώς και κατεδικάσθη δια τοϋ Α.Ν.214 ως μή ώφελεν οϋτος, μάλιστα τότε κατά τήν δίκην ταϋτην έλαβε χώραν και τό πλέον τών άνηγιούστων εις οιαδήποτε έκκλησιαστικά χρονικά, ήτοι μάρτυς κατηγορίας εις τήν περίπτωσιν ταϋτην ό κληρικός Έωάννης Παπάλης συγκατελέγη ως δικαστής δια τήν αϋτήν περίπτωσιν και έδίκασεν υπό τήν ιδιότητά του ως Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου.

β/ Ένω έδικάσθη και κατεδικάσθη άντικανονικώς ό Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Παντελεήμων κ.λ.π. 1/ Δέν διενεργήθη ύποβληθεΐσα και τελικώς ως φαίνεται άπεσϋρθη μήνυσις δια κατηγορίας περί ήθικων ζητημάτων τοϋ προσκειμένου προς τάς Έοργανώσεις Σεβασμιωτάτου πρώην Λευιάδοςκ. Δωροθέου. (Πρβλ. κυκλοφορήσασαν έπιστολήν ήμων προς τήν Έφημερίδα Ένάπλασιν 10.8/1969).

II/ Δέν έκινήθη τό ανακριτικόν έργον τής Έκκλησίας κατά τοϋ Συνοδικοϋ τότε και ήδη άποθανόντος(+1970)μητροπολίτου Τρίκκης κυροϋ Διονυσίου,παρά τό γεγονός ότι και ή μήνυσις ειχεν ύποβληθῆ παρ'αϋτοϋ εις τά πολιτικά δικαστήρια (ανακληθεΐσα άνευ εκδόσεως αποφάσεως) και παρά τά εύρέως λεχθέντα και παρά τά ύφ'ήμων γραφέντα (πρβλ. κυκλοφορήσασα έπιστολήν ήμων προς Κ. Κούρκουλαν 17.2.1969 και προς Ένάπλασιν 10.8.69) Πώς δια τούς άνωτέρω"ήμετέροϋς", άπεσϋρθησαν μηνυσεις και, παρεβλέφθησαν καταπελτικώς γραφέντα και δέν εκινήθη ή Έκκλησιαστική Δικαιοσύνη, άνόμη και δια νά τούς άθώωση (οιανδήποτε άπόφασιν δέν θά τήν εκρίνομεν) και δια τούς "μή ήμετέροϋς" εκινήθη άντικανονικότατα, δια δεδυνασμένον άνευ μηνυτών, άνευ κανονικων μαρτύρων,ως οί Έεροί Κανόνες διακελεύουσιν κ.λ.π.; Μάλιστα ύπῆρξαν και γραπτά παράπονα ότι δέν έλαβονηϊαν γνῶσιν οί κατηγορούμενοι τοϋ περιεχομένου τών φακέλων

III/ Προσέτι εἰς διά τοῦ τύπου δημοσίως ἐπανειλημμένας κατηγορίας κατά νεοχειροτονήτων Σεβ. Ἀγίων Ἀδελφῶν κατά τήν τελευταίαν τριετίαν δέν ἐκινήθη μέ τό αὐτό μέτρον, ὡς ἔδει, ἢ Ἐκκλησιαστική Δικαιοσύνη ἢ μᾶλλον δέν ἐκινήθη καθόλου, ὡς ἔπραξε διά προμνημονευθείσας περιπτώσεις καί ὡς ὁ Α.Ν.214 διαλαμβάνει ἄνευ ἄν καταγγελιῶν.

IV/ Ὅτε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας κ. Σεραφεῖμ ἦλθε διά τās καθ' ἡμῶν ἀνακρίσεις εἰς τήν Κόρινθον τῆ 21.1.1970, σιανδαλωδέστατα ἀντί νά διενεργήσῃ τās ἀνακρίσεις : εἰς ἐκκλησιαστικήν αἴθουσαν ὡς εἶναι αἱ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως αἴθουσαι διδασκαλίας ἢ τῆς Γραφεῖα τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀποστόλου Παύλου, χωρίς ἄν νά καταδεχθῆ νά προσκυνήσῃ εἰς τόν ἐν λόγῳ καθεδριόν Ναόν τοῦ Οὐρανοβάμωνος, τόν ὁποῖον βαθύτατα σέβεται καί ὁ τελευταῖος σύγχρονος Κορίνθιος κατηυθύνθη τό πρῶτον καί παρέμεινεν ἐπί δίωρον εἰς τήν Ἀσφάλειαν Κορίνθου, ὡς ἐάν ἡμεῖς εἴμεθα καιοῦργός τις, ἐν συνεχείᾳ δέ ἔστησε τό κριτήριον του εἰς τό Δημαρχεῖον καί ἐξήτασε πρῶτον τόν κ. Δήμαρχον, τοποθετηθέντα ὑπό τῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, ἐξετασθέντα καθ' ἡμῶν εἰς τό Δημαρχεῖον. Ἐν συνεχείᾳ ἐξήτασεν τόν Ταγματάρχη Γ. Ἡλιοπούλου Δ/τῆν τῆς Ἀσφαλείας, τόν λοχαγόν τοῦ Α2 (Ἀσφαλείας Στρατοῦ) Μήτσαιναν, ἕτερόν τινα λοχαγόν, ὡσαύτως τόν διωρισμένον Πρόεδρον τοῦ Ἐμποριοῦ Ἐπιμελητηρίου Κ.Μπαϊλάκη, τόν ἐπί κεφαλῆς τῆς ὀργανώσεως "Ζωή" Ἱατρόν Θ.Λύτιναν καί τινα ἀνεπάγγελτον καί πάντοτε ἐναντίον πάντων τῶν Ἐπισκόπων ἕνα Χ.Πρεδάρη, μεθ' ἡμέρας δέ ὤρισε διά τήν πρότασιν ὑπ' ἑμοῦ μαρτύρων ὑπερασπίσεως καί τήν ἀπολογία μου τήν 13.2.1970.

" Ἄλλους δέν ἐθεώρησε ἀξιούς νά ἐξετάσῃ, ἐνῶ διά τό ἀδιάβλητον ἔπρεπε νά ἐξετάσῃ καί ἑτέρους μή προσκειμένους ὅπουδήποτε καί δή πρός παρεκκλησιαστικῆς ὀργανώσεις.

Σημειωτέον ὅτι, ὡς ἐπληροφορήθημεν, οἱ μάρτυρες δέν ἐκλητεύθησαν νομίμως παρά ἐναλοῦντο τηλεφωνικῶς καί ὅτε καί ὅσοι προσήρχοντο ἐλάμβανον αὐτήν τήν στιγμὴν καί ὑπέγραφον τό ἀποδεικτικόν τῆς κλήσεως. Παρόμοιαι περιπτώσεις αὐτοῦ τοῦ τύπου διενεργείας ἀνακρίσεων λέγεται ὅτι ἔχουσιν γίνεαι πολλάκις ὑπό τῶν κατὰ τήν τελευταίαν τριετίαν ἀνακριτῶν κληρικῶν, σχεδόν πάντων ἐκλελεγμένων ἐξ αὐτῶν, οἵτινες ἢ ἀποτελοῦν μέλη ἢ πρόσκεινται πρὸς τάς παρεκκλησιαστικὰς Ὀργανώσεις. Εἰς τήν ἡμετέραν περίπτωσιν διὰ τόν τρόπον τῶν ἀνακρίσεων καί διὰ τὰ ἄτομα τὰ ὁποῖα ἀνεκρίθησαν ὑπό τοῦ (ἀποφεύγωμεν ἡμεῖς νά τόν χαρακτηρίσωμεν) ἀνακριτοῦ Σεβασμιωτάτου Καρυστίας, μεταβαλόντος τάς καθ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικὰς ἀνακρίσεις εἰς ἀνακρίσεις στρατιωτικὰς, ἐξηγέρθη ὁ ἐπιστημονικός νόσμος τῆς πόλεως τῆς Κορίνθου (τόν ἐπιστημονικόν νόσμον τῆς Κορινθίας ἠμποδίσασμεν ἡμεῖς ἵνα μή ἀποστείλῃ διαμαρτυρίας) καί ἀπέστειλον δύο ὑπομνήματα, πρὸς τόν Σεβ. Καρυστίας, διαμαρτυρίας, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδήλουν ὅτι ἔδει νά κληθῶσιν καί οὗτοι ὡς μάρτυρες.

Σημειωτέον, ὅτι τινές ἐκ τῶν ὑπογραφάντων τὰ ὑπομνήματα ταῦτα ἐκρατήθησαν εἰς τήν Ἀσφάλειαν Κορίνθου ἐπί ὥραν καί ἠπειλήθησαν ὑπ' αὐτῆς βαναυσώτατα.

Ἴδού λοιπόν ἐν σμικρογραφίᾳ καί σκιαγραφίᾳ ἡ εἰκὼν τῶν κατ' ἐμοῦ ἀνακρίσεων οὐχί τοῦ "Χριστοῦ ἀλλά" τοῦ Καίσαρος, ἐξ ἧς ἕκαστος ἅς ἐξαγάγῃ τὰ δέοντα συμπεράσματα διὰ τόν τρόπον καθ' ὃν λειτουργεῖ καί ἀποδίδεται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Δικαιοσύνη ὑπό τῆς Ἐκκλησίας καί διὰ τοῦ Νόμου 214.

4/ Εἰς πλείστας ὅσας περιπτώσεις ἐπεβλήθησαν αὐστηρόταται ποιναί εἰς κληρικούς, περὶ ὧν ἐντόνως λέγεται ὅτι ἦσαν λίαν ὑπερβολικαί, ἐνῶ εἰς τήν 1) περίπτωσιν καταδίκης εἰς ἀργίαν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Θεοκλήτου Φεφέ, δι' ὃν ὁ εἰσηγη-

τῆς ἐζήτησεν πολὺ αὐστηροτέραν ποινήν, διότι ἦτο ἐν τῶν "ἡμετέρων", παρά τὴν καταδίκην του, προσελήφθη ὡς ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, λέγεται δὲ ὅτι τοῦτο ἐγένετο πρὶν ἢ ἐκτίση οὗτος τὴν ποινήν του, καὶ (II) εἰς τὸν "ἡμέτερον" Ἀρχιμανδρίτην Χερουβίμ Καράμπελαν τῆς Ὀργανώσεως τοῦ Παρακλήτου ἐπεβλήθη ποινή μόλις διετοῦς ἀργίας, διὰ παραπτώματα ἀνηθιοτήτων, διὰ τὰς ὁποίας ἐβεβαίωσεν ἡμᾶς ὁ Σεβασμιώτατος Πειραιῶς, ὅστις τό πρῶτον ἐπελήφθη ἀναιρικτικῶς τῆς περιπτώσεως εἰπὼν ὅτι "αἱ ἐν τῷ Παρακλήτῳ καὶ ὑπὸ τοῦ Χερουβίμ Καράμπελα ἀνηθιοότητες ὑπερβαίνουν καὶ τὴν πλεον πλουσίαν φαντασίαν, καὶ ὅτι χρειάζεται ἐν ὁλόκληρον ἀπόγευμα διὰ νὰ τὰς διηγηθῇ πρὸς ἡμᾶς".

Εὐχόμεθα ὀλοφύχως, ἐξ ἀληθοῦς ἀγάπης πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, νὰ μὴ ἔχωνται ἀληθείας τὰ ἐνταῦθα ἀναγραφόμενα ὑφ' ἡμῶν, ὅποτε δέν θά εἶχε λόγον περαιτέρω ὑπάρξεως ὁ ὑφ' ἡμῶν διατυπωθεὶς χαρακτηρισμὸς δι' ὃν ἠνομίζομεν ὅτι παρέσχομεν πλήρεις καὶ σαφεῖς ἐξηγήσεις

Ἐν Χριστῷ ἐλάχιστος ἀδελφός

Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Κοινοποιήσις

1/Γ. Παπαδόπουλον Πρωθυπουργόν

2/Σ. Παττακίον Ἀντιπρ. Κυβερνήσεως

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Η΄

Περί τὰ προβλήματα τοῦ Πρακτικοῦ
τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" τῆς 10ης Μαρτίου
1969.

Περιεχόμενα

- α) Πῶς ἀπεικασμένη τό ζήτημα περί τοῦ χρόνου συντάξεως τοῦ Πρακτικοῦ τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" τῆς 10ης Μαρτίου 1969. Ἐγγραφον τοῦ Μητρ. Κορινθίας τῆς 29ης Ὀκτωβρίου 1969, ἐν ᾧ δημοσιεύεται καί τό ἐρώτημα τῆς Δ. Συνόδου τῆς 27ης Μαρτίου 1969 καί ἡ ἀπάντησις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους.
- β) Σκέψεις τινές περί τοῦ διατί εἶναι προβληματική ἡ ὕπαρξις τοῦ Πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γραφεῖσαι πρό τῶν ἐν σελίδι 94 - 110 καταχωρισθεισῶν (ὑπόμνημα εἰς Ἐπιτροπὴν Παιδείας κ. Νι. Σιώρη). Ἐπάρχει ἀνάγκη ἰδιαιτέρας μελέτης.
- γ) Σημεῖωμα σχετικόν πρός τήν ἐγερωθεῖσαν ἀνάκρισιν κατὰ μητροπολίτου.
- δ) Διατί προέχει ἡ ἀνάγκη ἀντικαταστάσεως τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967 (ἐπιστολή πρός τόν Μητροπολίτην Πειραιῶς κ. Χρυσοστόμου).

ΓΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.

Ἄριθμ. Πρωτ. 2256

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 29 Ὀκτωβρίου 1969

Πρὸς

τούς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος -

Σεβασμιώτατοι,

Ὅτε κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον εἰς τὴν τότε συνεληθούσαν σύσκεψιν τῶν Ἱεραρχῶν καὶ λέγομεν σύσκεψιν, διότι κατὰ τὸ Ν. Δ. 126/69 δὲν εἴχομεν τὸ δικαίωμα νὰ συνέλθωμεν ὡς Ἱεραρχία, τότε λέγω, ὅτε ἐξεθέσαμεν διὰ καταθέσεως γραπτῶς (διὰ τὰ πρακτικά, καὶ ἀπεστάλη εἰς ἓνα ἕναστον ἐξ ὑμῶν) τοῦ Ὑπομνήματος ἡμῶν, τὰς ἀπόψεις ἡμῶν περὶ μὴ ὑπάρξεως "κανονικῆς συνθέσεως τοῦ σώματος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος," ἕνεκα τῆς ἀνυπαρξίας κανονικότητος, ὡς πρὸς ὠρισμένα σημεῖα, οὐδέποτε ἐφαντάσθημεν ὅτι θὰ ὑπεχρεούμεθα, μετὰ ὅσα εἴπομεν τότε καὶ ἐγράψαμεν εἰς τὰ τηρηθέντα πρακτικά τῶν συσκέψεων, νὰ προσθέσωμεν καὶ ἕτερα, ἀφορῶντα καὶ εἰς ἄλλας ἀκυρότητας, νομικὰς αὐτὴν τὴν φορὰν, ὑφισταμένας ἐν τῇ Διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ζήτημα τῆς κανονικῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας εἶναι καίριον, διότι μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον, ὅρον ἐν τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, εἶναι δυνατὴ ἡ λήψις κανονικῶν ἀποφάσεων. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κανονικὴ σύνθεσις, κατ' ἀναπόφευκτον ἀνάγκην διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, πρέπει νὰ εἶναι καὶ νόμιμος, ἔπεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὀφείλει νὰ ζητῇ ἀπὸ τὴν Πολιτείαν νὰ προσαρμόξῃ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Νομοθεσίαν πρὸς τὴν Κανονικὴν Τάξιν καὶ πρὸς τοὺς θεμελιώδεις Ἱερούς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον ἀ-

φορᾷ εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς, πολὺ δὲ περισσότερον ἐπιβάλλεται τοῦτο, ἐφ' ὅσον ἡ ἀνακήρυξις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς Αὐτοκέφαλον τὸ ἔτος 1850, μετὰ μεγάλης δυσκολίας γενομένη, κατέστη δυνατὴ ὑπὸ τούς κατωτέρω ὄρους: 1/ τῆς τηρήσεως τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ 2/ τῆς τηρήσεως τῆς ἀρχαίας ἀρχῆς "περὶ τῆς κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης" συγκροτήσεως τῆς Δ.Ι Συνόδου. Ἀμφότεροι οἱ ὄροι εἶναι σημαντικοί, εἰδιωῶς δὲ ὁ δεῦτερος εἶναι σημαντικώτατος διά τὴν Δικαστικὴν λειτουργίαν τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὅτι ἐν τῆς ἀρχῆς τῆς Διοικήσεως "κατὰ τὰ πρεσβεῖα" ἀπορρέει τὸ ζήτημα τῶν φυσικῶν δικαστῶν, διὰ τούς ὑποπίπτοντας εἰς παραπτώματα κληρικούς.

Ἐν τῶν θεμελιωδῶν τούτων προϋποθέσεων ὀρμώμενοι καὶ μάλιστα ἐν τῆς βασικῆς ἐφετηρίας, ὅτι δέν ὑπάρχει κανονικὴ σύνθεσις τῆς Ἱεραρχίας διὰ νά λαμβάνει ἐγκύριος ἢτοι κανονικὰς ἀποφάσεις, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά ἐπισημάνωμεν καὶ ἄλλην ἀλήθειαν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὀφείλει νά ἐπανεέλθῃ καὶ νόμῳ εἰς τὸ Κανονικόν καθεστῶς. Ἀναφερόμεν δὲ τοῦτο διότι ἐν τῷ μεταξύ, ὡς θά εἶδωμεν κατωτέρω, προέκυψε καὶ νέον ζήτημα, ἀνεξαρτήτως τῆς χειροτερεύσεως τῆς συνταγματικῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ ζήτημα, ὀφείλομεν, καθῆκον συνειδητέσεως ἐπιτελοῦντες, νά ἐπισημάνωμεν. Μὴ δὲ τις εἴπη, ὅτι ἐπειδὴ ἐπανάστασις ἐπικρατήσασα δημιουργεῖ δίκαιον καὶ ὅτι ἐφ' ὅσον ἐξεδόθησαν οἱ Ἀναγκαστικοὶ Νόμοι 3 καὶ 214/1967 καὶ 126/1969, ἐδημιουργήθη καὶ "Ἐπαναστατικόν Κανονικόν Δίκαιον", διότι τοῦτο δέν ἀποτελεῖ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα λογικὴν σειρὰν, ἀλλὰ ἀποτελεῖ **contradictio in adjecto**.

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει κατὰ κύριον λόγον τὸ Κανονικόν Δίκαιον, εἴτε τὸ θέλει τὸ Σύνταγμα εἴτε δέν τὸ θέλει, εἶναι δὲ ὑποχρεωτικόν διὰ τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας τὸ Κανονικόν Δίκαιον. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ τούτου καὶ ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν ἀ-

νωτέρω διαληφθεισῶν ἑκκλησιαστικῶν κανονικῶν ἀρχῶν, ὑποχρεοῦται ἔναντι τῆς ἰδίας αὐτῆς ὑποστάσεως ὡς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καί ἔναντι τῶν θεμελιωδῶν, ὡς φυσικῶν, ἀρχῶν της, νά ἀπορρίπτῃ πᾶσαν κοσμικὴν διάταξιν εἴτε καί νόμον εἴτε καί Σύνταγμα, ἄτινα εἴτε δέν θά ἐβασίζοντο εἴτε περισσότερο θά ἦναντιοῦντο καί δὴ εὐθέως εἰς τὰς θεμελιώδεις ἀρχάς τοῦ Κανονικοῦ Διακρίτου, εἰς ἃς ἀνήκουσιν ἀσφαλῶς καί αἱ περί κανονικῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας ἀρχαί.

Καίριον, λοιπόν, εἶναι τό θέμα τῆς κανονικῆς Συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας καί τῶν Διοικητικῶν Σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας τό ὁποῖον φαίνεται ὅτι παραγνῶρίζει ἢ καί παραγνῶνίζει τό ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἐκκλησίας καί ἐπέχον θέσιν Ἀναγκαστικοῦ Νόμου, Ν.Δ. 126/1969.

Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξύ, ὡς ἐλέχθη ἤδη, προέκυψε καί ἕτερον ζήτημα. Ἐρωτῶμεν λοιπόν. Ὑπάρχει καί λειτουργεῖ νομίμως καί κανονικῶς ἡ Διοικοῦσα Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον δέν εἶναι κατά τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης συντεθειμένη, ἢ "καθιδρυμένη," διά νά μεταχειρισθῶ τήν λέξιν τήν ὁποῖαν μεταχειρίζονται ἡ Νομοθεσία, ἡ Δ.Ι. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί δὴ καί μετά τήν ἐκδοσιν τοῦ Ν.Δ. 126/τῆς 17ης Φεβρουαρίου 1969, ἥτοι μετά τήν ἐκπνοήν τῆς προθεσμίας, καθ' ἣν ἦτο καθιδρυμένη ὡς Δ.Ι.Σ. καί ἡ ἀντικανονική μὲν, νόμιμος δέ Ἀριστίνδην Σύνοδος κατά τήν ἔννοιαν τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου : 3/1969 καί τῶν συναφῶν διατάξεων τῶν ἀφορωσῶν εἰς αὐτήν; Ἀναφέρομαι συγκεκριμένως εἰς τήν λήξασαν προθεσμίαν κατά τήν 15ην Μαρτίου 1969, τῆς νομίμως, καθ' ὅτι ἦτο αὕτη νόμιμος ὑπό τήν ἔννοιαν τοῦ Α.Ν. 3/67 ἰδρυμένης Ἀριστίνδην Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἄλλ' ἅς ἴδωμεν τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰ ἀνωτέρω πράγματα: Εἰς τό Περιοδικόν "Ἐκκλησία" 15.7. 1969 δημοσιεύεται ἡ ὑπ' ἀριθ. 498 γνωμοδότησις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους τῆς 16

Μαΐου 1969 δι' ἧς δίδεται ἀπάντησις εἰς τό κατωτέρω τε-
θέν ἐρώτημα:

Παραθέτομεν τό ἐρώτημα καί τήν πλήρη ἀπάντησιν.

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἀριθμ. Πρωτ. 1664 Διεκπ. 672. Ἀθήναις τῇ 27.4.1969

Πρός

τό Νομικόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους

Ἐ ν τ α ὕ θ α

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 126/1969 Ν.Δ. "περί καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος", καί ἐν ἄρθρῳ 8 παργ. 1 ὀρίζεται :

" Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνέρχεται αὐτοδικαίως μέν τήν 15 Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους ὡς καί τήν 16 Φεβρουαρίου, ἐφ' ὅσον δέν ἐξηνητλήθησαν τά θέματα τῆς συνελεύσεως τοῦ Νοεμβρίου καί ἀπεφασίσθη, τοῦτο ὑπό τῆς πλειοψηφείας τῶν 2/3 τῶν παρόντων, ἐκτακτικῶς δέ, ὡς ἀνάγκη ἀποφασισθῆ τοῦτο ὑπό τῆς Διαρκιοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπί τῇ προτάσει τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἢ ἂν ζητηθῆ ὑπό τοῦ ἡμίσεος τῶν ἐνεργεῖα Ἀρχιερέων".

Ἀφ' ἑτέρου ἐν ἄρθρῳ 51 παράγρ. 1 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Ν.Δ / τος ὀρίζεται. "Κατά τήν πρῶτην τριετίαν ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, πάσας τάς ὑπό τούτου καθοριζομένης ἀρμοδιότη- τας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἀσκειῖ ὡς ἰδίᾳς τοιαύ- τας ἡ ἐκάστοτε νομίμως καθιδρυμένη Δ.Ι.Σ. πλην τῶν ἐν ἄρθρῳ 6 ἐδ. ΣΤ, Ζ, Θ, ΙΓ' ὀριζομένων".

Κατόπιν τῶν ὡς ἄνω, ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ληφθείσης ἐν τῇ συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 3.3.1969 παρα- καλοῦμεν ὅπως γνωμοδοτήσητε ἐπί τοῦ κάτωθι ἐρωτήματος :

"Διαρκούσης τῆς πρώτης τριετίας ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Ν.Δ/τος 126/1969, δύναται δι'ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ.νά συγκαληῖται ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας καί αἱ ἀποφάσεις Αὐτῆς ἐπί θεμάτων, ὡς τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 6 καί τοῖς λοιποῖς ἄρθροις τοῦ ὡς ἄνω Ν. Δ/τος, νά ὦσιν ἄνευ ἐτέρου ὑποχρεωτικαί διά τήν Ἑκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος";

ὁ Ἀθηνῶν

ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀριθμ. Γνωμοδ. 498/1969

Τό Νομικόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους

Ὁ λ ο μ έ λ ε ι α

Συνεδρίασις τῆς 16.5.1969

Σύνθεσις, Πρόεδρος, Ἀντιπρόεδρος κ.κ.Χ.

Γιωργιόπουλος, Ε. Κουρουσόπουλος, Σύμβουλοι Κ.Τσαγιαράκης, Π. Σοφιανόπουλος, Κ. Κωνσταντινίδης, Ἀ. Τομαῆς, Ἰ. Καραμπελόπουλος, Ε. Μέλιος, Ἀ. Γιαννουλάτος, Πλτ.Μαιρυγιάννης, Π. Κορδογιαννόπουλος.

Πάρεδροι (Γνώμαι) Ἄνευ ψήφου. Γ. Ἀνδριόπουλος, Χ. Καλογερόπουλος, Β. Κωτσαρίδης, Ἀ.Παπαγιαννόπουλος.

Εἰσηγητής. Ὁ Νομικός Σύμβουλος Πλάτων Μαιρυγιάννης, Ἀριθμ. Ἐρωτήματος: 16022/2.4.69 Ν.Σ.Κ 1664/27.3.69 Ἱεῖς Συνόδου τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Περίληψις ἐρωτήματος: Χαρακτήρ τῶν δικαιοδοσιῶν τῆς Διαρκούς Ἱεῖς Συνόδου κατὰ τήν διάρκειαν τῆς τριετοῦς περιόδου τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 51 τοῦ Ν.Δ. 126/1969"Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος!"

Ἐπί τοῦ πρόσθεν ἐρωτήματος τό Νομικόν Συμβούλιον ἐγνώ-
μοδότησεν ὡς ἀκολούθως.

Ἐπί τοῦ Ν.Δ. 126/1969 περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς
Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐρρυθμίσθησαν, σύν ἄλλοις καί τά τῆς
διοικήσεως τῆς Ἑκκλησίας, ἥτις, αὐτοδιοικουμένη καί αὐτο-
κέφαλος οὔσα, ἀνεγνωρίσθη πλέον καί ρητῶς (ἄρθρον 1 παρ. 4)
ὡς Νομικόν πρόσωπον Δημ. Δικαίου.

Οὕτω διά διατάξεων τῶν ἄρθρων 5,6 καί 10 τοῦ ὡς ἄνω Νό-
μου, συμπορευομένων πρός τάς σχετικᾶς τοιαύτας τῆς παραγρά-
φου 2 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, (Σβώλου- Βλά-
χου : Συνταγματικόν Δίκαιον Τόμος Α' σελίς 50), ὠρίσθησαν τά
κεντρικά διοικητικά Σώματα ("Ὀργανα) τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλ-
λάδος, ἐν οἷς ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς (Ι.Σ,Ι) ὡς
ἀνωτάτη Ἑκκλησιαστική Ἀρχή, συγκροτουμένη ἐκ τοῦ Ἀρχιεπι-
σκόπου Ἀθηνῶν, ὡς Προέδρου, καί πάντων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρ-
χιερέων, καί ἡ Διαρικής Ἱερά Σύνοδος (Δ.Ι.Σ), ὡς ἐμπρόσωπος
τῆς πρώτης, συγκειμένη ἐκ τοῦ αὐτοῦ Προέδρου καί τῶν Ἀρχιε-
ρέων Προέδρων τῶν κατ'ἄρθρον 16 μονίμων Συνοδικῶν Ἐπίτρο-
πῶν.

Ὡσαύτως, ἀφ' ἐνός μὲν ἐρρυθμίσθησαν διά τοῦ ἄρθρου 6 αἱ
δικαιοδοσίαι τῆς Ι.Σ.Ι., ἀναφερόμεναι εἰς δέκα ἕξ ἐν συνόλῳ
θέματα ὑπό στοιχεῖα Α-ΙΣΤ', ἐξ ὧν τό τελευταῖον περιλαμβάνει
πᾶν ζήτημα ἀφορῶν εἰς τήν Ἑκκλησίαν πλὴν ἂν ἄλλως ὀρίζε-
ται διά Νόμου, καί δι' ἄρθρου 8 παρ. 1 τά τοῦ χρόνου καί
διαρκειᾶς τῶν τακτικῶν ἐτησίων Συνελεύσεων τῆς Ἱεραρχίας,
αὐτοδικαίως συνερχομένης ἅπαξ ἢ δίς τοῦ ἔτους, ὡς καί ὁ τρό-
πος συγκλήσεως ἐκτάκτων τοιούτων, ἀφ' ἐτέρου δέ καθωρίσθησαν
διά τοῦ ἄρθρου 10 αἱ ἀρμοδιότητες τῆς Δ.Ι.Σ. διαλαμβάνουσαι
ἰσάριθμα θέματα, ὡς τελευταῖον τῶν ὁποίων ἀναφέρεται καί πᾶ-
σα ἄλλη ἀρμοδιότης ἀναγνωριζομένη αὐτῇ ὑπό εἰδικῶν Νόμων.

Ὡρίσθησαν δέ περαιτέρω, ἐν μὲν τῷ αὐτῷ ὡς ἄνω 10 ἄρθρῳ

καί ἐν παραγ. 2 ἐδ. α' καί β' ὅτι: "Ἡ ΔΙΣ ἀσκειῖ, κατὰ τό με-
 σολαβοῦν μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Συνελεύσεως τῆς Ἱεραρχίας
 χρονικόν διάστημα, τάς ἀρμοδιότητας αὐτῆς, ἐξαιρέσει τῶν ἐν
 ἄρθρῳ 6 τοῦ παρόντος ὑπό στοιχεῖα ΣΤ:, Ζ, Θ καί ΙΓ ἀναφερο-
 μένων. Ἐπίσης αὕτη ἀποφασίζει ἐπί παντός ἄλλου θέματος τῆς
 ἀποκλειστικῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ἱεραρχίας, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶ-
 ναι κατεπεῖγον καί οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἀναβολήν, ζητεῖ δέ ἐξ
 ὑστέρου τήν ἔγκρισιν τῆς Ι.Σ.Ι," διὰ μεταβατικῆς δέ διατάξε-
 ως τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 51 ἰδίου Νόμου τά ἀκόλουθα.
 Κατά τήν πρώτην τριετίαν ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος,
 πάσας τάς ὑπό τούτου καθοριζομένας ἀρμοδιότητας τῆς Ἱεραρχίας
 Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἀσκειῖ ὡς ἰδίας τοιαύτας ἢ ἐνάστοτε
 νομίμως καθιδρυμένη Ι.Δ.Σ., πλήν τῶν ἐν ἄρθρῳ 6 ἐδ. ΣΤ, Ζ, Θ
 καί ΙΓ ὀριζομένων!"

Ἐκ τοῦ πρὸς ἀλλήλας συνδυασμοῦ τῶν προδιαληφθεισῶν δια-
 τάξεων τοῦ Ν.Δ. 126/1969, δι' ὧν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τόν προ-
 ἴσχύοντα καί ὑπό τούτου καταργηθέντα Καταστατικόν Χάρτην, καθ-
 ῳρίσθησαν ἐπακριβῶς πλέον καί ἀποκλειστικῶ τῷ τρόπῳ τά ἀ-
 νατιθέμενα εἰς ἐνάτερον τῶν δύο προεχόντων συλλογικῶν Ὀργά-
 νων τῆς Ἐκκλησίας καθήκοντα, προκύπτει σαφῶς ὅτι διαρρηχ-
 τῆς τῆς ὡς ἄνω τριετοῦς μεταβατικῆς περιόδου, ἐκ τῶν ἐν τῷ ὡς
 ἄνω διατάγματι διαλαμβανομένων ἀρμοδιοτήτων τῆς Ι. Σ. Ι.
 μόνον αἱ ἐν ἐδαφίοις ΣΤ:Ζ:Θ: καί ΙΓ' τοῦ ἄρθρου 6 ὀριζόμεναι
 (κατάρτισις τριπροσώπου δελτίου πρὸς πλήρωσιν τοῦ Ἀρχιεπι-
 σκοπικοῦ θρόνου - ἐκδίκασις ἐνστάσεως κατ' ἀποφάσεων τῆς ΔΙΣ
 περί τῆς ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας ἀποχωρήσεως τῶν Ἀρχιε-
 ρέων - ἐκδίκασις, ἀμετακλήτως, τῶν ἐφέσεων Ἀρχιερέων, καθ' ὧν

ἐπιβάλλεται ἐφ' ἐξῆς ὑπό τοῦ Συνοδικοῦ Διοικητικοῦ Διασταθίου ἢ ποινῆ τῆς καθαιρέσεως ἢ τῆς ἀπό τοῦ ἑθρονου ἐπιπτώσεως - ἐπιβολή προσωπικοῦ ἀφορισμοῦ), ἀσχοῦνται, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὑπό τῆς Ἱεραρχίας, ὡς μόνης δυναμένης νά ἐπιληφθῆ τῶν ἀντιστοίχων θεμάτων εἴτε ἐν τακτικῇ Συνόδῳ, εἴτε κατόπιν ἐπιτάκτου, συμφώνως τῇ παραγράφῳ I τοῦ ἄρθρου 6 συγλήσεως, ἐπιφυλασσομένης καί τῆς διατάξεως τοῦ ἐδ. β τῆς παραγ. 2 τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ αὐτοῦ διατάγματος.

Τουναντίον, ἐπί τῶν λοιπῶν ἐν ἄρθρῳ 6 ἢ ἀλλαχοῦ τοῦ Διατάγματος ἀναφερομένων θεμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἔγνω ὁ Νομοθέτης ὅπως, ἀναστέλλων προσωρινῶς τήν ὑπό τῆς I. Σ. I. ἄσκησιν τῶν συναφῶν ἀρμοδιοτήτων κατὰ τήν ἐν παραγράφῳ I τοῦ ἄρθρου 51 ὀριζομένην χρονικήν περίοδον, ἀναθέσῃ αὐτάς ἐν πάσῃ περιπτώσει, καί κατὰ τήν διάρκειαν ἔτι τῶν τακτικῶν Συνόδων τῆς Ἱεραρχίας (A ἄρθρον 10 παραγ. 2), ἀποκλειστικῶς εἰς τήν νομίμως καθιδρυμένην ἐκαστοτε διαρκῆ Ἱεράν Σύνοδον ὡς τοῦτο ἀριδῆλως συνάγεται ἐκ τῆς ρητῆς διατάξεως τοῦ προδιαληφθέντος ἄρθρου τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου, ὀριζούσης ἀδιαστίκτως, ὅτι τάς ἐν λόγῳ ἀρμοδιότητας ἀσνεῖ, κατὰ τήν ἀνωτέρω τριετῆ περίοδον, ἡ Δ.Ι.Σ. ὡς ἰδίας τοιαύτας (Κυριακοπούλου Ἑλλ. Διοικ. Δίκαιον - Τόμος Γ παραγ. 25/1 Χριστοφιλοπούλου Ἑκκλ. Δίκαιον, τεύχος Β παραγ. 37).

Κατά παγίαν δέ τοῦ Διοικητικοῦ Διατάγματος ἀρχήν, ἰσχύουσαν καί ἐπί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑφ' ἣν ὀργάνωσιν, νομικῆν μορφήν καί ὑπόστασιν παρίσταται ἤδη αὕτη, τήν ἀρμοδιότητα, ἣν ὁ Νόμος ἀνατίθησιν εἰς ὀρισμένον Διοικ. Ὀργανον, δέν δύναται τοῦτο ἐγκύρως νά μεταβιβάσῃ εἰς ἕτερον, ἔστω καί ἰσότιμον ἢ ἱεραρχικῶς προϋστάμενον, ἐφ' ὅσον δέν στηρίζεται ἐπί ἐπιτρεπτικῆς διατάξεως τοῦ Νόμου. Ἡ δέ πρᾶξις, δι' ἣς, παρά τήν ἔλλειψιν σχετικῆς ἐν τῷ Νόμῳ προβλέ-

φews, μεταβιβάζεται αρμοδιότης, είναι παράνομος και συνεπάγεται την ακυρότητα των τυχόν έκδοθεισών υπό του προς ό ή μεταβίβασις όργάνου πράξεων, ως προερχομένων έξ άναρμοδίου τοιούτου (Στασινοπούλου Δίκαιον Διοικητικῶν Πράξεων παραγ. 19 I. Κυριακοπούλου ένθ. άνωτ. και έν παρ. 26/4 - πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Έπικρατείας 1929 - 1959, σελίς 106, ένθα και παραπομπάι είς άποφάσεις αύτου).

Ό θ ε ν, δ ι α ρ ι ο ύ σ η ς τ ῆ ς έ ν ἄ ρ -
θ ρ ω 51 παραγ. I τοῦ Ν.Δ. 126/1969 τρι-
ε τοῦ ς μεταβατικῆ ς περιόδου, δέν
ε ί ν α ι νόμω έφικτόν ούδέ έπιτρε-
πτόν έπί ποινη ή ακυρότητος πά-
σης σχετικῆ ς άποφάσεως* οὔτε ήΙ.Σ.Ι.
νά έπιληφθῆ αύτοβούλως έν τακτικῆ ή έν έκτάκτω Συνόδω
των λοιπών έν τῷ Διατάγματι άναφερομένων θεμάτων, έξαιρέ-
σει των έν έδαφίοις ΣΤ,Ζ,Θ, και ΙΓ' του άρθρου 6 αύτου, οὔ-
τε ή καθιδρυμένη Δ.Ι.Σ. άπαλλοτριούσα και μεταβιβάζουσα τήν
έαυτῆ ς, υπό του νόμου προσωρινῶ ς άνατεθεισαν, άποκλειστι-
κήν αρμοδιότητα, νά συγκαλέση έκτάκτως προς έξέτασιν των
θεμάτων τούτων τήν 'Ιεραρχία, συμφώνως τῆ παραγράφω II του
άρθρου 8. Πολλῶ δέ μάλλον δέν δύναται ή τελευταία νά συγ-
κληθῆ έκτάκτως επί τῷ αύτῷ τέλει, προτάσει τῆ ς είδιικῆ ς Συ-
νοδικῆ ς 'Επιτροπῆ ς ή αίτήσει του ήμίσεος έν ένεργεία 'Αρ-
χιερών.

Ό Νομικός Σύμβουλος

Πλάτων Μακρυγιάννης

Η άπάντησις του Νομικοῦ Συμβουλίου του Κράτους ('Εκ-
κλησία 15.7.69 σελίς 306 - 307 έχει κατά τό οὔσιαστικόν μέ-
ρος αύτῆ ς ως άκολούθως: " έν του προς άλλήλας συνδυασμοῦ των

* Δηλαδή από τῆ ς 17ης Φεβρ. 1969 μέχρι τῆ ς 17ης Φεβρ. 1972
Γ.Ι.Κ.

προδιαληφθεισῶν (πρέπει νά τάς χαρακτηρίσωμεν ὡς βασιϊάς) διατάξεων τοῦ Ν.Δ. 126/1969(ἄρθρ.5περί κεντρικῶν διοικητικῶν ὀργάνων, ἄρθρον 6 παραγ. Ι. Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας,ἄρθρον 10 περί Διαρκιοῦς 'Ιερᾶς Συνόδου,"ἄρθρον 8 ἐδ.Ι περί χρόνου καί διαρκείας τῶν ἐτησίων Συνελεύσεων τῆς 'Ιεραρχίας, ἄρθρον 16 περί μονίμων Συνοδικῶν 'Επιτροπῶν),δι' ὧν κατ' ἀντίθεσιν πρός τά προΐσχύοντα καί ὑπό τούτου καταργηθέντα Καταστατικόν Χάρτην, καθωρίσθησαν ἐπακριβῶς πλέον καί ἀποκλειστικῶ τῷ τρόπῳ,τά ἀνατιθέμενα εἰς ἐνάτερον τῶν δύο προεχόντων Συλλογικῶν 'Οργάνων τῆς 'Εκκλησίας καθήιοντα προκύπτει σαφῶς, ὅτι διαρκιούσης τῆς ὡς ἄνω τριετοῦς μεταβατικῆς περιόδου, ἐκ τῶν ἐν τῷ ὡς ἄνω Διατάγματι διαλαμβανόμενων ἀρμοδιοτήτων τῆς Ι.Σ.Ι., μόνον αἱ ἐν ἐδαφίοις ΣΤ,Ζ,Θ καί ΙΓ τοῦ ἄρθρου 6 ὀριζόμεναι, (κατάρτισις τριτοπροσώπου δελτίου πρός πλήρωσιν τοῦ 'Αρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου,'Εκδίνασις ἐνστάσεως κατ' ἀποφάσεων τῆς Δ.Ι.Σ. περί τῆς ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας ἀποχωρήσεως τῶν 'Αρχιερέων,- ἐκδίνασις, ἀμετακλήτως, τῶν ἐφέσεων 'Αρχιερέων, καθ' ὧν ἐπιβάλλεται ἐφ' ἐξῆς ὑπό τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἢ ποινή τῆς καθαιρέσεως ἢ τῆς ἐκ τοῦ Θρόνου ἐκπτώσεως- ἐπιβολή προσωπικοῦ ἀφορισμοῦ) ἀσχοῦνται, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὑπό τῆς 'Ιεραρχίας,ὡς μόνης δυναμένης νά ἐπιληφθῆ τῶν ἀντιστοίχων θεμάτων εἴτε ἐν τακτικῇ Συνόδῳ εἴτε κατόπιν ἐκτάκτου, συμφώνως τῇ παρ.1 τοῦ ἄρθρου 8, συγκλήσεως, ἐπιφυλασσομένης καί τῆς διατάξεως τοῦ τοῦ ἐδ.β τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος.

Κατ' ἀκολουθίαν τούτων τίθεται εὐθέως καί σαφῶς τό ἐρώτημα:

Ποία εἶναι ἡ νομίμως καθιδρυμένη Δ.Ι.Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος κατὰ τό διάστημα ἀπό τῆς δημοσιεύσεως

του Ν.Δ. 126/1969 περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί μέχρι σήμερα, δεδομένου, ὅτι οὔτε τό ἐν λόγῳ Ν.Δ. δίδει ἀπάντησιν διά θετικῆς τινος διατάξεως, οὔδέ ἔμμεσον διά τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων, ἂν καί ἡ νομική σιέφισ καί ἡ κρατικῆ ἀνάγκη ἐπέβαλε νά ὑπάρχη ἐν τῷ Νόμῳ σαφῆς καί θετικῆ διατάξις, ἐφ' ὅσον φαίνεται ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ ἐν λόγῳ, ἔχοντος ἀναγκαστικὴν ἰσχύν, Νόμου, εἰς τόν ὁποῖον ἐκδηλοῦται ἡ κοινῆ βούλησις τῆς τε Ἀριστίνδην Συνόδου καί τῆς Κυβερνήσεως, νά μὴ ἔχουν ὡς δρῶν σῶμα τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τὴν Ἱεραρχίαν, ἀλλὰ τὴν μικρὰν Σύνοδον;" Ὅτι ὁμως πρέπει νά εἶναι "νομίμως καθιδρυμένη" ἐκαστοτε Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος, κεῖται ἐντός πάσης ἀμφισβήτησεως. Ὅθεν ἐρωτῶμεν:

Ποία εἶναι ἡ νομίμως καθιδρυμένη Δ.Ι.Σ. σήμερα; Καί νομίμως μὲν κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ Α.Ν. 3/1967 καθιδρυμένη Δ.Ι.Σ. ἦτο ἡ Ἀριστίνδην Ι.Σ. (ὄχι βεβαίως κανονικῆ) μέχρι τῆς 15 Μαρτίου. Ἀλλ' ἐκτοτε τί συμβαίνει; Ἀλλ' ἰδοῦ ἡ παρεχομένη ἀπάντησις, λοιπόν, ἡ δυνατὴ παρεχομένη ἀπάντησις

1) Ἀπὸ τῆς 17 Φεβρουαρίου 1969 μέχρι τῆς 16 Φεβρουαρίου 1972 δέν δύναται νά ὑπάρξη, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οὔτε τακτικῆ οὔτε ἐκτακτοσ (πλὴν τῆς ἀσκήσεως τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν ἐδαφίων ΣΤ' Ζ'.Θ'. καί ΙΓ' τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 126/1969. Ἀντικείμενα τῶν ἀνωτέρω ἐδαφίων εἶναι ἡ κατάρτισις τριπροσώπου πρὸς πλήρωσιν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Ἐκδίασις ἐνστάσεων κατ' ἀποφάσεων τῆς Δ.Ι.Σ. περί τῆς ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας ἀποχωρήσεως τῶν Ἀρχιερέων, Ἐκδίασις ἀμετακλήτως τῶν ἐφέσεων τῶν Ἀρχιερέων καθ' ἣν ἐπιβάλλεται ἐφ' ἐξῆς ὑπὸ τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως ἢ τῆς ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐκπτώσεως, ἐπιβολὴ κ.λ.π.), ὡς ἐν τῇ σελίδι 306 τοῦ Περιοδικοῦ "Ἐκκλησία" καί ἀνωτέρω σημειοῦται εἰς τὴν γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους.

Συμφώνως, λοιπόν, πρὸς τὴν γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους παρατηροῦμεν ὅτι ἐφ' ὅσον δέν συνειλήθη ἐντάκτως ἡ τακτικὴ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας μὲ ἀποικλειστικὴν ἡμερησίαν διάταξιν τὰ προμνημονευθέντα θέματα ἔπεται, ὅτι 1) Ὅτε τὴν 27ην Μαρτίου 1969 ἐστάλη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τὸ ἐρώτημα διὰ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, α) δέν ἠδύνατο νά συνεδριάσῃ, νομίμως, ὡς Διοικητικὸν Σῶμα ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί β) δέν ὑπῆρχε καί δέν ὑπάρχει νομίμως ὡς Διοικητικὸν Σῶμα ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὥστε νά ἀπευθύνῃ νομίμως ἐρώτημα πρὸς τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους. 2) Ὅτι δέν ἐδιναιοῦτο ἀπὸ τῆς 17 Φεβρουαρίου 1969 νά συνέλθῃ ἡ Ἱεραρχία δι' οὐδέν ἕτερον θέμα πλὴν τῶν ἀνωτέρω, δ ι ' ὅ κ α ί ε ἴ ν α ι ἄ κ υ ρ ο ς ἡ σ υ γ κ λ η θ ε ῖ σ α κ α τ ᾶ Μ ᾶ ρ τ ι ο ν Ἱ ε ρ α ρ χ ῖ α ὀ ρ θ ῶ ς δ ἔ λ ἔ γ ε ι τ ὸ Ν ο μ ι κ ὸ ν Σ υ μ β ο ὑ λ ι ο ν , ὅτι δέν δύναται νά συνέλθῃ. 3) Εἶναι ἐπομένως ἄκυρος καί ἡ ἐκλογὴ τῆς ἄλλης ἀντικανονικῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, διότι αὕτη συνεικροτήθη παρὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τῶν ἄρθρων 6,51 καί 53 τοῦ Ν.Δ. 126/1969. 4) Εἶναι ὡσαύτως ἄκυροι Νόμφ ὅλοι οἱ Κανονισμοί : α) ὑπ' ἀριθ. 1 Περί Ὁργανισμοῦ Διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σωμάτων καί Ὁργάνων, β) ὑπ' ἀριθ. 2 Περί Ἱερῶν Ναῶν καί Ἐφημερίων, γ) ὑπ' ἀριθμ. 3 Περί Ἀποστολικῆς Διακονίας, δ) ὑπ' ἀριθμ. 4 Περί Διοργανώσεως, Συγκροτήσεως καί λειτουργίας τοῦ Ο.Δ.Ε.Π., ε) Οἱ λοιποὶ συνταχθησόμενοι Κανονισμοί, στ) Πᾶσαι αἱ Δικαστικαὶ ἀποφάσεις καί πᾶσαι αἱ πράξεις τῆς φερομένης ὡς Δ.Ι.Σ. ἀπὸ τῆς 15 Μαρτίου 1969, ὅτε ἔληξεν ἡ θητεία τῆς Ἀριστίνδην Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὸ ἄρθρον 51 ἐδ.2.

5) Ἄκυρος, ὡς εἶναι φυσικόν, εἶναι καί ἡ κατὰ τὴν συσκει-

ψιν τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Μαρτίου, ἐκλογή τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Δ.Ι.Σ.

6) Ἡ τυχόν ἐκ τῶν ὑστέρων δημοσίευσis Νόμου δέν θεραπεύει τάς ἀκυροτήτας, ἀλλά ἀπλῶς θά ἀποτελῆ ἐμβαλωματικήν λύσιν, α)διότι ὑφίσταται νομοθετιόν κενόν β)διότι κατά τό γνωστόν νομιόν ἀξίωμα τά ἐξ ἀρχῆς ἀκυρα οὐδέποτε κυροῦνται.

Ἦτο ἀπαραίτητον εἰς τό ἄρθρον 51, δηλαδή εἰς τάς Μεταβατικῆς Διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 126/1969, νά προστεθῆ παρ. ἴσως εἰς τό ἐδ. 1, ἥ ὡς συνέχεια τοῦ ἐδ.2 μέ τάς ἐξῆς περίπου διατάξεις.

Ἡ τριετία τοῦ ἐδ.1 ἄρχεται ἀπό τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς συγκληθείσης διά τήν 1ην Μαρτίου 1969 ἐκτάκτου Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ταῦτα ἐθεωρήσαμεν ὅτι ἦτο ἀδήριτον καθῆκον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὡς Ἀρχιερέως τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καί ὡς Ἕλληνας, ὅπως φέρωμεν εἰς γυνῶσιν ὑμῶν.

Ἐν Χριστῷ ἐλάχιστος ἀδελφός

Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ

Πρό τῆς λήψεως τοῦ σχεδίου τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου τοῦ Σεβ. Κορινθίας εἶχομεν γράφει καί ἡμεῖς τὰς ἐπομένας σκέψεις.

"Σκέψεις τινές περὶ τοῦ διατί εἶναι προβληματική ἢ ὑπαρξίς τοῦ Πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος".

1) Ἐπειδὴ εἰς τό ὑπ' ἀριθ. 1664/672 ἔγγραφον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τό Νομικόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους, τό συνταχθέν τὴν 27ην Μαρτίου 1969 ("Ἐκκλησία" Ἰουλίου, σελ. 305/6), περιλαμβάνεται ἡ φράσις "κατόπιν τῶν ὡς ἄνω, ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ληφθεῖση ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 3ης Μαρτίου 1969 παρακαλοῦμεν, ὅπως γνωματεύσητε ἐπὶ τοῦ κάτωθι ἐρωτήματος", ἔπεται ἀναποδραστικῶς ὅτι τὴν 27ην Μαρτίου, ἤτοι 17 ὅλας ἡμέρας μετὰ τὴν φερομένην σύνταξιν τοῦ Πρακτικοῦ (10ης Μαρτίου), παρουσιάζεται ἡ αὐτὴ "Ἀριστίνδην Σύνοδος" μὴ ἀμφιβάλλουσα διὰ τὴν κατὰ Νόμον ἐγκυρότητα τῆς συνεδριασάσης Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ἀλλ' ἐν ταύτῃ καθίσταται προβληματική ἢ ὑπαρξίς Πρακτικοῦ τῆς 10ης, διότι τοῦτο προϋποθέτει, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ Σύνοδος εἶχε τότε, τὴν 10ην Μαρτίου, καταλήξει εἰς τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Ἱεραρχία δέν ἦτο "σύννομος", δι' ὃ καὶ ἔσπευσε τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱεραρχίας καὶ πρό τῆς λήξεως τῆς θητείας τῆς (15 Μαρτίου ὡς τό ἄρθρον 51 παρ. 2) νά διορίσῃ τὴν διάδοχόν τῆς!

2) Εἶναι δυνατόν νά δεχθῶμεν, ὅτι μετὰ τῆς 10ης Μαρτίου (Πρακτ.) καὶ 27ης τοῦ αὐτοῦ μηνός (ἔγγραφον πρὸς Νομικόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους) "τά αὐτά μέλη" (ἢ πλειοψηφία τῆς νέας Συνόδου ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ μέλη τῆς "Ἀριστίνδην") παλινδρομοῦντα ἢ ἀποκρύπτοντα ἀπὸ τό Νομικόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους, ὁμιλοῦν περὶ ἀποφάσεως τῆς Ἱεραρχίας; Ἐν τῶν ἐγγράφων ἐξάγεται ἀβιάστικῶς, ὅτι ὡς συνέβη εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς

Συνελεύσεως τῆς 10ης Μαρτίου, οἱ Ἱεράρχαι οὐδαμῶς ἀμφιβάλλουσι διὰ τὴν νομιμότητα τῆς Ἱεραρχίας. Οὕτω ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου ἄγει εἰς ἀδιέξοδον.

3) Ἀλλὰ τὸ φερόμενον Πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου, γενόμενον δεκτόν, ἔρχεται εἰς ἀπόλυτον ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἱεραρχίας τῆς 5ης Μαρτίου 1969 (Εὐκλησία, σελ. 145), ἀναγραφόμενον, ὅτι ὁ προεδρεύων παρουσίασε πρότασιν τῆς Ἀριστίνδην πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν, ἵνα αὕτη κατὰ νόμον (ἄρθρ. 6) ἀποφασίσῃ καὶ διορίσῃ τοὺς προέδρους τῶν Ἐπιτροπῶν, οἱ ὅποιοι θ' ἀπετέλουν τὴν νέαν Διαρικτὴ Ἱεράν Σύνοδον; Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ἐκ τῶν συνεδριαζόντων, ὅτι ἡ συνεδριάζουσα Ἱεραρχία ἦτο σύνομος καὶ ὅτι ἡ Ἀριστίνδην εἶχε μόνον τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως.

4) Ἐπειδὴ τὸ Πρακτικόν τοῦτο προϋποθέτει, ὅτι πρότερον ἢ δύο τουλάχιστον ἡμέρας ἐνωρίτερον (18 Φεβρ.- 4 Μαρτίου) ἐστάλη ἡμερησίᾳ διάταξις εἰς τὰ μέλη της, ἔπεται, ὅτι τὴν 10ην Μαρτίου ἐπῆλθε τροποποίησις τῆς προτάσεως, ἡ ὁποία "μετεβλήθη" εἰς διορισμὸν ὑπὸ τῆς ἐχούσης δικαίωμα νὰ διορίσῃ τὴν διάδοχόν της (κατὰ τὴν νῦν διδομένην ἐρμηνεῖαν, δυνατὴν καὶ ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου μέχρι 15 Μαρτίου) Ἀριστίνδην Συνόδου. Οὕτω δὲν εἶναι τὸ Πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου προβληματικόν;

5) Ἐάν γίνῃ δεκτόν τὸ Πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου, τότε σημαίνει, ὅτι τὰ μέλη τῆς Ἀριστίνδην μετέχοντα τῶν Συνεδριῶν τῆς Ἱεραρχίας τῆς 8ης, 9ης καὶ 10ης Μαρτίου, γνωρίζοντα τὴν νέαν ἐρμηνεῖαν καὶ λαβόντα τὴν ἀπόφασιν νὰ συνεδριάσουν τὴν 10ην καὶ νὰ διορίσουν τὴν νέαν Διαρικτὴ Ἱεράν Σύνοδον, διότι ἡ Ἱεραρχία οὐχὶ συννόμως συνεδρίαζε, τότε διέπραττον ἐν γνώσει ἀπόκρυψιν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἱεραρχίας σημαντικοῦ γεγονότος. Εἶναι τοῦτο νοητόν ἢ ἐπιτρεπτόν;

6) 'Επειδή εἰς τὰ φύλλα τοῦ περιοδικοῦ " 'Εκκλησιὰ" τῶν μηνῶν Μαρτίου καί 'Απριλίου ἀναγράφεται, ὅτι αἱ τελευταῖαι συνεδρίαί τῆς 'Αριστίνδην Συνόδου ἦσαν τῆς 18ης Φεβρουαρίου καί τῆς 13ης Μαρτίου, ἔπεται ὅτι καθίσταται προβληματικόν τό Πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου, διότι θά ἐσήμαινε ἀπόκρυφιν ἑνός σημαντικοῦ γεγονότος, δεδομένου, ὅτι ἐν τῶν πλέον βαρυσημάντων γεγονότων - Πράξεων τῆς ἐν λόγῳ Συνόδου ἦτο ὁ διορισμός τῆς διαδόχου της.

7) Πῶς εἶναι δυνατόν ἐπί μῆνας ἀπό τῆς λήψεως τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους (15 - 5 - 69) καί μέχρι τῆς 4ης - 5ης Νοεμβρίου (ἀνακοινωθέν 'Αρχιεπισκ. εἰς τὰς ἐφημερίδας Βῆμα, "Ἔθνος, 'Εστία, μετὰ τό ἀπό 29 'Οκτωβρίου 'Υπόμνημα ὑμῶν) νά μή ἀνακοινοῦται τι περί ὑπάρξεως Πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου, περί νέας ἐρμηνείας, καθ' ἣν "ἠθικὴν σημασίαν" ἔχει ἡ Σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας, ἀλλά νομιόν δικαίωμα εἶχε "ἡ 'Αριστίνδην", ἡ ὁποία τήν 10ην Μαρτίου καταλήξασα εἰς τήν ἄποψιν ταύτην συνέταξε τό Πρακτικόν της αὐθημερόν μέ τήν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς 'Ιεραρχίας (8ην πμ. ἡ βην π.μ.;) καί οὐδέν εἶπεν; Διατί;

Τό ἔγγραφον πρός τό Νομιόν Συμβούλιον τοῦ Κράτους καί ἡ μή ἐπί μῆνας ἀνακοίνωσις δέν ἀποτελοῦν ἀνυπέβλητα ἐμπόδια διά τήν ἀποδοχήν Πρακτικοῦ τῆς 10ης Μαρτίου;

'Ιούνιος 1969

Γ.Ι.Κ.

'Επειδή μετὰ τήν ἀνωτέρω ἐγνύκιον γράμμα τοῦ σεβασμιωτάτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος ἠκολούθησεν ἀντί τῆς νομικῆς κατοχυρώσεως τῆς Δ.Ι.Σ. ἡ κλησις εἰς ἀνάκρισιν τοῦ Σεβασμιωτάτου καί τοῦ συμφωνήσαντος Σεβ. Πειραιῶς κ. Χρυσοστόμου ἀπέστειλα ἐξ ἰδίᾳς ὁλως πρωτοβου-
λίας τό συνημμένον σημεῖωμα.

δοθέν τῷ Σεβ. Κορινθίας

Δέν ὑπάρχει ἀδίημα τῶν Μητροπολιτῶν τῶν καλουμένων εἰς ἀνάκρισιν ἐκ μέρους τῆς "Δ.Ι. Συνόδου", τῆς φερομένης ὡς στηριζομένης εἰς Πρακτικόν "τῆς Ἀριστίνδην τῆς 10ης Μαρτίου 1969".:

1. Διότι ἡ ἔκφρασις γνώμης περί τῶν νομιῶν καί κανονικῶν ζητημάτων ἐκ μέρους Ἱεραρχῶν, ἀποτελούντων μέλη τοῦ ἀνωτάτου Διοικητικοῦ σώματος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δέν δύναται ποτέ ν'ἀποτελέσῃ ἀδίημα.
2. Διότι τό θέμα εἶναι ἐπιστημονικόν καί νομικόν καί κανονικόν καί διά τοῦτο ἐπιδέχεται θεραπείαν.
3. Διότι διά τοῦ ἐγγράφου τοῦ Μητροπολίτου Κορινθίας τῆς 29ης Ὀκτωβρίου, ἐξάγοντος τό συμπέρασμα, ὅτι ἡ γνωμοδότησις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους 498 ὠδήγησεν ἀφεύκτως εἰς τήν ἀποδοχήν τῆς γνώμης του, ὅτι ἡ Ἱεραρχία τῆς 1-10 Μαρτίου 1969 δέν συνῆλθε νομίμως δέν συνιστᾷ ἀδίημα. Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη συνετέλεσε ἵνα πάντες, ἤτοι οἱ ἀποτελοῦντες τήν Δ. Σύνοδον, καί οἱ καθηγηταί τῆς Θεολογίας δεχθοῦν, ὅτι ἡ Ἱεραρχία δέν ἦτο σύνοδος, δι' ὅ καί μεταξὺ τῆς 4/5 Νοεμβρίου ἐνεφανίσθη ὡς ὑπάρχον "Πρακτικόν τῆς Ἀριστίνδην Συνόδου τῆς 10ης Μαρτίου 1969", στηριζόμενον πλέον εἰς τήν ἀκυρότητα τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.
4. Διότι τό Πρακτικόν τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιόμορφον ἱστορικο-νομικόν πρόβλημα, ἐφ' ὅσον εὑρίσκεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρός τά Πρακτικά τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καί εἰδιωότερον τάς συνεδρίας τῆς 5ης καί 10ης Μαρτίου, ἐφ' ὅσον ἐν αὐταῖς διαδηλοῦται ἐπισήμως, ὅτι ἡ Ἱεραρχία, καλῆ τῇ πίστει, συνεδριάζει νομίμως, ἐνῶ τό ὅλον Κανονικόν πρόβλημα, τό τεθὲν διά τοῦ Ὑπομνήματος τῶν Σεβ. Κορινθίας, Πειραιῶς καί ἄλλων συνέ-

δρων δέν άντεμετωπίσθη, ίσως λόγω τῶν ίδιαζουσῶν πολιτικῶν συνθηκῶν, δι' ὅ καί παρουσιάσθη ὁ ἔλιγμός μιᾶς παραιτήσεως ἥτις ἐπεστράφη κατ' οὐσίαν διά τῆς συστάσεως νά ἀποσυρθῆ.

5. Διότι τό φερόμενον Πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου 1969 τῆς "Ἀριστίνδην Συνόδου" εὐρίσκεται εἰς ὄξυτάτην, ἀγεφύρωτον ἀντίθεσιν καί χρονικήν οὐσιαστικήν μεταξύ δύο ἐπισήμων κειμένων.

α) τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνελεύσεως τῶν Ἱεραρχῶν τῆς 1-10 Μαρτίου

β) τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1664 ἐγγράφου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς 27ης Μαρτίου 1969, ἀμοτέρων στηριζομένων εἰς τήν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Ἱεραρχία" συνεδρίαζε νομίμως 1 - 10 Μαρτίου, ἀλλά ἀμφιβολία ἐγεννᾶτο ἂν ἠδύνατο νά κληθῆ κατὰ Νοέμβριον, ἐνῶ τό Πρακτικόν τῆς 10ης στηρίζεται εἰς τήν ἀδιάσειτον πεποίθησιν τῶν συνταξάτων, ὅτι ἡ Ἱεραρχία" δέν συνῆλθε νομίμως καί θά ἔδει ἡ Ἀριστίνδην Σύνοδος" πρίν ἢ ἐκπνεύσῃ ἡ προθεσμία τῆς 15ης Μαρτίου, συμφώνως πρός τό ἄρθρ. 51 παραγρ. 1* νά διορίσῃ τήν διάδοχον της! Νέα ἐρμηνεῖα ἐδόθη λοιπόν τήν 10ην Μαρτίου καί ἡ παλαιά ἐρμηνεῖα (Πρακτικόν 5ης Μαρτίου) ἀπερρίφθη. "Ὅθεν ἐπιβάλλεται ἡ ἔρευνα τῶν συνθηκῶν ὑφ' ἃς συνετάγη τό Πρακτικόν τῆς 10ης Μαρτίου.

6. Ὑπάρχουν εὐθῦναι βαρύταται καί κανονικά παραπτώματα, περί ὧν γίνεται λόγος εἰς τό ὑμέτερον ὑπόμνημα τοῦ Μαρτίου 1969 καί τάς δηλώσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Χρυσοστόμου.

Γ.Ι.Κ.

* τοῦ Ν.Δ. 126/1969

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Θ´

Μία τελευταία

Ένέργεια διά τήν κατάργησιν

τοῦ Ἐν. Νόμου 214/1967

καί τήν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ.

Ἐνέχυρος ἐπιστολή πρὸς

τόν Σεβ. Μητροπολίτην

Πειραιῶς κ. Χρυσόστομον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29^ῃ Νοεμβρίου 1971

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πειραιῶς

κ. Χρυσόστομον

Σεβασμιώτατε,

Εὐχαριστῶν θερμῶς, διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν τελευταίων ἐγκυκλίων, ἐν οἷς μία θίγει τὸ θέμα τῆς συγκλήσεως τῆς "Ἱεραρχίας" τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχω τὴν τιμὴν καὶ τὴν χαρὰν, τοῦτο μὲν νὰ συγχαρῶ ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν θαρραλέαν ἀντιμετώπισιν συγχρόνων προβλημάτων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο δὲ νὰ διατυπώσω τὴν γνώμην μου ἐπὶ τοῦ θέματος, ἐν ὄφει τῶν συνημμένων ἐν φωτοτυπία ἐγγράφων τῆς Ι. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας.*

Ἐν ὄφει τοῦ λίαν πολυπλόκου θέματος, "τῆς Ἱεραρχίας", φρονῶ, ὅτι ἐπεῖγον θέμα, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν κληρὸν καὶ τὸν Χριστιανικὸν λαόν, εἶναι ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Ἀν.Νόμου 214/1967, περί οὗ ἐγράφατε θαυμασίως, διότι εἶναι ἀπαράδεκτον, ὅτι συνελήφθη ἡ ἰδέα, ὑπεγράφη, ἐδημοσιεύθη καὶ ἐφηρμόσθη τὸ πρωτοφανές τοῦτο νομοθετικὸν μέτρον ὄχι εἰς ὀρθόδοξον χώραν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολιτισμένην. Πιστεύω ὅτι ἡ συνταγματικῶς κατωχυρωμένη ἀρχή, καθ' ἣν ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις εἶναι ἀπαραβίαστος, εἶναι ὀρθή, καὶ κινούμενος ἀπὸ τὴν ἀφοσίωσίν μου εἰς τὸ καθῆκον, ὡς Θεολόγου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, διατυπώνω καὶ τὰς ἐπομένας σιέψεις.

* Μαθητῆς μου ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος μοί ἐπέδειξεν ἔγγραφα τῆς Δ. Συνόδου καὶ τοῦ Ὑπουργείου, ἐν οἷς λέγεται αὐτῷ, ὅτι ἐφ' ὅσον ἔχει ἀθωωθῆ εἰς τὰ πολιτικά δικαστήρια, ὁ δὲ Νόμος 214/1967 δέν ἐπιτρέπει τὴν ἔφεσιν δ ὕ ν α τ α ι ν ἄ ζ η τ ῆ σ η χ ἄ ρ ι ν ῶ ῶ. Οὐδέν σχόλιον.

Ἡ διατήρησις τοῦ ἐν λόγῳ νόμου, μή συμφέρουσα τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Ἔθνος, οὐδέ καὶ αὐτὴν τὴν Κυβέρνησιν, ἐκθέτει ἐσαεὶ τὴν Ἑλλαδικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν πατρίδα μας, ὡς ἀρχαίαν κειτίδα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐχων ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου τὴν πληροφορίαν, ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, ὃν συνήντησα εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Μεγάλῃς Συνόδου, (ἐν Chambesy παρά τὴν Γενεύην), ὅτι οἱ διοικοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν ἀπέστειλαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας τὸ νέον σχέδιον νόμου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, ὃ ὁποῖος λέγεται, ὅτι ἐπιτρέπει τὴν ἔφεσιν, δηλαδὴ ἐπιτρέπει ἀλειτουργήσουν οἱ Ἱ. Κανόνες, οἱ τεθέντες εἰς ἀργίαν ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1967, τὸ βραδύτερον, καὶ πληροφορημένος, ὅτι ἐστάλησαν ἔγγραφα διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ νέου νόμου (τοῦ ἀντικαθιστῶντος τὸν 214/1967 καὶ τὸν παλαιότερον 5383/1932), τὴν ὄντος ἐπείγουσαν, φρονῶ, ὅτι προέχει νὰ μὴ ἐκδοθῆ πρὶν νὰ λάβετε γνῶσιν καὶ νὰ ἐπιφέρετε, ὅλοι οἱ Ἱεράρχαι, καὶ δὴ καὶ οἱ κανονικοὶ καὶ νόμιμοι καὶ ἀρχαιότεροι, τὰς παρατηρήσεις σας. Δεδομένου δέ, ὅτι ἡ Στρατιωτικὴ Κυβέρνησις διὰ τοῦ Ν.Δ. 964/1971, ἐπιτρέπει ὑπό ὁρους τὴν ἀναθεώρησιν ἀποφάσεων τῶν στρατοδικείων, θεωρῶ ἀνήκουστον, ὅτι ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι δυνατόν νὰ ἰσχύσῃ τὸ καθεστῶς τῶν νόμων 214/1967-344/1969. Περὶ τῶν Κανονικῶν συνεπειῶν ἐπιφυλάσσομαι νὰ γράψω ἐν καιρῷ, διότι ὠμίλησα περὶ τούτου εἰς τὸν (νῦν τέως) Ὑπουργόν Παιδείας κ. Νικ. Σιώρη, ὅτε ἦτο Γεν. Διευθυντὴς τῶν Ἱεροσημαμάτων ὁ καθηγητὴς τῆς Π.Δ. κ. Ἀθ. Χαστούπης.

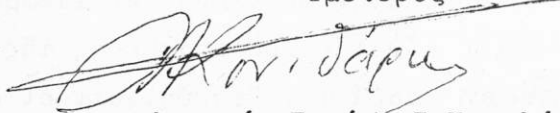
Ταῦτα ἐθεώρησα πρέπον νὰ γράψω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβα-

σμιότητα, ἦν καί αὖθις συγχαίρω διά τήν θαρραλέαν ἀντιμετώ-
πισιν ἐκείνων τῶν προβλημάτων, ἅτινα δοκιμάζουν τήν Ἐπιλη-
σίαν.

Τῆς παρούσης δύνασθε νά κάμετε οἰανδήποτε χρῆσιν.

Μετά σεβασμοῦ καί τιμῆς

Ἑμέτερος

καθηγητής Γεράσ. Ι Κονιδάρης
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Σύντομος Διευκρίνησις

Ἡ παροῦσα μελέτη ἀποτελοῦσα ἐπίσημον ὑπόμνημα πρὸς τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα, τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Πολιτικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος,

στηρίζει ἐπιστημονικῶς·

- α) ὅσα οἱ Σεβ. Μητροπολιταὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (σελ. 265 ἔξ.) ὑπεστήριξαν περὶ τοῦ Ἄν. Νόμου 214/1967
- β) Τὴν ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου 1968 ἀπόφασιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν πρὸς τὴν Δ. Σύνοδον
- γ) Τὸ ἀπὸ 24 Φεβρουαρίου 1969 ἀνέκδοτον ὑπόμνημα πρὸς "τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας Παντελεήμονος, ὅπερ ἐπικροτήσαμεν ἀπολύτως ὡς ἐπεκρότησεν μεθ' ἡμᾶς ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς τοῦ Καν. Δικαίου καὶ ἀκαδημαϊκὸς Ἄμ. Ἀλιβιζᾶτος (+ 1969). Πρβλ. καὶ ἔγγραφον τοῦ αὐτοῦ (σελίδα 312).

Είς τήν Βιβλιογραφίαν τοῦ ἡμετέρου ἔργου "Σταθμός Ἐκκλησιαστικῆς ἀπό τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον", βιβλιογραφίαν χρήσιμον καί διά τό παρόν ἔργον δι'εἰδικά θέματα τοῦ ὁποίου ἐδημοσιεύθησαν τινά εἰς τό Α. παράρτημα τοῦ παρόντος προσθετέα.

- 1) Ἀρχιεπισκόπου πρῶν Ἀθηνῶν Προέδρου Ἀττινῆς καί Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου: "Αἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας", ἐν "Ἐκκλησία" 1967 σελ. 192 - 196 (τάσσεται ὑπέρ τοῦ συστήματος τῆς συμφωνίας, τῆς ἄλλως, λεγομένης "συναλληλίας" εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας).
- 2) Ποιμαντορικῆ Ἐγκύκλιος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρός τόν εὐσεβῆ Ἑλληνοῦ λαόν. "Ἐκκλησίαν", 1965 ἀρ. φύλλου 25, σελ. 559 - 560.
- 3) Μητροπολίτου Μαρωνείας Τιμοθέου. Διαπιστώσεις ἐπί τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ θεματοῦ. "Ἐκκλησία" 1965 ἀρ. φύλ. 25, σ. 562 - 563.
- 4) Μητροπολίτου Παραμυθίας Τίτου Εἰσήγησις περί τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῆς Πολιτείας καί τῆς σχέσεως αὐτῆς πρός τὰς ἄλλας ὁμοδόξους Ἐκκλησίας ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. "Ἐκκλησία" 1965 ἀρ. φ. 25, σ. 563 - 565.
- 5) Τοῦ Αὐτοῦ. Τό κατατεθέν εἰς τήν Βουλὴν σχέδιον Νόμου "περί ρυθμίσεως ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων" "Ἐκκλησία" 1965 ἀρ. φύλ. 25, σ. 565 - 568.
- 6) Γνωμοδότησις τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Χαρ. Φραγκίστα. "Ἐκκλησία" 1965 ἀρ. φύλ. 25, σ. 569 - 572.

- 7) 'Ιωάννου Διώτη, ἱερέως. Πρὸς διαφώτισιν τῶν ἀπληροφορητῶν. "Ἐκκλησίαν" 1965 ἀρ. φύλ. 25, σ. 572 - 574.
- 8) Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ὑπόμνημα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν. "Ἐκκλησία" 1965 ἀρ. φύλ. 26, σ. 623 - 630.
- 9) Τίτου Ματθαίου, Μητροπολίτου Παραμυθίας Φιλιατῶν καὶ Γηρομερείου. Ἀναίρεσις τῶν εἰς τὴν Ἐφημερίδα "Ἀπογευματινὴ" δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἱερωνύμου Κοτσώνη περὶ τῶν γενομένων ἐκλογῶν καὶ μεταθέσεων Μητροπολιτῶν. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ "Ἐκκλησία" Ἀθῆναι 1966.
- 10) Ὑπόμνημα τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. "Ἐκκλησία" 1966 ἀρ. φύλ. 4 σ. 79 - 85.
- 11) Τίτου Ματθαίου, Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερείου. Ἡ κατά τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐπίθεσις τοῦ τύπου. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ "Ἐκκλησία" Ἀθῆναι 1966.
- 12) Τίτου Ματθαίου, Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Παραμυθίας. Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ "Ἐκκλησία", Ἀθῆναι 1966.
- 13) Ὑπόμνημα ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4589/1966 Νομοθετικοῦ Διατάγματος: (Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως, τεῦχος πρῶτον, ἀριθμὸς φύλλου 239/10 Νοεμβρίου σελ. "Ἐκκλησία" 1967 ἀριθμ. φύλ. 1, σ. 8 - 17,
- 14) Συνέντευξις τοῦ τύπου. "Ἐκκλησία" 1967, ἀριθ. φύλ. 1, σ. 18 - 20.
- 15) Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος. Τό Ν.Δ. 4589/1966 ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας. "Ἐκκλησία" 1967, ἀριθ. φύλ. 2, σ. 43 - 45.
- 16) Τίτου Καράντζαλη, Ἀρχιμανδρί-

- το υ. 'Ο βαθύς σεβασμός καί ἡ τιμή πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν Σεβασμιωτάτων 'Ιεραρχῶν παράδοσις τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ." 'Εκκλησία" 1967 ἀριθ. φύλ. 3, σ. 78 - 80.
- 17) 'Υπόμνημα πρὸς τὸ Συμβούλιον 'Επικρατείας. " 'Εκκλησία" 1967 ἀρ. φύλ. 7, σ. 159-163
- 18) 'Υπόμνημα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Χρυσοστόμου ἐπὶ τῆς ἐνδοθείσης ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου 'Επικρατείας. " 'Εκκλησία" 1967, ἀρ. φύλ. 7, σ. 164 - 166.
- 19) 'Υπόμνημα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα ἐπὶ τῆς ἐνδοθείσης ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου 'Επικρατείας " 'Εκκλησία, 1967 ἀρ. φύλ. 7, σ. 167 - 168.
- 20) 'Η ἀρχὴ τῆς συναλλαγτικῆς, ἰδεῶδεις σύστημα σχέσεων 'Εκκλησίας καί Πολιτείας. (Εἰσήγησις 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν Χρυσοστόμου Β' εἰς τὴν ἐπιτροπὴν συντάξεως τοῦ νέου Καταστατικοῦ χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος)." 'Εκκλησία " 1967 ἀρ. φύλ. 8, σ. 189 - 191.
- 21) Τρεμπέλα: 'Υπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολάς τῆς Καινῆς Διαθήκης.
- 22) Ράμμος Γ. 'Η ἀπονομή τῆς θείας καί τῆς ἀνθρωπίνης Δικαιοσύνης. 'Επίσημοι λέγουν Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν Β'. 1968.
- 23) SCHULZE, GOTTESOFFENBARUNG UND GESELLSCHAFTSORDNUNG. MIGNE, PATROLOGIA GRAECA. Σημειώσεις καί βιβλία τῶν ὑποσημειώσεων 22 - 25 ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ μαθηγτοῦ Βουζινα. " Ἴδε καί εἰσαγωγὴν εἰς λόγον Ζέπου, τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Κ. Τσάτσου (ἀνωτ. σελ. 160 ἐξ.).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	σελίς
Είσαγωγή	9-40
‘Η έν ‘Ελλάδι "Ενικλησιαστική Δικαιοσύνη" σήμερα.....	43
1. Είσαγωγιναί παρατηρήσεις.....	43-49
2. "Ίδρυσις καί χρόνος διαρκειάς καί άρμοδιότητες τών έντάκτων "Συνοδικιών Δικαστηρίων" (‘Ιεροδικείων), ή κατά παραχώρησιν αύτών λειτουργία τών έπισκοπιών καί ή κατάργησις τών Κανονικιών καί νομίμων δικαστηρίων του Νόμου 5383/1932. Αί ιστορικά ευθύναί τών άναλαβόντων τήν έκδοσιν καί έφαρμογήν του ‘Αν. Νόμου 214 καί έν άναφορᾱ πρός τό ζήτημα τής Καν. συνθέσεως τών Δικαστηρίων (1967-1969).....	50-94
3. ‘Η σύνθεσις τών συνοδικιών δικαστηρίων μετά τήν 10ην Μαρτίου 1969 καί τό ζήτημα τών φυσικιών δικαστών επί τών ένικρεμών ύποθέσεων καί ή (άρθρον 4 του ‘Αν. Νόμου 214) διαδικασία.....	94-110
4. ‘Η άπειλή κατά τών ίεραρχών οΐτινες διά λόγους συνειδήσεως άρνούνται νά έφαρμόσωσι τόν ‘Αν. Νόμον 214/1967, περί κατηγορίας, καί διαδικασίας καί περί καταργήσεως ύπό τής Δ. Συνόδου τής έπισκοπικής δικαιοσύνης.....	111-114
5. ‘Η έπιβολή ποινής άνευ ένοχής καί τό έφεύρημα τής έξωθεν μαρτυρίας καί ή άντικανονικότης καί ή άντισυνταγματικότης του ‘Αν. Νόμου 214/1967.....	114-145
6. ‘Η κατάργησις τής έφέσεως καί ό σκοπός του Νόμου 214/1967 ήτοι περί τής τελολογικής έρμηνείας τής ‘Ενικλησιαστικής Νομοθεσίας τών έτών 1966-1969.....	146-166
Συμπεράσματα.....	166

Ἐπίμετρον. Ἀντικειμενικότης καὶ ἀλήθεια ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος καὶ τοῦ παρόντος. Διατί ἡ Πολιτειοκρατεία δέν συμφέρει τό Ἑλληνικόν Ἔθνος καὶ τό Κράτος; Μία Ἐκκλησις πρός τόν Βασιλέα καὶ τόν πολιτικόν κόσμον τῆς Ἑλλάδος... 183

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Τ Α

Εἰς τήν μελέτην- ὑπόμνημα "Ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησιαστική Δικαιοσύνη σήμερον". Τεκμηρίωσις εἰς ἐπίσημα ἐνδεδομένα καὶ ἀνένδοτα κείμενα ἐν οἷς βεβαιοῦται ἡ ἀλλοίωσις τῆς κανονικῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας καὶ Δ. Συνόδου ἐξ ὧν προέρχονται τά Ἐκκλησιαστικά Δικαστήρια..... 197

Πίναξ τῶν Παραρτημάτων

Α'. Πηγαί καὶ βιβλιογραφία καὶ εἰσαγωγικόν σημείωμα πρός κατανόησιν τοῦ θέματος περί τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης σήμερον..... 201

Β'. Ἡ Νομοθεσία Ἀναγκαστικὸς Νόμος 3 καὶ 214 τοῦ 1967 καὶ διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 126/1969 καὶ Ν.Δ. 344/1969 περί παρατάσεως τοῦ Ἀν. Νόμου 214 καὶ 320/1968 περί Μητροπολίτου τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. 213

Γ'. Συντακτικὴ πράξις ΔΣΤ' τοῦ Σεπτεμβρίου 1968 "περί χρόνου ἀποχωρήσεως μητροπολιτῶν καὶ διαβιώσεως ἐν Μοναῖς σχολαζόντων"..... 233

Δ'. Ἐξώδινοι δηλώσεις καὶ διαμαρτυρίαι τῶν καταδικασθέντων εἰς ἔπιτωσιν ἀπό τοῦ θρόνου σεβ. Μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος καὶ Μαν. Ἀρχιεπισκόπου πρώην Ἀθηνῶν Προέδρου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Κυρίου Ἰακώβου..... 237

Ε'. Ἐγγραφοὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (περί τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967) καὶ ἔγγραφοὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Θεσσαλονίκης περί τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Παντελεή- μονος Θεσσαλονίκης.....	255
ΣΤ'. Κριτική τοῦ 'Αν. Νόμου 214/1967, ὡς ἀντι- κανονικοῦ καί ἄρα ἀντισυνταγματικοῦ ὑπό τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κορινθίας κ. Παντελεήμονος καί Πει- ραιῶς κ. Χρυσοστόμου.	265
Ζ'. "Ἄλλαι κριτικαί παρατηρήσεις - ἀνέκδοτα κειμένα εἰς τόν 'Αν. Νόμον 214/1967 Μητροπολιτῶν Κορινθίας καί Θεσσαλονίκης.	275
Η'. Περί τῶν προβλήματα τοῦ Πρακτικοῦ τῆς "'Α- ριστίνδην Συνόδου" τῆς 10ης Μαρτίου 1969.....	313
Θ'. Μία τελευταία διά τήν κατάργησιν τοῦ 'Αν. Νόμου 214 καί τήν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ δι' ἑτέρου. ...	333
Σύντομος διευκρίνησις.....	337
Βιβλιογραφία.....	338
Πίναξ τῶν περιεχομένων.....	341